

SE-

it.

EL JOSE-
PHI

D
Antiquit.

Tom. 2.

30

IOSEPHI
DE ANTIQVI
TATIBVS IVDAEO
RVM LIBRI X.
POSTERI
ORES.

VIRTYE DVCK,

CONITE FCA N.A.

23.965

LVGDVNI APVD SEB.
GRYPHIVM,
1546.

print

3
FLAVII IOSE-
PHI ANTIQVITA-
tis Iudaicæ liber undecimus.

De reditu Iudæorum ad Hierosolymam licentia Cyri, & ædificatione templi.

CAP. I.

PRIMO imperij anno regis Persarum ^{1. Esd. 1.}
Cyri, cui septuagesimus concurrebat, ex ^{3. Esd. 3.}
die quo nostrum populum contigit ex
proprijs sinibus ad Babyloniam migrare,
miseratus est captivitatis deus, & illius
calamitatis infelicium Iudæorum: & sicut
per Hieremiã prophetam antè prædixerat, quàm ciuitas euer-
teretur, postquàm seruiuerunt Nabuchodonosor eiusq; nepo-
tibus, & hanc sustinuerunt seruitutem per annos fere septua-
ginta, rursus eos ad propriam restituit terram, & templum
reædificare, & præterita frui felicitate decreuit. Concilians er-
go animum Cyri, fecit eum per omnem Asiam scribere: Cyrus
rex hæc dicit: Quoniam me maximus orbis terrarum deus re-
gem constituit, credo hunc esse quem gens Israelitarum ado-
rat. Is enim & meum prædixit nomen per prophetas, & quo-
modo templum eius ædificaturus essem in Hierosolymis in ter-
ra Iudæa. Hæc autem cognouerat Cyrus legens librum quem
inter suas prædicationes Esaias reliquerat ante ducentessimum
& decimum annum. Sic enim in arcano prædicauerat dixisse
deum: Quoniam uolo Cyrum, quem multarum & magnarum
gentium regem constitui, mittere populum meum ad propri-
am terram, & templum mihi reconstruere. Hæc Esaias prædi-
cauerat, ante annos centum & quadraginta destructionis tem-
pli. Quem dum legeret Cyrus, & miraretur nomen suum, im-
petus

FLAVII IOSEPHI ANTIQ. VII.

petus quidam cum accepit, ut munificam scripturam impleret. Conuocans autem clarissimos Iudeorum, qui Babylonem habitabant, dixit se concedere Iudeos ad propriam remeare provinciam, & ciuitatem Hierosolymam, & templum dei reconstituere, se eos scilicet adiuuante. Tunc scripsit suis ducibus illius terrae iucinis, ut aurum confirrent & argentum ad templi renouationem, insuper & immolanda pecora. Hec Cyrus cum Israelitis dixisset, egressi duarum tribuum principes, Iuda ac Benjamin, una cum Leuitis & sacerdotibus, ad Hierosolymam peruenierunt. Multi uero resederunt Babyloniae, minime passi possessiones suas relinquere. Quò dum uenissent, omnes amici regis adiuuabant eos, & conferebant ad templi renouationem, alij aurum, alij argentum, quidam autem & equos ac iumentorum multitudinem, & uota deo reddebant, & constitutas secundum ueterem consuetudinem immolationes celebrabant, tanquam creatam & antiquam religionis consuetudinem redituam. Transmisit etiam Cyrus uasa dei, quae auferens à templo rex Nabuchodonosor, ad Babyloniā usque portauerat. Quae reuocanda tradidit Mithridati suorum thesaurorum custodi, praecipiens ea dari seruanda Abassaro, donec templum reaedificaretur: perfecto autem eo, traderet sacerdotibus & principibus uulgi reponenda in templo. Direxit etiam epistolam Cyrus ad Syriae satrapas, haec continentem: Rex Cyrus Sisinnio & Sarabasinē salutem. Iudeos terram meam inhabitantes, qui uoluerunt ad suam patriam remeare permisi, & ciuitatem renouare, templumq; dei in Hierosolyma rursus aedificare, in eodem loco in quo prius fuerat constitutum. Misi autem & Mithridatem thesaurorum meorum custodem, & Zorobabelum principem Iudeorum, ut fundamenta restituant, templumq; recondant. Cuius altitudo sit sexaginta cubitorum, eorundem & latitudo, & faciant tres parietes lapideos ex la-

pide

IVDAICARVM LIB. XI.

5

pide polito, et unum parietem ligneum ex materijs ipsius provinciae: similiter & altare super quod immolent Deo. sumptus uero de meo in his omnibus uolo fieri. Transmisi etiam uasa, quae de templo rex Nabuchodonosor abstulerat, tradenda Mithridati pecuniarum mearum custodi, & Zorobabeli principi Iudeorum: quatenus ea ad Hierosolymam reponerent, & templo Dei restituant. Quorum numerus est tantus: Refrigeratoria aurea quinquaginta, argentea quingenta: situlae aureae quinquaginta, argenteae quingentae: libatoria aurea triginta: patere aureae triginta, argenteae duo milia quadringentae: & uasa alia maxima mille. Concedo etiam eis honorem, quo potiebantur parentes eorum. Praeterea pro iumentis, & oleo & uino, drachmas ducentas quinque milia quingentas: & ad similitudinem tritici, uiginti quinque milia, quadringentas artabas: quae iubeo praebere de tributis Samariae, faciantq; immolationes in Hierosolymis sacerdotes secundum leges Mosaicas, & offerentes supplicent Deo pro salute regis & generis eius, ut regnum Persarum permaneat. Eos uero qui haec contempserint uel infirmauerint, iubeo crucifigi, substantiasq; eorum esse regales. Et epistola quidem haec habui. Hi autem qui ex captiuitate ad Hierosolymam conuenerunt, fuerunt milia sexcenta duo, & quadringenti sexaginta duo.

De prohibitione Iudeorum à templi aedificatione praesidium factione.

CAP. II.

Ed cum mitterent templi fundamenta, & nimis circa aedificia festinarent, omnes in circuitu gentes, praesertim Cuthaei, quos à Media & Persida terra Salmanasar rex Assyriorum migrans, habitare fecit Samariam, cum exinde populum Israelitarum tulisset, petabant satrapas, & eos qui aedificia curabant, ut impedirent Iudeos, ne instaurarent ciuitatem templumq; construerent: qui pecunijs corrupti, uendiderunt

1. Eisd. 4.
3. Eisd. 2.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

Cuthæis negligentiam & socordiam ædificationum. Hæc Cyrus ad bella occupatus ignorabat, qui exercitum ducens contra Mæssagetæ, uita priuatus est. Cambyse autem filio Cyri principatum suscipiente, qui in Assyria, & Phœnice, & Ammonitide, & Moabitide, & Samaria morabantur, epistolam mittunt hæc continentem: Domine, serui tui Rathimus omnia accidentia scribens, & Semelius scriba, & curatores Syriæ iudicesq; Phœnices. Cognoscere te oportet rex, Iudeos qui Babyloniæ deducti fuerant, ad nos redisse, & ciuitatem rebellem ac maliuolam & fores eius, ac muros ædificare, templumq; reconstruere. Scito autem, his perfectis neq; tributa eos pati reddere, neq; obaudire, sed etiam regibus resistere, & magis imperare quam obsequi festinare. Dum autem ædificatur templum, & fieri festinatur, optimum nobis uisum est, rescribere tibi quatenus monumenta parentum tuorum inquiras, in quibus inuenies rebelles Iudeos & regibus inimicos, ideoq; ciuitatem eorum fuisse destructam. Propterea uisum est nobis & hoc uobis certum facere, quod forsasse nescitur: quoniam si ciuitas sic renouata, & muris undique munita fueri, uia tibi claudetur ad inferiorem Syriam & Phœnicem. Postquam uero Cambyses hanc legit epistolam, natura maleuolus existens mouetur, & hæc scripsit dicens: Rex Cambyses Rathimo accidentia scribenti, & Belesemio, & Semelio scribe, & reliquis constitutis, & habitantibus Phœnicem & Samariam, hæc dicit: Legens missos à uobis apices, iussi parentum meorum inquiri uolumina: & inueni ciuitatem hanc inimicam regibus semper existere, & seditiones ac bella habitatores eius commouisse, regesq; eorum cognouimus potentem & uiolenter tributa inferioris Syriæ ac Phœnicem exegisse: Igitur præcipio, minime concedi Iudeos ciuitatem ædificare, ne plus crescat eorum malitia, qua semper contra reges usi sunt. Cum has literas legis-

sent

IVDAICARVM LIB. XI.

7

sent Rathimus & Semelius scriba, & qui cum eis erant, statim equis deuecti, prope ad Hierosolymam ducentes secum multitudinem, aduenerunt: & ciuitatem & templum Iudeos ædificare uetabant. Quæ quidem opera per annos nouem impedita sunt, usq; ad secundum annum Darij regis Persarum. Nam Cambyses sex annis regnauerat. Qui cum subiectis Aegyptis reuerteretur, defunctus est in Damasco.

De propositæ quæstionis dissolutione, Iudæorum reditu, et templi restauratione, impedimentoq; multiplici. CAP. III.

Post Magorum uero interitum, qui defuncto Cambyse, principatum Persarum anno tenuerunt, hi qui septem domini nuncupabantur apud Persas, filium Histaspis Darium regem ordinauerunt. Qui dum priuatus esset, deum orauit, & si fieret rex, omnia dei uasa quanta Babyloniæ inuenirentur, ad templum Hierosolymitanum mittere se promisit. Contigit autem eodem tempore proficisci Zorobabel ducem captiuorum Iudæorum ab Hierosolymis ad Darium, qui regi quondam amicus extiterat. Vnde etiam corporis eius custos cum alijs duobus dignus iudicatus, quem sperauerat honore potitus est. Primo uero imperij sui anno, Darius summo apparatu cocenam exhibuit amicis, & uernaculis suis, & satrapis Persarum, & præfectis Indiæ & Aethiopiæ magistratibusq; centum uiginti septem provinciarum. Cum autem completis dapibus uniusquisq; ad dormiendum redisset, rex Darius ad cubiculum ueniens, paucumq; noctis requiescens, & expergesfactus, quod noctis restabat reliquum insonne protraxit: sermonemq; ad tres corporis sui custodes conuertit, promisitq; summo honore fulciendum, qui eius interrogationi sapienter & uere respondere ualisset: & indui purpura, & in poculis aureis bibere, & super aurum dormire, curruq; frenis aureis or-

3. Etd. 3. & 4.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

nato uehi, & cidari bysina ac torque aurea uti, & post se-
 ipsum sedere propter sapientiam, affinemq; suum esse uoci-
 tandum. Cum igitur hæc illis dona promississet, primum inter-
 rogauit utrum fortius sit uinum, secundo utrum rex, tertio utrū
 mulieres, aut his omnibus magis fortior sit ueritas. Has cum
 illis proposuisset questiones requieuit. Lucescente autem die
 conuocauit omnes magistratus, & satrapas, & præfectos Per-
 sarum & Medorum: sedensq; in solio quo solebat, inuincenq;
 corporis custodem coram omnibus iussit pronunciare, quid eis
 de propositis questionibus uideretur. Tunc primus excellen-
 tem uini fortitudinem ostendens, ait: Cum ego uere uini for-
 titudinem conijcio, omnia id hoc modo uincens inuenio. Nam
 mutat & decipit bibentium mentes, & animas: reges etiam
 pupillo & infanti similes facit: seruum quoque ad liberi auda-
 ciam concitat, & pauperes similes diuitibus parat. Conuertit
 enim & reformat animas, & calamitatibus compressas refecit:
 moestitiam extinguit, alienaq; debitores pecunie ad obliuio-
 nem perducit, ita disponens eos, ut se omnibus ditiores putent,
 nihilq; uale loquantur: sed memores diuitiarum, felicibus utan-
 tur uocabulis, & reges magistratusq; contemnant. Amicorum
 quoq; solitam expellit memoriam. Nam scit homines etiam con-
 tra amicissimos armare, societatesq; dissoluere: & cum ad so-
 brietatem, per noctem uina relinquentes, peruenierint, excitantur,
 nihil penitus de his que in ebrietate commiserant cogitan-
 tes. Hæc ergo considerans, omnibus fortitudinem uini compe-
 rio potiore, & uiolenter omnia uincens. Postquam hæc
 primus de fortitudine uini que dicta sunt disseruit, secundus di-
 cere cepit de regis fortitudine, ostendens eum superiorem
 ac potentiorẽ his que ualida iudicantur. Modum autem ap-
 probationis hinc assumpsit, & dixit: Dum omnia sub boni-
 num coercentur potestate, qui mare ac terras cogunt compe-
 tenter

IVDAICARVM LIB. XI. 9

tenter sibi seruire, etiam ipsi homines sub manu regum, ac po-
 testate degunt. Qui ergo super tam potens, & ualidum animal
 dominantur, cur non insuperabiles illi uirtute, ac fortitudine
 iudicentur? Unde & bella, & pericula subiectis imponentes
 audiuntur, & eos contra inimicos dirigentes propter suam
 fortitudinem habent obedientes: montes quoque dirui, muros,
 ac turres deponi iubent, qui propterea occidere, ac interfici
 patiuntur, ne regum præcepta transcendere uideantur. Vin-
 centes autem prædam, quam ab illis abstulerint bellis, regi re-
 portant. Hi quoque qui non militant, sed terram colunt aran-
 tes, cum laborauerint, & omnem operum miseriam tolerauerint,
 messem facientes, ac fructus colligentes, tributa regibus
 offerunt, & quod uel dixerint, uel iusserint sine dilatione com-
 pletur. Qui cum omni luxuria uel libidine saturati, dormierint,
 alijs uigilantibus custodiuntur, tanquam ipso timore uictis:
 minime enim audent dormientem relinquere, uel discedere, &
 sibi prouidere: sed unum opus hoc existimant necessarium, ut
 permanentes custodiant regem. Cur itaque non uidetur rex
 cunctos fortitudine superare, cui tot populi obsecundare præ-
 cipiuntur? Isto quoque tacente, de mulieribus & ueritate ter-
 tius Zorobabel cepit docere, dicens: Sic equidem forte uinum
 fortis & rex est, cui omnes obaudiunt, sed his potentior pul-
 chritudo mulieris existit. Nam regem enixa mulier ad uitam
 edidit, & eos qui uites plantauerunt, unde profluit uinum,
 mulieres creauerunt, & aluerunt. Nihil autem est, quod non
 ab his habeamus. Nam & uestes nobis ab his texuntur, & do-
 mus nostre per has curantur, atq; seruantur, & non possumus
 à mulieribus segregari. Sed etiam aurum multum, & argen-
 tum si possideamus, & quicquid aliud fuerit pretiosum et in-
 dustria dignum, cum uiderimus decoram mulierem, omnia re-
 linquentes, speciem eius obstupescimus: patimur omnia conce-
 dere

dere, quæ possidemus, ut desiderata pulchritudine potiamur. Patres, & altricè terram, sepius & amicos obliuiscimur propter uxores, & animas una cum ipsis perdere non timemus. Nonne laborantes, & omnem tolerantés miseriam per mare, ac terram, cum aliquid per laborè acquirimus, totum offerentes uxoribus, tanquam dominis credimus, uel tradimus: Regem quoque iudi aliquando tantorum dominum, à filia Rebazaci Themasi, nomine Apama, concubina eius, alapis percuti: & diadema tollentem capiti eius & sibimet imponentem, & hæc omnia tolerantem, ridebatq; cum illa risisset: & cum irata fuisset, moestitia confusus, & blandimentis placauit mulierem, rogans eam, & se nimis humilians, si quando eam uidisset tristem. Post hæc inuicem aspicientibus satrapis & duobus, idem Zorobabel disputare de uirginitate coepit, euidenter quidè ostendens, quantum mulieres fortes existant: debiles tamen & istæ & rex ad comparationem ueritatis apparent. Nam si terra maxima est, & cælum altum & uolex, hæc omnia uoluntate dei mouentur. Verus autem deus & iustus, & ex eadem causa oportet ueritatem fortissimam iudicari, quodq; nihil contra eam iniquitas ualet. Insuper & cætera quidem quæ fortia uidentur, mortalia & citius deficiunt probantur: ueritas autem & immortalis est, & sempiterna: nobis autem non pulchritudinem tempore tabescentem accommodat, neq; substantiam casibus auferendam, sed iusta & regalia discernit, ab his quæ iniusta uel iniqua monstrantur. Cum ergo terminasset Zorobabel de uirginitate sermonem, laudante multitudine optime eum dixisse, quomodo ueritas fortitudinem immutabilem & non senescentem sola possidet, imperauit ei rex petere præter promissa, quæ uellet: nam præstaturum se ei dixit, eò quòd sapientior, & prudentior alijs apparuisset. Iussitq; etiam secum eum sedere, & affinem uocari. Tunc Zorobabel ammonuit eum,

ut uotum quod deuouerat, si regnum perciperet, adimpleret. Votum autem quod deuouerat, hoc erat: reedificare Hierosolymam, templumq; dei construere, & uasa restituere, quæ auferens Nabuchodonosor rex ad Babyloniam deportauerat. Et dixit: Hæc mea est petitio, quam nunc iubes me poscere, eò quòd iudicatus sum sapiens, ac prudens. Rex autem in hoc letatus surrexit, & cum osculatus, toparchis & satrapis scripsit, præcipiens, ut deducerent Zorobabel, necnon & eos qui ad templi renouationem cum eo profecturi essent. Præterea mandauit Syriæ, ac Phoenices magistratibus, ligna cedrina à Libano decisa Hierosolymam transmittere, & cum eis recondere ciuitatem. Scripsit etiam liberos esse omnes Iudeos, qui à captiuitate redierunt ad terram Iudeam: prohibuitq; satrapas, ac procuratores suos imperare Iudeis opera regalia. Super hæc præcepit & omnem terram, quam colere uoluissent, sine tributis eos possidere: iussitq; etiam Idumæos, & Samaritas, & eos qui humilem Syriam habitabant, reddere uicos Iudeorum, quos tenebant. Insuper ad templi edificationem quinquaginta dari talenta mandauit. Sacrificare quoque eos legitimas immolationes permisit: omnem autem impensam, & sacram uestem, qua seruiunt in templo principes sacerdotum & reliqui sacerdotes, & Leuitis instrumenta, quibus domino cantent, de suo fieri præcepit. Custodibus quoque ciuitatis & templi, iugera terre per singulos annos, & pecunias constitutas ad necessaria uitæ dari decreuit. Transmisit etiam uasa, & omnia quæ Cyrus ante ipsum de Iudeorum restitutione facere uoluit, eadè Darius desiniuit impleri. His omnibus à rege donatis, Zorobabel exiens de domo regia, respexit sursum ad cælum, & coepit agere gratias deo sapientiæ, per quem uictoriam Dario præfente perceperat, dicens: Nequaquam his dignus fuissim, nisi te domino propitio. Ita deo gratias agès de-

presentibus, petebat, ut ei in futuris adiutor existeret. Peruenit autem ad Babyloniam, & contribulibus suis regis mandata patrefecit. Audientes illi Deo gratias referebant, qui eos patrie suae restituebat: & ad potum, conuiuiaq; conuersi, per septem dies summa letitia fruebantur, restorationem & regressionem patrie festiua gratulatione celebrabant. Postea omnes principes tribuum ad Hierosolyman profecturi, cum uxoribus, & filijs, ac subiugalibus, elegerunt homines Darij, quos cum eis rex usq; Hierosolyman destinauit, & cum Letitia, & iucunditate uel cantibus, tibijsq; ac sonantibus cymbalis ibant. Praecedebat autem eos & reliqua multitudo Iudeorum cum ludis. At illi ad Hierosolyman conscendebant ab unaquaque parte patrum, tribuumq; certus numerus existens. Sed mihi nimis uisum est nomina patrum recensere, ne legentium animos a rerum consequentia suspendens, obscuram eis facerem narrationem. Septem uero cantores, & cantatrices ducentaequadragintaquinque, cameli quadringentitriginta. Summa uero multitudinis euntium, qui circa duodecimum annum aetatis habebant, ex tribu Iuda, & Benjamin, fuerunt quater mille milia, & sexcenta uiginti octo milia, Leuitae autem quatuor milia septuaginta. Mulierum autem, & infantium commixtum corpora fuerunt quadraginta milia, septingenti quadraginta duo. Praeter hos uero Leuitas fuerunt cantores centum uiginti octo, ianitores centumdecem, serui templi trecenti nonagintiduo: insuper & alij sexcenti sexagintiduo, dicentes se quidem Israelitae, nullo modo tamen ualentes suum ostendere genus. Repulsi uero sunt quidam a sacerdotali honore, qui uxores sibi copulauerant. Hi nec suum genus dicere prauelebant, nec in generatione Leuitarum uel sacerdotum inuenti sunt, qui fuerunt quasi quingenti uiginti quinque. Mancipiorum uero multitudo sequebatur eos, qui ad Hierosolyman pergebant,

nume

1. Esd. 2. 3.
84.

numero septem milia trecenti uiginti quinque, subiugalia uero quinque milia quingenti uiginti quinque. Dux uero dinumeratae multitudinis Zorobabel fuit, filius Salathiel, ex filijs Dauid genitus de tribu Iuda, & Iesus filius Iosedech, princeps sacerdotum, necnon & Mardocheus, & Serebzeus, qui a populo principes fuerant constituti, & contulerunt auri quidem minas centum, argenti autem quinque milia. Sacerdotes autem & Leuitae, parsq; totius populi Iudeorum, quanta in Babylone fuit, ita ad Hierosolyman rediens ciuitatem ibidem habitauit, reliqua uero multitudo ad suas patrias discessit. Cumq; septimus uenisset mensis, ex quo de Babylone egressi sunt, mittens Iesus princeps sacerdotum, & Zorobabel iudex, cunctos ex prouincia Hierosolyman congregauit. Qui sine dilatione construxerunt altare in loco, quo prius aedificatum fuerat, & legitimas super ipsum hostias obtulerunt secundum legem Mosi. Dumq; haec facerent, gentes offendebantur iucine, quae eis odiose erant. Celebrauerunt autem illo tempore dies tabernaculorum, quemadmodum legislator Moses praeceperat. Praeterea & oblationes, & quos dicunt Endelechismos, & hostias sabbatorum, & omnium sanctorum dierum sacrificabant uota reddentes, a primo die septimi mensis. Coeperunt etiam renouare templum, multas praestantes pecunias lapidum caesoribus, & aedificatoribus insuper & alimenta operantibus ministrabant. Sidonijs uero leue & suauie uidebatur a Libano ligna cedrina deponere: quae ligantes in modum ratiuum, ad portum Ioppae transferebant. Nam sic ante praeceperat Cyrus, sed tunc iubente Dario fiebat. Quae secundo anno profectionis Iudeorum ad Hierosolyman mense secundo deuecta sunt: cum & templi renouatio urgeretur, & fundamentis restitutis super aedificaretur, a prima die sequentis mensis anni secundi. Operibus uero praeposuerunt Leuitas, uicesimum iam annum

annum etatis agentes: & Iesum, & filios, & fratres, & Abdoelum fratrem Iudae, & Aminadab, & filios eius. Itaq; templum omni studio fabricantibus eis qui adificationem curabant, properè quàm sperabatur consummatio euenit. Perfecto autem templo, sacerdotes cum tubis, ornati habitu solenni, & Leuitae & filij Asaph surgentes, laudabant dominum laudibus, quas Dauid prius eis ostēderat. Cumq; sacerdotes, & Leuitae, & seniores prouinciarum uetus recordarentur templum ingenti magnificentia conditum, & nouum uiderent per inopiam non ita constructum: arbitrati quantum à priori felicitate minores existerent, tristes ac dolorē minimè tenere ualentes, ad lachrymas lamentationesq; proruperunt. Populus uerò presentibus contentus erat, & de templi adificatione letabatur, nullam prioris memoriam faciens, nec antiqui comparatione cruciabatur. Vincebant autem tubarum sonos, & populi letitiam sacerdotum, & seniorum lamentationes, eò quòd eis uidebatur minor templi constructio instituisse. Cumq; clangores tubarum audissent Samaritae, odium erga tribum Iudae, & Beniamin habentes, concitabant, causam tubae uolentes agnoscere: uidentesq; quòd captiui Iudaei à Babylone redeuntes, templum reaedificassent, petierūt Zorobabelum, & Iesum principes tribuum, ut ipsis quoque permitteretur unà cum eis templum renouare, & in commune laborare. Nam non colimus dicebant minus ab illis deum, quoniam & religionis cupidus ex illo tempore sumus, ex quo nos hic Salamansar Asiarius rex ex Chutia & Media migrauit. Postquam hæc locuti sunt, Zorobabel, & princeps sacerdotum Iesus, & duces tribuum Israelitarum, responderunt quidem impossibile esse eis communicare, quoniam ipsis permissa esset templi innouatio, prius quidem à Cyro, nunc autem à Dario: adorare uerò si uellent licere, & hoc solum illis esse commune, & omnibus ho-

mini

minibus uenientibus in templum adorare deum. Postquam uerò hæc audierunt Cuthaei (nam hæc appellatione Samaritae uocantur) indignati persuaserunt gentibus Syriæ petere suos satrapas eodem modo quo prius sub Cyro, & Cambyse, ut cum illis templi renouationem prohiberent, & festinantibus Iudæis moram afferrent, ac tarditatem. Per idem tempus ascenderunt Hierosolymam Sisinnius Syriæ, ac Phœnicie præfectus, & Saryobarzanes cum alijs, & interrogauerunt Iudæorum magistratum, quis eis concessisset templum sic adificare, ut magis castrum uideretur esse, quàm templum, uel cur portas & ciuitatem tam munito circumdedissent muro. Zorobabelus uerò & princeps sacerdotum Iesus, seruos quidem se esse maximi dei dixerunt: hoc uerò templum ipsi deo quondam à rege suo felicissimo, & qui omnes uirtute mortales uicerat, fuisse constructum, multisq; temporibus permansisse: sed cùm sui patres iniquitatem coram deo gessissent, Nabuchodonosor rex Chaldeorum, & Babyloniæ, sua potentia superans ciuitatem euertit, templumq; depopulatus incendit, & populum captiuum ad Babyloniam migrauit. Cyrus autem qui post cum Persarum, & Babyloniæ rexit imperium, scripsit, ut templum reaedificaretur: & exinde omnia que Nabuchodonosor extulit ornamenta, & uasa, Zorobabelo, & Mithridati custodi pecuniarum tradidit, præcipiens, ut hæc iterum ad Hierosolymam reportarent, & in propria renouato restituerent templo. Hoc enim mandauerat festinanter fieri, ideoq; Sabassarum ascendere iussit ad Hierosolymam, ut operi faciendò omnimodis immineret. Qui postquam à Cyro literas accepit, ueniens studiosè fundamenta disposuit, & ex illo tempore hæcenus hæc construxit, sed propter malorum inuidiam imperfectum adhuc remansit. Igitur si uultis, ac probatis, scribite Dario, ut inquirat imperatorum monumenta, & inueniet nihil penitus

nos

nos fuisse mentitos. Hæc dicente Zorababelo, & principe sacerdotum, Sisinnius & qui cum eo erant, ædificationem quidem templi uetandam iudicauerunt, donec regi Dario suggererent. Statim uerò ei propter hæc conscripserunt. Tunc Iudæi timentes, & exterriti, ne aliud quàm prius iusserat, regi uideretur de templi constructione, fiduciam à duobus prophetis, qui per idem tempus apud eos erant, Aggeo, & Zacharia acceperunt, dicentibus nihil penitus à Persis durum esse metuendum, cum deus positum templum prædixerit innouari. Qui cum credidissent prophetarum sententiæ, ædificationem curabant nullum prætermittentes diem. Dario uerò scribentibus Samaritis, & accusantibus per epistolam Iudæos, qui ciuitatem munirent, & templum castello magis simile, quàm templo construerent, & dicentibus non ea, quæ fiunt ei prodesse insuper epistolas ostendentibus, per quas Cambyses templi ædificationem fieri uelisset, cognoscens rempublicam suam non esse tutam Hierosolymis restituitis: cum literas à Sisinnio & ab his, qui cum eo erant directas, legisset, iussit, in monumentis regalibus de his inquiri: & inuentus est in Egbatanis constructa turre in regione Mediæ codex, in quo hæc conscripta leguntur: Primo imperij sui anno rex Cyrus iussit templum in Hierosolymis renouari & altare, cuius altitudo esset cubitorum sexaginta, latitudo eorundem: ex tribus parietibus lapideis lapide polito, & ligneum parietem unum ex materijs ipsius regionis. Sumptus autem à rege fieri disposuit, & uasa, quæ abstulit Nabuchodonosor, & ad Babyloniam portauit, reddi Hierosolymis. Quorum curam Sabbassar, Syria, ac Phœnices præfesto, & magistratibus collegis eius iniunxit, ut ipsi quidem à locis illis recederent, seruis uerò Dei Iudæis, & magistratibus eorum, templum ædificare permitterent. Iussit quoque, ut adiuuarent eos ad opera, & ex tribus

Esdæ 6.

butis prouinciæ quam curabant, darent Iudæis immolationis causa tauros, & arietes, agnos, ac hædos, & similia, oleumq; & uinum, & alia quæcunq; peterent sacerdotes, ut orarent pro salute regis atq; Persarum. Eos uerò qui eius mandata contemnerent, crucifigi præcepit, & eorum substantias regiæ domui deputari: deprecatus quoq; orationibus Deum, ut si quis auderet templi renouatione uctare, hunc talem percuti, eumq; à sua iniquitate suspendi. Hæc inueniens in commentarijs Cyri Darius, rescripsit Sisinnio, & collegis eius, dicens: Rex Darius Sisinnio equitum præfesto, & Sarabaxeni, & collegis eius salutem: Exemplar epistolæ, quam in monumentis inuenimus, transmisi, & iubeo omnia fieri, quæ in ea continentur. Valet. Igitur epistolam cognoscentes Sisinnius, & qui cum eo erant, regis uoluntati de reliquo competentia faciebant: & instabant sacris operibus, adiuuantes seniores, & magistratus Iudæorum, & procedebat summo studio templi constructio, prædicantibus Aggeo, & Zacharia secundum mandata Dei: & cum uoluntate Cyri, & Darij regum, ædificatum est septem annis. Nono autem imperij anno Darij, uicesima tertia die mensis undecimi, quem Hebræi uocant Adar, Macedones Distrum, sacerdotes, & Leuitæ, ac reliqua Israëlitarum multitudo, post captiuitatem pro renuntiatione ueterum bonorum, & dedicatione templi obtulerunt hostias, tauros centum, arietes ducetos, agnos quadringetos, & hircos duodecim pro duodecim tribubus (nam tantæ sunt tribus Israël) pro suis unaquæq; peccatis. Sacerdotes uerò, & Leuitæ secundum legem ordinauerunt ianitores per singulas ianuas. Nam ædificauerat iam Iudæi templi porticus, in circuitu interioris sacrarij. Veniente autem die festo Azymorum primo mense, quem Macedones Xanticum, nos autem Nisan nominamus, omnis populus ab agris in ciuitatem confluxit: diesq;

66 festos

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

festos sanctificati cum suis uxoribus, & filijs secundum patriam legem celebrauerunt. Sacrificium etiam quod Pascha dicitur, quatuordecima die eiusdem mensis immolauerunt, & per septem dies nullis abstinere delitijs. Holocaustum autem offerentes, Deo sacrificabant, agentes gratias, quod iterum eos terra patrie, legibusque restituisset, mentemque regis Persarum propitiam eis praeberere dignatus est. Quibus rebus admoniti, Deo munificè nimis, & locupletabiliter immolabant. Habebant autem in Hierosolymis, & optimatum gubernatione regabantur. Nam sacerdotes tractabant eorum negotia, usque quo regnare contigit nepotes Asamonei. Nam ante captiuitatem & transmigrationem, à Saul, & Dauid, qui primi imperium gentis Iudaica susceperunt, alia illis erat forma reipublicae, per quingentos trigintaduos annos, menses sex, dies decem. Ante hos autem reges, praesules eos regabant, qui appellabantur iudices, & monarchae. Et hac reipublica usi sunt annis plus quingentis, post mortem Mosi, & ducis Iesu. Haec quidem reductis à captiuitate Iudaeis temporibus Cyri, & Darij omnia contigerunt. Samaritae uero inuidi uel molesti aduersum eos erecti, multa in Iudaeos operati sunt, diuitijs confidentes & cognationi Persarum, quoniam ex his fuerant progressi. Nam quanta iubebantur à rege immolationis causa de uectigalibus praebere, nullatenus dare uolebant: & ut praefectos equitum fruentes sibimet in hoc & cooperantes haberent, aliaque multa, quibus nocere Iudaeis per se aut per alios potuissent, non eos pigebat efficere. Placuit igitur Hierosolymitis mittere legationem ad regem Darium, quo accusarent Samaritans. Legatus itaque missus est Zorobabel, & alij quatuor de senioribus. Cum uero crimina & causas, quas contra Samaritans ferebant, à legatis rex cognouisset, dedit eis epistolam deportandam ad praefectos equitum, & curiam Samariae, quae

I V D A I C A R V M L I B. X I.

19

quae huiusmodi erat scripta: Rex Darius Tangane, & Sambale praefectis equitum, & Sadrae, & Velueni Samaritis, & reliquis conseruis eorum in Samaria constitutis: Zorobabel, & Iannias, & Mardocheus legati Iudaeorum uos accusant tanquam molestos, & impediētes templi constructionem, & nullatenus uelle praestare ad hostias, quos uobis praecipimus sumptus. Volo igitur, ut legentes praesentem epistolam praebatis his ex regalibus thesauris, & tributis Samariae omnia, quae illis ad immolationem sunt utilia, quemadmodum sacerdotes uobis indixerint: ut non praetermittant diurnis sacrificijs, & pro me, & pro Persis sacrificare Deo. Epistola quidem haec continebat.

De redeuntibus Hierosolymam sub Esdra, & Neemia: de uxoribus abdicatis, & muro extructo opera Neemiae.

CAPVT V.

Dario autem defuncto, filius eius Xerxes regnum suscipiens, uoluntatis paterna colendi, & honorandi Deum haeres apparuit. Omnia namque faciebat, quae religionis erant, patremque secutus Iudaeis liberaliter utebatur. Per illud tempus princeps fuit sacerdotum filius Iesu, nomine Ioachim. Erat autem in Babylone uir iustus, & gloria magna potens apud multitudinem, primus populi sacerdos, nomine Esdras. Qui cum legum Mosi integram haberet experientiam, Xerxi regi amicus factus est. Ad Hierosolymam autem ascendere deliberans, & ducere quosdam secum de Babylone Iudaeos, à rege poposcit epistolam sibi ad satrapas Syriae dari, per quam notitia eorum, quis esset, intimaretur. Rex autem ad satrapas huiusmodi direxit epistolam: Rex regum Xerxes Esdrae sacerdoti, & lectori legis Dei, salutem. Opus esse mea clementiae putans, eos qui uolunt ex gente Iudaica, uel sacerdotes, uel Leuitas sub nostro regno constitutos, pergere ad Hierosolymam

1. Esdr. 7.

bb 2 solymam

Solyman præcipio, si desiderant, ut eant, quemadmodum & mihi, & septem consiliarijs meis uisum est, quatenus uisitent Iudæam, & secundum ritus legû Dei portet dona Deo Israël, quæ deuoui ego, & amici mei. Aurum & Argentum, quantum inuentum fuerit in terra Babylonie Deo dicatum, hoc omne ad Hierosolymā deportetur pro sacrificijs Dei: nec nõ & quodcûq; uolueris ex auro uel argento construere, liceat tibi cum tuis fratribus facere. Vasa etiam sacra, quæ tibi tradita sunt, dissonne: & quicquid mente cogitaueris, ut fiat, impendi à nobis iussimus, ut ex regalibus thesauris efficias. Scripsi etiam custodibus pecuniarum Syriæ, & Phœnicis, ut diligentiam habeant circa ea, quæ per Esdras sacerdotem uel lectorem legum Dei, mandata noscuntur. Igitur ut nequaquam de me aut de nepotibus meis iram Deus assumat, omnino præcipio ad usq; tritici modios centum Deo secundum legem dari. Vos autem sacerdotibus, & Leuitis, ac sacris cantoribus, & ianitoribus, sacrisq; seruis templi scribis nullo modo aut tributa imponatis, aut aliquid captiosum, uel onerosum. Sed etiam tu Esdra secundum Dei sapientiam censores ordina, qui omni Syriæ, & Phœnicie, tuam legem scientibus indicent, eamq; discendam ignorantibus trade. Et si quis ex gente tua, Dei sui legē uel Imperatoris transgressus fuerit, puniatur: et non tanquam ignorans uideatur transgredi, sed cognoscens audacter negligere, cõprobetur. Ergo huiusmodi contemptores aut morte, aut pecunijs condemnentur. Vale. Tunc Esdras hanc epistolam accipiens, lætatus, Deum adorare cœpit: & regie beneuolentiæ ipsum confitebatur autorē. Ideoq; omnes ipsi gratias dicebant esse referendas. Legens autem epistolam Iudæis Babylonie constitutis, eam quidē signauit. Exemplum autem eius ad omnes Israëlitas, & Mediam habitantes transmisit. Hi uerò cognoscentes regis circa Deum pietatem, & fauorem,

uorem, quem in Esdras habere probabatur, cum dilexerunt omnes. Multi siquidem facultates suas deportantes, ad Babyloniam uenerunt, cupientes ad Hierosolymam descēdere. Totus autem populus Israël in illa prouincia permansit: ideoq; due tantum tribus consistunt per Asiam, & Europam obsequentes Romanis. Decem autē tribus hæctenus trans Euphratem commorari probantur, quarum multitudines inestimabiles minime possunt numero comprehendi. Venerunt etiam ad Esdras multi sacerdotes, & Leuitæ, & ianitores, cãtoresq; sacriq; serui: quos congregans de captiuitate, trans Euphratē tribus diebus moratus ieiunia eis imposuit, ut Deo uota persoluerent, ne quid in uia pateretur aduersum, aut per hostes, aut per aliam quandam difficultatem forsitan accidentē. Nam Esdras regi prædicens, quod Deus eos perduceret, iam nõ petijt, qui eos præcederent equites: & postquam uota perfecerunt, ab Euphrate surgentes, die duodecimo primi mensis, septimo imperio anno Xerxis, ad Hierosolymam peruenerunt, quinto mense eiusdem anni. Et illico Esdras custodibus pecuniarum, ex sacerdotali genere existentibus, restituit sacras pecunias, argenti talenta sexcenta, quinquaginta uasa argentea talentorum centum, uasa aurea talentorum uiginti, & uasa aurea uero meliora, habentia pondo talenta duodecim. Hæc nanq; rex & cõsiliarij eius, & omnes Israëlitæ Babyloniam habitantes donauerunt. Cumq; Esdras tradidisset ea sacerdotibus, obtulit Deo legitimas hostias in holocaustis, tauros tredecim: pro communi uerò populi salute arietes nonaginta, agnos septuaginta duos, hædos pro purgatione delictorū, duodecim. Regis quoq; dispensatoribus, & præfectis humilis Syriæ, & Phœnicis, regias literas obtulit, qui denuntiationem eius agere compellebantur, gentemq; honorabāt, & ad omne opus bonum cum eis elaborabant. Hæc igitur quemadmodum

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

Et ipse Esdras deliberauerat, processerunt: Deo eum, ut arbitror, dignum in his, quæ uoluit iudicante, propter iustitiam, ac benignitatem eius. Quem pauco tempore transiit, aliqui adierunt, accusantes, quod quidam sacerdotum, & Leuitarum transgressi sunt patrias leges, uxores alienigenas ducetes, & genus sacerdotale confundentes: Petebantq; ut legibus subueniret, ne communis super omnes ueniens ira calamitatibus iterum eos inuolueret. Quæ cum audisset, mox præ moerore uestem dirupit: & caput, barbamq; contumeliosè dilacerans, sese prostrauit in terram, quod tale facinus populi primates commississent, existimans, quia si præciperet eis uxores cum earum filijs deserere, nemo eorum obediret: & ideo permanebat in terra iacens. Concurrerant autem omnes meliores eorum ad eum, & dolorum eius in his, quæ facta sunt, participes erant. Cum autem Esdras à terra surrexisset, & manus ad caelum tetendisset, dicebat: Cōfundor quidem à Deo propter populi delicta ueniam suscipere, qui etiam de sua memoria parentum nostrorum iniquitates remisit. Rogabat uerò Deum, qui semen aliquod & reliquias ab illa eorum calamitate, uel captiuitate seruauerat, & rursus ad Hierosolymam & propriam terram restituerat, qui & reges Persarum impendere eis misericordiam præparabat, ut ueniam solita pietate concederet: se uerò morte quidem digna commississe, bonitatis autem Dei esse hos tales à tormentis eripere. Qui postquam oratio cōticuit, cunctis lugentibus qui cum uxoribus, & filijs ad eum conuenerat, quidam Achanomius nomine primas Hierosolymitanus, accedens ad eum dicebat, ipsos quidem peccasse, cohabitantes cum alienigenis uxoribus: persuadebatq; ei omnes iurare, quatenus suas uxores cum earum filijs amouerent: & hos punirent, qui legi obedire contemnerent. Flexus igitur Esdras, fecit principes tribuum, & sacerdotum, & Leuitarum, & Israëlitarum

capitulum

IUDAICARVM LIB. XI.

tarum iurare, quod uxores suas, & filios secundum Achanomij consilium incunctanter abijcerent. Suscipiens uerò sacramenta, statim egressus est templo, ingressus est habitaculum Ioannis filij Eliasib, & nihil penitus illo die propter moerorem comedens, ibidem commoratus est. Facta autem prædicatione, iubet omnes qui ex captiuitate redierant, ad Hierosolymam colligi: & hos qui non ante biduum aut tres dies occurrissent, alienari à multitudine, & substantias eorum auferri discernens, secundum iudicia seniorum. Conuenerunt itaq; intra tertium diem ex tribu Iuda, & Benjamin, in uicesimo die noni mensis, qui secundum Hebræos Kisleu, secundum Macedones Apellæos uocatur. Cumq; in superiori loco templi consedisent, præsentibus senioribus, & propter zelum uehementer afflictis, surgens Esdras criminabatur illos, qui propter legis consuetudines, alienigenas duxissent uxores: nunc ergo facturos eos rem Deo gratam, & sibi utilem dicebat, si uxores eijceret. Cumq; omnes se id perfecturos clamarent, sed abundantem esse multitudinem, tempusq; hyemale, & hoc opus non unius aut duorum esse dierum, oportere dicebant, ut duces & alij, qui non cum alienigenis habitabant uxoribus, tempus acciperent dilationis: & seniores cohabitantes cum alienigenis uisitarèt multitudinem. Cum hæc decreuissent, ceperunt querere à primodie mensis decimi, eos qui cum alienigenis habitabant, usq; ad primum diem secundi mensis: & inuenerunt multos ex nepotibus principis sacerdotum Iesu, & fratrum eius sacerdotum, & Leuitarum, ac Israelitarum, qui uxoribus, filijsq; earum dilectionem magis legum suarum præponentes, eas ilico resutarunt. Quo facto, hostias placantes Deum, immolatis arietibus, obtulerunt. Quorum nomina minime uisum est nobis dicere necessarium. Igitur prædictum nuptiarum peccatum sic Esdras purgauit, ut de cætero hæc consuetudo non permaneret.

1. Esdr. 9.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

Septimo uerò mense scenopogiam celebrantes, & toto penè populo congregato, ascendentes ad superiora tèpli ad Orientalem portam, Esdras rogabant, ut leges eis Mosais legeret. Qui stans in medio populi, à solis ortu legit usque ad medium diem. Et cum audissent recensitam legis iustitiã, ad præsens quidem & in posterum docebantur: de præteritis autem gemitabant, lacrymasq; fundebant: & recordati sunt, quòd si legem custodissent, nihil ex tot supradictis malis perpessi fuissent. Cumq; uideret Esdras sic eos afflictos, præcepit eos ad sua discedere, & à lacrymis abstinere propter festos dies, in quibus minime liceret affligi: hortabaturq; magis ad epulationes eos conuerti, & facere quæ sunt gratæ, & conuenientiæ celebrationi præsentis: poenitentiam uerò & moestitiã de prioribus peccatis habendam, & obseruandum, ne quid in posterum eis simile eueniret. Postquam uerò eos Esdras hortatus est, ceperunt habere lætitiã. Cumq; hoc per dies octo in suis tabernaculis egissent, ad propria discesserunt, laudantes Deum pro emundatione communium peccatorum: Esdrasq; gratias referebant. Quem cõtigit post gloriam, quam apud Deum habuerat, in senectute ueneranda finire uitam, & in Hierosolymis cum multa sepeliri liberalitate. Sub idem tempus & Ioaachim defuncto principe sacerdotum, filius eius Eliasib in principatu sacerdotali successit. Quidam autè ex captiuis Iudeis Xerxis regis pincerna, nomine Neemias, occurrès quibusdã peregrinis ante metropolim Persarum Susa, ex longo itinere ad ciuitatem intrantibus, & audiens eos ad inuicem Hebraicè loquentes, consulebat unde essent profecti. Illis autem respondentibus, se à Iudæa uenisse, rursus interrogabat, qualiter se haberet eorũ multitudo, & metropolis Hierosolyma. Cumq; ei dixissent, male habere ciuitatè, & depositis in solum muris, multa mala gentes in circuitu positas inferre Iudæis, &

die tota

IUDAICARVM LIB. XI.

die tota percurrere deuasantes prouinciã, & nocte tanta mala cõficere, & multos à prouincia uel ab ipsis Hierosolymis captiuos abducere, & quod omnes uia singulis diebus inueniebantur plenæ cadaueribus occisorum: tunc Neemias propter suorum calamitatè fleuit: & attendens paululum ad cœlum, dixit: Domine usq; quò despicias, quæ nostra patitur generatio? Sic rapina, uel spolia omnibus sumus effecti? Remorante autem eo in porta, & hæc desente, quidam nunciauit iam regem accumbere præparatũ. Qui statim sicut erat illotus, ad ministerium poculi regij festinauit. Ut uerò rex coenauit, suauitate plenus ad iuuenem respexit moestum: & querebat, cur tristis esset. Tunc ille precatus deum, ut gratiam ei quandam postulanti præstaret: Quomodo, inquit, possum tibi rex non talis apparere, neq; animo non dolere, dum audierim patriæ meæ Hierosolymorum, in qua & monumenta, & sepulchra meorum sunt parentum, muros in terra iacentes, & portas eius incensas? Sed præsta mihi proficiscenti muros restituere, partemq; templi cadentem denuo reconstruere. Tunc rex annuit dare se donationem ei quancunq; supplicasset, & ad satrapas literas deportandas, quatenus eum honoraret, & omnia quæ opus haberet, præberent ei, dicens: Repelle tristitiam, & de reliquo gaudens nobis ministra. Igitur Neemias Deum adorans, & regi gratias agès, moestitiam uultus, confusionemq; suam pollicitationis hilaritate mutauit. Postero autem die conuocans eum, præbuit Syriæ & Phœnicis & Samariæ præfecto Addeo epistolã defrendam: in qua de honore iuuenis, & impendijs adificationis mandauerat exhibendis. Veniens ergo ad Babyloniam, & multos gentis suæ sponte eum secutos adducens, ad Hierosolymam peruenit, uicesimo quinto anno regnante Xerxe: & demonstrans epistolas porrexerat Addeo, & alijs præfectis equitũ: & cõgregans omnem

bb s popul

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

populum ad Hierosolymam, stetit in medio templi, talem ad eos effundens orationem: Vos scitis uiri Iudæi, Deum quidem in memoria patrū Abraham, & Isaac, & Iacob permanere: & per illorū iustitiam nō derelinquere providentiam nostrī. Vnde & adiuuit me, ut acciperem à rege potestatem muros uestros refabricare, ac reliquam partem tēpli perficere. Volo autem uos uicinarum gentium certe scire inimicitias: & quia si cognouerint magnificenter nos ædificia reparare, resistēt: & multa molientur, ut nos impedire proualeant. Primū ergo in Deum considerare debemus, qui illorum inimicitijs potest resistere: nec die uerō, nec nocte studium ædificandi relinquere, dum tempus opportunū existit. Cumq; hæc dixisset, iussit & magistratibus murum metiri, & opera eius diuidere populo per uicos & ciuitates, secundum uniuscuiusq; possibilitatem: pollicitus & seipsum cum suis seruis ædificationem adiuuare. Solutaq; cōcione, Iudæi statim opus aggressi sunt. Iudæi uerō dicti sunt ex die, qua à Babylone profecti sunt ex tribu Iuda, quæ prior ad illa loca peruenerat. Vnde & ipsi, & prouincia à tali appellatione uocantur. Audientes uerō murorum ædificationem accelerari Ammonitæ, & Moabitæ, uel Samaritæ, & omnes qui inferiorem Syriam habitabant, molestē se ferebant, & meditabantur insidias eis contexere, quatenus uoluntatem eorum impedirent: multosq; interficiebant Iudæos: ipsum etiam Neemiam dilacerare querebant, quosdam alienigenas conducentes, qui eū perimerent. Propterea in timore & turba dispersis rumoribus eos mittebant, tanquam multis gentibus preparatis cōtra eos arma proferre: quibus turbati rumoribus, constructionem penē reliquerant. Neemias autem nullo modo his permotus studium operis dereliquerat: sed custodia causa corporis sui agmine satellitum circumseptus, sine uulnere permanebat, operis desiderio tribulationem non sentiens.

I V D A I C A R V M L I B. X I.

27

sentiens. Ita siquidem intentus agebat, ac providebat suæ salutis, non timore mortis, sed cognoscens post suum interitum minime concedi suis ciuibus muros construere. Vnde præcepit in posterū, ut armis ædificatores præcincti fabricarēt. igitur ædificatores, uel impensarum portatores, gladios habebant: clypeos autem iuxta eos poni decreuit. Buccinatores autem à quingentis pedibus statuit: præcipiens, ut si hostes apparuerint, significarent hoc populo, quatenus armati resisterent, ne eos nudos inermesq; oppugnarēt, ipse autem nocte circūiens ciuitatem, minime aut operibus, aut somno, aut cibo fatigabatur, nihil autem horum suauiter, sed sub necessitate utebatur. Quos labores sustinuit per annos duodecim & menses quatuor. Nam tanto tempore Hierosolymorum sunt muri perfecti: octauo autem & uicesimo anno, & mense nono imperij Xerxis, postquam muri perfectionem acceperūt. Neemias & reliqua multitudo sacrificauerūt Deo pro eorū ædificatione, ac per octo dies sunt epulati. Gentes autem quæ Syriam habitabant, audiētes perfectam cōstructionem murorum, grauitate angebantur. Neemias autem in ciuitate uidens paucos homines habitare, rogauit sacerdotes & Leuitas, ut uicos relinquentes ad ciuitatem migrarent, & in ea manerent: fabricans eorum domicilia proprijs expensis. Populum etiam agros colentem decimas fructuum ad Hierosolymam iussit offerre: ut habentes sacerdotes & Leuitæ alimenta, perpetua religionis iura non derelinquerent. Et hi quidem libenter sequebantur decreta Neemias. Ciuitatē uerō exinde contigit hominum multitudinem compleri. Multa etiam alia bona & laudibus digna, cum summa fecisset magnificentia Neemias, ad senectutē perueniens, defunctus est, uir benignus & natura iustus, atq; munificentissimus erga propriam gentem: qui in memoria eternam sui, muros Hierosolymitanos reliquit. Hæc ergo imperio

Xerxis

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

Xerxis sunt acta.

Historia Hester.

CAP. VI.

Defuncto vero Xerxe, regnū ad eius filiū Cyrum (quem Greci Artaxerxem uocant) contigit transferri. Quo regente Persarum imperium, periclitata est tota gens Iudeorum cum mulieribus & filijs deperire. Cusam uerò paulò post demonstrabo. Nam decet primum de rege differere, quemadmodum Iudæam duxit uxorem de regio genere, quam nostram dicunt seruasse gentem. Nam cum regnum Artaxerxes accepisset, & ordinasset ab India usq; ad Aethiopiā centum & uiginti septē satrapas, tertio imperij sui anno, amicos suos & gentes Persis subiectas cum ducibus earum magnifice pauit: sicut regem oportuit, qui diuitiarum ostentationem per centum & octoginta dies parauerat. Postea gentes ac legatos earum in Susis per septem dies delitijs saginauit: quorū conuiuium huiusmodi erat instructum. Tabernaculum enim fixerat ex aureis argenteisq; columnis, uela purpurea super eas extendens, ut multa millia discumbentū operirent. Ministra batur uerò poculis aureis, & lapidibus pretiosis, ad delectationem simul & spectaculum præparatis. Præcepit itaq; ministris, ne cogèrent bibere eos, potionem eis offerentes, quod apud Persas fieri solet, imò ut concederent unicuiq; discumbentium, ut quemadmodum uellet epularetur. Misit autē per omnem prouinciā, denunciāns, ut opera relinquerent, multisq; diebus pro eius imperio lætarentur. Regina quoq; mulierum conuiuium in aula collegit. Quam rex prædentibus uolens ostendere, ad conuiuium iussit accedere, cunctas mulieres pulchritudine præcellentē. Quæ pro legum Persarum custodia, prohibentium ab extraneis alienas coniuges uideri, non accessit ad regem. Cumq; sæpius Eunuchos ad eam mitteret inuitantes, nihilominus suum denegans aduentum permansit.

I V D A I C A R V M LIB. XI.

29

mansit. Unde rex ira cōmotus, soluit conuiuium: & ad se conuocans septem Persas, apud quos legum mandata seruantur, accusabat uxorem, dicens, qualiter fuisset ab ea contemptus, cum sæpius ad conuiuium uocaretur, nec semel paruisset. Præcepit ergo, ut pronunciarent contra eam, quandam legis definitionem. Tunc unus ex his, nomine Nocheus, locutus est, non ipsi soli hanc iniuriam factam fuisse, sed omnibus Persis, peciculum uitæ patientibus, ut turpiter à suis contemnantur uxoribus. Nulla enim, inquit, iam pudore tenebitur, exemplū reginæ superbiam aduersum te omnium rectorum habens: & ideo hortabatur, ut eam quæ sic iniuriata fuerat regem, maximis damnis afficeret: & hoc factō cunctis gentibus denunciaret, quæ sunt in reginam decreta. Placuit ergo, ut regina Vasthis abijceretur, & honor eius aliæ mulieri præberetur. At ille amore coniugis detentus, grauius disunctionem eius ferebat: & conciliari quidem propter legem non poterat: tristis tamē in solitudinibus permanebat. Quem uidentes amici nimio moerore confectum, persuadebant, ut memoriam quidem uxoris & amorem nihil profuturum deponeret: & quaereret per uniuersam terram uirgines decoras, ex quibus pulchriorem haberet uxorem: extingui enim prioris sic posse cupidinem aiebant, alia introducta, & desiderium paulatim à muliere proiecta subtractum, ad cohabitantem posse cōverti. Hoc flexus consilio, statim quibusdam iussit de palatio eligere præcellentes pulchritudine uirgines, & ad se deducere. Cum uerò congregatæ multæ fuissent, inuenta est quædam puella in Babylonia, ambobus orbata parentibus, quæ apud auunculum nomine Mardocheum nutriebatur. Is enim fuerat ex tribu Benjamin. Omnesq; primas Iudeorum Hester (hoc enim nomen ei erat) pulchritudine superabat, & gratia uultus sui respicientium magis delectabat aspectum. Quæ tradita

Hester 2.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

tradita cuidam eunuchō pro diligentia, cuncta rerum prouidentia fruebatur, affluētia aromatum, odore & largitate unguentorū, quibus corpora utuntur, irrigabantur: & his fruebantur per menses sex, numero quadringentæ. Cumq; putasset uirgines per prædictum tempus diligentie satis habuisse, & dignas iam regio factas esse cubiculo, per singulos dies ad concubitum unam regi mittebat. Qui post concubitum statim eas ad eunuchum remittebat. Veniente uerò ad eum Hester, delectatus est: & in amorem incidēs puella, legitime eam duxit uxorem, & nuptias celebravit imperij sui anno duodecimo, mīse qui dicitur Adar. Destinauit autem per omnes gentes, eos qui Angari dicuntur, præcipiens eis, pro suis nuptijs festa celebrare. Ipse autem Persas & primos gentium pascebat per totum mensem pro nuptijs suis. Quam cum introduxisset ad aulam, corona eam induit. Habitauitq; cum eo Hester, minime ei prodens, ex qua esset natione. Transiens autem & auunculus eius à Babylone ad Persicam Susim, & habitans illic, singulis diebus in palatio commorabatur: requirens qualiter puella conuersaretur, quam tanquam filiam diligebat. Cumq; legem rex posuisset, ut nemo familiarium ad eum non uocatus accederet, cum super solum sederet. Sedit inque etiam ipse rex uirgam auream ferens. Quam cum aliquem liberare uoluisset horum qui non uocati uenirent, porrigebat ei: & cum tetigisset, uitabat periculum mortis. De his quidem sufficienter nobis dictum est. Interiecto uerò tempore insidiantibus regi Bagatheo & Theodesto Vasthianis eunuchis, seruus alterius eunuchorum genere Iudæus, cum intellexisset insidias, regine auunculo indicauit. Mardocheus autē per Hester manifestans, insidiatores prodidit regi. Turbatus autem rex ueritatem inueniens, eunuchos quidem crucifixit: Mardocheo autem tunc nihil præstitit, quamuis salutis

IUDÆICARVM LIB. XI.

38

Iulis eius nuncijs exitisset, nomen tantum eius annalibus monumentis inseri præcepit, & in palatio eum permanere: ut amicus regis necessarius existeret. Quo tempore Aman Mardochei filium, genere Amalechitam, ad regem introeuntem, peregrini & Persæ adorabant. Nam hunc ei honorem Xerxes ab omnibus iusserat exhiberi. Mardocheū uerò propter sapientiam & patrias leges nō adorantem, Aman custodiri fecit: & interrogauit eum, ex quo genere esset. Audiens autem Iudæū esse, indignatus dixit: Omnes liberi Persæ adorāt me: hic seruus existens hoc facere dedignatur? Et punire uolens Mardocheum, ipsum quidem à rege petere ad tormenta paruū putauit: gentem autē eius decreuit totam unā perimere. Nam Iudæos in odio satis habebat: quoniam Amalechitarum genus, è quibus ipse fuerat, ab ipsis omne perierat. Adiens ergo regem, accusabat Iudæos, dicens, gentem esse malignam, dispersam per uniuersum orbem, quæ eius non seruiret imperijs, nec mixtam, nec alij genti coadunatam, nec eandem cum cæteris religionem colentem: quæ nec legibus, inquit, similibus utitur, & inimica moribus & professionibus tui populi, & hominibus cunctis existit. Sed si uis aliquod subiectis beneficium commodare, iube radicitus eam perire, nec eius reliquias aliquas remanere, nec aliquis eorum ad seruitutem aut ad captiuitatem seruetur. Veruntamen ut nullum patiaris damnum, tributa eorum de propria substantia ipse me præbere polliceor quadraginta millia pecuniarū talenta, ubicunq; præceperis. Has autem pecunias libenter offero, si pacatum ab his malis tuum fuerit imperium. Postquam Aman hæc intimauit, rex ei & pecunias, & homines donauit, quicquid de his uellet, efficeret. Desiderio autem adepto, Aman statim mandat, tanquam à rege per omnes gentes præcepta, hunc modum continentia: Rex maximus Artaxerxes ab India usque

Hester 3.

Hester 13.

Aethiop

Aethiopiam, centum uigintiseptem prouinciarum principibus & iudicibus, qui eius imperio subiecti sunt, salutem dicit. Cum pluribus gentibus imperassem, & uniuersum orbem meae ditioni subiugassem: uolui nequaquam abuti potentiae magnitudine, sed clementia & lenitate gubernare subiectos: ut absque ullo timore uitam quiete transigentes, optata cunctis mortalibus pace fruerentur. Querente autem me à consiliarijs meis, quomodo hoc posset impleri, unus qui sapientia ac fide ceteros praecellebat, & erat post regem secundus, Aman nomine, indicauit mihi in toto orbe terrarum populum esse dispersum, qui non nostris uteretur legibus: & contra omnium gentium faciens consuetudinem, regum iussa contemneret, & uniuersarum concordiam nationum sua dissentione uiolaret. Quod cum didicissemus, uidentes unam gentem rebellem aduersus omne genus hominum, peruersis uel legibus, nostrisque iussionibus contraire, & turbare subiectarum nobis prouinciaram pacem atque concordiam, iussimus, ut quoscumque Aman, qui omnibus prouincijs praepositus est, & secundus meus est pater, monstrauerit, cum coniugibus ac liberis deleantur ab inimicis suis, nullusque eorum misereatur, quartadecima die duodecimi mensis Ader, anni praesentis: ut nefarii homines uno die ad inferos descendentes, reddant pacem imperio nostro, quam turbauerunt. Hoc per ciuitates & prouincias ueniente praeepto, omnes ad interitum Iudeorum constituta die parabantur: quod etiam in Susis praeparabatur. Rex ergo & Aman epulationibus uacabant: ciuitas uero turbabatur. Quod Mardocheus cognoscens, uestem rupit: & sacco indutus, cinereque persusus, ciuitatem circuibat, clamans interimi gentem quae nihil peccauit. Et hoc dicens, ad aulam peruenit: & ante ipsam stetit. Nam minime ei licebat ingredi, tali circumamictu habitu.

Hester 4-

bitu. Idem & omnes fecerunt Iudei, per ciuitates, quibus de hoc literae proponebantur, lugentes & plangentes nunciatas sibi calamitates. Cum uero quidam reginae nunciasset Mardocheum in tam misero ante aulam habitu stantem, audito sermone turbata, misit qui eius uestitum mutarent. Quo nolente sacco exui, quia nondum erat malum finitum, pro quo sacco induerat, uocans assistentem eunuchum Acratheon, ad Mardocheum destinauit: interrogans, quid ei tristitia contigisset, quod hunc habitum nec ea petente deponeret. Tunc Mardocheus indicauit eunuchum causam, & literas contra Iudeos per omnes prouincias sub rege constitutas, transmissas: & promissionem pecuniarum, per quam a rege perditionem gentis comparauerat Aman. Harum etiam exemplum ad Hester tradidit reportandum, quae propositae in Susis fuerant: mandans ei, quatenus de his regi supplicaret: nec recusaret pro salute gentis habitum humiliorem accipere, per quem regi ostenderet, Iudeis periculum imminere. Aman, inquit, qui secundum honorem post regem obtinet, accusando Iudeos, regem aduersum eos incendit. Haec cum regina cognouisset, rursus mittit ad Mardocheum, dicens, quod non esset a rege uocata: & si quis ad eum non uocatus intraret, moreretur, nisi uolens quaedam seruare, porrigeret ei uirgam auream. Nam inuocato & ad eum intranti, si hoc rex fecerit, hic solus non interimitur, sed ueniam accipiens liberatur. Mardocheus uero haec uerba deportanti sibi ab Hester eunuchus, renunciare praecipit, non suae saluti prouidere, sed totius gentis periculum amouere. Nam si nunc ipsa, inquit, contempserit, adiutorem quidem genti Deum omnibus modis futurum: ipsam uero & paternam eius domum ab illis quos contempserat, perituram. Hester autem denunciavit Mardocheo per eundem ministrum, ut pergens ad Susa, constitutos illic Iudeos ad conuentionem congregaret, &

ieiunare cunctos triduo pro ipsa præciperet: quod & ipsa cum suis agēs ancillis, promisit se præter legem adire regem, & si mori oporteret, non recusaret. Mardocheus autem secundum Hester mandatis, populum fecit ieiunare, decumq; sibi petere, ut nec eam, nec gentem eius perituram contemneret, sed ut sepe antè prouidit, & peccanti ueniam concessit, & nunc à denunciato dudam interitu liberaret. Non enim propter aliquod peccatum ita cogebatur sine gloria deperire, cum & ipse dominus nosset causam furoris Aman, quòd eum non adorabat. Neque enim, inquit, honorem quem tibi domine offerebam, hunc illi quoque patibatur offerre: ideòq; iratus, contra eos qui tuas leges non transgrediuntur, talia machinatus est. Easdem etiam uoces uulgi enutabat, petens Deum prouidere suæ salutis, cunctosq; Israëlitas per omnè liberare terram à futura calamitate: nã iam præ oculis eam spectabant, & simul habebat. Rogabat etiam Hester Deum, patriam se lege prosternens in terram: lugubriq; ueste circumamicta. Cibum autem & potum, omniaq; suauia renuebat per tres dies, Deum petens, ut adiuuaret eam, quatenus regi uideretur supplicans suauis eloquio, specie uerò pulcherrima, ut ex utroque sustentata, & ipsa periculum euitaret, & gentis suæ salutem acquireret: Aman quoque regis odium concitaret. Sic Deum per tres dies deprecans, lugubrem ueste depo-
suit, & habitu mutato ornata, sicut oportebat reginam, ibat cum duabus ancillis: quarum una leuiter eam incumbentem sustentabat, altera sequens longitudinem uestis utique ad terram profusam summis eam digitis deportabat. Quæ ita facie rubore plena, uerecundum ac modestum habens decorem, adibat regem etiam cum timore. Cum uerò ad faciem eius sedentis in solio deuenisset, & uidisset eum circumdatum ornatu, qui ex uariis ueste uel auro, uel lapidibus pretiosis ualde

Hester 4.
& 15.

ualde fulgebat, terribilioremq; magis eum propter hæc in-
tuens, cumq; & ille asperius eam uultuq; iracundo aspice-
ret, membrorum eam debilitas comprehendit: & super ancil-
las quæ prope latera eius erant, repente collapsa est. Rex au-
tem uoluntate arbitror Dei mentem mutauit, & timēs ne quid
mali uxor eius timore pateretur, surrexit à sella, suoq; eam
gremio colligens fouebat, & osculabatur, blandeq; loqueba-
tur: confidere petens eam, nec aliquid mali metuere, quòd ad
eum non uocata uenisset: nam legem istam propter subiectos
esse positam, ipsam autem similiter cum eo regnantem omnem
habere licentiam. Hæc dicens, sceptrumq; in manu eius po-
nens, uirgam super ceruicem eius tetendit propter legem,
liberans eam à mortis discrimine. Illa uerò respirans: Domi-
ne, inquit, non habeo facultatem explanandi, quæ mihi subito
contigerunt. Nam ut te uidi maximum, & pulchrum atque
terribilem, statim spiritus meus recessit, & à me anima sum
relicta. Vix illa cum debilitate hæc loquente, etiam regem
anxietas habuit: deinde confidere, meliora que sperare He-
ster inuitabat. Nam medium ei regnum se concedere, si hoc
peteret, promittebat. Hester uerò ad conuiuium eum cum
Aman amico ad se uenire supplicabat, parasse ei cenam se
dicens. Cumq; annuisset, & aduenisset, inter poculorum lati-
tiam iussit rex Hester aperire quid uellet: nihil enim se ne-
gaturum esse pronuserat, etiam si partem regni poscere uo-
lisset. Tum illa in posterum diem explanaturam se suum
consilium promisit, si rursus ad conuiuium cum Aman ueni-
ret. Cumq; rex promississet, Aman egressus est, gaudens quòd
solus apud Hester cum rege meruit epulari, dum nullus alius
talem honorem potuisset adipisci. Videns uerò in aula Mar-
docheum nimis indignatus est, quòd non aliquam ab eo
uenerationem sibi exhiberi sensisset. Tunc ingressus ad
cc 2 semet

36 FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

senet ipsum, uxorem Zarassan cum amicis uocauit. Quibus presentibus honorem exposuit, quo frueretur nõ apud regē tantum, sed & apud reginam: & qualiter illo die ad eam cum rege solus accitus esset, & in posterum diem rursus inuitaretur. Dicebat autem, non ei placuisse, quòd Mardocheum uideret in aula Iudæum. Cui respondit uxor sua Zarassan: Iube lignum secari quinquaginta cubitorum, & manē pete Mardocheum à rege crucifigendum. Cuius consilium laudans, præcepit famulis lignum paratum in atrio statuere, quod ad penam Mardochei seruarent. Deus autem spem malignā Aman deridebat: & accidentia præuidens, de futuris delectabatur.

Hester. 6. Nam regi somnum per illam noctem abstulit. Qui nolens in otio uigilias perdere, sed ad gubernationem sui principatus habere, scribam iussit ferentem prædecessorum suorū & suorum factorū monumenta relegere. Cumq; detulisset, & recenseret, inuentus est quidam, qui pro uirtute sua pretium agros acceperat, quorum & nomen signatum erat: alter uerò pro fide donationem impetrauerat. Post hæc legendo uenit ad Bagathæum & Theodestum eunuchos insidiatores regis, quas Mardocheus indicauerat. Et cum hoc tantum scriba pronunciaisset, & ad alterius transisset actus, rex eum detinuit consulens, siquid ei pro remuneratione datum scriptum haberetur. Scriba respondit, nihil. Tunc rex iussit eum tacere, & interrogabat eos quibus hoc commissum fuerat, quæ esset hora noctis. Audiens autem iam dilucescere, præcepit, ut quem inuenirent amicorum ante aulam præsentem, nunciarent. Euenit autem Aman inueniri. Nam præter solitam horam maturius processerat, mortē Mardochei petiturus. Cumq; serui renunciaissent Aman ante ædem stare, præcepit eum uocari. Cū ergo intrasset: Amicum, inquit, te sciens fidelem, peto ut consilium mihi præbeas, quemadmodum debeam secundum meam munificen

IYDAICARVM LIB. XI.

37

munificentiam honorare quendam mihi ualde charissimum. Aman uero putans consilium quod dedisset, hoc pro se futurū, nam amari se solum à rege credebat: quā existimabat optimam esse sententiam, regi declarauit, & dixit: Si uis quem dicis hominem dilectum gloriæ meritis honorari, fac eum super equum procedere tua ueste indutum, & torquem auream habere, & præcedere unum ex tuis necessarijs amicis, clamantem per totam ciuitatem, quòd tale beneficium merebitur, quē rex honorificari uoluerit. Igitur Aman huiusmodi largitatem arbitratus ad se uenturam, talia persuasit. Rex uerò delectatus hac monitione: Vade, ait, habens equum & stolam & torquem, require Mardocheum Iudæum, & his illum induens, antecede equū eius. Nam tu, inquit, amicus es mihi præcunctis. Ergo perfice cōsiliū cuius utilis suasor extitisti: & hæc ei à nobis donentur, qui meam animam liberauit. Postquam hæc præter spem omnem audiuit, mente confusus, & mæstitia percussus, exiit, equum ducens cum purpura & auro: & Mardocheum reperiens, ante aulam sacco indutū iussit exutū purpura circumdari. Tum ille nesciens ueritatem, sed deludi se putans: Pessime, inquit, omnium hominum, ita calamitatem nostram derides! Ut uerò certè cognouit, quòd ei rex hunc honorē donauerit pro salute quam illi præbuerat, insidiatores eunuchos redarguēs, purpura induitur, qua rex sepe uestitus degebat: & torque cernicē circūdatus, & super equū sedens, totam circuibat undiq; ciuitatem, præcedente Aman et prædicante, quòd huiusmodi fruatur donis, quem rex amaauerit, & dignum honore probauerit. Cumq; totam circuisset ciuitatem, Mardocheus ad regem ingreditur. Aman autem ex cōfusione ad se recedens, cum lachrymis uxori & amicis quæ contigerant, indicauit. Illi nequaquam puniri posse Mardocheum dicebant: Deum enim esse cum ipso credebant. Dumq;

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

hec adinuicem loquerentur, uenerunt Hester eunuchi, Aman
urgentes ad cenam. Sabuchadar uerò unus ex eunuchis, ui-
dens crucem fixam in domo Aman, quam Mardocheo para-
uerat, consuluit aliquem seruorum, cuius causa eam parasset:
& audiens, quòd reginæ auunculo, quem Aman à rege petitu-
rus erat ad poenam, tunc quidem tacuit. Cumq; rex unà cum
Aman epulatus, interrogaret reginam ut diceret quam uellet
ab eo donationem impetrare, completurum enim se eius desi-
derium promittebat: tunc regina pro populi deprecabatur pe-
riculo, eò quòd tradita fuisset ad perditionem cum sua gente:
ideoq; sermones ad eum facere decreuisset. Neque enim mole-
stum sibi dicebat, si amarum eis seruitutē imponeret, paruum
enim hoc esse malum, sed supplicabat hæc amoueri. Itaq; in-
terrogante rege, à quo hæc sancita fuissent, accusabat iam ma-
nifestè Aman: & malucolum contra eos existentē, hæc molitum
insidias arguebat. Tunc rex ad hoc turbatus, à conuiuio
ad hortos egreditur. Hester uerò reginam Aman petere cœ-
pit, & ueniā pro peccatis exposcere, nam intellexerat in qui-
bus iam malis esset. Cumq; super lectum procidens reginā pe-
teret, supuenit rex: & huiusmodi uisu magis incizatus dixit:
Pessime omnium, uxori meæ etiam uiolentiam irrogare cona-
ris? Ad quod Aman obstupuit, & nihil potuit respondere.
Tunc Sabuchadar eunuchus cœpit accusare Aman, quem ad-
modum inuenisset in atrio eius paratam crucem ad mortem
Mardochei: nam hoc illi interrogati seruus indicauerat, cum
ad ipsum inuitaturus cum ad cenam uenisset: crucem autem
dicebat esse altitudine cubitorū quinquaginta. Quod rex au-
diens, in illam eum poenā tradere decreuit, quam contra Mar-
docheum ipse tractauerat: statimq; iussit cruci suspensum in-
terimi. Vnde mihi cōtigit mirari nomen Dei, & sapientiam, &
iustitiam eius agnoscere, quòd nō solam maleuolentiā Aman
puniuit

I V D A I C A R V M L I B. X I.

39

puniuit, sed quòd excogitata contra aliū tormenta in eum con-
uertit: & ceteros hoc sentire permisit, quoniam qui contra
alium quedam molitus fuerit, hæc in se primum parata cogno-
scat. Itaq; Aman honore, quem à rege perceperat, supra mo-
dum abusus, huiusmodi cruci confixus est. Rex autem substan-
tiam eius reginæ donauit: & Mardocheum aduocans, dedit
ei annulum quem Aman ipse præstiterat. Nam iam Hester ad
notitiam eius perduxerat cognationem quam ad illum habe-
bat. Donauit ergo & reginæ Mardocheo Aman possessionē,
& supplicauit regi liberari à mortis metu gentē Iudeorum:
nota ei faciens, quæ per uniuersas prouincias scripssisset Aman
filius Amadathi. Nam patria gente sua perempta, nullatenus
se uitam posse tolerare dicebat. Cui rex promisit, nihil eam fru-
stra petere, nec studio eius aliquid cōtrarium prouenire. Vnde
præcepit, ut scriberet quæ uellet de Iudeis nomine regio, si-
gnaretq; eius sigillo, & transmitteret per omne eius impe-
rium. Si quis enim legeret signatas epistolas sigillo regio, mi-
nime sanctionibus obuiaret. Scribas ergo regales conuocans,
iussit scribere gentibus, & primatibus, & magistratibus pro
Iudeis, ab India usq; Aethiopiā centumviginti septem pro-
uinciarum. Epistolæ autē hunc ordinem continebant: Rex
magnus Artaxerxes, ab India usq; Aethiopiā, cētumviginti
septem prouinciarū ducibus ac principibus, qui nostræ obe-
diunt ditioni, salutem dicit. Multi bonitate principum, & ho-
nore qui in eos collatus est, abusi sunt in superbiā: & nō solam
subiectos regibus nituntur opprimere, sed datam sibi gloriam
non ferentes, in ipsos qui dederunt, moliantur insidias cogita-
re: nec contenti sunt gratias non agere beneficijs, & humani-
tatis in se iura uiolare, sed Dei quoq; cuncta cernētis arbitra-
tur se fugere posse sententiā: & in tantum uesaniæ prorupe-
runt, ut eos qui credita sibi officia diligenter obseruāt, & in

Hester 5.

Hester 16.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

cuncta agunt, ut omnium laude sint digni, mendaciorum funiculis conentur subvertere: dum aures principum simplices, & ex sua natura alios existimantes, callida fraude subvertunt. Quae res & ex ueteribus probatur historijs, & ex his quae geruntur quotidie, quomodo malis quorundam suggestionibus regum studia deprauantur. Vnde prouidendum est paci omnium prouinciarum: nec putare debetis, si diuersa iubeamus, ex animi nostri uenire leuitate: sed pro qualitate & necessitate temporum, ut reipublica poscit utilitas ferre sententiam. Et ut manifestius quod dicimus intelligatis: Aman filius Amadathi, & animo, & gente Macedo, alienusq; a Persarum gente, & pietatem nostram sua crudelitate commaculans, peregrinus a nobis susceptus est: & tantam in se expertus humanitate, ut pater noster uocaretur, & adoraretur ab omnibus post regem secundus. Et in tantum arrogantiae tumorem subleuatus est, ut regno nos priuare niteretur & spiritu. Nam Marдохaeum, cuius fide & beneficijs uiuimus, & consortem nostri regni Hester, cum omni gente sua nouis quibusdam atq; inauditis machinis expetiuit ad mortem: hoc cogitans, ut illis interfectis insidiaretur nostrae solitudini, & regnum Persarum transferret in Macedonas. Nos autem a pessimo mortalium Iudaeos neci destinatos, in nulla penitus culpa inuenimus, sed e contrario iustus utentes legibus, & filios altissimi & maximi semperq; uiuentis Dei: cuius beneficio & patribus nostris, & nobis regnum est traditum, & usque hodie custoditur. Vnde & eas literas, quas sub nomine nostro ille direxerat, sciatis esse irritas. Pro quo scelere ante portas huius urbis, id est, Susis, & ipse qui est machinatus, & omnis cognatio eius pendet in patibulis: non nobis, sed Deo ei reddente quod meruit. Hoc autem edictum quod nunc mittimus, in cunctis urbibus proponatur, ut liceat Iudaeis uti legibus

IUDAICARVM LIB. XI.

legibus suis. Quibus debetis esse adminiculum, ut eos qui se ad necem eorum parauerant, possint interficere decimotertio die mensis duodecimi, qui uocatur Adar. Hunc enim diem omnipotens Deus mororis & luctus eis uertit in gaudium. Vnde & uos inter ceteros festos dies hanc habetote diem, & celebrate eam cum omni letitia: ut & in posterum cognoscatur, omnes qui fideliter Persis obediunt, dignam pro fide recipere mercedem, qui autem insidiantur regno eorum, perire pro scelere. Omnis autem prouincia & ciuitas, quae noluerit solennitatis huius esse particeps, gladio & igne deperat: & sic deleatur, ut non solum hominibus, sed etiam bestijs inuia sit in sempiternum, pro exemplo contemptus & inobedientiae. Igitur equites epistolae deportantes exierunt, & uiam propositam peragebant. Marдохaeus uero regia indutus stola, & corona aurea & torque processit ornatus. Quem uidentes ita honorificatam a rege Iudaei Susis inhabitantes, communem aestimauerunt felicitatem. Propterea gaudium & salutare lumen, propositis regalibus sanctionibus per ciuitates & prouincias, Iudaeos circundedit, ita ut etiam multae gentes propter timorem Iudaeorum perterritetur, libertatem ex periculo eis comparatam inspicientes. Nam duodecimi mensis tertiadecima die, qui apud Iudaeos Adar, apud Macedones Distros uocatur, portatores regalium literarum nunciabant, quemadmodum deberent die, quo ipsi periculum imminerebat, inimicos consumere. Tunc praesides & satrapae, & tyranni, & reges, & scribae summum Iudaeis reddebant honorem, quonia timor Marдохaei eos ad temperantiam coercebat. Postquam edictum regis per omnes prouincias lectum est, in Susis Iudaei inimicorum quingentos interemerunt. Cumq; rex peremptorum in ciuitate numerum Hester nunciasset, & in prouincia quid actum fuisset ambigeret, si quid amplius uellet

interrogauit eam. Illa petiuit eum, ut præciperet Iudæis, & in posterum diem ita facere in reliquos inimicos suos, & ut decem Aman filij crucijgerentur. Quod quidem Iudæis rex cōcessit, nequaquam resistere uolens Hæster. Iudæi uerò parati decimoquarto die Disri mensis, occiderunt rursus aduersariorum trecentos, nihil penitus possessionis eorum tangentes. Interfecti sunt etiam per prouinciam aliasq; ciuitates à Iudæis septuaginta sex millia inimicorum, quos strauerunt tertridecimo die mensis, quem festum celebrauerunt. Similiter autem & Iudæi in Susis collecti, die decimaquarta & decimaquinta eiusdem mensis epulati sunt. Vnde hætenus omnes in orbe terrarum Iudæi hos celebrant diēs, particulas de conuiujs sibi inuicem mittentes. Scripsit etiam Mardocheus omnibus sub imperio Artaxerxis de gentibus Iudæis, quatenus hos obseruarent diēs, semper eos celebrantes, & nepotibus traderent per omnia tempora celebrandos, ne aliquando obliuioni traderentur, quòd in his fuerant ab Aman perituri: instumq; esse, cum uitasent periculum, & inimicos punissent, honorare eos, gratias offerentes Deo. Vnde prædictos diēs Iudæi celebrant, appellantes eos cōseruatores. Mardocheus autem magnus & clarissimus erat apud regem, principatumq; eius regebat, & potiebatur cōmuni cōuersatione cum regina. Tunc Iudæi super omnes libertatis licentia fruebantur. Hæc quidem sub imperio Artaxerxis sunt gesta.

Reliquas huius undecimi hystorias non habent Biblia.

De Vagose duce, & Manasse sacerdotium ambiente.

C A P I T V L V M VII.

DE sancto autem Eliasibo principe sacerdotum, Iudas filius eius principatum sacerdotale suscepit. De sancto autem & hoc, Ioannes filius eius honorè suscepit. Porrò Vagose dux alterius Artaxerxis templum uiolauit, & tributa Iudæis

dæis imposuit: nec prius dimisit quotidianas offerri hostias, quam pro unoquoq; anno uestigal exigeret drachmas quinguinta. Hoc autem ex huiusmodi causa cōtiguit: Frater erat Ioannis Iesus, cui Vagose amicus existēs, promissit sacerdotij principatum dare. Qua confidentia Iesus altercatus in templo aduersus Ioannem, incitauit fratrem, ut cum interficeret, & tantum in templo facinus Ioannes in fratrem cōmitteret, quod nunquam nec apud Græcos, nec apud Hebræos ita crudeliter uel sceleratè factū est. Vnde nec Deus hoc impune dimisit, sed populum propter hanc causam ad seruitutē redexit, & templum uiolari à Persis permisit, dicente Vagose: Ausi estis homicidium in uestro templo committere: ego perempto in templo mundior sum. Et hæc uerba faciens, in templum ingressus est. Hac igitur usus occasione Vagose, annos septem eos pro nece Iesu puniuit. Finiente uerò Ioanne uitā, succedit in principatu sacerdotum filius eius Iaddus. Erat autem etiam huic frater Manasses nomine, cui Sanabalath missus à Dario ad Samariam satrapa, genere Cuthæus, ex quibus & Samaritæ descenderunt, audiens clarā esse ciuitatem Hierosolymam, & reges eius multa Assyrijs, & habitatoribus humilis Syriæ pericula fecisse, libenter copulauit suam filiam nomine Isacham: arbitratus per affinitatem obsidem ei futuram ad fidem gentis Iudæorum. Per idem tempus & Philippus rex Macedonum in Aegis à Pausania filio Cerastræ, genus ab Oreste trahente, insidias passus perimitur. Succedens uerò filius eius Alexander imperio, transit Hællæspontum, & duces Darij deuicit, super Granicum flumen confligens cum eis. Cumq; percurrisset Lydiam, & Ioniam captiuasset, Syriamq; prædasset, ad loca Pamphyliæ peruenit, ut alibi explanatum est. Hierosolymorum uerò seniores indignabantur, quòd principis sacerdotum Iaddi frater, alienigenæ cohabitans uxori, sacerdotij

FLAVII IOSEPHI ANTIQ. VII.

sacerdotij particeps existerat. Arbitrabantur enim hoc cōsuetudinem inuicem fieri occasionis praestandae, uolētibus leges transgredi pro uxorū copulationibus, quas ab alienigenis sibi coniungere festinabant. Nam extitisse etiam priorem ciuitatis captiuitatem per hęc cōiugia mala putabāt, eō quōd multi peccassent, dum nō uxores prouinciales ducerent. Iubebant ergo Manassen disungi ab uxore, aut non introire sacrariū. Principes quoque sacerdotum cum populo hoc indigne ferebant. Manasses autem prohibitus a fratre ad altare accedere, ad socerum Sanabalath peruenit, amare se dicēs filiā eius Isachāt sacerdotalem uerō honorem maximum esse apud gentem et ciuitatem, et genus Iudaeorū, nec uelle se propter huiusmodi coniugium sacerdotij iure priuari. Itaq; Sanabalath non ei solum sacerdotium, sed etiam principatum sacerdotij et potentiam, ac honorem omnium locorum sibi subiectorū dare promisit, uolens suam apud eum filiam permanere. Dicebat etiam templum ei aedificare ad instar Hierosolymorum, super montem Garizin, qui altior omnibus Samariae montibus apparebat, sed hoc facere cum regis Darij sententiā. His promissionibus eleuatus Manasses, permansit apud Sanabalath, principatum sacerdotij arbitratus se accepturum, Dario conferente. Nam iam Sanabalath uergebat in senium. Multis uerō sacerdotibus et Israelitis huiusmodi iunctis uxoribus, non parua seditio Hierosolymitas habebat: dum plures ad Manassen transirent. Quibus Sanabalath pecunias ministrabat, et terram colendam habitationemq; depumbat, omnibus modis genero suo concordans.

De gestis Alexandri apud Hierosolymam, pro Iudaeis.

CAPVT. VIII.

Eodem tempore Darius audiens Alexandrum Hellepontum transisse, satrapasq; suos super Graniciū flumen pugna

IUDAICARVM LIB. XI.

45

gna uicisse, et ulterius accessisse: delectorum equitum et perditum colligens exercitum, occurrere statuit Macedonibus prius quam omnem percurrentes Asiam deuastarent. Transiens ergo fluuium Euphratem, et montem Siciliae Taurum, hostes ipse in Sicilia sustinebat, illic eos speras expugnare. Tunc Sanabalath propter discessum Darij gauisus, ilico Manasse dicebat promissa complere, Dario post captionem hostium reuertente. Nam credebat non ipse tantum, sed etiam omnes Asiam habitantes, nec ad malum belli Macedonas cum Persis propter multitudinem esse uicturos. Aliter uerō quam sperabatur euenit. Nam congressus cum Macedonibus rex, est uictus: multamq; partem exercitus perdens, et captis matre pariter et uxore, et filijs, ad Persas fugiens remeauit. Alexander autem ad Syriam ueniens, Damascus cepit: et subiugata Sidone, Tyrum obsidebat. Literas uerō ad principem sacerdotum Iudaeorum misit, inuitans eum auxilium sibi mittere, et uenalia exercitui praeparare: et quā prius Dario cōferebant, ei praebere: eumq; inuitauit amicitiam Macedonum eligere, ne in posterum poeniteret. Cumq; princeps sacerdotum literarum portatoribus respondisset, sacramenta Dario se dedisse, ut nequaquam contra eum arma portaret, nec posse uiuente Dario constituta transcendere; Alexander incitatus, Tyrum quidem relinquere non decreuit, paulo post capiendam: qua uicta, minabatur contra principem sacerdotum gentis Iudaeorum exercitum ducere, ut omnes per eum discerent, quibus deberent constituta seruare. Quapropter intentius in obsidione perseuerans, uastauit Tyrum. Cumq; eam cepisset, ad ciuitatē Gazam peruenit, eamq; cum duce suo nomine Bibimasin obsidebat. Arbitratus autem Sanabalath opportunum se inuenisse tempus, Dario iam desperato, eligens de suis subiectis octo milia, ad Alexandrum proficisceretur: quem reperit

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

perit inchoantem Tyri obsidionem. Cui etiam promisit dare loca sub sua potestate constituta, magisq; ipsum dominum libenter habere quam Darium. Cumq; intellexisset grate susceptum, confisus iam, & de presentibus fretus uerba Sanabalath offerebat, dicens se generum habere Manassen, fratrem Iaddi principis sacerdotum Iudæe gentis, multosq; alios cum eo presentes ex ea gente, quos uelle aiebat sub eo templum locis constitutis edificare: hoc autem & ipsi profuturum uideretur, ut in duas partes esset Iudæorum potentia diuisa, ne eadem concordia gens coniuncta rebellaret, aut in aliquo regibus obuiaret, quemadmodum prius & Assyrijs contigebat. Concedente uero Alexandro, omni studio aduisus Sanabalath, edificauit templum, & sacerdotem Manassen constituit, maximam arbitratus premium ex filia nepotibus profuturum. Septem autem mensibus in obsidione Tyri transactis, & duobus in Gaza, Sanabalath mortuus est. Alexander autem capta Gaza, ad ciuitatem Hierosolymitam ascendere festinauit. Quod princeps sacerdotum Iaddus audiens, in pauore est constitutus, multisq; sacerdotibus in timore constitutis, moliebatur Iaddus quemadmodum Macedonibus festinus occurreret, rege indignante propter priorem contumaciam. Precipiens igitur populo supplicationem & immolationem Deo offerre, ipse deprecabatur subuenire genti, uenturusq; eam liberare periculis. Obdormienti uero post sacrificium, Deus precepit ut consideret, fertisq; ciuitatem ornaret, protinusq; portas aperiret, & alios quidem cum ueste alba, ipsum autem & reliquos sacerdotes cum legitimis stolis iussit occurrere, nihil se uiam sperantes pati. Deo prouidente. Cumq; a sompore surrexisset, ualde congaudens, nocturnū oraculum omnibus indicauit, & que uidit in somno cunctis facere mandans, regis presentiam expectabat. Quem audiens non longè esse à ciuitate

IUDAICARVM LIB. XI.

47

à ciuitate, processit cum sacerdotibus & ciuili multitudine, sacram & maiorem alijs gentibus ei preparans occursum: ad aliquem locum qui Saphin appellatur, quod nomen Latine translatum scopulum significat, ex quo loco Hierosolyma templumq; potuisset uideri. Phoenices uero & Chaldæi regem secuti, putabant quia quicquid potuisset furor imperialis permittere in ciuitatem, ipse committeret: & ut principem sacerdotum summis afficeret contumelijs. Quod è diuerso cogitit euenire. Nam Alexander præuidens multitudinem uestibus albis indutam, antislites uero cum bysiniis stolis, & principem sacerdotum hyacinthina & aurea stola, super caput habentem cidarim, & super laminam auream, in qua scriptum erat Dei nomē: adijt eum solus, & numen adorauit, & principem sacerdotum primus ueneratus est. Omnibus uero Iudæis una uoce Alexandrum salutantibus & circumstantibus, Syriæ reges & reliqui hoc facientem stupuerunt, corruptamq; regis mentem putauerunt. Parmenio uero solus eum interrogauit, cur omnibus eum adorantibus ipse adorasset principem sacerdotum gentis Iudæe. Cui ille: Nō hūc, inquit, adorauit, sed Deum, cuius principatu sacerdotij functus est. Nam per somnium in huiusmodi eum habitu conspexi, adhuc in Dio ciuitate Macedoniae constitutus. Dumq; mecum cogitarem posse Asiam uincere, incitauit me ut nequaquam negligerem, sed confidenter transirem. Nam se perduclurum meum dicebat exercitum, & Persarum traditurum potentiam: ideoq; neminem alium in tali stola uidens, cum hunc aduertissem, habens uisionis & probationis nocturnæ memoriā, salutauit. Exinde arbitrator diuino iuuamine me directum, Dariumq; uicisse, uirtutemq; soluisse Persarum. Propterea & omnia que meo corde sperantur, prouentur a confido. Postquam Parmenioni locutus est principem sacerdotum honorans, occurrētibz reliquis sacerdotibus

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

sacerdotibus, ad ciuitatem usq; peruenit: & ad templum ascē-
dens, sacrificauit Deo, secundum sacerdotis ostensionem. Ipse
autem sacerdotum principi, & reliquis sacerdotibus munifi-
cēter multa donauit. Allato uerò ei uolumine Danielis, in quo
scriptum erat, quēdam Græcorum deuieturum Persarum po-
tentiam, arbitratus se ipsum esse quem scriptura significabat,
gausus est. Et tunc quidem multitudinem dimisit. Postera au-
tem die conuocans eos inuisit petere, quas uellent donationes
accipere. Principe uerò sacerdotum petente, ut liceret patrijs
uti legibus, & septimum annum sine tributis esse mandaret,
omnia concessit. Cumq; ab eo postulasset ut Iudæos in Baby-
lone & Mediæ gente præciperet suis potiri legibus, promisit
libenter facere, quæ poscebant. Dicente uerò ipso ad multitu-
dinem, si quis eligeret ei militare, permanens in patrijs legi-
bus, & secundū eas uiuens, paratum se eos ducere, se pugna-
tuos cum eo dixerunt. Igitur Alexander ita disponēs Hiero-
solyman, duxit ad reliquas exercitum ciuitates: & omnibus
eum ad quos peruenit amabiliter suscipiētibus: Samaritæ me-
tropolim tunc Sichimam nomine habentes, positam iuxta Ga-
rizin montem, in quo transgressores habitabant Iudæi, uiden-
tes ab Alexādro ita magnificē Iudæos honoratos, coacti sunt
Iudæos se fateri. Nam huiusmodi Samaritæ naturæ sunt, sicut
prius alibi demonstrauimus, in calamitatibus meritis Iudæis ne-
gant se esse cognatos, ueritatem confitentes: & cum uiderint
clarum eis aliquid oblatum, tunc socios se Iudaico generi
profitentur, originem suam à nepotibus Ioseph, Ephraim, &
Manasse recensentes. Tunc ergo charitatem, & multū animi
sui affectū ostendentes, occurrerunt regi, paulò minus, quam
Hierosolymitæ. Cumq; laudasset eos Alexander, Sichimitæ
adierunt regem Alexandrum cum militibus, quos ad eum Sa-
nabalath transmiserat, petētes ut ad ciuitatem perueniret, &
templum

IUDAICARVM LIB. XI.

49

templum apud eos positum honoraret: qui reuertens ad ipsos
se uenire promisit. Petentes autem tributorum septimi anni
concessionem (nam neque ipsi seminant) in eo consuluit, qui
essent qui talia postularent. Cumq; respondissent Hebræos se
quidem esse, Sichimitas autem à Sidonio nuncupari: iterum in-
terrogauit eos, utrum Iudæi essent. Illis autem dicentibus nō
esse: & ego, inquit, hæc Iudæis concessi: sed reuersus quidem,
à uobis certius edoctus, quæ uisa fuerint agam. Et Sichimitis
quidem ita postulationem negauit. Similiter uerò amicos Sa-
nabalath sequi præcepit ad Aegyptum, ibi daturum se eis iu-
gera terræ promittens: quod & postea fecit, Thebaidam cu-
stodire prouinciā eis iniungens. Igitur defuncto Alexandro,
principatum à successoribus eius constat diuisum: templumq;
super Garizin montem permansit. Et si quis culpam habuisset
apud Hierosolymitas, aut de cibo illicito, seu de trans-
gressione sabbatorum, aut de huiusmodi peccato, ad
Sichimitas recedebat, dicens se iniuste culpa-
ri. Defunctus est autē illo tempore prin-
ceps sacerdotum Iaddus, & Onias
filius eius principatum sacer-
dotalē suscepit. Et in his
constituti Hieroso-
lymitæ dege-
bant.

dd

FLAV

FLAVII IOSE,

PHI ANTIQVITA-
tis Iudaicæ liber duodecimus.

*Historia huius duodecimæ usque ad caput v. i.
non habentur in Biblijs.*

De statu Iudæorum post mortem Alexandri. CAP. I.

ALXANDER rex Macedonum ubi regnum Persarum subegit & dissoluit, Iudæamq; disposuit, ut prædictum est, à vitâ discessit. Cumq; multos principatus sui successores reliquisset, Antigonus quidē Asiam apprehendit, Seleucus autē Babylonem, gentesq; uicinas obtinuit, Lysimacho cecit Hellepontus, Macedoniā rexit Cassander, Ptolemæus filius Lagi Aegyptum possedit. Qui dum aduersum se seditiones haberent, suumq; dilatare cõtenderent principatum, diuturnis bellis ciuitates cõcussæ, multis suis ciuibus inter certamina pereuntibus, ingemiscebant. Tunc & omnis Syria sub Ptolemæo filio Lagi, qui saluator nuncupabatur, contraria nominis eius est perpeffa. Nanque hic etiam Hierosolymam depugnauit, fraudibus & dolis ciuitatem die sabbatorum ingressus, sub specie sacrificij, nequaquam Iudæis resistentibus, quado hostile nihil existimabant, & ideo otiosè uel insuspectè segnes erant. Qui cum sine labore ciuitatē apprehendisset, crudeliter eis dominabatur. Testis est orationi meæ Gnidius Agatharchides, qui successorum Alexãdri facta conscribens, superstitionem nostram pro qua libertatem amisimus exprobrauit, cum hæc diceret: Est gens quæ Iudæa dicitur, ciuitatem munitam & magnam Hierosolymam habens, quæ cõtempfit sub Ptolemæo constituta, dum arma capere deuissæt, & propter superfluam superstitionem seuisimū do-
minum

IUDAICARVM LIB. XII.

52

minum pertulit habere. Agatharchides quidem hæc de gente nostra conscripsit. Ptolemæus uerò multos captiuos à montanis Iudææ, uel à uicinis locis Hierosolymitarum, id est, à Samaria, uel à Gargazo trahens, ad Aegyptum commigrauit. Sed cum cognouisset eos, quos ab Hierosolymis abstraxerat, firmos iurifurandi ueri Dei cultores existere, cum Alexandro legationem ad eos mittenti sic respondissent: Dario uiuente cõtra eum arma nequaquam sumere: unde post Darij expugnationem multos ad castella deputauit, & pares cum Macedonibus Alexandriæ ciues statuit: fidemq; ab eis recepit, ut nepotibus suis societatem custodirent, cum & alij non pauci Iudæi sponte ad Aegyptum peruenissent, opulentia locorum, Ptolemæiq; munificentia inuitati: quorum nepotes seditiones contra Samaritas, dum suæ gentis patriam oblationem seruare festinarent, excitabant. Nam Hierosolymitæ defendebant, dicentes suum templum sanctum existere, & immolationes illuc transmitti oportere. Samaritæ uerò ad Garizin montem destinari iuebant.

De Bibliorum translatione & septuaginta interpretibus,
donisq; nicissim redditis à Ptolemæo rege Iudæis.

CAPVT II.

Post decimum uerò & secundum annum imperij Alexandri, & post quadragesimum Ptolemæi Soteris, regnum Aegyptiorum Philadelphus obtinuit, per annos triginta nouem, qui & legem Iudæorum interpretatus est, & seruitentes in Aegypto Hierosolymitas à seruitutis uinculo resoluit, usq; ad centum uiginti millia, ex huiusmodi causa: Demetrius Philæus super bibliothecam regis constitutus dum studeret omnia per uniuersam terram inuenta uolumina cõgregare, & acquirere si quid audisset dignū industria uel uoluntate regis, quem erga collectionē codicum munificenter accendi cogno-
dd 2 uerat

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

uerat, interrogatus à Ptolemæo, quot millia codicum haberet, cum uiginti millia iam respondiſſet, ſed pauco poſt tēpore uſq; ad quinquaginta millia poſſe peruenire: & nunciatum ſibi diceret, multa apud Iudæos legum eorum eſſe conſcripta, ſtudio uel bibliotheca regali digna: quæ figuris literarū uel ſermone eorū compoſita, laborem non paruum præberent, ſi in Græcum mutarentur eloquium, cum uiderentur Syrorum literis ſimiles eſſe eorum figuræ, æqua pronuntiatione uocis: Nihil ergo, inquit, prohibet tuarum pecuniarum ſumptu eas interpretari, dum in bibliotheca tua illorū quoq; leges contineantur. Igitur res optima Demetrii ſententia delectatus, poſtquam ſtadium ſuum multos colligendi codices demonſtraſſet, ſcripſit principi ſacerdotum gentis Iudææ, hæc fieri demandans. Ariſtæus autē amicus regi neceſſarius, propter humilitatem morum ab eo dilectus, cum ſæpius antè niſus eſſet Ptolemæum petere, quatenus dimitteret captiuos Iudæos, qui ſub imperio eius eſſent, tempus hoc petitionis proſperum arbitrauitur, antè loquitur primatibus cuſtodum regis corporis, Soſibio Tarentino, & Andrcæ, ut ſimul laborarent, de quibus peſtiturus regem accederet. Quorum ſententia confirmata, cum huiusmodi ſermonibus regem adiit, dicens: Minime rex oportet uana nos ſpe negligenter decipi, ſed ueritatem intimare. Nam ſi legem Iudæorum non tantum tranſcribere, ſed etiam interpretari pro tua gratia ſtudemus: qua ratione poſſit hoc fieri, tot Iudæis in regno tuo ſeruientibus? Quos benignitatem tue munificentie decet à præſenti iugo ſeruitutis abſoluere, ac Deo qui leges expoſuit, pro tui regni tutela remittere. Nam cum multa ſæpius indagaiſſem, cognoui eos factorem omnium Deum colere, quem nos Ζεύς, id eſt, Iouem nominamus, quòd omnibus indulget Ζην, id eſt, uiuere. Quapropter ad honorem Dei, quem eximia religione placant, liberos eos patriæ

IUDAICARVM LIB. XII.

73

patriæ moribusq; ſuis reſtitue. cognoſce tamen princeps me nec affinem eis eſſe, nec ab eadem genitū natione, ut pro illis hæc ſuggeram: ſed dum omnium hominū factorē Deū ſcirem ſua uiter ſuos benefactores amplecti, ad hanc petitionem perueni. Poſtquam hæc Ariſtæus locutus eſt, & rex in eum hilari & ridetū uultu reſpexit: Quanta, inquit, millia arbitrarie poſſe dimitti? Tūc Andreas reſpondit dum interuiſſet & dixit, paulò pluſquam centū millia poſſunt exiſtere. Non paruum, inquit, Ariſtæe donationē à nobis expoſcis. Soſibio uerò cum præſentibus dicente, dignum eſſe munificentia ſua, ſi Deo qui regnum ei donauit, hæc gratiarū uices offerret: propterea lætus iuſſit, ut de eis miliibus merces annonæ præſtaretur, pro ſingulo uidelicet captiuo apud eos conſtituto drachmæ centum uiginti darētur. De quibus etiam præcepta ſe proponere promiſit, per quæ munificentiam ſuam & Ariſtæi petitionem confirmaret. Propterea uoluntas Dei aſſuſit, per quam non tantum illos, qui à patre eius uel exercitu translati fuiſſent, uerum etiam illos, qui ſub regno eius exiſtiſſent, abſolutioni donaret, uel ſi qui poſtea ſuperueniſſent, pro quorum redemptione pluſquam quadringenta talenta ſunt à rege tributa. Vnde & exemplum ſanctiōis, ad maniſteſtandam poſteris regis munificentia, cuſtodiri decreuerūt, quod erat huiusmodi: Quicunq; ſub noſtri patris imperio militates, Syriæ & Phœnicen cum eo Iudæamq; uaiſtauerūt, & captiuos adductos ad noſtras ciuitates & prouincias uendiderunt, hos & qui olim ſub meo regno exiſtunt, & ſi quos nūc ſuperduxerunt, dimittant, pro ſingulo corpore accipientes drachmas centum uiginti: & milites quidem cum annoniſ ſuis, reliqui uerò à regali menſa redemptionis pretium accipiant. Arbitror enim eos ſine uoluntate mei patris contra iuſtitia deprædatos, prouinciamq; eorum fuiſſe deuaiſtatam. Vnde & multos milites pro-

dd 3 feciſſe

fecisse cognouimus, dum ad Aegyptū eos traducerent, iustū ergo conspiciens, miseror eis: & iubeo constitutos in seruitute Iudaeos omnes dominis eorum antedictam accipientibus summam, absolui: nec quenquam in hac re fraudem agere, sed his potius constitutionibus obedire. Dispositiones autē meas praecipio, ex quo missa sunt, per tres dies proponi, quatenus ad iudices domini cōueniant, corpora statim ostendentes, hoc enim meo credo profuturum imperio. Cōtumaces uerō liceat cuiq; uolenti nuntiare, quatenus eorum substantiae regis possessionibus socientur. Cū haec sanctio lecta regi fuisset, & uisa essent omnia iuste decreta esse, tantum uerō deesse de absolute priorum, & eorū qui postea ducti Iudaei fuissent, ipse de eis sua liberalitate praecipit. Praeterea sciens subitanā distributionem difficilem existere, iussit rerū ministris & regijs sacellarijs pecunias seponere. Quo facto, intra septem dies omnia regis praeccepta completa sunt, & talenta quae supra diximus quadringenta data, & super haec sexaginta pro redemptione partita cognoscuntur, dum & pro infantibus domini centumviginti drachmas exigent, sicut rex pro his demandasset, scribendo pro singulo corpore praedictam summā exhiberi. Cum haec secundū regiam munificentiam laudabiliter disposita fuissent, iustū uisum est Demetrio, de Iudaeis libris describendis eius allegare decretum. Nam nihil frustra à regibus dispensatur, sed omnia cum multa diligentia geruntur. Quapropter allegationes, uel epistolarum exemplum designauimus, & ornamentorum transmissorum multitudinem, & quicquid in unoquoq; constructū est: unde potest optime opificum ars prospici, & uasorū omnium excellentia cognosci. Allegationis autem exemplū huiusmodi probatur: Maximo regi Demetrius, Praecipiente te dō princeps, & de his quae haetenus ad consummationē bibliothecae desunt, quatenus colligantur,

gantur, & de his quae corruerunt, ut debitam diligentiam impetrarent, omni studio usus in his ad notitiam uestrā perduco, legislationis Iudaicae uolumina nobis cū alijs deesse. Nam figuris Hebraicis, & uoce gentili conscripta, inexplanabilia nobis existunt. Contigit etiam minus diligēter eam quam habent transferri, dum regalem prouidentiam minimē percepissent, necessariū tamē est haec apud te cautius exposita reponi. Nam sapientissima & integra legislatio, sicut à Deo data est uidetur existere. Quapropter inquit Agathius Abderita poetas seu conscriptores historiarum, nullatenus meminisse eius, nec uirorum qui secundum eiusdē legislationis praeccepta uixerunt, quod casta nimis existeret, ac non oporteret eam profanis linguis exponi. Si uidetur ergo tibi rex, scribe principi sacerdotum gentis Iudaeae, quatenus transmittat seniores ab unaquaq; tribu legum peritos, ut cum ab eis codicum explanationem & consonantiam cognouerimus, & interpretationis rerum cautam expositionem acceperimus, dignos codices tua uoluntate reponamus. Igitur tali suggestionē facta, praecipit rex, ut scriberet de his Eleazaro principi sacerdotum gentis Iudaeae, simul etiam de absolute seruientium apud eos Iudaeorum, praeterea mandaret ei, quod transmississet ad faciendos crateras & libatoria, pondo auri talenta quinquaginta, lapidum uerō preciosorū inestimabilem multitudinem: denunciāns etiam custodibus arcarū, in quibus lapides seruabantur, ut electionem illorū darent opificibus, quatenus quos uellent ad speciem operis tollerent: necnon imperauit, ut pecuniae pro immolationibus & reliquis causis centum talenta sacerdoti darentur. Narrabo igitur facturas & modum constructionis eorū, cum declarauero exemplū epistolae principi sacerdotum Eleazaro à rege conscriptae, qui principatus honorem pro tali causa suscepit. Desuncto principe sacerdotum

36 FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

Onia filius eius Simon successor extitit, qui iustus est appellatus, propter pietatem quam in Deum, & fauorem quem erga regem habuisse uidebatur. Quo mortuo & filium infantulum relincente nomine Oniam, frater eius Eleazarus, de quo sermonem fecimus, principatum sacerdotij suscepit, ad quem Ptolemæus huiusmodi literas destinauit: Rex Ptolemæus Eleazaro principi sacerdotum salutem. Multis habitantibus sub imperio meo Iudeis, quos Perse cum potentes fuissent, in captiuitatem traxere: quorum aliquos pater meus ad militiam maioribus stipendijs deputans honestauit: alijs autem in Aegyptum cum eo ambulantiibus, castella & eorum custodiam demandauit, ut sint Aegyptijs in terrorem: Cum uero ego principatum suscepissem, omnes clementer tractaui, præsertim ciues tuos, quorum plus centum millia captiuos & seruiens remisi, possidentibus eos pro redemptione pecunias persoluens, etatibus autem uigentes numeris militariibus designaui: multosq; qui mihi uel aule regie potuissent fidem seruare, in palatio constitui, arbitratus Deo iucundum pro mea prouidentia uotum hoc ei maximum deuouere. Porro uolens & istis, & omnibus per uniuersam terram Iudeis præstare libertatē, leges uestras literis Hebraicis conscriptas, translatis literis Græcis, & de Græcis in nostras in mea bibliotheca decreui reponere. Bene ergo facies, eligendo uiros optimos, seniores, & ab unaquaque tribu dirigendo sex, qui per ætatem legum sint periti, ualeantq; interpretationem earum caute nobis exponere. Nam opinor his perfectis, maximam nobis gloriā præparari. Transmisi uero qui debeant de his uobiscum disputare, Andream primatē custodum mei corporis, & Aristæum mihi dilectissimos, per quos etiam primitias uotorum ad templum, & pro immolationibus, & alijs rebus, transmisi talenta centū. Tu autem manda nobis que uolucris

IUDAICARVM LIB. XII.

37

lueris fieri, quod gratius amplectemur. Cum regis epistola Eleazaro fuisset porrecta, nimium liberaliter ad eum ita rescriptis: Princeps sacerdotū Eleazarus Ptolemæo regi salutem. Valentibus uobis cum Arsinoë regina, uel filijs, bene nobis omnia constant. Cum uero epistolam tuam suscepimus, satis de tua uoluntate sumus gauisi. Congregantes autem multitudinem legimus eam, quatenus omnibus ostenderemus, quam pietatem erga Deum habes. Demōstrauimus etiam pateras, quas misisti aureas uiginti, argenteas triginta, crateras quinq; mensam dedicandā, & que directæ sunt pro immolatione uel renouatione eorum, que templo desunt, talenta centum, deportata per Andream, & Aristæū charissimos tibi amicos, uiros optimos, & doctrina præcellentes, tuaq; uirtute dignos. Cognosce uero nos pro tuis utilitatibus, & præter naturam aliquid uelle pati, dum reddamus tuis beneficijs, que multipliciter in nostros ciues largiris. Statim ergo pro te, tuaq; uxore, uel filijs hostias obtulimus, & multitudo uota persoluit, ut uobis eueniant, que desideratis, & tuus principatus in pace custodiatur. Ad interpretandam uero legem nostram, quam pro tuis commodis accipere postulas, elegi uiros seniores sex ab unaquaq; tribu, quos direximus legem ferentes. Erit autem tue pietatis uel iustitiæ, ut post legis transcriptionem ad nos eam caute cum portatoribus remittas. Vale. Hæc quidem princeps sacerdotum rescriptis. Mihi uero non est necessarium uisum, septuaginta seniorum ab Eleazaro missorum nomina deelarare, licet intimata sub epistola fuissent. Vasa tamen magnificentiam ad constructionem, que Deo rex direxit, non incongruum exponere putauit, quatenus omnibus munificentia regis erga Deum dilucidetur. Siquidem ipse largos sumptus in hæc præstitit, & semper opificibus opera transmittēbat, nihil construi desidiosè concedens: quorum de singulis ad 3 qualis

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

qualis fuerit magnificentia narrabo, quamuis historia narrationem eorum minime deprecatur, regis enim diligentiam uel munificentiam ita legentibus arbitror aperiri. Prius autem de mensa differemus. Igitur habebat rex in proposito suo ualde magnam mensam conficere. Praecipit autem dedicatam in Hierosolymis mensae quantitatem cognosci, si possit maior fieri. Cumque percepisset, qualis esset illa constituta, et quia nihil prohiberet maiorem construi, dixit quintuplam magnitudinem se uelle facere, sed timere, ne ad ministerium pro magnitudinis quantitate inutilis fieret. Nam non eam tantum ad spectaculum deuouere, sed etiam ministerijs habile uoluit dedicare. Quapropter arbitratus mediocrem priorem mensam auri inopia cōsectam, magnitudine quidem superare priorem noluit: uarietate uero uel pulchritudine materiali clariorem conficere iudicauit. Sagax ergo ad discernendam rerum uariam naturam erat et inuenire nouas admirandasque naturas, quae sine descriptione fuissent. Horum ipse prudenter inueniebat effectum, et ostendens artificibus, ita perfici enuntiabat quae uero descripta fuissent, ut eorum eandem similitudinem uidentes opifices imitarentur hortabatur. Promissa ergo complentes, mensam describere festinamus. Huius duorum semis cubitorum longitudinem, latitudinem uero unius, altitudinem unius et semis construxerunt, totam de auro formantes eam. Coronam quidem in palmam conferunt, frontispicia uero uel satilia sculpturam habentia ornata, speciem restis ex tribus partibus mire simulantem. Triangulis enim existentibus frontispicijs, unusquisque angulus eandem formae dispositionem habebat. Quae dum uerterentur, unam et non diuersam speciem demonstrabant. Porro coronae pars quae sub mensa et inclusa, pulchre constructa fulgebat: pars autem quae deorsum apparebat, artificij decore plus culta splendebat, quia

IYDAICARVM LIB. XII.

59

sui uel spectaculo patebat. Unde proceritatem partium amborum acutam fieri contigerat, ne ullus angulus trium, ut praediximus, existentium in transductione minor uideretur. Dispositi uero erant in modum funium torno factorum pretiosissimi lapides, aureis sphaerulis per foramina inclusi. Partes autem quae per latera coronae cernebantur, in speciem ouorum optimo lapide factorum figuratae nitebant, sculpturae uirgulas imitantes: quae spissae circa mensam uolebantur. Ob horum autem dispositionem circunduxerunt opifices tornatam omnium fructuum naturam, uuas pendentes, aristas surgentes, malogranata conclusa. Lapides autem secundum genus praedictorum fructuum, ad proprium uniuscuiusque colorem formatos, circa totam mensam ex auro ligabant. Sub corona quoque ouorum similis ordo, seu uirgarum constitit, ut ex ambabus partibus eandem operis uarietatem, causamque speciem mensae constructae proferret: ne frontispiciorum uel coronae positio in altera parte mensae conuersa, uideretur esse diuersa: sed eas usque ad pedes facies operis extenderet. Nam ductile aurum quatuor digitis latum, secundum totam mensae latitudinem, super quod pedes eius imponerent, fecerunt: deinde sphaerulis, et clausuris eos cum corona mensae construxerunt, ut eundem artificij, uel magnificentiae uisum praebent, in quacumque partem mensa conuerteretur. Super mensam autem Meandrum sinuatum sculpsit, lapides pretiosissimos in medio eius tanquam stellas uario colore ponentes. Nam carbunculum uel smaragdum iucundo aspectu fulgentes miserunt, aliorumque genera lapidum, qui uel industria uel emulatione digni, per excellentiam naturae cunctis existunt. Post Meandrum autem completum, in speciem funis quiddam circumferebatur in medio figuram sublongam et rotundam habens: super quod crystallinus lapis erat uel electrius impositi, pari penes formarum aspectu

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

aspectu, qui delectationem miram intuitibus præstabant. Cæpta uerò pedum eius similia lilijs fabricauerant, curuationem brachiorum habentia sub mensa reflexam: intus uerò rectum instar lilij germen uidebatur: quod lapis carbunculus in palmum factus figuram crepidinis ostendēs, & latitudinem octo digitorum habens, sustentabat. Nam super eum pedum omne pondus innitebatur. Sculpsērunt etiā tenuissimo uel laboriosissimo torno unumquemq; pedum: in quibus hederæ uel uitis palmutes cum uuis existētibus eminebant, ut nihil à ueris discrepare putarentur: siquidem ad auræ statum per tenuitatem & extensionem summitatis suæ commotæ, imaginationem naturalium arte præbebant. Verum etiā figuram totius mensæ tribus tabulis construxere: compagine partium inuicem ita colligata, ut inuisibilis existeret: nec intelligeretur earum insertio. Crassitudo uerò mensæ non minus dimidio cubito fuisse cognoscitur. Talis ergo uotiuua mensa, multa regis munificentia, uel pretiositate materiæ, ac uarietate pulchritudinis, & industria artificum studiosè perfecta est: & licet magnitudine prioris Deo deuotæ mensæ non distaret, artificio tamē & nouitate, uel claritate facturæ, ualde melius, & splendidius eliminata fulgebat. Crateres etiā aurei duo, sculpturam uiperæ ab inferiore parte usq; ad cingulum habentes, lapidibus uarijs in squama conclusis. Dehinc super eos fecerunt Meandrum altum cubito, compositione lapidum diuersorum, speciei magna fulgentem: in quo uirgarum ordo instabat, de quibus complexionibus similis usque ad labrum protrahabatur. Per medium quoq; quatuor digitorum scuta pulchris lapidibus inserta, decorem craterarum ostendebant, quorum labra liliorum folijs, & uuarum floribus in orbem productis corona complectebatur. Et aurcos quidem crateras duos, capientes utrosque amphoram, huiusmodi construxerunt. Argentei uerò

IUDAICARVM LIB. XII.

61

uerò clariorem speculis splendorem emittebat, ut certius in his facies aspicientiū uideretur. Insuper fecit rex pateras triginta ex auro, necnon omni lapide pretioso, & circumdatæ folijs hederæ, uel bracteolis, quasi uitis calatura artificiosè obumbrabantur. Hæc autem ideo ita fiebant, quòd per scientiam opifices arte mira reliquos anteirent, & multò melius studio uel munificentia regis formabantur. Non enim tantum incessanter & largè opificibus impendia præstabat, quantum & publicorum negotiorum relictis regiminibus, ipse operantibus semper instabat, & frequenter artifices uisitabat. Quapropter opera opificum, diligentia regis, & industria feruente propensius imminebant. Cumq; ad Hierosolymam transmissa uoto Ptolemæi fuissent, & princeps sacerdotum Eleazarus ea dedicasset, portatores eorum honorans, donaq; regi deportanda præstans ad eum remisit. Ergo postquam Alexandriam peruentum est, & Ptolemæus præsentiam eorum cum septuaginta senioribus audiuit, statim Andream, & Aristarum legatos euocari præcepit. Qui uenientes, epistolas quas à principe sacerdotum deportauerant, obtulerunt: & ea quæ uerbis eos differere iusserat, edixerunt. Studens autē colloqui senioribus ab Hierosolymis pro interpretatione legum directis, diuersos quidem, qui pro suis causis aderant, denuntiavit dimitti, mirabilem hanc & præter consuetudinem faciens dimissionem: ut qui propter huiusmodi causas adducebantur, post quintum diem eum adirent. Legatis uerò post mensam à rege tunc dimissis, illos ab Eleazaro destinatos expectabat. Dumq; seniores cum donis, quæ regi deportanda princeps sacerdotum eis dederat, aduenissent, cum uoluminibus transferunt, in quibus literis aureis conscriptæ leges continebantur. Tunc rex eos de codicibus percunctatur. Cum uero reuelarent, & ostenderent tenuitatē membranæ, uel incompreh

62 FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

comprehensibilem eorum compaginem, rex miratus est, quòd ita fuissent còpacti. Dumq; hoc diu fecissent, Gratiar, inquit, ago uobis quidem, quòd uentis, maiores uerò illi qui uos destinauit, sed ante omnes Deo, cuius hæ leges uenerandæ probantur. Cumq; clamassent seniores, uel hi qui præsentés aderant, orantes prospera regi diuinitus euenire, nimium delectatus, prorupit in lachrymas. Nam sepius natura hoc summo gaudio patitur, quòd etiam dolentibus solet accidere. Tunc iussit codices primatibus officij designari, uiros autè osculatus, æquum dixit esse, primum ad eos facere sermonè, pro quibus essent uocati: imò et diem quo ad eum deducti fuissent, clarum singulis annis per totum uitæ suæ tempus celebrare se promisit. Nam euenit eundem esse primum præsentia illorum, et uictoriae diem, quo Antigonum nauali prælio uicerat. Epulari etiam secum eos præcepit, hospitiarq; in arce denuntiavit eis omnia deputari. Nicanor autem super susceptionem peregrinorum còstitutus, Dorotheum uocans, qui de his curam habebat, iussit singulis necessaria præbere. Nam ita dispositum à rege fuerat, ut alimenta quibus singule ciuitates utuntur, exhiberentur indulgèda consuetudini peregrinorum ad eos uententium, et eis omnia pararentur, quatenus cibis solitis magis delectarentur, ne forsàn corrupti extraneis grauantur, quòd et circa eos effectum est. Dorotheo uerò què pro sinceritate uitæ super hæc rex còstituerat, per quem et præparauerat omnia, quæ ad huiusmodi conuiuia conuenirent, hæc implente, in duas partes eos discumbere præcepit, partem quidem mediam eorum ad dexteram suam, reliquos autem post eius accubitus, nihil præmittens, quòd ad eorum honorificentiam pertineret. Postquam autem ita discubuerat, iussit Dorotheo solita ministrare, quibus omnes Iudæi ad eum uenientes utebantur, Tunc itaq; sacrorum præcones, et immol

IUDAICARVM LIB. XII.

63

et immolatores, et alios qui uota faciunt, recusauit: et unum ex senioribus nomine Heliseum sacerdotem existentem, rex petiuit sacre orationè. Qui in medio stans regi bona et subiectus eius optauit, et post plausus cum gaudio, et clamore omnium surrexerunt, et residentes ad epulationem et delicias paratis se contulerunt. Præterea autem rex quantum satis ei uisum est, cepit philosophari, et unumqueng; eorum naturales percontari sermones, et ad contemplationem questionis accendere: cauteq; illis ad omnia respondentibus, quæ eis obiecta essent, et explanatibus, gauisus, per duodecim dies hoc conuiuium instruxit. Et qui uult singula cognoscere, quæ in conuiuio illo præparata sunt, legat uolumina Aristæi, quæ propter hoc conscripserat, et intelliget. Mirante uerò eos non tantum rege, sed etiam Menedemo philosopho, dicente omnia per prouidentiam dispensari, ideoq; uirtutem et pulchritudinem uideri, destitit rex quidem de his facere sermonem. Dicebat autem maxima sibi bona per præsentia eorum fieri: nam profuisse ei, quòd didicisset ab illis, quemadmodum deberet regnare: iussitq; dari singulis talenta tria, et deputari illis, qui eos perducere ad diuersoria deberet. Postquam uerò tres excesserunt dies, congregans eos Demetrius, transijt ad studium maris, et transiens pontem, abiit ad partes Aquiloni coniunctas, conciliumq; fecit in domum prope littus stantem, et aptam secretis negotiorum. Vbi eos perducens, petebat omnia, quæ opus habebant ad legis interpretationem ipsis præsentibus, ut incessanter opus implerent. Cumq; illi munificenter et laboriosè cautam interpretationem facerent, usq; ad horam nonam in hoc sedentes, ad curam corporis uertebantur, ita inuitante eos Dorotheo, uel opulenter cõuersationis salubria præbente, multaq; etiam ex his quæ regi parabantur. Mane autè ad aulam uenientes, Ptolemeum salutabant, et rursus ad eundem

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

dem locum redibant: & manus in mari lauantes, & seipfos purificantes, ita legis interpretationi uacabant. Itaq; transcrip̄ta lege, & opere interpretationis ad effectum per septuaginta duos dies transacto, congregans Demetrius Iudæos omnes ad locum, in quo translatae leges fuerant, præsentibus etiam interpretibus, legit eas. Quumq; multitudo amplexa legem, uel seniores eius interpretes, Demetrium, eò quòd magnarum rerum inuentor esse uideretur, laudassent, rogauit etiam, ut præsiidibus suis daretur legenda: & petierunt omnes sacerdotes interpretes legis seniores, & præpositi gentis, ut bene interpretata, permaneret immobilis. Quumq; omnes sententiam laudassent, iusserunt, ut si quid aut superfluum, aut minus aliquid scriptum uiderent in lege, hoc respicerent, & manifestum facientes, emendarent, hoc castigantes, ut quod semel iudicatum fuerat bene se habere, sempiterna memoria permaneret. Gaius ergo rex, & uidens uoluntatem suam ad utilem rem esse perfectam, & delectatus, relictis legibus omnibus uniuersarum nationum, & sensum diuinæ legis, & sapientiam, & legislatores obstupescens, ad Demetrium sermones facere coepit, quòd ita mira existente legislatione, nemo neq; historiographus, neq; poëta meminisset eius. Cui Demetrius respondit: neminem fuisse ausum harum legum tangere conscriptionem: quòd diuina, & uenerabilis esset, & quia læsi sunt quidam à Deo hoc præsumetes. Significauit quidē, qualiter Theopompus uolens in historia aliquid de his conscribere, sit mente turbatus plus triginta diebus: & reuersus ad se, cum humilitate à Deo ueniam supplicarit, quum inde sibi dementiam factam suspicatus esset, necnon & in somnis uidisset, quòd ei hoc ideo accidisset, quia diuina scrutatus esset, & proferre ea ad homines impuros uellet: quumq; conscribere quicquisset, recepit sensum. Referebat autem & de Theodecte tragœd

IYDAICARVM LIB. XII.

65

tragœdiarum poëta dici, quia cum nifus fuisset in aliquo dramate eorum meminisse, quæ in ætuo uolumine continentur, oculis obscuratis, causam suæ cæcinitis recognouit, & ita liberatus est à passione, Deo ueniā indulgente. Hæc ergo rex pure suscipiens, petiuit interpretes frequenter ad se de Iudæa proficisci: hoc enim eis ad honorem & ad donationem ab eo profuturum dixit. nunc uerò iustum esse eos diuitti dicebat: spon̄te autem ad eum uenientes, omnia quæ equum esset sapientiam eorum impetrare, pollicebatur, & pro sua maiestate dignum largiri promisit. Et tunc quidem remisit eos, donans unicuique rex optimas stolas, & auri talenta duo, & calicem unius talenti totumq; cõuiatorium. Principi autē sacerdotum Eleazaro destinauit per eos lectos cum argenteis pedibus decem, & conuenientem eis omnem supellectilem, & calicem talentorum triginta: insuper stolas decem, & purpuram, coronamq; decoram, & lineas de bysso centum: præterea & pateras, & trullā, & libatoria, & crateras aureos duos Deo uouendos. Petiuit autem eum & per epistolas, ut si quis ex his uiris uoluisset reuertere ad se, eum permitteret: dum nimium delectaretur cum eruditis semper habere sermonem, & diuitias suas talibus libeter impartiri. Huiusmodi quidem causa ad honorem, & gloriam Iudæorum Ptolemæo nomine Philadelpho, fieri contigit.

Quomodo uariis honoribus Iudæi affecti sunt à regibus.

CAPVT III.

Impetrauerunt autem & à regibus Asiæ honorem, quoniam cum eis castrametati sunt. Nam Seleucus nomine Nicator, in ciuitatibus quas per Asiam edificauerat, & in inferiore Syria, & in ipsa metropoli Antiochia, republica sua dignos eos effecit, & equum eis honorem cum habitatoribus Macedonibus, & Græcis deputauit. Et hæctenus in eadē con-

e e uersat

66
FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

uersione aliquando eos mansisse, signum est, quod Iudæi nolentes alienigenarum uti oleo, accipiunt desiniam quandam à principibus Olympiaci certaminis pro pretio olei pecuniam: populoq; Antiocheno in presenti bello uolenti solvere consuetudinem, Mutianus præfatus tunc Syriæ, constituta seruauit. Et post hæc imperatoribus Vespasiano, & Tito orbis terrarum, supplicauerunt Alexandrini, & Antiocheni, ut eis ius reipublicæ de reliquo cum Iudæis non deberet esse commune: nec impetrauerunt. Vnde potest considerari Romanorum modestia, & potius magnificentia Vespasiani, & Titi: qui cum multa pericula bellando contra Iudæos sustinissent: acerbe ferentes, quod se tradere nolissent, sed usq; ad finem pugnantem permansissent, nihil penitus eis de hoc, quod dudum præstitum fuerat, abstulerunt, sed simul & priorem iram, & petitionem magni populi Alexandrini, & Antiocheni uiuaciter expulerunt: dum nihil neq; pro amicitijs ad gratiam istorum, neque pro ininicitijs de uictorum concederent, quatenus solueretur aliquid pristina Iudæorum utilitatis, dicentes eos in pugna dedisse poenas, qui arma ceperunt: insontes autem non esse iustum sua possessione priuari. Similiter uero & Marcum Agrippam erga Iudæos affectum cognouimus. Nam motis contra eum congressionibus, & petentibus Marcum Agrippam, ut conuersationem, quam eis Antiochus Seleuci nepos (qui apud Græcos Deus uocatur) dederat, soli possiderent: & dicentibus, ut si cognati essent eorum Iudæi, colerent proprios eorum deos: habito iudicio, Iudæi uicerunt, ut suis uterentur moribus, defendente eos Nicolao Damasceno. Nam Agrippa interloquutus est, nihil inuolare eis licere. Si quis autem uult hæc certius nosse, legat Nicolai centesimam & uicesimam tertiam, & quartam historiam. Et Agrippæ quidem iudicium non est forsitan admirandum. Non enim pugnabat

IUDAICARVM LIB. XII. 67

pugnabat tunc gens nostra aduersus Romanos. Vespasiani autem, & Titi magnanimitatem quilibet audiens, obstupefecit, qui post tot bella & tanta certamina, que contra nos habuerunt, tam pie dispositi sunt. Repetam autem orationem, unde uideor ad hæc digressus. Iudæos igitur sub imperio magni Antiochi regentis Asiam constitutos, contigit multa tolerasse, dum terra eorum diuersis calamitatibus subiaceret, cum illis, qui humilem Syriam habitare uidebantur. Nam quum Antiochus pugnaret contra Eupatorem Ptolemaum, & eius filium, cognomine Epiphanem, laborare eos contigit, illo uicente, & uictos eadem pati, ut pares existerent naui turbata & tēpe statibus fluctuanti, dum inter felicitatem, & calamitatem Antiochi fuissent pariter constituti. Quumq; uicisset Ptolemaum Antiochus, Iudæam recepit. De sancto naq; Ptolemao Philopatore, filius eius magnam uirtutem militum misit, & ducent Scopam nomine, contra humilem Syriam, multasq; eorum ciuitates cepit. Ex quo nostra gens expugnata, adiecta est ei. Et non post multum tempus Antiochus Scopam uicit, consilgens contra eum iuxta frontem Iordanis, & multos de exercitu eius prostrauit. Postea uero Antiocho capiente Syriæ ciuitates, quas Scopa tenuerat, & Samariam, sponte gens Iudæorum ad eum transfrens, in ciuitatem omnem eius exercitum suscepit, & elephantis abundanter alimenta præbuerunt: & obsident eos, qui ab Scopa in arce Hierosolymorum relictis sunt custodes, prono animo auxilium præstiterunt. Igitur Antiochus iustum arbitratus Iudæorum erga se studium liberaliter remunerandum, scripsit magistratibus & amicis, testimonium perhibens, quod ab eis benignè tractatus est: sed & donationes quas eis pro gratia retribuere cogitauit, manifeste illis innotuit. Reseram uero epistolas, quas magistratibus de ipsis descripserat, proponens testimonium, quod nobis præbet Po-
cc 2 Lybius

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

Lybius Megalopolitanus in undecima historia sua, ita dicens: Ptolemæi dux Scopas ad superiora uadēs loca, superauit hœmīs tempore gentem iudeorum. Dicit namq; in eodem uolumine, qualiter Scopas Antiochus deuincens, Bithyniam, et Samariam, et Abela, et Gadera cepit. Paulo post uerò tradiderunt se ei iudei, qui circa templum habitabant. Facta autē apparitionis in templo ad aliud tempus narrationem differamus. Polybius quidem hæc in historia conscripsit. Nos autem reducamus orationem ad narrationem priorem, intimantes epistolas regis antiochi. Rex Antiochus Ptolemæo salutem: Iudei mox ut prouinciam eorum sumus ingressi, liberalitatem circa nos suam ostenderunt, et uenientes nos ad ciuitatem clare susceperunt, cum senioribus, et principibus occurrentes et abunde ministrauerunt militibus, et elephantis uictualia, et nobiscum ad arcem pugnauerunt contra custodes Aegyptiorum. Et nos ergo dignum iudicamus eos remunerare, et reficere ciuitate destructam, et rursus in eam habitatores congregare dispersos. Et primum constituimus propter pietatem eis prestare ad immolationes uictimarum, et uini, et olei, et libamini pretium, argentorum uiginti millia: et ad similam secundum prouincialem legem, tritici modios mille quadringentos septuagintaquinque, et salis modios trecentos septuagintaquinque. Præberi autem hæc, inquit, eis uolo secundum mea mandata, et opus templi construi, et porticus, et quicquid aliud oportet refici. Materies autem lignorum deponatur ex ipsa iudea, et ab alijs gentibus, et a libano, nullo pro his exigente uectigali. Similiter et in alijs, in quibus oportet, clarissimam templi geri uolumus ædificationem. Conuersetur etiam omne genus eorum secundum proprias leges: relaxentur sacerdotes, et scribae templi, et cantores sacri, a tributis, quæ pro suo capite dabant, et a regio uectigali, uel ab alijs cunctis

IUDAICARVM LIB. XII.

69

cunctis oneribus, ut pro opere eorum, ciuitates habitationibus hominum aptæ reddantur. His quoq; qui uel nunc habitant, uel habitaturi conuenient, donamus tributa usque ad mensem Hyperueret æu: et per tres annos liberamus eos a tertia parte fiscalium, quatenus eorum lesio releuetur. Et quicumq; ab ipsa ciuitate ad iuga seruitutis abstracti sunt, ex ipsis genitos liberati donamus, et substantias eis reddi præcipimus. Epistola quidem hæc continebat. Ornato autem templo edicium per omne suum misit imperium, in quo continebatur, neminem alienigenarum intra muros templi ingrediendi habere licentiam: nec iudeos, nisi quibus mos est purificatos secundum patriam legem: neque inferre in ciuitatem equinas carnes, neque mularum, neq; ferarum mansuetarum, uulpium, aut leporum, aut pardorum: et generaliter omnium animalium, quæ iudeis interdicta sunt: ut nec pelles eorum liceret afferri, neq; aliquid eorum intra ciuitatem liceret pasci: sed solitis parentum uictimis, ex quibus et Deo oportet sacrificari, uti permissum est. Qui autem aliquid horum transgressus fuisset, iussit, ut multatus sacerdotibus persolueret pecunie drachmas tria millia. Scripsit etiam, testimonia nostræ pietatis, et fidei præbens, cum rebelles Phryges, et Lydos audisset, eo tempore, quo ad superiores Persarum ierat prouincias: iubens Zeusidi suo charissimo, ut mitteret quosdam a Babylone nostrorum ad Phrygiam, ita per epistolam suam mandans: Rex Antiochus Zeusidi fratri salutem. Si sani estis, bene est, sanus autem et ego sum. Audiens autem Phryges, et Lydos rebellare, magna cogitatione permotus, consilium animo percepti, quid oporteret fieri. Placuit autem ad castella uel necessaria loca Mesopotamiæ, et Babyloniæ, iudeorum domos duo millia cum apparatu suo deducere: credo enim fideles nobis eos custodes futuros propter pietatem, quam circa Deum habent. Nam testi-

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

figantur parentes nostri, fidem eius & prouum animum habere in his quæ petiti fuerint. Volo igitur, licet difficile esse credam migrari, ut permittas eos legibus proprijs uti: & cum eos ad propria loca migraueris, ad edificandas sibi domos locum unicuique distribuere, terramque colendam dari, & uitium plantationes, & tributa fructuum terre concedere per annos decem. Accipiant uero usque, quo fructus colligant triticum ad cibum seruatorum, quod eis sufficiat: ut nostram impetrantes clementiam, prouiores seipso erga nos prebeant. Præterea prouidentiam facies eorum gentis secundum possibilitatem, quatenus à nullo molestiam patiantur. De amicitia quidam magni antiochi, & Iudæorum, hæc à nobis pro testimonio dicta sint. Postea uero ut amicitiam & fœdus Ptolemæus cum Antiocho composuit, dedit ei filiam Cleopatram nuptum: cœcedens ei humilem Syriam, & Samariam, & Iudæam, & Phœnicen dotis nomine. Diuisis autem in utrumque regem tributis, unusquisque sublimissimus patriæ suæ colligens uectigalia, summam statutam regibus offerebat. Eodem uero tempore Samaritani feliciter agentes, multa contra Iudæos mala fecerunt, terramque eorum depopulantes, multos exinde captiuos traherant, quæ facta sunt sub principe sacerdotum Onia. Nam defuncto Eleazaro, principatum sacerdotij patruus eius Manasses suscepit, cuius post uitæ finem Onias sine honore successit, filius existens Simonis cognomine Iusti, qui Simon frater Eleazari, sicut prædiximus, erat.

De quodam Iosepho, Oniæ sacerdotis ex sorore nepote, quomodo Ptolemæum auunculo suo, quod tributa noluerit soluere, conciliauerit. De Hyreano filio Ioseph, egræ græ indolis, & ob id inuidiâ fratrum passo. CAP. IIII.

Isaem Onias paruulus mente, & pecunijs auarus existens pro populo regibus uectigal, quod patres eius ex proprijs dabant

I V D A I C A R V M L I B. X I I.

76

dabant, id est, uiginti talenta pecuniarum, non reddens, ad iram regem Ptolemæum commouit, qui & legatum mittens ad Hierosolymam, culpauit Oniam non reddentem tributa: & interminatus est, ut si non acciperet tributa, terram eorum ad iugera metiretur, & mitteret ad habitandum illic milites. Audientes uero regis mandata, militesque adueniuros, Iudæi turbabantur. Hunc autem Oniam nihil horum flecebat, propter auaritiâ suam. Iosephus autem quidam, iuuenis ætate, sed propter castitatem, & prudentiam suam iustitiæ gloriam habes apud Hierosolymitas, à patre Tobia, & ex sorore Oniæ principis sacerdotum progenitus, mandante matre legati præsentia, dum ille esset ad Ficulam uicum, ubi natus erat, ueniens in ciuitate, increpabat sacerdotem, non prouidentem innocentie ciuium, sed uolentem ad pericula mittere gentem propter pecuniarum priuationem, dum per ipsum populum dignitatem accepisset, & principatum sacerdotalis honoris impetrasset. Si autem propter cupiditatem pecuniarum periculum fieri patriæ, & ciues suos afflictos uidere pateretur, suadebat ei ad regem ire, & petere, ut aut omnis aut pars ei pecuniæ concederetur. Tunc Onias nec uelle principatum se gentis habere respondit: imò & sacerdotalem honorem, si esset possibile, paratum se esse deponere, ne tantum ad regem accederet. Et dum nihil ad se de his pertinere dixisset, Iosephus interrogauit eum, si sibi concederet legationem ad Ptolemæum gerere pro gente. Cumque concessisset Onias, ascendit ad templum Iosephus, & conuocata multitudine ad concionem, nihil turbari eos, uel timere suadebat propter auunculi sui Oniæ circa eos negligentiam, sed rogabat, ut deponerent cordis molestiam, quæ pro regis mandatis affligebantur. Nam legatione se functurum ad regem promisit, ut fleceret eum, quod nihil iniquitatis in eos efficeret. Multitudo quidem hæc audiens, Iosepho

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

72
sepho gratias egit: ipse à templo descendens, in hospitium suscepit regis Ptolemæi legatum, donavitq; ei munificentissima munera, & per multos dies munificentissimè eum pavit, & ad regem remisit, promittens ei, ut & ipse sequeretur. Nam priorior factus erat proficisci ad regem legato invitante eum, & concitante ad Aegyptum peruenire, & promittente omnia, quæ à Ptolemæo petierit, per se eum impetraturum, quia modestiam morum eius nimis amabat. Cumq; legatus ad Aegyptum peruenisset, & regi nuntiasset indeuotionem Oniæ, & utilitatem Iosephi, quem uenturum ad eum dicebat, & satisfacturum pro excessione Oniæ, qui etiam patronum regem esse consideret, qui tanta laudum magnitudine pro adulescente utebatur, ut & regem, & uxorem eius Cleopatram prius familiarem habere faceret Iosephum, quam eum uiderent presentem. Iosephus autem mandans amicis ad Samariam, & mutuam ab eis accipiens pecuniam, & parans conuenientia profectio, uestes, & pocula, & subiugalia, quæ omnia ad uiginti millia drachmas erant, Alexandriam usque peruenit. Contigit autem per illud tempus omnes primates, & magistratus ascendere ciuitates Syriæ, & Phœnicie, ut uectigalium susciperent exactionem. Nam singulis annis potentibus per ciuitates eam rex committere consueuerat. Videntes autem hi per uiam Iosephum, deridebant eius paupertatem, & inopiam. Cumq; ad Alexandriam peruenisset, in Memphi Ptolemæum esse cognouit, cui & occurrere festinauit. Sedente autem super currum rege eum uxore, & amico Athenione, qui cum legatione ad Hierosolymam fuerat destinatus, & à Iosepho hospitio elementer exceptus: uidens Athenio mox regi innotuit, dicens hunc esse, quem à Hierosolymis uenturum esse nuntiavit. Quam bonus, inquit, rex iuuenis, & liberalis? Ptolemæus uerò rex primus eum salutauit, &

I V D A I C A R V M L I B. X I I.

73

uit, & ascendere super currum suum fecit. Postquam uerò sedit, cepit rex Oniam incusare. Tunc Iosephus ait: Veniam ei quæso præsta propter senectutem. Non enim uos latet, ait, quod senes & infantes eandem mentem contingat habere. A nobis autem reddetur tibi ratio, ut ei penitus irasci non debeas. Gaius autem rex de prudentia atq; benignitate iuuenis, plus eum quippe iam expertum diligere cepit, iustiq; in aulam regiæ suscipi, & quotidie suæ mensæ esse coniuuam. Cumq; uenisset ad Alexandriam rex, uidentes Syriæ priores confedentem cum rege Iosephum, agrè ferebant. Instante uerò die quo suscipi habebant uectigalium solenniter exactiones, diuersarum ciuitatum nobiles data pecunia suæ patriæ exigenda fiscalia conducebant, quæ usq; ad octo milia talenta humilis Syriæ & Phœnicis, & Iudææ, & Samariæ uectigalia collegebantur. Audiens ergo Iosephus, culpabat eos qui conducebant, tanquam paruo munere exigenda regi uectigalia promississent. Ipse autem duplum dare pollicitus est, & fisci iuribus peccantium substantias applicare. Nam & hoc cum uectigalibus tradebatur. Rex itaque libenter audiuit, quod ad eius ærarium spectaret augmentum: & petente Iosepho confirmari sibi uectigalium conductionem, interrogauit rex si secundum promissionem suam uades idoneos habere potuisset. Ille uerò facile respondit: Dabo, inquit, homines bonos & optimos, de quibus confidas. Cumq; diceret rex, Qui sunt isti uades, quos te dare promittis? Te, Iosephus inquit, o rex & tuam uxorem, propter utranq; partem sponsores præbeo tibi. Cuius uerba libenter suscipiens Ptolemæus, sine fiduciosioribus uectigalium exactionem eum habere permisit. Quod factum nimis contristauit eos, qui de ciuitatibus Syriæ ad Aegyptum uenerant, quod simili non fuerant benignitate tractati: unde cum magna confusione ad suas unusquisque prouincias recessere.

cc 5 Iosephus

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

Iosephus verò accipiens à rege duo millia peditum: petiuerat enim à rege auxilium aliquod, ut si vires haberet, contumaces ac rebelles exigeret: tunc mutuans propter expensas suas ab amicis regis quingenta talenta, de Alexandria in Syriam est profectus: qui postquam uenit in Ascalonem, uectigalia exigens erat. Ascalonitæ autè nihil dare uoluerunt, sed etià contumelijs grauibus eum afficiebant. qui capiens priores ipsorum uiginti trucidauit, & substantias eorū usq; ad mille collectas talenta, regis utilitatibus applicuit, intimans ei quæ cōtigerunt. Miratus autem Ptolemæus prudentiam eius, & laudans quæ facta fuerant, permisit ei agere quæ uellet. Hæc audientes Syrii, obstupuerunt Ascalonitarum contumaciam & exempla, metuentes ciuitatibus suis, & ideo foribus ciuitatum reseratis deuotis animis aduētum Iosephi sustinebant. Nitentibus uerò Scythopolitanis cōtumelijs eum afficere, & uectigalia denegare quæ prius sine dilatione reddebant, horum quoq; priores interfecit, substantiasq; eorum fisci iuribus applicuit. Colligens uerò pecunias multas, & maximum faciens lucrum ab exactione uectigalium, abutebatur collecta pecunia, ut ei potentia permaneret, occasionem sibi, & causam felicitatis seruare putans ex his quæ congregauerat: & multa large regi & Cleopatræ uel amicis eorū dona dirigebat, patrocinia sibi eorū fauoremq; concilians. Potitus uerò hac felicitate per annos uigintiduos, & pater factus ab una quidem uxore septem filiorum: habuit etiã de filia fratris sui Solini unum nomine Hyrcanū, quem accepit ex tali causa: Cum fratre quondam Alexandriam pergens, ducēte etiã secū filiam nuptijs iam maturam, ut eam coniungeret alicui sublimi Iudæo: dumq; apud regem coenaret, & intrasset pantomima ad conuiuium pulcherrima, concupiuit eam: fratriq; nunciauit desiderium suum, petens eum celare peccatū. Nam lege apud Iudeos

IYDAICARVM LIB. XII. 75

Iudeos prohibetur alienigenæ cōuenire mulieri: quapropter petebat, ut fideliter causam eius cupiditatis expleret. Frater autem eius libenter ministrerū suscepit, ornansq; filiam suam, nocte adduxit ad eum, & collocauit. Ille ex ebrietate nesciens ueritatem, cum fratris filia concubuit: quo sepius facto, ualde dilexit eam: dixitq; ad fratrem, quod uita eius periclitaretur, si rex ei minime concederet pantomimam. Fratre uerò petēte nihil eum de bere metuere, quoniam licebat eum frui muliere, uxoremq; habere: & uerum aperiens ei, ac dicens, quia libenter & suam haberet magis filiam iniuriam sustinere, quam illum uidere ad confusionem detestabilem uenire: laudans eum Iosephus de cōcordia fraternitatis, filiam eius duxit uxorem, & filium ex ea genuit Hyrcanum, ut prædiximus. Qui tunc tertium decimum annum agens, demonstrauit naturalem fortitudinem & prudentiam, ut etiã acerbam æmulationem fratribus suis excitaret. Iosepho uerò uolente cognoscere quis de filijs suis uirtute melior existeret, unumquemq; eorum ad doctorum sublimium studia destinauit. Et ceteri quidem desidia disciplinarum indocti fatiuiq; redierunt. post illos autè adulescentulum Hyrcanū de se dimisit, dans ei trecenta iuga bouum, misitq; uiam duorum dierum ad solitudinem seminare, celans lora quibus ligantur: quæ non habens Hyrcanus, aratorum quidem sententiã reprobauit, suadentium ut ad patrem mitteret quosdam qui lora deferrent. Tempus autè arbitratus non oportere se perdere, dum expectaret illos, qui transmitti deberent ad patrem, excogitauit uirile quiddam & maius ætate sua. Occidens enim decem iuga, carnes quidem operarijs distribuit, pelles uerò eorum incidens, retinacula fecit, per quæ iuga ligauit: & hoc modo seminans terram quæ ei præceperat, reuersus est ad patrem: quem pater suscipiens, nimis dilexit propter prudentiam & argutiam mentis: & fiducia eius laudans,

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

laudans, tanquam solam magis proprium filium diligebat, propter quod fratres eius contristabantur. Vt uero nuntiavit quidam Iosepho, per illud tempus filium regi Ptolemaeo genitum, & quod omnes priores Syriae, & subiectarum prouinciarum celebrarent natalem pueri diem, cum apparatu maximo ad Alexandriam ire ipse quidem sentio prohibebatur: filios autem interrogauit, quis illorum ad regem uellet ire: maioribus uero recusantibus, & ad tales conuentus indoctos se esse dicentibus, fratremque Hyrcanum posse ad regem ire firmiter, consuluit eum. Qui cum se promississet iturum, dicens se in uia non multas pecunias opus habere, dum solum bibere modestè, & ei decem millia drachmae abundè sufficerent: gauisus est de sobrietate filij. Differens autem parum puer, patri suadebat dona quidem exinde regi non mittere, dare uero epistolam ad dispensatorem in Alexandria, quatenus ei daret pecunias ad comparationem eorum, quae optima uel pretiosa poterat inuenire. Qui opinatus est decem talenta sufficere ad sumptum regij muneris: filiumque collaudans ut bene admonente, scripsit dispensatori Arioni, qui omnes per Alexandriam eius dispensabat pecunias, non minus tria milia talenta existentes. Nam Iosephus à Syria pecuniam ad Alexandriam mittebat. Et constituto die ueniente, in quo assignari eas regi oportuisset, Arioni scribebat, ut eas redderet. Igitur Hyrcanus surgens, patris accepit epistolas, & Alexandriam perrexit. Egresso autem eo, fratres eius scribunt omnibus regis amicis, ut eum occiderent. Qui ut peruenit Alexandriam, porrexit Arioni epistolam. Quo interrogante eum, quanta uellet accipere talenta, nam sperabat eum quae uere decem tantum, aut his paulo plus: cumque dixisset, mille opus habere, iratus increpabat eum, quasi uolente luxuriose uiuere, & dicebat ei: quem admodum pater eius substantiam collegisset labore & abstinentia, & ini-

tatorem

IUDAICARVM LIB. XII.

77

tatorem fieri genitoris inuitabat. Dare autem non plus decem talenta se dicebat, & haec ad regiam donationem. Tunc furore commotus adulescens, in uincula Arionem misit: cuius uxor ad Cleopatram demandans petijt, quatenus puerum increparet, nam ualde Arion apud eam honoribus praecellebat: quod etiam ad regis notitiam Cleopatra perduxit. Itaque Ptolemaeus ad Hyrcanum mittens, admirari se dicebat, quod à patre ad se transmissam non cum uideret, insuper & dispensatorem ligasset. Venire ergo eum, & causam sibi pro qua ueniret, indicare praecipit. Quem serunt nuncio regis ita respondisse: Legem esse penes Iudeos, quae prohibet communes epulas prius attingere, quam in templo Deo immolare: & ideo distulisse ne sine donis à patre transmissis ad regem peruenisset: propter hanc uero causam non ad eum uenisse: seruum autem punisse, non obsequium iustionibus suis, dum nihil distaret inter magnum & minorem dominum. Sed si talium contumacia non emendatur, Et tu, inquit, spera similiter à subiectis contemni. Quae Ptolemaeus audiens, ad risum conuersus, magnanimitatem adulescentis miratus est. Cumque audisset Arion, quod ita rex responsum accipiens nullum ei auxilium praerberet, dedit adulescenti mille talenta, & à uinculis est absolutus. Tres uero differens Hyrcanus dies, regem reginamque salutauit: quem illi libenter suscipientes uiderunt, & amabilius pauerunt propter honorem patris. Qui latenter ad negotiatores accedens, comparauit ab eis pueros centum, literas scientes, unumquemque talento uno: & centum uirgines, singulas eodem pretio. Cumque inuitatus ad regis conuiuium discubisset cum prioribus prouinciarum, & ultimus omnium, & tanquam puer ab his qui loca secundum dignitatem habebant contemneretur: cumque omnes conuiuii regis, ossa ciborum ante Hyrcanum in mensa proijcerent, ipso tacente, Tryphon, qui ad conuiuia & risus conuiuiarum erat

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

erat aptus, rogantibus se conuiuis, iuxta mensam assistens, regi ait: Vides domine anteposita ossa Hyrcano? Ex hoc cōijce, quod & pater eius sic omnem Syriam denudauit, quā admodum hæc ossa iste carnibus expoliavit. Rege uerò ridente ad uerba Tryphonis, & interrogante Hyrcanum, cur tanta ante eum ossa iaceret: Apte, inquit, domine: nam canes semper ossa cum carnibus denorant, sicut isti fecerunt (id de accumbentibus dicens, quoniam ista ante eos minime iacebant) homines uerò carnes comedunt, ossa autem iactant: quod & ego tanquam homo nunc feci. Rex autem miratus eius respōsum tam sapienter dictum, omnes plaudere iussit, uerbū eius laudantes. Postera uerò die ad unumquemq; regis amicum accedens, & ad potentes aule, hos quidem salutauit, famulos autem interrogauit: quæ dona daturi sunt regi die natalis filij eius? Illis uerò dicentibus, quosdam daturos decem talenta, alios autem nobiles secundum magnitudinem substantiæ suæ: cōtristari se simulauit, quasi non ualēs talem donationē offerre: nam plus quinque talenta se non habere affirmabat. Quod serui audientes, dominis nunciauerunt: qui gauisi sunt, sperātes Iosephum regem offendere propter munerum paucitatem. Instante uerò die, ceteri quidem offerebant talenta non plus uiginti, qui magnam uidebantur offerre munerum quantitatem: Hyrcanus, quos comparauerat pueros centum, & uirgines totidem, unicuiq; dans talentū portare, obtulit pueros quidem regi, puellas uerò Cleopatrae reginae: omnibus munerū magnificentiam admirantibus, & ipsis regibus, & amicis eorum, in super & regi seruientibus, quod digna dona multis talentis obtulisset: unde etiam & mortis pericula declinauit Hyrcanus, quæ fratres eius Zelo ducti parauerunt ei. Tunc Ptolemæus magnanimitatē adulescētis admiratus, imperabat ei donationē quam uellet accipere: ille nihil plus petiuit ab eo in se fieri, quam ut patri

IYDAICARVM LIB. XII.

79

patri eius scripta dirigeret. Honorans ergo eū liberaliter, & donationes copiosas præstans patri, & fratribus, & omnibus magistratibus scripta transnūsit. Audientes autem fratres eius Hyrcanū à rege talia meruisse, magnōq; cū honore redeuntē, in occursum eius se egreā simulantes, interficere illum etiam patre sciēte omni modo decreuerunt. Irascebatur enim ei pater propter pecunias, quas regi obtulerat, & non curabat salutem eius: & iram quidem quam circa eum habebat, regē timentens celabat. Cōmittentibus uerò aduersus eum fratribus pugnam, multos eorum qui eos sequebantur, occidit cum duobus fratribus suis. Ceteri autē ad patrem Hierosolymam confugerunt: qui postquam ad ciuitatem uenit, nullo se suscipiente discessit trans Iordanem fluiuium, ubi remoratus uectigalis ab Arabis exigebat. Per idem autē tempus regnabat in Asia Seleucus, qui Soter nominabatur, filius magni Antiochi. Tunc moritur & pater Hyrcani Iosephus, uir bonus & magnanimus, qui populum Iudeorum à paupertate & debilitate ad clarissimas rerum causas usque perduxit. Is etiam uiginti & duobus annis Syria & Phoenices, & Samariæ tributa dispensauit. Desunctus est uerò & auunculus eius Onias, principatum sacerdotij Simoni filio derelinquens.

De Lacedæmoniorum epistola, & ædificiis Hyrcani.

CAPVT

V.

Mortuo quoque & isto, filius eius Onias in honorem successit, ad quem rex Lacedæmoniorum Arius translegationem & epistolas direxit, quarum huiusmodi continebatur exemplar: Rex Lacedæmoniorum Arius Oniæ salutē. Legentes scripturam antiquam, inuenimus ex uno genere Iudeos & Lacedæmones extitisse, & familiaritatem cum Abraham socialiter habuisse. Iustum est ergo ut fratres exiscentes, transmittatis ad nos, & petatis quæ uobis necessaria iudic

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

iudicatis: facinus uerò & nos idem, & uestra propria simul, & nostra communia reputamus. Portitor literarum Dimoteles epistolas uobis defert, quadrangulo scriptas, signaculum habentes aquilam draconem unguibus deportantem. Epistola igitur à Lacedæmoniorum rege destinata, textum huiusmodi continebat. Defuncto autem Iosepho, populum contigit seditionem pati propter filios eius. Nam maioribus bellum gerentibus contra Hyrcanum ultimum filiorum Iosephi, dissensit ab inuicem multitudo: plures quidem maioribus auxilium ferebant cum principe sacerdotum Simone, qui cognatus eorum & affinis esse uidebatur. Hyrcanus autem redire quidem ad Hierosolymam minime iudicauit. Sedens uerò trans Iordanem, frequenter Arabas debellabat. Aedificauit uerò turrim fortissimam, ex lapide albo construens eam, & totam usque ad terram sculpsit eam diuersis animalibus, & in circuitu fecit magnum & altum Euripam, id est, piscinam. Ex petra autem contrapositi montis, cuius incidens sinistram extensionem, speluncas multorum spatiorum in longitudinem ibi constituit. Deinde domos quasdam in ea ad conuiuia & somnum, & conuersationem fecit aptissimam multitudini, cameratas etiam currentium aquarum delectatione gratissimas, ad ornamentum totius aule. Omnia uerò speluncarum aperuit minora, ut unus & non multi per ea possent intrare: & hoc custodia gratia condidit, ut obsessus à fratribus minime periculo subiaceret. Insuper aedificauit & atria magnitudine excellentia, & paradisis ornauit egregijs, & talem perficiens locum, Tyrum eum nominauit: qui locus est inter Arabiam & Iudæam positus trans Iordanem, non longe à Sebonitide regione. Praesuit ergo partibus illis per annos septem omni tempore, quo Selencus Syriam tenuit. Hoc autem iam defuncto, post eum frater eius Antioch

IUDAICARVM LIB. XII.

82

Antiochus, qui & Epiphanes uocabatur, regnum obtinuit. Moritur etiam Ptolemaeus rex Aegyptiorum, qui similiter Epiphanes uocabatur, relinquens duos filios minores ætate: quorum unus qui & maior erat, Philometor dicebatur, minor autem Phiscon. Hyrcanus autem uidens magnam Antiochum habere uirtutem, & timens ne tentus ab eo tormentis afficeretur, pro his quæ contra Arabas egerat, uitam propriam interuisione cõclusit, cuius substantiam Antiochus suis commodis applicuit.

De malis multis Hierosolymæ sub Antiocho perpetratis.

CAPVT VI.

PER idem tempus defuncto Onia principe sacerdotum, fratri eius Antiochus sacerdotij contulit principatum. Nam filius quem Onias reliquerat, adhuc infans erat. Demonstrabimus autem singula in loco proprio, quæ ad hunc puerum pertinere uidebuntur. Iesu uerò, nam hic frater erat Oniæ, principatû sacerdotij rex abstulit iratus, & dedit eum iuniori fratri eorum, nomine Oniæ: Simoni namque tres filij hi fuerunt, ad quos principatus sacerdotij, sicut prædiximus, peruēnit. Et Iesus quidem Iasonem se nominauit, Onias autem Menelaus est nuncupatus. Seditionem itaque prius princeps sacerdotum Iesus aduersus Menelaum concitauit: & diuisa in utrunque populi multitudine, pro parte Menelai filij Thobie consistebat: populi uerò pars plurima Iasonem adiuuabant. Vnde laborā. 1. Mach. 1. Iesus & filij Thobie ad Antiochum discesserunt, ad notitiam eius perducentes, quod uellent patrias relinquere leges, & conuersationem & mores obseruare Grecorum. Rogauerunt ergo eum, ut permitteret eis edificare gymnasium Hierosolymis. Cumque concessisset, circumcissionem suam uelauerunt, ut non apparerent in denudatione Grecis esse dissimiles: ceteraque omnia relinquentes, quæ illis mos patrius imponebat.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

nebat, aliarum facta gentium ritusq; sequebantur. Antiochus autem pro suo feliciter imperio exercitum ducere deliberavit ad Aegyptum, tractus desiderio eius, & cōtēnēs filios Ptolemæi ut debiles, ac nequaquam tanta negotia regere prævalentes. Perueniens igitur cum magna uirtute ad Pelusium, & dolo Philometorem Ptolemæum circumueniens, Aegyptum occupauit. Et cum adisset loca Memphitica ciuitatis, eam capiens, contra Alexandriam, ut obsidendo Ptolemæum caperet, ambulauit. Expulsus uerò est, non ab Alexandria tantum, sed etiam à tota Aegypto: Romanis sibi denuntiantibus, ut discederet à prouincia: sicut prius & alibi demonstrauimus. Exponam uerò per partes de hoc rege, quemadmodum Iudeam & templū pariter occupauit. Nam in mea prima conscriptione capitulatim eorum memoriam feci, nunc necessariū putauit ad certiozem eorum narrationem denuo remeare. Reuersus ergo propter Romanorum timorem ab Aegypto rex Antiochus, ad Hierosolymorum ciuitatem ducit exercitum, quò perueniens anno centesimo quadragesimo tertio post regnum primi Seleuci, centesima quinquagesima tertia Olympiade, uicesimo & quinto die mensis Kisleu, quē Macedones Apelleon appellant, cepit eam sine consuetudine euasiam, aperientibus ei portas his qui uoluntati eius cōsentiebant. Ingressusq; ciuitatem Hierosolymitarum, multos interemit sibi contraria sapientes: necnon etiam eos qui portas aperientes, ciuitatē ei tradiderūt, propter templi diuitias interfecit, multosq; ab eo auferens pecunias, ad Antiochiam reuersus est. Postquam autē expoliauit templum, ita ut uasa Dei auferret, lucernas aureas, & arcam auream, & mensam, & sacrarium, neque uelis abstinuit, quæ ex bysso & cocco erant. Exhauriens autem omnia, & de thesauris nihil penitus relinquens, ad maximum Iudeos propter hæc luctū usq; perduxit. Nam

& quot

IYDAICARVM LIB. XII.

83

& quotidianas immolationes, quas Deo secundum leges offerebant, celebrare prohibuit. De prædâs uerò totam ciuitatem, quosdam interfecit, alios captiuos cum uxoribus & filiis deduxit, ita ut numerus multitudinis captiuorum usq; ad decem millia existeret uideretur. Incendit etiā optima ciuitatis loca, & deponens muros, arcam ædificauit in interiori parte ciuitatis, nam alta & eminentior pars erat templo: & propter hoc muniens eam muris altis & turribus, euasiam Macedonum ibi disposuit. Manebant etiā in arce nihilominus homines impij, & moribus maligni, à quibus ciues multa & acerba subinde patiebantur. Ædificans uerò & in sacrario aram, super eam porcos immolauit, hostias non legitimas, nec patriæ religionem patriæ, idolum uenerari: ædificare etiā in unaquaq; ciuitate & uico templa decorum, & aras collocates immolare super eas porcos omni die præcepit: ne quis circumcideretur, aut ne filij eorum. Insuper interminatus est tormenta grauissima, si quis præter hæc facere inueniretur.

De abnegatione legis & zelo Marathia pro lege Dei.

CAPIT VIL.

Constituit itaq; præpositos, qui cogere eos imperialia mandata perficere. Et multi quidem Iudeorum sponte, alij uerò propter timorem imminentis regis, præcepta eius sequebantur. Probatissimi autem & generosi detestabile facinus execrantes, patrijs legibus adhaerunt: propterea diebus singulis pœnis afflicti, & amara passi tormenta, trucidabantur. Nam & uerberati, & diuersis cruciatibus fatigati, adhuc uiuentes, crucis patibulo figebantur. Uxores uerò & filios quos circumciderunt præter uoluntatem regis, laqueis suffocabant, parentum eos ceruicibus illigantes. Nam & si apud aliquē uolumen inuentum fuisset sacrum, aut lex, & is

ff 2 quoq;

1. Mach. 1.

quoque crudeli sorte moriebatur. Videntes Samaritæ Iudæos hæc pati, de reliquo se neque cognatos ipsorum, neque templum super Garizin in maximi Dei, ut prius, esse fatebantur, consuetudinem suæ facientes naturæ, de qua superius constat expressum: sed dicebat se Medorum Persarumq; colonos. Mittentes ergo ad Antiochum legatos & epistolam, quæ subter sunt scripta, significarunt, Regi Anticho Epiphani relatione à Sichimitis Sidoniorum. Nostri maiores propter crebras provincie pestilentias, sequuti prisecam quandam superstitionem, consuetudinem fecerunt colendi, quæ dicitur apud Iudæos Sabbatorum dies: edificantes sine nomine in Garizin monte templum, offerebant in eo devotas immolationes. Vobis autem malignitate Iudæorum dignè ulciscens, uenientes iudices uestri, arbitrati ob cognationem illorum nos eadem facere, similibus nos pœnis afficiunt, dum ab initio Sidones esse noscitur, quod manifestum esse publicis constat annalibus. Petimus ergo te beneficium & saluatorem denunciare Apollonio, nostrarum partium iudici, & Nicanori regalia tractanti negotia, ut nihil nos debeant molestare, quasi Iudæis aliqua superstitione coniunctos, quum genere & moribus ab eis probemur alieni. Templum uerò edificatum, quod adhuc sine cuiusquam Dei nomine constat, Cretæi Iouis illud appellatione petimus dedicari. Quo factio, uitamur importunas molestias sustinere, operibusq; sedulo uacantes, tibi soluimus reddituum quantitatem. Hæc petentibus Samaritis, rex ista rescripsit: Antiochus rex Nicanori. Sichimite Sidonij porrexerunt mihi publicam relationem. Sed quia cogitantibus nobis cum amicis, docuerunt ab eis miseri, quod criminibus Iudæorum in nullo probantur esse participes, quando moribus Græcorum uiuere potius elegerunt, absoluius eos à Iudæorum pœna nocentium, & templum

corum

eorum, quemadmodum petierunt, Cretæi Iouis appellatione dedicetur. Eadem & Apollonio partium iudici scripsit, sexto & quadragesimo anno mense Hecato, octaua decima die. Eodem tempore erat habitans aliquis in Modin uico Iudææ: nomine Matathias, filius Ioannis, filij Simconis, filij Asomnei, sacerdos de uice Iobab Hierosolymite. Erant autem ei filij quinque, Ioannes, qui uocabatur Gaddis: & Simon, qui dictus est Matathias: & Iudas qui cognominabatur Machabeus: & Eleazarus, qui nuncupabatur Apphus: & Ionathan, qui appellabatur Abaron. Iste ergo Matathias plangebatur apud filios statum rerum, & ciuitatis rapinam, & templa nuditatem, & calamitates plebis: dicebatq; melius illis esse pro patrijs mori legibus, quam ita sine gloria uiuere. Venientibus autem ad Modin illam à rege dictis, ut cogere Iudæos facere quæ præcepta uidebantur à rege, & iuentibus illic constitutis idolis immolare, secundum regis iussionem, & primum Matathiam, qui doctrina uel fama glorie reliquos anteibat, sacrificare compellentibus, Matathias recusabat hoc facinus dicens: Licet alij omnes iussionibus Antiochi præ timore obtemperent, mihi tamen & meis filijs tale scelus nullatenus imponitur. Quumq; tacuisset, accedens quidam ex Iudæis, immolauit in medio, sicut præcepit Antiochus: iratusq; Matathias, irruit super eum cum filijs suis habentibus gladios, eiusq; sanguinem super aram effudit, & iudicem regis Apollonium, qui eos ad talia cogebat, cum suis paucis militibus interemit, & aram deponens, clamauit: Si quis emulatur patrias leges, & Dei religionem, sequatur me. Et hæc dicens, cum filijs ad solitudinem exijt, relinquens omnem suam possessionem. Idem multi facientes, cum filijs & uxoribus ad solitudinem confugerunt. Audientes uerò ista iudices regis, auxilia conuocantes quæ in arce Hierosolymorum pro

1. Mach. 2.

ff 3 custodia

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

custodia permanebant, prius quidem conabantur uerbis eos
flectere, ut ad poenitentiam peruenirent, & eligerent potius
illa que profunt, ne aliqua necessitate cogente, eis tanquam
hostibus uterentur. Quibus non accipientibus uerba, sed econ-
tra sapientibus, conflixerunt die Sabbatorum: & sicut erant
in speluncis, ibi eos atroci incendio cremauerunt, cum repu-
gnare propter die Sabbatorum nolissent, ne in malis suis ho-
norem Sabbati transgredi uiderentur. nam uacare in eo no-
bis legitimum est. Mortui ergo sunt cum uxoribus & filijs in
speluncis, globis fumiferis suffocati, numero nulle. Multi autē
liberati adiuncti sunt Matathie, & illum sibi iudicem ordina-
runt, qui & sabbatis eos docebat pugnare, dicens: Quod si
hoc non fecerint obseruantes legem, sibi metipsum erunt hostes,
in illo die contra eos uenientibus inimicis. Hoc dicens per-
suasit eis, & hactenus nobis permanet consuetudo pugnandi,
etiam si tali die bella consurgant. Colligens ergo sibi Mata-
thias armatam multitudinem, aras deposuit idolorum: & pec-
cantes in eis quanto manu capere potuit, interemit. Nā mul-
ti eius timore dispersi sunt ad gentes propinquas. Et pueros
non circumcisos insit circumcidi, expellens eos, qui, ut talia
prohiberent, erant constituti.

Exhortatio Matathie morituri ad filios. CAP. VIII.

1. Mach. 2.

Igitur eo magistrante uno anno, dum morbo grauissimo
premeretur, conuocauit filios suos: & circumstantibus, Ego
quidem, inquit, o filij decretam proficiscar uiam. Commendo
autem uobis patrias leges, obtestans, ne earum transgressores,
sed potius custodes esse debeatis. Paternæ uerò uoluntatis
memores, ritus patrios custodite, & periclitantem antiquam
consuetudinem restaurate: nec seducti ab his qui sponte aut
necessitate ea aut perdunt, aut produnt, sed digni meo insi-
tuto, omnem uiolentiam & necessitatem tolerando superate,
ita

IUDAICARVM LIB. XII.

ita uos preparantes, ut si oporteat, pro legibus grata mente
morianini: scientes hoc, quia Deus tales non despicit: sed ue-
stram uirtutem inspiciens, reddet uobis libertatem, & quan-
doque restituet, ut cum securitate uestris moribus persuan-
ni. Nam corpora nostra mortalia & temporalia sunt, factio-
rum uerò monumenta immortalitatis ordinem consequentur.
Quod considerantes uos decet appetere gloriam, que nullo
sit sine claudenda. Concordiam uerò uos habere commoneo,
& in quo aliquis melior existit altero, cedentes uobis inuicem
proprijs ministrare uirtutibus: & Simonem fratrem uestrum
sapientia antecedentem, uobis patrem putate. Et quicquid ille
persuaserit, custodite. Machab eum uerò propter uirtutē &
fortitudinem habeat illi militiæ ducē. Nam gentem defendens,
hostes uiriliter expugnabit. Suscipientes uiros iustos & reli-
giosos, ueritatem eorum fouete. Ista filij loquutus est, Deum
orans adiutorem eis fieri. Et ut populo leges propriæ conser-
uentur, fideli corde supplicans, uiuendi finem communi sorte
suscepit. Et sepelitur in Modin, magnumq; luctum omni po-
pulo super eum agente, successit gubernationi rerū filius eius
Iudas, qui & Machabeus, centesimo & quadagesimo sexto
anno. Et adiuuantibus se prono animo fratribus, & ceterisq; re-
ligiosis finitimis, inimicos à prouincia expulit, & transgres-
sores legum patriarum Iudæos occidit, et purificauit ab omni
macula suam terram.

De Apollonio uicto à Iuda, successoreq; Lyfia.

CAPVT IX.

Hæc cum audisset Apollonius dux Samaria, colligens ex-
ercitum, egressus est contra Iudam. Ille autem occurrit
ei, & committens cum eo pugnam uicit, & multos eorum in-
terfecit: inter quos & ducē Apolloniam armis exuens, inter-
emit, nullamq; prædam ab exercitu hostium auferens discessit.

1. Mach. 1.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

Seron autem dux inferioris Syriae, audiens quod multi transirent ad Iudam, & magna iam uirtute circumseptus ad bellum accederet, statuit contra eum dimicare: & colligens milites sub se constitutos, uel transgressores Iudeos, contra Machabaeum produxit exercitum. Perueniens autem usque ad Bettoram, uicium Iudaeae, ibi exercitum collocauit. Iudas autem occurrens ei, & conflare disponens, quia milites ad pugnant uidebat propter paucitatem & ieiunium desideres, hortabatur eos, dicens: Non propter multitudinem uincendos hos aut expugnandos esse credatis, sed pietate: & hoc euidentissimum habemus exemplum, maiores nostros, qui propter iustitiam propriamque leges certantes, multa saepius millia deuicerunt. Nam nullum lesisse maxima uirtus exitit. Haec dicens suast eis cōtemnere multitudinem, & conflagens cum Syris, duce eorum interfecto uertit cunctos ad fugam. Sequutus autem eos usque ad campum, occidit octo millia: reliqui autem fugati, ad maritima loca discesserunt. Quae audiens rex Antiochus, maximo furore commotus, omnem propriam uirtutem congregans, & multos ab insulis mercede conducens, parabat circa ueris initium dimicare contra Iudam. Ut uero militibus stipendia distribuens, uident thesauros deficere: non enim ei omnia uectigalia reddebantur propter seditiones gentium: nam cum magnificus esset, ei minime sufficiebant quae dudum collegerat: deliberabat primum ad Persidam ire, tributumque prouinciae congregare. Relinquens autem pro rerum gubernatione quaedam Lyssiam, gloriam apud se maximam possidentem, ut regeret prouincias, a fluuio Euphrate usque ad fines Aegypti, & inferioris Asiae, & partem exercitus, & elephantos ei tradens, praecipit ei filium suum Antiochum diligenter nutrire, & uasitare Iudaeam, & habitantes in ea ducere captiuos, & euertere Hierosolymam, & genus Hebraeorum omnino disperdere.

Hec

I V D A I C A R V M L I B. X I I.

89

Hec quidem praecipiens Lyssia rex Antiochus, abiit ad Persidam, centesimo & quadragesimo septimo anno, & transiens Euphratem, ad superiores prouincias ascendit.

De uictoriis Iudaeae, & occupatione Hierosolymae, restitutioneque cultus diuini.

CAP. X.

Lysias uero eligens Ptolemaeum Dorimenis, & Nicanorem, & Gorgiam, uiros potentes, & amicos regis: & tradens eis peditem quadraginta millia, equitum uero septem millia, transiit contra Iudeos. Qui usque Emaus ciuitate uenientes, in campo exercitum locauerunt. Superuenerunt uero eis auxilia de Syria, uel a finitimis locis, & multi transfuga Iudaei, necnon & negotiatores quidam, sperantes se emere captiuos Iudeorum, argentum & aurum pro pretijs eorum secum deportantes. Exercitum autem & multitudinem aduersariorum Iudas intendens, suadebat suis militibus confidere, hortabaturque spem uictoriae in Deum habere, & ut sacris induti patria lege eum rogarent, solitumque petitionis habitum ostendentes supplicarent, quatenus praebere eis contra inimicos auxilium. Quo facto, disponens eos secundum antiquum & patrium modum per millenarios, & illos dimittens, qui paulo ante uxores duxerant, & eos qui possessiones paulo ante acquisierant, ne pro earum desiderio minus audacter contra hostes pugnarent, residuos talibus hortabatur affatibus: Tempus quidem uobis non aliud necessarium est, o socij, nisi ut fortiter pericula cōtemnatis. Nunc enim licet uiriliter certando accipere libertatem, quam & propter seipsam uobis charam, & pro diligentia colendi Deum plus desiderabilem esse confido. Tanquam ergo in hoc solo uobis positus, ut accipientes eam, felicem & beatam renouetis uitam, quasi secundum leges & consuetudines conuersemur, agite, ne forte per negligentiam uestram Iudaicae gentis semen intereat. Ita ergo pugnete, mor-

ff 3 tem

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

tem pro maximo lucro putantes, ut si uiceritis, cum libertate & patrijs legibus eternam gloriam cōquiratis. Parate ergo uos crastina die audacibus animis, ut bellam pro lege patriā cōmittatis. Iudas quidem incitans socios, ita loquutus est. Hostibus uerò transmittentibus Gorgiam cum quingētis peditibus & mille equitibus, quatenus per noctem irruerent super Iudam, & ad hoc praeuios eis dantibus aliquos de transfugis Iudaeorum: sentiens filius Manthia, statuit & ipse castra hostium latēter inuadere. Cumq; coenasset, focos plurimos derelinquens, tota nocte proficiscens, in aduersariorum castra ad locum Emaam peruenit. Gorgias autem exploratus est castra Iudaeorum, nec eos inueniens, arbitratus eos in montes ascendisse, ubi essent quaerere decreuit. Lucescente uerò die, apparuit hostibus in Emaam Iudas cum tribus milibus plus minus, armatis utcunq; propter paupertatem. Qui respiciens aduersarios optime septos, & studio militari dispositos, inuicauit Iudaeos, dicens: Etiam nudis corporibus pugnare debemus, & Deum inuocare, qui saepius nos inermes contra plures & armatos fecit habere uictoriam. Sermonē uerò finito iussit tubicines clangore significare militibus suis, quatenus inopinatos hostes inuaderent. Quorum multos resistentes occidit, reliquos uerò persequutus est usque ad Gazara, campos Idumaea, & Azoti, & Iamnia. Prostrati sunt autem tria millia eorum. Iudas uerò iubebat militibus suis hostium praedam contemnere, dum adhuc certamen & pugna contra Gorgiam eis superesset, quibus expugnatis, esset praedae licentia. Adhuc eo dicente haec ad milites, respexerunt illi qui cum Gorgia erant: & exercitum quem in castris reliquerant, uiderunt esse deuictum, castraq; incensa. Nam fumus à longe eis quae acciderant indicabat. Ut ergo haec ita esse qui erant cum Gorgia cognouerunt, & eos qui cum Iuda erant paratos ad
aciem

IUDAICARVM LIB. XII.

91

aciem attenderunt, mente ad fugam conuersi sunt. Iudas autem sine pugna deuictis Gorgia militibus, reuersus tulit hostium spolia: multumq; aurum & argētum, & purpuram, & hyacinthum auferens, ad propria remeauit cum letitia, laudans Deum de his quae potuit obtinere. Nam haec uictoria desideratam eis contulit libertatem. Tunc Lysias de perditione exercitus quem perdidit confusus, statim alia electorum pedum sexaginta millia, & quinque millia equitum congregans, uenit protinus ad Iudaeam. Et ascendens super moëtana, in Bethsuris uilla Iudaeae castrametatus est. Occurrit autem ei cum decem milibus Iudas. Et multitudinem hostium uidens, adiutorem Deum sibi fieri postulauit. Et confligens cum praecursoribus aduersariorum, sine aliqua dilatione superauit, prosternens quinque millia uirorum, & factus est reliquis in timorem. Attendens autem Lysias audaciam Iudaeorum, quid parati sunt mori, nisi eis uiuere cum libertate licuisset: & timens eorum desperationem tanquam fortem, colligens residuum exercitū rediit Antiochiam: & remorabatur ibi, praesidia congregans peregrinorum, ut cum maiori expeditionis apparatu contra Iudaeos uentre posset. Toties igitur uictis Antiochi regis ducibus, Iudas concionem faciens, suadebat, ut post tantas sibi donatas uictorias à diuina dispensatione, ascenderent Hierosolymam, templumq; ab idolis expiarent, legitimasq; hostias immolarent. Qui dum cum tota multitudine ad Hierosolymam peruenisset, templum desertum inueniens, & incensas portas, & syluas in templo per longam solitudinem pullulasse, lugere coepit cum proprijs socijs templi uisione. Eligens autē quosdam milites, iussit eos expugnare eos qui arcem custodiebant: dum ipse templum à ruine faciditate purgaret. Quod diligenter emundans, introduxit noua uasa, candelabrum, & mensam & aram ex auro facta. Re
composuit

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

composuit autē & uela in ingressu, & ianuas ipsas reconstruxit. Deponēs quoq; altare, de lapidibus nouis aliud edificauit. Quinta uerō & uigesima mensis Kisleu, quem Macedones Apelleon uocant, accenderūt lumina super candelabrum, & adoleuerunt, & holocausta in nouo altari obtulerūt. Hæc autem facta sunt post tres annos, eodem die quo mutata est eorū religio ad profanam idolorum consuetudinem. Nam templum destructum ab Antiocho, sic tribus annis permansit. Quinto enim anno & quadragesimo, & centesimo, hæc in templo facta sunt, quinto & uigesimo die Apellæ mensis, Olympiade centesima & quinquagesima tertia: renouatū uerō est in eodē die, quinta & uigesima Apellæ mensis, octauo & quadragesimo, & centesimo anno: Olympiade centesima & quinquagesima quarta. Desolationem uerō templi contigit fieri secundu[m] Danielis prædicationē, quā ante quadringentos & octo annos prædixerat, per quam significauit, quōd Macedones illud destruerent. Celebrauit autē Iudas cum ciuibus suis renovationem templi sacrificia per dies octo, nullū genus deliciarū relinquēs, sed pretiosissimis dapibus eos pasceus. Deum autē laudibus & psalmis glorificabat, seseq; mutuo cantibus delectabant. Pro renovatione uerō solennium, post multum tempus in sperata religione receptorum, legem posuerunt, ut posteri per octo dies hanc renovationem templi celebrarent. Vnde & ab illo tempore hætenus hanc festiuitatem celebramus, uocantes eam Lumina, eō quōd præter spem hoc nobis splendidum lumen colendæ religionis apparuit. Murum autē in circuitu ciuitatis construxit, & aduersus incursiones hostium turres edificauit altissimas, custodes in eis deputans: sed & Bethsuram nomine ciuitatē muniuit, quatenus pro castello aduersus necessitates hostium uteretur.

De bellis Iudæ contra Idumæos & Ammonitas. CAP. XI.

Hic ita

I V D A I C A R V M LIB. XII.

93

His ita factis, gentes finitimæ reparationē templi & fortitudinem Iudæorum grauius ferebant. Quapropter insurgentes, multos Iudæorū per incursiones & insidias opprimebant. Aduersus quos frequēter bella Machabeus educens, ab incursionibus & à malis, quæ Iudæis inferebant, eos arce-re tētabat. Et super filios Esau Idumæos adueniēs per summities, in ea multos eorum incendit uicos, murosq; prostrauit. Deinde cōtra Ammonitas perrexit, exercitū magnū habētes, quorum dux erat Timotheus. Subiiciēs autem & istos, Azotorum cepit ciuitatem: & uxores & filios eorum ducens captiuos, & ciuitatem incendens, reuersus est ad Iudæam.

De bello Iudæorum contra Tyrios & Timotheum.

CAPVT. XII.

Audiētes autem eum uicinae gentes reuerti, congregātur in Galaaditidem contra Iudæos sibi finitimos. Qui fugiētes ad Datheman castellum, transmiserunt ad Iudam, mandātes ei quōd festinaret Timotheus capere locum, in quo confugerant. Cumq; legerentur epistola, à Galilæa quoq; alij nūcij superuenerunt, indicantes cōgregari eos qui in Ptolemaidē, Tyro, & Sidone, & alijs erant ciuitatibus Galilææ. Ergo ex utraq; parte hostibus nunciatis, cogitans Iudas quid deberet fieri, Simonem quidem fratrem præcepit tria millia electorum accipere, & in solatium Galilæorū exire: ipse uerō cum Ionatha fratre suo, & octo millibus militū exiens in Galaaditidem, reliquit super ceterum exercitum Iosephum Zachariæ & Azariam: præcipiens eis seruare diligenter Iudæam, & cum nullo hostium bellum committere, donec ipse reuertetur. Igitur Simon perueniens ad Galilæam, & conficiens cum inimicis, in fugam eos conuertit, & usq; ad portas Ptolemaidis persequēs, occidit tria millia eorum, & spolia tollens peremptorū, & captiuos ab eis Iudæos, & sarcinulas eorum auferens,

1. Mach. 5.

1. Mach. 5.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

auferens, ad propria remeant. Iudas uero Machabaeus & frater eius Ionathas transeuntes Iordanem fluitu, & uiam trium dierum ambulantes, Nabathaeorum cum pace occurrentes inueniunt. Quibus narrantes, quae in Galaaditide contigissent, & quod multi eorum tribularentur per castella & ciuitates Galaaditidis, suadentes ei properare contra alienigenas, ut posset a periculis Iudaeos eruere, flexus reuertitur ad solitudinem & irruens primum super habitantes Bethsuram, cepit eam & omnem masculum etate ualidum trucidauit, & ciuitatem incendit. Facta autem nocte, nec sic abstinuit. Sed profectus ad castellam in quo Timotheus Iudaeos obsidebat, mane ad eam peruenit. Et inueniens iam ad muros accedentes aduersarios, & quosdam scalas ut ascenderent, alios machinamenta ferentes, insit tubicinis signum dare. Abhorratuque milites pro fratribus & propinquis prono animo laborandum, & in tres partes diuidens exercitum, hostes a tergo inuadit. Sentientes autem hi qui cum Timotheo erant, quia Machabaeus experti iam prius eum per bella uirtutis & felicitatis, ad pugnam conuersi sunt. Sequutus autem eos Iudas cum exercitu interfecit octo millia eorum. Deuians autem ad Mellam ciuitatem alienigenarum, cepit eam, & omnes masculos interfecit, & ciuitatem uero ipsam succendit: exiensque inde, Castromichi, & Bosor, ac multas ciuitates Galaaditidis euertit. Interfecto uero tempore, Timotheus maximum praeparans exercitum, aliaque praesidia colligens, & Arabas mercede conducens, uenit trans torrentem prope Rophon ciuitatem, & horatusque est milites, dicens: Si pugnam eum Iudaeis commiseritis, prono animo certate, neque torrentem transeatis. Nam si transferitis, perditionem uobismetipsis cognoscite imminere. Iudas autem Machabaeus Timotheum praeparatum ad pugnam audiens, cum uniuersis suis militibus festinabat ad bellum.

IUDAICARVM LIB. XII.

lum. Et transiens torrentem, irruit super inimicos, & quosdam eorum occurrentes occidit: alii autem timorem incutiens, arma sua proicere coegit. Quorum quidam ad locum, qui dicitur Grana, fugientes, sperauerunt salutem. Iudas uero ciuitatem capiens, eos interfecit, & locum incendit, uaria usus specie ad hostium necem. Cumque haec peregisset, colligens Iudaeos qui in Galaaditide erant, cum uxoribus & filiis, & omnium eorum supellectile, decreuit ad Iudaeam reuerti. Cumque uenisset ad aliquam ciuitatem, quae dicitur Enfron, in uia positam, dum nec aliud iter pergere potuisset, nec reuerti uellet, misit ad ciues in Enfron, rogans eos, quatenus licentiam darent ei per suam ciuitatem transire. Nam illi portas lapidibus obstruxerant, & exitus itineris occupauerant: quibus minime acquiescentibus, Iudas adhortatus suos, circumdedit obsidione ciuitatem. Quam una die uel nocte expugnans cepit, & omne masculinum in ea occidit, incendens totam. Quo facto per eam sibi uiam aperuit. Tanta autem erat preceptorum multitudo, ut etiam super mortuos ambularent. Transeuntes uero Iordanem, uenerunt ad magnum campum, cuius in prospectu iacet ciuitas Bethsamis, quae Graece dicitur Scythopolis. Inde ad Iudaeam perrexerunt, cantantes & laudantes, & solitos pro uictorijs ludos agentes: ubi immolauerunt sacrificia, gratias agentes pro his quae peregerunt, & pro salute exercitus. Nam nullus Iudaeorum in his praesidijs est defunctus. Iosephus uero Zachariae & Azarias, quos praesides reliquerat Iudas, tempore quo Simon in Galilea Ptolemaidem expugnabat, cum & ipse Iudas cum fratre suo Ionatha in Galaaditide debellaret, audientes, ut, & ipsi gloriam acquirerent ducum fortissimorum, omne sub se constitutum auxilium colligentes, ad Iamnam uenerunt, Gorgiae duci Iamniae occurrentes: praeliumque factum, duo millia suorum militum amittentes, ad Iudaeam fugerunt.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

fugerunt. Euenit uerò eis hæc calamitas, eò quòd non obedierunt præceptis Iudæ, dicentis ut contra neminè pugnam ante suum aduentum cõmitterent. Nam super omnes alios bellicos tractatus in hoc mirãdus extitit, quòd Iosephi & Azariæ eadẽ futuram prædixerat, si transgredierentur eius præcepta. Iudas autem & frater eius pugnare contra Idumæos non cessabant, sed undiq; eis imminabant. Et Chebron ciuitatem capiẽtes, munimina eius deposuerunt. Et turres incẽdentes, deprædabant terram omnem alienigenarum. Ad Marisan uerò ciuitatem & Azotum uenientes, tenuerunt eas: & multa spolia exinde ducentes, ad Iudæam reuersi sunt.

De causa mortis Antiochi.

CAP. XIII.

1. Mach. 6.

Eodem tempore & rex Antiochus superiorem prouinciam percurrrens, audiuit ciuitatem Persarum diuitijs excellentem Elimaidam nomine, pretiosissimumq; templum in ea Dianæ, & omni specie ornamentorum plenum: insuper & arma, & loricas, quas reliquisse audierat filium Philippi, regem Mæcedonum Alexandrum. Cõmotus ergo egreditur contra Elimaidam, & obsidebat eam. His uerò qui in ea erant, minime territis impetu eius, neq; obfessione, sed pertinaciter repugnantibus, spe deceptus discessit. Nam exeuntes à ciuitate, fugauerunt & persequerantur eum usq; ab Babyloniam. Vbi eum post multam suorum militum amissionem uenisset, quidam ei nunciauit & ducum perditionem, quos pugnare contra Iudæos reliquerat, & creuisse fortitudinẽ Iudæorum. Super priorem itaque curam hoc crescẽte malo, incurrit in ægritudinem. Qua diu tenente, & crescentibus passionibus intellexit quòd moreretur, conuocansq; amicos, morbum suum eis atrocem esse indicauit: cõfessus hæc ideo se pati, quòd Iudæorum gentem affligens, templum expoliasset, decumq; contempisset. Quo dicto, ilico expirauit. Vnde miror Polybium Megal

IYDAICARVM LIB. XII.

97

Megalopolitam, quod uir bonus existens, dicit ideo perisse Antiochum, quia uoluit templum Dianæ in Persida deuastare. Nam qui nullatenus egit peccatum, sed tantum cogitauit, nullo reatu tenebatur. Si autẽ Polybio uidetur ideo Antiochum uitam finisse, multo plus uerisimile creditur, propter tẽpli Hierosolymitani excidium sacrilegum regem perisse. Sed ob hoc non resisto Megalopolitæ, cum nostra opinio uera uideatur. Antiochus autem priusquam moreretur, conuocans Philip-pum, unum ex amicis suis, tutorem eum regni constituit, & dans ei diadema, & stolam, & annulũ, filio suo Antiocho iussit deportare, & censuit ut prouideret eius educationem, & custodiret eius imperium. Defunctus uerò est Antiochus nono & quadragesimo & centesimo anno.

De pugna Eupatoris contra Iudam, Eleazari fortitudine, & incommodis Hierosolymæ.

CAP. XIII.

Lysias autem mortem eius nuncians multitudini, filium Leius Antiochum, quem ipse nutrebat, regem constituit, uocans Eupatorem. Eodem tempore hi, qui erant in arce Hierosolymorum custodes Mæcedonũ, & transfuge Iudæorum, multa in Iudæos aduersa fecerunt. Eos enim qui ascendebant in templum immolare, repente inuadentes, hostiliter opprimebant. Nam arcis culmen templi altitudinem superabat. His igitur accidentibus Iudas deuastare arcis custodiam deliberauit, & colligens omnem populum, arcem instantius obsidebat, anno principatus Seleuci centesimo & quinquagesimo. Construens igitur machinamenta, & aggeres accumulans, arcem capere laborabat. Multi uerò ex transfugis ea nocte egressi ad prouinciam, & aliquos similes & impios congregantes, ad Antiochum regem usque uenerunt: petentes non debere se despici, dum à contribulibus suis atrociter paterentur: que ideo sustinerent, quoniã religione sua relicta, patris eius imperijs

88

obedijs

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

obedissent, & nunc pericula sustinerent per Iudam & viros eius, necnon & custodes à rege deputati, nisi aliquod ab eo praesidium mitteretur. Hæc audiens adulescens Antiochus, valde iratus est: & convocans duces & amicos, præcepit colligendam exercitum, siue peregrina solatia. Congregatusq; est exercitus præditum quidẽ cõtum millia, equitum uerò uiginti millia, & elephantos ducetos & trigintaquinq;. Producensq; exercitus, egressus est ab Antiochia cum Lysia, habente totius exercitus gubernationem: & perueniens ad Idumæam, exinde ad Bethsuram ascendit, ciuitatem nimis fortiter munitam. Sustinentibus uerò Bethsuræis, & præparationẽ machinamentorum eius incenditibus, multum tẽporis in obsidione consumptum est. Iudas uerò audiens regis aduentũ, destitit quidem ab obsidione arcis. Occurrens autem regi, castrametatus est in angusto quodam loco, qui dicitur Bedoscæria, decem stadjs ab hostibus distante. Rex autẽ egressus à Bethsuræ, per angusta duxit exercitum ad castra Machabæi: factoque diluculo, milites ordinauit in acie: & elephantos quidẽ sequi seipsos inuicem fecit, propter locorum angustiam non eos ualens in latitudine collocare. in circuitu uerò uniuersuinque elephanti properabãt pedestres quidẽ mille, equites uerò quingenti. Gestabant autem elephanti turres excelsas, & arcarios in eis: reliquamq; uirtutẽ ex utroq; latere montis fecit ascendere, amicos exercitui præponens: & iubens clangorem fieri, ad hostes accessit, aureos emudans clypeos simul & æreos, ut nimium fulgorem suæ claritatis emitterent: montesq; eis fremenibus resultabant. Hæc Iudas inspiciens, territus non est, sed fortiter excipiens inimicos, ex eorum præcursoribus usq; ad sexcentos occidit. Eleazarus autẽ frater eius, quem Maronem uocabant, uidens sublimiorem elephantum ornatũ loriceis esse regalibus, & putans in eo sedere regem, accessit ad eum

IUDAICARVM LIB. XII.

99

eum omni uirtute: & multos circa elephantem perimēs, alios disperdens, fugere cõpulsit: & sub uentrem ingressus elephantis eum percussit. Qui mortali plaga percussus, moriens cecidit, & Eleazarum suis compressum ponderibus interemit. Sic enim magnanimiter multos inimicorum disperdens, uita priuatus est. Iudas autem fortitudinem hostium cõtemplatus, discessit ad Hierosolymã, & obsidioni necessaria præparabat. Antiochus autem partem expeditionis in Bethsuram misit, ut eam deuastaret: cum reliqua autem multitudinis uirtute ipse ad Hierosolymam profectus est. Bethsuritæ ergo territi fortitudine aduersariorum, & sua uidentes necessaria defecisse, seipsos accepta fide tradiderunt. Antiochus autem capiens ciuitatem, omnes ciues nudatos eiecit, & suos ibi custodes reliquit. Multo uerò tempore templum obsidẽs, in Hierosolymis sedebat, pertinaciter intus repugnantibus ciuibus. Nam ad singula quæ cõtra eos statuerat rex machinamenta, illi cõtrario ad suam defensionem instrumenta bellica requirebant. Quibus & alimenta defecerunt, fructibus prioribus omnibus consumptis. Et terra illo anno non erat culta, quia septimus annus instabat: in quo secundum legalia instituta, relinquebatur uacua terra. Multi uerò obsessorum refugiebant propter inopiæ necessitatem. Vnderelicti sunt in templo paucissimi. Et his quidem qui in templo obsidebantur, tales res accidebant. Lysias uerò dux & rex Antiochus, quũ Philippus à Persida ueniens nunciatus est eis, commendatum sibi præsumpsisse imperium, & rempublicam Antiochi sibi uelle defendere: præmittentes obsidionem, ire aduersus Philippum decreuerunt. Quod consilium nequaquam manifestum ceteris ducibus facere uoluerunt, sed insit rex Lysiam ducibus dicere, diuturnam obsessionem nihil eis posse proficere: quando & locum aduersariorum constaret esse munitum, & sibi ui-

FLAVII IOSEPHI ANTIQ VIT.

Aualium necessitas irrogaretur, & expediret pacem facere cum Iudæis, eosq; relinquere proprijs uti ceremonijs: unde à nobis hæcenus prohibiti, existere uidetur aduersi. Hæc dicēs, de Philippi tyrannide tacendū esse decreuit, ne exercitus sui dubia corda perciperet. Hæc Lysia dicente, exercitui & ducibus sententia placuit. Tunc mittens rex ad Iudam, pacem promissit obsecris, & patrijs legibus eos uinere pollicetur. Hi uero suscipientes uerba, & confirmatis sacramentis & fide, exierunt à templo. Intrans uerò Antiochus, & aspiciens munitionem locum, impudenter sacramenta transgressus est, iussitq; omnem exercitum in circuitu stantem deponere muros usque ad solum. Postquàm hæc fecit, reuersus est ad Antiochiam, ducens Oniam principem sacerdotum, qui & Menelaus dicebatur. Nam Lysias persuasit regi Menelaum occidere, si uellet Iudæos esse pacatos: dicens hunc fuisse initium malorum, qui flexit patrem suum cogere Iudæos religionē patriam relinquere. Mittens ergo rex Menelaum ad Beroëam Syriæ ciuitatem interfecit eum, post decimum annum principatus sacerdotij eius: qui ut ipse principatum obtineret, impulit Iudæos transgredi leges. Princeps uerò ordinatus est post Menelai interitum Alchimus, qui & Ioachim uocatus est. Rex autem Antiochus inueniens Philippum iam rebus imperantem, debellat eum. Quem sub sua faciens potestate, occidit. Filius autem principis sacerdotum Onie, de quo prædiximus, adhuc puerulus defuncto patre relictus, uidens quòd auunculum suum Menelaum rex interfecisset, & principatum sacerdotij Alchimo dedisset, non existenti de genere sacerdotū, sed à Lysia flexus, ut transponeret honorem ab ea familia ad aliā domum, fugit ad Ptolemæum regem Aegypti, & honorem meruit ab ipso & uxore eius Cleopatra: locumq; petijt, in regione Heliopolitana, ubi simile Hierosolymorū edificaret templum

IUDÆICARVM LIB. XII.

107

templum. De his quidem tempore opportuno exponemus.

De gestis Demetrii contra Iudam.

CAP. XVI

I. Mach. 7.

Eodem tempore fugiens Demetrius Seleuci filius à Roma, & perueniens ad Tyrum, imposuit sibi diadema, & colligans quosdam mercede conductos satellites, ingressus est aulam, omnibus libenter eum suscipientibus. Compréhēdentes uerò Antiochum regē cum Lysia, uiuētes perducunt ad eum. Qui statim iubente Demetrio intercepti sunt, cum regnasset Antiochus annis duobus, sicut iam & alibi demonstratum est. Conuersi autem ad eum multi Iudæorum maligni uel transfuge, cum quibus & Alchimus princeps sacerdotum, accusabant uniuersam gentem, & Iudam, & fratres eius, dicentes quòd omnes amicos regis interfecissent, omnesq; eius fautores perdidissent, se ipsos quoque à patria terra iactatos, ex torres proprio solo factos: & rogabant etiam mitti aliquem ex Iudæis amicis eius, qui certius de facinoribus Iudæ renunciaret. Demetrius autem commotus, misit Bacchidem, amicum regis Antiochi Epiphanis, cui omnis Mesopotamia credita erat, dans ei exercitum, & principem sacerdotum Alchimū commendans, præcepitq; periri Iudam, & eos qui cum illo erāt. Egressus ergo de Antiochia Bacchides, peruenit ad Iudæam, direxitq; ad Iudam & fratres eius, de amicitia uel pace loquens, aolo uolens illum capere. Ille uerò minime credidit, uidens cum tanta multitudine exercitus, eum a desse, quanta ad bellum & non ad pacem uenisset. Sed quidam ex populo attendentes quæ Bacchides cōcionabatur, & existimātes nihil se ab Alchimo seuum pati consanguineo existente, ad eos transferunt, & sacramentū ab utrisq; acceperunt, nihil pati, neque ipsi neq; hi qui eiusdem fuerant uoluntatis. Bacchides uero transgressus sacramentum, sexaginta ex eis interfecit, & alios qui ad eum transire cogitabant remorari fecit, prioribus

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

fidem non custodiens. Descendens autē ab Hierosolymis, cum ad illam quæ dicitur Birzito uenisset, multos cepit transfugas, & aliquos populi. Quos omnes occidens, denuntiavit prouincialibus cunctis, ut Ioachim obedirent. Cui aliquā militum partem relinquēs ad prouinciam custodiendam, ad regem Demetrium Antiochiam reuersus est. Ioachim uerò principatum suum confirmare uolens, & credens, quod si fidem præpararet multitudini, tutiorem sibi magistratum acquireret, omnes seducebat uerbis: & ad libitum unicuique loquens, nimis uelociter manu ualida transfugarum circumseptus est. Cum quibus ministris circuebat prouinciam, & quotquot in ea Iudæis non consentientes sibi inuenisset, interficiebat. Videns autem Iudas Ioachim magnū fieri, multosque interfecisse uiros bonos & uenerabiles, ipse quoque circueiens prouinciam, occidebat partium eius fautores. Quod cum uidiſſet Ioachim, & intellexisset minime se contra Iudam ualere, ad auxilia regis Demetrii conuertitur. Veniens igitur ad Antiochiā ciuitatem, Iudam accusabat, quasi multa ab eo mala perpetrasset, & ampliora toleraturus, nisi citius uindicaretur.

Quomodo Nicanor aduersus Iudam destinatus perit.

CAPVT XVI.

TVnc Demetrius hoc & suis rebus noxium putans esse, si negligeret tanta Iudæ facinora, Nicanorem fidelissimum amicum cum exercitu destinauit, qui cum eo à Romana ciuitate fugerat: præcipiens ei, nullatenus genti parcere Iudæorum. Nicanor uerò perueniens ad Hierosolymam, pugnare aduersus Iudam minime decreuit. Dolo autē opprimere eum cupiens, mittit ei uerba pacifica, dicens nulla necessitate pugnandi se uenisse, sed sacramentum præstare, quod nihil se uisissimum à rege pateretur. Hæc dicente Nicanore, Iudas & fratres eius flexi, nullamque fraudem suspicati, data fide suscipiunt

IYDAICARVM LIB. XII.

109

piunt Nicanorem cum exercitu. Qui salutans Iudam, dum sermocinarentur, dedit signum proprijs militibus, quatenus Iudam comprehenderent. Qui cum insidias intellexisset, exiliuit & ad suos confugit. Patrefacta uerò uoluntate sua, & apertis insidijs, bellare Nicanor contra Iudam decreuit, & pugnam præparans confligit cum eo in uico Capharsamala. Quem uictum compulit ad arcem Hierosolymorum confugere. Cui descendenti ab arce ad templum, occurrentes aliqui sacerdotum & seniorum salutabant eum: & immolationes ostendebant, quas pro rege Deo se offerre dicebant. At ille interminatus est eis templum deponere, nisi redeunti sibi traderent Iudam. Et hæc quidem interminatus, exiit ab Hierosolymis. Sacerdotes autem propter dictorum eius moerorem, in lacrymas proruperunt, & Deo supplicabant, ut eos ab interminatis periculis liberaret. Cumque Nicanor ab Hierosolymis egressus, in aliquo uico, qui Bethoron dicitur, peruenisset, ibi castra constituit: ubi & alia præsidia de Syria destinata suscepit. Iudas autem in Adasis altero uico, stadys distante triginta à Bethoro, castrametatus est, mille tantum socios habens: hortatusque ne pertimescerent multitudinem aduersariorum, sed qui sint, & de quibus præmij pericula paterentur, cogitantes, unanimiter hostes inuaderent, procedit in pugnam: & committens fortissimum prælium cum Nicanore, aduersarios ualde contriuit. Deinde ipse Nicanor dum atrociter decertaret, occisus est. Quo cadente, ducem perdens exercitus terga conuertit ad fugam. Quos persequens Iudas interficiebat, & sono tubarum in circuitu positus significat, quod hostes prælio superati discederent. Qui audientes, armati exibant, & fugientibus occurrentes occidebant eos. Ex quo prælio nullus euasit, dum nouem millium numerus extitisset. Quæ uictoria contigit quartadecima die

22 4 mensis,

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

mensis, qui dicitur apud Iudeos Adar, apud Macedones Di-
strus. Hanc celebrant per omnem annū, festum colentes diem.
Et ex illo quidem tempore breui spatio gens Iudeorū ab illis
calamitatibus requieuit: sed postea ad certamina rursus & pe-
ricula redierunt. Principem autē sacerdotum Ioachim volen-
tem deponere murum sanctuarij ueterem, & constructum ab
antiquis prophetis, plaga quaedam Dei repentina percussit,
ex qua mutus in terrā cecidit, & tortus per multos dies de-
testabiliter expirauit, principatū sacerdotij tenens annis qua-
tuor. Quo defuncto, sacerdotium populus Iudæ contradidit.

Iudas auxilia Romanorum implorat.

CAP. XVII.

1. Mach. 8.

Qui audiens uirtutem Romanorum, quod expugnassent
Gallias, & Hispaniam, & Carthaginē Africa, nec non
& Græciam subegissent, & regem Perseum, & Philippum,
& magnam Antiochum, deliberauit cum eis amicitias copu-
lare, mittēs Romam amicos suos, Eupolemium filiū Ioannis,
& Iasonem Eleazari: rogabatq; per eos, Romanos auxilia-
tores sibi & amicos esse, & Demetrio scribere, quatenus non
confligeret cum Iudeis. Cumq; uenissent Romā legati Iudæ,
senatus eos libenter excepit, & ea quæ petierunt, celeriter
amuit. Faciensq; ob hoc senatusconsultum, exēplum quidem
ad Iudæam transmisit, ipsum autem tabulis æreis scriptum in
Capitolio collocauit. Erat autem huiusmodi senatusconsul-
tum, de auxilijs & de fide circa gentem Iudeorum: Nemi-
nem subiectorum Romanis, bellare contra gentem permit-
timus Iudeorum, nec alicui bellanti præbendum censemus
triticum, aut naues, aut pecunias: & si quis contra Iudeos
putauerit esse bellandum, sciat eis nos auxilia præstatorios: &
rursus si Romanorum quilibet inuaserit terram, Iudeos eis
modis omnibus oblaturos. Et si quid de hoc pacto gens Iu-
deorum uoluerit uel addere uel auferre, communi sententia
populi

IYDAICARVM LIB. XII.

105

populi Romani faciendum esse conuenit. Scriptum est autem
hoc senatusconsultū per Eupolemium Ioannis filium, & Ia-
sonem Eleazari, sub principe sacerdotum Iudæ, duce Simone
fratre ipsius. Hæc quidem prima inter Romanos, & Iudeos
amicitia cognoscitur contigisse.

De pugna Iudæ cum Bacchide, in qua & occubuit.

CAPVT

XVIII.

Demetrius autem nuntiata sibi morte Nicanoris, & per-
ditione militiæ, rursus ad Iudæam Bacchidem cum exer-
citu destinauit. Qui ab Antiochia egressus, peruenit ad Iudæ-
am, & in Arbellis ciuitate Galilææ castra cōstituit, & eos qui
in speluncis habitabant, cum multi ad eas confugissent, captos
suis partibus aggregauit: exindeq; mouens, ad Hierosolymam
properabat. Qui audiens Iudam in aliqua uilla, nomine Bir-
ziton, castra locantem, contra eum alacriter festinabat cum
peditem uiginti milibus, & equitū duobus milibus. Iudæ ue-
rò fuerint omnes duo millia. Qui multitudinem Bacchidis ti-
mentes, tentoria relinquentes, fugerunt omnes præter octin-
gentos. Iudæ uerò proprijs militibus destitutus, & hostibus
imminentibus nec tempus habens congregandi exercitum, nō
dubitabat cum octingentis pugnam contra Bacchidem com-
mittere: hortatusq; suos, ut hostes inuaderent, & pugnam ui-
riliter sustinerent: cum illi dixissent, se non esse ad tantam ma-
gnitudinem exercitus idoneos, & suaderent nunc quidem di-
scedere, & à periculis liberari: postea uerò inimicis, collectis
uiribus, obuiare: Non hoc, inquit, uideat solis aspectus, ut ter-
ga mea hostibus nudem: sed licet omnimodo imminet perire
pugnantem: fortiter stabo, omnia uiriliter perferens futura
pericula. Bacchides uerò producus de castris exercitum, ad
prælium parabatur: & equites in utroque cornu disponens,
leniores autem & arcarios ante omnem aciem, ipse in dextro

88. 5

CORNIA

cornu constitit. Qui cum sic aciem ordinasset, iussit tubicinum signum dare. Hoc idem faciens & Iudas, committit cum hostibus pugnam, & constanter ambobus certantibus, prelium usq; ad occasum solis extensum est. Videns autem Bacchidem Iudas cum electis suis in dextro cornu ordinatum, cōgregans animosiores viros, inuadit illam partem exercitus, & confligens ibi ordinem eorum disruptit, & medios ad fugam conuertit, sequutus eos usq; Gazara. Videntes ergo fugam dextræ partis, qui in sinistro cornu erant, circumuenerunt, & Iudam sequentes in medio eum obsederunt. Qui fugere minime ualens, circumseptus ab hostibus, stans pugnabat cum suis: multosq; interficiēs aduersariorum, percussus interiit. Iuda uerò interfecto, socij eius tali duce priuati terga uerterunt. Cuius corpus ab hostibus sub pacto Simon, & Ionathas fratres eius redimentes, perduxerunt ad Modin oppidum, ubi & pater eorum sepultus erat, lugente eum per multos dies populo Hebræorum, & honorante secundum communem & legitimam consuetudinem. Finis quidem talis Iudam inuenit, uirum fortem, & magnum, & bellicosum, & mandatorum patris sui memorem, & omnia pro libertate ciuium & facere, & pati paratum. Tali ergo uirtute plenus, magnam sibi gloriam & monumenta seruauit, liberans gentem à Macedonum seruitute. Qui cum principatum sacerdotij tribus annis habuisset, hoc ordine defunctus est.

FLAV

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATIS IUDÆICÆ LIBER DECIMUSTERTIUS.

De bellis Ionathæ, & Bacchidis post occisum Ioannem.

CAPVT I.

QVIBVS modis gens Iudæorum, Macedonibus in seruitute eam tenentibus, libertatem recepit, & per quot & quanta certamina dux eorum Iudas transiit defunctus est, pro ipsis bellans, in uolamine anteriore monstrauimus. Post interitum uerò Iudæ iterum quicumque erant impij, & transgressores patriæ legis, uenerunt cōtra Iudæos, & undiq; eos pessimè uastabant. Adiuuabat etiam horum militiam & famem, quæ tunc prouinciam omnem occupauit, ut multi propter inopiam necessariorum non tolerantes ambas calamitates, famis & inimicorum, transfugerent ad Macedones. Bacchides autem Iudæis, qui patria reliquerant solēnia, & Communem uitam elegerant, congregatis eis custodiam prouinciæ tradidit. Qui tenentes amicos Iudæ Bacchidi prodebant, quos torquens crudeliter occidebat. Tantis ergo Iudæis calamitatibus oppressis, reliqui ex amicis Iudæ uidentes gentem miserabiliter pereuntem, aducentes fratrem eius Ionathan, rogabant eum, ut imitaretur fratrem suum, & illius erga suam gentem prouidentiam adhiberet, hortabantur, & ne despiceret populum sine defensore pereuntem. Ionatha uerò promittente paratum se esse mori pro cunctis, & credentes eum suo fratri parem existere, ducem Iudæorū ordinauerunt. Quod Bacchides audiens, & timens, ne regi uel Macedonibus pericula concitaret Ionathas, sicut olim Iudas, dolo eum interficere statuit. Cuius uoluntas non latuit Ionathan, neque fratrem

1. Mach. 9.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

fratrem eius Simonem. Qui colligentes socios omnes ad desertam confugerunt: & uenientes super aquam, quæ dicitur lacus Asphar, ibidem commorabantur. Bacchides autem sentiens eos discessisse, & in illo loco conuersari, contra eos cum omni sua uirtute progressus est, & trans Iordanem castra ponens, refouebat exercitum. Ionathas cognoscens Bacchidem contra se uenisse, mittit fratrem suum Ioannem, qui Gaddis dicebatur, ad Nabathæos Arabas, ut apud ipsos deponerent suppellectilem, usquequo pugnarent contra Bacchidem: erant enim amici. Ioannem ergo euntem ad Nabathæos, insidijs collocatis in Medaba ciuitate, filij Amarei capiunt unâ cum suis: & rapientes omnia quæ portabât, occidunt Ioannem, & omnes socios eius. Vindictam uerò, quam per hoc receperunt à fratribus eius, postea demonstrabo. Bacchides autem cognoscens Ionathan in nemoribus Iordanis castra posuisse, obseruans sabbatorum diem, contra eum uenit, tanquâ non in ea pugnaturum propter legem. Ille uerò socios hortatus, & animæ eos pati pericula, dicens, in medio cõprehensos fluuij & hostium, & uiam qua fugerent non habentes, dum hostes ante faciem, fluuius à tergo prohiberent: orans autem ad Deum, ut uictoriam sibi præstaret, committit pugnam cum hostibus. Quorum multos occidens, cum uideret temerarium se Bacchidem appetentem, dextramque ad feriendum extendentem, præuidens plagamque deuicans, cum socijs in fluuium exiliuit, & pernatans trans Iordanem, periculum mortis euasit. Nam Bacchides fluuium relicto, ad Hierosolymorum arcem discessit, usque ad duo millia suorum amittens. Qui etiam multas Iudææ ciuitates capiens, muniuit Hiericho, & Amathuntê, & Bethoron, & Bethullam, & Thannam, & Pharatonem, & Oconam, & Gazara: & turres in unaquaque ciuitate constituens, & muros circumdans eis ualidos, & magnitudine præcëlentes, custod

custodiam in eis statuit, ut exinde Iudæos affligeret. Arcem uero Hierosolymorum cautius muniuit, & tollens filios nobilium Iudæorum, obsides in arce conclusit. Eodem tempore ueniens quidam ad Ionathan, & fratrem eius Simonem, nuntiavit filios Amarei celebrare nuptias, & nouam nuptiam nobilem duci à Medaba ciuitate, & Arabas cum pompa magnificentissima. Ionathas tunc & Simon tempus putantes prosperum sibi ad fratris Ioannis apparuisse uindictam, cum multa potentia sociorum egrediuntur ad Medaba, & inimicos inter montes insidijs collocatis præstolabantur. Ut autem uirginem uiderût & sponsum, & multitudinem amicorum cum eis sicut in nuptijs, exilientes ab insidijs omnes occiderunt, & ornatum cum omni præda tollentes reuersi sunt, penam pro fratre Ioanne à filijs Amarei talem exigentes. Nam ipsi cû sequëtibus amicis, & uxoribus uel filijs, numero quadringenti perempti sunt. Simon itaque & Ionathas ad oram Iordanis reuersi, ibidem permanebant. Bacchides autem omnem Iudæam muniens, ad regem reuersus est. Iudæi uerò duobus annis à bellorum tumultu requieuerunt. Tunc transfuga uel impij, uidentes Ionathan cum suis multam licentiam habere libertatis, direxerunt ad regem Demetrium, petentes mitti Bacchidem, ut Ionathan debellaret: quod facilius euenire pollebantur, si una nocte inopinabiliter eum inuaderet. A rege ergo Bacchides destinatus, perueniens ad Iudæam omnibus scripsit amicis, & Iudæis auxiliari sibi, quatenus Ionathan comprehenderent. Festinantibus autem eis, & non ualëtibus Ionathan tenere, quia nimis se cautè tractabat, Bacchides ira commotus, transfugarum primos quinquaginta, qui sibi & regi mentiti sunt, occidit. Ionathas uerò cum fratre uel socijs ad Bethalagam uillam timês Bacchidem abscessit: edificansque turres, & muro circumdans, habebat eam ualde munitam. Quod

Quod audiens Bacchides, milites suos cum Iudæorum auxiliatoribus perducens contra Ionathan peruenit, & ad eius munimina accedens, per dies multos obsidebat eum. Qui obsidioni fortiter resistens, Simonem quidem fratrem suum expugnatum Bacchidem in ciuitate dimisit: ipse uero furtim egreditur in prouinciam, & congregans manum multam, nocte Bacchidis inuadit exercitum: & multos occidens, Simonem fratrem fecit aduentum suum cognoscere. Qui sentiens hostes interim egreditur: & Macedonum machinamenta obsidioni preparata, suppositis flammis incendit, & multos eorum uiriliter interfecit. Videns autem Bacchides ab inimicis se circumseptum, alios quidem ante se, alios autem retrò conspiciens, turbatus hæc in sperate sibi euenisse, in tras fugas tanquam in deceptores suum furorem conuertit: uolebatque, si posset, obsidione solus sine dedecore ad propria remeare. Cuius uoluntatem cognoscens Ionathas, legatum ad eum pro amicitijs destinauit, quatenus redderet inuicem sibi quos ceperat utriusque captiuos. Putans autem hanc honestiorem Bacchides discessionem, paciscitur cum Ionathas, & iurauerunt utriusque: ut nunquam contra se arma presumerent: & captiuos dantes, & recipientes, in Antiochiam Bacchides recessit. Qui post hanc discessionem, nequaquam ad Iudæam deinceps peruenit. Ionathas uero hanc libertatem acquirens, in Macma ciuitate, populorum negotia disponebat: & maleuolis uel impijs cruciatis, Iudæorum gentem purgabat.

De Amicitia Ionathæ cum Demetrio, & transfugis Iudæis.

CAPVT II.

1. Mach. 11.

Anno uero sexagesimo & centesimo, Epiphanem Antiochi filium contigit Syriam ascendere, & Ptolemaidem capere ciuitatem per prodicionem militum intus commorantium. Erant enim ingrati circa Demetrium propter superbiam suam:

suam: quia dum se clausisset in quadam turri regali, quam non longe ab Antiochia construxerat, à nemine uidebatur: sed & rempublicam ut desidiosus negligebat. Unde ei odium à subiectis exortum est, sicut iam alibi demonstrauimus. Igitur in Ptolemaidem Alexandrum Demetrius audiens peruenisse, omnem contra eum produxit exercitum. Direxit autem & ad Ionathan legatos pro auxilijs: nam præuenire Alexandrum statuit, ueritus ne ille prius auxilium eius postulareret, aut Ionathas memor malorum se cum inimicis coniungeret. Denuntiavit ergo eum multitudinem congregare, obsidesque Iudæorum recipere, quos Bacchides in arce Hierosolymorum concluserat. Talibus inter hæc à Demetrio Ionathas ad se nuntijs uenientibus, ad Hierosolymam peruenit: & epistolas regis, audiente populo uel arcis custodibus hilaris intimauit: Quibus relictis, transfugæ uel impij trepidauerunt, præcipiente rege, quatenus Ionathas exercitum congregaret & obsides reciperet. Quos cum accepisset, unumquodque suis parentibus reddidit. Et quidem Ionathas in Hierosolymis mansionem faciebat, renouans ciuitatem, suaque uoluntate singula construens, & ædificans muros ciuitatis lapidibus quadratis, ut forent aduersus hostes munitissimi. Quæ uidentes custodes muniminum in Iudæa, relinquentes ea omnes ad Antiochiã fugerunt, præter illos qui in Bethsurâ ciuitate, & in arce Hierosolymorum erant, quorum plurima pars impiorum & transfugarum fuit Iudæorum. Quapropter castra non reliquerunt.

De sacerdotio Ionathæ, & occiso Demetrio. CAP. III.

Cognoscens autem Alexander promissiones, quas Demetrius fecerat Ionathæ, & fortitudinem eius, & quanta disposuerat bellans contra Macedones, & iterum qualia ipse pertulerat à Demetrio, & Bacchide duce Demetrii, & melius nihil inuenire, quam Ionathæ præsidium, ad amicos dicebat:

In præf

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

In presenti tempore Ionathas contra hostes fortis existit, & odium habet proprium in Demetrium, à quo multa mala perpeffus est: igitur si uidetur, amicum eum facere contra Demetrium nunc debemus: non aliàs utilius est rogare eum ad auxilium conferendum. Cumq; ei & amicis placuisset, transmisit ad Ionathan, scribens talem epistolam: Rex Alexander Ionathæ fratri salutem. Fortitudinem quidem & fidem tuam iamdudum audiuius. Et ideo transmisimus ad te pro auxilijs, & ordinamus te hodie principem sacerdotum Iudeorum, & amicum nostrum uocari precipimus. Idcirco etiam destinavi tibi pro munere purpuream stolam, & auream coronam, & peto honoratum te à nobis similem erga nos fieri. Suscipiens epistolam Ionathas, induitur quidem sacerdotali stola, celebratione tabernaculorum instante, post quartum annum mortis Iudæ fratris sui. Nam neque per ipsum tempus princeps sacerdotum aliquis cõstitutus est. Collegit uerò & multum exercitum, & armatorum copiam quam ipse construxerat. Quod factum, ut peruenit ad Demetrium, nimis eum multumq; contristauit, suamq; cepit accusare tarditatem, quod non ante Alexandrum esset ipse demeritus Ionathan. Veruntamen nec sic distulit scribere ad Ionathan, & ad populum eius. Cuius exemplar taliter existebat: Rex Demetrius Ionathæ, gentiq; Iudeorum salutem. Quoniam nostram seruaſtis amicitiam, tentantibus que uos inimicis nos consensistis: hanc quidem ueſtram laudo fidem, & in his uos permanere quaſumus: recipientes à nobis uicem uel gratiam, per quam mereamini ueſtigalium ueſtrorum relevationem. Et quicquid prædeſſoribus meis regibus uel mihi hætenus præbebatis, omnia noueritis noſtra uobis largitate conſeſſa. Super hæc etiam pretium ſalis uobis, & coronarum, quas nobis offerrebatis, uel quod pro tertia parte

fugum,

IUDAICARVM LIB. XIII.

113

frugum, & medietate fructus lignorum, quod parti meæ competebat, uobis ab hodierno die remitto. Sed & censum ſingulorũ habitantium in Iudæa, quod noſtro ærario proſciebatur. Necnon & triũ finitimarum uobis prouinciarũ, Samariæ, & Galilææ, & trans Iordanem, uniuerſa concedo, à nunc per omnia tempora. Ciuitatemq; Hieroſolymorũ ſacram & inuio labilem priuilegia ſua poſſidere, liberamq; cum ſuis cõfinibus à decima parte ueſtigalium eſſe præcipio. Arcem autem committo ſacerdoti ueſtro Ionathæ, ut quos ipſe probauerit fideles amicos, cuſtodes in eam deputer nobis ſeruandam. Captiuosq; Iudeorum & ſeruietes apud nos, liberos eos eſſe concedo. Nec poſt hanc ſanctiõnem Iudeorum iumenta uiolentijs angariarũ ſubiaceant. Sabbatũ autẽ uel omnes dies feſtos & tres ante eos dies, ſine ueſtigalibus eſſe denuncio. Eodẽ modo Iudeos noſtram terram habitantes, liberos ac ſine læſione dimitto. Licetiamq; mihi militare uolẽtibus uſq; ad triginta milia præſtamus, eadẽ quibus & meus utitur exercitus, ubicunq; ierint accepturis. Ordinabo uerò quosdam eorum in caſtris, quosdam mei cuſtodes corporis & duces in aula mea conſtituam. Præcipio uerò meis, ueſtris uti legibus, eaſq; cuſtodire, & tribubus propoſitis in Iudæa legibus obedire. Principemq; ſacerdotum diligentiam habere uolo, ne quis Iudeorum aliud templum præter Hieroſolymitanũ ſolum ueneretur. Præbeo etiam ad ſumptus immolationũ per ſingulos annos, centumquinquaginta milia drachmas: quæq; ſuperfuerint pecunia, ueſtras eſſe uolo. Decẽ milia autẽ drachmas, quas reges à templo accipiunt, uobis cedo: quia ſacerdotibus templo miniſtrantibus competunt. Quicunq; autem ad templum Hieroſolymorum uel intra fines eius cõfugerint, debitorẽ regalium pecuniarum, ſiue qualibet cauſa faciente, licentiam eis indemnitate concedo, ſaluatq; eorum eſſe poſſeſſiones. Renouari uerò tem-

h h plum

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

plum impendijs ex meo factis, murosq; ciuitatis spondeo fabricari, turresq; alas cōstruere. Et quicquid ad munimen uestrū necesse fuerit, meis stipendijs restaurare polliceor. Tantum ut quas coepistis amicitias nobiscum et socias, sine simulatione seruetis. Hec quidē promittens et blandiens Demetrius Iudeis, scripsit. Rex uerō Alexander magnū colligens conductū exercitum, et milites qui de Syria transferunt ad eum, contra Demetrium duxit: pugnaq; commissa, cornu sinistro Demetrii aduersarii sunt fugati, et persecutione diutina multi eorū occisi sunt, castraq; direpta: dextrum autē cornu, in quo Demetrius praeliabatur, deuictū est. et alij quidē omnes recesserūt. Demetrius autē fortiter pugnans, non paucos hostiū prostrauit. Cumq; fugans alios equus eius coeni barathro inhaesisset, minime fugere ualens, occiditur. Nam uidentes hostes quid ei cōtingisset, reuersi circumdederunt eum: et omnibus in eum iacula destinantibus, cum ille pedestris fortiter resisteret, postea multis perfoctus uulneribus, nec ualens suscitare, collapsus est. Demetrii quidem talis exitus finis, qui regnum per undecim annos rexit, sicut et alibi demonstrauimus.

De templo Dei ab Onia in Aegypto aedificato. CAP. IIII.

ONIA uerō principis sacerdotum filius, eodem nomine quo pater nuncupatus, quem Alexandriam fugisse ad Ptolemæum regem cognomine Philometorem diximus, uidēs Iudæam a regibus Macedonum mala pati, uolensq; memoriā et gloriam eternam sui relinquere, ad Ptolemæum regē et reginam Cleopatram transmisit, petens licentiam, quatenus templum aedificaret in Aegypto simile Hierosolymorum, leuitasq; uel sacerdotes de genere suo constitueret, quod desiderabat, confidens in prophetia Esaie, qui ante sexcentos annos praedixerat, quod oporteret in Aegypto templum aedificari maximo Deo per uirum Iudæum, Idcirco elatus Onias, Ptolemæo

meo

IYDAICARVM LIB. XIII. 115

meo uel Cleopatre huiusmodi destinauit epistolā: Multa uel maxima uobis bellorum conficiens opera, et cum Dei auxilio perueniens ad humilem Syriam, et Phœnicem, et in Leonum ciuitatem Heliopolim, perq; alia loca multa ueniens, praeter constitutiones Iudæos templa cōstruxisse reperi, quapropter et perfidos extitisse, quod etiam Aegyptijs accidit, propter templorum multitudinem uariāq; religionem. Opportunum autem inueni locum, qui dicitur agrestis Bibaste castrum plenum uaria materia, uel sacris animalibus: et peto cōcedendū mihi eam dominio segregatum, quatenus purgare templum ibi dirutum, et aedificare maximo Deo possim, mensura eadē et simili qua Hierosolymorū, pro te tuaq; coniuge uel filijs: quatenus habeant Aegyptum habitantes Iudæi, quō conuenientes secundum concordiam quam adinuicem habent, possint tuis utilitatibus ministrare. Nam et Esaias propheta praedixerat esse in Aegypto domino Deo sacrarium: multaq; talia de ipso praedicauit. Hæc quidē Onias regi Ptolemæo scripta transmisit. Cōsiderent tamen aliqui pietatem eius, et Cleopatre suæ sororis et coniugis, ex epistola quam scripserunt. Nam peccatum et legis transgressionem super caput Oniæ posuerunt, scribentes hæc: Rex Ptolemæus et regina Cleopatra Oniæ salutem. Legimus tuam petitionē, in qua suggerbas, permitti tibi in Leonum ciuitate templum Heliopolitanum dirutum purgare, quod appellatur agrestis Bibaste. Quapropter miramur, si Deo gratum sit templum, quod aedificaturus sis in tam luxurioso loco, plenoq; sacris animalibus. Sed quoniā dixisti prophetam Esaiam iandudum hoc praedixisse, concedimus tibi, si contra legem uestram non est, ut nihil nos in Deum peccasse uideamur. Accipiens igitur locum Onias, aedificauit templum, aramq; Deo similem Hierosolymorū, minus tamen et pauperrimū. Mensuram uerō eius et uasa mē-

hh 2 nime

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

nine uisum est mihi nūc describere. Nam in septimo libro Iudaicæ antiquitatis inserta sunt. Inuenit enim & Onias quosdam sui similes Iudeos, sacerdotes & Leuitas, ibi religionem colentes. Sed de hoc templo late narrauimus. In Alexandria uerò Iudeos & Samaritas, qui templum temporibus Alexandri Macedonis super Garizim montem construxerunt, contigit contra se seditionem excitare, & propter templa coram ipso Ptolemæo certare. Iudeis quidem dicentibus, secundum legem Mosi templum se in Hierosolymis construxisse: Samaritanis autē in Garizim: & supplicauerunt ut cum amicis rex consideraret, audiens de his altercationē, uictosq; morte multaret. cumq; pro Samaritis Sabbæus & Theodosius intimasent, pro Iudeis uerò & Hierosolymitis Andronicus Messalanus, iurauerunt per Deū coram rege secundum leges dictæ sua probare: petiueruntq; Ptolemæum, quatenus iuristurandi transgressorem perimerēt. Rex uerò multos secum amicos in consilium congregans, sedit partes audire. Tunc Iudæi Alexandriæ cōsiliū, nimis timebāt de uiris qui pro templi Hierosolymitani parte differebant: nam atrociter ferebant, si hoc tam antiquum & nobile per uniuersum mundum templum solueretur. Cumq; Sabbæus & Theodosius concessissent, ut primus Andronicus uerba faceret, idem Andronicus approbationem facere suam cœpit ex lege, uel prædecessoribus principum sacerdotum, quis ex quo genere honorem sacerdotij de patre suscepisset, & quomodo omnes Asiæ reges tēplum uarijs oblationibus & clarissimis donis honorauerunt: de Garizi uerò templo neminem sermonem fecisse. Quæ dicens Andronicus, & his multa similia, regem flexit sententiā pronunciare decernentem, templum Hierosolymitarum secundum leges Mosi fabricatum fuisse: Sabbæum autem & Theodosium interficiendos. Hæc sunt quæ contigerunt Iudeis in Alexandria

IUDAICARVM LIB. XIII. 117

dria temporibus Ptolemæi Philometoris.

De amicitia Alexandri cum Ionatha inita, & nuptiis Cleopatæ.

CAP.

V.

1. Mach. 10.

Itaq; Demetrio in pugna perempto, sicut superius indicauimus, Alexander accipiens regnum Syriæ, scripsit Ptolemæo, ut acciperet matrimonio suo filiam eius Cleopatram: istumq; hoc dicebat esse: cum paternum obtinuisset principatū, & per Dei prouidentia in eo per ductus fuisset post perditionem Demetrii. Sed etiā per alia multa dignū se eius familiaritate, uel cognatione dicebat. Ptolemæus uerò libenter sponsalia accipiens, rescripsit dicens, gauisum se esse quod paternū suscepisset principatū, daturumq; ei suam filiam promisit, & occurrere iussit eum ad Ptolemæidem, quatenus ei filiam suam iure traderet nuptiali. Tunc ipse puellam ad Ptolemæidem ab Aegypto producendam, ibiq; cōiungendam esse cōstituit. Ptolemæus quidem hæc scribens, pro pere ad Ptolemæidem peruenit, filiam Cleopatram secum adducens: ubi secundum constitutum, Alexandrum reperit, filiamq; suam ei coniunxit, dotē argento uel auro secundū regiam qualitatem complens. Cūq; nuptiæ celebrarentur, scribens Alexander Ionathæ principi sacerdotum, iussit eum ad Ptolemæidem festinare. Qui perueniens ad reges, munificenter eis offerens dona, dato apud eos honore potiebatur. Tunc Alexander compulit eum propria ueste exutum purpura indui, simulq; super tribunal secum sedere: iussitq; duces cum eo procedere, perq; mediam ciuitatem clamare, nemini cōtra eum quicquam dicere, uel causas licere contexere. Quod cum duces fecissent, regis erga Ionathan uidentes honorem hi qui parati fuerant eum accusare, simul cū inimicis eius profugerunt, ueriti ne quid pessimum paterētur. Tanto uero studio rex Alexander Ionathan dilexit, ut primum eum suorum describeret amicorum.

hh 3 De bello

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

De bello Ionathæ cum Ioppenſibus & uictoria reliquarum urbium.

CAPVT VI.

Centesimo uero et sexagesimo quinto anno Demetrius Demetrii filius, cum multis conductis quos ei Laſibenes Cretenſis præſtiterat, à Creta ad Ciliam nauigauit. Quod Alexander audiens, in pauore turbatus; cõſtitutus, continuo de Phœnicia ad Antiochiã feſtinauit: ut prius quàm huc perueniret Demetrius, eam tunc diſponeret. Reliquit uero humilis Syriæ ducem Apollonium, cognomine Titum, qui cum multo exercitu proſectus ad Iammiã, Ionathæ principi ſacerdotũ mandauit, dicens: Iniuſtum eſſe cum ſolũ cum licentia uel poteſtate uiuere, nõ obediẽtem Regi; ſibiq; dicebat hoc magnũ ob probriũ ab omnibus inferri, quod cum nõ Regi ſubigeret: Non ergo te, inquit, in montibus abſcõdas, arbitratus fortitudinem te habere, ſed ſi conſidis tuæ uirtuti deſcende, quatenus per campum noſtri milites conſigant, et fortiffimi belli euẽtus demonſtret uictoriam. Scito tamen optimos ab unaquaq; ciuitate mihi commilitones iunctos, qui ſemper tuos proauos euicerunt. Cõtra nos autem in tali terra certandum eſt, ubi nõ lapidibus, ſed armis decet fortiffime præliari, ne ſit tibi locus quõ ualeas deuictus effugere. His incitatus Ionathas, decem millia militum eligens, ab Hieroſolymis egreditur cum fratre Simone: perueniensq; ad Ioppen, caſtra foras ciuitatem diſpoſuit. Nam Ioppenſes portas concluſerant, intus habentes cuſtodias ab Apollonio cõſtitutas. Cumq; Ionathas obſidere eos paraſſet, timentes ne ſuam ciuitatẽ deaſtaret, portas aperuũt. Apollonius uero captam audiẽs Ioppen à Ionathã, tria millia equitum ſumens, et octo millia peditum, ad Azotum peruenit, et exinde tacite paulatimq; uiam ſibi perfecit. Cum ergo ueniſſet in Ioppen, tanquã recedens Ionathan trahit ad campum, conſidens in equitibus, et ſpem in eis habens ſuæ uictoriae.

IYDAICARVM LIB. XIII.

119

Cumq; proceſſiſſet Ionathas, perſequabatur uſq; ad Azotum Apollonium: qui cum ad campum uidiſſet hoſtem ueniſſe, conuerſus pugnam cum eo cõmiſit. Mille nanq; equites Apollonius ad inſidias in aliquo torrente diſpoſuerat, qui à retrò inimicis inſiſteret. Quod ſentiens Ionathas, non eſt turbatus: ſed ordinans in quadro exercitum, ut per ambas partes inimicos exciperent, hortatus eſt, ut fortiter ante uel retrò pugnantibus ubiq; reſiſterent. Prælio uero uſq; ad ueſperã procedente, dans fratri Simone partem exercitus, iuſit eum aduerſario riuũ acie inuadere, ſuiſq; præcepit, teſtudine facta ſagittas equitum excipere. Qui cum præcepta feciſſent, nihil lædebantur, quamuis hoſtes ſuper eos frequentia tela uibrarent, uſquequo ſuis euacuafſent pharetras. Nam ſagittæ corpora clypeis ſepra, minime contingebant, cum cõſtipatione teſtudinis tela uenientia reſugarentur. Cum uero à primo mane uſq; ad ueſperum iaculantes aduerſarij deſeciſſent, intelligens Simon laſſos eos, inuadit aciem: fortiterq; cum ſuis militibus dimicans, ſurgat inimicos. Videntes autem pedites equites ad fugam conuerſos, et ſpe eorum decepti, ſine decore et turpiter abſceſerunt, et per omnem campum diſperſi fugerunt. Quos ſecutus Ionathas uſque ad Azotum multos occidit eorum. Qui de ſua ſalute deſperantes, ad templũ Dagonis conſugerunt, quod erat in Azoto. Capiens autem incurſione ſua ciuitatem Ionathas incendit eam, et omnes circa eam uicos, neque pepercit templo Dagonis, ſed etiam id ſlammis conſumpſit, et eos qui eõ conſugerant interfecit. Multitudo uero quæ in illo concidit prælio unã cum illis qui in templum conſugerant, octo millia fuerunt. Vincens ergo tantum Ionathas exercitum, ab Azoto diſceſit, et Aſcalonem uenit: et foras ciuitatem caſtra conſtituenti, territi Aſcalonitæ, in occurſum ei exierunt dona portantes. Qui laudans eorum uoluntatem, reuerſus eſt ad Hieroſolym.

hh 4

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

Solyman multam prædam ferens, quam uidebatur à uictis hostibus abstulisse. Alexander autem deuictum audiens ducem suum Apollonium, simulauit gaudium, quòd præter eius sententiam cum Ionatha conflixisset, qui eius amicus erat: mittitq; testimonium Ionathæ, præbens & præmiū, & honorem, & torquem auream, sicut solet affinis regis dari: eiq; comisit Acæcaronis prouinciæ magistratum.

De gestu Ptolemæi cum Alexandro, Demetrio & Ionatha.

CAPVT VII.

Eodem tempore rex Ptolemæus Philometor dictus, naualem ducens exercitum & pedites, ad Syriam ueniebat, Alexandro suo genero solatia præbiturus. Quem omnes ciuitates studiosè Alexandro præcipiente suscipiebant, & deducebant usq; ad Azotum: ubi omnes proclamabāt, accusantes Ionathan, quòd templū incēdisset & destruxisset, prouinciāq; deuastasset, multosq; eorū interemisset. Quæ Ptolemæus audiens tacuit. Ionathas autē in Ioppen occurrit Ptolemæo, dona clarissima uel honorem ab eo percipiens: & perducēs eum usq; ad fluuium qui Eleutheros appellatur, ad Hierosolyman remeauit. Perueniens autem Ptolemaidem, præter omnē spem paulominus habuit interfici Ptolemæus insidijs Alexandri, quas ei per Ammonium amicum parauerat. Manifestis autem factis insidijs, Ptolemæus Alexandro scribit, ad pœnam Ammonium petens, & dicens insidias se ab eo passum, & uindictam sumere iustum esse. Alexandro uerò non cōcedente, Ptolemæus intellexit illum causam insidiarum extitisse: quapropter ei factus est odiosus. Antiochenis autem etiam prius erat odibilis Alexander, propter Ammonium: multa nanque per eum passi fuerant: & pœnam quidem ab Ammonio pro delictis eius exegerunt, occidentes eum, qui tanquam mulier se properabat abscondere, habitu circūdatus femineo, sicut alibi dictum

IYDAICARVM LIB. XIII.

111

dictum est. Ptolemæus itaq; accusans eum ut proditorem nuptiarum filia suæ, transgressoremq; auxiliij, quòd ei cōtra Demetrium deduxisset, soluit affinitatem. Nam & auferens filiam suam, ad Demetrium legationem direxit, amicitiam cum eo componens, filiamq; daturum se illi uxorem, & restituere paterno eum principatui cōpromittens. Demetrius uerò gaudens suscepit legationem & nuptias. Tum nimius iam Ptolemæo labor restabat, flectere Antiochenos, ut Demetrium susciperent: nam inimici eius fuerunt, eò quòd à patre eius Demetrio multa mala perpessi fuissent: & Alexandro tamē Antiocheni propter Ammonium irascebatur, ut prædiximus. Qui pulsus ab Antiochia, in Ciliciam usque peruenit. Ptolemæus ergo ad Antiochenos ueniens, rex ab illis & à militibus ordinatur, coactusq; duo sibi diademata superposuit, unum Asiæ, alterum Aegypti. Benignus autem, & iustus existēs, nec concupiscens aliena, sed & futura præuidens, recusare regnum decreuit, ne Romanos offenderet: ideoq; Antiochenos in concionem congregans, flectit eos ut Demetrium susciperent, dicens eum nequaquam pro patre dolorem seruaturum, si bene mereretur ab eis: doctorem autem in bonis & ducem illis se esse, nec se fallacibus negotijs immiscere: sibi autem dicebat Aegypti regnum sufficere. quæ differens, flectit Antiochenos Demetrium suscipere. Alexander uerò cum magna militia uel apparatu ad Syriam à Cilicia profecto, terramq; Antiochenorum prædante, Ptolemæus cum genero contra eum duxit exercitum (nam iam filiam suam matrimoniali iure Demetrio contradiderat) & uincens Alexandrum, ad Arabiam fugauit eum. Cōtigit autem in prælio, ut æquus Ptolemæi, uocem elephantis audiēs, Ptolemæum iactaret. Quod cum uidissent hostes, impetum super eum fecerunt: multisq; uulneribus caput eius perforantes, ad periculum mortis eum adduxerunt. Sed

h h s custodes

custodes corporis eius rapientes cum liberauerunt, & ita per quatuor dies defectus iacuit, ut nec loqui nec intelligere potuisset. Alexandri uero caput Arabum potentissimus Zabulus abscidens, Ptolemaeo transmisit. Qui die quinto reuenatus a uulnerum dolore, suauem sibi rem summumq; spectaculū Alexandri mortem simul & caput uidit, qui tamen paulo post uitam finiuit, pro Alexandri morte gaudio summo completus. Regnauit uero Asiae Alexander, qui dictus est Balais, annis quinque, sicut in alijs demonstratum est. Suscipiens uero principatum Demetrius, qui Nicanor appellabatur, fraudibus contempere coepit Ptolemaei militiam, oblitus & quod a socer eius & auxiliator fuisset, & affinis per connubium Cleopatrae. Quapropter milites Ptolemaei ad Alexandriam cōsugerunt, elephantes autem Demetrius comprehendit. Ionathas autem princeps sacerdotum, ex omni Iudaea milites sibi cōgregans, arcem Hierosolymorum obsidebat: ubi custodia Macedonum, & transgressorum multitudo locata uidebatur. Et hi quidem contemnebant Ionathan facientem machinamenta, confidentes loci munitioibus. Noctu uero quidā maleuoli Iudaei exeuntes, uenerunt ad Demetrium, ei arcis obsidionem nuntiantes. Qui nuncio incitatus, exercitum contra Ionathan ab Antiochia eduxit. Cumq; ad Ptolemaidē peruenisset, scripsit Ionathae, praecipiens ad Ptolemaidam eum citius occurrere. Ionathas autem obsidionem quidem minime soluere decreuit: seniores uero populi & sacerdotes congregans, & aurum, & argentum, & uestem, cum multitudine dona portans, ad Demetrium usque peruenit. Quae cum obtulisset, iram eius molliuit: & honoratus firmū ab eo principatum sacerdotij suscepit, quem a regibus ante ipsam donatum possidebat: accusantibusq; cum Iudaeis transfugis, Demetrius eis non credidit: sed & petenti quatenus pro omni Iudaea, uel tribus prouincijs

Samarids

Samaria, uel Ioppe, uel Galilea, trecenta tantum daret talenta, pro omnibus his epistolam ei praestitit, quae uerba huiuscemodi cōtinebat: Rex Demetrius Ionathae fratri, gentiq; Iudeorū salutem. Exemplum epistolae, quam Iasitheni cognato nostro scripsimus, transsumsimus uobis, ut eam noueritis. Rex Demetrius Lasheni fratri salutē. Iudaeorum genti nobis amicae, nostraq; iura seruati, pro fide decreui dona praebere: & tres possessiones, Asstrema, Belseelida, uel Ramathe: quae additae sunt Iudaeis de Samaria, & his attinentia: nunc quantacūq; ab immolantibus Hierosolymorum reges accipiebant ante me, uel quaecūq; de fructu terrae, uel plantis, omniaq; alia quae nostro competunt iuri, uel paludes salis, uel coronas, quae nobis offerrebatur, eis concedo: ut nihil extorqueatur ab his à modo in posterum. Cura igitur ut huius epistolae fiat exemplar, & detur Ionathae, quatenus in nobili loco tēpli reponatur. Haec quidem scripta fuerant. Videns uero Demetrius pacem, nullumq; superesse periculum, nec belli timorem, soluit exercitū stipendiaq; eorum imminuit: & solis illis sumptus praebat, qui cum eo à Creta uel ab alijs insulis uenerant. Vnde odium uel inimicitiae militum contra eum constatae sunt, quibus ipse quidem nihil praebat: reges uero ante ipsum eis annonas etiam in pace subministrabant, ut eos in certaminibus, si oporteret pro se fideles & pronos haberent.

De bello Tryphonis circa Antiochiā, deq; uictorijs Ionathae & de tribus haeresibus Iudaeorum. CAP. VIII.

Intelligens itaq; militum odium circa Demetriū Alexandri quidam dux, Apamenus genere, Diodotus nomine, qui & Tryphon dicebatur: uenit ad Malachum Arabum, qui filium Alexandri Antiochum nutrierat: manifestansq; ei inimicitias exercitus, quas contra Demetrium habebat, dari sibi petebat Antiochum: nam regem eum facere, uel paternum principatum

1. Mach. 11.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

patum ei restituere se dicebat. Qui primū quidem resistebat, minime credens: post multo uerò tempore Tryphone petēte, uincitur Malachus, flexusq; uoluntate sua est ad ea quæ Tryphon petebat. Princeps autem sacerdotū Ionathas capere uolens arcē Hierosolymorum, & Iudeos trāsugas uel impios, omnesq; qui per totam prouinciā custodes erant, transmittēs ad Demetrium legatos cum donis, rogabat ut de castellis Iudææ custodes eijceret. Cui rex, non hæc tantum se præbere, sed etiam his maiora promittebat, post finē belli quod præmibus habebat: petebat uerò eum & auxilia transmittere, mandans quòd exercitus suus ab eo recessisset. Tunc Ionathas tria millia militum eligēs destinauit. Antiocheni uerò Demetrium propter hæc quæ passi fuerant abhorrentes, & propter patrem eius, qui multa contra eos mala cōmiserat, tempus seruebant quo potuissent eum inuadere: uidentesq; auxilia uenisse Demetrio ab Ionatha, & arbitrati quòd multa cōgregaret auxilia, nisi præuenirent eum, arma cœperūt: & circūstantes aulam obsidionis modo, cunctos exitus partiti, regem conabantur opprimere. Ille ergo uidens populū hostiliter se cū armis inuadere, colligens conductos & ab Ionatha transmissos Iudeos cum Antiochenis cōfligit, quorū uim nō ferens uincitur. Videntes autē sic Iudæi Antiochenos atrociter expugnātes, super palatij culmen ascenderunt: unde illos uulnerantes, ipsi quidem propter altitudinem minime lædebantur, illos uerò telis prosternebant, quæ de superioribus ad inferiora iactabant, & sic eos de proximis domibus repulerūt. Deinde igne supposito, flamma totam ciuitatem ex lignis constructam, tetorum spissitudine deuorauit. Antiocheni uerò nequaquam ualentes ignem extinguere, ad fugam conuersi sunt: & cum Iudæi de tecto ad tectum dissilirent, & ita eos persequerentur, admirabilem contigit fieri Antiochenis depulsionem.

Rex

IUDÆICARVM LIB. XIII. 125

Rex autem ut uidit Antiochenos filios suos & uxores suas uelle saluare, quapropter & pugnam reliquisse, per angustas uias inuadit eos, & cōfligens cum eis multos interfecit, ita ut cogerentur armis proiectis tradere se Demetrio: qui ueniam eis pro facinoribus concessit, seditionemq; compescuit. Donauit etiam Iudeis partem prædæ. Cusamq; uictoriæ suæ factos eos progressus, gratias agens Ionathæ ad Hierosolymā transmisiit, laudans eum pro auxilijs destinatis. Post autem maleuolus contra eum extitit, promissioneq; fraudauit: bellumq; minatus est, nisi cuncta redderet tributa, quæ gens Iudeorum prioribus regibus Syriæ persoluebat. Ethæc fecisset, nisi Tryphon impetum eius prohibuisset, & apparatus eius contra Ionathan, erga suas uertisset curas. Reuersus enim ad Syriam ex Arabia cum puero Antiocho, imponit ei quamuis adulescenti diadema. Cumq; omnes milites transissent ad eum, Demetrium deserentes, bellum contra Demetrium producit, & cōfligens cum eo, uictoriam obtinuit, & elephantos cum Antiochenis ciuitate subiecit. Demetrius ergo uictus ad Ciliciam recessit. Antiochus autem legatos ad Ionathan destinans & literas, amicum eum sibi parauit, & principatum sacerdotij confirmauit: & quatuor prouincias, quæ terræ Iudeorum additæ fuerant, in super & aurea uasa uel pocula, & purpuream uestem ei transmisiit, hisq; omnibus ei uti permisit, & sibilam auream ei donauit, primumq; amicū suū uocauit. Simonem autem fratrem eius ducem super omnem militiam à regione Tyri usque ad Aegyptum constituit, Ionathas autem de donationibus Antiochi gauisus, mittens ad eum & ad Tryphonem legatos, amicum se eis professus est, & pugnare cum eo contra Demetrium, insinuans pro præmijs laborum non parua mala à Demetrio se esse perpeßum. Concedente igitur Antiocho à Syria uel Phœnice ut congregaret exerc

exercitum, quatenus cum ducibus Demetrii confingeret, statim ad ciuitates exiit. Quæ cum eum splendidissime suscepissent, exercitum dare distulerunt. Veniens autem ad Ascalonam ciuitatem, & munificenter Ascalonitis cum donis sibi concurrentibus, hos ipsos petebat, & unamquamque humilis Syria ciuitatem à Demetrio desistentem ad partes Antiochi trahere, ac secum bellum producere pro ultione Demetrii, & his quæ quondam in eis peccasset: esse autem dignas occasiones, per quas hæc cogitare deberent. Cumq; flexisset ciuitates auxilium Antiocho mittere, peruenit ad Gazam, sperans se & horum fidem ad Antiochum conuertere. Multum uero præter quod sperauerat aliter Gazæ os inuenit, qui durissima obiectione non eum suscipere, nec Demetrium relinquere decreuerunt. Quo dum Ionathas concitatus esset, ad obsessionem eorum & afflictionem prouinciæ parabatur. Nam partem militie circa Gazam disponens, cum reliqua ipse percurrrens, cuncta prædabatur uel incendebat. Quæ cum uidissent Gazæi, nullumq; auxilium à Demetrio sibi uenisse conspicerent, & periculum præsens, adiutorium uero longe, & incertum esse utrum ueniret: optimum esse decreuerunt, hunc dimittentes illi obedire. Facientes igitur cum Ionatha amicitias, auxilia promiserunt. Homines enim ante malorum peritiam utilitates non intelligunt suas: sed cum in malis fuerint constituti, tunc mente percipiunt, & agunt quæ nihil lesi facere debuerunt. Ionathas uero consentiens eis de amicitijs, tollensq; obsides ad Hierosolymam transmisit: ipse uero totam prouinciam percurrit usque ad Damascum, dum Demetrii duces audisset ad Cedessam cum multa manu uenisse. Cedessa inter Tyrum & Galileam consistit. Nam hoc desiderabant duces Demetrii, ut de Syria eum ad Galileam traherent, putantes minime cum pati Galileos sibi subiectos affligi. Cumq;

Ionathas

Ionathas eis occurrisset, Simonem fratrem in Iudæa ducem reliquit. Qui multum exercitum de prouincia cõgregans, Bethsuram obsidebat, locum Iudææ munitissimum: nam tenebat eam Demetrii custodia, sicut & prius à nobis demonstratum est. Ut uero aggerem composuisse Simonem uiderunt, & machinamenta constituisse, muleaq; usum industria contra Bethsuræ obsidionem, timuerunt custodes, ne capto loco interirent, & mittentes ad Simonem, petebant fidem accipere, ne quid ab eo pessimum paterentur. Qui cum dedisset, illos quidem de ciuitate tulit, suamq; custodiam ibi cõstituit. Ionathas autem exiens à Galilæa, ab aquis quæ Gennisaron dicuntur, nã ibi sua castra posuerat, ad campum qui dicitur Asor peruenit, nesciens illic hostes existere. Demetrii uero duces cū ante unum diem cognouissent contra se Ionathan uenire, insidias ei per montem collocauerunt, ipsiq; cum electis militibus in campo ei occurrerunt. Quos cum uidisset Ionathas ad pugnam paratos, hortabatur suos. Illi uero qui à Demetrii ducibus per insidias erant locati, à retrò Iudæos inuadunt. Qui cum timerent ne in medio capti perirent, ad fugam se dederunt. Et ibi quidem omnes reliquerunt Ionathan, pauci uero cum eo numero quinquaginta remanserunt, & Matthias filius Absalon, & Iudas Capsei, qui duces erant totius exercitus. Hi audacter & desperatè super inimicos irruentes, atrociter eos fugauerunt. Tunc uero milites Ionathæ, qui discesserant, ut uiderunt hostes ad fugam uersos, congregati persequabantur eos: & hoc fecerunt usque ad Cedessam, ubi castra hostium erant. Victor igitur Ionathas in illa pugna præfuit, duo millia prosterrens inimicorum: & ad Hierosolymam reuersus est. Qui cum uidisset omnia sibi Dei prouidentia secundum suam accidere uoluntatè, legatos Romam destinauit, renouare cupiens olim cum gente Iudæorum amicitias celebratas. Suis etiam legatis præcepit

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

præcepit, ut redeuntes ab Italia, per Spartiatas transirent, quos deberent ad memoriam amicitie uel cognationis redire. Qui cum Romam uenissent, & ingressi ad senatum, mandata principis sacerdotum Ionathæ dixissent, quod eos mitteret amicitias renouare, quæ prius per senatum de Iudeorum amicitijs fuissent statuta: senatus dedit eis reportandas epistolas ad omnes Asiæ reges, & magistratus ciuitatum, quatenus per eos illi ad propria remearent. Reuertentes autem ad Spartiatas uenerunt, & epistolam Ionathæ eis porrexerunt, cuius exemplar huiusmodi fuerat: Ionathas princeps sacerdotum gentis Iudeorum, uel curia & collegium sacerdotum, præsidibus & senatui, & populo Lacedæmoniorum salutem. Si saluis uobis publica uel priuata bene procedunt, sic sunt ut uolumus: salui autem sumus & nos. In prioribus autem temporibus, epistola nostro principi sacerdotum Oniæ à uestro rege Ario, & ab omni populo missa est de uestra simul & nostra cognatione, cuius exemplum subiacet epistola, quam quidem libenter suscepimus, & populo & Ario factores facti sumus, non egentes huius rei approbatione, quia per sacras nostras literas hoc esse credidimus. Initia ergo recognitionis non credidimus nos primi facere, ne præcipere uideremur uestram gloriam. Multo uero transacto tempore, ex quo familiaritas communis extitit, in sacris & constitutis diebus Deum pro uestra salute uel uictoria sacrificijs deprecamur, & cum multa nos circumstiterent bella per auaritiã uiciorum, nec uobis nec alijs propinquis molestos nos esse decernimus. Postquã autẽ hostes expugnauimus, legatos ad Romanos transmisiimus, Numenium Antiochi, & Antipatrum Iasonis senatorio apud nos septos honore: quibus dedimus etiam ad uos epistolam, quatenus renouent uobiscum cognationem. Bene igitur facietis, si & uos rescripseritis, & mandaueritis si quid

IUDAICARVM LIB. XIII. 129

si quid forsitan indigetis, minime dubitantes, nos erga uestrum affectum impigros existere Lacedæmonij uerò libenter legatos suscipiunt: & componentes pacta cum eis de amicitijs, dimiserunt. Eodem tempore tres hæreses Iudeorum fuerunt, quæ de rebus humanis diuersa credebat: quarum una Pharisæa dicebatur, altera Sadducæa, tertia uerò Essenorũ. Igitur Pharisæi dicebant, facta non omnia, sed aliqua gubernare, altera uerò, quæ accidunt per se consistere. Genus autem Essenorum, omnia sub fato esse confirmat: & nihil esse, quod hominibus nõ illius decreto proueniat. Sadducæi fatum quidem nihil esse existimant, neq; per id humana concludi, sed omnia nostra supponunt potestati, bonorumq; nos ipsos autores fatentur, & peiora per nostram eligi dementia. Sed de his quidem certius in secundo libro historie Iudæicæ demonstrauimus. Demetrii autem duces cum uellent pugnam, in qua uicti sunt restaurare, ampliores priori exercitu uires cõgregantes, contra Ionathan uenerunt. Qui cum audisset hoc, citius eis ad Amathetidem occurrit: neq; enim tardare decreuit, usquequo ingrederentur Iudæam: castraq; disponens non longius ab hostibus quinquaginta stadijs, mittit speculatores, qui castra deberent hostium per scrutari. Cumq; omnia ei nuntiasent, & aliquos nocte cepissent, qui aduersarios superuenturos indicabant, custodias extra castra disposuit, & exercitum per totam noctem armatum habebat, præcepitq; ut forti animo essent: & si oporteret etiam nocte pugnare, ne repentino impetu turbarentur. Demetrius uerò duces cum audissent Ionathan cognouisse suum consilium, perturbati, quod inimici manifestati fuissent, nullo modo ualebant per insidias eos inuadere. Nam ex eo quod se credebant non esse pares Ionathæ militibus, fugam meditati sunt, multaq; facientes incendia discesserunt: ita ut hæc uidentes Iudæi, putarent eos esse mansuros. Ionathas autem cum ad

ii castra

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

castra eorum mane uenisset, inuenit ea deserta. Cumq; intellexisset eos fugisse, persequeretur, quos nullatenus ualuit comprehendere. Nam iam Eleutheron fluum transierunt. Vnde reuersus ad Arabiam Nabath, eos expugnabat: multamq; eorum praedam abigens, captiuosq; ducens peruenit ad Damascus, ubi omnia illa reposuit. Per idem tempus frater eius Simon, omnem peragrans Iudaeam, & Palaestina, usq; ad Ascalonam muniuit castella. Quae cum adificijs, & custodijs tuta fecisset, ad Ioppen peruenit: & occupans eam, magna introduxit ibi custodiam. Nam audierat Ioppenses uelle ducibus Demetrii tradere ciuitatem. Haec ergo postquam Ionathas & Simon tractauerunt, ad Hierosolymam sunt reuersi. Cumq; omnem populum ad templum congregassent, suadebant muros Hierosolymorum refabricandos, & dirutam partem muri templi reconstruendam, alijsq; turribus muniendam. necnon & in media ciuitate alium edificare murum, ut custodibus arce alimentorum copia negaretur. Insuper etiam castella, quae sunt in prouincia facerent tutiora uel fortiora. Cui dum & populus de bene propositis consensisset, ipse quidem moenia ciuitatis edificabat: Simonem uero misit prouinciam communire. Deaemetrius autem transiens ad Mesopotamiam peruenit. Quam cum uellet cum Babylone & superioribus prouincijs obtinere, ut exinde occasiones de toto acciperet imperio, tunc illi Graeci uel Macedones habitantes, ut eis propemodum conueniret, legationem ad eum miserunt, promittentes ei subuenire, si ad illos transiret, & tradere se, uel expugnare eum eo regem Parthorum Arsacem. Qua spe sublatu subito egreditur ad eos, ut si Parthos deuinceret, uiresq; resumeret, regem Tryphonem postea debellaret, longeq; eum a Syria pelleret. Quem cum prono suscepissent animo prouinciales, & multos congregasset uiros, bellumq; & omnem militiam aduersus Arsacem pro-

duxif

I V D A I C A R V M L I B. X I I I. 137

duxisset, ipse quidem uiuus capitur, sicut alibi iam retulimus. De obitu Ionathae, & successore fratre Simone. CAP. IX. Tryphon uero cum mortem Demetrii cognouisset, per fidem Antiocho coepit existere. Insidiabatur enim, qualiter eum interficiens, ipse regnum teneret. Impediabant uero impetum eius & uoluntatem amicitiae Ionathae, quae cum Antiocho habebat. Vnde primum Ionathan statuit occidere, & tunc aduersus Antiochum accedere. Fraudibus ergo uel dolo cogitans Ionathan consumere, ad Bethsuram ab Antiochia uenit, quam Graeci Scythopolim appellant, ubi cum electis quadraginta milibus ei Ionathas occurrit, putans ad bellum uenisse. Tryphon uero cum Ionathan uidisset ad pugnam paratum, donis eum placauit, suisq; ducibus ut Ionathae obedi- rent precepit: per haec fidem suam uolens confirmare, cunctamq; suspicionem depellere, quatenus confidentem & incautum, nihilq; praeuidentem caperet: & persuasit ei, ut exercitum dimitteret, quem frustra dicebat esse satigatum ab eo, nequam bello existente, & undiq; pacem rebus habentibus: sed tenere paucos, & Ptolemaidem simul cum eo uenire supplicabat: nam tradere ei ciuitatem, et omnem prouinciae moderationem, se uenisse profitebatur. Ionathas uero nihil suspicans, sed uera fide uel uoluntate Tryphonem haec suadere credens, exercitum dimisit, tria milia secum sola tenens. Ex quibus in Galilea duo milia relinquens, cum mille tantum militibus ad Ptolemaidam Tryphonem comitatus superuenit. Ut uero intrauit Ptolemaidam, portas statim ciues serauerunt, secundum quod eis a Tryphone erat preceptum, & Ionathan uiuam capientes, omnes qui cum eo erant interemerunt. Misit etiam Tryphon ilico ad Galileam, qui relicta duo milia interficerent. Sed hi cum fama praeueniente captionem Ionathae conperissent, ante quam uenirent a Tryphone missi circumdati a pro-

ii 2 uincia

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

uincia processerunt. Tunc satellites Tryphonis cum uidissent eos pro anima decertare, nullam eis molestiam infrentes, ad Tryphonem reuertuntur. Hierosolymita tamen cum audissent Ionathan captum, & cum eo milites perisse, fiebant illius interitum: & summus de ipso questus apud omnes fiebat: magnus autem timor eos inuadens contristabat, ne eis uirtute uel prouidentia Ionathae priuatis, uicinae gentes inimicae, & propter Ionathae mortem inquietate, contra se bellum construerent, & ad mortis pericula peruenirent: quae sicut suspicabantur euenerunt. Nam gentes mortem Ionathae cum audissent, contra Iudeos bellare coeperunt, tanquam indigentes duce. Tryphon uero exercitum multum congregans, ad Iudaeam ascendere statuit, ut Hierosolymam debellaret. Simon autem uidens Hierosolymitas metuentes, cepit eos alloquio confortare, quatenus forti animo essent, nec pertimescerent Tryphone superueniente. Et conuocans in templo populum, alacrior eum suis uerbis effecit: hinc allocutionis initium sumens: Pro uestra, inquit, libertate o uiri Iudaei, me dudum cum patre uel fratribus mori paratum, quis ignoret? Siquidem exempla mihi plurima non desunt. Mori enim pro legibus uel patria religione, nostram familiam nullus timor inuadit, qui hanc uoluntatem ab anima nostra possit eicere, sed introducat magis desiderium uitae, uel gloriae. Quapropter non ut indigentes duce, qui laborare, uel pati pro uobis recuset, sequimini prono animo ubicunq; perduxero: nec enim melior meis fratribus existero, ut mea parca anima: neq; peior, ut quod illis usum est optimum pro patrijs interfici legibus, uel pro dei religione, deuit: sed in quibus oportet me germanum illis fratrem ostendere, in his me demonstrabo consimilem. Confido enim in deo, ultionem ab inimicis expetere, nosq; omnes cum uxoribus uel filiis ab eorum uiolentia liberare: templumq; incolume cum dei auxilio reser

I V D A I C A R V M L I B. X I I I. 533

reseruare. Nam uideo gentes contempsisse uos, tanquam duces non habentes, bellaq; preparasse. Cum haec Simon uerba ad i. Mach. 13. plebem fecisset, confestim depulso populus ab animis metu audaciam sumpsit, desperansq; ad spem bonam repente mutatus est, & unanimiter exclamauit, nutu dei esse Simonem duces, & Iudae uel Ionathae fratrum principatum tenere dignum: se quoq; omnibus iusionibus eius obsecuturum promittens, ducis ei contulit dignitatem. Tunc Simon congregans omnes sui exercitus bellatores, festinauit ciuitatis muros reconstruere, turribusq; altis & fortibus eam munire. Destinauit etiam Ionathan quendam amicum, filium Absalomum cum militibus ad Ioppen, imperans habitatores eius eicere: nam timebat ne ciuitatem traderent Tryphoni: ipse uero Hierosolymam tuebatur. Tryphon autem exiens ab Ptolemaide cum multo exercitu ad Iudaeam uenit, Ionathan ligatum ducens. Cui Simon cum suis occurrit ad Iadam ciuitatem, quae super montes iacet, unde etiam Iudae campi patefunt. Cum uero Tryphon a Iudeis audisset duces Simonem constitutum, direxit ad eum, fraudibus uel dolo cupiens hunc quoq; circumuenire: iubetq; ei, si uellet fratrem Ionathan redimere, mitteret argenti talenta centum, duosq; filios Ionathae, quatenus fides illi haberetur post dimissionem, ne Iudaeam in suam ditionem redigeret: quia & nunc non pro alia re, nisi pro debito uectigaliu eum se ligasse cofixerat: Tum Simon intelligens artem Tryphonis, quia et si argentum mitteret, ille tamen fratrem eius minime relaxaret, sed & filios eius hosti tradi frustra cognoscens, tamen teritus, ne a populo accusaretur, se causam fraternae necis extitisse, quod non pecunias nec filios pro ipso contraderet: colligens exercitum, mandata Tryphonis indicauit, dicens, quod haec dolo uel insidijs plena sunt: tamen optabilius esse pecunias, & filios ei transmittere, quam propositis a Tryphone non

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

obediens, putaretur non uelle fratrem absolui: initoq; cum suis Simon tractatu, filios Ionathæ, pecuniisq; transmisit. Quas cum Tryphon accepisset, nec fidem seruare, nec Ionathan absolvere uoluit: sed mox exercitum colligens, ad propria remeant: ordinatoq; itinere per Idumæam, ad Hierosolymam ascendere cupiēs, uenit ad Doram ciuitatē Idumææ. Precedebat uerò cum exercitu Simon, castra contra eum semper disponens. Quod cognoscētes hi, qui in arce Hierosolymitana erāt, ad Tryphonem dirigunt, rogantes eum ad se ocyus properare, quatenus alimenta eis præberet. Ille uerò per noctem illam equitatum parauit, quasi Hierosolymam ascensurus: sed niue uehementi ea nocte cadente, iter inuium reperit equis uel pedibus suis. Quæ causa obstante, nequiuit ad Hierosolymam Tryphon ascendere: sed reuertens ad Syriam, & propè Galaditidem ingressus, Ionathan ibi perimi, uel sepeliri iussit, & ita ad Antiochiam peruenit. Simon autem à Bascama ciuitate transferens ossa fratris, sepeliuit in patria sua, luctum maximum omni super eum populo faciente. Tunc Simon ingens Mausoleum fabricans, patri suo fratribusq; sepulturam ex albo & polito lapide construxit, opus mirabile conspicuumq; faciens: cuius & porticus undiq; columnis sustentantibus ex uno lapide uisu mirabiles statuit, insuper & pyramides septem parentibus, uel unicuiq; germanorum singulas superposuit, magnitudine uel decore lucētes, quæ hæctenus seruantur. De sepultura quidem Ionathæ, & ædificatione monumentorum, hoc studium Simonis cognouimus. Defunctus uerò est Ionathas principatum possidens sacerdotij, per quæ annos quatuor gentem continuu iudeorum. Et de labore quidem mortis eius in mutuis documentis, publicisq; monumentis primi anni Simonis benefactoris, & iudeorum principis scriptum est. Itaq; iudæi feliciter aduersarios uicinos superauerūt, cum Simon

IUDÆICARVM LIB. XIII. 135

Simon Gazara ciuitatē, uel Ioppen, uel Tamniam deustaret, arcemq; Hierosolymorū deponeret, ne sorte inimicis refugium fieret, unde percurrētes eos ledere possent. Quod eum fecisset, optimum & utile putauit, etiam montem super quem arx constituta erat, destruere. Quo multitudo cunctiq; ingressi, montē destruebāt, & nec die, nec nocte cessantes per tres annos, deposuerūt eū ad solum, campumq; planissimum fecerunt, ita ut eminētius templum excelleret, arce uel monte depositis.

De Tryphonis malitia, & dolis.

CAPVT X.

Post captiuitatem Demetrii, non multo post, Alexandri filium Antiochum, qui Theos nominabatur, Tryphon interemit tutor eius, quarto imperij eius anno: amicos autem & familiares suos ad milites transmisit, & multas dare pecunias pollicitus, si eum regem ordinarent. Nam Demetrium à Parthis captum nuntiabat teneri, fratrem uerò eius Antiochum, si principatum obtineret, multa pessima eis facturum esse dicebat, dum proditiōe eorum ulcisceretur. Qui cum sperassent affluentia pecuniarum sub regno Tryphonis frui, principem eum constituunt. Tryphon autem ut regni insignia suscepit, continuo nequitiam suam patefecit, & innotuit omnibus, quia quod priuatus humiliter multitudini obsequabatur, non hoc uoluntate bona, sed impossibilitate faciebat. Postquam uerò regnum adeptus est, exuens se simulatione uerus Tryphon apparuit, & potius extraneos, quam clientes diligere. Pro qua re exercitus eius recedens ab eo, ad Cleopatram Demetrii uxore se contulit, quæ tunc in Seleucia cum filijs erat conclusa. Erratē uerò fratrem Demetrii Antiochum, qui Soter dicebatur, nullaq; eum ciuitate admittēte Tryphonis timore, accessit Cleopatra, ad suas eum nuptias & ad imperium inuitans. Quem ad hoc uocauit suadentibus amicis, & timore nolentibus Tryphoni ciuitatem Seleuciam aperire.

ii 4 Demor

De morte Tryphonis.

CAP. XI.

Cumq; intrasset Seleucia Antiochus, & fortitudo eius per singulos dies cresceret, exiit pugnaturus contra Tryphonem. Quem vincens a superiore Syria repulit ad Phoenicem, & in Dora castello munito conclusum obsidebat, mittitq; ad Simonem principem sacerdotum Iudeorum legatos pro amicitijs, uel auxilijs. Qui cum libenter petitionem suscepisset, pecunias multas cum alimentis militibus Doram obsidentibus largè prebuit, ut Antiochum inrer necessarios pauco tempore pate retur. Nam Tryphon dum a castello Dora ad Apameam fugeret, captus in ea cöclusioe, perëptus est tertio sui regni anno.

De victoria Simonis contra Cendebeum.

CAP. XII.

Sed Antiochus auaritia uel prauitate sua, Simonis obliuionem unä cum ministratis pecunijs, & alimentis concepit: uiresq; militares cuidam Cendebeo amico tradēs, ad deprädatione Iudææ, captiuitatemq; Simonis misit. Sed cum Simon audisset Antiochi prauaricationem, licet senex esset, tamen quod nihil ab Antiocho iustum fieri uidebat, concitatus ad audaciã super etatem suam, iuuenilem fortitudinem accepit, & disposuit quidem filios cum bellicosissima parte militum, ipse uerò per aliam partem cum reliquis uiribus perrexit ad bellum: multosq; in uallibus montium ad insidias locabat, nullusq; conatus eius euasit, sed omnem hostium uincens exercitum, in pace reliquam uitam agebat. Nam & ipse cum Romanis de auxilijs composuerat.

De interfectione Simonis.

CAP. XIII.

Igitur annis octo principatum sacerdotij Iudeorum regēs, Imoritur in conuiuio per insidias Ptolemæi generi: qui uxorem suam cum duobus filijs capiēs, & uincios habens misit tertium Ioannem, qui & Hyrcanus uocabatur, occidi. Quod cum sensisset iuuenis, euasit periculum, & ad ciuitatem festinauit: consti

confidens de populo propter patris sui beneficia, Ptolemæiq; odium. Properantē uerò per aliã portam Ptolemæum intrare, populus expulit: nam iam Hyrcanum receperat. Hinc Ptolemæus ad quoddam castellum, nomine Dago in Hierico discessit.

De bello Hyrcani contra Ptolemæum, deq; matris Hyrcani morte & passionibus.

CAPVT XIII.

Accipiens autem paternum principatum Hyrcanus, deum hostijs placauit, & ita contra Ptolemæi militiam produxit exercitum. Et cum ad locum peruenisset, in alijs omnibus hostem circumueniens preualebat: uincebatur tamen matris & fratrum amore, quos super murum Ptolemæus trabens, in prospectu eius torquebat, & precipitare minabatur, si nõ ab obsidione discederet. Hyrcanus autem quantum remitteret de obsidionis industria, tantum charissimis putabat offerre subsidia, ne dum male pateretur, eius crudelitati reputaretur. Mater autem protendens manus petebat, ne propter eos differret, sed multò magis impetu castellum inuaderet: inimicq; sue potestati subalto, pro charissimorum tormentis redderet retributionem: sibi quoq; estimans hoc esse utilissimum, si per suam mortem hostes atrocius deperirēt. Hyrcanum uerò petitionibus matris incensum, castellum capiendi furor tenebat. Rursum uerò cum uidisset matrem eadi uel dissipari, solubatur. & pro ingestis matri tormentis, impetum deponebat obsidionis: taliq; necessitate obsidendi protractus, annum expleuit in quo semper Iudei uacant. Nam per septem hunc obseruant, sicut in septem diebus. Quapropter Ptolemæus à bello solutus, occidit matrem, & fratres Hyrcani, & fugit ad Zenonem, qui Cotylas appellabatur, in Philadelphia tyrannidem exercentem.

De amicitijs iniectis inter Antiochum & Hyrcanum, deq; sepulchro Dauid.

CAPVT XV.

ii 5 Antio

Antiochus autem infestus Simoni de interitu sui exerci-
tus, cōtra Iudæam accessit, quarto anno sui imperij, pri-
mo uerò principatus Hyrcani, Olympiade centesima sexage-
sima secunda. Cumq; deuastasset prouinciam, Hyrcanū in ciui-
tate cōclusit, quam septem aciebus circumdedit: nihil tamē pe-
nitius proficiebat propter murorum munimina, & propter
obfessorum uirtutem, necnon & aquarum inopiam, qua pro-
pter siccitatē domabatur. In parte uerò planissima turres sta-
tuit celsiores, numero centum, tria tecta unaquaq; habēte, sus-
per quas miliares ordines disposuit: multosq; quotidie labor-
es cōgressus inferebat, fossamq; altam et latissimā construēs,
muros ciuitatis deposuit. Iudæi uerò multas incurSIONES con-
trā moliebantur: & si quidem incautos aduersarios inuenisse-
sent, pessime eos conterebant: si uerò præsensisse cognoscerēt,
innocui redibant. Ut uerò noxiā multitudinē intra ciuitatem
Hyrcanus attendit consumendis citius necessarijs, nihilq; po-
pulo prodesse prospexit, inutilem eius partem secernens foras
ciuitatē emisit: quæ uerò bellicosa & fortis erat, hanc tantum
tenuit. Antiochus autem proiectos egredi uocabat. Qui dum
inter muros erraret, sauisimis tormētis miserabiliter animā
exhalabant. Cum uerò festi dies tabernaculorum uenissent, mi-
serati eos intra ciuitatem denuo receperunt. Hyrcanus autem
ad Antiochum legatos direxit, petens inducias septē dierum,
propter festiuitatem deiq; supplicationem. Qui cum audisset,
respondit legatus: immolate. Nec non etiam sacrificiū magni-
ficentissimum destinauit, taurū cornibus inauratis, & pocula
plena omnibus aromatibus, aurea uel argentea: quod sacrifi-
cium adductū susceperunt qui ante portas stabant, & ad tem-
plum deduxerunt. Antiochus autē iste in exercitu melius An-
tiocho Epiphane elaruit: nam ille capiens ciuitatē, porcos sus-
per aram immolauerat, & ius carnū per totum templū spar-
serat:

serat: etiam leges Iudæorum, paternamq; religionem cōfude-
rat, propter quæ gens illa rebellauit, & minime reconciliari
passa est: hunc uerò Antiochum propter pietatem religionis,
omnes Pium uocauerunt, laudantq; modestiā eius. Hyrcanus
etiam animaduertens studiū ipsius erga deum, petiuit eum, ut
patriam eis cōuersationē restitueret. Qui cum refutasset pesti-
mum consiliū suadentiū gentem capi legibus dissonantem, ad
omnem pietatē flexus, legatis respōdit: quod si traderēt arma,
partemq; tributorum Ioppes, aliarumq; ciuitatum circa Iu-
deam existentū soluerent, & custodia in ciuitate susceperent,
confirmās pactum, finiret bellum. Iudæi uerò omnia perferre
præter custodiam consentiebant, quam non propter aliud, nisi
pro dissimili cōuersatione recusabant: pro custodia tamē ob-
sidēs dare profitebantur, & talenta argenti quingenta: ex qui-
bus statim trecenta cum obsidibus obtulerunt, inter quos erat
& frater Hyrcani. Quæ cum suscepisset rex Antiochus, &
coronam ciuitatis deposuisset, obsidionē soluēs discessit. Hyr-
canus uerò sepulchrū Dauid aperiēs, qui multo ditior quon-
dam regibus fuit, tria milia talenta pecuniarū exinde protu-
lit: ex quibus primus Iudæorū cepit peregrinos alere. Com-
posuit etiam cum Antiocho amicitias, suscipiensq; cum intra
ciuitatem, munificenter abundeq; militibus omnia necessaria
ministrabat. Cumq; exercitū Antiochus cōtra Parthos duce-
ret, cum eo Hyrcanus egressus est. De his testis est Nicolaus
Damasenus, sic in historia dicens: Trophæum sistens Antio-
chus iuxta fluuiū Lycum, ubi uicerat Indathim Parthorū du-
cem, ibi duobus diebus remoratus est, petente Hyrcano Iudæo
propter Iudæorū celebrationē, in qua non erat legitimum eos
proficisci. Et hæc quidem non est mentitus. Nam quinquage-
sima festiuitas post sabbatum instabat, in qua minime licet no-
bis uel in sabbatis uel in festo die uiam cōficere. Tunc etenim
Antio

Antiochus cum Arsace Parthorum rege conficiens, & multum perdens exercitum, interiit. In regno autē Syria frater eius Demetrius succedit, Arsace cum à captiuitate soluente, eo tempore, quo Antiochus Parthorum terrā ingressus est, sicut prius demonstratum est.

De Hyrcani uictoriis & amicitia cum Romanis.

CAPVT XVI.

Hyrcanus uerò Antiochi morte cognita, statim ad Syriae ciuitates expeditionem parauit: arbitratus eas imparatas & desertas pugnatoribus defensoribusq; inuenire, quod etiam euenit. Nam Medabam, cum multum exercitus eius laborasset, sexto mense capit: post etiam Samogam, uel illas quae uicine fuerunt, necnon & Sychimam, ac Garizim, gentemq; Cutheorum, quae templum aedificatum ad similitudinem Hierosolymitani possidebat, quod Alexandri mandato Sanabalath dux condidit, propter Manassen generū suum, fratrem Iaddi principis sacerdotum, sicut superius intimauius. Contigit uerò templum hoc dirui post annos ducentos. Hyrcanus uerò ciuitates Idumaeae Aboram, Marisam, cunctosq; cum domisset Idumaeos, permisit eis prouinciam habitare, si circumciderentur, legibusq; Iudaicis uterentur. Qui desiderio patriae terrae circumfisionem, & aliam conuersationem Iudeorum praetulerunt, ideoq; ex illo tempore coeperunt esse Iudaei. Quo factō, Hyrcanus princeps sacerdotum, societatem Romanorum renouare cupiens, legationem ad ipsos direxit. Cumq; senatus scripta eius suscepisset, composuit amicitias hoc modo. Fannius M. filius, consul senatū omnem octauo Idus Februarii, in campo iussit conuenire, praesente L. Manlio, L. Memmij filio, & C. Sempronio, Falernae filio: propter hoc, quod legati Iudeorum petiuerant, Simon filius Dosithei, & Apollonius Alexandri, et Diodorus Iasonis, uiri optimi a populo Iudeo-

rum

rum destinati, de societate uel auxilijs exhibendis, quam cum Romanis de publicis rebus habuerunt, ut Ioppe, & portus, & Zora, uel fontes, & ciuitates, insuper & uilla, quas Antiochus pugnans contra senatusconsultum tenuit, restituantur: quatenus nec regij milites per terram eorum cum subiecti sint, transeant: ut etiam illa quae per Antiochum gesta sunt contra senatusconsultum, cassentur: ut & legatos mittant, quatenus recipiantur, quae ab Antiocho ablatae sunt: ut et prouinciam abstinent uastatam: uiq; eis ad reges & populos liberos litera darentur, quatenus ad propriam domum illae reuerterentur. Placuit igitur amicitias & auxilia cum hominibus bonis, & à bono populo uel amico transmissis, esse renouandas. De rebus autē ablatiis responderunt consulares, cum à suis negotijs senatus uacuum habuerit, festinabitur in posterum nullam in eos iniquitatem ab aliquo fieri decernentes uerò dare consulem Fannium publicas iusserunt pecunias expendendas, dum ad patriam remearent. Et Fannius quidem legatos Iudeorum remittit, pecunias publicas eis praestans, & senatusconsultum per quod debuissent eum tutela ad suam redire patriam. In his quidem princeps sacerdotum Hyrcanus erat. Interea rex Demetrius cum exercitum aduersus Hyrcanum colligeret, nec tempus ei, nec occasio data est: cum milites & Syri malitiam eius abhorrerent, & per legationem peterent Ptolemeum Fisonem cognominatum, quatenus de genere Seleuci transmitteret eis, qui deberet accipere principatū. Ptolemeus autem cum Alexandro Zebenna exercitū mittens, pugna commissa, Demetrium superat. Qui dum fugeret ad Cleopatram suam uxorem in Ptolemaida, ab ea non susceptus, Tyrum recedens, multaq; passus ab inimicis, interiit.

De felicitate Iudeorum sub Hyrcano & eius bello contra Samaritanam.

CAPVT XVII.

Alexan-

Alexander autem regnum accipiens, & amicitiam cum Hyrcano principe sacerdotum componens, interiecto tandem tempore, expugnatus ab Antiocho filio Demetrii Grypi nomine, occiditur. Cumq; Antiochus imperium Syriæ tenuisset, contra Iudæam exercitum destinare timuit. Audiens uero germanum suum, & ipsum nomine Antiochum, ex eadem matre progenitum, multas vires contra se à Cyzico congregasse, cum intra provinciam statuit expectare, quatenus obuius incursionibus fratris Antiochi resisteret, qui Cyzicenus dicebatur, quòd in illa ciuitate nutritus esset: filius autem fuerat Antiochi, qui Soter nuncupatur, & uitam bello Parthico terminarat. Hic etiam frater fuerat Demetrii Grypi patris. Contigit uero ambos fratres unam uxorem Cleopatram duxisse, quemadmodum & alibi retulimus. Cyzicenus autem Antiochus ad Syriam perueniens, diu cum fratre bella commisit. Interim Hyrcanus omni tempore illo, pace fruebatur. Nam & ipse post mortem Antiochi à Macedonibus destitit, dum neq; ut amicus, uel subiectus aliquid eis prebuisset. Cuius res abunde creuerunt, temporibus Alexandri Zebennæ, & magis tunc, quando hi fratres contra se pugnabant. Nam dum bello occupati fuissent, Hyrcanus Iudæam cum licentiâ possidebat, multamq; pecuniarum summam collegit: ambosq; inter se dimicantes contemnens, expeditionem contra Samariam ciuitatem ualde munitam produxit: de qua suo loco referam, qualiter ab Herode sit condita, & Sebastia nominata. Accedens igitur ad eam studiose obsidebat, memor malorū quæ Samaritæ contra Marisenos colonos, et auxiliares Iudæorum commiserunt, obediētes regibus Syrorum. Cum ergo mania undique circumdedisset, duplici muro cinctâ stadisi octoginta, filios suos obsidioni preposuit, Antigonum & Aristobulum. Quibus imminentibus, in tantam necessitatē famis

Samaritæ inciderunt, ut etiam illiciti tangerent, & uocarent adiutorem Antiochum Cyzicenum. Qui statim ueniēs ad defensionem, uincitur ab Aristobulo: fugatusq; à fratribus usque ad Scythopolim currens, euasit periculum. Hi rursus ad Samaritæ reuersi, concludunt eos intra murum, ut secundo necessitatis Samaritæ adiutorem uocaret Antiochum: qui cum à Ptolemaeo Lathyro sex milia uiros petisset, quos Ptolemæus inuita matre direxit (nam necdum à principatu cum expulerat) primū prædatorio modo inuadit Hyrcani provinciam cum Aegyptijs, non audens aperte pugnam committere (nam uires suas sciebat impares) sed sperans populatione terræ cogere Hyrcanum à Samariæ obsidione recedere. Cumq; multos milites perderet insidijs circumuentus, discessit ad Tripolim, Callimandro & Epicrati bellum Iudaicum committens. Callimander ergo aduersarijs fugam simulantibus, & post reuersis, statim consumitur. Epicrates autem manifeste pecunias seductus, Scythopolim cum uicinis locis prodidit Iudæis: Samaria uero obsidionem soluere non potuit. Igitur Hyrcanus sub anni conclusione capiens ciuitatem, non hoc solo contentus est, sed totam deleuit Samariam. Nam sic eam euerit, ut uallum magis quam ciuitatem fuisse illic quisquam iudicaret. Mirabile tamen aliquid de principe sacerdotum Hyrcano dicitur, quemadmodum ei deus locutus est. Nam referunt illo die, quo filij eius cum Cyziceno conflixerant, dum ipse in templo solus sacerdos adoleret tura, audisse uocem, quòd filij eius uincerent Antiochum. Qui cum à templo processisset, hoc omni populo manifestum fecit, quod ita constat euenisse. Hyrcanus quidem in his debebat. Per idem uero tempus, non solum Hierosolymorum Iudæi, sed & provinciales, & Alexandriam habitantes, & Aegyptum, & Cyprum, feliciter agebant. Nam Cleopatra regina contra filium Ptole-

m eum Lathyrum seditionem mouens, ordinauit duces Chelchiam, & Ananiam filios Onie, quem superius templum edificasse constat in terra Heliopolitana, ad similitudinem sacrarij Hierosolymorum. Cleopatra tamen eum tradidisset istis exercitum, sine sententia eorum nihil tractabat: sicut testatur & Strabo Cappadox, ita dicens: Nam plures & qui cum eo ascenderunt, & quos postea Cleopatra mittebat, in Cypro statim ad Ptolemeum transibant: soli uero Iudaei qui Onia dicebantur, apud Cleopatram permanserunt reginam, propter Chelchiam & Ananiam. haec Strabo disseruit. Hyrcano autem inuidiam mouit apud Iudaeos felicitas, magis autem Pharisei. Nam male eum pati uolebant, qui tantum apud populum ualebant, ut si quid contra regem uel principem sacerdotum dixissent, facile crederetur. Discipulus tamen eorum & Hyrcanus fuerat, & nimis ab eis diligebatur. Sed cum eos ad conuiuium uocaret, & amicabiliter pasceret, nimisque delectari uidisset, dicere coepit: Scitis me uelle iuste uiuere, omniaque agere, per quae deo & uobis placeam. Rogo autem, si quid me peccantem uideritis, & a recta uia deuiantem, reuocate atque corrigite. Qui dum ei testimonium praebent, omni uirtute ornatum, letatus est. Tum unus ex accumbentibus, Eleazarus nomine, maleuolus & seditionibus gaudens: Quoniam iustum, inquit, dixisti te uiuere uelle, & ueritatem cognoscere iustum est, deponere principatum sacerdotij, & tantum sufficiat tibi populi regere magistratum. Hyrcano uero causam rogante, quae propter deponeret principatum: Quoniam, inquit, audiuimus a senioribus captiuam fuisse matrem tuam sub Antiocho Epiphane: quod falsum fuerat. Contra quem irritatus est Hyrcanus, omnesque Pharisei ualde indignabantur. Tunc Ionathas quidam de Sadduceorum heresi, quae contraria Phariseis existit, ualde Hyrcano amicus, dicebat: scientibus omnibus Phari

Phariseis Eleazarum blasphemiam fecisse, & hoc manifestum illi fieri posse, si requireret illos, quia dignus esset poena pro uerborum qualitate multari. Cumque Hyrcanus Phariseos interrogasset, quam iudicarent eum poenam meritum, Non enim credo, inquit, cum uisra sententia factam iniuriam. Tunc illi cum eum honorari uellent, dicebant, ad mensuram poenae plagas & uincula sufficere: nam non uidebatur digna contumelia quae potuisset morte multari: & quia modesti sunt natus aliter ad tormenta Pharisaei, ualde contristabatur. unde putabat illorum sententia maledictiones Eleazarum sibi fecisse. Incitator uero irae eius Ionathas, flexit eum relictis Phariseis ad Sadduceorum partem transire: ut & leges ab eis populo dispositas solueret, custodesque earum puniret. Unde summum ei & filijs odium a multitudine concitatum est. Sed de his quidem iterum differemus. Nunc autem uolo demonstrare, quas leges populo patrum successione tradidissent Pharisei, quae non sunt inter Mosaicarum leges conscriptae. idemque Sadduceorum gens haec expulsi, dicentes illas debere teneri leges, quae conscriptae sunt: illas uero quae a patribus traditae fuissent, minime custodiri. Et de his multa quaestio uel alterationes maxime fiebant, & Sadduceos copiosi uel diuites sequebantur, populares uero non eis obsequebantur, sed Phariseos unanimiter adiuuabant. De his tamen duabus haeresibus, atque Essenorum, in secundo uolumine Iudaicae historiae differuimus. Hyrcanus autem post seditionem sedatam feliciter uixit, & principatum optime rexit annis trigintauno: defunctusque reliquit filios quinque, qui maxime his tribus rebus dignus a Deo iudicatus est, magistratu populi, principatu sacerdotij, & praedicatione prophetiae. Nam Deus cum eo erat, & futurorum praescientiam ei donauit. Ita enim cognoscebat & praedicabat, ut etiam de duobus filijs praedicret, quod rerum domini non diu

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

tius permanerent. Quorum interitum operis pretium est narrare, quatenus sentiamus, quantum indigni felicitate patris fuissent.

De Aristobuli impietate & morte. CAP. XVIII.

Defuncto enim patre, maior Aristobulus magistratum ad regiam dignitatē transferre decrevit: primusq; sibi diadema imposuit, post quadringentos octoginta & unum annos, & menses tres, ex quo de captiuitate Babylonica populus liberatus, ad propria remeauit. Amans autem fratrem suum secundum Antigonum, simili dignitate eum ornauit: alios uero uinculis tenebat astrictos. Inclisit etiam matrem de magistratu altercantem: nam illam Hyrcanus dominā esse reliquerat: qui ad tantam crudelitatem perductus est, ut uinculis eam penuriaq; consumeret. Insuper addidit matri etiam Antigonum, quem amare uidebatur, & cōmunis regni habere consortem: accusationibus alienatus ab eo, quibus primum quidem nō credebatur, aliqua amore non admittens, aliqua uero per inuidiam arbitratus dicta. Sed Antigonus, cum clarus ab expeditione redisset, tempore quo festiuitatem tabernaculorum Deo celebrant, contigit Aristobulum quidem morbo teneri. Tum Antigonus agens dies festos, ad templū ascendit, ualde splendidissime ornatus cum suis armatis, & multum pro salute fratris orauit. Maleuoli uero cupientes eorum separare concordiam, occasionem se cepisse, pompam Antigoni putauerūt: & uictoria eius coram rege, pompamq; maluole dilatabant, quomodo in celebratione tabernaculorum sublimis apparuit, ut non hæc a priuato fieri uideretur, sed regie munificentiæ ostentatio crederetur: eumq; cum multitudine militum uenturum ad fratris interitum nunciabant. Aristobulus autem, cum his accusationibus inuitus credidisset, timens ne in fratris suspicionem incidere, simulq; suam custodiam curans, disposuit eustodes sui corporis

IUDÆICARVM LIB. XIII.

147

corporis, in subterraneo uel tenebroso loco. Iacebat autē ipse in turri, quæ Antoniana dicebatur: & præcepit, ut in eam occiderent nullum: fratrem autem Antigonum, si armatus intraret, interficerent: mandauitq; Antigono, ut sine armis ueniret. Regina uero cum insidiatoribus Antigoni, per suasis mandata portanti contraria dicere: Quia frater tuus, inquit, audiens cōstruxisse te arma, ornatumq; bellicum, petit, ut ingrediaris cum armis: quatenus uideat eorum facturam. Quo nuntio Antigonus nihil arbitratus dolosum, sed confidens de fratris affectu, sicut erat armatus, ad Aristobulum ingreditur, ut ei armorum demonstraret ornatum. Dumq; ad turrim, quæ Stratonis dicitur, peruenisset, ab eis qui in tenebroso loco fuerant collocati, prosternitur. Cuius mors ostendit, nihil inuidia, nihil calumnia ualidius: neq; magis aliud secernit fidem, seu naturalem familiaritatem, quam istæ passionēs. Admirari potest quilibet & iudam Essum genere, qui nunquam in his quæ prædixit, mentitus est. Nam hic cum uidisset Antigonum per templum transire, clamauit socijs suis & notis, qui gratiā prædicendi futura doctrinæ eius obseruabant: Melius est mihi mori, quam si mortem fiero mentitus Antigoni, quem hodie uideo periturum in turri Stratonis. Locus uero stadijs sexcentis distabat, ubi cum prædixit interfici. Diei quàm plurima pars trāsierat, ut etiam dubitare de uaticinatione uideretur. Cumq; hæc dixisset, trāsitisq; esset, nuntiatum ei Antigonum esse defunctum in subterraneo. Nam & ipsa turris, Stratonis dicebatur, eodem nomine quo maritima Casarea nuncupatur. Igitur uatem hoc perturbauit. Aristobulum autem fraternæ cædis poenitentia, stertusq; possedit, necnon etiam ægritudo mentem eius celeri dolore peruasit: & intolerabilem passionem corruptis uisceribus sustinebat, copiamq; sanguinis euomebat. Quem dum puer, auli-

kk 2 cus

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

cus portaret, lapsus est in loco, quo macula sanguinis adhuc Antigoni remanebant, ut arbitror, Dei providentia disponente. Quo facto, clamor uidentium suum sanguinem eleuatus est, dum existimarent hoc puerum sponte fecisse. Clamorem uero cum Aristobulus audisset, causamque requisisset, tacentibus amplius minabatur, discere uolens clamoris causam: homines enim suspiciantur mala in his, quae tacentur, et semper esse peiora putant. Ut uero cogenti et interminanti ueritatem aperuerunt, confunditur eius mens, percussa conscientia sua, gemensque cum lachrymis ex alto pectore, dixit: Numquid latere Deum potui in tam impijs et crudelibus factis, ut non pro scelere fratris necis ueloci poena consumerer? Usquequo improbum corpus prohibes animam ad umbras fratris et matris accedere? Cur non eam celeriter reddis, sed paulatim meum libo sanguinem interemptis? Quae cum dixisset, moritur, regni sui anno primo: qui etiam dictus est φιλάμωρος, id est amator Graecorum. Multum uero patriae profuit. Nam subegit Ituraeos, plurimamque eorum prouinciam Iudaeis adiecit: et compulsi habitantes in ea, ut si uellent in prouincia permanere, circumciderentur secundum leges Iudaicas. Erat autem natura ualde mormine Timagenes, ita dicens: Modestus fuerat hic uir, et nimis Iudaeis utilis. Nam prouinciam eis acquisiuit, et partem gentis Ituraeorum sibi circumcisionis uinculo coniunxit.

De gestis Alexandri, Ptolemaei, Cleopatrae, Theodori & uariis praeterea.

CAP. XLII.

Defuncto tamen Aristobulo, Salome uxor eius, quae apud Graecos Alexandra nominatur, solus fratres eius, quos ligatos Aristobulus tenebat, ut praedictum est, Iamnicum quidem et Alexander dicebatur, regem ordinauit, aetate maiorem, qui nunquam ad faciem patris uenit. Causa uero huius odij, et huius fuisse

fuisse dicitur: Cum diligeret priores filios suos Hyrcanus, Antigonum et Aristobulum, et apparuisset ei Deus in somnis, et interrogasset eum, quis filiorum successor eius existeret, Deo demonstrante uultum istius, et tristatus quod omnium bonorum suorum hic heres existeret, genitum in Galilea nutriti dimisit. Deus uero nequaquam mentitus est Hyrcano. Namque regnum post Aristobuli finem, iste suscepit. Qui unum est fratribus suis, nitentem regnum praesumere, interfecit: alteram uero uolentem innocenter uiuere, honorabiliter tractabat. Is enim dum principatum suum, sicut ei uidebatur utile, disposuisset, expeditionem contra Ptolemaidem egit: pugnaque commissa, uictor in ciuitate hostes concludens, obsidebat eos. Nam ex ciuitatibus maritimis, Ptolemaei et Gaza sole ut subijcerentur, restabant: nec non etiam Zoili tyranni turris Stratoni, et Dora. Sed Philometore Antiocho, fratreque eius Antiocho Cyziceno, inuicem decertantibus, suasque uires perdentibus, nequaquam Ptolemaei sperabant ab illis auxilium. Quibus obsidione exhaustis, Zoilus qui turrim Stratoni, Doramque tenebat, agmen militare nutrens, tyrannidem meditatus est, dum reges contra se bellarent: et paululum Ptolemaei subueniebat, quia nec reges talem familiaritatem circa eos habebant, ut confiderent ab eis mereri solatia. Vterque enim durabat, quod sepe athletis contingit: qui cum uiribus diffidunt, erubescens cedere, otio uel quiete certamina differunt. Reliqua Ptolemaei spes erat in rege Aegyptiorum Ptolemaeo Lathyro, qui cum a matre depulsus est regno fuisset, Cyprum habitabat. Igitur mittentes ad eum Ptolemaei, petebant auxilio uenire, quatenus eos a manibus Alexandri periclitantes eriperet. Spem etiam non minimam ei legati excitauerunt, dicentes, si transiret ad Syriam, haberet Gazaeos et Zoilum, insuper et Sidonios ac multos alios: et Ptolemaei secum

secum pugnarent. Quibus incitatus, nauigare festinauit. Per
idem tempus Demetrius orator eloquentissimus, per suasit eis
sententiam permutare, melius esse dicens, incertum iudeorum
sustinere periculum, quam manifestam suscipere seruitutem,
dum se traderent domino; quo facto, non solum presens ha-
berent bellum, sed multo magis ab Aegypto sperarent. Nam
& Cleopatram nequaquam pati filium uicinum exercitum
aggregare dicebat, sed uenturam cum maximo contra eum
exercitu, quae properabat & a Cypro filium eicere: & cum
Ptolemæus nihil proficeret, rursus Cyprum fugeret, ipsos ue-
rò nouissimum habere periculum. Ptolemæus uerò, quamuis
per uiam cognouisset Ptolemæitarum uoluntatem mutatam,
non minus tamen nauigauit, & applicuit in Sycamina: ibiq;
uires suas deposuit. Omnis uerò exercitus eius erat cum equi-
tibus & pedibus triginta millia. Quos cum iuxta Ptolemæi-
dem produxisset, & applicuisset, ualde cogitabat, quomodo
neque legatos eius susciperent, neq; uerba audirent. Sed cum
uenissent ad eum Zoilus, & Gazæi, ac peterent auxilium sibi
præberi, quod terra eorum à Iudæis & Alexandro depopu-
laretur, soluit obsidionem Alexander Ptolemæi timore: reuer-
susq; ad propriam terram, deinceps bella disposuit, latenter
quidem Cleopatram contra Ptolemæum inuitans, aperte uerò
amicitias & auxilia cum eo componere simulans: & qua-
tuor millia talentorum argenti se dare promisit, si Zoilum
tyrannum depelleret, terramq; eius Iudæis traderet. Tunc et
go Ptolemæus Alexandri amicitias suscepit, & Zoilum sube-
git. Deinceps cum audisset latenter ad Cleopatram matrem
eius mandasse, soluit pacta, quæ cum eo fecerat, atque fidem:
& ad Ptolemæidem quidem accedens, obsidebat, quod eum
non suscepisset: ibiq; relinquens duces, & partem sui exer-
citus, ut obsessos custodirent, cum reliqua parte Iudæam po-
pularurus

pulaturus inuadit. Alexander uerò cum Ptolemæi præuari-
cationem audisset, congregauit prouincialium quinquagin-
ta millia, ut autem alij historiarum scriptores dixerunt, o-
ctoginta millia. Cum uerò collegisset exercitum, occurrit Pto-
lemæo. Ptolemæus itaque subito inuadens Asochiton, ciuita-
tem Galilææ, die sabbatorum uiriliter cepit eam: indeq; de-
cem millia corporum, & aliam multam prædam abstulit.
Cumq; tentasset Sephoram ciuitatem, paucis distantem spatio
à ciuitate capta, multos amisit. Post autem cum Alexandro
bellaturus, perrexit. Cui cum Alexander iuxta Iordanem
fluuium occurrisset, in loco qui Asaphon dicitur, non longe
à Iordane fluuiio castra sua disposuit, habens octo millia pu-
gnatorum, quos Hecatonimachos uocabat, id est, contra
centum pugnantes, quoniam æreis scutis utebantur. Verum
etiam fuerunt & Ptolemæo propugnatores, cum æreis cly-
peis, sed minus Iudæis ornati: ideoq; milites Ptolemæi ti-
mide ad prælium accessere. Sed non paruam audaciam eis im-
mittebat Philostephanus, qui stratagematorum peritus, eos
fluuium transire prohibebat, supra quem castra sua posue-
rant. Alexandro uerò minime uisum est, transitum eorum
uetare, dum putaret, quia si post dorsum fluuium haberent,
nequaquam possent à pugna recedere. At in principio præ-
lij ex utraque parte fortiter pugnatum est, pari animosita-
te uel studio, ut ab utroque exercitu multi prosternerentur.
Sed cum Alexandri exercitum superiorem Philostephanus
uidisset, milites diuisit: & defectus suos fortiter adinuans,
nulloq; subueniente Iudæis, partem illam cum eis qui pro-
pè stabant, ad fugam conuertit. Quod cum uidissent mili-
tes Ptolemæi, secuti Iudæos interficiebant. Post autem re-
uersi, reliquos in fugam uerterunt: & tandiu prostrau-
erunt eos, usquequo & ferrum, & manus eorum defecissent.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

Triginta uero nullia uirorum occisa fuisse dicuntur. Timagenes uero quinquaginta nullia retulit: reliquos autem captos, paucos uero ad suam fugisse prouinciam. Tunc Ptolemeus post uictoriam, prouinciam peragrans, uespere facto, in quasdam Iudaeae uillas ingressus est: quas plenas mulieribus & infantibus inueniens, iussit militibus suis, ut occiderent, & laniarent, membraq; eorum in cacabos mitterent ad coquendam. Hoc autem simulauit, ut hi qui fugerant a pugna, putarent hostes suos carnibus humanis uesci, & exinde eos ualde metuerent. Cepit uero & Ptolemaidem, sicut alibi retulimus. Sed Cleopatra eum respiceret filium suum crescere, & Iudaeam licenter deuastare, ciuitatemq; Gazaeorum subiectam habere, negligere recusauit, dum iam in portis suis eum presentem speraret esse futurum, & amari ab Aegyptijs propter uirtutem eius putaret eum: statim cum nauali & pedestri exercitu contra eum egreditur, duces totius militiae Celchiam & Ananiam Iudaeos praeponeus: pecunias uero multas, nepotesq; suos, & testameta apud Con insulam commendans. Cumq; iussisset filium suum Alexandrum, cum maxima classe nauum ad Phoenicem nauigare, propter refugia omnem suam expeditionem Cleopatra in Ptolemaide deposuit. Cumq; eam non suscepissent Ptolemaide, ciuitatem obsedit. Ptolemus tamen a Syria contra Aegyptum festinauit, putans subito eam sine militibus existentem occupare, sed spe sua deceptus est. Per idem tempus Celchias unus ex ducibus Cleopatrae, circa inferiorem Syriam Ptolemeum persequens, moritur. Cleopatra uero, cum audisset filij conatum, & quod nullatenus Aegyptij eum sicut sperabat, suscepissent, transmissit militiae parte, qua de prouincia Ptolemeum depelleret. Qui reuersus ab Aegypto, iterum in Gaza hyemabat. Interiecto uero tempore, Cleopatra custodiam Ptolemaidis cum ciui-

IUDAEICARVM LIB. XIII.

tatis obsidione cepit: ad qua cum Alexander summa dona deportans uenisset, dixissetq; mala a Ptolemeo se passum, refugiumq; non alibi nisi apud eam habiturum, quidam amicorum persuadebant ei, ut prouinciam Iudaeorum percurreret, & obtineret: neq; contemneret tam optimam multitudinem Iudaeorum sibi subicere. Cumq; Ananias contradicens, suaderet iniustum esse, si hominem auxiliatorem priuaret propria potestate, uerumetiam & cognatos suos esse: Nam te munime uolo, inquit, ignorare regina, quoniam propter hanc iniquitate inimicos omnes Iudaeos habebis. Hec ergo Anania persuadente, Cleopatra flectitur, nihil penitus Alexandrum laedere, sed de societate cum eo composuit in Scythopoli Syriae. Qui cum a Ptolemaei timore liberatus esset, exercitum statim contra humilem Syriam produxit, & expugnauit Gadara decem mensibus obsessam, & Amathunta, magnum propugnaculum habitantium super Iordanem, ubi optimus uel industria dignus Theodorus Zenonis possidebat: qui insperate Iudaeos inuast, & decem millia interfecit, sarcinasq; Alexandri diripuit. Quo facto, nequaquam perturbatur Alexander, sed mox iuxta maritima loca ducit exercitum, & Raphiam, & Anthedonem expugnauit, quam postea Herodes Agrippiadam nominauit. Cumq; uideret Ptolemeum a Gaza ad Cyprum redisse, matremq; eius Cleopatram ad Aegyptum, Gazaeis iratus, quoniam Ptolemeum auxiliatorem conuocassent, ciuitatem obsedit: prouinciamq; ipsorum depredauit. Sed Apollodotus dux Gazaeorum, cum duobus millibus peregrinis, & decem milibus ciuium, in exercitum irruit Iudaeorum: & quandiu nox erat, Gazaei uincebant, arbitrantibus Iudaeis rursum Ptolemeum superuenisse. Postero autem die facto, cognoscentes Iudaei ueritatem, reuersi Gazaeos inuadunt, & prostrant mille. Quibus adhuc resistentibus, neque

154 FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

multitudine perterritis, gerere praelium, & quicquid aduersi accidisset, tolerare passi sunt, ne hosti subijcerentur. Exhortabatur autem eos rex Arabum Aretas, magnanimus uir, qui sperabatur in auxilium eorum uenturus. Sed contigit ante quam ueniret, Apollodoto perempto, ciuitatem capi. Nam Lyfimaachus frater eius inuidens, quod ei tam magna gloria à ciuibus praebeatur, interfecit eum: militaremque congregans phalaragem, ciuitatem Alexandro prodidit, qui statim cum ingressus fuisset, quieuit. Post autem milites Gazaeis immisit, ut eos cruciarent, & per diuersa loca prosternerent: nec tamen Gazaei animas debiles, sed pronas habentes, uenientibus Iudaeis resistebant, nec paucos dilaniabant: alij uero desolati domus suas incendebant, ne aliqua spolia aduersarij possent inuenire: alij quippe & liberos cum uxoribus suis manibus interficiebant, quatenus seruitutem inimicorum uel taliter euitarent. Cumque quingenti ex primatibus eorum in templum Apollinis confugissent, quorum consensu proditio facta erat, hos abstrahens Alexander occidit: ciuitatemque post anni obsidione deponens, ad Hierosolyman remeauit. Eodem tempore & Antiochus, qui Grypus dicebatur, moritur insidijs Herodiani, anno ultae suae quadragesimo quinto, imperij uero nicefimonono. Cuius principatum cum filius eius Seleucus suscepisset, bellauit etiam contra fratrem patris Antiochum, qui Cyzicenus nominabatur: quem cum uicisset, & cepisset, occidit. Non multo uero post, Cyziceni filius Antiochus, & Antonius Pius, cum peruenissent in Aradum, coronamque sibi imposuissent, confugerunt cum Seleuco, quem post uictoriam ex omni Syria depulerunt. Qui cum fugeret in Ciliciam, & peruenisset Mopsuestiam, iterum ab eis pecunias exigebat. Tum populus Mopsuestenus indignatus, palatium eius incendit, eumque cum amicis extinxit. Antiocho uero Cyziceno adhuc Syriae regnante, Seleu

I V D A I C A R V M LIB. XIII.

155

te, Seleuci frater Antiochus bellum contra eum produxit, uictumque cum suo prostrauit exercitu. Post ipsum uero & frater eius Philippus, cum imposuisset sibi diadema, in parte aliqua Syriae regnabat. Ptolemaeus uero Lathyrus quartum fratrem eorum Demetrium, qui Eucerus dicebatur, à Gnido deducens, in Damasco regem constituit. His autem duobus fratribus pertinaciter Antiochus resistens, citius occiditur. Nam Laodociae Gaminorum reginae contra Parthos bellanti, cum socius aduenisset, uiriliter pugnans occubuit. Syria uero duo fratres tenuerunt, Demetrius, & Philippus, sicut alibi demonstratum est. Alexander autem dum contra eum sui seditionem mouissent, in die qua festiuitas tabernaculorum agebatur, & super aram saeret immolaturus, uirgis cedrinis iaculabantur eum. Nam legitimum est apud Iudaeos in scenopegijs, unumquemque portare uirgas ex palmis, & cedris. Demonstrauimus autem haec etiam in alijs. Verum etiam contumeliose eum aggressi sunt, cum ingressi fuissent, dicentes de captiua genitum, & honore sacrificij indignum. Iratus ergo sex millia eorum occidit: parietem uero ligneum circa aram & sacrarium construens usque ad altare, in quod solis sacerdotibus licet ingredi, multitudinis introitum prohibebat: simul & peregrinos Persas, & Cilicas conduxit: nam Syrijs inimicus existens, non eis utebatur. Cumque Arabes, Moabitas, & Galaaditas uicisset, tributorum incrementum eis imposuit: & Amathunta expugnauit, non audente Theodoro cum eo confugere. Cumque conseruisset pugnam contra Obodam regem Arabum, & incidisset in insidias altissimae uallis iuxta Galaaditidem, indeque cum fugeret ad Hierosolyman, super infelicitatem suam habuit etiam gentem Iudaeorum inimicam: contra quam annis sex pugnans, interfecit quinquaginta millia. Rogante uero eos, ut odium quod in eo haberent, solueret, magis horrebant eum

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

eum propter hæc quæ acciderunt. Cumq; interrogaret eos, quid uellent fieri: omnes clamauerunt, mori eum.

De Alexandri uictoria, & Iudæorum calamitate.

CAPVT. XX.

Tunc ad Demetrium Eucerū desinuerūt, ut eum auxiliatorem rogarent: qui maximo cum exercitu dum peruenisset ad eos, qui eum inuitauerant, circa Sichimam castrametatus est. Alexander autem cum conductis militibus sex millibus ducentis, & Iudæis uiginti millibus, qui ei fauebant, contra Demetrium perrexit: cui equites fuerunt tria millia, pedites uerò quadraginta millia. Multa ex utraque parte geriebantur, Demetrio quidem uolente seducere conductos milites Alexandri tanquam Græcos: Alexandro autem tentante Iudæos Demetrio sociatos auellere. Cumq; neuter ualisset persuadere, uicit Demetrius, & omnes Alexandri conducti milites occiduntur, fidei simul & uirtutis probationem ostendentes. Multi etiam à parte Demetrii milites conciderunt. Cùm uerò per montana fugisset Alexander, misericordia ruinae eius flexi, colliguntur ad eum sex millia Iudæorum: & tunc quidem recedit timore Demetrius. Post autem iterū Iudæi contra Alexandrum bella mouentes, superantur ab eo, multiq; eorum in pugna extincti sunt. Quorum etiam potentissimos in Bethonim ciuitate cœclusos obsedit. Cumq; cepisset ciuitatem, & tenuisset eos, duxit ad Hierosolymam. & crudelissimam in eos poenam exercuit. Nam dum concubinis suis in excellenti loco, crucifigi ex ipsis octingentos præcepit: liberos uerò & uxores eorum coram ipsis adhuc uiuentibus occidi. Et hæc quidem ad ultionem fecerat pro his, quæ malè passus erat: sed tamen humanam uindictam excessit, quamuis multum sudasset, & laborasset in bello cōtra eos, & in nouissimi periculum anime, regniq; uenisset. Non enim eis suffecerat

contra

IUDÆICARVM LIB. XIII. 157

contra se inuicem certare, nisi etiam aduersus eum alienigenas prouocassent: & ad talem necessitatem perduxissent, ut terram Moabitidis, & Galaaditidis, & uicos regi Arabum traderet, quatenus non auxiliaretur cōtra se Iudæis: sed & alia multa cōferret: quapropter uidetur hæc iuste fecisse: idēq; propter hanc crudelitatis exaggerationem, uocatus est à Iudæis cruci da. Aduersarij tamen eius octo millia noctu fugerunt, & quādiu uixit Alexander exulabant. Et iste quidem liberatus à seditione eorum, cum omni quiete in posterū regnauit. Demetrius autem cum à Iudæa in Bercæa discessisset, obsidebat fratrem suū Philippum, cui decem millia peditem erant, & mille equites. Straton autem Bercæa tyrannus, Philippo auxilium præbebat, & Zizum principem Arabum cōuocabat, nec non etiam Mithridatē Synacem præfectum Parthorum. Qui cū uenissent cum multa expeditione, & obsedissent Demetrium intra castra, sagittisq; & siti eum angustassent, compulerunt milites eius, ut eum traderent. Cumq; depopulassent prouinciam, & Demetrium cepissent, hunc quidem Mithridati Parthorum regi transmiserūt, captiuos uero gratis Antiochenis reddiderunt. Mithridates itaq; Parthorū rex, Demetriū maxime honorabat, usquequo terminus ei uitæ uenisset. Philippus uerò à pugna statim ad Antiochiam perrexit: eamq; tenens, Syriæ regno potitus est.

De gestis circa Damascenos, & Iudæorum potentia, & obitu Alexandri.

CAP. XXI.

Post uerò Antiochus, frater eius, qui nuncupatur Liber pater, uendicans sibi principatum, ad Damascum peruenit, ibiq; regnauit. Cumq; contra Arabas exercitum duceret, Philippus frater eius ad Damascum perrexit. Tunc Milesius, qui custos arcis relictus erat, simul cum Damascenis ciuitatem Philippo tradidit. Ingratus Milesio Philippus extitit,

158 FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

tit, cum nihil omnino pro traditione ciuitatis ei donaret: nam timore putabat Milesium prodidisse. Quapropter in suspitione cum habebat, qui rursus à Damaseo repellitur. Nam cum Philippus ad circum exisset, Milesius clausit Damascum, & Antiocho seruauit. Quod factum cum audisset de Philippo Antiochus, reuersus ad Arabiam, expeditionem statim contra Iudæam perauit, pedites quidem octo millia, equites autem octingentos. Cuius Alexander cōgressionē timens, fossam altissimam fodit, circa Capharsaba, quæ nunc Antipatris uocatur, initium eius faciens, & usque ad Ioppen. Cumq; murum edificasset & turres ligneas crexisset per stadia cētumquinquaginta, Antiochum expectabat. Ille autē hęc incendio cremans, exercitum suum ad Arabiā exinde transduxit. Cui rex Arabum cedens primum, deinde ex improviso eam decem milibus equitum adueniens, occurrence Antiochi fortiter debellatur. Cumq; uinceret, Antiochus occiditur auxiliari parti laboranti serēdo. Postquam uerò cecidit Antiochus, milites eius ad Chanam uillam confugiunt, ubi plurima pars eorum fame consumitur. Post hūc imperat inferiori Syriæ Aretas, receptus in principatū à Damascenis, propter Ptolemæi iuuenis odiū. Qui cum militiā congregasset contra Iudæam, & circa Adidam uicum prælio uicisset Alexandrum, cum pactis à Iudæa discessit. Alexander autem iterum eum inuasisset Dion ciuitatem, contra Essemon produxit exercitum, ubi plurimæ uel mirandæ res Zenonis fuerant: quam tribus aggeribus circumdans, pugnando inuasit. Exinde contra Galileam, & Seleuciam pergit, & has eum cepisset, subegit etiam uallem, quæ Antiochi dicitur, Castellū quoq; Gamala. Sed eum multi Demetrium ducem illorum locorum accusarent, nimis indignatus eum damnis affecit: & tertium annum complens, soluta expeditione ad sua reuersus est: quē Iudæi, & Græci omnino propter

IUDAICARVM LIB. XIII.

159

pter felicitatem eius accipiūt. Per idem tempus iam Syrorum, & Idumæorum, & Phœnicum ciuitatis Iudæi possidebant: iuxta mare quidem Stratonis turrem, Apolloniā, Ioppen, Iamniā, Azotum, Gazam, Anthedonem, Raphiam, Rhinocoluram, in mediterraneis uerò per Idumæam, Aboram, Marisam, omnemq; Idumæam, Samariam, Carmelum montem, & Thaburium montem, Scythopolim, Gadaram, Gaulanitidem, Seleuciam, Gabalam, Moabitidem, Sebon, Medabam, Lembaronem, Mega, & Onzoram, Cilicum, Aulonem, Pellentem. Post hæc rex Alexander crapulæ multam indulgens, in ualitudinem incidit, & tribus annis quartana febre laborans, nec sic tamen ab expeditione quieuit, donec in laboribus expiraret. Mortuus est autem in monte Gerasenorum, Ragaba castellum trans Iordanem obsidens. Quem cum uidisset regina propinquantem leto, nullamq; salutis spem habentem, deplorans futuram desolationem suam & filiorum, ait: Cui me ita relinquis cum filiis, alterius auxilijs egentem, dum sic scias aduersariam tibi gentem existere? Tunc ille persuasit ei mandata sua custodire, quatenus certum eum filijs regnum tutaretur, & ut mortem eius militibus celaret, usquequo castellam caperet: deinceps ut ad Hierosolymam uictrix & splendidissima rediret, & Phariseis potestatem daret, quæ uellent agere, eosq; honore præferret: quatenus illi laudantes eam propter honorem sibi illatum, fidam ei gentem constituerent. Nam posse hos multum apud Iudæos dicebat, & ledere si quem abominarentur, & prodesse cui fideles existerent: cum nimium eis à populo crederetur, quicquid uellent de aliquo seuissimum referre: seq; ideo offendisse multitudinem aiebat, quod Phariseos aliquando contristasset. Tu igitur, inquit, cum ad Hierosolymam perueneris, conuocatis militibus, eis meum corpus ostende, & permitte eis qualiter uelint, uti meo cadatu

caduere siue contumeliosè uelint, & inssepultum relinqueret, quòd à me iniqua perpessi sunt: seu aliquid in corpus meum de seuire, concedere: neque sine illorum consilio uelis aliquid in tuo regno decernere. Quòd si hæc ad eos dixeris, ego quidem clariore dignior ab eis funere, quàm à te habebor: cum ira post mortem in aliquo non seruetur: tu uerò firmum tibi conficies principatum. Hæc cum sue persussisset uxori, decessit imperij sui uicesimo septimo anno, ætatis uerò quadragesimo nono. Alexandra autem cum castellum cepisset, secundum mariti mandata Pharisæos alloquitur, & illorum potestati maritum iram & regni gubernationem commendat: & ita quidem iram eorum, quàm in Alexandrum habebant, extinxit: fides uerò eos amicos sibi parauit. Qui secundo populum ad concionem conuocantes, res gestas Alexandri explanauerunt: regem se dicentes iustum, & magnum perdidisse: & tantum populo luctum, & mortitiam laudibus regis intulerunt, ut exequias ei meliores, quàm cæteris regibus exhiberent.

De regno Iudæorum sub Alexandra regente, & Pharisæis.

CAPVT

XXII.

Alexander autem liberos relinquens, Hyrcanum, & Aristobulum, uxori Alexandria regnū tradidit. Ex filiis tertium eius alter, Hyrcanus rerum gubernationes ignorans, uitam otiosam elegerat: nouissimus uerò Aristobulus, efficax & audax erat. Igitur à populo mulier diligebatur, eò quòd uidebatur cōtristari, de quibus maritus eius peccasset. Quæ principem quidem sacerdotum Hyrcanum propter ætatem, magis autem propter innocentiam ordinauit: Pharisæis tamen omnia facere permittens, quibus obedire multitudinem præcepit: & si quid legum Hyrcanus socer eius soluisset, quas Pharisæi secundum patriam traditionem introduxerant, hoc iterum restituit. Nomen ergo regium tantum ipsa ferebat, omnem uerò potestatem

potestatem Pharisæi possidebant. Nam & transfugas reducebant, & ligatos soluebant, & nihil à dominis penitus differebant. Verum etiam regina prouidentiam sui faciebat, dum multos conductos milites contineret. Suisq; uires duplas ostendebat, ut iam in circuitu reges terreret, & caperet ab eis obfides transmissos. Pacem uerò omnis habebat prouincia, præter Pharisæos. Nam hi rem publicam perturbabant, reginam scelerate molientes, quatenus occideret consiliarios Alexandri, qui eum hortati essent octingentos interficere: ex quibus ipsi unum occiderunt Diogenem, & post ipsum alios multos, usque quo potētissimi eorum in aulam intrassent cum Aristobulo, cui uidebantur molesta facta Pharisæorum. Apparebat autem, quòd uellet occasione accepta, matrem à regno deponere. Qui cum ingressi fuissent, admonebant eam, quanta fecissent, per quæ firmam fidem suo domino conseruassent, pro quibus etiam multa ab eo merita cepissent: & petebant, ne omnino spem eorum euerteret. Nam cur sugerint aduersariorum pericula, si domi ab inimicis ultionem tanquam pecora tollerarent. Dicebant etiam, si contenti essent aduersarij mortuorum interitu, propter dominorum fidem se patienter ea, quæ contigerunt perferre: si uerò in eisdem Pharisæi permanserint, petebant dari sibi licentiam recedendi. Nam præter iustitiam eius nullatenus aiunt pati saluti suæ prouidere, sed libenter in aula eius morari, ne perfidos eos post discessum putaret: opprobrium uerò regine esse, si neglecti socij mariti eius aduersarijs traderentur. Nam gaudium Aræ Arabo erit, tot & tales uiros à te alienari, quorum prius terribile fuerat nomen auditum. Si uerò Pharisæos præponere iudicas, unumquenq; nostrorum in castellis dispone, & si ita aduersarios uis erigere, nos sine in humilitate consistere. Multa talia cum ei dicerent, & ad misericordiam mortuorum & periclitantium,

manes Alexandri inuocarent: omnes qui assistebant lacrymis completi sunt, sed amplius Aristobulus, qui dum suam ostenderet uoluntatem, multa contra matrem locutus est. Sed illi quidē suae calamitatis causa fuerunt, dum ambitiosē furenti mulieri, praefer constituta regni committeret moderamina. Quae dum nihil sciret, quod ageret, ad postulationem eorum custodiam castellorum illis tradidit, praeter Hyrcaniam, & Alexandriam, & Macheruntē, quod plurimae, & pretiosissimae res eius repositae uidebantur. Non multo post tamen filium suum Aristobulum cum exercitu destinauit ad Damasceum contra Ptolemaeum, qui Minaeus dicebatur: qui nihil studio dignum agentes, ad Hierosolimam reuertuntur. Eodem tempore nuntiatum Tigranes cum trecentis millibus armatorum contra Iudaeam uenturus, quod nimis reginam, & gentem perterritum, ut dona multa nobilissima per legatos ei destinaret, quem obsidentem Ptolemaidem inueniunt. Nam regina Selene quae & Cleopatra, Syriae regnans, suasisit habitatoribus Ptolemaidis, ut Tigranem excluderent. Qui cum peterent cum pro sua regina, proque sua gente, laudat eam Tigranes, quod ex longinquo legationem ei cum donis transmisisset, spem etiam eis bonam promisit. Capta uero Ptolemaide nuntiatum Tigrani, quod Mithridatem dum sequeretur Lucullus, illum quidem fugientem ad Iberos, minime potuisset comprehendere, Armeniam uero depopulans obsidisset. Quae cum cognouisset Tigranes, domum reuertitur. Interiecto uero tempore, Alexandra regina cum in ualetudinem se uisimam incidisset, placuit Aristobulo rem publicam inuadere: & per noctem cum uno famulo egressus ad castella perrexit, ubi patris sui amici degebant. Nam olim de actibus matris suae conquebatur. Tunc uero magis ueritus est, ne matre defuncta, & Phariseis rem tenentibus, omne genus suum deperiret. Prae-
uidebat

uidebat enim futura, quod non posset principatum succedere, dum frater ei maior extaret. Conscia uero facti uxor eius tantum fuerat, quam illic cum sua generatione dimisit. Cum quae primum peruenisset in Gabatha, ubi potentissimus Galeatis eius amicus erat, a quo etiam suscipitur, post diem regina cum Aristobuli fugam sensisset, diuque putasset disfectione eius non pro rebellionem fieri, uenerunt, qui nuntiarent iam tenuisse illum primum castellum & secundum, & reliqua omnia. Nam uno comprehenso, simul ad illius uoluntatem omnia festinabant. Tunc cuncta gens Iudaeorum cum regina in maximis cepit esse terroribus. Nam sciebat non longe abesse Aristobulum, quatenus sibi principatum defenderet: timebat etiam, ne ultionem exigeret de illatis sibi contumelijs. Placuit igitur uxorem eius cum genere in superiori custodia templi constitui. Aristobulum autem cum multi frequenter nunciassent regio circumdatum ornatum, & intra quindecim penes dies loca uiginti duo occupasse, unde etiam militiam congregaret ad Libano, uel Trachonitide, uel monarchis: tunc seniores Iudaeorum, & Hyrcanus ad reginam intrantes petebant, ut sententiam de rebus ferret instantibus. Nam Aristobulus iam penes cuncta possederat, tantis locis occupatis. In honestum enim putabant, quamuis aegritudine laboraret, sine ea aliquod consilium capere: imminere uero sibi non longe periculum clamabant. Cumque illa praecepisset eis agere, quae existimarent prodesse, multis quoque causis eis utiles adesse demonstrabat, id est, gentem ualidam, exercitum potentissimum, pecuniarum copiam: sibi quoque deficiente iam corpore, uanum esse pro talibus laborem impendere. Haec cum dixisset, non multo post decessit, anno sui regni nono, aetatis uero septuagesimo tertio, mulier quae debilitati sui sexus nunquam succubuit, callida circa regni detentionem, quod ex ipsis operibus euidenter ostentum

sum est: & quæ præponeret futuris presentia, & omnia postponeret potentie principali: & cum nec bonum aut iustum attenderet, ad summam calamitatem negotia domus sue ita perduxit, ut post multa pericula & labores, potestatem quam possedit non multo tempore, tracta cupiditate perderet. Inimicis enim generis sui quam habuit, tradidit potestatem, & principatum potentium amicorum gubernatione priuavit, & miseris regnum post suam mortem compleuit propter malam dispositionem. Sed quamuis ita regnasset, gentem tamen in pace custodiuit. Alexandra ergo finem inuenit huiusmodi.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATIS Iudaicae liber decimusquartus.

De regno Aristobuli, & Hyrcano priuatum degente.

CAPVT II.

ALEXANDRAE reginae morte in superiori uolumine demonstrata, sequentia referamus: nihil aliud festinantes, nisi minime quicquam de gestis rebus memoria prodendum præterire. Nam qui conscribunt historiam, & res ueteres indicant, oportet eos propter antiquitatis narrationi decus imponere, uel explanationi rerum studere propter legentes, quatenus cum aliqua gratia uel delectatione experientiam possint rerum concipere. Super omnia uerò certius conscriptores debent & ueritatem dicere, ut rerum ignari possint credere lectioni. Centesima octogesima tertio Olympiade, Quint. Hortensio, & Quinto Metello Cretico

C O S S.

C O S S. bellum contra Hyrcanum Aristobulus præparauit: pugnaq; facta prope Hierichuntem, multi milites Hyrcani ad fratrem eius transfugerunt. Quo facto Hyrcanus ad arcem, ubi Aristobuli uxor & filia à matre eius erant conclusæ, confugit. Cui Aristobulus de reconciliatione uerba faciens, inimicitias deposuit: ut ipse quidem regnum teneret, frater autem priuatus uiueret, sua possessione contentus. Cumq; hæc disposuissent in templo, & iusturandum & dextras dedissent omni populo uidente, discesserunt: ille quidem in aulam regiam, Hyrcanus uerò ut priuatus in Aristobuli domum.

De Antipatro, qui inuabat partem Hyrcani aduersus Aristobulum.

CAP. II.

A Micus igitur quidam Hyrcani, genere Idumæus, Antipater dictus, multas possidens pecunias, & uir efficax, Aristobulo suspectus habebatur propter Hyrcanum. Nicolaus tamen Damascenus ait hunc genere nobilissimum Iudæum fuisse, ex illis qui ad Iudæam à Babylone reuersi sunt. Hæc autem refert ad gratiam Herodis filij eius, quem regem Iudæorum contigit postea fieri, de quo apto tempore dicemus. Hic ergo Antipater, qui prius Antipas appellabatur, & eodem quo pater nomine uocabatur, cum eum Alexander rex, & uxor eius ducem totius Idumæe ordinassent, amicitias inisse cum finitimis Arabis, & Gazæis, & Ascalonitis perhibetur, multis & maximis donis illos sibi coniungens. at cum Aristobuli potentiam iunior Antipater formidaret, timens, ne quid ab eo pateretur propter inimicitias latentes, excitat contra eum Iudæorum ualidissimos uiros, iniustum esse dicēs negligere, dum uiderent Aristobulum inique principatum habere: fratremq; eius priorem electum, cui magis propter ætatem imperium debebatur. Et cum hæc ad Hyrcanum uerba

II 3 frequen

frequenter iaceret, & diceret periclitari vitam suam, nisi prouideret, fecit eum discedere. Nam indicabat Aristobuli amicos nullam tempus pratermittere, in quo non suaderent eum interfici, quatenus solum sibi gereret principatum. His Hyrcanus uerbis minime credebat, dum natura bonus esset, & accusationem facile non admitteret: faciebat autem eius innocentia & mentis remissio, ut debilis & inualidus putaretur, cum contraria natura Aristobulus esset: nam facinorosus, & arrogans erat. Sed cum Antipater uidisset Hyrcanum non attendere uerba sua, nullatenus parcebat singulis diebus accusationes fictas de Aristobulo illi inferere, tanquam eum interficere festinaret: quem uix impulit ad Aretam Arabum regem confugere: nam promittebat ei auxilium illum quoque futurum. Igitur cum haec audisset Hyrcanus, arbitratus prodesse sibi, ad finitimam Iudaeae Arabiam discedere, praemittit Antipatrum ad Arabum regem, fidem ab eo accepturum, quod non refugientem ad se traderet inimicis. Cumque accepisset fidem Antipater, ad Hyrcanum in Hierosolymam remeavit. Cum paucis ergo de ciuitate egreditur, cum quae multam fecissent uiam, ad Petram ciuitatem perueniunt, ubi palatium Aretae erat.

De pugna contra Aristobulum, & iusto Onia interfecto.

CAPVT IIII.

Antipater autem dum multum amicus regi esset, & rogaret eum, ut Hyrcanum ad Iudaeam deduceret, & hoc singulis diebus sine ulla intermissione faceret, sed etiam dona promitteret, flecit Aretam. Necnon etiam Hyrcanus pollicitus est, si restitueretur patriae, regnumque reciperet, omnem terram, & decem ciuitates, quas suus pater Alexander ab Arabis ceperat, reddere: Fuerunt autem Medaba, Libyas, Nabalota, Arabata, Galata, Zoara, Monslingon, Adiffa, Ribdalusa, Oriblo. Cum

has

has promissiones audisset, contra Aristobulum exercitum quinquaginta millium equitum & peditum produxit. Sed cum in prelio uicisset, & multi post uictoriam ad Hyrcanum refugissent, desolatus Aristobulus ad Hierosolymam recessit. Arabum autem rex omnem agens exercitum, & applicans ad templum, Aristobulum obsidebat: adiectoque populo Iudaeorum Hyrcano, & pariter obsidente, soli sacerdotes cum Aristobulo permansere. Igitur Aretas cum exercitu Arabum uel Iudaeorum circundans eos, fortiter obsidioni imminabat. Quae cum fierent, tempore celebrationis exymorum, quae Pascha dicitur, probatissimi Iudaeorum prouinciam relinquentes, in Aegyptum recesserunt. Onias uero quidam uir iustus, deoque amabilis, qui dum non plueret, orauit Deum, quatenus solueret siccitatem, & audiens Deus pluit: dum tunc celatum eum haberent, propter seditionem abstraxerunt, & in exercitum Iudaeorum producerunt: petentes, ut similiter oraret contra Aristobulum milites, ut soluerentur, sicut soluta est pluuia. Cumque diu resisteret recusans, a multitudine compulsus, in medio stetit, ita orando, dicens: Deus omnium rex, quoniam & hi qui mecum consistunt, tuus existit populus, & qui obsidentur, tui sacerdotes sunt, peto, ut neque istos exaudias contra illos petentes, neque illos contra hos orantes. Cumque haec orasset, maleuoli Iudaei adorti interfecerunt eum. Deus autem statim ab eis ultionem crudelitatis & poenam exegit post mortem Oniae, hoc modo: Obsessis sacerdotibus & Aristobulo, celebratio Paschae prouenit, in qua solemnus multas immolationes offerre. Cumque indigerent uictimis Aristobuli socii, & petissent Iudaeos, ut pro uictimis acciperent quantas uellent pecunias, tunc illi mille drachmas dari pro singulo capite dixerunt. Cumque libenter Aristobulus & sacerdotes promississent, per muros pecunias deposuerunt: quas illi cum accepissent, nequaquam uictimas

li 4 reddid

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

reddiderunt: sed malevolentia tracti fidei transgressores & impij coram Deo pro defraudatione hostiarum extiterunt. Sacerdotes autem orauerunt Deum, quatenus hoc illis impune non cederet. Qui non remoratus poenam, procellam uehementem, acerrimamq; in fructus totius prouinciæ mittens, cõsumpsit eos ita, ut modius tritici drachmis undecim emeretur.

De sortunis Aristobuli, & aurea uite. CAP. IIII.

INterea Scaurũ Pompeius, dum in Armenia adhuc Tigranem ipse debellaret, ad Syriam destinauit. Qui cum ad Damascum uenisset, & Lollium, & Metellum nuper cepisse ciuitatem inuenisset Tcostam, in Iudæam perrexit. Vbi dum uenissent ad eum legati Aristobuli, uel Hyrcani, ingrediuntur, petentes auxilia. Sed dum Aristobulus promitteret quadraginta se dare talenta, & nihilominus hæc etiam eadem Hyrcanus offerret, Scaurus magis Aristobuli promissa suscepit. Nã & diues, & magnanimus Aristobulus erat: & omnino paruũ erat, quod dari postulabat. Alter uerò & pauper, & tenax, & de maioribus perfidam promissionem pretendebat. Nam & simile non erat, quod petebat idem uirtute ciuitatem munificentissimam capere, & transfugas cum multitudine Nabathæorum bello depellere. Prædictis ergo causis flexus Scaurus, cum pecunias accepisset, soluit obsidionem, præcipiens Aretam recedere, ne Romanis hostis appareret. Igitur Scaurus iterum discessit. Aristobulus autem cum multis uiribus cõtra Aretam, & Hyrcanum parauit exercitũ. Quibus consilgens circa locum qui Capiron dicitur, uicit eos sex millia hostium prosteruens: inter quos Cephalon etiam frater Antipatri cecidit. Sed non multo post cum Pompeius in Damascum peruenisset, & inferiorem Syriam percurrisset, uenerunt legati ab Aegypto, & ab omni Syria, uel Iudæa: per quos miserat ei donũ maximum Aristobulus, uitem auream quingentorũ talentorũ, cuius mentio

mentionem fecit etiam Strabo Cappadox ita referens: Uenerunt uerò ex Aegypto legati cum corona aurea quatuor millium solidorum: & à Iudæa uitis uel hortus aureus: quem nominabant Terpon, id est, delectabile. Hoc uerò donum nos quoq; uidimus in templo Rome Capitolini Iouis sacratum fuisse, titulum habēs Aristobuli, filij Alexandri regis Iudæorum: quod æstimatum est quingentis talentis. Igitur Aristobulus Iudæorum potentissimus, hoc donum dicitur misisse. Interiecto uerò tẽpore, rursus legati ad eum ueniunt, idem Antipater pro Hyrcano, Nicomedes pro Aristobulo, qui etiam accusabant Gabinium & Scaurũ, quòd pecunias accepissent: ille trecenta talenta, alter quadringenta.

Altercatio Aristobuli & Hyrcani apud Pompeium.

CAPV V.

Cumq; iussisset Pompeius certantes ad Damascum uenire instanti tempore ueris, congregans Apamenum exercitum, de locis hyemalibus ad Damascum properauit, qui in transitu suo mox Apamenam arcem euerit, quam Antiochus munierat Cyzicenus: & Ptolemæi Minei prouinciam considerauit, utri maleuoli, & penè Dionysio Tripolitano deterioris, qui securi fuerat percussus. Et dum cum morte dignam inuenisset, acceptis ab eo mille talentis, ex quibus stipendium militibus suis donauit, absoluit eum: necnon & Lysiadem oppidum cepit, ubi tyrannus Silas Iudæus erat. Cumq; ciuitates Heliopolim & Chalcedem transisset, in medio positum montem ascendit, & ad inferiorẽ Syriam Damascumq; peruenit. Vbi & comperit, quòd Iudæi cum suis principibus Hyrcano & Aristobulo haberent discordiam: toramq; audiuit gentem contra utrosq; dicentem, non debere sub regali ditione esse, sed patrio ritu sacerdotibus obedire, quos Deus uenerari praecepit. Hi namq; dum nepotes existerent sacerdotibus, non con-

tenti co honore, ad alium magistratum cupiebant gentem transaucere, & seruitutis uinculis obligare. Hyrcanus autem accusabat, quod maior frater esset, & ab Aristobulo partem paruam prouincie datam teneret, aliam uero Aristobulū uolentia cepisse confirmans, necnon etiam incursionses contra fratrimos & latrociniā illum perpetrare criminabatur, neque gentem Iudæorum a se, nisi per illius uolentiam ad seditionem descendisse. Cui etiam hæc alleganti, testimonium plus nulle optimates Iudæi præbebant, Antipatre suadete. Aristobulus autem a principatu dicebat eum decidisse propter suam naturalem & inefficacem segnicie, pro qua & contemptibilis uidebatur: se quoq; aiebat, non tantum pro regni ambitione suscepisse principatum, quantum metu, ne forte ad alios migraret. Appellari autem se regem patris sui nuncupatione, & testes conuocabat iuuenes promptissimos: quorum cultus purpure, uel comæ, necnon & phalære, aliusq; ornatus sic studebatur, ut non ad iudiciū intrare, sed ad pompam procedere putarentur. Pompeius tamē cum hæc audisset, Aristobulum de uolentia culpans, dimisit eos, leniter allocutus. Nam dixerat ad prouinciam eorum sese uenturum, quod certius singula posset cognoscere, cum Nabathæorum primum prouinciam prouideret: & interim pacē eos habere præcepit. Aristobulo autem blandiebatur, ne prouinciam faceret rebellare, aditusq; uie concluderent, quod euenit.

De gestis Pompeii cum Aristobulo.

CAP. VI.

Arístobulus autē à Pompeio egressus, nec aliquid eorum que ille monuerat curans, in Delon ciuitatem peruenit, & exinde Iudæam perrexit. Quapropter iratus Pompeius, expeditionem quam contra Nabathæos parauit, at in Damasco & à Syria, legionesq; Romanorum contra Aristobulum produxit. Cumq; Pellam & Scythopolim transisset, in Corias peruenit.

peruenit, que initium est Iudæe Mediterrane: unde minutissimum oppidum super montem positum uidetur, Alexandrium nomine, quod Aristobulus confugerat. Tunc Pompeius destinans ad eum, iussit descendere: multisq; suadentibus Romanis, non rebellare, descendit. Cumq; disputasset contra fratrem suum de principatu, rursus in oppidum Pompeio concedente discessit: & hoc bis aut tertio fecit, sperans regnū obtinere, ad omnia que Pompeius præceperat, obedire se simulans, donec rediret ad munimina sua, timens ne regno spoliaretur, & Hyrcano principatus traderetur. Pompeius autē cum iussisset ei ut castella traderet: & custodibus propria manu scriberet, quatenus eum susciperent, obediuit hæc scribere.

De dolo & perfidia Aristobuli.

CAP. VII.

Discedēs autem ad Hierosolymā, bellum parauit. Intericidit uero tempore Pompeio contra eum exercitum ducente, quidam ex Ponto ueniens, nuntiauit Mithridatem hausto ueneno defunctum, quod illi filius suus Pharnaces confecerat. Cumq; in Hiericho castra posuisset, ubi maxime nascitur opobalsamum, unguentum optimum, cuius cum stros acuto lapide incisus fuerit distillat: manē Hierosolymā ascendit. Tunc Aristobulus poenitens ad Pompeium descendit, pecunias offerens, & in Hierosolymis eum suscipiens: rogabatq; bello desineret, & que uellet cum pace disponderet. Pompeius autē ueniam ei petenti præstitit: & mittit Gabiniū cum militibus ad ciuitatem ut pecunias obtineret. Sed cum nihil horum penitus egisset, Gabinius rediit, negatisq; pecunijs, de ciuitate exclusus est. Nam Aristobuli milites pactis minime consenserunt.

Quomodo irritatus Pompeius Hierosolymā cepit, Aristobulum uinctum Romam duxit.

CAP. VIII.

Quapropter Pompeius iratus, Aristobulum reclusit in carcerem: & ad ciuitatem peruenit undiq; nuntians.

nam, præter Septentrionalem partem. Circuit enim eam uallis
latissima, intus templum concludens, lapideo muro fortissimè
constructum. Seditio tamen hominum intus de presentibus re
bus erat, quibusdam iubentibus, Pompeio tradi ciuitatem: Ari
stobuli uerò socij, excludere eum & repugnare persuadebāt,
& illam habere uinctum. Qui cum in templo confugerent,
pontem ab eo in ciuitatem transpositum, ad obsidionem para
bant: Alij autem exercitum Pompeij susceperunt, & aulam
ei tradiderunt. Pompeius autem Pisonem legatum cum exer
citu desinuit palatium custodire, & domos uel templū ob
seruare. Qui prius quidem uerba pacifica in templo conclusis
offerebat, sed hi dum non obedissent, loca iuxta templum po
sita muris circumdedit, ad omnia Hyrcano ministrante. Pom
peius autem manè circa templum à parte Aquilonis, unde ex
pugnare eos potuisset, collocauit milites. Fuerunt nanque &
per illam partem turres altissime, & fossæ altissime, quæ ual
lo circumdabantur. Ponte nanque deciso munitior extiterat.
In qua ualle Pompeius cum aggerem in circuitu syluam inci
dentibus Romanis imponeret, & uideret satis fossam eorum qua
tam, machinamenta uel instrumenta bellica à Tyro deporta
ta superimposuit: per quæ etiam templum deposuit. Sed si no
bis patrium non fuisset, septimo die uacare, nullatenus ag
gerem construere Iudæis repugnantibus potuissent. Nam
bellantibus & occidētib; resistere lex concedit, si quid uerò
aliud aduersarij uelint facere, nulla nobis datur licētia sabbat
tis eos prohibere. Quapropter non certantibus Iudæis, nec
manus armantibus, turres exigere uel machinamēta Romanis
licuit fabricare, quibus postero die utebātur. Vnde potest no
stra erga Deum pietas legisq; custodia cognosci, quòd nihil
ob timorem obsidionis ad immolandum impediti fuissent, sed
secundo die manè & circa nonam horam super aram immo
labant,

labant, & neq; cōsuetudine belli sacrificium remittebant. Nam
cum capta ciuitas fuisset tertio mense Ieiuniorum, centesima
septuagesimanona Olympiade, Caius Antonio & Marco
Tullio Cicerone cōs. hostes templum ingressi cunctos
peremerunt: qui sacrificijs occupati, nullatenus sacra rupe
runt, aut timore anime conturbati, aut dolore morientū sunt
expulsi: sed omnia uoluerunt circa ipsas aras pati, dum puta
rent melius esse mori, quàm sacrificia imperfecta relinquere. Et
hanc non esse laudem mendacem, per quam pietas nostra ap
paret, sed ueram extitisse cuncti testantur qui Pompeij gesta
conscripserunt, inter quos & Strabo, & Nicolaus, nec nō &
T. Lilius Romanæ conscriptor historiæ. At cum machina
mentum primum illatum fuisset, turris maxima commota ce
cidit, & aperuit partem templi, per quam hostes irruerunt.
Quorum primus Cornelius Faustus Syllæ filius, cum suis mi
litibus super murum ascendit: post eum etiam per alterā par
tem Furius centurio cum suis: in medio uerò Fabius, & ipse
centurio cum turba fortissima. Tunc omnia eadē Iudæorum
complebantur. Quidam enim à Romanis, alij uerò semetipsos
occidebant. Erant etiam qui præcipites sese flammis inter do
mos iniicerent, minime ualentes uiolentiam sustinere. Cumq;
prostrata uiginti duo millia Iudæorum, Romanorū uerò pau
ci defuncti fuissent, capitur etiam Absalom, patruus simul &
focer Aristobuli. Non parua uerò in templo cōmissa sunt, dū
ea quæ priori tēpore inuisibilia uel inaccessibilia erant, adis
set Pompeius, & cum eo non pauci uidissent, quæ non liceret
nisi sacerdotibus intueri. Inuenerunt autem mensam auream,
& circa eam candelabra uel libatoria non pauca: nec non &
aromatatum multitudinem, & in thesauris sacras pecunias duo
millia talenta: quas Pompeius penitus contingere noluit, pro
pter pietatem: etiamq; hoc dignū sua uirtute perfecit. Cumq;
in posterum

in posterum ministris templi precepisset illud purgare, & legitima offerre Deo, Hyrcano principatu sacerdotij donauit: quod ei utilis apparuisset, & prouinciales prohibuisset Aristobulo auxilium prestare: autores quoque belli securi percussit. Faustum uero cum alijs qui propensius murum ascenderant, premijs dignis honorauit, & Hierosolymam sub conditione fiscalium Romanis exposuit. Ciuitates etiam quas prius Iudaei de inferiori Syria ablatas subegerant, sub suo principatu esse constituit: & omnem gentem prius nimis extensam, suos intra fines astrinxit: necnon & Gadaram paulo ante dirutam edificauit, Demetrio donans Gadarenos, suo liberti: reliquas autem, Hippon & Scythopolim, & Pellam, uel Dion, & Samaria, insuper & Marisam, & Azotum, & Iamniam, & Arethusam habitatoribus reddidit, quae mediterranea fuerant, praeter alias dirutas. Gazam uero dirutam maritimam, & Ioppen, & Doram, & Stratonis turrim, quam postea Herodes magnifice condidit, & cum porticibus uel templis eam ornasset, Caesaream cognominauit, Pompeius liberam reliquit: & a prouincia discessit. Horum malorum Hierosolymis autores Hyrcanus & Aristobulus extiterunt, cum inuicem inter se bella gessissent. Nam tunc & libertatem deposuimus, & subiecti Romanis sumus: & prouinciam quam armis possedimus a Syrijs ablatam, Syrijs compulsi sumus denuo restituere. Insuper decem millia talenta pauco tempore Romani nos exegerunt: & regnum quod antiquitus secundum generationem principibus sacerdotum dabatur, populare factum est. De his quidem competentis loco dicemus. Pompeius autem cum inferiorem Syriam usque ad Euphratem fluiuium & Aegyptum Scauro tradidisset, & duas legiones Romanas, per Siciliam Romam perrexit. Ducebat etiam cum sua generatione Aristobulum uinctum, cui dua filiae uel totidem filij fuerunt, quorum Alexand

Alexander euasit: nouissimus autem Antigonus cum patre uel sororibus Romam deportatus est.

De bello Scauri contra Petram.

CAP. IX.

Scaurus autem contra Petram Arabiae cum exercitu produxisset, propter difficultatem ciuitatis, in circuitu terram uastauit. Sed exercitu Romano fame fatigato, Antipater obediens preceptis Hyrcani, a Iudaea triticum uel quaecunque erant necessaria, destinabat. Cumque missus ab Scauro legatus Antipater ad Aretam perrexisset, per amicitias quas cum eo habuerat, flexit eum pecunijs, ne prouincia praedaretur. Qui etiam fidelissor eius pro trecentis talentis extitit: & in his bellum Scaurus sedauit. Siquidem non minus & ipse, quam Areta, concupiuit idem fieri.

De Gabinii gestis contra Alexandrum.

CAP. X.

Interiecto uero tempore, cum Alexander Aristobuli filius Iudaeam inuasisset, dux exercitus Gabinus de Roma ad Syriam usque peruenit: qui inter alia quae miranda fecit, contra Alexandrum produxit exercitum, nullatenus ualente Hyrcano uiribus illius resistere: cum etiam erigere Hierosolymorum muros festinaret, quos Pompeius deposuerat: hoc ne faceret, prohibuerunt eum Romani inibi constituti. Circumiens autem prouinciam, multos Iudaeorum armauit: & maturius quam sperabatur, collegit decem millia pedites, & mille quingentos equites: Alexandrii etiam castellum ualde munitum, & Macherunta iuxta montes Arabiae cepit. Igitur Gabinius contra eum ueniebat, cum iam M. Antonium, aliosque duces praemisisset. Qui cum Romanis militibus, & subiectis Iudaeis, quos Pitholus & Malachus ducebant, adunantes sibi & Antipatri societatem, Alexandro obuiam uenerunt, quos sequebatur etiam Gabinius cum legione. Alexander autem prope Hierosolymam accessit, ubi cum hostibus proelio facto, peremerunt Romani

Romani tria millia Iudeorum: capiunt etiam non minus tria millia. Interim Gabinius cum ad Alexandrium peruenisset castrum, inuicabat conclusos ad pacem, ueniamq; de prioribus suis delictis pollicebatur eis. Vbi cum plures hostiũ foras ualulum starent, M. Antonius fortiter decertans, in congressione multos prostrauit. Gabinius ergo exercitus partem cum ibi reliquisset, ut castellum uastaret, & ipse reliquam Iudeam circuebat, quãtasq; inuenisset dirutas ciuitates, renouari precepit: & restructe sunt, Samaria uel Azotus, Scythopolis & Anthedon, Raphia, uel Dora, Marisa, & Gaba, & alie non pauca. Cumq; omnes Gabinijs preceptis obedissent, ciuitates multo tempore deserte suos habitatores acquisierunt.

Gabinius quãdã mansuete prudenterq; se gesserit. CAP. XI.
HAcc cum per prouinciam egisset, redijt in Alexandrium ad eum Alexander destinauit, ueniam sibi de prioribus commissis postulans, & tradere castella, Hyrcaniam uel Macherunta, post etiam Alexandrium pollicetur: quæ Gabinius accepta euerit. Mater uerò Alexandri cum ad eum peruenisset (nam fauebat Romanis) marito eius & alijs filijs Romam abductis, concessit ei Gabinius quæ postulauit. Cumq; disposuisset pacem cum ea, Hyrcanum ad Hierosolymam reduxit, habiturum templi diligentia. Quinq; tamen curias constituitis aequalibus turmis gentem diuisit, quarũ una in Hierosolymis degrebat, alia in Gadaris, tertia in Amathunte, quarta uerò in Hiericunte, quinta in Sephoris Galilee: qui regia potestate liberati, sub optimatum gubernatione uiuebant.

De pugna Gabiniũ contra Aristobulum & alios. CAP. XII.
SEd cum Aristobulus à Roma ad Iudeam confugisset, & Alexandrium quod nuper dirutum fuerat, renouare desideraret, Gabinius milites cũ ducibus Sisinnio & Antonio & Scruillio

Scruillio mittit, ut id oppidum reconstrui prohiberent, simul & caperent. Multi tamen Iudæi ad Aristobulum transibant, propter ueterem eius gloriam nouis rebus studentes, necnò et Pitholauus dux Hierosolymorum cum mille ad eum refugit: sed multi qui ad eum conuenerunt, inermes erant, quos decreuit in Macheruntẽ ponere. Aristobulus ergo eos qui armis inopes erant dimisit, armatos autem octo milia existentes cum collegisset, perrexit ad bellum. Quos Romani fortiter inuadentes, pro alio facto uicerunt. Et licet Iudæi propensius decertarẽt, tamen atrocitate hostium ad fugam conuertuntur, quorũ quinq; milia prosternuntur, reliqui uerò dispersi ut unusquisq; ualuit, per fugam sibi salutem quæsiuit: tamen plus mille Aristobulus habens, in Macheruntẽ munitissimum oppidũ recessit. Cumq; male perdidisset, nihilominus spem sibi bonã promittebat. Per duos tamen dies obsidioni resistens multis per fossus uulneribus, captiuus cum Antigono filio, qui de Roma cum eo fugerat, ad Gabinium trahitur. Aristobulus quidẽ his casibus usus, rursus ad Romanam ciuitatẽ trãsmittitur, quo ligatus tenebatur, cum regnum & principatũ sacerdotij, tribus annis et sex mensibus gessisset, uir clarus & magnanimus, filios autem eius senatus matri remisit, Gabiniõ scribente hoc ei promissum fuisse pro castellorum proditione, sed hi quidem in Iudeam remeant. Gabinius autem cum contra Parthos exercitum duxisset, & Euphratem fluuium transisset, placuit ei ad Aegyptum reuerti, quatenus Ptolemæum ibi restitueret. Hæc uerò & per alios historiarum scriptores monstrata sunt. Gabinijs deinde militibus Antipater ministravit triticum, & arma, & pecunias, & Iudæos prope Pelusium auxiliares effecit, qui custodes Aegyptiorum adituum fuerant. Cumq; ex Aegypto remeasset, & ad Syriã peruenisset, seditionibus et turbis eam inualescem inuenit. Siquidem Alexander Aristobuli filius, III III recipi

recipiens rursus per uolentiam principatum, multos Iudeorum subtraxerat, magnoq; cum exercitu provinciam inuadens, omnes Romanos, quantos inuenire poterat, occidebat, resurgientes ad montem Garizin. Gabinius autem hæc uidens, Antipatrum ut prudentem præmittit ad illos qui rebellabant, ut eorum sedaret amentiam, quatenus ad meliorem sensum redirent. Qui cum perrexisset, multos quidem castigauit, & ad competentia restituit. Verum tamen Alexandrum comprehendere non potuit, dum exercitum haberet triginta milia Iudeorum: qui cum Gabinio confligens uincitur, decem milibus suis prope Taburium montem prostratis. Gabinius autem eum disposuisset Hierosolymorum ciuitatem, Antipatri uoluntati obediens, contra Nabatheos expeditionem produxit: quos cum in pugna uicisset, Parthorum transfugas Mithridatem & Orsancem dimisit: qui fide nõ seruata, ad proprios remeauerunt. Sed Gabinius cum operam maximam uel clarissimam expeditionem fecisset, Romam rediit, Crasso tradens ducatum. De Pompeij & Gabinijs contra Iudeos expeditione conscribit Nicolaus Damascenus, & Strabo Cappadox, nihil unius altero amplius exponens.

De Crassi gestis apud Parthos & Iudeos, & de Iudeorum dispersione.

CAP. XIII.

Crassus autem cum cõtra Parthos militã produceret, ad Iudeam peruenit: & pecunias tẽpli, quas Pompeius non tetigerat, duo milia talentorum abstulit, necnon & totam reliquam aurum usq; ad octo milia talentorum. Tulit etiam trabem auream uersatilem, trecentas minas pensantem. Mina uerò apud nos dua & semis libræ existimantur. Tradidit uerò ei hanc trabem custos pecuntarum, Eleazarus nomine sacerdos, non maleuolo animo, nam iustus et bonus fuerat: sed dum somnisa fuisset ei custodia uelorum templi, quæ mira pulchritudine

tudine uel constructione pretiosissima resplendebant, in hac trabè pendentia, & Crassum uidisset templi cunctum aurum uelle colligere, ueritus ne templi cunctum ornatum auferret, auream ei trabem pro redemptione omnium præstitit: dum & iniuriandum ab eo accepisset, nihil aliud à templo tollendum, sed solo contentum esse auro ab eo tradito, quo multa milia pondo posset inuenire. Hanc uerò trabem alia lignea circumdabat, ideoq; latebat. Crassus uerò licet irasset, nihil aliud in templo tangere, post acceptam tamẽ trabem transgressus, omne templi aurum deposuit. Nemo tamen miretur, si tanta diuitiæ in nostro templo fuissent, dum has omnes per diuersam terram Iudæi deum colentes, ibi ex antiquis temporibus obtulissent. Nec magnitudo prædictarum pecuntiarum testimonio caret, nec arrogantia nostra per tantam magnitudinem diuitias extollit, sed multi alij conscriptores nobis testimonium ferunt: necnon & Strabo Cappadox ita dicens: Transmittens autem Mithridates in Coam tulit pecunias, quas ibi Cleopatra regina deposuerat: aurum etiã & Iudeorum octingenta talenta. Nobis itaq; pecuniæ publicæ non sunt, nisi dei tantum. Vnde manifestum est, Iudeos per Asiam constitutos, ueritos Mithridatem has pecunias in Coam transmississe. Non enim ex Iudæa fuerunt in Coam pecuniæ, dum ciuitatẽ & templum munitissimum haberent: sed neque Alexandriae habitantes Iudeos, uerisimile est hoc fecisse, dum nihil omnino Mithridatem timerent. Testis nobis est idem Strabo & in alio loco, quia tempore quo transijt Sylla in Græciam pugnaturus Mithridati, Lucillum transmississe fertur in Cyrenen ciuitatem, propter nostræ gentis seditionem, quæ totum orbem compleuit, ita dicens: Quatuor in ciuitate Cyreneorum partes existunt, ciuium & agricolarum, tertia uerò colonorum, & quarta Iudeorum. Hæc per omnes ciuitates iam dispersa est, & nullus

mundi locus facile inuenitur, in quo non hanc gentem uideamus. Nam Aegyptus, & Cyrenæa dum sub uno regno fuissent, omnem conuersationem horum æmulatæ sunt, ita ut scripturis eorum uterentur: & præsertim pecunias secundum patrias leges Iudeorum congregarent. In Aegypto ergo summam partem Iudeorum habitasse demonstratur, et Alexandria ciuitatis maxima pars huic genti deputata est. Ordinatus uero etiam princeps, qui causas eorum et instrumenta publica debebat curare, et præcepta dare, tãquã princeps perfectæ Reip. In Aegypto tamen hæc generatio conualuit, eò quòd initio Iudei Aegyptij fuissent, & quia iuxta prouinciã Iudeam Aegyptus iacet: necnon & propter illos, qui exinde ad Aegyptum peruenerunt. Ad Cyrenæam autem ideo transiit, quòd et ipsa finitima Aegypto existeret, quemadmodum & Iudæa, quòd sub uno regno prius fuissent. Strabo quidem hæc retulit. Crassus autem, cum omnia disposuisset, quemadmodum uellet, contra Parthos egreditur, ubi cum toto suo defecit exercitus: sicut & alibi demonstratum est. Sed Casius, dum ad Syriam fugisset, & uindicasset eam ab incurSIONIBUS Parthorum, qui nimis per Crassi perditionem audaciores fuerant, rursus ad Tyrum peruenit: & exinde ad Iudæam ascendit. Tarichenam uero ciuitatem inuadens, statim prædauit, & triginta milia uirorum capti uauit: Pitholaum etiam seditionis Aristobuli successore cepit, Antipatro inuitante. Qui etiam cum apud eum multum ualuisse, idumæis amicus erat, de quibus & uxorem nobilissimam nomine Cyprin sibi contunxit: ex qua quatuor liberos procreauit, Phaselũ, & Herodem qui postea rex fuit, & Iosippum, & Pheroram, filiam quoque Salomen. Hic autem Antipater, dum cum alijs potētissimis amicitias, & hospitium copulasset, Arabo potius se sociauit: cui etiam filios suos dum bellaret, cõmendauit. Igitur Casius, cum expeditionem super Euphras

Euphratem duxisset, prohibuit illam deuastari prouinciã, sicut & alibi relatum est.

De Aristobulo interfecto.

CAP. XIII.

Interfecto uero tempore, cum Caesar Romam teneret, post Pompeij uel senatus fugam, soluens à uinculis Aristobulum, ad Syriam transmisiit: duas ei tradens legiones, quatenus paratam illi ut potens faceret Iudæam. Aristobulus autem potentia à Cesare donata, minime potitus est. Nam Pompeiani præoccupantes ueneno eum corruerunt, & sepelierunt cum Caesaris socijs: quo multo tempore iacuit, usquequo Antonius eum ad Iudæam remitteret, & in regijs monumentis poni præciperet.

De morte Alexandri Aristobuli filii.

CAP. XV.

Cipio autem mandat Pompeio, Alexandrũ Aristobuli filium occidendũ, dum culparet eum de his, quæ prius contra Romanos egisset: & securi eum percussit. Quo in Antiochia defuncto, fratres eius Ptolemæus Minaci, tyrannus Chalcidis prope Libanum montem constituta, detinuit. Qui cum filium suum Philippionem in Ascalona ad Aristobuli uxorem destinasset, iussit eam mittere filium Antigonum cum eius sororibus: e quibus alteram Philippionem cum dilexisset, uxorem eam habuit. Quem postea Ptolemæus pater eius occidens, matrimoniali iure eam duxit uxorem, & prouidentiam fratribus eius impendebat.

De profectu Caesaris in Syria & Aegypto.

CAP. XVI.

Post mortem uero Pompeij, dum Caesar cõtra Aegyptum pugnaret, Antipater Iudeorum potentissimus, mandatis Hyrcani obediens, multum illi utilis apparuit. Nam Mithridates Pergamenus, dum per Corycum transiret, & minime potuisset per Pelusium uiam conficere, sed in Ascalone moraretur, Antipater ei tria milia armatos Iudeos adduxit, necnò

et Arabum nobilissimos auxiliares illi parauit: et propter eum omnes Syri propensius Caesaris partes adiuuabant. Verum et Iamblicus potentissimus, et Ptolemæus filius eius, Libanum montem habitantes, cum omnibus ciuitatibus eandem pro Cesare mentem habebant. Mithridates autem surgens e Syria, cum ad Pelusium peruenisset, et eum non suscepissent, ciuitate obsidebat: cuius maxima uirtute Antipater primus patrem muri deiecit, et reliquis uiam ingredi ciuitatem parauit. Et Pelusium quidem ita deuastatur. Antipatrum autem et Mithridatem euntes ad Cesarem, cum Aegyptij Iudæi transire prouinciam uerarent, quæ Onia dicitur, Antipater eos flexit ad Caesaris amicitiam, principis sacerdotum literas eis ostendens. Quod cum audissent Memphitidem habitantes, simili modo Mithridatem ad se inuitarunt. Ad quos cum profectus fuisset, et ad locum qui dicitur Delta, peruenisset, configit cum hostibus, circa locum qui dicitur Iudæorum castra. Habebat autem dextrum cornu Mithridates, leuum uero Antipater. Sed commisso prelio, inclinatur cornu, quo Mithridates pugnabat: qui periclitatus esset, nisi per ripam fluuij cum suis militibus Antipater currens, deuius iam aduersarijs, mortis eum periculo liberasset. Nam uictores Aegyptios ad fugam conuertens, et persecutus, castra eorum deuastauit: Mithridatemque fugientem retinuit. Cuius ceciderunt milites octingenti, Antipatri uero quadraginta. Sed cum Mithridates Cesari demandasset uictoriam, simul et salutem, quam per Antipatrum obtinuit, Caesar Antipatrum quidem tantum dilexit, ut etiam uteretur eo per omnia bellorum pericula. Quapropter et uulnerari Antipatrum seuisime contigit. Ergo bello finito, Caesar cum in Syriam nauigasset, Hyrcano quidem principatum sacerdotij firmum indulgit. Antipatrum uero ciuitate Romana et immunitate donauit. Dicitur tamen Hyrcanum

Hyrcanum huic quoque militia in Aegypto sociam extitisse, sicut testatur Strabo Cappadox, ex auctoritate Asinij ita referens: Post Mithridatis et Hyrcani principis sacerdotum in Aegypto profectioem. Idem Strabo alibi ex auctoritate Hypsicrati, rursus ita retulit: Mithridatem solum exisse, uocatum autem secundo: cui Antipater Iudææ tutor in Ascalone tria milia militum preparauit, et alios potentissimos inuocauit: sociatum etiam Hyrcanum huic militiae dicens. Hæc quidem Strabo exposuit. Sed cum uenisset Antigonus Aristobuli filius tunc ad Cesarem, et patris sui calamitatem defleuisset, qualiter propter ipsum ueneno fuerit interemptus, fraterque suus securi a Scipione percussus, petebat miserari se a regno depulsum: præterea Hyrcanum et Antipatrum accusabat, quod male gentem regerent, et in se crudeliter egissent. Antipater autem eum affuisset, satisfacerebat de obiectis sibi criminibus, rebellem Antigonum cum suis socijs differens: et narrabat, quantum ipse laborasset in expeditione coram ipso Cesare: et dicebat iuste Aristobulum Romanum tractum, quod semper Romanis hostis extitisset: fratrem uero eius latrocinij causa poenam a Scipione meritam sumpsisse. Cum hæc Antipater uerba fecisset, Caesar Hyrcanum quidem principem sacerdotum ordinauit, Antipatro uero potestatem donauit, quam ipse elegerat, tutorem eum totius Iudææ constituens. Hyrcano quoque concessit patriæ muros restituere, cum hanc ille gratiam ab eo petisset: nam adhuc diruti iacebant, ex quo Pompeius eos deposuerat, unde a consulis in Capitolio senatusconsultum hoc modo prolatum est: L. Valerius, Lucij filius, Cos. Cōueniente senatus Idibus Decemb. in templo Cōcordiæ, præsentem L. Copinio, L. Collinæ filio, et Cepario filio Quirini, de his quæ Alexander Dorothei, et Numenius Antiochi, et Alexander Iasonis, Iudæorum legati, optimi uiri et auxiliares locuti sunt, renouantes

cum Romanis gratias, & amicitias praeexistentes, clypeū aureum pro iudicio auxiliorū deuouerunt, quinquaginta milium scilorum: & petierunt literas sibi dari ad omnes liberas ciuitates, quatenus prouincia uel portus eorū nullam uiolentiam pateretur. Placuit igitur senatui amicitias & societatem cum eis componere, & omnia quae supplicauerunt, concedere, clypeumque suscipere. Haec acta sunt sub Hyrcano principe sacerdotum, & rectore gentis, nono anno, mense Panemo. Hyrcanus autem etiam ab Atheniensium populo laudatus est, cum multum ei apparuisset benignus: nam miserunt ei scriptum huiusmodi decretum: Sub iudice uel sacerdote Dionysio, fillo Aselepiadis, mense Panemo, uicesimo quinto die, datum est magistratibus decretum Atheniensium sub praeside Agatho, de quo Deucles Menandri Alimusius scriba exposuit: Munchionis undecimo die, concilio iudicum facto in theatro, suffragiū tulit Dorotheus princeps sacerdotū: cum quo asidens Dionysius filius Dionysij, dixit: Quoniam Hyrcanus Alexandri princeps sacerdotum, & rector Iudaeorum, permanet cum populo nostro, uel singulis ciuibus fidelis existens, & omni circa eos utitur industria: ubique uenientes Athenienses seu legationis causa, seu priuatim, munificenter ad se suscepit, & prouidit quatenus illi redirent, decretum quidem de his & prius factum est: nunc uerò Dionysio Dorothei Sunitensi suggerente, & de uiri uirtute populum ammonente, quomodo uoluntatem habet bene nobis quod potuit semper facere, placet honorare uirum aurea corona optima secundū legem, & dedicare ei imaginem aeream in templo populi, uel Gratiarum: decernere uerò coronā in theatro, cum Libero patri tragœdiae solennia celebratur, & in Panathenaeis, & Eleusinijs, & in gymnicijs certaminibus, diligentiam uerò magistratus habeant, ut si permanserit, & seruaerit fauorem nostrum, omne
quod

quod excogitamus pro gratia uel honore uiri, munificenter compleatur: quatenus cum haec ita facta fuerint, appareat noster populus optimus eum amplecti, uicesque reddere gratiarū, ut ille nostrum studium iam honoribus affectus imitetur: imò etiam debemus eligere ab omnibus Atheniensibus, qui decretū ei deportent, ut cum honorem susceperit, festinet benefacere semper nostrae ciuitati. Romanorum ergo uel populi Atheniensium erga Hyrcanum merita demonstrauimus.

De Herode instituto rege, & gestis prioribus.

CAPVT XVIIII.

Cæsar autem cū Iudaeam disposuisset, in Syriam nauigauit. Antipater autē ut Cæsare à Syria deduxit, in Iudaeā reuertitur: & statim muros à Pompeio dirutos reconstructit, seditionemque prouincialium sedauit: interminationibus simul et persuasionibus requiescere eos inuitas, cū diceret: Si quis Hyrcano cōsenserit, feliciter uitam suā potest peragere. Qui uerò ad spem rebellandi peruenerit, & lucro priuabitur, & me ipsum pro patrono dominum, Hyrcanū autem pro rege tyrannū sentiet, Romanos uerò ac Cæsarem pro rectoribus amaros hostes: nam minime patientur amoueri, quē ipsi principē constituerunt. Sed cum tardū & segnem Hyrcanū uidisset, priorē filium suū ducem in Hierosolymis ordinauit, secundū uerò Herodem Galilaeae tutore demonstrauit, adhuc omnino iuuenem, nam quindecim annorū tunc erat: cui nihil obfuit iuuentus, diū prudentiam super aetate haberet. Qui cum occasione inuenisset, statim ad uirtutis ostentationē prorupit. Siquidem Exechiā principem latronū comprehensum, qui Syriam cū magna turba uexabat, fecit interini cū multis suis praedonibus. Quo facto nimū à Syris amplectitur, unde & in amorem eius exarserunt, quod à latrocinij prouincia eorū esset erepta. Laudabant ergo cum per ciuitates & per uicos, quod pacē eis praestitisset
m m s stitisset

stitisset, & tuitionem prædiorum suorum inuenissent. Quæ propter & Sexto Cæsari, cognato magni Cæsaris, tunc totam regenti Syriam, amicus factus est. Cum uero æmulatio pro filiis Herodis Phasellum fratrem eius intrasset, non minor studium tali gloria reperiri: & in Hierosolymitis fautores sibi parabat, dum & ciuitatem haberet, & populi negotia non ignorare tractaret. Quæ Antipatrum faciebant ab omni gente, tanquam esset omnium dominus, honorari: tamen ex tali claritate, quæ sæpius contingunt, Hyrcani fidem transgressus est. Potentissimi uero Iudeorum, Antipatrum uidentes cum filiis extolli per fauorem gentis, & reditus Iudææ, uel pecunias Hyrcani, nimis inuidebant ei. Nam Antipater amicitias cum imperatoribus Romanorum composuerat: & cum flexisset Hyrcanum pecunias transmittere, tanquam suas, & non Hyrcano præstare eas, Romanis principibus destinabat. Unde manifeste Antipatrum accusabant, dicentes Hyrcano: Usquequo ista patris? an non uides Antipatrum cum filiis principatu præire cunctos, teque nomen tantum regum possideres? Sed ne te lateant, ne putes sine periculo tuo negligere negotia, dum Antipater & filij eius totam nunc auctoritatem contineant, & hanc sine tuis iussionibus disponant. Nam Herodes filius eius Ezechiam & omnes qui cum eo erant, peremit: nostram legem transgressus, quæ hominem prohibet occidi, licet malignus sit, nisi primum in concilio condemnatus sit. Ille uero, dum nullam a te suscepisset potestatem, hæc ausus est committere. Quæ cum Hyrcanus audisset, flectitur: plus autem iram eius incenderunt matres eorum, quos Herodes interfecerat, dum per singulos dies in templo eum peterent, ut Herodes ante concilium de se suis redderet rationem. Commotus igitur Hyrcanus, Herodem uocauit, satisfacturum de criminibus sibi illatis. Qui per suasionibus patris impulsus, uenit. Nam sic ei præceperat, ut non

priuatus

priuatus, sed cum tutela & custodia corporis adueniret. Qui cum & Galilæam, ut putauit prodesse sibi, disposuisset, militum parua manu circumdatus uiam secebat, ut nec terribilis uideretur Hyrcano, cum maxima ueniens multitudine, nec nudus uel incautus coram iudicibus esset: imò & Sextus Cæsar, Syriæ rector scripsit Hyrcano, supplicans, ut liberaret à iudicio Herodem: simul & interminabatur ei, si non obediret. Sed Sexti literæ occasio fuerant, ne quid pateretur à sententia concilij Herodes, sed magis absolueretur. Nam diligebat eum Hyrcanus, tanquam filium. Herodes autem, cum in medio unâ cum suis militibus astitisset, omnes perterruit: nec ausus est aliquis ex his eum accusare, qui primum contra eum exclamabant, sed omnes sub quiete & silentio, rei exitum sustinebant. Quæ cum ita sedissent, unus quidam nomine Sameus, uir iustus, & propter hoc minime deuitans periculum, surgens ita locutus est: Viri iudices & rex, neminem scio ad iudicium à uobis uocatum ita constituisse, neque uos nosse quicquam opinor simile: sed omnis quicumque in hoc iudicium peruenit exquirendus, humiliter astitit, misericordiam à uobis expetens, capillis prolixis, & ueste nigra indutus: hic autem Herodes optimus iuuenis, reus pro homicidio satisfacturus, de tali crimine uocatus interest purpura circumdatus, & caput ornatum habens compositione criminum, stipatusque armis, ut si condemnatus secundum legem fuerit, nos quidem interficiat, ipse uero uim faciens ueritati, liberetur. Sed Herodem de his non culpabo, siquidem suum commo dum plura quam legem fecit: sed uos uel regem accuso, quæ tantam ei licentiam dedistis. Scitote tamen maximum esse decum, quia hic, quem nunc propter Hyrcanum uultis absolueri, quædog: uos & ipsum regem torquet. Nihil autem hæc dicendo mentitus est. Nam Herodes, cum regnum cepisset, omnes occidit in concilio tunc inuentos, cum ipso Hyrcano præter

præter Samecum, quem nimis dilexerat propter iustitiam eius: & quòd ciuitate posthac obsessa ab Herode & Sosio, per sua fisset populo, ut Herodem acciperent, dicens, propter peccata eum non posse deuitari. De his quidem suo loco dicemus. Hyrcanus autem cum uidisset propensiores iudices ad necè Herodis, iudiciũ in posterum diem distulit: & mittens ad Herodem furtim, persuasit ei ciuitatem relinquere, ut ita posset periculum declinare. At ille cum discessisset in Damascũ, fugiens regem, & ad Sex. Cæsarem peruenisset, ita apud se decreuit, ut si uocandus ad iudiciũ esset, non obediret. Indignabantur autem iudices Hyrcano, dicentes quomodo hæc omnia cõtra eum essent. Illum uerò cum nihil lateret, nihil agebat amentia neque imbecillitate sua. Sed cum Sextus Herodẽ ducẽ in inferiori Syria ordinasset (nam hoc ei pecunijs uendidit) Hyrcanus timebat eum, ne quando contra se exercitiũ produceret. Non multis autem transactis diebus, hoc euẽnit. Herodes enim aduersus eum expeditionẽ ducens, irascebatur, cõ quòd ad iudiciũ uocatus sit satisfactorius. Prohibuerunt tamen eum obuiant uenientes pater Antipater, & frater, impetumq; eius retinuerunt: rogantes, ne accederet prope Hierosolymã: nec aliquod opus niteretur facere contra eos, qui concesserunt ei ad talem peruenire dignitatem. Deprecabatur etiam, ut indignationem deponeret, quòd uocatus ad iudiciũ esset, sed absolutionis gratiam potius recordaretur: nec ita dolorem consideraret, ut soluti ingratus existeret: & anima aduertendũ uerò, quòd & bellicorum casus deus dispensat, quapropter uictoriam non omnino speraret, expugnando regem & amicũ, qui multũ ei profuisset, nihil uerò sponte in eum commisisset aduersi: sed per maleuolos suosores actum, quòd difficultatis umbram præstitit. Flexus his Herodes, & arbitratus satis sibi factum, quòd suauit fortitudinẽ genti demonstrasset, reuersus est. Per Iudæam

ergo

ergo taliter se res habebant.

Decreta Romanorum aliorumq; populorum & urbium de amicitia Iudæorum.

CAP. XII.

Cæsar autem cum Roman uenisset, parabat ad Aphricam nauigare, quatenus Scipionem uel Catonem expugnaret. Ad quem Hyrcanus dirigens legatos, petijt cõfirmare eum cõ amicitias. Videtur mihi necessarium et hoc exponere, qualiter Romanorum principes cum nostra gente sunt pacati: ne lateat aliquos quòd & Asia, et Europa reges studium habuerunt, sociare sibi nostram fortitudinem, dum eorũ fidem dilexissent: sed quoniam multi propter odium nostrum minime credunt Persicis uel Macedonicis scriptionibus de nobis, cõ quòd non eadẽ ubiq; in publicis locis deposita demonstrantur, sed apud nos tantũ & alios quosdam Barbarorũ, de Romanis tamen decretis non est ambigendum: nam & publicis locis reposita hætenus, & in Capitolio tabulis æreis cõscripta, continentur. Nam & C. Iulius Cæsar, Alexandria Iudæos per æream tabulam demonstrauit Alexandrinos ciues existere. Unde initium approbationis faciam dum pando senatus consulta, & C. Iulij Cæsaris de Hyrcano, uel gente nostra, decreta. C. Iulius Cæsar, imperator & pontifex, & dictator secundo, magistratibus Sidoniorũ, & curiæ, & populo salutem. Si sani estis, bene est: et ego sanus sum, cum meo exercitu. Exẽplum facti decreti ad Hyrcanũ filium Alexandri, principem sacerdotum, & rectorem gentis Iudæorũ, uobis destinauit, quatenus in publicis uestris annalibus reponatur. Volo ergo uos Græce uel Latine in ærea tabula scriptũ hoc ponere, quod huiusmodi est: C. Iulius Cæsar, imperator & pontifex, secundo dictator. Cum deliberata sententia decreui, quoniam Hyrcanus Alexandri, Iudæus, & nunc, & in prioribus annis, in pace & bello, fidẽ & studiũ demonstrauit, cui multi etiam

confi

consules testimonium præbent: insuper & in propinquo Alexandria loco, cum mille quingentis militibus auxiliatoribus nobis occurrit, & ad Mithridatem à me destinatus cum omni deuotione fidelis apparuit: propter has ergo causas Hyrcanus Alexandri, filiosq; eius, rectores Iudeorum esse, et principatum sacerdotij gentis Iudaicæ semper habere secundum patrios mores, præcipio: ipsum quoq; filiosq; eius, auxiliatores uobis & inter uiros amicissimos esse censendos, quantacumq; uerò sacroralia iura sunt, eum uel filios eius possidere decerno. Si qua uerò intersuerit questio de Iudaicis rebus, placet nobis iudicium de his adhibere: exhyemationes uerò militum, aut pecunias exigendas ab eis, minime probaui. C. Cesaris dictatoris, consulis data concessaq; decreta sic habent: ut filij eius principatum gentis Iudeorum, & donata sibi loca possiderent: ut princeps sacerdotum idem & rector gentis Iudeorum legatum uim passis adesset: & quia transmisset ad Hyrcanum Alexandri filium, principem sacerdotum, Iudeorum legatos, qui de amicitijs uel auxilio cum eo loquerentur, & dedicarent et æbulam æream in Capitolio, & in Sidone, & Tyro, & Ascalone, & in templis, scriptam apicibus Græcis uel Latinis, quæ infra exposita continentur. Ut uerò hoc decretum omnibus per ciuitates curatoribus, & iudicibus, & amicis innotesceret, & hospicia legatis præstarentur, & sanctiones ut ubiq; destinarentur, præcepit C. Cesar, imperator, consul, honoris & uirtutis & clementiæ causa, concessit pro comodis senatus et populi Romani, Hyrcanum Alexandri filium, liberosq; eius, principes esse sacerdotum, uel antisites Hierosolymorum et gentis Iudaicæ, iure quo & pro aui eorum sacerdotium suum gesserunt. C. Cesar, quinque consul, decreuit habere hos, uel manere Hierosolymorum ciuitatem, & gubernare eam, Hyrcanum Alexandri, principem sacerdotum Iudeorum, rectorem gentis
secum

secundum suam uoluntatem, ut Iudeis in secundo anno locationis ex rebus cori, id est, triginta modijs subducantur: neq; ut aliqui eis calumnientur, neq; tributa ab eis exigant. C. Cesar, dictator secundo sanxit, ut per singulos annos Ioppenses tributa Hierosolymorum ciuitati præsentent, excepto septimo anno, quem Sabbaticum annum appellant, quoniam in eo neque fruges agrorum colligunt neque seminant: necnon etiam Hyrcano, & filijs eius decimas præbeant, et ut nullus uel præses, uel dux, uel legatus in finibus Iudeorum auxilia colligat, uel militibus liceat pecunias exigere ad exhyemandum, aut pro nomine alicuius: sed esse undiq; liberos. Quæcunque postea habuerunt, uel emerunt, uel possederunt, omnibus his eos potiri: & Ioppen ciuitatem, quam ab initio Iudæi habuerunt, & cum amicitias cum Romanis fecissent, eorum esse, sicut & nobis prius placuit, imperamus. Ex qua ciuitate Hyrcanum Alexandri filium, liberosq; eius à possessoribus terre, & à portu, tributa consequi iubemus: de Sidone modios uiginti milia, sexcentos septuagintaquinque, per singulos annos, excepto septimo anno, quem Sabbaticum uocant, in quo neque arant, neque fructum arborum colligunt. Prædia etiam in maximo campo, quæ Hyrcanus & pro aui eius prius possidebant, placet senatui, hæc Hyrcanum & Iudeos habere, eodem iure quo & prius possederunt. Manere etiã iura, quæ ab initio inter Iudeos uel principes sacerdotum fuerunt, & institutiones quas populo uel senatu decernente habuerunt, præterea eodem iure liceat illis uti. Et in Lydia loca etiam uel terras, quas pro hospitalitate reges Syri uel phœnices per donationem Romanorum possederunt, eas senatus probauit Hyrcanum rectorem gentis Iudeorum habere. Dari etiam licentiam Hyrcano, omnibusq; ab eo missis, ut cum senatoribus in ludo monomachorum, uel bestiarum sedentes spectent: & si petierint dictatorem uel
magi

magistrum equitum, ut in senatu eos introducant, & responsa eis tradant intra decimum diem: hoc fiat post senatusconsultum. C. Cæsar, quater imperator, quinque consul, in perpetuum dictator, huiusmodi uerba fecit de iure Hyrcani Alexandri, principis sacerdotum, & rectoris gentis Iudeorum. Prædecessores mei imperatores in provincijs, cum testimonijs Hyrcano principi sacerdotum Iudeorū, & Iudeis coram senatu uel populo Romano præbuisent, cumq; gratias ei populus & senatus egisset, bene nobis uisum est memoriam habere & prouidentiam, quatenus Hyrcano ac Iudeorum genti filijsq; Hyrcani, a senatu et populo Romano, pro suo erga nos favore, gratie retributionis redderentur. Iulius Caius dictator & consul Romanorum, magistratibus Parianorum, Carie ac populo salutem. Interpellauerunt me Iudei in Delo, et quidam de Colonijs Iudeorum presentibus uestris legatis, & demonstrauerunt decretum, per quod nos eos prohiberi patrijs moribus & sacrificijs uti. Ergo mihi non placet in nostros amicos & auxiliares talia fieri decreta, uel prohiberi eos secundū suam uiuere consuetudinem, seu pecunias ad conuiuia & ad uictimas inferre: quando hoc facere nec Romani quidem prohiberentur. Nam Caius Cæsar noster consul, dum in sanctionibus suis uetaret collegia per ciuitates congregari, hos solos non prohibuit, nec pecunias conferre, nec conuiuia parare: & ego quoq; alios prohibens, istis solis præcipio secundū patrios mores & leges conuenire. Bene ergo faciatis si prolatam sententiam contra nostros amicos uel auxiliares, propter nostrum erga eos studium & fauorem auferitis. Post Caij mortem, Marcus Antonius, & Publius Dolabella consules, cum senatum congregassent, & Hyrcani legatos introduxissent, locuti sunt de quibus petierūt, & amicitias cum eis fecerunt, & omnia eis concedi senatus decreuit quæcumq; postula

postularent. subiecto etiam senatusconsulto, quatenus probationem dictorū habeant, qui hanc historiam relegunt: quod tale fuit senatusconsultum ab arario transcriptum de tabulis publicis, sub Quinto Rutilio ararij custode: dum tertio Idus Aprilis, in tēplo Concordiæ conscriberentur, presente Lucio Calphurnio, & reliquo senatu. Publius Dolabella et Marcus Antonius cōsules, dixerunt: De his quæ per senatusconsultum Caius Cæsar pro Iudeis decernens in arario deponere non occurrit, sic placet nobis, sicut & senatui uisum est, ut hæc in tabulis æreis deponantur, & per singulas ciuitates transmittantur, quatenus curēt & illi in tabulis reponere quod decretum est: Quinto Idus Februarias, in tēplo Concordiæ. Legati autem principis sacerdotum fuerunt Lysimachus Pausaniæ, Alexander Theodori, Patroclus Chereæ, Ionathas Oniæ. Misit autem & ex his legatis unum Hyrcanus ad Dolobellam, tunc Asiæ procōsulem, petens eum soluere Iudeos à militia, ut patriam custodirent cōsuetudinem, quod facilius impetrauit. Siquidem Dolabella cum accepisset literas Hyrcani, nihil remoratus scribit per totam Asiam pro Iudeis, & ad Ephesinam ciuitatem, primā totius Asiæ, quæ huiusmodi legebatur, sub iudice Artemione, mensis Lenæonis die prima: Dolabella imperator Ephesiorum curiæ, & magistratibus uel populo salutem. Alexander Theodori, legatus Hyrcani, filij Alexandri principis sacerdotum, & rectoris Iudeorum, intimaui mihi, quod non possent ciues sui militare, dum nec arma portare possint, nec iter facere diebus sabbatorum, nec alimentorum secundum patrias leges copiam habere: iccirco ego sicut prædecessores mei imperatores, præbeo eis militiæ renusionem, & concedo patrijs uti legibus secundum solennes & sacras immolationes, & congregare sicuti solent pro sacrificijs pecunias, & uolo uos hæc per singulas conscribere ciuitates.

tates. Hanc quidem Dolobella Hyrcano legationem mittente, nostris donavit licentiam. Lucius autem Lentulus cōsul dixit: Ciues Romanos Iudæos, templa habentes, Ephesi ante tribunal, religionis causa à militia dimissi duodecimo Calendarum Octobris. Lucio Lentulo, & Caio Marcello consulibus, presente senatu. Balbus legatus & uicarius, Ephesiorum magistratibus, curiæ & populo salutem. Iudæos per Asiam constitutos, Lucius Lentulus consul me pro ipsis petente, à militia dimisit. Postulans uerò post hæc & Fannium tribunum plebis, & Lucium Antonium ararium, impetraui. Vos autem cupio curare, ne quis eis molestiam inferat. Decretum Deliorum sub preside Diotomense Thargelione, uicesima die ad titulationem iudicum. Marcus Piso legatus, adueniens in ciuitatem nostram, pro delectu militum conuocans nos, & multos ciuium, precepit, ut si qui sunt Iudæi ciues Romani, nequaquam militare cogantur, eò quòd Cornelio Lentulo consuli religionis causa Iudæos dimittere placuit. Quapropter obedire consuli nos oportet. His similia Sardiiani quoq; de nobis decreuerunt. Caius Fannius Caii filius, dux, consul, magistratibus Coorum salutem. Volo uos scire, quomodo legati Iudæorum adierunt me, petendo accipere senatusconsultum pro ipsis constitutum, quæ etiam subiuncta sunt. Igitur uolo uos curare uel providere his hominibus secundum senatusconsultum, quatenus per uestram prouinciam incolumes ad propria reuertantur. Lucius autem Lentulus consul dixit. Ciues Romanos Iudæos qui templa Iudæica habere Ephesi uidentur, religionis causa dimissi. Hoc factum est duodecimo Calendarum Iuliarum. Lucius Antonius, Marci filius, uicarius ararii uel proconsul, Sardiianorum magistratibus curiæ & populo salutem. Iudæi ciues nostri aduertes probauerunt nobis consilium habuisse proprium secundum patrias leges ab initio, & locum propri

proprium, in quo negotia uel iudicia inuicem mouent: & hoc petierunt, quatenus liceat illis hoc facere, quod custodiri uel permitti decreui. Marcus Publius, filius Publij, & Marcus Lucius Marci filius dicunt: Lentulum proconsulem aduertes intimauius ei, de quibus Dositheus Cleopatridæ filius Alexandrinus uerba fecit, ut ciues Romanos Iudæos templa Iudæica facere solitos, si illi uisum fuerit, religionis causa eos fecisse, dimittat: & dimisit duodecimo Calendas Iulias. Lucio Lentulo & Caio Marcello consulibus, Lentulus decretum protulit. Ciues Romanos Iudæos, sacraria Iudæica facere solitos, Ephesi ante tribunal religionis causa dimissi. Laodicensium princeps C. Rabilio Caii filio consuli salutem. Sosipater Hyrcani principis sacerdotum legatus, porrexit nobis epistolam tuam, per quam designauit nobis, ab Hyrcano principe & sacerdote Iudæorum destinatos quosdam cum literis pro sua gente conscriptis, quatenus sabbata Iudæis liceat secundum patrias leges celebrare, ut ne quis eos quicquam impediat: quoniam amici & auxiliatores nostri probantur: aut ne quis eis uiolentiam inferat in nostra prouincia: & licet Tralliani palam dicant, non sibi placuisse quæ pro his decreta sunt, tamen precepisti hæc ita fieri. Postulamus autem ita, ut & nobis eadem de his scribas obsequentibus tuis preceptis. Epistola autem porrectam suscepimus, quam reposuimus inter publica nostra monumenta: & de reliquis quæ precepisti prouidemus, quatenus in nullo culpemur. Publius Seruilius, Publij Galbæ filius, proconsul, Milesiorum magistratibus, curiæ & populo salutem. Pritanis Mercurij filius ciuis uestri, dum in Tralibus negotia tractarem, insinauit mihi, præter nostram sententiam Iudæis uos inquietudinē inferre, & prohibere eos sabbata celebrare, uel templa patria perficere, fructusq; sua cōsuetudine colligere. Volo igitur uos scire, quo modo audies

nu 2 uerba

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

uerba eius uel eorum qui contra eum disserbant, decreui ne prohiberentur. Decretum Pergamenorū sub iudice Cratippo mense Desio sentētia principum. Quoniam Romani sequentes suos maiores, pro communi omnium hominum tutela pericula suscipiunt, et student auxiliatores et amicos suos in felicitate uel firma pace consistere, cum transmīssisset ad eos Hyrcanus princeps sacerdotum gētis Iudææ legatos, Stratōnem Theodori, Apollonium Alexandri, Aeneam Antipatri, Aristobulum Amintæ, Sosipatrum Philippi, uiros optimos, et hi singula demonstrassent, decreuit senatus de his quæ postulauerunt, quatenus nequaquam rex Antiochus Antiochi filius ledat Iudæos auxiliatores Romanorum, imo ut et castella, et portus, uel prouinciam, et si quid aliud ab eis abstulit, redderet: et liceat eis à portibus deportare quæ uolunt, et ut nullus rex uel populus à portibus Iudæorum seu uectigalibus aliquid auferat, excepto Ptolemeo rege Alexandrino, quia et ipse auxiliator his et amicus noster exiit: imò etiā custodiam à Ioppe depelli, sicut petierunt. Nostræ uerò curiæ Lucius Peticus uir optimus, iussit ut hæc fieri ita curemus, quemadmodum senatus decreuit, et provideamus, quatenus incolumes legati ad propria possint redire, necnō etiā Theodorum in curia, uel in conuentu suscepimus: Qui cum nobis epistolam, et senatuscōsultum porrexisset, uerba faciens, demonstrauit Hyrcani uirtutem et liberalitatem, quia publice uel priuatim cunctis prodest qui ad eum conuenerint. Literas uerò inter publica cōscripta deposuimus, et nos quoque omnia pro Iudæis agere tanquam auxiliatores Romanorum, secundum senatusconsultum decreuimus. Quippe etiam postulauit Theodorus dum epistolam nobis porrigeret, quatenus à magistratibus nostris mittatur ad Hyrcanum exemplar decreti, intimantis nostri populi sententiam, et petentis custodiri uel ampliari

IYDAICARVM LIB. XIII. 197

ampliari nostras cum eis amicitias, et ut meminerit temporibus Abraham, qui omnium Iudæorum pater exiit, nostros maiores amicos ei fuisse, sicut et in publicis conscriptis inuenimus. Decretum Alicarnasseorum sub sacerdote Memnone Aristidis filio. Placuit populo, Marco Alexandro insinuante, quoniam Iudæi Pietatis studium omni tempore habent, populūque Rom. omnium hominum benefactores, pro Iudæorum amicitijs uel auxilijs ad nostram ciuitatem præcepta miserūt, quatenus permittantur immolationes Deo solennes efficere. Placuit igitur et nobis cōcedere Iudæis uiris uel mulieribus sabbata celebrare, uel sacrificia producere secundū leges Iudæicas. Si quis uero hos prohibuerit, militia reus et debitor ciuitatis existat. Decretum Sardoniorū. Placuit curiæ uel populo, ducibus intimantibus, quomodo nostram ciuitatem habitantes Iudæi, multa uel maxima beneficia à populo sepe meruerunt: nunc quoque cum ingressi fuissent in curiam populū petere, quatenus suis legibus et libertate data à senatu populūque Romano secundum consuetudinem congregentur, et iudicia sua disponant, datus est illis locus, in quo cum uxoribus uel filijs possint celebrare Deo patrias oratiōes. Igitur uisum est curiæ uel populo, concedere eis conuenientibus certis diebus agere secundum suas leges: deputari etiam eis locum quæ aptum ædificationibus uel habitaculis putauerint: Habeant etiam curatores annonæ ciuitatis diligentiam, ut si qua opus habuerint alimenta, faciant eis introduci. Decretum Ephesiorum sub iudice Menophilo, mense Artemisio, prima die. Nicanor Euphemi dixit. Placuit populo intimantibus ducibus quomodo interpellauerunt in ciuitate Iudæi, Marco Iunio Bruto proconsule, quatenus agerent sabbata, et omnia facerent secundum patrias leges, nemine penitus impediētē, proconsul concessit. Placuitque populo propter Romanos, nullum

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

prohiberi observare sabbatorum diem: imò concedere eis omnia facere, secundum Iudaicas suas leges. Multa quoque & alia decreta senatum uel imperatores Romanos ad Hyrcanū pro gente nostra destinaſſe cognouimus, necnon & aliarum ciuitatum iudicata uel literas à magistratibus reciprocas nostris epistolis, ex quibus hæc quæ demonstrauimus flectere sine inuidia legentes putauimus. Nam euidentissima signa de amicitijs Romanorū & nostris, demonstrantur æreis tabulis, hæctenus in Capitolio permanentibus, & in posterum permanenturis. Omnium uerò expositionē tanquam superflua & fastidiosam recusauimus, nullum credens tam difficilimū inueniri, qui uel opinetur Romanorū humanitatem minime circa nos extitisse, quam sæpius ostenderunt: nos quoque de quibus retulimus, nequaquam mentitos esse cognoscat. De amicitijs quidem Romanorū, & nostris illis temporibus factis retulimus. Eodem uerò tempore seditionem per Syriam hæc occasione contigit fieri. Bassus Cecilius, Pompeianarum partium fautor, insidias Sexto Cæsari faciēs, interfecit eum: ipse uerò cum suis militibus regni gubernacula tenuit. Tunc etiā maximum bellum circa Apamiam commissum est à ducibus Cæsarianis, quibus & Antipater auxilia cum filiis destinauit, memoriam habens beneficiorum Cæsaris. Quapropter & punire peremptores eius iustum putauit. Bellum autem eū traheretur, Marcus quidem uenit à Roma ad Sexti successiōnē, Cæsar autem interficitur à Cassio & Bruto in Senatu, cum principatum tenuisset tribus annis, & mensibus sex, quod & per alios conscriptores dictum est.

De Cassii gestis & Malachi, Antoniiq; edictis pro Iudæis.

CAPVT XX.

Post Cæsaris autem interitionem, cum bellum constatum fuisset principibus Romanorum, omnibus pro exercitu congre

IUDAICARVM LIB. XIII. 199

congregando dispersis, Cassius ad Syriam peruenit. Qui cum Apamenum exercitum accepisset, obsidionem soluens, ambos sibi cōiungit, Bassum & Marcum: & ciuitates circumuendo milites cum armis conglomerauit, & fiscalia graua eis imponebat: à Iudæa uerò plus quam septuaginta talenta pecuniarum exegit. Antipater autē cum uidisset in maximo timore uel turba negotia constituta, diuisit pecuniarū exactiones, utroque filio eas tradens. Herodi quæ difficilius exigi putabat, reliquas uerò alijs precepit colligere. Cumq; primus Herodes à Galilæa exegisset quanta fuissent ei statuta, necessarius inter amicos à Cassio recipitur. Nam statuerat Romanis obsequi, & fauorem eorū sibi laboribus alienis parare. Alij autem procuratores ipsas ciuitates cum habitatoribus uendebat, quarum Cassius quatuor maximas captiuauit, id est, Gofnam & Amathuntē, necnon & Lidam, & Thammam, qui etiam Malachum penē perdiderat, nisi Hyrcanus per Antipatrum centum talenta de suo ei misisset, & in impetum eius refregisset. Sed cum Cassius cum multis pecunijs à Iudæa discessisset, Malachus insidias Antipatro parabat, dam interitū eius principatus Hyrcani tutelam fore putaret. Quod Antipater intelligens, discessit trans Iordanē, ubi exercitum Arabicum simul & prouincialem congregauit. Malachus autē callidus existens, iureiurando negabat se insidias ipsi, uel filiis eius fecisse, satisfaciens ei. Nam Phaselo Hierosolymam regente, Herode uerò tenente armorum custodiam, nequaquam se tale facinus uel in animo habuisse dicebat. Unde reconciliabatur cum Antipatro. Sed cum Marcus Syriam procuraret, audiuit nouis rebus per Iudæam Malachum studere, & uenit quatenus eum interficeret. Quod paulò minus contigisset, nisi Antipater cum petendo liberasset, nescius quòd suum interfectionem Malachū liberaret. Igitur Cassius & Marcus exercitu

congregato, ducenti Herodem totius Syriae fecerunt, naues ei cum toto exercitu commendantes; promiserunt etiam regem cum Iudaea post bellum ordinare, quod iam tunc contra Antonium et iuuenem Caesarem immucret. Tunc magis ueritus Malachus, Antipatrem depellere cogitabat. Cumque Hyrcani pincernam pecunijs redemisset (nam uterque apud eum epulabatur) ueneno hunc uirum interfecit: et milites armatos habens, ciuitatem obtinuit. Et cum insidias Malachi contra patrem suum Herodes et Phaselus intellexissent, et uindictam inferre cogitassent, Malachus eis iurciurando Antipatri negabat interitum. Cuius uita summis laboribus patriam protegens, iam finem inuenit. Filius uero eius Herodes, ultionem quidem patris exigere cogitauit, et cum exercitu contra Malachum uenit: Phaselo uero priori placuit dolo magis hominem superare, ne belli ciuilibus initium facere putaretur, et satisfactionem Malachi suscepit, et credere simulauit, nihil cum ad patris interitum commisisse. Sepulcrum etiam patri ornatissimum construxit. Sed cum Herodes ad Samariam peruenisset, et inuenisset eam afflictam, resouebat, et ita inter eos certamen est dissolutum. Interiecto deinde breui tempore celebratione Hierosolymorum instante, cum militibus suis Herodes in ciuitatem aduenit: quod cum Malachus cognouisset, ueritus Hyrcanum flexit ut nequaquam permitteret eum ingredi ciuitatem. Hyrcanus quidem paruit, causam uero talem interdictionis proposuit, quod non deberet multitudinem alienigenarum ieiunanti populo superinducere. Sed Herodes praecipua negligens, nocte in ciuitatem ingreditur. Tunc Malachus licet metueret, dissimulationem tamen non refutauit, sed Antipatrum ut amicum manifeste plangebatur, custodiam uero corporis sui latebre habebat. Placuit uero etiam Herodi, non redarguere dissimulationem eius: sed e contrario muneribus ei blandiebatur. Casius ta-

men

men de patris interitu Herodi mandauit, quatenus Malachi crudelitatem cognosceret. Qui scripsit precipiens ei patris obitum uindicare, tribunus quoque in Tyro mandauit Herodis sequi uoluntatem. Tempore uero quo Casius Laodiceam cepit, accesserunt ad eum pariter coronas uel pecunias ei deportantes. Herodes quidem sperans Malacho ibi ueniente se ulcisci cum ad Tyrum Phoenices peruenisset, causamque opinatus esset, Malachus maius quiddam conatus est agere, ita ut filium in Tyro obsidem existentem, in ciuitatem ingressus furto uolisset auferre, et ad Iudaeam reuertii: credens se getem Iudaeorum contra Romanos excitaturum, et deiecto Hyrcano regnaturum, dum bello Casius ab Antonio occupatur. Consilium tamen eius Deus restitit. Herodes quoque intelligens eius uoluntatem, transmisit famulum, quasi hospitalia paraturum, quia cunctos ad conuiuium inuitauerat. Et licet hoc simularet, ad tribunos tamen uere direxit, quatenus ammoneret eos contra Malachum cum gladijs exire. Qui cum exissent, et iuxta ciuitatem eum conuenissent, super litus hominem uulneribus confoderunt. Hyrcanus ergo cum factum intellexisset, obstupuit: rediensque ad sese consuluit Herodem, quid esset factum, uel qui Malachum interfecissent. Cumque Herodes responderet, Casium hoc iussisse, laudauit factum: nam malucolum et nimis patriae persuasorem eum esse criminabatur. Hanc ergo pro iniquitate in Antipatrum commissam Malachus poenam soluit. Casio uero discedente de Syria, maxima per Iudaeam turba concitatur in Hierosolymis, cum Felix contra Phasellum unam cum militibus armaretur. Herodes autem ad Fabium rectorem Damasci proficiscens, cum hoc audisset, et in fratris solatium cuperet festinare, aegritudine prohibetur. Phaselus tamen Felicem superans, in aliqua eum turre concludit, quem postea sub pacationis foedere dimisit, Hyrcanum penes accusans, quod

n n s multa

multa sui beneficia prae termittens, inimicis suis fauorē impēderet. Itaq; frater Malachi ruc occupans loca, obtinuerat & Massadam omnium munitissimam: contra quem Herodes ualetudine liberatus exercitum duxit, & aufrens omnia loca, quae comprehenderat, sub passionis lege eam dimisit. Antigonus autem Aristobuli filius, ut militiam congregauit, & Fabium pecunijs redemit, Ptolemeus eum Minei propter cognationem ad Iudaeam ducebat: auxilium etiā ei praebebat Marion, quem Tyriorum tyrannum Cassius reliquerat. Nam hic Syriam omnem potentia capiens custodiuit. Marion autē Galileam finitimā inuadēs, tria castella eius occupauit. Contra quem Herodes cum uenisset, omnia quae ille tenuerat, abstulit. Tyriorum uerō custodes cum humanitate dimisit, quibusdam etiam & dona praestitit, propter ciuitatis fauorem. Cum haec ergo egisset, obuiauit Antigono, & praelio commisso uicit, & penē iam altiora Iudaeae tenentem fortiter expulit: uictoriaq; potitus ad Hierosolimam uenit, ubi coronas ei tantū Hyrcanus, quam populus ob uirtutis praemii offerebat. Nam cognatus Hyrcani per affinitatem credebatur, ideoq; magis eum defendebat, ueluti ducturum neptem suam fratris Aristobuli filiam, ex qua trium marium extitit, & duarum foeminarum pater. Habuit siquidem priorem uxorem nomine Dorin, popularem ex gente nostra, ex qua prior filius eius concipitur Antipater. Cassium namq; cum Antonius, & Caesar in Philippensi campo uicissent, sicut & ab alijs demonstratum est, post uictoriam Caesar ad Italiam redijt, Antonius autem ad Asiam regressus est. Cumq; uenisset in Bithyniam, legationes undiq; obuiauerunt ei. Tunc & Iudaeorum nobilissimi accusabant Phaselum, & Herodem, dicentes, habitu tantum Hyrcanum regem extare, hos uerō omnē potestatem possedisse. Herodem tamen Antonius maxime honorauit, cum ad eum uenisset

set satisfacere pro accusationibus, propter quod accidit aduersarios eius nec sermone aliquid impetrasse. hoc nanque acquiescunt pecunijs Herodes ab Antonio. Sed cum Ephesum peruenisset Antonius, destinauit Hyrcanus princeps sacerdotū, nostraq; gens legationem ad eum, auream deportantem coronā, & supplicantem, quatenus Iudaeos à Cassio abductos, nō extante bello, scriberet ad prouincias liberos relaxari, terramq; temporibus Cassij subreptam restitui. Antonius uerō iustas Iudaeorum postulationes considerans, rescribit Iudaeis, & Hyrcano, mandans etiam simul & Tyrijs decreta huiusmodi continentia: M. Antonius imperator, Hyrcano principi sacerdotum, & rectori gentis Iudaeorum salutem. Si ualetis, letamur, ualeo & ego cum exercitu meo. Lysimachus Pausaniae, & Iosippus Minei, & Alexander Theodori, legati Ephesum aduenientes, priorem Romae confectam legationem renouauerunt, & hanc quoq; pro te tuaq; gente sedulo disposuerunt, dum demonstrarent tuum erga nos fauorem. Quod cum intellexissem ex decretis, & sermonibus te familiaritatem erga nos seruare, moresq; optimos uestris, & religionem considerassem, proprium te nobiscum esse iudicauimus. Sed cum totā Asiam nostri, populiq; Romani aduersarij percurrisent, qui nec ciuitatibus, nec templis pepercerunt, nec iusiurandū, quod statuerant, quicquam seruauerunt, nos non pro eius tantum certamine, sed uelut pro communi omnium salute in autores scelerum, quae in Iudaeos uel in omnes commissa sunt, uindicauimus. Quorum facinora solem auersatum existimauimus, quod talia in Caesarem commiserint. Impias uerō eorum insidias Macedonia, tanquam in suo nefandissimo receptaculo, suscepit, cum sceleratissimas eorum malignitates partes Philippensis campi contineret: quae loca maxima usque ad mare, montesq; munitos occupauerant, ut penē cunctos transitus, sicut

sicut unum introitum custodirent, quos ad eorum damnationem pro conatibus iniustus grauatōs deuicimus. Sed et Brutus cum Philippo confugisset, circūseptus à nobis, eiusdem perditionis merito, cuius Cassius particeps inuentus est. Quibus oppressis, in posterum pace frui licebit, et Asiam respirare à bellorum afflictione liberatam. Igitur communem pacem facimus cum auxiliatoribus è Deo nobis donatam: et tamquam de maxima peste corpus Asiae releuatam, per nostram refouemus uictoriam. Memores ergo uestri, et gentem Iudaeam curauimus reddere laetiores. Literas quoque per ciuitates proposui, quatenus si qui liberi, seu serui uenundati sint, sub Caio Cassio, seu per duces eius, absoluantur. Super hæc et donationibus à me uel Dolobella clementer oblatis, uos uti cupio: necnon et Tyrios uiolentos uobis esse prohibeo: uel quantacumque possident Iudaei competentia, restitui præcipio. Coronam uero quam destinastis, accepi. Marcus Antonius imperator, Tyriorum magistratibus, curiae, populoque salutem. Cum mihi occurrissent Ephesi Hyrcani principis sacerdotum et rectoris Iudaeorum legati, dixerunt provinciam uos eorum tenere, quam inuasistis sub aduersariorum nostrorum tyrannide. Quod nos pro imperio bellum suscipientes, iusta et pia prouidentia uindicamus, obliuiosos gratiae, uel transgressores iuris iurandi punientes. Volo ergo et uestram pacem cum auxiliatoribus nostris constare, et quae de nostris hostibus accepistis, hæc non concedimus, nisi restituantur. Nam neque provinciam, neque exercitum quisquam illorum senatu praestante suscepit, sed uiolenter subripuit, dum auxilium eis praebere, qui iniqua concupiscunt. Quapropter cum illi poenam dedissent, nostros auxiliatores praecipimus sine mora recipere, quae prius possedisse noscuntur. Vos quoque si qua praedia Hyrcani rectoris Iudaeorum paulò antè, Caio Cassio bellum illicitam

illicitum producente contra nostram provinciam, ablata possidetis, reddite: nec aliquam uiolentiam eis ingeratis, unde laedi possint. Si quid uerò iustum contra eos habetis, dum ad locum uenerimus, liceat allegationibus uti: nos autem auxiliatoribus singula iusta cōsideratione seruauimus. Marcus Antonius imperator, Tyriorum magistratibus, curiae, populoque salutem. Edictum meum uobis destinavi, de quo curam uos habere praecipio, quatenus in tabulis describatur literis Latinis uel Graecis, et in loco eminentissimo descriptum ponatur, unde ab omnibus relegi possit. Marcus Antonius imperator ac triumphator dixit: Quoniam Caius Cassius alienam provinciam sub exercitu constitutam et auxiliatores depraedauit, et deuastauit Iudaeorum gentem, amicissimam populo Romano, arrogantiam illius armis conculeantes, edictis et decretis ab illo depraedata renouamus, ut restituantur hæc nostris auxiliatoribus: et quantae Iudaeorum corpora uenundata sunt, sicut prius libera remittantur, et possessiones prioribus dominis resignentur. Si quis autem his nostris edictis non obedierit, ulcisci in eo satisfacientes cause promittimus. Hæc cadè et Sidonijs, et Antiochenis, et Aradijs conscripsit: quae tempore opportuno referemus, ut signa prouidentiae Romanorum circa nostram gentem extitisse clareant.

De Herodis tetrarchia ab Antonio instituta.

CAP. XXI.

Post hæc autem dum Antonius ad Syriam pergeret, Cleopatra ei per Ciliam obuiavit, et amore suo detinuit: ubi iterum centum potentissimi Iudaeorum ad eum peruenerunt, accusantes Herodem cum Phaselo. Contradicebat autem eis Messala defendendo iuuenes, Hyrcano praesente, qui socer iam Herodis erat. Cumque ambas partes Antonius audisset, consuluit Hyrcanum, qui magis gentem contingerent. Illo autem respondente, Herodem, et fratrem eius: Antonius familiarita-

etm

tem cum eis habens propter paternam hospitalitatem, quam cum Gabinio pater eorum praesens fecerat: hos quidem ambos tetrarchas ordinavit, & commisit eis Iudaeorum negotia: quindecim autem exresistentibus ligavit, ut eos occideret, nisi recussasset Herodes. Sed neq; ita de legatione reuersi quiescebant. At cum Antonio rursus in Tyro occurrissent, multis iam corruptus pecunijs ab Herode uel fratre eius, Antonius praesidiis locorum praecipit legatos Iudaeorum nouis rebus studentes torquere, & Herodi praebere principatum totius. Mox autem Herodes sedentibus ante ciuitatem cum Hyrcano nuntiauit, & petijt eos recedere, nec ad certamen uenire, ne magnum malum eis eueniret: cui dum quidam non consentirent recedere, & quasi contrarij resistissent, mox Romani milites decurrentes cum armis eos inuadunt, & quibusdam ex ipsis perceptis, multos uulneribus lamabant: residui uero fugientes, cum minimo metu ad propria redierunt. Clamante uero populo contra Herodem, incitatus Antonius uinctos interfecit. Secundo tamen anno Syriam continuit Pacorus regis filius, & Barzafarnes satrapa Parthia. Quo tempore & Ptolemaeo Minel defuncto, filius eius Lysanias in regno succedens, componit amicitias cum Antigono Aristobuli filio, satrapamq; praedictam sibi coniunxit, cuius & amicitijs nimis confidebat.

De fuga Herodis, profectioeque ad Romanam, & Parthorum tyrannide.

CAPVT XXII.

Antigonus autem promittit mille talenta & quingentas mulieres Parthis offerre, si Hyrcanum principatum priuarent, & ipsi traderent, Herodemq; cum suis interficerent: quod non compleuit, licet Parthi contra Iudaeam expeditionem parassent, deducente eos Antigono. Nam Pacorus per maritimam, satrapa uero Barzafarnes per mediterranea ingreditur. Tunc Tyrii excludunt Pacorum, Sidonij autem & Ptolemaidenfes

maidenfes suscipiunt turmam equitum: quam idem Pacorus in Iudaeam destinauerat, uexaturam prouinciam, & Antigonum adiuturam, ducem pincernarum regis unum eis praeponebat. At cum a Carmelo monte quidam Iudaeorum ad Antigonum uenissent parati ad auxilia, per quos sperabat partem aliquam prouinciae Antigonum capere, id est, ad locum qui Drimi nuncupatur, dumq; ei quidam occurrissent, ad Hierosolymam cum suis ascendit: ubi congregatis etiam multis, contra regiam aulam peruenire statuit, ut hanc expugnaret, nisi Phaselus, & Herodes praelio per forum commisso eos uicissent. Et cum eum in templo conclusissent, dirigunt armatos, ut propinquantes domos tenerent, quos populus cum ipsis domibus igne consumpsit: pro qua iniquitate paulo post Herodes a resistentibus ultionem exegit. Cumq; singulis diebus inter se iacularentur, expectabat populus multitudinem de prouincia in Pentecostes celebratione uenturam. Instante ergo die si in uocata templum in ciuitate multa millia hominum armati, & inermia congregantur: compleuerunt namq; templum cum ciuitate, qui conuenerant, praeter aulam quam Herodes cum paucis militibus custodiebat. Cumq; Phaselus murum seruaret, Herodes cum suis excurrerebat super hostes. Quo cum fortiter pugnaret, & multa millia fugaret, multi ad templum, quidam etiam ad exterius uallum confugerunt. Nam & Phaselus fratrem adiuuabat. Pacorus autem dux Parthorum cum paucis equitibus, Antigono petente, ad ciuitatem peruenit, praetextu quidem componendae seditionis, re uera autem Antigono principatum traditurus. Cui dum Phaselus occurrisset, & hospitio suscepisset, Pacorus dolam aliquam meditatus, fecit eum legationem ad Barzafarnem deducere. Phaselus quidem nihil suspicatus acquieuit, licet Herodes hoc minime approbaret, propter Barbarorum perfidiam. Sed tamen Pacoro alijsq; properare horrant

hortantibus, perrexerunt legationem ferentes Hyrcanus, & Phaselus. Pacorus uero cum ducentos equites & decem horum qui liberi dicuntur, eis reliquisset, praecessit. Cumque Galileam intrassent, cum armis eis occurrunt prouinciae custodes & Barzafarnes: & primum quidem eos studiosè suscepit, ac munera praestitit, post uero eis contexebat insidias. Phaselus tamen cum suis prope mare reuertebatur. Vbi cum audisset Antigonus promississe Parthis mille talenta, & mulieres quingentas, in suspitione iam Barbaros habebat. Necnò & noctu insidias senserant, dum quidam nuntiaret ei subito custodia circumdata. Et tunc capti quidè fuissent, nisi expectassent Parthi usquequo in Hierosolymis Herodes comprehenderetur, ne huius prius interfectis, ille sentiens diffugeret. Phaselo ergo cum persequaderent quidam fugiendo periculum euitare, propensius autem Oselius, qui hoc à Saramalla ditissimo tunc Syrorum audierat, naues quoque ad fugam ei promitteret (nam iuxta mare fuerant) ille minime Hyrcano relicto fratrem adiuuare passus est. Cumque ad Barzafarnem accessisset: Non aequa, inquit, te facere uideo, dū talia de nobis cogitas. Nam si pecunijs eges, plures tibi ab Hyrcano proferretur, quam Antigonus promissit: imò etiam nimis acerbum est, si legatos, qui ad te cum fide uenerunt, interfeceris. Tunc Barbarus eo dicente haec, iurabat nihil uerum esse, sed falsa eum suspitione turbari. Et haec dicens, ad Pacorum perrexit. Quo eunte, Parthi quidem Hyrcanum, & Phaselum ligauerunt: multa de periurio Parthos increpantem. At ille pincerna, qui contra Herodem destinatus fuerat, mandata habens, ut eum foras murum procedentem comprehenderet, ante quàm hoc faceret, nuntij missi à Phaselo, indicauerunt Parthorum perfidiam. Cumque audisset Herodes ab hostibus eos ligatos, cum querelis accedit ad Pacorum, Parthorumque nobilissimos: qui omnem causam scientes dissimula-

bant,

bant, & dicebant eum oportere exire foras murum ad occursum literas deportantium, ne ab aduersarijs tenerentur: nam conuenisse dicebant, ut demonstraret, quantum Phaselus profecisset. Quibus Herodes minime credidit, audies ab alijs fratris comprehensione: necnon & suasionem filiae Hyrcani, quam sibi desponderat, de Parthis suspicabatur. Quam cum alij non attenderet, ipse obediebat mulieri sapientissima. Dumque Parthi cogitarent, quid fieri oporteret (nam non eis uisum est palam tam maximum uirum comprehendere) & in posterum distulissent, Herodes credens magis, quæ de fratre uel de Parthorum insidijs audierat, quam aduersarijs consentire, uespere ueniente deliberauit euitare aduersarij pericula. Igitur egressus est cum armatis. Cumque mulieres super iumenta impositus, matrem suam, & sororem, & quam matrimonio ducturus erat Alexandri filiam, qui fuit Aristobuli filius, & huius matrem Hyrcani filiam, & nouissimum fratrem, omniaque in uia necessaria, & residuam multitudinem, ad Idumæam festinauit hostibus ignorantibus. Quorum nullus tam durissimus natura reperiri potuit, qui non, cum presentia cerneret, miseraretur eosdem, uidendo mulieres cum infantibus duci lachrymantes, & gementes quòd à patria discederent, & nihil iam de se bonum expectaret. Sed Herodes fortius atrocitatem rei sustinens, & magnanimus contra omne periculum, per uiam unumquemque confidere hortabatur, ne traderet se molestiae, quæ posset eius fugæ nocere, in qua sola spes salutis eorum deposita esset. Et illi quidem Herodis persuasionibus calamitatem sufferre tentabant: ipse uero penè se interemit, dum carpeno euerso mater eius mortis periculum sustineret. Cuius propter passionem & timorè, ne hostes eius persecuti remorantes circa passionis curam comprehenderent, suum gladium euaginauit: seque perimere conantem retinuerunt praesentes

oo uiri,

uiri dum dicerent, non oportere inimicis satisfieri. Nam non hoc esse fortis, siquidem se de periculis liberās, amatos traderet inimicis. Quibus uerbis compulsus, facinus quod in se cogitauerat, pratermisit, matremq; curans pergebat uiam propositam, & celerius ad Massadam castellū peruenit. Cumq; multas pugnas contra Parthos excurrētes egisset, totas obtinuit. In fuga uerò nec Iudæis pepercit, qui eum à ciuitate sexaginta stadijs sunt hostiliter persecuti. In illo uerò loco ubi Iudæos fudit, postea regnum adeptus, aulam opportunam construxit, ciuitatemq; edificauit, quam Herodion appellauit. Cumq; ad Idumæam in Risa uico peruenisset, frater eius Iosippus obtinuit ei, eum quo consiliū de omnibus quid fieri debuisset, assumpsit: nam magna multitudo eum sequebatur, prater peregrinos conductos milites. Oppidum uerò Massada in quo propositum eis erat confugere, paruum erat, ut tantum susciperet populū: è quibus plus quam nouem millia dimisit, præcipiens per Idumæam sese liberare, præstans eis uia stipēdia: necessarios uerò in oppidum adducens peruenit. Cumq; ibi deposuisset mulieres, quæ obtingētæ fuerunt, tritico, uel aqua uel alijs opportunis in oppido sufficienter constitutis, ipse ad Petram Arabiæ recessit. Parthi uerò mox die facto, cum uniuersam Hierosolymam & palatium deprædassent, Hyrcani tantum pecunias non tangebant, quæ usq; ad trecenta talenta fuerunt. Sed & multæ res Herodis euaserunt. Ille enim aliquot deportauerat per prouidentiam suam ad Idumæam. Dumq; Parthis ciuitatis pecuniæ non suffecissent, prouinciā excurtes uassabant, & Marisa potētissimā ciuitatem expugnauerunt. Antigonus quidem cum sic ad Iudæam à Parthorum rege introduceretur, Phaselum & Hyrcanum uinctos suscepit: nimis autem cruciabatur, quòd mulieres fugissent, quas hostibus dare promiserat. Nam has pro mercede cum pecunijs pa-

Aus

ctus est. Vcritus autem, ne multitudo Hyrcano aliquando regnum restitueret, dū adhuc à Parthis custodiretur, aures eius amputauit, molitus, ne posset rursus ad eum principatus sacerdotij peruenire propter hanc mutilationem, dum lex hunc honorem iussisset integros tantum obtinere. Sed Phaseli miretur quisquam fortitudinem. Qui cum sciret se occidendū, non mortem putauit atrocem esse, sed sub inimico perire amarissimum iudicauit. Cumq; non haberet manus uinculis solutas, & aptas ad interficiendum seipsum, saxo caput suum allidens uitam finit. Dicunt autem, quia uulnere cōfectum præcipiens Antigonus medicis tanquam curandum interemit, mortiferis medicaminibus superpositis in uulnere. Cum tamen ad integrum uitam non amitteret Phaselus, à quadam muliere audiens fratrem Herodem aduersarios uisisse, satis interitio nem uiriliter & prone sustinuit, dum relinqueret superstitē, mortem suam uindicaturum & super inimicis ulcisci ualentē. Herodem tamen magnitudo circumuentium malorum non perterruit, sed faciebat eum sagaciorem. Nam ad Malachum Arabum regem multa prius sibi beneficia debentem, remunerationem accepturus perrexit: & quod magis opus habuisset tam pecunias sumere, seu sibi debitas, seu per donationē dandas, quia multa impetrauerat Malachus ab eo. Qui dum fratris interitum non audisset, festinabat eum ab hostibus redimere, Tyrijs argenti trecenta talenta promittēdo. Adducebat etiam Phaseli filium, septimum annum ætatis agentem, quatenus pignus eum Arabis deponeret. Sed cum nuntij obuiaissent, & dixissent ei Malachum iussisse, ut à prouincia sua discederet, quod Parthi præcepissent nequaquam Herodem suscipi qua occasione usus est, ne debitum persolueret: nam & nobiliores Arabes ad hoc eum irriabant, quatenus pecunias lucraretur depositas uel acceptas prius ab Antipatro: respondit

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

Herodes, nihil eos grauare se uenisse, sed locuturum se tantum de necessarijs suis negotijs. Postquam autem uisum est ei discedere, caute pergebat cum paucis ad Aegyptum: ueniensq; in quoddam templum, remoratus est. Postero uero die, cum ad Rhinocolura peruenisset, interitum fratris sui audiuit. Malachus uero poenitens persequabatur Herodem, cui minime propinquauit ad Pelusium festinanti. Vbi cum inuenisset classem applicitam, prohibebatur Alexandriam nauigare. Ille uero praesides interpellauit, à quibus cum multa ueneratione perductus in ciuitatem, à Cleopatra suscipitur: quem nullatenus potuit ibidem detinere Romam festinatem, licet tempestas esset, & Italia seditionibus plena nuntiaretur. Vnde cum nauigasset ad Pamphyliam, hyeme atrocissima uix ad Rhodum deducitur. Quò duos amicissimos sibi cum occurrere uidisset, Sapphinium, & Ptolemaeum, & inuenisset ciuitatem bello Cassij deuastatam, quamuis inops, tamen benefacere eum non piguit, sed & super uires suas largitus est, & ad eam renouandam donauit pecunias. Cumq; triremes construxisset, & nauigasset cum amicis ad Italiam, in Brundisium deducitur, & exinde Romam perrexit. Vbi prius Antonio retulit, quae contigissent per Iudaeam, & qualiter frater eius Phaselus à Parthis interceptus, & Hyrcanus captiuus teneretur: & quòd Antigonus regem ordinassent, mille talenta promittentem, & mulieres quingenas, quae ex primoribus & de genere suo fuissent: & quòd suas noctu perduxisset, & uitasset inimicorum manus, multas passus calamitates. Post uero desiebat periclitari suos familiares, dum obsiderentur: & quemadmodum hyeme nauigasset, & contemnens pericula, dum festinaret ad eum, in quo solo spes suas, & auxilium firmum possideret.

De Herode à senatu rege ordinato.

CAP. XXXIII.
ANTON

IYDAICARVM LIB. XIIIII. 219

Antonius autem misericordia mouetur pro Herodis calamitatibus, deslens quòd in tali dignitate constitutus hominibus fortuna dominetur, necnon & memor amicitiae patris eius Antipatri, & promissionis pecuniarum quas Herodes dare promiserat, si rex esset, quemadmodum & prius tetrarcha ordinatus: multò magis tamen propter odium Antigoni, dum seditiosum & Romanis eum inimicissimum arbitrabatur, propensior erat Herodes apud eum. Caesar quoque propter Antipatri expeditiones, quas per Aegyptum patri suo perduxit, & hospitium uel in omnibus fauorem exhibuit: praestansq; Antonio nimis pro Herode studentem, ad petitiones & ad auxilium, de quibus Herodes petebat, paratior erat. Cumq; senatum congregasset, Messala, & Atratinus Herodè presentantes, de patris eius beneficij intimabant, & quem circa Romanos ipse habuisset fauorem: simul etiam Antigonus accusabant, hostem eum manifestum pronuntiantes, non solum ex his, quae prius commiserat, sed quoniam & nunc à Parthis principatū Romanis neglectis acceperat. Cumq; senatus pro his commotus fuisset, Antonius insinuabat quemadmodum & contra Parthorum pugnam Herodem regnare prodesset. Cumq; hoc omnibus placuisset, decreuerunt eum creare regem Summum tunc fuerat Antonio erga Herodem studium, quòd ei tantum principatum in speratè acquisiuit, quòd minime petiturus ascenderat: nunquā enim putabat Romanos sibi regnum daturus, quòd soliti erant generi sacerdotali donare: & ideo fratri suae coniugis id praebere uolebat, qui nepos per patrem quidem Aristobuli, per matrem uero Hyrcani fuerat, quem postea interfecit, quòd apto tempore referemus: & quòd intra septimum diem contulisset ei senatus, quòd nullatenus sperauit, & ab Italia discedere fecisset. Senatu uero dimisso Herodem mediam habentes Antonius, & Caesar exie-

00 3 runt,

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

runt, præcedentibus alijs consularibus, immolaturi, & deposti
turi senatusconsultum in Capitolio. Herodem autem primo
die regni paruit Antonius, cuius initium fuit centesima & octo-
gesima quarta Olympiade, consulis C. Donutio Caluino 11.
& C. Asinio. Quo tempore Antigonus Massadam circumside-
bat, plenam omnibus prosperis, tantum uero deficientem aquis.
Quapropter & frater Herodis Iosippus, cum ducentis fami-
liaribus fugere cogitaret ad Arabas, dum audiret Malachum
pœnitere de his, quæ in Herodem commiserat: prohibuit autem
Deus, qui per noctem tantam pluuiam misit, ut receptacula ci-
sternarum cuncta complerentur. Quia copia recreati, exeun-
tes contra Antigonum confluebant, cum quibusdam palam,
cum alijs uero furtim quorum etiam multos in congressioni-
bus prostrauere. Ventidius autem eodem tempore à Romanis
dux transmissus, quatenus Parthos à Syria prohiberet, in Iu-
deam peruenit, manifeste quidem tanquam Iosippum adiutu-
rus: omnis uero eius machinatio erat, ut ab Antigono pecu-
nias acciperet. Igitur cum prope Hierosolymam castra posuis-
set, & satis pecuniarum ab Antigono sumpsisset, ipse quidem cum
ampliori militia discessit: ut non manifestaretur pecuniarum
acceptio: Silonem autem cum quadam parte militum ibi reli-
quit, quem similiter Antigonus remunerabat, ut nihil se mo-
lestaret, sperans rursus sibi Parthos adiutores.

Quomodo Herodes Antigonum, Iudæam, & Galilæam
dederit.

CAPVT XXIII.

Herodes autem ab Italia cum ad Ptolemaidam nauigio
uenisset, & congregasset non paruan expeditionem ex
peregrinis simul & Iudæis per Galilæam, cucurrit super An-
tigonum. conueniebant etiam cum eo Silo & Ventidius per
Delium compulsi: qui transmissus ab Antonio fuerat, ut Hero-
dem deduceret. Ventidius ergo dum componeret turbas, quas
per

I V D A I C A R V M L I B. XIII.

275

per ciuitates Syriae Parthi commouerant, in Iudæa pecunijs
ab Antigono corruptus degebat: Herodi uero quotidie uires
crescebant, cui se penè omnis Galilæa tradiderat. Cumq; im-
petum fecisset Herodes in Massadâ, necessariû putans circum-
septos in oppido cognatos liberare, sic illi impedimento Iop-
pe. Nam aduersariam eam existentem oportebat prius cape-
re, ne haberet post se relictum oppidum inimicorum ad Hie-
rosolymam pergens. Cumq; Silonis uoluntate rebellarent Iu-
dæi, Herodes cum paucis militibus eos inuadit, & ad fugam
conuertit: Silonem uero incaute confligentem, à periculo libe-
rauit: Ioppen quoq; expugnans, de Massada familiares suos
eripere festinabat. Tunc quidam provincialium propter pa-
ternam amicitiam subueniebant ei: multi uero propter eius
gloriam, imò etiam & alij propter remunerationem benefi-
ciorum, quæ ex ambobus acceperant, plures uero propter spem
quam in eo tanquam in regem habebant. Antigonus autem op-
portunus eius transitus insidijs & fraudibus præoccupas, ni-
hil aut perparum hostes lædebat. Herodes ergo de Massada
familiares suos eripiens, & Risam castellum capiens, ad Hie-
rosolymam properauit unâ cum exercitu Silonis. Et cum multâ
fortitudinè eius, castrâq; ad Occidentalem partem posita ciui-
tatis cernentes metueret, partis illius custodes sagittis eius im-
petum amouebant, quidam uero etiam excursione facta cum
hostibus decertabant. Herodes primum quidem iussit præco-
nari iuxta murum, quod bono populi præstò esset, & pro sa-
lute ciuitatis, nec manifestorum aduersariorum malitiâ recorda-
retur: sed etiam inimicissimis abolitionem delictorum, quæ in
se commiserant, præstaturum se promisit Antigono uero con-
tra prædicta Herodis clamante Siloni uel exercitui Romano-
rum, quia præter suam iustitiam egissent, dum Herodi priuato-
rum, quia præter suam iustitiam egissent, dum Herodi priuato-
& Idumæo, id est, non integro Iudæo regnû daret, cum soliti
fuisent

fūissent hoc generi præbere digno: nam etsi nunc de se, uel de regno suo grauius ferrent, tamen sacerdotes qui nihil in Romanos peccauerant, non iusta paterentur, si de honore deciderent. Cum hæc adinuicē dixissent, & ad blasphemias peruenissent, Antigonus repellere prope murum uenientes suis præcepit, qui iaculando uel propensius pugnando facile procul à turribus depulerunt eos. Tunc & Silo pecuniarum acceptionē reuelauit. Nam multos ex proprijs militibus remisit, dum indigentia sumptuum reclamarent, & pecunias ad alimenta postularēt, quosdam uerò ad hyemalia loca destinauit. Nam circa ciuitatem loca deserta erant, eò quòd à militibus Antigoni omnia diruta fuissent, mouitq; exercitum, & discedere tentabat. Herodes autem petebat Silonis duces, uel milites, ut non se relinquere à Cesare, uel Antonio, uel à senatu honoratum: nam prouidere eorum inopia, & facile præbere quæcumq; quærent se promisit. Post petitionem autem statim ad prouinciam egreditur, nullam occasionem discessionis Siloni relinquēs. Siquidem multitudinem, quantam nemo sperabat, necessariorum deportauit à Samaria: familiaribus suis administratibus triticum, uinum, & oleum, & pecora simul, & alia diuersa in Hierichūta deducētib;: præuidens, ne per sex dies aliquid militibus deesset. Quæ cum nō latuissent Antigonum, statim misit per prouinciā, qui deberēt insidijs prohibere deportatores alimentorum. Cumq; præceptis Antigoni paruissent, grandē multitudinē armatorū circa Hierichuntē congregantes, super montes locati, custodiebant alimentam deducētes. Sed dum hæc aguntur, Herodes non otiosē degebat, sed decem turmas suscipiens, quarum quinque Iudeorum erant, alia uerò mercede cōductæ, necnō & equites paucos, ad Hierichūta peruenit. Cumq; ciuitatē desertam inuenisset, quingentos uerò excelsa præoccupasse cum uxoribus & cognatio

cognationibus, hos quidem dimisit: Romani tamen irruentes ciuitatem deprædauere, dum plenas domos pecunijs reperissent. Igitur custodiam rex in Hierichunte relinquens, reuertitur, & Romanorum militiam ad hyemalia dimisit in Iudæa, & Galilea, & Samaria. Impetrauit autem & Antigonus à Silone pro pecuniarū munere, ut partem exercitus Romani in Liddis susceperet, pro Antonij satisfactione. Romani quidem in delicijs erant, & ab armis quieti: Herodi uerò minime uisum est otium habere, sed ad Iudæam fratrem suum Iosippum cum duobus milibus peditum, & quadringentis equitibus destinauit. Ipse uerò cum ad Samariā peruenisset, & ibi deposuisset matrem & alios cognatos ab Massada deductos, ad Galileam usque peruenit, capturus quædam loca, quæ custodes Antigoni præoccupassent. Perueniens autē in Sephoram, custodibus Antigoni fugatis, in abundantia prospera erat. Postinde contra quosdam latrones in speluncis habitantes, equitum aliam & peditum tria agmina transmittit, quatenus prohiberent eos, ne latrocinium exercerent. Hæc autem iuxta uillam uocabulo Arbilon fiebant, ubi ipse quadragesimo die cum omni expeditione profectus est. Hostes uerò cum conflisissent, uerterunt leuam cornu agminis eius, quos ipse inuadens fugauit, suos autem fugiētes eo loco constituit: permansit uerò contrarios persequens usq; ad Iordanē fluiuium, cum per alias & alias uias diffugerent. Itaq; cum totam Galileam cepisset, præter eos qui in speluncis habitabant, & diuisisset pecunias, unicuique uiro centum & quinquaginta drachmas præbens, ducibus autē multo plus, ad hyemalia eos loca remisit. Sub idem tempus & Silo simul cum suis ducibus ad eum uenit, eò quòd nolisset Antigonus alimenta per hyemalia constitutus præbere. Nam plus mense nō eos pauit, sed misit in circuitu per prouinciā, præcipiens ut omnia disti-

pantes per montes confugerent, quatenus de necessarijs nihil habentes Romani, fame consumerentur. Herodes uero providentiam eorum fratrem suum nouissimum habere præcepit, simul & Alexandrium oppidum muro circumdare. Qui celerius abundantiam necessariarum militibus præparauit, & Alexandrium olim dirutum reconstruxit. Eodem tempore Antonius quidem Athenis morabatur. Per Syriam autem Ventidius Silonem accersens contra Parthos, primum quidem et demandauit Herodem adiuuare, deinde uero ad se auxiliatores conuocare.

De gestis Herodis circa latrones deletos, & alijs quibusdam prælijs ac periculis.

CAP. XXV.

CUM Herodes contra latrones in speluncis festinaret, Silonem quidem ad Ventidiam transmisit, ipse uero contra illos expeditionem produxit. Erant enim latronum cubilia in montibus abruptis constituta, & per medium altissimos habentia transitus, saxis acutissimis circumdatos, ubi cum omnibus suis familiaribus latebant. Rex autem arcas construens, ferreis catenis ligatas, per machinam de uertice montis super eos deponebat, dum nec ab inferioribus ascendere propter acutum montem potuissent, neq; de superioribus contra eos descendere. Arcæ uero militibus armatis plenæ erant, falces longissimas habentibus, quibus resistentes latrones abstractos occidere præualebant. Sed de positionem arcarum contigit incaute disponi, dum nimis ad alta descendissent. Habebant etiam intus necessaria. Cum tamē arcæ depositæ fuissent, nec auderet quisquam ab speluncis exire, unus ex militibus gladio cinctus, & am-
bulans manibus catenam tenens ex qua arcæ pende-
bat, descendit in speluncam, abhorrens moram non audentium exire latronum. Cumq; prope unam speluncam uenisset, primū quidem iaculis multos fugauit, post autem falce resistentes im-
pellebat

pellebat ad præcipitia ruere. Cumq; intus ingressus fuisset, multos occidit, & reuersus in arcæ quieuit: timor uero reliquos gemitum audientes, & salutis desperatio comprehendit. Rei uero terminum nox prohibuit: & multi rege cōcedente sese subiectos tradiderunt. Eo modo & in posterum conflictionibus usi sunt, ut ab speluncis latrones exirent, & ante ianuas pugnaret. Milites autem in circuitu syluæ ignem miserunt, & ita multos occiderunt. Tunc senex quidā intus cum septem filijs & uxore relictus est, a quibus petitus quatenus eos ad hostes dimittere exire, stans super ostium speluncæ, unumquemq; filiorum suorum exeuntem prosternit, usquequo cunctos interemit, post autē & suam uxorem. Cumq; in præcipitio cadauera iactasset, super illa se quoq; dedit, mortem pro seruitute sustinens: multaq; prius in Herodē uociferatus, & infirmitatem exprobrans, licet rex dexteram ei tetendisset, & omnem licentiam promississet. Igitur his actis, iam omnes speluncas obtinuerat rex. Vbi ducem Ptolemaum ordinans, ad Samariam cum sexcentis equitibus & tribus milibus pedum discessit, tanquam Antigonum expugnaturus. Ptolemæo uero non bene hæc militia cecit: siquidem hi qui prius Galileam turbabant, inuadentes eum interemerunt. Cumq; hæc fecissent, in nemoribus & in difficilissimis locis confugiunt, prædantes & rapientes omnia: quos reuersus Herodes puniuit. Nam multos transgressores interfecit: & eos qui in munitissimis locis confugerant, obstatione capiens occidit, & castris depoluit. Multauit etiam ciuitates, rebellibus extinctis, centum talentis. Interea Pacoro bellis ruente, cum Parthi fugissent, mittit Ventidius Macheram adiutorem Herodæ cum duabus cohortibus & mille equitibus, Antonij præceptis obsecutus. Machera siquidem Antigono uocante præter sententiam Herodis pecunijs corruptus propebat, explo-
ratus

raturus eius negotia. Cuius factionem suspectam habens Antigonus, aduentum eius non suscepit: sed fundis cum prohibuit, & demonstrauit eius uoluntatem. Quod ubi Machera sensit, & Herodem optime sibi persuasisse cognouit: seque peccasse non audientem ammonitionem illius, ad Samariam ciuitatem discessit: Iudaeos uero per uiam occurrentes amicos & inimicos prostrauit, iratus in his quae passus est. Rex autem his incitatus, ad Samariam perrexit. Unde ad Antonium cum propter haec deliberaret proficisci, & suggerere quod talibus auxiliatoribus non egeret, qui magis ei quam hostibus nocerent, seque ipsum sufficere ad expugnationem Antigoni, Machera secutus supplicabat ei ut permaneret: si tamen omnibus modis iturus esset, fratrem suum Iosippum sibi praeponebat, ut debellaret Antigonum. Itaque petitus a Machera, reconciliatur ei. Cumque reliquisset Iosippum cum militia, persuasit ei ne periret, neque Machera aduersaretur. Ipse porro ad Antonium festinauit, qui Samosata oppidum iuxta Euphratem obsidebat cum equitibus & peditibus auxiliatoribus. Cumque ad Antiochiam peruenisset, inuenissetque congregatos qui ad Antonium pergere festinabant, timore tamen quod in uia Barbari multos inuaderet & interimerent, non audentes transire, ipse eos adhortatus, dux itineris factus est. Sed cum ante duas mansiones Samosatorum uenissent, insidia Barbarorum ibidem locate, euntes ad Antonium inuadebant. Nam spinis obstruebant camporum aditus, ubi etiam equitum non paucos otiose sedere Barbari disposuerant: ut cum ad campum peruenirent, impetum super eos facerent. Sed ubi primi transierunt, & retrò obseruaret Herodes, Barbari subito ab insidijs uelut quingenti secuti, primos ad fugam uerterunt. Tunc rex impetum cum suis militibus in eos faciens, statim hostes inuadit. Quos cum in fugam uertisset, audaciam suorum excitauit, &

confi

confidenter eos fecit reuerti, qui prius fugiebant. Tunc rege à tergo pugnante, undique Barbari circumdati prosternebantur. Sed cum multa iam direpta fuissent uasa & sarcinulae & mancipia, uniuersa rex haec eripiens pergebat. Porro tamen cum multi de Sylua propinquante eo campis contra eum existissent, his confligens ipse cum cohorte fortissima, uertit eos in fugam: multosque interimens, opportunam sequentibus uiam praestabat, qui saluatorem & propugnatorē cum uocauerunt. Cum autē prope Samosata perrexisset, transmittit Antonius exercitum cum ornatu ad occursum Herodis, hunc ei honorē tribuens auxiliij causa. Nam Barbarorum insidias, & impetum contra eos factum audierat. Cumque praesentem alacriter uidisset, & cognouisset ab eo quae per uiam acciderant, amplectebatur, & uirtutem eius laudibus efferebat & osculabatur eum, & praeponebat sibi quem paulo ante regē ipse monstrauerat. Sed cum Antiochus non multo post oppidum traderet, & à bello desineret, Sosio quidem Antonius praecipit auxiliium Herodi praebere, ipse uero ad Aegyptum discessit. Tunc Sosius duas legiones cum Herode praemisit ad Iudaeam, ipse etiam cum ampliore exercitu sequebatur. Contigit uero Iosippum in Iudaea tali modo perire: Hic immemor praepceptorum fratris ad Antonium euntes, exercitum per montes produxit: nam quinque cohortes ei Machera dederat ad Hierichūtem properanti, dum uellet triticum metere: & Romanis militibus nouis & bellorum inexpertis existentibus, quorum multi per Syriam delecti fuissent, aduersarijs cum inuadentibus, relictus in difficultibus locis fortiter pugnans interimitur, cunctum penē exercitum perdens: siquidem sex turmae extinctae sunt. Antigonus autē cum inimicos uicisset, caput Iosippi incidit, quod quinquaginta talentis frater eius Pherora redemit. Sed iam post haec deserentes Galilaei potētes gentis suae, socios

socios Herodis in paludem mergebant. Multi quoque et in Iudæa rebellauerunt. Machæra tamen oppidum Gutam miritissimum capit. Nuncijs uero cū regi in Daphne Antiochie indicassent fratris casum, et ipso quidem hoc sperante propter uisiones, quas euidenter in somnis de morte fratris suis uidisset festinans proficiscebatur. Et cum ad montem Libanum peruenisset, ocllingentos exinde sumens, et habes etiam Romanum exercitum, ad Ptolemaidem peruenit: unde noctu surgens, cum expeditione Galilæam adiit. Cui cū hostes occurrissent, et prelio ueluti fuissent, in aliquo oppido concluduntur, unde et prius egressi sunt, dum congregiones facerent, multa tempestate commotas: nihilque ualens conficere, exercitum ad uillas propinquas perducit. At cum ab Antonio secunda legio uenisset, hi qui oppidum tenebant, territi nocte ipsum relinquunt; et rex ad Hierichunte m urgebatur, ultionē exequiturus pro fratre. Vbi cum profectus esset, potentissimos suos pauit. Post conuiuium autem cum ad superiorem domū ascendisset, dimisit omnes qui presentes erant, ubi miranda affuit Dei circa regem prouidentia. Nam tectum domus subito cecidit, et neminem comprehendit. Vnde omnes crediderunt Herodem Dei amatorem esse, dum tam maximū et mirandū periculum uelociter euitasset. Postero die aduersarij cum a summitate montium sex millia ad pugnam descenderent, timorem Romanis immiserunt. Qui cum accessissent, iaculis lapidibusque regis socios exeuntes uulnerabant, et ipsum quidā telo circa præcordia percussit. Antigonus autem ad Samariam ducenti mittit Pappum nomine, cum aliquanto exercitu, cupiens hostibus opinionē de se tanquam de bellatore præstare. Machæra uero duci Pappo a sidebat. Herodes autem quinque ciuitates cum cepisset, relictos ibi duo millia existentes interfecit, ipsaque ciuitates incendens, redijt contra Pappum, qui castra sua

sua circa uillam Assanam uocabulo disposuit. Dumque multi confluere ad eum ab Hierichunte, et ab Iudæa, iuxta hostes accessit, eosque audacter percurrentes cum eis conficiens deuicit. Quos persequens, pro fratris sui uindicta occidebat. Quorum multi cum in domibus armati confugissent, tectis auulsis, de super lapidibus eos oppressit. Quod factum aduersariorum magis animos confregit, sperantiū futura deteriora existere. Nam non latuit multi uado ad uillam fugientium: et nisi tunc tempestas grandis descendisset, et si rex ad Hierosolymam exercitū uictoria confidentem destinasset, omne opus tunc perfecisset, Antigono iam fugam meditante, et à ciuitate discedere. Rex autem uespere facto, cenare milites præcepit. Ipse uero cum in quandam domum lassus intrasset, ubi balneum erat, penè maximum periculum incidit: quod prouidentia Dei uitauit. Nam nudum et cum uno sequente puero lanternam, hostium quidam, qui armati in eadem domo præ timore celati fuerant, inuadunt. Quorum unus existit gladium tenens, et per ianuā cucurrit, et post hunc secundus et tertius similiter armati, nihil tamen regem laeserunt. Postero tamen die interempti Pappi caput Pherora decidens pro ultione fratris, Herodi transmisit. Nam is manu sua illius interfector extiterat. Desinente uero hyeme regressus inde, prope Hierosolymam peruenit, et iuxta ciuitatē castra sua locauit: tertio regni sui anno, ex quo Romæ ordinatus erat. Postea rursus sua castra iuxta murum accedens transiugrauit, unde potuisset ante templum ciuitas expugnari, sicut et prius à Pompeio: et tribus aggeribus locū circumdans, turres erexit. Cumque multa manu ad opus usus fuisset, et syluam decidisset, et opportunos operantibus præposuisset, ipse ad Samariam pro nuptijs discessit, ducturus Alexandri filij Aristoboli filiam: nam hanc sibi desponsauerat, sicut et prius retulimus.

Quomodo

Quomodo Herodes Hierosolymam expugnauerit.

CAPVT XXVI.

Post nuptias autē uenit Sosius per Phœnicen, cum exercitum per mediterranea præmisset: uenit etiā multitudo equitum & peditū. Tunc rex quoq; regressus est à Samaria, non parua super priorem expeditionē producens: siquidem triginta millia fuerant. Omnes autem prope Hierosolymorum muros cōgregabantur, ubi circūsidebant per Aquilonis partem muros ciuitatis. Quorū exercitus erat undecim cohortes peditum, & sex millia equitum, necnon & auxiliatores Syri, & duo duces: Sosius quidē, ab Antonio missus auxiliator. Herodes autem decernat pro se, quatenus ab Antigono principatum reciperet, qui Romæ dudū hostis fuerat iudicatus, & pro illo rex Herodes per senatusconsultum ordinatus. Cum multa autē alacritate uel certaminibus Iudæi, qui intra muros cōclusi fuerant, Herodi repugnabāt, multaq; pro tēplo iactabant: & multa pro solatijs populi, tanquam liberate eos à periculis Deo: et omnia foras ciuitatē destruebāt, ne quid alimētū uel hominū uel iumentorū relinqueretur: & latrocinijs furtim usi, inopiā eis parabant. Quæ cum Herodes prospexisset, aduersus latrocinia quidem in opportunissimis locis insidias parauit: de expensis autē longius agmina militū transmittēs, uenalia congregabat: ut intra paucum tēpus multam affluentiam eis necessariorū faceret abundare: manūq; multa frequenter operantes, tres aggeres citius erigunt. Aestas enim erat, & nullum operantibus impedimentū fiebat: sed machinamēta inferentes, murū permouebant, & omnibus experimētis ucebantur: nec tamen terrebant intra ciuitatē existentes. Nam illi resistentes, cōtra istos nō parua excoGITabant: quædam adhuc imperfecta instrumenta, alia uerò perfecta cōburentes. Cumq; ad manus uenissent, non minores Romanis audendo fuerunt,

runt, nisi quia disciplina deerat militaris. Aduersum machinas namq; muros construebant, iam prioribus ædificijs euersis: et sub terrā fodiētibus occurrētes confligebant: desperatione tamen potius quam prouidentia belli usq; ad ultimum permabant, licet magna expeditionē obfessi, uel fame fatigati, uel inopia necessariorū fuissent exhausti. Nam septimus tunc annus acciderat. Interea ascēdunt quidem super murū uiginti priores, postea uerò centuriones Sosij. Nam primus murus iam captus fuerat diebus quadraginta, secundus autem quindecim et aliqua circa templum porticus incēsa sunt: quas Herodes Antigoni incendisse dicebat, odiū ei mercatus Iudæorū. Sed post dum capta exterior pars templi fuisset, & inferior ciuitas, ad interius sacrariū & ad superiorem ciuitatem Iudæi confugerunt. Cumq; timuissent, ne prohiberent eos Romani Deo quotidianas immolationes offerre, per legatos supplicabant, permitti uictimas solitas introduci. Herodes autē dum putaret eos iam quæuuisse, cōsensit. Sed cū nihil uideret fieri corū quæ putasset, imò fortiter repugnare pro Antigoni principatu, instāter accedens, ciuitatē expugnat, & omnia statim internitionibus sunt completa. Siquidem Romani pro mora obsidionis irascebātur, Herodes autē nullos ex Iudæis aduersarios relinqui uolebat. Occidebant igitur per uicos & per domos quoscuq; inuenissent, fugātes eos, & in templo cōcludentes: neq; infantibus, neq; senibus, neque infirmitati mulierum misericordiam præstantes. Sed & rege destinante & petente ut parcerēt, nemo fuit qui dextram retineret immotam, sed furiosi cunctam etatē extinguiebant. Vnde & Antigonus nec priorē nec presentem fortunā cōsiderans, à turre descendit, & prociuit ante pedes Sosij. Ille tamen nequaquam eius miserus pro calamitate, sed plausibus incontinenter usus, Antigoni eum tanquam sceminam nominauit, quem non ut mulierem sine custodia

pp remisit

remisit. Et ille quidem ligatus custodiebatur. Herodes autem providebat prohibendo alienigenas auxiliatores. Nam festinabat multitudo peregrina templum uidere, & sancta in sacroario constituta. Rex autem quosdam petens, alijs interminatus, multos autem & armis utebatur: perditionem priorem uitioriam existimans, si quid inuisibilem uisum fuisset. Resecabat etiam rapinas ciuitatis, multum contra Sosium altercatus, dicendo: Si pecunijs & hominibus Romani ciuitatem euacuarint, solitudinis me regem reliquet: sed & tantis ciuibus prostratis, paruum uniuersi mundi principatum iudicari, pro reparatione necis huiusmodi. Ille uero cum pro obsesione militibus iuste preedam permitti dixisset, respondit ipse se pecunias de suo pro mercede singulis prestaturum, & ita reliqua ciuitate promissionibus copletis liberauit. Nam ita munificenter singulis militibus & ducebus merito regali, & ipsi Sosio donauit, ut omnes pleni pecunijs abirent. Hec clades Hierosolymorum urbi contigit, consulibus Marco Agrippa & Canidio Gallo: centesima & octogesima quinta Olympiade, tertio mense, in celebratione ieiuniorum, tanquam reuersa calamitate quae sub Pompcio Iudaicis illata est. Nam & tunc eodem die capti ante uigintiseptem annos esse noscuntur. Sosius uero cum aurea Deo coronam denouisset, reuersus ab Hierosolymis, Antigonum ligatum ad Antonium perduxit: Herodes quoque ueritus ne custoditus Antigonus ab Antonio, & Romam perdedisset, allegationibus suis senatui demonstraret se quidem ex regibus descendente, Herodem autem priuatum: & quod oporteret filios eius regnare propter genus, si ipse Romanis peccasset, multis pecunijs compulit Antonium, ut Antigonus interficretur. Quod cum factum fuisset, Herodes quidem thronum deposuit. Destitit autem hoc modo Asamonaei principatus post centum uigintisex annos. Nam de familia clarissimae & nob

& nobilissimo genere, uel honore sacerdotali fuerat. Cumque multa pro gente Iudaica parentes egissent, propter mutuam seditionem principatum amiserunt. Transiit autem ad Herodem Antipatri filiam de familia populari, & genere priuato, & subiecto regibus. Nos igitur hunc terminum cognationis Asamonaeorum accepimus.

FLAVII IOSEPHI

PHI ANTIQVITA-

tis Iudaicae liber decimus quintus.

De Herodis auaritia, & morte Antigoni.

CAPVT I.

SOSIUS quidem & Herodes qualiter Hierosolymam ceperint, necnon & Antigonum captiuum, in superiori uolumine demonstrauimus: sequentia uero nunc explanabo. Cum autem totius Iudaee principatum Herodes sumpisset, quanto scunque priuatos sui fautores inuenit, in dignitatibus eos constituit: illos autem qui contraria elegerant, non destitit tormentis singulis diebus afficere. Honorabantur autem apud eum Pollio Pharisaeus, & Sameus discipulus illius. Siquidem obsessis Hierosolymis, isti persuadebant Herodem suscipi, pro quo & compensatione gratiarum fruebantur. Nam hic erat Sameus, qui quondam in iudicio dum Herodi pepercisset Hyrcanus, praedixerat improperans ei & iudicibus, quod Herodes liberatus eos omnes persecueretur: quod & factum est, Deo sermones illius adimplente. Eodem tempore cum Hierosolymam uenisset Herodes, omnem ornatum ciuium auferens, in aula colligebat. Ex quo multum pondus argenti & auri Antonio uel amicis eius donabat. Interfuit autem quadragintaquinque primates partis

Antigoni. Nam et custodes per portas muri disposuerat, ne quid deportari posset cum defunctis. Cadavera uero dum ex-
citerentur, si quid argenti aut auri, uel aliud necessarium fuis-
set inuentum, regi seruebatur: nullus uero malorum terminus
erat. Nam auaritia rectoris male conquisita, deterius expen-
debat. Prouincia autem inculta permansit, septimo anno co-
gente, in quo agriculturam exercere illicitum nobis esse pro-
bauimus. Antonius itaque cum captiuum Antigonom suscepis-
set, deliberauit ligatum ad triumphum seruare. Sed audiens gen-
tem rebellare Antigono fauentem, donisque Herodis redemptus,
decreuit in Antiochia illum perimere, quia nullatenus Iudaei
quiescerent. Quod testimonio Strabonis Cappadocis confirma-
tur, ita dicentis: Antonium Antigonom Iudaeum Antiochiam
perductum interfecit. Et uisus est hic primus Romanorum,
regem occidisse: dum non estimaret alio modo sententias Iu-
deorum flectere, quatenus susciperent pro illo constitutum re-
gem. Nam nec tormentis subditi, regem eum appellari patie-
bantur, tanquam magnum aliquid de priore principe retinen-
tes. Infamiam igitur uel odium Herodis ita minuere putauit.
Haec quidem Strabo,

De ritu Hyrcani ad Herodem à Parthis & ambitione
principatus sacerdotii & Aristobuli pulchritudine.

CAPVT II.

Cum uero Herodem principatum tenuisse Hyrcanus prin-
ceps sacerdotum audisset, qui captiuus apud Parthos tem-
batur, rediit ad Herodem, de captiuitate tali modo solutus. Bar-
zafarnes et Pacorus Parthorum duces, cum captiuos Hyrcani
principem sacerdotum prius constitutum, post autem et regem
et fratrem Herodis Phaselum ad Parthos perducerent: Pha-
selus non tolerans uinculorum obprobrium, et omni uita pre-
ponens mortem gloriosam, ipse suus peremptor, sicut praedictum
est,

est, apparuit. Hyrcanum uero ad Parthos perductum, Phraates
Parthorum princeps modestius attendebat, dum nobilitatem
prospicit eius audisset. Quapropter remissum à uinculis, Ba-
bylonie habitare concessit: ubi et multitudo Iudeorum Hyrcanum
tanquam principem sacerdotum et regem, et omnes usque ad
Euphratem Iudaei habitantes honorabant. Qui dum his frue-
retur, et audiret Herodem principatum suscepisse, mutauit
spem suam, ab initio ei amicissimus existens: quem et gratiae
memorem putauit, quod eum à quaestione et mortis damnatio-
ne, uel periculo tormentisque liberasset. Sermones ergo Iudaeis
proferebat, festinando ad eum proficisci. Qui uetabant, et ro-
gabant eum permanere, dicentes, quod officiorum simul et hono-
ris in sacerdotali uel principali dignitate nihil apud eos minus
habuisset: praesertim dum nihil ab Hierosolymitanis posset me-
reri pro diminutione corporis, quam ab Antigono pertulisset.
Retributiones autem non similes à regibus dantur, quas pri-
uati à benefactoribus acceperunt: nam mutat eos fortuna: pro-
uentus. Talia cum ei suggererent, Hyrcanus desiderio eundem
tenebatur. Cui scribens Herodes, petebat eum Phraati et illie
Iudaeis habitantibus supplicare, quatenus non inuiderent ei unam
secum cum mune regnum possidere. Nam tempus extitisse dice-
bat, quo ipse gratias redderet pro beneficijs, cum ab eo nutritus
et saluatus esset. Haec scribens Hyrcano, mittit ad Phraatem
legatum Saramallam et dona multa, supplicans ne impediret
gratias reddere, quas pro beneficio deberet. Erat autem stu-
dium eius non pro hoc: sed quoniam praeter meritum princi-
patum obtinuerat, timebat ne illi rationabiliter auferretur: et
Hyrcanum properabat sub potestate sua religere, uel penitus
eum disperdere, quod postea fecit. Tunc tamen flexo Partho,
pecuniisque Iudaeis ei dantibus ut ueniret, cum omni cum hono-
re suscepit: et in conuentu primum ei locum, et in conuiujs

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

primum lectum concedebat: quem etiam decipiebat patrem uocando, & omnibus modis insidias inopinatas ei parabat. Disponebat etiam reliquas cum eo sui principatus utilitates, unde & in familia eius seditio exarsit. Nam dum obseruaret ne nobilissimus quidam princeps sacerdotum Dei haberetur, inuitauit aliquem ex ignobilissimis sacerdotem de Babylone, nomine Ananelum, & huic principatum sacerdotij designauit. Quod non pertulit Alexandra filia Hyrcani, uxor Alexandri filij Aristobuli regis, ex quo filios habuit: unum quidem pulcherrimum Aristobulum nomine, & Herodis iugale Mariammen, forma nobilissimam. Turbata ergo & modeste ferens infamiam filij, quod illo superstitite alter aduena principatum sacerdotij meruisset, scribit Cleopatram, quodam sodali suo literas deportante, ut peteret Antonium principatum sacerdotij filio suo praestare. Sed & Antonio negligente petitionem, amicus eius Gellius ad Iudaeam cum propter aliquas causas peruenisset, & uidisset Aristobuli pulchritudine et magnitudinem & iuuentutem, mirabatur: non minus etiam Mariammen regi cohabitantem stupebat. Unde Alexandram bonorum liberorum matrem existimans, & ad sermonem eius ueniens, flestit eam pingere amborum imagines, & Antonio destinare, dicens, cum eas uiderit, petitiones eius modis omnibus adimplebit. His elata uerbis Alexandra, imagines Antonio direxit. Cui Gellius referebat dicens, non ab homine putari, sed a quodam Deo esse liberos Alexandrae, dum uellet ad libidines Antonium emollire. Qui puellam quidem accersere erubuit Herodi nuptam, uerum etiam Cleopatram metuens contristari. Scripsit ergo puerum transmitti cum honore, addens, nisi graue uisum foret. His deportatis ad Herodem literis, non cautum existimauit iuuenem excellentem Aristobulum, & tunc iam sedecim annos ducentem, genere nobilissimo, ad Antonium destinare

IYDAICARVM LIB. XV.

destinare potentissimum Romanorum, & paratum sua luxuria supponere puerum, qui etiam libidinosior per potentiam existeret. Rescripsit ergo dicens: Si puer exierit a prouincia, statim omnia bellis uel seditionibus complebuntur, Iudeis sperantibus rerum nouarum mutationem. Quibus rescriptis cum Antonio excusasset, iudicauit non ultra puerum uel Alexandram humiliare: sed etiam uxore sua Mariamme ualde petente, quatenus fratri suo principatum sacerdotij redderet: quod prodesse arbitratus est, dum nec ad Antonium proficisci posset tali praeditus adulescens honore. Conuenit itaque, faciens amicorum, multum Alexandram accusabat, dicendo, latenter insidias egisse pro principatu, dum per Cleopatram ageret, quatenus ipse quidem regno priuaretur, puer autem pro ipso rerum administrationem ab Antonio susceperet: & haec quidem illam non iuste postulasse, quod & filiam suam a possessio iam honore priuaret, & seditiones in regno moueret, cum multum ipse laborasset, ut possideret multis & non fortuitis periculis: uerum etiam nullatenus memor ipse malorum illius, sed beneuolus circa eos esset, & nunc puero principatum sacerdotij praerberet: ideoque olim ordinasse dicebat Ananelum, quod ualde puer esset Aristobulus. Cum tamen haec non incaute dixisset, sed pro deceptione mulierum & praesentia amicorum, laeta ex non speratis Alexandra cum lacrymis satisfacit: dicens, de sacerdotio quidem omnia pro infamia se fecerint: regnum uero nec desiderasse, inquit: nec si oblatum esset, cupisse suscepisse: cum & nunc nihilum honorem habeam propter principatum eius & tutelam, cuius uirtute totum genus meum essulget honoribus: nunc quoque beneficiis uicta, suscipio filij honorem, & in posterum ad omnia ero subiecta. Petebat uero, ut si quid propter genus & praesentem sibi fiduciam temerarium pro indignatione fecisset, ignosceret. Postquam autem

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

locuti sunt, dextris datis reconciliantur, omni suspitione ut uidebatur sublata.

De interfectione Aristobuli, & Herodis amore in Mariam-
men. CAP. III.

ITaq; rex Herodes statim principatu sacerdotij Ananelum propter legem exiit, seditiones domesticas pacando: nam non licebat aliquē honore semel accepto fraudari, quod prius Antiochus Epiphanes destruxit, dum auferret ab Iesu sacerdotium, & ordinaret fratrem eius Oniam: secundus autē Aristobulus Hyrcanum fratrem suum priuauit: tertius Herodes principatum sacerdotij adulescenti tradidit Aristobulo. Et nunc quidem putant sedasse contentionem. Et licet reconciliati fuissent, non tamen securus degebat, dum Alexandram ex prætēritis conatibus, ne tempus nouarum rerū caperet, ualde timeret. Quapropter praecepit eam ita in aula conuersari, ut nihil sub potestate sua haberet: diligenter etiam custodiebatur occulte, ne quid prae ter quotidianam conuersationem niteretur: quae paulatim magis illam exacerbabant, & in odio suscitabant: nam superbia muliebris diligentiam custodiae indignabatur habere, dum omnia potius uellet pati quam fiducia priuari, & sucosum honorem cum seruitute uel metu possidere. Ad Cleopatram igitur, in quibus existeret, frequenter se lamentando destinabat, postulas sibi auxiliū praeberi. Quae iussit ei factim cum filio in Aegyptum ad se confugere. Cumq; hoc ei placuisset, tale aliquid excogitauit: Duos loculos tanquam pro mortuorum exequijs parauit, in quibus & seipsam & filium mitti iussit: praeicipiens cōsejis famulis eos noctu deferre, & exinde uiam ad mare facere, ubi nauim qua nauigarent ad Aegyptū, prae paratam haberet. Haec Sabioni amico Alexandrae Aesopus seruus eius edixit. Quod cum Sabio audisset, & inimicus Herodis esset, quod inter insidiatores Antipatri de ueneno

IYDAICARVM LIB. XV.

238

ueneno conscius putaretur, odium lenire pro iudicationis fauore putauit: & regi nunciat insidias Alexandrae. Qui cum iam usq; ad conatum procedere dimisisset, in ipso facinoris opere detinuit, sed inuitus concessit culpā, dum putaret nullatenus Cleopatram cessare, si cōtra se causam inuenisset. Palam ergo magnanimitate uel modestia ueniā eis largitus est. Proposuit tamen omnibus modis adulescentem perimere, non tamen citō, propter uersimilem dissimulationem. Cum ergo tabernaculorum festiuitas uenisset, quae apud nos cum summa ueneratione celebratur, tunc quidem distulit, & in delicijs ipse & reliqua multitudo degebat: mouit tamen eum festinare uoluntatē suam conficere inuidia. Nam dum adulescens Aristobulus decimum & octauum annum ducens, secundum legē super aram ascenderet uictimas immolaturus, et ornatu sacerdotali circūdatus, celebraret religionis consequentia, magnitudinem super aetatem ostendens, necnon & generis dignitatem, populi concitauit fauorem, & Aristobuli aui sui praesens memoriam eis reduxit. Qui paulatim irritati, uoluntates suas iam demonstrabant, gaudentes simul & laetitia perfusi, uocesq; laudabiles in eum orationibus mixtas emittebāt, ut manifestus fieret populū fauor & temerarius, sub regno utiq; constituti, cum aliorum praeterita beneficia memorarent. Inter haec omnia, statuit Herodes uoluntatem quam in adulescentem habuisset implere. Celebratione autē transacta, dum in Hierichunte maneret, & in conuiuū eos Alexandra peteret, Herodes adulabatur adulescenti, & illiciebat ad affluentiam potionis, paratus cōcludere, uel iuueniuer ad gratiam illius iocari: & loco aestiuo illic existente, collecti simul exierūt refrigerium captantes. Cumq; fontibus assisterent, calorem meridianū aura temperare, prius quidē natantes seruos & amicos prospiciebant: post autem eū adulescens irritaretur, Herodis amici, quibus hoc praecipitum

pp s fuerat,

fuerat, tenebris iam tenentibus, sepe cum mergentes tanquam cum eo ludentes, non emiserunt, usquequo eum pressum fontibus suffocarent. Aristobulus quidem ita extinctus est, de eodem et octauum annum agens etatis, cum principatum sacerdotis anno non amplius tenuisset, quem rursus Ananias suscepit. Quo malo mulieribus nunciato, incessabilis eas statim dolor defuncti inuasit. Ciuias etiam rumore delato, lamentis cuncta completa est, omnibus calamitatem tanquam propriam et non alienam dolentibus. Alexandra uero plus consumebatur conscientia peremptionis: nam dolorem ampliozem ab ipso funeris actu ferebat. Sed sustinere necessarium putauit, licet sepius sua manu uitam finire niteretur: desijt tamen si posset uiuens sufficere ad ultionem insidiarum perempti. Unde potius suam uitam tenebat, ne daret suspicionem filium suum insidijs perijisse: per hanc enim dissimulationem sperauit satius se opportuno tempore uindicare. Illa quidem sic continenter dolorem tolerabat. Herodes autem omnibus uerisimilis uidebatur non insidiarum adulescentis autor extitisse. Nam non tantum quae ad sinum pertinerent peragebat, sed etiam lacrymis usus anime confusionem ueram esse monstrabat. Interdum etiam et dolore uiuente, eum ex aspectu pulchritudinis plangebant: et licet adulescentis mors pro eius tutela putaretur, manifestum tamen erat, quod pro satisfactione ista faceret: siquidem munificenter exequias eius honorans, multum apparatus circa locellos, et multitudinem aromatum fecit: nimirumque ornatum simul sepelijt, ut dolorem mulierum penitus deleteret, et solaretur eas per istam partem. Alexandram tamen nihil tale deuicit, sed semper mali memoriam meriti incitabat: et scripsit Cleopatre Herodis insidias, et filij perditionem. Quis dum festinaret petenti subuenire, calamitates Alexandra miserata, propriam omnem causam confecit, et petere Antonium uindicare

uindicare adulescentis interitum non cessabat, cum diceret non esse dignum, Herodem per eum regem statutam in regno, quod non ad eum pertineret, in ueros reges tales iniquitates ostendere. Quibus cum sexus esset Antonius, ad Laodiceam perueniens mittit praecipiens Herodem ad se proficisci, sibi pro morte Aristobuli satisfacere: nam non recte insidiae confecte per eum extitissent. Qui cum causam timuisset, et Cleopatrae contrarietatem, quae non cessabat Antonio suadendo quatenus eum damnalet, statuit quidem obedire: nam nihil aliud erat quod ageret. Cumque patrum suum Iosippum procuratorem regni et rerum reliquisset, demandauit ei secreta, ut si quid ab Antonio passus esset, continuo Mariam occideret. Nam dilexisse uxorem profitebatur, et timuisse ne contumeliam post eius mortem pateretur, dum per pulchritudinem illius ab alijs desiderari posset: per quae demonstrabat impetum Antonij, quem in ea habuisset, cum olim de pulchritudine illius audisset. Herodes quidem haec praecipiens, spe incerta ad Antonium perrexit. Iosippus autem cum in dispensatione rerum regni statutus esset, et propter hoc frequenter Mariam comitaretur, et de negotijs honoris causa reginam percontaretur, fauorem et amorem circa eam Herodis inseruit. Mulieres autem cum illi adulationibus emolissent, plus autem ab Alexandra seductus Iosippus, sententiam regis demonstrauit, et mandatum explanauit, dum fidem illis uellet facere, quod nec post mortem sine ipsa posset esse: dum diceret, quod si quid acerbum ab Antonio pateretur, non sufferret ab ea nec post interitum separari. Haec quidem Iosippus. Mulieres autem non hoc amorem affectus Herodis putauerunt: sed timuerunt, ne reuersus tyrannica crudelitate sibi mortem inferret, ideoque de uerbo suspicionem non paruum perceperunt. Eodem tempore rumor in ciuitate Hierosolymorum ab inimicis Herodis dispersus est, quod Antonius

tonius tormētis eum affecisset & occidisset. Quæ fama cū hos
quidem in aula turbauit, plus uerò mulieres. Tum Alexādra
Iosippum flecxit, ut cum ipsis ad Romana signa confugeret:
nam Romanum agmen tunc iuxta ciuitatē sub ducē Iulio pro
regni custodia castra posuerat: dicens, primum si qua turba in
aula concurrerit, ipsæ in tuto existerent, dum Romanos pro-
pitios haberent: præterea si Mariammen Antonius perspex-
erit, principatum recipere speramus, ne in aliquod postea ser-
uitium de propagine regij generis descendemus. Cum has ra-
tiones fugæ cogitassent, literæ ab Herode de omnibus suis cau-
sis deportantur, priori rumori contrariæ. Nam cum ad Anto-
nium peruenisset, confestim cum donis de Hierosolymis depor-
tatis reconciliauit: & sermonibus dicere compulit, ut ne qua-
quam contrarie quiddam de se haberet, & Cleopatræ uerba
nihil aduersus suam satisfactionē ualere. Nam non, inquit, ius-
tum est Antonius, ut rex de suo principatu depositus perire
debeat: quia qui honorē ei dederunt, ipsi ei uti potestate permis-
erunt. Quo dicto flexa est Cleopatra, sciens nequaquam alieni
principatum seruari prodesse. Cum de his scriberet Herodes,
aliosq; narraret honores, quos ab Antonio in cōuentu uel in
comunijs quotidianis haberet: & hæc tamē obtineret, licet in
accusationibus Cleopatra molesta nimis existeret, quæ pro-
uincie desiderio omnibus modis perire illū festinaret: sed quia
Antonii iustum circa se cognosceret, nihil horū difficilimum
speraret: quod autem tardaret, fauore firmiore circa se Anto-
nij speraret Cleopatræ reconciliari animo posse, & se hoc fa-
cere dicebat: nam Antonii petitiones suas adimplesse, & sibi
inferiorem Syriam concessisse denuntiauit: & per hoc solatium
refutaret & reijceret appellationes quas Cleopatra pro Iu-
dæa fecisset. Cum hæc literæ uenissent, desierūt ab impetu, quæ
tanquam de mortuo habuissent, ut ad Romana signa confuge-
rent:

rent: non tamen earum latuit uoluntas. Nam præcessit Anto-
nium rex ad Parthos euntem, & ad Iudæam reuertitur: sta-
timq; soror eius Salome, materq; eorū consilium quod habuis-
set Alexandra cum suis aperuerunt: Salome uerò & cōtra ma-
ritum Iosippum accusationem protulit dicens, quod cum Ma-
riamme frequenter conuenisset. Hæc uerò dicebat inimicitiarū
causa, quod frequenter ignobilitatē generis eius in iurgio de-
prauaret. Herodes autē callidus semper, & nimis Mariamen
amans, licet statim cōturbatus fuisset, nō tamen patitur amore
Mariammæ aliquid temerarium in ea conficere: sed in utroq;
anxius, secrete eam inquirat, utrū uerū esset de Iosippo quod
audierat, an falsum. Illa uerò cum iuramento affirmante, &
satisfaciēte, quod in nullo peccato fuisset ei cōmixta: paulatim
rex desectiuit, & ira deleta coningis amore superatur, ut &
iam satisfactum sibi de his crederet, quæ audisset, & honesta-
ti eius multas ageret gratias: fauorē quoque quem erga ipsam
uel amorem haberet pandebat: & qualia sæpe amanibus cō-
tingunt, collachrymabant inuicem, magno studio sese pariter
diligent: Cum uerò rex suum affectum iam prætermissa ze-
lotypia confirmasset, nō amantis est, inquit Mariamme, quod
mandaueras Iosippo, ut si quid patereris ab Antonio molestū,
me perimeret, quæ nihil tibi peccassem. Quod uerbum ut au-
diuit Herodes, exarsescens in furorem, statim eam ab ample-
xu dimisit, clamans, & suos capillos dilacerans: dicendo ma-
nifestum signum cepisse, Iosippum cum ea habuisse commu-
nionem: nam nullatenus prodidisset, quod secrete audierat, ni-
si maxima fides illis interfuisset: credensq; de crimine, penē
suam interfecisset uxorem: nisi uictus amore, furoris impetum
refrenasset, se ipsum consumens: Iosippum tamen ulterius, nec
ad suam faciem uenire permisit: Alexandra uerò tanquam to-
tius mali causam seruari præcepit.

De malitia Cleopatraz, & Herodis uirtute.

CAP. IIIII.

INterea per Syriam turba cōmouebatur, Cleopatra nō desistente Antonium fletere, quatenus omnibus oppressis potentiam singulorum aliam sibi donaret: multumq; ualebat, desiderio sui illo inflammato: que cum natura auara existeret, nihil iniustum reliquit. Siquidem fratrem suum, quem iam habiturum regnū sciret, uenenis aggressa consumpserat, quintum & decimū a tatis annū agentem: sororem autē Arsinocem Ephesi ad templum Dianæ confugientem, per Antonium extinxit. Iam pecuniarum gratia & templa, & corpora uolabat: neq; sacrarium tam castum fuit, aut asyli priuilegium, cuius ornatum ipsa non abstulit: nec tam profanū uel incestum, quod solum potuisset auaritia illius satisfacere. Et cū omnia expoliaret, foemineis cupiditatibus nullatenus satisfaciebat: siquidem cuncta deesse suis desiderijs semper putabat. Quapropter & Antonium cōpellebat aliquid ab alijs auferentem sibi donare. Nam eū transisset ad Syriam cum eo, & eam cogitaret possidere: Lysaniā quidem Ptolemei filiū accusans, quia Parthos contra Romanos duxisset, occidit. Petijt autem ab Antonio etiam Iudææ & Arabiæ reges occidi. Antonius autem eum ex omnibus amore foemine uictus esset, ut nō tantum uerbis, sed etiam uenenis uideretur obedire, manifestam quidem iniquitatem uidens, petebat eam, ne se tantum ut peccaret compelleret, ne cuncta negaret ei, nec quanta illa procepisset perficiens, palam iniquus uideretur. Ideoq; partes prouincis uniuscuiusq; recolens, donauit ei: prestans etiam ciuitates que intra fluuium Eleutherum usq; ad Aegyptum erāt, excepta Tyro & Sidone, quas à maioribus liberat esse cognouerat, licet multum eum illa sibi eas prestare supplicasset. Cū hæc Cleopatra obtinisset, & deduxisset Antonium usque ad Euphratem contra Armenios euntem, reuertitur: & intrat Apameam

Apameam & Damascum, inde etiam in Iudæam peruenit. Quam cum Herodes suscepisset, conduxit ab ea reditus Hierichuntis: nam balsamū terra illa generat, quod pretiosissimū est, & nusquam alibi nascitur, & palmas multas & optimas. Et dum multum tempus faceret cum Herode, tentabat eum concumbere: nam naturaliter & euidenter libidine exardebat: forsā tamē & aliquid amatorū passa est: sed quod uerisimilius est, regno eius insidiabatur, si quo modo iniuriam in se factam posset pro accusatione adipisci: desiderio uerō quasi uictam se esse demonstrabat. Herodes autē licet olim nullatenus fueret Cleopatraz, dum sciret eam omnibus esse molestatam, tūc tamen & ampliori odio eius detentus, quod per luxuriā uellet illa insidias ei parare, uerba quidem eius in presenti resutauit: consilium uerō cum amicis suis sumpsit, ut eam sub potestate sua positam occideret, ut & se, & multos malis eius liberaret, quibus iam grauis facta uel fieri posse putabatur. Nam hoc ipsum & Antonio prodesse, quia neq; illi fidelem eam esse dicebat. Cū hæc cogitasset, prohibebant eum amici: primum quidem suggerentes, quod nō deberet maximū periculum & manifestum pro re tanta suscipere. Cūq; permansissent supplicantes ne quid temerarie conaretur, nam nullatenus Antonium posse pati dicebant, quamuis eum muneribus redimere putaret: cum amore eius potius incenderetur, & uideret uolentia, uel insidijs illius se eius amore priuatum, nec mediocre quiddam pro satisfactione posset edicere, si contra foeminam hoc ageret, quæ per illud tempus omnes dignitate superabat: utilitatem autem quam Antonio dicit futuram, uerendum est ne potius ille temeritatem existimet, quod affectu tali eum priuaret: unde non est incertum, dicebant, quod maximis uel continuis malis principatus eius uel generatio compleretur: resutare uerō concubitus, quem illa postulabat, pro tempore honeste

neſte ſuadebant: qui cum hæc deſignarent, & pericula merito demonſtrarent, conatus eius compreſſerunt. Tunc Herodes Cleopatrae donis & muneribus ſatisfaciens, deduxit eam ad Aegyptum. Antonius autem cum Armeniam cepiſſet, Arabazem Tigranis filium cum Satrapis ſuis ligatum in Aegyptum deſtinavit, donans eos Cleopatrae cum omni eorum regio ornata. Armenia uerò tenuit principatum Artaxias, maior illius filius, qui tunc euaserat. Quem cum Archelaus & Nero Ceſar expuliſſent, Tigranem nouiſſimum eius fratrem ordinauerunt. Hæc quidem poſtea cõtingerunt. Veſtigia uerò, quæ debuiffet de terra donata ab Antonio, Cleopatrae præbere Herodes iuſtum iudicauit ex integro, ne occaſionem ei odi præſtarent.

De pugna Herodis contra Arabes.

CAP. V.

A Retas autem, cum Herodes reditus eius conduxiffet, tempore quidẽ aliquãto reddebat duo millia talenta, poſt autem in denotus exiit, uix partem aliquam præbens. Herodes quidem hoc modo defraudantem, nihilq; ſecundum iuſtitiam facere uolentem, perſequi deliberauit: ſed interim propter bellum Romanorum hanc diſtulit exactionem. Nam dum in Aeciaco littore ſperaretur pugna, quæ centeſimo octogefimo ſeptimo Olympiade contigit, & Ceſar cum Antonio de republica decerneret, Herodes ex opulentiã prouinciæ ſuæ multo tempore reditibus & uiribus collectis, Antonio deliberauit auxilia diligenter præparare. Sed Antonius nihil auxilio egere ſe dixit, Arabum autem perſequi præcepit. Nam tam audierat à Cleopatra perfidiam eius. Petebat enim hoc Cleopatra, dãm ſibi putaret prodeſſe, ſi unus ab altero ſterneretur. Cũ hoc ab Antonio iuſſum fuiſſet, Herodes milites cõgregauit, tanquam conſeſſim Arabiam ingreſſurus paratq; equitum & pedantum multitudine, in Dion ciuitatem peruenit. Cumq; illie Arabes

Arabes ei occurriffent, pugna maxima commiſſa eſt, in qua uicerunt Iudei. Poſtea multum exercitum Arabum in Chana uico congregatum, qui eſt in inferiori Syria, audiens Herodes uenit ſuper eos, ducens maiorem partem ſuæ militiæ, & prope Calon ſua caſtra metatus eſt, unde opportune pugneret. Cumq; hæc diſponeret, populus Iudeorum clamabat mora diſmiſſa contra Arabes impetũ facere, dum credunt ſe in hoc paratos eſſe, quia in priori pugna uictores extitiſſent. Igitur ſuum ſtudium milite oſtendente, rex ſtatuit magnanimitatem eorum non remorari, dicens non ſe deſſe uirtuti eorũ, & prius ſe armans omnes produxit ad aciem. Statim autem terror Arabis incidit. Contra quos modicum reſiſtentes, ut uiderunt in expugnabiles, omniq; plenos uirtute, plurimi fugerunt: fuiſſentq; perempti, niſi Artemon Herodem & Iudeos inuaſiſſet: nam hic erat dux Cleopatrae ibi conſtitutus, & inimicus Herodis, futuraq; non imprudenter proſpexit: ut ſi quid clarum agerent Arabes, ipſe quieſceret: uictis autem eis, quod & contigit, ex proprijs præparatis militibus, inuaderet Iudeos: quos tunc laſſos & iam uiciſſe putantes, ſubito ſuperueniens proſternabat. Nam alacritatem animi cõtra manifeſtos inimicos confluentes Iudei, & poſt uictoriam remiſſiores, citius à recentioribus hoſtibus obteruntur in locis aſperis & ſaxoſis, quorum notitiã inimici amplius habuerunt. Arabes autem prius uicti ſeſe recuperantes reuerſi occidebant, fiebatq; diuerſa perditio. Rex autem Herodes deſperationi pugnae uictus equo ducere tentauit auxilium, ſed non ualuit, licet feſtiſſet ſubuenire. Sed caſtra Iudeorum cum Arabes cepiſſent, non medioerem felicitatem & ſine ſpe tenuerunt: nam uictoriam quam prius perdididerant, poſtea obtinuerunt, plurimum aduerſariorũ proſternentes exercitũ. Exinde latrocinijs utebatur Herodes, multamq; Arabũ terram diſcurrrens uexabat.

dum super mōtes castra disponeret, & omnino recusaret manus cum eis ex aequo conferere. Frequēter tamen laborum diligentia lucrum sibi acquirebat: nam & proprios milites omnibus modis fouebat, ruinam suam cupiens emendare.

De Herode contra Arabes instituta exercitum & uincente.

CAPVT VI.

INterea Acciaco bello inter Caesarem & Antonium gesto, septimo imperij anno Herodis, terra Iudaeorum commota est: qualiter nunquam animalium pestilentia per prouinciam gesta: perempti sunt a ruinis etiam hominū decem milia. Militēs uerō cum sub diuo degerent, nihil ab oppressione sunt lesi. Quae cum Arabes inquirerent, & plus quam in ueritate erat, audirent, quae facta fuissent, tanquam prouincia hostium uersa hominibus peremptis, nihil ulterius sibi aduersam credebant posse insurgere. Quō cum legati Iudaeorum peruenissent, pacem propter haec quae euenerant facturi, Arabes peremerunt eos, & cum alacritate contra milites eorum praeparabantur. Qui nec inuasionem Arabum sustinuerunt, scilicet esclamantibus oppressi: nec bellare decernunt, dum nō paves se se praelijs eorum putarēt, neq; auxilium haberēt, rebus suis domi subuersis. Quos ita dispositos rex flectere sermone tentauit, ut recuperaret eis antiquū alacritatis animum: & exhortatus aliquos optimatum, ausus est etiam & ad populum sermone uari: nam prius pigebat eum, ne male propter calamitates susciperetur ab eis. Petebat ergo talem orationē proferens: Non ignoro socij quoniam multa per hoc tempus facta sunt contra Rempub. nostram, & forsatis nec hi modo de se cōfidunt, qui multum uirtute praecellunt: sed quoniam cōpellimur pugnare, nec est aliquid quod semel factum, non possit rursus bene tractatū emendari: petere uos elegi simul & docere, per quae possitis in proprio alacritatis animo permanere. Volo tamen pri

primum uobis ostendere, quōd iuste bellum id conamur committere, propter iniurias aduersariorū: nam maxima magnanimitatis haec causa uobis existit: post uerō declarare, quōd nihil sint quae nunc nobis mala superuenerunt, sed & multas nos spes uictoriae possidere. Exordiar autem principia, testes uos factens mei sermonis. Nam Arabum iniquitatē nostis, & circa alios omnes, ita perfidam tanquam Barbarorū, & quia nec deum cogitent: saepius enim nos offenserunt auaritia uel inuidia sua. Et quid multa dicimus, dum immueret eis ut a proprio principatu deciderent, & Cleopatrae seruirent, quis alter eos de hoc timore liberauit, nisi mea amicitia quae cum Antonio possidebam? Et illius circa nos affectus nihil hos importunum sustinere permisit: nam Antonius cauebat agere, quod posset nobis in suspicionem peruenire. Tamen & cum uellet Cleopatrae partes aliquas ab utraq; prouincia praebere, hoc quoq; ego dispensari, multaq; munera secretius offerens, tutelam utrisque acquisiui. Expensas autem ipse suscepit ducenta praestando talenta, duo milia uerō fide dicendo, quae etiam pro reditibus adimpleri: unde nos nihil ab eis suscepimus. & oportebat quidē nulli tributa prouinciae Iudaeos praebere: quod & si praebendum esset, pro nobis, non etiam pro Arabis daretur, qui nobis nec gratias agunt: nam pro beneficijs iniqua circa nos egerūt, prius quidem quōd nos amicos, nō hostes, reditibus priuauerint. Nam si fides hostibus necessario seruetur, multo melius amicis. Sed non apud hos ita est, qui modis omnibus optimū putant iniquitatē eligere, si solum lucrū eis possit acquiri. Est ergo quaestio nobis, utrū oporteat iniustos punire, dum hoc etiam deus desideret, & praeceperit semper iniquitates & cōtumelias execrari: quae nō tantū uerbo, sed etiā insit per bellū ulcisci: Nam quod uidetur iniustum apud Grecos & Barbaros, hoc si dici fas est, in nostros

gatos cognoscitur perpetrati. Graeci siquidem sacros & inuolatos dicunt eos esse, nos autem optimū & beatū decretum in lege à deo didicimus. Hi namq; & hominibus deū placant, & aduersarios hostibus reconciliant. Qualis igitur possit iniquitas prior agi, quam si legati qui pro iustitia loquuntur intereant? Quemadmodum autē possint uitam suam innoxiam custodire, seu circa bellum feliciter agere, dum talia perpetrassent, mihi quidem nō uidetur. An forsitan rectum & iustum nobiscum est, illi uerō fortiores ob hoc putantur? sed primum quidem indignum est uos hęc credere. Nam ubi iustum est, sibi & deo: deo uerō presente multitudo cum fortitudine praestō est. Ut ergo de nobis ipsis requiramus, uicimus primo praelio, in posteriore uerō nec substituerunt, sed statim cesserunt, non sustinentes nostrae alacritatis impetum: uincētes autē nos Artabanon inuasit, bellum inferens non indiditum. In primo uerō praelio nomen & fortitudo nostra apparuit: in posteriori uerō, iniquitate uel insidijs concidimus. Cur igitur minora sapimus in his, ubi maiores spes posidemus? Quomodo autem obstupescimus eos, qui cum palam decertant, semper uincuntur: cum uerō sic uincuntur, ab iniquitate illis hoc euenit? Virtus uerō non expugnatione debiliū: sed in oppressione fortium appareret. Si tamen quenquā & illa terrent, quae domi contigerunt, & in terramotu acciderunt, primū quidem sciat, quoniam hospitem & Arabas decepit, dum maiora quam contigerunt, putarent. Praeterea non debent hęc aut illis audaciam, aut nobis timorem immittere. Illi namq; nostris laboribus uel calamitatibus spes sibi assumunt, quas nos egressi contra eos, uiriliter auferemus. Vos autem accipite alacritatē pugnandi, neq; enī incantum sumus cōtriti, neq; ira dei uulnerati, ut quidam putant, quae potius accidentia sunt dicenda. Quae si dei prouentia acciderunt, liquet quōd iam secundum illius iudicium ira

ira desijt, dum satis uindictam de factis nostris acceperit. Nam si uellet amplius nobis nocere, nequaquam flexus fuisset. Belalium autem quia & uult fieri, & iustum esse cognouit, ex his nobis ostendit, quōd multis per prouinciam terramotu peremptis, nullus armatus interijt, deo euidenter ostendēte, quōd si omnes cum filijs uel uxoribus militarent, nihil penitus eis inopportunum accidisset. Hęc reputantes ergo, quōd in omni tempore dei patrociniū posidētis, persequimini fortitudine iusta iniquos, amicos perfidos, maleuolos circa legatos, semperq; uestra uirtute deuictos. Cum hęc audissent Iudaei, multum audaciae sumentes, ad pugnam parabantur. Herodes autem hostijs celebratis, cum magno studio eos contra Arabas, transiens Iordanem fluium produxit, & prope aduersarios castra disposuit. Tum uisum est castellum in medio positum occupare, quod sibi multum prodesse putauit uolenti materius praelium uel committere, uel differre: nam opportuno uel inuito loco constiterat. Cumq; idem prouiderēt Arabes, bellum pro castello committitur, & primū quidem protelatio, deinde uerō multis ex utraque parte ad manus uenientibus, Arabes afflictī recedunt. Quod statim spes Iudaeis non minores crexit, uirtutemq; accendit. Dumq; magis omnia uellent Arabes pati, quam decertare, & Iudaei castra eorum inuaderent, Arabes coacti recedunt, nullas uincendi spes habentes, sed tantum multitudine audaciam sumentes. Itaque pugna facta, multisq; ab utraque parte cadentibus, Arabes recedunt, quorum plura in amors fugiendo fiebat. Nam non tantum ab aduersarijs terrebantur, sed ipsi fugientes, sua multitudine contriti moriebantur. Vnde quinque milia defuncta sunt, reliqui uerō ad castra confugerunt, minime spes salutis firmas habentes necessarium inopia, & quod peius erat, aquarū indigentia. Iudaei autem licet persequerentur, tamen inuadere castra minime per-

mittēbantur: obsidentes ergo vias eorum, fugere volentes arce-
cebant. in his igitur Arabes constituti, legatos ad Herodem
dirigunt, primū quidem dissolutionem belli petentes: nam sitis
eos urgebat omnia pati, dum tantum in presenti licentiam
quas acciperēt habendi. Qui nec legatos nec dona suscepit:
neque mediocre quiddam pactus est, dum obstinate permaneret
ulcisci transgressiones in suos ab illis factas. Qui siti compulsi
nimia semetipsos tradiderunt, ut per quinque dies quatuor milia
caperentur: sexto uero die reliqui de castris egressi, decer-
tare cum aduersarijs nitebantur, eligētes omnia pati, ne pau-
latim sine gloria deperirent. Quae cū deliberassent, nullatenus
decertare ualuerūt, nam animo & corpore calamitatibus affli-
cti, pro lucro mortē esse putauerunt, ne in tribulationibus ui-
tam extenderent, quorum septem milia priori praelio conster-
nuntur. Cum his ergo casibus uterētur, arrogantiam priorem
deponunt, miratūque Herodis prudentiam cefferunt, patronum
eum suae gentis pronuntiantes. Qui cum multa felicitatis glo-
ria reuertitur, maximam acquirēs suae fortitudini dignitatem.

Quomodo Hyrcanum Herodes occiderit, & Caesaris gratiam
acquirit.

CAP. VII.

Igitur licet optime per bellum Herodes res suas disposuis-
set, tamen in periculum incidit. Siquidē pro Republica de-
certans Antonius, in Acciaco litore à Caesare uincitur. Tum
in desperationem sui Herodes uenit, dum amici & inimici pu-
tarent non impune amicitias ei prouenire, quas cum Antonio
habuisset. Quae propter amici quidē desperabant: inimici uero
licet in speciem contristarentur, tamen clam nimium letabantur,
sperantes meliora sibi rerū mutatione uentura. Herodes au-
tem Hyrcanum solum uidens in dignitate regia constitutum,
prodesse suis rebus opinatus est mortē illius: ne imminente sibi
à Caesare periculo, ille daret occasionē, qui solus regio uide-
batur

batur ex genere. Cum haec cogitaret, nec daret occasionem
Hyrcanus, nam modestia morum nullam rerū gubernationem
curabat, nec rebus studebat nouis, omnia concedens fortunae:
Alexandra nimis pertinax, & spem rerum mutatione incōti-
nenter credens, uerba ad patrem fecit, ne sustineret Herodis
iniquitatem in familiam suā procedere: sed custodire spes eo-
rum petebat, ut & Malacho Arabiam tenenti scriberet, qua-
tenus eos susciperet ad se refugientes. Nam si mors euenerit
inimico Caesaris Herodi, ad se principatum uenturum, & pro-
pter popularum fauorem, & propter generis dignitatē. Dum
his cū flectere niteretur, Hyrcanus uerba depellebat. Sed per-
tinacia muliebri dum illa permanens nec noctu uel interdum
desinens, Herodis erga se insidias accusaret, cōpellit cum epi-
stolam dare Dositheo cuidam amico, in qua scriptum erat, ut
Arabas equites qui deberent eum ad se perducere, mitteret
prope paludem bituminis, quae distat ab Hierosolymis stadis
ducentis. Credebat enim Dositheo, dum nimis eum sibi amicum
ipse & Alexandra existimauerūt propter inimicitias, quas cum
Herode haberet, ut Iosippi cognatus, quē ille peremerat: quia
& illorum qui in Tyro prostrati fuerant ab Antonio prior
frater extiterat. Sed haec Dositheū nullatenus Hyrcano fidum
in ministerio parauerunt. Nam praepōnēs illi regis amicitias,
porrigit Herodi epistolam: qui cum pro fide non tantum lau-
dauit, uerum iussit ei, ut ministraret reliquae causae, quatenus
signatam epistolam traderet Malacho, literasque ab illo reci-
peret, cum non paruum putaret & illius sententia cognoscere.
Quae cū Dositheus alacrius ministraret, Arabs rescriptit &
ipsam Hyrcanum se suscipere, & omnes qui cum eo ueniret.
Destinavit etiā qui deberent eos caute perducere. Ut uero et
hanc epistolam Herodes suscepit, consilium uocato Hyrcano,
de factis ei cum Malacho pactis requirebat. Cumque ille nec

gasset, epistolâs coram cœcilio demonstrans, uirum interfecit. Hæc nos conscripsimus, quæ in annalibus regis Herodis continebantur. Alij uerò non ita existimant, sed magis Herodem insidias contra Hyrcanum cõtexistisse quatenus eum interficeret, dicunt, ita scribentes. In aliquo conuiuio sine suspitione quendam sermonem Hyrcano intulit, si quas epistolâs à Malacho suscepisset. Qui dum se confessus esset saluatorios apices accepisse: illo rursus interrogante, si quæ super hæc etiam dona recepisset: nihil amplius respõdit, quàm quatuor iumẽta transmissa suscepisse. Occasione hac inuenta, dona esse corruptionis uel proditiõnis uociferans, uirum inuit occidi. Signa uerò sunt minime Hyrcanum peccasse, quatenus tali termino occumberet, & modestia morum eius, quod nihil in iuuentute sua atrocius aut temerarius egisset: & quia cũ ipse regnũ habuisset, plurimã gubernationẽ Antipatro cõmiserat: cum iam octogesium duccret annũ, & cum multa tutela sciret Herodem regnũ possidere, & Euphratẽ transisse honorantes eum: quæ omnia despexisse eum, & aliquid nouitatis molitũ, nimis incredibile est: quia nec nature illius aptũ erat, sed molitione Herodis occisus est. Ita quidã finem uitæ inuenit Hyrcanus, diuersas & uarias calamitates expertus. Nam principio ut mater eius Alexandra regnauit, principatus sacerdotij gentis Iudeorum nouem annis honorẽ obtinuit: matremq; defunctã eum imperiũ suscepisset, & hoc tribus menses gebernaasset, depeilitur ab Aristobulo fratre: restituitur autem iterũ à Pempeio: & quadraginta annis honore usus, secundo regnũ per Antigonũ perdidit, & corporis diminutionẽ passus, apud Parthos captiuus perductus est: & exinde ad propria post tempus remeans, propter spes ab Herode promissas, nihil sicut sperauit executus est. Itaq; multis uitæ passionibus inuolutus, & quod pessimũ est, ut diximus, in senectute, non dignũ uitæ terminum impetra

impetrauit. Siquidẽ modestus & mediocris in omnibus existebat, & plurima sui imperij sub dispensationibus innocẽs tractabat, neq; callidus regnũ disponere, Antipatro, & Herodi usq; ad hoc conamẽ aperuit iter. Herodes autem Hyrcano interfecit, à Cesare nihil optimũ sperãs de rebus suis, propter amicitias, quas cũ Antonio habuisset, laborabat. Cumq; in suspitione Alexandrum habuisset, ne tempus nancisceretur, & multitudinem & turbam in regno uel rebus suis concitaret, commendauit omnia fratri suo Pherore: matrem autem Cyprin cum sorore & cognatione cuncta in Massadam constituit, iubens, ut si quod de se periculum audirent, principatum sibi assumerent. Mariammen uerò suam uxorem, quod non potuisset ut inimica cum sorore uel matre cõuersari, in Alexandriũ cum Alexandra matre sua deposuit: Iosippum, & Iturium, & Soemum super eas dimittens fidos sibi amicos, quos sub specie honoris custodire mulieres reliquit. Quibus etiam mandauerat, ut si quid de se periculorum audirent, ambas interficerent, regnum uerò filijs suis cum fratre Pherora custodirẽt. Cũ hæc mandasset, ipse Rhodum ad Cesarem properabat. Cũq; in ciuitatem delatus esset, deposuit quidẽ diadema, aliud uerò nihil de dignitate sua diminuit. Vt uerò cõmunem sermonem cum Cesare inseruit, tum multò potius suam magnitudinem ostendit, suæq; maiestatis honorem seruauit, dum nec ad preces, nec ad petitiones conuerteretur tanquã de peccatis suis satisfaciens: sed ratione actuum suorum confidens sine dubitatione Cesari dicebat, amicitias sibi maximas cum Antonio fuisse, omniãq; pro uirtute sua egisse, quatenus illerum potentiam fortiretur. militiæ tamen eius nullatenus comunicasse, eò quod occupatus Arabas expugnaret: transmississe uerò & pecunias, & frumenta: tamen minora dignitate sua. Nam qui fatetur amicum, uel benefactorem aliquem hæ

bere, debet uiribus anime uel corporis aut substantie se facere participem etiam ad periculum, Quod ego, inquit, minus quam oportebat effeci. Illud uero integrè scio: quia quamuis uictum in Acciaca pugna non reliqui, neq; manifeste trāsui, cum & ipsa transfret fortuna, sed seruauit ei fidem, quanquam non opportunus auxiliator, tamen consiliarius fidelissimus existens. Nam Antonio causa salutis & rerum potestas qualiter prodesset ostendi, dum Cleopatram hortarer occidi: quod si perempta illa fuisset, nullatenus à rerum principatu concidisset, imò magis & tuas facilius indignationes euicisset. E quibus nihil ille agendo, sed sibi quidem incommode, tibi uero uiliter profuturam præponendo clementiã perijt. Nunc ergo siquidem pro Antonij ira nostram fidem fuisse iudicas, non sum denegaturus, quia parui, neq; meum erga illum fauorem euidenter prædicans recusabo: si uero persona ablata, quis sim circa benefactorem, uel qualis amicus requiratur, poteris à factis me cognoscere. Nam licet nomē ablatum fuerit, nihilominus amicitiarum firmamentum in nobis poterit approbari.

De liberalitate Herodis erga Cæsarem maxima, & conuentione circa uxorem.

CAP. VIII.

Cum hæc dixisset, & in omnibus sui animi libertatem ostendisset, non mediocriter Cæsaris liberalitatem, uel indulgentiam meruit: intantum ut criminum causas pro fauore eius uindicari deposceret. & tunc diadema rursus sibi reposuit, Cæsare inuitante, dum nihil secus circa eum, quam prius erga Antonium appareret. Tunc Cæsar omnem ei honorem addidit, cæteris regibus scribens, cum omni alacritate Herodem sibi occurrisse. Postquam uero hanc satisfactionem præter spem susceptam cognouit, uidensq; sicut prius, firmiorem sibi principatum à Cæsare datum, decretumq; Romanorum sibi pro stabilitate sua mercatum, secutus est Cæsarem ad Aegyp-

gyptum ambulantem. Cumq; super uires suas ei uel amicis dona obtulisset, liberalitatē, magnanimitatēq; suam ostendens, petebat, ne Alexander amicus Antonij aduersi aliquid pateatur. Sed hoc non impetrauit, quia iam iureiurando Cæsar preoccupatus fuerat. Redijt autem iterum ad Iudæam cum ampliore honore, & spectantibus cōtraria stuporem cum metu incussit, quod clarior à periculis dei providentia remeasset. Confestim ergo susceptionem Cæsari per Syriam in Aegyptum cuncti parabat. Itaq; cum eum suscepisset cum omni regio apparatu Ptolemaide, & præbisset exercitui sumptus affluenter, omnino inter fidelissimos reputatus est. Cumq; expeditionem Cæsar deputaret, in centum quinquaginta domibus ornatis, cum cum amicis suscepit. Præbuit autem per loca arida transeuntibus necessariam humanitatem, ita ut nec uinum, nec aqua, que potius militibus acceptabilis erat, alicui deficeret: ipse etiam Cæsari octingenta talenta donauit: omnibusq; demonstrauit, quod plus clarior in regno suo remunerando eum apparuisset, ut magis fidem eius & alacritatem Cæsar probaret. Cui & redeunti rursus Herodes ab Aegypto non minorem priore largitatem exhibuit. Tunc quoq; cum ad regnum suum redisset, turbatam omnem domum inuenit, ac grauius ferentes uxorem suam, & matrem eius Alexandram: dum putarent non pro corporum tutela in illo oppido se positas, sed tanquam in carcere, cum nihil illæ neq; de suo, neq; de alieno in potestate haberent. Mariannæ quidem amorem regis, dissimulationem & deceptionem suam putabat. Angebatur autem, quod si quid ille periculosum pateretur, nec spernitur posse habere, mandatiq; Iosippo data recordabatur. Quapropter custodes cum nimia diligentia mitigabat, magis uero Soëmum, dum illi putaret omnem potestatem creditam. Soëmus autem initio fidelis, nihil penitus de mandatis Herodis pa-

dis patefecit: sed cum sermonibus, & donationibus mulierum flexus paulatim deuictus esset, in ultimo cuncta regis mandata dilucidauit: dum tamen non omnino speraret eum cum eadem potestate reuersurum, sed si potius periculum fugeret, ne rediret insignior: ideoq; non parua mulieribus putauit prestare, utiq; ampliozem beneficiorum retributionem se accepturum sperans, si regnaret. quod si prospere cuncta gerens Herodes reuerteretur, nequaquam contra uoluntatem uxoris eum posse facere sciret: dum cognosceret, omni ratione regis amorem erga Mariammen ampliozem existere. Itaq; cum huiusmodi illum spes fessellisset, secreta omnia indicauit. Quae Mariamme grauer audiens, nec finem sibi de periculis Herodis inuenire putans, cui & infesta fuerat, nullatenus eum equitatem impetrare orabat: & licet difficilem uitam suam post mortem illius putaret, nihil tamen de sui animi passione celauit. Nam cum ille maximas res praeter spem impetrasset, nauigauit, & primum uxori suae de his bona nuntiauit: solamq; praeponeus omnibus, propter amorem, & consuetudinem, quam cum ea habuisset, salutauit. Cui dum felicitatem suam referret, nullatenus gaudentem, sed potius grauer ferentem intellexit. Non enim haec celare dolorem poterat, sed pro decore nobilitatis suae ad oscula gemitabat: narrationibus uero eius nequaquam letabatur, sed potius contristari se demonstrabat. Ut uero non suspecta tantum, sed etiam manifesta facta haec turbarent Herodem, contristabatur, animaduertens irrationabile circa se uxoris odium non celatum, ideo duriter tolerabat: dumq; amorem ferre non potuisset, nec in ira nec in amore permanebat, semper ab altero in alterum transiens, in utroq; inconstans erat. Sic ergo inter odium, & amorem destitutus, saepius paratus uindicare, sed timuit, ne praecipuam suam animam cupidine debilitaret: & nullatenus occidere eam su-

stinuit, dum uereretur, ne perempta illa maiorem poenam per amorem pro illius interitu pateretur. Intelligentes ergo cum ita de Mariamme habentem soror eius & mater, optimi putauerunt tempus pro illius odio cepisse: & loquebantur non pauca, Herodem concitantes in odium: qui nec suauiter haec uerba attendebat, neq; facere quicquam in uxorem tanquam credulus praesumebat. Peius ergo dolorum passione succedebatur, dum neq; illa odium celaret, neq; iste amorem. Confestimq; aliquid nefandissimum actum fuisset, nisi Caesar nuntius esset contrarios uicisse, & intereptis Antonio & Cleopatra cunctam Aegyptum possedisse. Quapropter festinas ad Caesarem, reliquit domum ita dispositam. Qui proficiscens, Mariammen Soemo commendans, multas habere gratias ei pro diligentia proferebatur, & partem magistratus ei a rege promeruit: & ille quidem honorem hunc obtinuit.

De crudelitate Herodis interficietis uxorem, & amicos.

CAPVT IX.

Herodes uero cum in Aegyptum peruenisset, Caesari cum ampliori fiducia sermonem inseruit, tanquam iam amicus. Siquidem de satellitibus Gallis Cleopatrae quadringentos ei donauit, & terram ei rursus reddidit, quam per illam perdidit. Addidit etiam regno eius Gadaras, & Samariam, nec non & maritimam Gazam, & Anthedonem, & Ioppen, & Stratonis turrim. Cumq; haec acquisisset, & Caesarem comitatus usq; ad Antiochiam esset, reuertitur: & quanto res suas extrinsecum feliciter tractabat, tanto tum domesticis laboribus affligebatur, praesertim circa coniugem, de qua potius felicitatem quandam uidebatur habuisse: nam amorem non minus illis pertulit, quos in historijs cognouimus cupidine reuolentos. Sed hic merito Mariammen dilexit, quae cum in alijs casta, uel fidelis esset, nullebre uel molestum quiddam natura-

liter

liter habebat. Nam dominabatur marito seruienti libidini, & sepius contumeliosè eum aggressa est. Quòd ille dissimulans ferebat, & blâdiebatur, licet matris eius, uel sororis ignobilitatem illa derideret, & detraberet. Illo uerò tempore maioribus accusationibus à suspitione nutritis, anni spaciùm completur ex quo Herodes à Cæsare reuersus erat, & eum iandudum culpa uolueretur, tunc erupit tali occasione data: Meridie namq; dum uolisset requiescere, accersit Mariammen, às more quem in eam semper habebat astrictus. Quæ cum intrasset, non eum eo concubuit, sed festinantem eum depulit, & impropèr auit ei sui patris uel fratris interitum. Qui cum grauius contumeliam tulisset, & paratus ad facinus esset, sentiens soror regis Salome, paratum olim pincernâ regium intronmittit: præcipiens dicere, qualiter suaderet ei, Mariammen amatorium confecisse regi: & siquidem ille turbaretur, & interrogaret, quale hoc fuisset, responderet uenenum illam tenuisse, petentem se ipsum subministrare. Si uerò nullatenus de amatorio rex commoueretur, dèmitteret uacuum, dum nequaquam ei periculum fieret. Hæc eum docens illo tempore locuturum intronmittit. Qui tanquam uerisimilia dicturus eum studio ingreditur, asserens Mariammen præmia sibi præstitisse, dum flecteretur amatorium regi porrigere. Cumq; ad hoc rex commotus fuisset: Venenum, inquit, erat, quod illa monebat dari: cuius uirtutem ipse se non scisse fatebatur, id eoq; nuntiasse, quatenus ipse requireret. Itaq; cum talia uerba Herodes audisset, & dudum iam firibundus, tunc potius excitatur: & eunuchum qui Mariammæ fidelissimus erat, de ueneno torquebat, cõgnosceus, quòd sine illo tale aliquid non fecisset. Qui cum necessitatibus interesset, nihil quidem tortus de ueneno dixit. Vxor is autem odium quod in eum haberet, propter sermones quos Soëmus explanasset, manifestauit ei. Cum hæc

hæc dixisset, magis rex exclamauit, dicens, nullatenus Soëmum sibi fidissimum prioribus temporibus, hæc prodidisse mandata, nisi quiddam amplius inter eum, & Mariammen prouenisset. Et Soëmum quidem protinus interim præcipit, uxori uerò iudiciùm colligens familiarium accusationem parauit, studioseq; executus est de relationibus amatorij uel ueneni. Erat tamen sermone incontinens & iracunda, quam postea ita sentientes, qui præsentés erant, mortis iram in eam sententiam protulerunt. Dum hæc sententia pronuntiaretur, subuenit quidam ei ex aliquibus præsentibus, ne ita temerariè illam interficerent, sed deponerent eam in aliqua regali custodia. Tunc Salome eum suis festinauit è medio mulierem abducere, quæ potius regem impulit: Cæue, inquit, seditionem multitudinis, si illa uiixerit. Mariamme quidem ita trahebatur ad necem. Considerans autem Alexandra tempus, & quòd partum spem haberet, eadem ab Herode passura, contra priorem suam fiduciam, nimis ualde commutabatur. Nam uolens ostendere se ignorasse causam, exiens multa mala cõtra filiam uociferata est, & omnibus audientibus clamabat, mala circa maritum & ingratiã extitisse: quæ propter iuste pati, quod audacter ei restitisset, nec retribuisset tantorum beneficiorum remunerationem. Inter hæc talia & inhonesta ea simulante, & audente etiam capillos suos euellere, multa quidè in ea ab alijs uisuperatio deformis dissimulationis apparuit. Quod potius à pereunte comprobatum est, cum nec uerbum in initio dedisset, nec ad ullius impropèrationes turbata respexisset: sed æqualiter animi grauitate peccatû matris euidenter ferre demonstrabat. Ipsa quidem non timido gressu, neque mutato corporis colore ad mortem ducebatur, generositatem suam nequaquam in extremitate demittens. Et illa quidem sic interijt, formina quæ ad continentiam, & ad magnitudinem animi

animi optima erat, modestia uero ei defuit. Pulchritudine namque corporis & affabilitatis dignitate, magis quam quis estimare posset, omnes mulieres anteibat: occasio tamen exinde maior prouenit, ne cum gratia regis uellet uiuere. Nam dum semper potiretur illius amore, & nihil difficile ab illo speraret, fiduciam inmoderatam habuit: contristabant autem eam, quæ erga suos euenerat. Hæc omnia ei quæ admodum passa fuisset dicendo, ad ultimum inimicas sibi parauit matrem, & sororem regis, & illum simul, in quo tantum confidens, nihil quod molestum sibi oriretur sperabat. Postquam interijt, regis potius desiderium exarsit, ut sæpius nomen illius inuocaret. Moliebatur omnia facere, quæ possent solatium afferre, conuiuia, colloquia, quæ nihil ei profuerunt: gubernationes etiam regales recusabat, & tantum doloribus tenebat, ut aliquando Mariammen uocare ministris tanquam uiuentem ualentemque præciperet. Cum sic haberetur, superuenit ægritudo pestifera, quæ plures populi uel amicorum eius honestissimos extinxit: & omnibus præbuit suspicari, per iram dei hæc contigisse, pro iniquitate erga Mariammen confecta. adeoque ad priora rex peruenit, ut in ultimo solitudines eligeret sub occasione uenationis. His cõfectis cogitationibus, non potuit multos dies protrahere: sed incidit in difficilissimam ualitudinem. Nam inflammatione, uel astrictione gutturis, mentisq; mutatione tenebatur: & quæ potuissent curam exhibere, nihil penitus profuerunt, sed contraria inueniebantur. Vnde postea desperatione facta, medici dum nequaquam medicaminibus allatis ægritudo decresceret, & rex nihil potuisset accipere, omnia quæ ille uellet iusserunt ei præberi, desperationem salutis casui deuouentes. Et ille quidem in Samaria Sebaste nominata ita inualidus iacebat: Alexandra uero Hierosolymis habitans, cum audisset in quibus esset Herodes, festinauit

stinavit custodias ciuitatis obtinere, quæ duæ fuerat: una quidem ciuitatis, altera uero templi: quas si quis sub potestate sua comprehendisset, omnem gentem sibi subdebat. Nam immolationes nullatenus sine his fiebant, quas nõ exercere impossibile Iudeis uidebatur: paratus utiq; magis uitam amittere, quam religionis Dei solitum sacrificium non implere. Igitur custodibus eorum Alexandra sermonem obtulit, quod oportuisset ipsi uel filijs Herodis eas tradere, ne quis alter eas præoccuparet illo defuncto, rerumque potestatem teneret: dicens, quia si à morbo quo detinetur, euaserit, tutius ea poterit custodire. Cum hæc uerba fecisset, non patienter tulerunt, sed fideles prioribus temporibus, extiterunt tunc magis & propter odium Alexandræ, putantes non esse optimum Herode uiuente desperare. Quorum unus consobrinus regis nomine Amabec, confestim nuntiauit regi Alexandræ sententiam. Qui nihil remoratus, interfici eam præcepit. Ipse uero uix & multo labore cum ægritudinem ciuitasset, animo & corpore debilitatus, simul & fastidiosus in omnibus causis factus, ad poenã peccantium paratior erat: iccirco & amicos sibi necessarios interemit, Custobarum, & Lysimachum, & Antipatrum, Gadium uocatum, necnon & Dositheum, ex hac occasione. Custobarus quidam genere Idumæus erat, inter primos dignitate horum qui à proauis sacerdotes uidebantur Cozæ, quem Deum Idumæi arbitrabantur. Hyrcano uero rempublicam eorum sub Iudaicæ leges redigente, cum Herodes regno successisset, iudicem Custobarum Idumææ uel Gaze declarauit: & dat ei sororem Salomen, Iosippum occidens priorem eius maritum, sicuti demonstrauius. Cumque hæc Custobarus præter spem libeter impetrasset, eleuatus felicitatem paulatim excedebat, putans non esse bonum, sese iudice Herodis præceptis conficere, neque Idumæos sub lege Iudaica existere. Quapropter de-

stinavit ad Cleopatram, dicens, Idum eam semper illius maiorum fuisse, ac propterea iustum esse, ut peteret provinciam ab Antonio. Nam se paratum confirmabat transferre suorum suum ad illam. Agebat tamen hæc, non quod potius Cleopatra dominari desideraret, sed existimabat, si pluribus viribus Herodes privaretur, facilius iam posset sibi gentis Idumæorum principatum vendicare, occasione generis et pecuniarum, quas perpetuo per illicita lucra acquiserat. Et Cleopatra quidem Antonium petens, provinciam minime obtinuit. Nuntiantur autem hæc verba Herodi. Qui paratus Custobarum interficere, matris petitionibus, et sororis veniam ei donavit: sed non insuspectum eum in posterum pro prioribus conatibus dereliquit. Tempore vero interiecto, cum contigisset Salomen à Custobaro discordare, mittit statim ei repudiium, connubium veniens, non secundum leges Iudæorum. Nam marito quidem apud nos licet hoc facere, uxori vero nullatenus separari et ducere alium, nisi prius à priore marito dimittatur. Salome tamen non generali lege, sed potestatis sanctione connubium separavit: et ad fratrem Herodem dicebat, pro illius fide maritum se reliquisse, dum cognosceret eum cum Antipatro, et Lysimacho, et Dositheo novis rebus studentem: fidem vero sermoni de Babe liberis imponebat, quod servarentur apud eum duodecim annis: quæ multum stuporem regi præter spem verba fecerunt. Nam Babe liberos destinauit olim persequi, quod inimici sui fuissent: tunc vero per temporis longitudinem de memoria eius exciderunt. Quorum inimicitia, et odium hinc ortum est: Cum Antigonus regnum haberet, et Herodes civitatem Hierosolymorum obsideret, necessitate vel malis quanta obsessis assistunt, plures inuocabant Herodem, et ad illum clamabant. Babe autem filii dignitatibus præcellentes, et apud populum ualidi, permanebant

bant cum Antigono, et Herodem accusabant, et seruandum regi generi principatum suadebant. Civitate vero capta, cum Herodes rempublicam tenuisset, Custobarus exitus civitatis obstructurus ordinatur, quatenus non recederent ab ea qui civium rei, aut qui regi contrarij extitissent: sciens vero in opinione uel honore populi Babe liberos esse, et putans magnam partem sibi eos fore in rerum mutatione, illorumque saluti studens, abscondit in proprijs prædijs. Et tunc quidem iureiurando Herodem flexit nihil de illis scisse se, quare liberatus est à suspitione. Rursusque edicto à rege proposito, et omnem modum excogitante, ut eos inueniret, non est confessus. Sed cum primum negasset, non sine poena sua esse putavit postea viros ostendere: et non fide iam tantum, sed et necessitate eos celare festinabat. De his cum nuntiatum à sorore fuisset, rex destinans ad loca ubi commorabantur, simul cum alijs accusatis, illos occidit: ut iam nihil esset residui de genere Hyrcani, sed regnum suo possideret arbitrio, nemine in dignitatibus existente, qui iniquitatibus eius resisteret.

De instituto theatro, et trophæo ab Herode, et consequentibus malis: deque extractione Sebastie civitatis, et aliarum.

CAPVT I.

De circo potius à patrijs moribus excedebat, et peregrinis inuentionibus ueterem statum corrumpere, qui nullatenus maculari debuisset: unde non minora nobis in posterum mala prouenerunt diuersis recedentibus à maiorum pietate corruptelis. Primum quidem certamen quinquennale Cæsari constituit, et Theatrum in Hierosolymis edificauit, rursus in campo maximo Amphitheatrum, utraque conspicua, à moribus uero Iudæis aliena. Siquidem usus aut apparatus talium nequaquam tradita fuerat. Celebrationem quidem illam clarissimam per quinquennium construere, nuntians finitimus,

Et conuocans ab omni gente athletas ad omnia certamina: Et de tota terra inuocabat, ut spe propostorum pramiorum, et uictoria gloria conuenirent. Igitur collecti sunt capitales artifices: nam non tantum eos qui exercitationibus corporis preualerent, sed et musica precellentes, quos Thymelicos uocant, proponens maxima uictoria premia, omnesque nobilissimos ad constellationem conuenire uocabat. Constituit quoque et quadrigis, et bigis, et unius equi cursui non parua dona: et omnia que munificentia uel decore apud singulos presulgebant, uolens habere clariora, spectaculum liberalitate composuit: theatrum uero circa Cesaris imagines habebat: et trophæa gentium quas bellando ille deuicerat, auro scilicet et argento puro cunctis inaructis: et neque de ueste, neque de uasis, aut de lapidibus pretiosissimum aliquid desuit, quod certantibus non offerebat. Apparatus etiam ferarum fuit. Nam leonibus multis congregatis, et alijs que eminent ferocitate, et raro inueniuntur, quorum inter se altercationes et pugnae contra homines excogitabantur: peregrinis quidem admiratio sumptuum, et delectatio spectaculi uidebatur: prouincialibus autem euidentissima solutio morum qui apud eos coluntur. Impium est enim feris homines pro hominum spectaculo subdere: iniquum etiam peregrinis moribus solita permutare. Super omnia uero contristabant eos trophæa, dum putarent imagines esse armis obsitas, quia non patrium illis fuerat talia colere: Quod nec Herodem latebat, qui uiolentiam quidem eis inferre opportunum non putauit, loquebatur autem et solabatur, ut superstitionem eorum auferret: sed nullatenus persuadebat, dum grauius illi tulissent, ea que uidebant soluta lege committi. Illi uero unanimiter clamabant, dicentes: Licet omnia existimemus tolerabilia, tamen hominum imagines uel trophæa non esse patrium in ciuitate admitti

admitti profitemur. Herodes autem turbatus, et intelligens non facile eos resistentes deuinci sine solatio, accersit quosdam primos eorum ad theatrum, et ostendens trophæa, consuluit quid illis hec uiderentur. Qui cum clamassent, hominum imagines, precipiens auferre ornatum impositum, ostendit ligna nuda: que statim spoliata, risum plurimum spectantibus inusserunt. Tali modo multitudinis impetum mitigauit Herodes, ut iam plurimi mutati non offenderentur. Quidam uero permanebant in difficultatibus suis, quod solita minime contuebantur, et putabant initium patrijs legibus desiruentis. Vnde optimi existimauerunt magis pericula pati, quam mutatam rempublicam negligi: dum Herodem prospicerent uiolenter introducere, que non solita fuissent, et uerbo quidem regem, operibus autem hostem omnium demonstratum. Vnde conuenerunt omne periculum se subire decem ciues, et gladios sub uestimentis portabant. Inter quos fuit quidam oculis captus, qui per indignationem eorum, que audiebat fieri, seipsum pati, que et illi affirmabat, qui non mediocrem eis impetum in conatibus periculosis immisit. Quod consilium cum deliberassent, ex composito ad theatrum pergebant, sperantes non posse Herodem fugere, si subito eum inuaderent. Cumque parati cum audacia properarent, unus horum qui perscrutant res singula renuntiabant regi, eorum conspirationem intelligens, paratos theatrum ingredi indicauit. Qui cōsestis sciens odium, quod plures in eum habuissent, et seditiones quotidianas, discedens ad aulam, nominatim accusatos uocauit. Qui cum a ministris euidenter capti fuissent, scientes quod non euitarent periculum, ornauerunt necessarium uitæ sinem, nullatenus deponentes animi sui fiduciam. Nec enim negauerunt actum, sed et demonstrauerunt gladios: confessi sunt bene et pie cōiuratione se fecisse, lucri quidem nullius causa,

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

neque pro suis doloribus, sed pro communibus causis, quas servare aut pro his mori cunctis dignū uideretur. Talia quidem illi de uoluntate insidiarum fiducialiter prolocuti, a regalibus ministris circumspecti ducebantur, omnemq; pacem passi perimuntur. Non multō post, eum qui talia nuntiavit, odio quidam rapientes non tantū interfecerunt, sed et membratim dilacerantes canibus apposuerunt. Videbant autem multi ciuium, quæ fiebant, et nemo nuntiavit, usq; dum Herodas acerbiorē, et certiorē inquisitionem facienti, mulieres quedam tortæ cōfesse sunt, quæ uidissent. Tunc Herodes eos qui facinus commiserunt, simul cum tota domo perenat, Conuersus uerō et audacia populi, quam pro legibus habebant, non remissiorē faciebant Herodem, sed multō potius cautiorē. Qui statuit sese undiq; munire, ut si qui nouis rebus studerent, manifesta eorum fieret conspiratio: dum ciuitas ab aula, in qua conuersabatur, et à templi custodia curaretur, quæ Antonia dicebatur. Samaritam quoq; deliberauit muris circumdare, quā mutato nomine Sebastiam appellauerunt. Putans etiam prodesse prouinciæ locum munire, qui ab Hierosolymis aberat unius diei uia, et olim uocabatur Stratonis turris, etiam eum constructum Cesareā nominauit, et in maximo campo electos equites deputans, locum edificauit, qui in Galilea Gaba uocatur, et trans fluuiū Sobonitidam. Hæc ergo paulatim semper pro tutela sua molitus perfecerat, et circumdans custodijs totam gentem, ut nequaquam potestatem haberet seditiones promptis agere, quibus paruo motu factō frequenter utebantur, nec laterent, si mouerentur, assistentibus, semper in proximo qui uel cognoscerent. Et multos quidem auxiliares suos, plures autem ex finitimis illic habitare fecit, dum munificentia ductus, templum construeret, cui simile prius nec in nobilissimis ciuitatibus existerat: quod

IYDAICARVM LIB. XV.

263

quod magis pro tutela sua construens, in honorem Augusti Cesaris Sebastiam appellauit, et prouinciæ partem meliorē, quæ propè fuerat, distribuit habitatoribus, ut prono animo conuenientes in ea conuersarentur: maroq; fortissimo circumdans altiora loca, custodijs communiuit, ne magnitudine minor esset maximis ciuitatibus. Nam uiginti stadia intus habuit, in medio uerō mensuram unius et semis stadij locum statuit undiq; decoratum: in quo templum amplitudine et pulchritudine excellens edificauit, palatimq; totam ciuitatem exornans, munitioni quoq; eius prospexit, cuius pulchritudine memoriā posteris uoluit relinquere sue largitatis.

De insigni liberalitate Herodis ad populum, & fauore consequente.

CAP. XII

Eodem tempore, tertio decimo anno regis Herodis instante, magnæ calamitates prouinciā occupauerunt, siue de ultione, siue de casu sic occurrente. Siquidem prius gelu percussa terra, fructus nullatenus proferebat. Præterea et ciues per inopiam frumenti, morbus et passio pestifera possidebat. Qui continuè malorum diuersitate cōprehensi, dum indigerēt cura uel alimentis, plus peste moriebantur. Morbus autem ita pereuntium, et uiuentiū solatia auferebat. Nam corruptis frugibus terræ, horreisq; exhaustis, nulla spes alimentorum præter pestilentiæ malum nullatenus expectabatur. Necessitas ergo plurima inopiæ, non minus ipsi regi, quàm populo imminerebat. Siquidem neccigalia quæ de terra solitus erat accipere, minime colligere proualebat, et pecunias consumpserat largissimè ciuitates edificando, nec erat, quod dignum auxilio uideretur. Interea deliberabat tempori cōferre præsidium, quod difficilimum fuerat, dum nec uicini habuissent unde alimētum præberet, quia nec ipsi leuiora tolerassent.

FI 4

et pco

Et pecunijs deficiētibus, licet potuissent pauca pluribus comparare: bene tamen arbitratus nequaquam auxilium negligere, ornatum regium incidit, neq; pretiosissimis uasis, neque artificiosissimis parcens. Mittebat autē pecunias ad Aegyptum Petronio praesidi à Caesare constituto, & dum non pauci ad eum confugissent propter eandem necessitatē, & amicus Herodis priuatim existeret, uolēs subiectis eius subuenire, primis ipsis deportare triticum concessit, per omnia eos & in emptione, & in nauigatione subleuans, ut maxima pars ipse huius auxiliij fieret. Nam Herodes his deportatis, non tantū sententias in horrore se prius habentium mutauit, imò maximam ostentationem sui fauoris & patrocinijs lucidauit. Siquidem primū his quantum potuissent per se panificare, triticum diuisit. Praeterea multis existentibus, qui senio uel altera infirmitate tenti, non sufficerent alimenta sibi preparare, prouidebat eis constituendo pistorēs, qui paratos panes uendiderunt. Diligentiam autem ne cum periculo hyemarent habuit, cum comprehēdisset eos etiam uestium inopia: corruptis enim & omnino consumptis pecoribus, neq; lana, neq; aliorum uestimentorum copiam habuerunt. Quae cum procurasset iam & ciuitatibus finitimis conabatur prodesse, semina Syris praebendo: quod etiam ei multum profuit, dum gratiam exinde acquisisset. Terra enim post hoc fructus suos uberius ostendente, non minus quinquaginta millia hominum, quos ipse pauerat, ad propria destinauit. Cum hoc modo calamitatibus oppressum regnum, munificētia uel industria recuperasset non parua, & in circuitu similibus passionibus afflictos finitimos releuauit. Nam non fuit qui per necessitatem ad eum ueniens, non eius auxilium inueniret secundum suam dignitatem. Sed & populi uel ciuitates, & priuati ad eum confugientes, solatium impetrarunt, in tantum, ut aestimaretur indigentibus extra-

necis

neis plus decem millia tritici coros dedisse. Corus autem habet modia Attica decem. In ipso autem regno suo octoginta millia expendit. Hanc eius diligentiam, & sollicitudinem, apud Iudeos tantum contigit praualere, & diuulgari apud alios, ut antiqua in eum odia commota pro praearicationibus regum, per quas etiam regno totius gentis penē priuari putaretur, liberalitate sua prorsus extingueret, animi sui magnificentiam praeter opinionem demonstrans. Populum autem intantum mutauit, ut talem eum arbitrarentur, non qualem experti sunt dudum, sed qualem in necessitatibus probauerunt. Eodem tempore & auxilia Caesari quingentos electos sui corporis custodes destinauit, quos Eliseus ad mare Rubrum perduxit. Post haec ad meliora rebus sibi prouenientibus, palatium in superiori ciuitate construxit, magnas erigens domos, & ornatu pretiosissimas, ut plures uiros admiratione sui capere potuissent. Secundum mensuram autem & appellationes eius imposuit. Nam una Caesaris, altera Agrippae uocabatur.

Herodes sacerdotis cuiusdam filiam uxorem ducent, arces, & oppida extruit, filiosq; erudiendos Romā mittit.

CAPVT XII.

Desiderio deinde commotus, cum nihil praeponeret suae libidini, filiam Simonis sibi coniunxit: qui Hierosolymita filius Buzi cuiusdam Alexandrini, sacerdos inter nobilissimos, cum filiam haberet optimam, & tunc in Hierosolyma nominatam, huius pulchritudo animum Herodis inflammauit. Et ne suspicaretur uolentia uel tyrannide hoc agere, melius arbitratus est nuptijs puellam ducere. Ideoq; Simonem indignum regia cognatione iudicans, dum suum desiderium complere uellet, per honores euexit. Stating; Iesum Boethi filium à principatu sacerdotij deposuit, & Simonem ordina-

rr 5 uit,

uit, atq; affinitati suæ coniunxit. Cum uerò nuptiæ perfectæ fuissent, edificauit castellum in loco quo prius Iudeos, cum à principatu per Antigonum penè decideret, euicerat: quod abest ab Hierosolymis sexaginta stadijs, natura munitum, ad edificationem opportunissimum, instar collis manu factum, ut esset in rotundo circuitu eius. Concluditur autem in circuitu turribus, rectum habens ascensum, ducentis gradibus edificatum. Intus autem domus regiæ pretiosissimæ & ad munimentum & ad ornatum simul effectæ. Circa initium collis habitacula constructionis perspicua, & aquæ ductus fecit. Nam non ille locus proprias habuit aquas, sed longè per plurimis sumptibus deductas. Circa campum uerò ciuitas erat edificata, quæ collem pro arce habebat. Cumq; omnia secundum spem euissent, seditiones contra regnū nequaquam sperauit oboriri, duobus modis subiectos regens: timore quidem, quod esset ad poenam non mitis: diligentia uerò, quod in necessitatibus magnanimus appareret. Circumedit autè tutelam extrinsecus, tanquam murum subiectis parans. Nam & ciuitates extraneas, diuersarumq; regionum reges maneribus ad amicitias suas flecebat. Vnde magnificentia suæ Casarem & Romanorum potentissimos placabat, transgrediendo leges, dum tēpla erigeret ritui nostro cōtraria. Nam nobis interdīcta sunt delubra, uel figuræ more paganorum honorare: quæ foris prouinciam Iudæam pro Casaris fauore faciebat in ciuitatibus pro quarum constructione multas pecunias expendebat. Attendens uerò prope mare locum opportunum ciuitati, qui quondam Stratonis turris dicebatur, non qualemcumq; urbem illi, sed lapide albo palatijsq; pretiosissimis ciuitatem cōstruxit. Portum quoq; tranquillum, magnitudine similem Piræotutūq; confugia nauibus præbentē constituit. Quæ ciuitas iacet in Phœnicie secundum pelagus ad Aegyptū, inter Ioppen & Dor.

& Doram, oppida maritima: quæ stationem nauium difficultiam habent propter Aphrici procellas. Cui difficultati remedium præstans, descripsit in circuitu portū, qui sufficeret maximis classibus locū præbere refugij, lapides in altum ingentes uelut uiginti quinque deponens: quorum longitudo $\times \times v$. pedum erat, altitudo autem nō minus decem & octo, latitudo nouem: super quos turres disposuit, quarum maxima Drusus nominabatur, à Druso Casaris priuigno. Ostia uerò portus cōtra Aquilonem exiabant: in medio autem turris erat, super quam templum Casaris positum nauigantibus apparebat habens statuas, unam quidem Romæ, alteram autem Casaris. Ciuitas autem Casarea uocabatur, quæ subtus cloacas non minores superioribus & disicijs habebat, quarum alia quidem modice spatium non longo ad portum & ad mare fundunt: una uerò media est, omnium receptaculum purgamentorum, quæ imbribus & mari influente diluuntur. Aedificauit etiam theatrum ab Australi latere portus: Amphitheatrum quoq; multa millia hominum capiens, in conspectu pelagi construxit. Itaque perfecta ciuitate duodecimo anno cum nec ab re lassaretur, neque rex sumptibus deficeret, deliberauit filios suos Romam transmittere ad Casarem, Alexandrum & Aristobulum. Qui cum ascendissent, & in domo Pollionis, uiri nimis illustris, & Herodis amici conuersarentur, Casar eos cum omni humanitate suscepit: pollicitus licentiam Herodi præstare, quem uellet sibi successorem relinquere: insuper & prouinciam Trachonem & Bathaniam, & Auranitem ei concessit, huiusmodi occasione. Zenodorus quidam conductor domus Iysaniæ fuit: cui dum reditus non sufficerent, de latrocinijs per Trachonem amplius acquirebat, quæ loca habitant latrones Danaæenorum prædas agentes. Hos Zenodorus minime prohibebat propter communionem lucri. Cum ergo

ergo mala paterentur finitimi, Varronem tunc praesidem interpellabant: rogantes ut scriberet Caesari iniquitatem Zenodori. Caesar autem delata suggestione rescripsit latrocinia exterminari: provinciam autem Herodi deputari, tanquam illius diligentia indigētem: quia difficilissima domicilia & aquarum receptacula, & deposita frumenta habentes possent diu sustinere pericula munitis speluncis. Cum haec per gratiam Caesaris Herodes accepisset, ad provinciam Trachonem pergens, maleuolos latrones oppressit, & in circuitu desideratam pacem omnibus praebuit. Zenodorus autem contristatus primum quod a magistratu depositus fuisset, magis autem iniuria, quod praefectura Herodi tradita esset, ascendit Romam accusaturus eum: unde nihil agens reuersus est.

De amicitia Herodis cum Agrippa & Caesare, & de Manichei propheta.

CAP. XLII.

INterea Agrippa successori Caesaris trans Ionium misso, citra Mitylenem locuturus Herodes occurrit: pristinaque amicitia renouata, rediit ad Iudaeam. Gadarensium autem quidam cum ad Agrippam peruenissent accusantes Herodē, ille nullo responso dato, ligatos regi transmisit. Arabes quoque latitudinem infesti principatus Herodis, seditionem conabantur rebus eius inferre, occasione huiusmodi nata. Zenodorus enim cum iam de se dissideret, praefectura suae partem aliquam Auranitidis quinquaginta talentis uendidit: quae cum in donatione Caesaris haberetur, tanquam iniuste ea sublata, contendebant sepius quidem incursionibus uiolentiam inferre: necnon & inopes milites fledebant, expectantes rebellionem: quam desiderant qui student male uita suae consulere. Quae cum cognouisset Herodes, prouidentia sua seditionum auferebat occasiones. Igitur septimodecimo anno regni Herodis, Caesar ad Syriam peruenit, ubi Gadarenses plurimi Herodem

rodem accusabant, grauem eum sibi & tyrannum in praecipitationibus intimantes. Haec autem eos dicere compellebat Zenodorus, cum iurasset nullatenus eos relinquere, usquequo ab Herodis imperio eos auferret. Quibus commoti Gadarenses, & confitentes quod nihil passi fuissent ab Herode, cum eos Agrippa tradidisset, qui crudelis quidem in proprios, humanus autem erat in aliorum peccatis: accusabant rapinas & contumelias, probantes & euersiones templorum. Et Herodes quidem indignatus, paratus erat satis facere: Caesar autem amplectebatur eum, nihil de fauore suo dicens per seditionem multitudinis commutandum. Et in primo quidem die de his sermones prolati sunt, in posterum uero nulla processit cognitio. Siquidem Gadareni uidentes Caesaris & Cocilij intentionem, timore territi, ne regi traditi tormentis afficerentur, quidam sese noctu gladio percusserunt, alij praecipites sese dederunt, quidam in fluuio sponte submersi defecerunt, quae uidebantur temeritatis, non peccati fuisse supplicia. Quapropter nequam Caesar remoratus, Herodem a reatu soluit, necnon occurrit etiam non mediocri ei felicitas. Nam Zenodorus praecordijs ruptis sanguine multo profluente, in Antiochia Syria uitam finiuit. Caesar autem & huius possessionis partem non paruam Herodi concessit, quae inter Trachonem & Galileam erat, uelutham & Paneada, & in circuitu terram. Dimisit autem eum, & procuratoribus Syriae praecipit, ut secundum illius sententiam omnia tractarentur: qui in tantum felicitatis processit, ut cum duo isti Romanorum imperium regerent, Caesar & Agrippa, tertium sibi amicitijs Herodem coniunxissent. Qui cum in tanta fiducia confisteret, fratri suo Pherora petiuit tetrarchiam a Caesare, centum talentorum fideiusfor existeret: ita ut si quid ille pateretur, filij eius immunes euaderent. Sed cum Caesarem comitatus esset usque ad mare, rediit in terra

in terra Zenodori pulcherrimum ei templum construxit iuxta Paneada, ubi spelunca pulcherrima in monte cōsistit: sub qua terra altitudo inaccessibilis est, aquis immobilibus plena, unde fontes Iordanis fluij nascuntur. Quem locum templo cōstructo, Casari deuouit. Tunc etiam tertiam partem tributorum concessit subiectis suis occasione sterilitatis: plus autem reconcilians eos, ne aduersarentur ulterius. Nam in talibus operibus pietate solutus, moleste de prauaricatis legibus ferebant, et sermones faciebant adinuicem. Qui dum his incitarentur et turbarentur, diligentiam habuit hęc sedare, auferens quidem otium, et precipiens semper in laboribus eos occupari. Nam neque communis deambulatio fiebat, neque conuentus in ciuitate, sed omnia custodiebantur, et sanctissima tormenta capitis inferebantur, cum multi palam et furtim in carcerem Hyrcani tracti, illic exstinguerentur, et intus in ciuitate pariter et in uijs: nam erant qui conuenientes in unum speculabantur eos. Dicunt etiam nec ipsum hoc neglexisse: sed se pius priuatum accipiens habitum, nocte cum populis conuersabatur, experimentum faciens quid de principatu suo sentirent, et si quos omnino atroces, nec approbantes sua opera inuenisset, omnibus modis persequebatur, et reliquam multitudinem sacramentis impellebat sibi fidelem existere, et cogebat fauorem cum iureiurando sibi uel principatu custodire. Quorum multi placantes eum, uel timentes, ueniebant ad quod postulasset: alios uero seruantes suam opinionem et grauius ferentes quod cogerebantur, modis omnibus occidebat. Flebat autem et Pollionem Pharisæum, et Saneum, sociosque illorum sibi iurare: qui licet non obtemperassent, tamen non sunt torti, dum uenerationes eius per Pollionem impetrassent. Liberati sunt etiam de hac necessitate hi qui dicuntur apud nos Esseni. Genus autem hoc est,

est, quod conuersatione utitur quam apud Græcos Pythagoras tradidit. De his quidem in alijs certius explanabo. Essenos autem ex hac causa sic honorabat, quia maius quiddam de his sentiebat, quam de mortali natura. Dignum puto (nam non inhonestus sermo uidebitur in historiarum genere) de his talibus intimare. Quidam Essenorum nomine Manachemus fuit, per omnem uitam benigna uoluntate probatus, præscientiam à Deo futurorum habens. Is dum adhuc Herodem puerum ad doctores pergentem uidisset, ut regem Iudeorum saluauit: qui illum se putans, commonebat eum sermone adhuc priuatus. Manachemus hic ridens, et feriens manu posteriora eius: Regnabis, inquit, feliciter: nam iam à Deo dignus iudicatus es, et recole Manachemi plagas, ut hoc tibi sit signum de peccatis in regno committendis. Nam optima est ratio, si iustitiam et Dei pietatē dilexeris, et modestiam circa eius habueris: sed non talem te futurum intelligo, dum omnia cognoscam. Felicitate nanque omnes præcelles, et habebis gloriam æternam: obliuionem uero pietatis et æquitatis possidebis. Hęc non latebunt Deum in ultimo uite pro tuo facinore. Quibus statim nullatenus animum intendit, dum spes Herodi deesset: paulatim uero cum eleuatus usque ad regnum fuisset, et feliciter principatum egresset, accessit Manachemum, et de tempore quantum regnaret, consuluit eum. Manachemus autem cum omnino nihil respondisset, sed tacuisset, interrogauit eum, si decem tantum anni regni sui essent: respondit, et uiginti et triginta, sed finem non addidit. Herodes autem istis contentus, Manachemum cum honore dimisit, et omnes Essenos propter illum honorauit. Hęc igitur licet miranda, legentibus demonstrare festinamus, et ostendere, multos apud nos talem diuinationis habuisse notitiam.

De edifi

De ædificatione noui tēpli, & stola pontificali. CAP. XIII.
INTEEA decimo & octauo anno regni, Herodes post prædicta ædificia opus non minimum inchoauit: siquidem Dei templum maximum construere, & multū altum & decorum erigere iudicauit: dum putaret id nobilius omnibus suis factis perficere, & ad eternam memoriam peruenire. Sed cum non facile populo persuaderi cognosceret, propter operis magnitudinem, conuocans eos hac oratione mulcebat dicens: Alia quidem que à me in regno sunt acta, dō uiri contribules, ut de his laudem proferam, credo superfluum tanquam mihi quidem minorem, licet uobis maiorem utilitatem ferre uideātur. Nam in difficultatibus non neglexi, que ad uestra commoda pertinerent: neq; in extructionibus mihi magis, quā uobis omnibus festinaui tutelam impendere, & puto quod Dei cōsilio ad hanc felicitatem euectus sum, ad quantam non prius gens Iudeorum aliquando peruenit. Constructe nanq; sunt per prouinciam ciuitates, quas habitatoribus plenas munitionibus ornantes genus nostrum exaltauimus, quas operosum mihi uideretur scientibus enumerare. Quod autem nunc nitor efficere omni pietate præcellentius, explanabo. Bene enim nostis, quod à Babylonia remeassent: & quia desunt ei ad magnitudinem in altum cubiti sexaginta, ad instar illius quod Salomon construxerat, nemo negligentiam pietatis parentum nostrorum accuset: quia non culpa illorum factum est breuius templum, sed Cyrus, & Darius Histaspis filius, huiusmodi mensuram ædificationis fieri præceperunt. Quibus illi seruientes, uel successoribus eorum, & post illos Macedonibus, non habuerunt aptum tempus quo ad eiusdem antiqui formam istius mensuram perducerent. Nunc autem, quando nutu Dei principatus meo pax larga cōcessa est, & diuitiarum possessio, & multitudo

multitudo reddituum, & quod maximum est, amicitia fauorq; Romanorum, qui omnium rerum domini existunt: cur non studemus relictū necessitate seruitutis tēpore opus corrigere, & integrū Deo præbere pro beneficijs eius in meo regno collatis? Talia concionāte Herode, multis ammirationē sermo pronunciatus præter opinionē imposuit: nec aliqua desperatione cōmoti sunt, nisi quod anxiantur, ne eo soluto aliquid emergeret, & opus moraretur ad finem usq; perduci: idcirco maior illis & difficilis putabatur magnitudo conaminis. Quos cū Herodes cerneret dubitantes, adhortabatur eos dicens, se non prius deponere templum, nisi omnia præpararentur que ad perfectionem eius pertinerent. Nam neq; mentitus est ex hoc quod promiserat. Mille enim plaustra parauit, que lapides ueherent: decē millia uerò elegit peritos artifices, & mille numero sacerdotes, quibus stola secundum eorum honorem habitumq; parauit: sed & quosdam cementarios, alios autem fibros lignarios cruditos ad templi fabricā hortabatur. Cumq; omnem apparatus alacriter aggregasset, antiquis fundamentis solutis noua imposuit, super que templum crexit, longitudine centum cubitorum, latitudine centum cubitorum, altitudine centum uiginti. Qui uiginti cubiti per tempus fundamētis desiccatis resederunt, quod post hæc temporibus Nero nis renouare deliberauimus. Ædificatum est autem templum ex lapidibus albis & tenacissimis, quorum magnitudo in longitudine uigintiquinque cubitorum, altitudine octo, latitudine duodecim erat. Totius templi nanque circuitus, & porticus undique humillima, altissimum uerò medium fuit, ut à multis stadijs conspiceretur, & in prouincia constitutis, & contra habitantibus aut ab accedentibus cerneretur. Ianuas autem introitus & superliminaria, necnō & uela iuxta templi magnitudinem uario ornatu decorauit, & aureos flores

ambientes columnas fecit, super quarum capita uiris tendebatur, botryones aureos habēs pendentes: qui mirandam magnitudinem, et artificij claritatem uidentibus exhibebāt, propter materie pulchritudinem. Circundedit etiam et porticibus maximis omne templum, et secundum quantitatem uniuscuiusque rei sumptibus omnia priora superauit. Porticus autem duae maximis parietibus fulciebantur, ipsi autem parietes opere inaudito constructi erant. Nam collis erat saxosus, paululum erectus a parte Orientali ciuitatis, pronus super arcem, quam dudam rex Salomon per Dei prouidentia magnis operibus muro circumdederat, ab inferioribus incipiens, quem uallis altissima circumdabat. Saxa uero Africo exposita, plumbo ligauit, ut interiora loca complecterentur, multum spatium structura comprehendente, et in altum quadrangulo facto, ut uastitas lapidum a fronte uideretur: ab interiore uero parte ferro ligati, compaginem munirent immobilem per omnia tempora. Cumq; ita factum opus continuaret, usq; ad summum collis perduxit, et fossas circa murum positas complens, planum super e qualemq; confecit. Quadriporticus uero in circuitu, unaquaque porticu longitudinem stadij concludente, et intra hanc porticum, murum circa ipsam summum alius murus superius saxosus ambiebat omnia. Ab Orientali uero parte pari longitudine porticum duplicem habebat, contra templi ianuam constitutam, quam multi priores reges construxerant. Circa omnem uero sacrarij orbem, spolia barbarorum fixa, quae rex Herodes deuouit, addens etiam quae et ipse ab Arabis ceperat. Per latus autem Aquilonis turris alta, angulosa, munitis ualde fuerat, quam ante Herodem reges et sacerdotes generis Asamoniorum construxerant, et Barin denominauerant, ut illic sacerdotalem stolam deponerent: qua cum opus habuisset ut immolaret princeps sacerdot

sacerdotum, induebatur. Hanc rex Herodes suo loco seruauit: post cuius obitum sub Romanis fuit usque ad tempora Tiberij Caesaris. Sub quo Vitellius Syriae procurator, cum profectus Hierosolymā, et susceptus a populo clarissime fuisset, uolens eis uices retribuere, ut sacerdotalem stolam sub sua potestate haberent, scripsit Tyberio Caesari, et ille concessit. Et permā sit stola sub potestate Iudeorum, usque quo obisset rex Agrippa. Post quem Cassius Longinus, usque quo obisset rex Agrippa. Post quem Cassius Longinus, cui tunc Syria parebat, cum Cuspio Fado Iudaeae procuratore, imperauerunt Iudaeis in Antonianam turrim eam deponere, dicentes, Romanos oportere dominos eius esse, sicut et prius. Destinant igitur Iudaei legatos ad Claudium Caesarem, ut de his peterent. Qui cum peruenissent, iuuenis Agrippa rex Romae constitutus, petens ab imperatore potestatem eius, accepit, scribente Vitellio Syriae procuratore. Prius autem sub sigillo principis sacerdotum, et custodum pecuniarum fuerat: qui ante unum diem celebrationis ad principem custodiae Romanorum ascendentes, et requirentes suum sigillum, stolam tollebant: transeunte uero festiuitate, in eundem locum deportantes, et principi custodiae ostendentes, similiter eum sigillis reponabant. Hanc autem Barin, id est, turrim, Iudeorum rex Herodes munitiorem construens pro templi custodia, ad gratiam Antonij, amici quidem sui, principis uero Romanorum, Antoniam nominauit. A parte autem Occidentalis muri quatuor portae stabant, quarum una ad aulam tendebat, interposita ualle quae erat in medio eius uiae, duae autem ad suburbanam, quarta uero ad ciuitatem: multis gradibus ad inferiorem uallem tendentibus, et exinde rursus ad superiora ascendentibus. Nam ex aduerso templi ciuitas in modum theatri iacebat, circumdata ualle altissima per omnem australem tractum. Quarta autem frons, quae ad meridianum solem posita erat,

55 x habe

habebat & ipsa quidē in medio paruas, super quas regia porticus triplici longitudine terminata, ab Orientali ualle incipiens, & ad Occidentalem finita, amplius tendi non potuit. Opus autem fuerat dignū narrari omnibus qui sub sole sunt. Siquidem altissimæ uallis sic erat, ut nullatenus uideri posset, si quis eius altitudinem attendisset, super quā porticus illa steterat. Ex qua si quis à summo, id est à tertio tecto notasset, & profunditatem ædificiorum uidere uellet, tenebris per fidebatur, ita ut non posset uisus ad immensam altitudinem peruenire. Columnarum autem ordines consistebant in quadro per longitudinem, nam quartus paries colligabatur parieti lapideo. Crassitudo uero uniuscuiusq; columnæ, tres coniunctas uernas habebat: longitudo autem pedes uigintiseptem, duplici spira supposita: multitudo autem omnium, centum sexaginta due fuerunt. Capita autem columnarum secundum modum Corinthium sculpta, & admiranda propter magnitudinem operis. Cumq; quatuor ordines fuissent, tres quidem media loca tenebā: quorum duo eodem modo facti, latitudinem habebant pedum triginta: longitudine stadia tria, altitudine quinquaginta pedibus tendebantur: Medius uero ordo latitudinē uigintiquinque pedum habebat, altitudinem centum: nam dupla super utrumq; fuerat. Tecta uero lignis sculptis in figuras diuersas apparebant: mediæ uero porticus altitudo in immensum tendebat, habens columnas compositas, politas undique, quarum compago incomprehensibilis omnibus uidebatur. Talis quidem primus murus fuerat. A medio uero non multum secundus distabat, gradibus paucis ascendendus: quem paries circuibat lapideus, titulum habens, qui prohibebat alienigenas ingredi morte internūnata. Interior autem murus per australem partem & aquilonis tractum, tres in pariete ianuas habebat à se distantes: per Orientalem uero unam maximā, per quam

per quam transiebamus purificati cum mulieribus. Inaccessibile autem sacrarium fuit, intra quod tertium erat, ubi sacerdotibus solis ingredi licebat. Ante quod sacrarium ara erat, super quam immolationes & holocausta Deo imponebamus. Horum trium nullum rex Herodes intrauit, cum utiq; prohiberetur, quia non sacerdos existeret: sed operibus muros, & porticus exteriores curabat. Quæ cum octo annis edificasset, templo per sacerdotes in uno anno & quinq; mensibus perfecto, omnis populus lætitia completus est. Et primum quidem pro celeritate gratias Deo agebant: deinde alacritatem regis, quam in dedicatione habuit, laudibus extollebant. Rex autem trecentos boues obtulit Deo, & alij secundū uires suas, quorum numerus nullatenus æstimatur. Nam cum occurrisset templi dedicatio, regisq; natalitius dies, quo principatum assumpserrat, insignis est celebrata festiuitas. Construxerat & effosam uiam ad aulam, ab Antonia intra templum ducentem per ianuam Orientalem: super quam & turrem edificauit, quatenus & subterraneum haberet accessum, propter populi seditiones. Dicitur autem per illud tempus, dum templum construeretur, quod in die quidem non plueret, nocte uero imbres descenderent, quatenus templi constructio non prohiberetur. Quod uerbum nostri patres tradiderunt, nec est incredibile, si etiā Dei prouidentia aliquis consideret. Templum quidem huiusmodi constructio-
ne finitum est.

FLAVII IOSE,
PHIANTIQVITA-
tis Iudaice liber decimus sextus.

Lex Herodis de furiis, & regressus filiorum à Roma.

CAPIT. I.

N administratione rerum, studium habens rex omnes iniquitates prohibere, quæ per ciuitatem & prouinciam fiebant, legem ponit nullatenus priori similem, in qua firmavit fures uendi. Quæ res non ad poenam tantum grauis, sed ad confusionem patriæ, solutionemq; consuetudinis existerat. Nam alienigenis, & non eundem uitæ modum habentibus, seruire in his quæ imperassent, peccatum in religione non poena excedentium erat, dum in prioribus cautum fuisset de hac poena. Nam iubebant leges quadruplum fures reddere: non habentem uero tantum uenundari, non tamen alienigenis, neque in perpetua seruitute, sed Iudeis, & sexto anno absolui. Ergo præter constitutionem, & præter legem reddi hanc poenam, superbia pars uidebatur: nec regis, sed tyranni in uniuersos subiectos tormentum atrocissimum excogitatum, quod populi parabat discordiam. Eodem tempore Herodes ad Italiam nauigauit, Casarem desiderans salutare, & uidere filios suos Romæ degentes. Casar quidem amabilius eum suscipiens, perfectos ei doctrinam filios reddidit, quos ad propria reduxit. Cum uero ab Italia redissent, studium populi circa iuuenes erat: & conspicui omnibus facti magnitudine corporis, & ornatu regio, forma non deficiente, inuidiosi statim uisi sunt Salomæ sorori regis, & illis qui accusationibus Marianum damnauerant: dum putarent, quod si præualerent, ultionem exigerent de his, quæ in matrem

matrem suam commissa uidebantur. Causam uero timoris ad illorum criminationem transferebant: dum dicerent, non libenter cum patre eos comorari propter matris interitum: & quia iniustum eis uideretur, simul cum interfectore genitricis conuersari: & ex ueritate sumentes initium, ad uerisimile descendentem, affligere eos tentabant, & fauorem patris quem circa filios habebat, auellere. Quod non manifeste ei dicebant, sed in multitudinem rumorem spargentes, Herodi nuntiarum credebant: unde odium in eos patris exarsit. Interea omni suspicionem uel accusationem prætermittens, rex amore filiorum honores eis largitus est, & uxores nobilissimas iunxit: Aristobulo quidem filiam Salomæ Beronice, Alexandro uero Archelai regis Cappadocum filiam Glaphyram.

De prodigalitate Herodis in gratiam Agrippæ, & uectigalibus Iudeorum.

CAPIT. II.

Cum hæc disposuisset, & audisset Marcum Agrippam nauigasse rursus ab Italia ad Asiam, festinauit ad eum, à quo petiit ut ad regnum eius accederet, ut obtineret quæ oportebat ab hospite uel amico. Qui cum flexus esset, letus ad Iudeam peruenit. Herodes autem nihil quod ei placeret reliquit, in nouis ciuitatibus eum suscipiendo, ædificia demonstrando amplissima, & omni deliciarum apparatu reficendo eum cum amicis in Sebastia, & Casarea portu à se constructo, & in oppidis Alexandria, & Herodio, & Hyrcania. Ducebat etiam eum ad ciuitatem Hierosolymorum, occurrente euncto populo cum laudibus. Agrippa autem Deo quidem centum boues immolauit, pauit etiam magnifice populum. Qui licet multos dies illic uellet remorari, tamen propter tempus nauigationis festinauit, rursusq; ad Ioniam numeribus ab Herode multis donatus, una cum suis amicis nobilibus peruenit. Rex autem post hyemem ueris tempore

properavit rursus ad eum, sciens exercitum ad Bosphorum producturum. Cumq; per Rhodum & Coon nauigasset, peritavit eum in Lesbo inuenire, flatu uero Aquilonis detentus, in Chio remoratus est: ubi multos sibi occurrentes donis regalibus honorabat. Cumq; ciuitatis porticum uidisset dirutam, quam in bello Mithridatico depositam, non facile propter magnitudinem & pulchritudinem restaurari contigerat, pecunias prebens quanta superabundare potuissent ad operis perfectionem, precepit ciuibus, ut non negligerent, sed citius ornatum sue ciuitatis erigerent. Ipse uero cessante procella, ad Mitylenam accessit, & exinde ad Byzantium profectus, cum audisset ultra Cyaneas cautes iam Agrippam nauigasse, festinauit: & ad Sinopem Ponticam descendens, subito illi insperatus apparuit: a quo libenter exceptus honoribus fruebatur. Cum quo & totius expeditionis tempore labores partitus est. Cumq; prouincias Poticas ordinasset, per Paphlagoniam & Cappadociam, & exinde per magnam Phrygiam profecti, Ephesum peruenerunt, unde ad Samum nauigauerunt. Multa uero per ciuitates singulas beneficia regis, secundum petitiones interpellantium fiebant, dum largitionibus minime parceret: sed & si qui aliquid ab Agrippa petissent, arbitrio suo postulata complebat. Cumq; bonus & largus prestando petentibus esset, nullumq; contristaret, Agrippam similiter ad beneficia prouocabat. Nam illensibus eum reconciliauit iratum: persoluit & pecunias, quas procuratoribus Cesaris Chij debebant: aliorum quoq; petitiones munificenter complebat. Cumq; ad Ioniam peruenissent, Iudeorum populi qui ciuitates habitabant, tempus & fiduciam nacti, uolentias referebant, quas patiebantur dum legibus proprijs uti non sinerentur: damna etiam per calumniam exactorum in festis diebus darent & pecunias quas ad Hierosolymam transmittabant, & mul

& multis alijs calamitatibus opprimeretur, Romanis semper precipientibus eis secundum proprias leges uiuere. Que cum suggestissent Herodi, presentauit eos ut audiret Agrippa eorum allegationes. Nicolaum autem quendam ex suis amicis dedit, qui pro eis peroraret. Agrippa uero Romanorum nobilissimos, & reges & potentes qui tunc preesto erant, cum ad concilium secum perduxisset, Nicolaus ita pro Iudeis locutus est: Omnes quidem o maxime Agrippa indigetes, oportet pro necessitate confugere ad eos, qui uiolentiam possint auferre. Hi uero qui nunc interpellant, fiduciam prius a uobis datam quam sepius optauerunt, nullatenus se perdere per uos postulant qui dedistis. Petunt enim ut hec que acceperunt a uobis, qui soli potestis prestare, seruentur: Nam damnis afficiuntur, non ab aliquo meliore, sed ab his quos pariter secum subiectos uobis esse cognoscunt. Et siquidem maxima sunt que a uobis meruerunt, laudabiles uidentur, quod ita se probauerunt beneficijs dignos: si uero minora sunt, inhonestum est, si nec hec firmauerint qui presterunt. Hi enim qui uiolentiam Iudeis ingerunt, nisi putaret bonos eos esse quod a uobis talia meruissent, non eis inuiderent, & uestra beneficia cessare niterentur. Quod si quis interroget, utrum uelint patrijs legibus ipsi priuari, id est, immolationibus & pompis, quas festis diebus offerunt: scio libenter eos omnia pati, quam patrias leges amittere. Nam & bella propter hoc multi amplectuntur, uerentes, ne transgrediantur patrias leges & libertatem, quibus nunc uniuersum hominum genus per uos potitur, quod nos etiam petimus, ut liceat nobis per prouinciam seruare solennia. Cur ergo hi que pati nolunt, in alios committunt? Illud uero consideremus: Nunquid est populus, aut ciuitas, aut genus hominum: quibus non maximum bonum apparuit continentia uestri imperij, uel potentia Romanorum, uel audet aliquis eorum

eorum beneficia infirmare, licet sit amens? Nam nemo est, qui non horum particeps, uel publice uel priuatim existat. Quod & si quis auferat quæ uos donastis, nihil firmum neque sibi quod per uos habuerit obtinebit. Vestra enim dona quis enumerare praeualeat? Si recordatum fuerit regnum antiquum, & modernum imperium, multa existunt quæ à felicitate uestra concessa sunt. Nostra uerò licet clara sint, non tamen inuidiosa, propter uos qui donastis. Hoc tantum per se ui postulamus, ut sine impedimento patriam religionem seruemus. Quod & per se nõ debet inuidiosum esse, siquidem Deus lætatur honoratus. Ex nostris uerò solennibus nihil inhumanum est, omnia uerò religiosa & iustitia sunt saluari deuota. Neque enim celamus mandata, quibus utimur monumentis pietatis & humanarum professionum. Septimum uerò diem remittimus, doctrina nostrorum solennium inbuti: quapropter nullatenus peccamus. Bonæ itaque leges probantur quas colimus, si quis per se eas requirat, & antiquæ existentes, licet aliquibus non sic esse uideantur, ut earum honor per longitudinem temporis non facile repellatur ab his, qui eas castè custodiunt, quibus nos priuant per uiolentiam. Pecunias namque quas Deo conferimus, rapientes manifestum sacrilegium committunt. Vestigalibus uerò grauantes nos in festis diebus, ad iudicia & ad mercimonia non necessaria trahunt, pro contumelia religionis quam nos colere cognoscunt, de qua non iustum odium habent. Siquidem uestrum imperium, quod omnibus dominatur, probitatem quidem laudat, contumelias autem fortiter abhorret. Postulamus igitur maximè Agrippa uolentias auferri, ne prohibeamur legitimis nostris solennitatibus perfrui, & ne substantia nostra rapiantur ab his, quibus nullam uiolentiam inferimus. Nam petimus non tantum iusta, sed etiam à uobis primo donata, poscimusque pro his senatus-

consultis

consulta, & tabulas in Capitolio postas relegere, quas certum est experimèto nostræ circa uos fidei datas. Sed si nullatenus fideles uobis apparuissimus, debet tamen firma esse quæ donastis, & non tantum nobis, sed etiam omnibus hominibus præstitistis, eos beneficiorum largitionibus ampliatis: quorum singula si quis enumeret, potest immensam orationem longo sermone consicere. Nos uerò hæc iuste impetrasse si uelimus ostendere, sufficiet nobis, ut priora taceamus. hic noster rex, qui uobiscum præsens confidet, qualiter eius fides erga uestram familiam claruit. Quis enim fauor eius, aut quis in uos nõ excogitatus honor, aut causa quæ defuit? Quis autem prohibet uestra circa nos enumerando beneficia explaret? Sed bonum puto, prius patris eius Antipatri res gestas explicare: qui cum in Aegyptum Cæsar intrasset, cum duobus milibus armatis ei auxiliaturus occurrit, neque in terrestribus certaminibus neque naualibus armatis minor apparens. Et quid oportet dicere, quantum profecit illo tempore, tot donationibus Cæsaris accumulatus? Singulas uerò memorare Cæsaris epistolæ, quas tunc senatui pro ipso destinauit, publicos etiam honores, quod ciuem Romanum Antipatrum ordinasset, superfluum puto referre. Sufficit enim hæc demonstrare, iuste nos beneficia uestra possidere, quæ per uos confirmari postulamus: quæ etsi prius non extitissent, sperabamus affectu circa uos nostri regis, & uestro erga eum acquirere. Nuntiatum enim nobis ab Hierosolymorum Iudeis, qualiter prouinciam ingressus esses, & Deo perfectam immolationem honorando eum integris supplicationibus persoluisses, & quomodo populum patuisses, & ab illo munera suscepisses, quæ per gentes & ciuitates signa uel indicia hospitalitatis & amicitia uestræ putantur, quæ meruit Iudeorum gens per Herodis prouidentiam. Hæc admonentes unâ cum isto

isto tibi cōsidente rege, petimus te nihil superfluum: sed ut quæ uos dedistis, ne concedatis ab alijs auferri. Cum hæc Nicolaus diffusiisset, nulla est facta à Grecis controuersia. Non enim in iudicio hæc, sed in conuentu uentilabatur: hæc tamen occasione pro satisfactione usi sunt, dicentes: quòd inquilini per prouinciam Iudæi uolentiam habitatoribus eius ingererent, dum illi indigenas se demonstrabant: & licet suis solennibus usi, tamen nihil læderet eos. Ergo intelligens Agrippa uolentiam eos pati, hæc respondit: Propter Herodis amicitiam uel fauorem, paratum se esse cuncta Iudæis concedere. Tamen hæc, inquit, quæ postulant, per se iusta perspicuntur: & si amplius petissent, non me piguisset, quæ non lædebant Romanorū imperium, eis concedere. Sed quoniam hæc & prius acceperunt, infirmari nullatenus concedo, quos uolo sine molestia proprijs solennibus potiri. Cum hæc interlocutus fuisset, concilium dimisit. Herodes autē affectui eius gratias exolvebat. Et ille pariter eum amplectebatur, & ita tunc discesserunt. Rex autem domum reuerti uolens, nauigauit: & ad Cæsaream deductus non multis diebus prospero statu uentorum, ad Hierosolymā peruenit. Vbi concilium totius populi congregans, cum multi ex prouincia cōuenissent, cōcione habita, rationem totius sue profectionis explanauit, & quæ Iudæis in Asia per eum prouenissent, ut sine uolentia in posterum possent de gere. Narrauit etiam quid felicitas uel gubernatio sui principatus eis profuisset: necnon & quartam partem fisealium præteriti anni cōcessit. Quæ illi oratione uel gratia lætati, cū summa exultatione bona regi orantes, recesserunt.

Domesticū disidiū inter Herodē & eius filios. CAP. III.

Procedebat autem seditio domestica, & acerbiorē accipiebat prouectū, cum tanquam hereditarium odiū suscepisset circa adulescentes Salome, & sumpsisset de matris corū morte

morte audaciam: dumq; uellet neminem illius relinquere, qui posset mortem eius uindicare. Cumq; adulescentes à genitore discordarent, memoria matris quæ falsis accusationibus fuerat interempta, & imperij cupiditate: rursus simile malū prioribus ortum est, dum derogationes ab illis circa Salomen & Pherorā fierent, insidiæ uerò ab his in adulescētes. Nam odiū par alterutris fuerat, modus autem odij nō similis: dum illi manifeste quidem detraherent, inhonestum putantes iram celare: illi uerò non tali modo, sed callidè ac maleuolè accusationibus uterentur, seducentes semper adulescentes, quorum audaciam putabant ad necem posse fieri genitoris. Qui nullatenus pro matris flagitio confundebantur, nec eam credebant iuste perisse, imò magis festinabant in autorem homicidij uindicare. Deinde cuncta ciuitas istis sermonibus completa, miserabatur innocentiam adulescentium: diligentia uerò Salomes crescebat, & ab illis occasiones accipiebat, dum sic contristarentur propter indignum matris interitiū. Dicebāt enim, misere quidem contigisse matris obitum: se uerò miseriores, qui compellerentur cum interfecto matris cohabitare. Hæc autem ad præiora in absentia regis procedebant.

De odio Herodis & impietate in filios duos legitimos.

CAPVT IIIII.

Cum ergo Herodes resedisset, & populo interlocutus esset, sicut prædiximus statim sermones ad eum per Pheroram & Salomen proferebantur, magnum ei ab adulescentibus periculum imminere, quòd minime sustinerent inultum matris interitum. Addebant etiam, quòd Archelai Cappadocis spe niterentur, tanquam per illum ad Cæsarem profecturi, & patrem Herodem accusaturi. Per quæ Herodes confestim conterritus obstupuit, quòd & alij hæc eadem nuntiaissent. Recordabatur autem præscas calamitates, quòd nec uxore priuatus

uatus, seditione liberata domus eius fuisset, quæ priorum grauiora & peiora pateretur. Quæ propter contristabatur, quod omnia præter spem feliciter ei seruissecus Deus præstitisset, & domesticis calamitatibus uinceretur. Turbatus ergo & huiusmodi calamitatibus afflictus in deiectionem adolescentium, Antipatrum filium suum ante principatum: sibi genitum de priuata uxore illis præponens, omnia in eum transtulit: dum putaret sic conterere fiduciam filiorum Mariamnes, & temeritatem eorum damnare, dum illi crederent alium præter se, patri succedere: depositoq; Antipatri proiectione supercilio, posset eos ad meliora conuertere. Quod non sicut putauit euenit: nam pueris omnino sua deiectione grauis apparuit. Quæ Antipater fiducia potius, quam prius non habuit, festinauit fratres affligere eorumq; accusatoribus consentire, quibus pater facile credebat, alienatus à filiorum amore. Sodalibus ergo ministris usus, ne ipse in suspicionem ueniret, patris animum in fratres accendebat: nam multos iam acquiserat sue uoluntatis ministros, propter spem quam de regno iam habuit: fide uero patris putabatur hæc facere: unde plus tristitie adolescentibus occasiones crescebant. Nam sæpius ab eis lacrymæ pro contemptu suo, & matris recordatione fundebantur, patremq; manifeste apud amicos tanquam iniustum accusabant. Quæ maleuoli per Antipatrum Herodi renunciantes, non paruum in aula seditionem commouebat. Quare exacerbatus rex accusationibus, & humiliter nimis Mariamnes filios uolens, maiora in honorem Antipatri excogitabat, aded, ut & matrem eius dudum contemptam reduceret, & Casari sæpius pro eo scriberet. Agrippa uero post disputationem decennalem Asia Romanam ascendente, rex à India nauigans ad eum, solum Antipatrum secum duxit. Cui cum eum multis donis commendauit, quatenus

quatenus Romæ Casari amicum faceret, ut iam omnes crederent, contemptis adolescentibus in illum regnum patris transferri. Ipse quoque scribens, Romæ multis amicis Antipatrum commendabat. Qui contristabatur, quod absens fratres suos solito accusare minime ualeret: timebat enim, ne mutatus pater, modestius filios Mariamnes diligeret. Cumq; hæc cogitasset, sua maligna uoluntate usus, exinde incitare patrem sperabat: unde contra fratres frequenter scribens, uereri patris interitum simulabat: usquequo Herodem ad tantum ira uel furoris perduxisset, ut iam aperte contra filios niteretur. At ille, ne tantum facinus perpetraretur, melius putauit Romam nauigare, & filios apud Casarem accusare: nihilq; sibi tale permittere quod propter magnitudinem impietatis periculum existeret. Cum uero Romam peruenisset, & ad Aquileiam ciuitatem perrexisset, Casarem compellere festinans, tempore apto de maximis suis calamitatibus intimauit, filiosq; suos presentans, insolentiam & audaciam eorum accusauit, quod a festinassent patrem suum perimere, regnumq; tyrannico more inuadere: dum ipse licentiam haberet, non necessitate, sed recto iudicio tradere regnum permanenti filio circa paternam pietatem: quam à Casare precepisset, ut quem uellet, sibi successorem relinqueret: cum illi non solum regno, sed & uita mererentur priuari, qui tale facinus in patrem moliti sunt: quorum temeritatem diu portans, nunc cogeretur Casaris aures talibus uerbis polluere, cum nihil passi sint molestum aut graue à patre: cur uero iniusti eis uideretur, si principatum quem multis laboribus uel periculis suis acquisiuit, concederet & præberet ei quæ meritum existimaret: nam hoc inquit, præmium cum alijs iustitie donis existit, si meritis quisquæ gratiam præcedentem compensauerit: & talem diligentiam habuerit, ut retributione tanti dignus existat. Impium enim est uel de hoc

de hoc ipso cogitare, dum non possint ad regnum nisi patre perempto accedere, quibus hæcenus pater honores uel diuitias administravit, coniugesq; nobilissimas genere copulavit: Aristobulo quidem filiam suæ sororis, Alexandro uero filiam Archelai regis Cappadocum. Pro quibus commissis dum tanta fecissent, potestatem habens nõ in eos se uindicare dicebat, sed ad cõmunem benefactorem Cesarem adduxisse: & auferendo à se totum, quantum aut pater læsus, aut rex insidiatus potuisset agere, pariter eos in iudicio secũ fecisse astare: & reliquũ esse, aut eos occidi, ne cum timore maximo ipse uiucret: aut se opprimi, quatenus utriusq; fabula hominum uel opprobrium forent. Cum hæc Herodes apud Cesarem filios suos accusando dixisset, iuuenesq; eo dicente lacrymarentur, confusi de tali accusatione, licet liberum sermonem ac fidelem à conscientia possedissent, tamen patris criminationibus difficilem satisfactionem putabant fore, dum non arbitrarentur honestè & cum fiducia patrem redarguere. Erat ergo eis inopia dicendi & lacrymæ cum gemitu: dum timerent, ne putarentur mala conscientia satisfactionem non inuenire. Turbationem autem eorum Cesar attendens, sicut erant innoxii, credidit quod non conscientia facinorosa, sed imperitia & modestia minime sese praeualerent purgare. Vnde etiam facti misericordiam: uidentesq; propitium eum & Cesarem, & alios presentes, unus eorum Alexander accusationes dissoluere nisus est: O pater, inquit, tuus quidem erga nos affectus euidenter manifestus ex ipso iudicio apparuit. Nam si quid in nos crudele cogitasses, non nos ad omnium seruatore[m] Cesarem deduxisses, dum tibi quod uelles liceret ut patri. Nemo enim quenquam uolens interficere, ad templa eum, sacra-riaq; perducit, unde uita conquiritur: quæ nobis morte petor-
existere,

existere, si tale aliquid in patrem cogitasset. Siquidem sermonem fiducia ueritatis inuenit: cum beatos nos fore sciamus, te mitigantes, ac pericula & falsam delationem fugientes: si uerò accusatio praeualuit, solem iam uidere nos superfluum iudicamus. Quod ergo dicis, regnũ desiderare nos, uerisimilis cõtra iuuenes causa uidetur: & quod de misera matris interitu subiungis, à priore calamitate argumenta percipiens, nobis ingeris crimen. Considera tamen, quia hæc cõmania cunctis existunt, & similiter in alijs dici possunt: dum nihil prohibeat, si regis filij sint iuuenes, & matre eorum defuncta, omnes in suspitione patris esse tanquam insidiatores. Sed opinio ad talem crudelitatem non sufficit. Dicat uerò quisquam, si tale aliquid presumptum est à nobis, unde credibilia hæc appareant. Nunquid hoc manifestis indicijs poterit approbati, aut ueneni confectio, aut equalium coniuratio, aut seruorum corruptio, aut literæ contra te destinatæ: dum & hæc possint, licet non facta, criminationibus confingi, domo regis non cõcordante: Principatum etiam, quem tu dicis premium esse pietatis, sepius euenit causam fieri malignæ rei. Culpam quidem nostram nullus probauit. Accusationes uerò quomodo soluat, qui excusationes non uult audire? Locuti sumus quiddam, sed non cõtra te: nam hoc iniustum esset: sed in eos, qui si quid dictum fuerat, minime tacuerunt. Matrem uerò quidam nostrum planxit, non quod defuncta esset, sed quia derogabatur ei ab indignis, uolentibus principatũ inuadere. Scimus nec patrem possidere quicquam, quod nos non possidemus. Et dum regis honoribus fruamur, frustra festinamus, si te occidendo regnum tenere uoluerimus, quibus pro hoc facinore nec terra peruia, nec mare nauigabile uidetur. Nunquid iudiciorum pietas, & gens religiosa concedere habuit & iudicium Rempub. obtinere, aut sanctissimũ à te confectum, in gredẽ
t t templum?

templum? Vt uerò hec omnia omittam, homicidium inultum
Cæsare uiuente posset dimitti: sed neq; filios impios creasti,
aut stultos, sed infelices, teq; indignos. Si neque causas habes
neq; insidias inuenis, quid tibi ad fidem sufficere in tali credu-
litate? An putas de matris interitu coniecturam sumere, quæ
nos non incitare, sed magis mitigare posset? Ampliorem qui-
dem satisfæctioni uolebamus sermonem inserere, sed non reci-
piunt prolixiorum orationem, quæ minimè commissa credun-
tur. Quapropter ante omnium dominum Cæsarem præsentem
tempore pacis scimus, si sine suspitione tua cum ueritate circa
nos tuum recipimus affectum, pariter possumus uiuere, licet
non feliciter: quia maxima mala sæpius ex falso crimine ge-
nerantur. Permanente autem in te aliquo microne culpæ no-
stræ iam nobis uita iucunda non uidetur, si tu eam ut immeris-
tis largiaris. Cum hæc dixisset, & Cæsar nec prius magnitu-
dinem criminationis crederet, tunc magis placabatur: & fre-
quenter Herodem attendens, uidebatur mitigari. Cumq; præ-
sentium miseratione rumor in aula diuulgatus esset, regem faciebat
inuidiosum incredibilis accusatio. Nam adulescentium
ætas, corporis pulchritudo, miserandum eis auxilium confere-
bat: plus uerò, quia oratio conuenienter & sapienter in Ale-
xandri uerbis occurrerat. Cæsar autem modicum remoratus,
adulescentes quidem licet ab accusatione extranei uiderentur,
hoc ipsum tamen peccasse eos pronunciauit, quòd non tales se
patri præbuisissent, ut nõ darent criminationis occasionem. He-
rodem uerò petebat, ut omnem opinionem abiciens, reconcilia-
retur cum filijs: dum nõ esset credibile ab eis scelus hoc pos-
tuisse committi. Cum hæc persuasisset, iuuenibus inuuit, ad ue-
stra patris sese proicere. Qua supplicatione pater eos la-
crymè miserè flebiliter est amplexus: quod cernentes qui
aderant, flexi miseratione, in lacrymas facillè proruperunt.

Illi

Illi autem gratias Cæsari agentes, pariter discesserunt: & una
cum his Antipater, simulans Letitiam pro eorum reconcilia-
tione celebrata. Postero die Herodes Cæsari quidem donauit
trecenta talenta, spectacula & munera populo Romano tri-
buenti. Cæsar autè ei metalli eris Cyprii dimidios reditus, &
dimidiam procurationem præbuit, & hospitalibus cum mune-
ribus honorauit: & de regno potestatem cõcessit, quem uellet
filiorum successorè relinquere, uel partiri unicuiq; regnum,
ut ad omnes perueniret. Illo tamen uiuente, hoc agere nõ per-
misit, dicens: oportere eum dum uiueret, & regni & filiorum
dominationem possidere. Hæc dum ordinasset, rursus redit ad
Iudæam. In cuius absentia, non parua pars regni defecerat
Trachonitidis: quos relicti iudices iterum sub imperiũ rede-
gerunt. Herodes uerò cum filijs dum nauigaret, & peruenisset
in Eleusam Cilicia, quæ postea Sebaste dicta est, inuenit
Cappadociae regem Archelaum expectantem, & de filiorum
reconciliatione gaudentem: & quòd Alexander, qui filia eius
habuit, ab accusatione solutus esset: donationesq; inuicem ut
reges dederunt. Unde cum Herodes ad Iudæam peruenisset,
& ingressus in templũ fuisset, de suis prosperis actibus locu-
tus est populo, Cæsaris in se munificentiam explanans. In fine
uerò ad persuasionem filiorum sermonem cõuertit, ut in aula
& in alijs cunctis concordarent: quos & post reges futuros
demonstrauit: primum quidem Antipatrum, postea uerò filios
Mariammes, Alexandrum & Aristobulũ, hortabaturq; eos,
ut dum ipse uiueret, sibi in omnibus obedirent, quia nec per-
eantem impediretur, nec per senectutem suam Rempub. guber-
nare. Cum hæc dixisset, concione dimissa, multi sub expecta-
tione filiorum eius, nouis rebus studebant.

De magnanimitate & munificentia Herodis, & urbibus ab eo
conditis, & crudelitate in suos.

CAP. V.

II 2 Eodem

Eodem tempore perfecta est Caesarea, quam edificauit de-
cenniali tempore, uicesimo octauo anno regni sui, Olympi-
adiæ centesima & nonagesima secunda: cuius in dedicatione
celebratio uel apparatus magnificentissimus fuit. Nam præce-
perat certamina musica, & palastras conuenire. Preparauit
etiam feras, & gladiatores, cursusq; equorum: & reliqua
miranda spectacula, in honore quinquenniali Caesaris. Cui Ce-
sar cum sua uxore Iulia, pro dedicatione ciuitatis, maxima li-
beralitate summū direxerat apparatus: quorum summa quit-
gentis talentis aestimata est. Cumq; multitudo ad ciuitatem cō-
uenisset pro spectaculis, & legationes quas populi destinaue-
rant, beneficijs eius gratias agentes, pariter occurrissent, cun-
ctos suscepit in diuersorijs & conuiujs: & per dies quindecim
spectacula & delicias ministravit, unde insignis eius ma-
gnanimitas potuit diuulgari. Quapropter perhibent Cæsa-
rem & Agrippam sæpius dixisse, quod magnanimitati Hero-
dis, imperium eius deesset: & dignum eum esse Syriæ uel
Aegypti regnum possidere. Post huius urbis dedicationem in
campo, qui Capharsaba uocabatur, in loco aquoso, & opti-
ma terra arboribus, & fluuio circumdata, ciuitatem edifica-
uit, quam nomine patris sui Antipatridem nuncupauit, pul-
chritudine & amœnitate decoratam: necnon & nomine ma-
tris locum iuxta Hiericentem edificans, munitione & domi-
cilijs optimū, Cyprum nominauit: imò & nomine fratris sui
Phaseli, propter amorem quem in eum habuerat, construxit
turrim in ea ciuitate, non minorem Pharò Alexandrina, pro
munitione ciuitatis, quam in fratris memoriam Phaselum uo-
cauit. Appellationis uerò eiusdem, & ciuitatem iuxta Hieri-
centem condidit. Beneficia uerò ipsius, quæ alijs ciuitatibus
per Syriam & Græciam, & ad quos cōtigit eum proficisci,
donauit, minime possumus explanare: nobilissima uerò, & ma-
xima

xima facta eius in Rhodios extiterunt. Siquidem Pythiū ipse
suis sumptibus cōstruxit, & præbuit multa talenta ad nauium
confectiones. In Nicopolitana etiam ciuitate, quam in Accio
Caesar edificauerat, multa publica loca cōdidit. Antiochenis
uero magnam ciuitatem Syriæ habitantibus, plateam longam
in media ciuitate positam, ex utraq; parte porticibus ornauit,
& uiam lapide polito strauit, ad ornatum & uoluptatem ha-
bitantium: necnon & Olympicum certamen appellatione di-
gnum, propter pecuniarum inopiā melius re ditibus depuatis
refecit, & immolationibus & reliquo ornatu celebrationem
eius insignem reddidit: pro qua munificētia perpetuus Ago-
notheta nominatus est. Alijs quidem mira uidetur differentia
uoluntatis naturæ eius. Nam si largitiones considerentur, &
beneficia, quæ omnibus donauit hominibus, quis potest nega-
re magnificentissima naturæ eum fuisse? Si uerò tormenta &
iniquitates in subiectos uel domesticos eius attendantur, du-
rissimus & ferus, omniq; pietate alienus putatur. Vnde incon-
stantem & sibi contrariam uoluntatem eius existimant, quod
ego minime puto, dum unam causam in utroque dominantem
considero. Nam dum ad immensam largitionem, munificen-
tiãq; produceretur, si alicubi præsentis gloriæ spes occurris-
set, uel futuræ, sumptibus profusis alacriter eam emere festi-
nabat. Quapropter cōpellebatur se uis in subiectos existere,
dum præsentibus consumptis pecunijs, alias uellet acquirere.
Cumq; cognosceret propter uolētias suas se subiectorū odio
teneri, corrigere quidem uitia non facillè poterat, conabatur
autem odium suū occasione pecuniarum ulcisci. Familiarium
uero, qui eum uerbo non placasset, sese feruum dicendo: aut
si suspicatus fuisset aliquē de principatu cogitare, nullatenus
se poterat moderari, sed persequeretur & cognatos, & ami-
cos, tanquam hostes. Et dum uellet solum se honorari, talibus
delictis

delictis succubuit. Testimonium autem mihi præbent, huiusmodi passionis eum fuisse, in Casarem uel Agrippam, uel in alios amicos, honores exhibiti. Nam qualiter ipse adulabatur maioribus, similiter sibi fieri à subditis expetebat. Sed gens Iudeorum lege hoc agere prohibetur: & contempra inani gloria, solam spectat iustitiam. Vnde rex eos exosos habebat, quod non potuissent eum templis uel imaginibus honorare. Huius rei gratia arbitrator Herodem in suos quidem se uisimū, in extraneos uerò munificum apparuisse.

De Augusti & Agrippæ datis ad prouinciarum præfides literis,

CAPVT VI.

INterea Iudæi per Asiam & Lybiam atrociter affligebantur, dum non eisdem legibus sicut sub antiquis regibus uterentur, sed uolentia paganorum opprimerentur, ut pecunias sacras uiolenter amitterent: ideoq; ad Casarem pro his legationem destinauerunt. Qui scribens per prouincias, suis eos legibus uti præcepit, quarum exempla subiungimus: demonstrant enim uoluntatē, quam ab initio pro nobis Romani imperatores habuerūt. Casar Augustus pontifex tribunus & presentis tempore, sed etiam prioris, & magis patri meo dictatori Casari, P. Q. Romano, & princeps Hyrcanus apparuit, placuit mihi & senatui, eum sententia populi Romani, Iudeos suis legibus, & patrio iure sui permittere, sicut & sub Hyrcano principe sacerdotum altissimi Dei, & sacraria eorū in uiolam permanere, & pecunias ab eis ad Hierusalem transmissas, reddi custodibus pecuniarum: neq; uadimonia sabbato, uel sexto die ab hora nona exigi. Si quis autem inuentus fuerit auferens sacrosanctos eorum codices, aut pecunias à synagogis, huiusmodi sacrilegio teneatur, & substantia eius publico

blico deputetur. Suggestionem uerò eorum pro pietate meā, quam habeo super omnes homines, per C. Martium Censorinum mihi porrectam, & hoc decretum, præcipio proponi in nobilissimo loco, quem omnīs Asia meo nomini dedicauit. Si quis autem transgressus fuerit hanc constitutionem, non mediocrem pœnam exoluet. Scriptum est in templo Casaris. Casar Norbano Placco salutem. Iudæi, qui antiqua consuetudine solent pecunias sacras ad Hierosolymam transmittere, sine impedimento hoc faciant. Hæc quidem Casar. Agrippa uerò scripsit pro Iudæis hoc modo: Agrippa magistratibus, senatui, populoq; Ephesiorum salutem. Pecuniarum sacrarum, quæ in Hierosolymorum templum transmittuntur, diligentiam & custodiam in Asia Iudeos habere præcipio, secundum patrium morem. Hos autem, qui sacras pecunias Iudeorum auferunt, & ad asylum confugiunt, iubeo detrahi, Iudæisq; reddi: quo iure etiam sacrilegi detrahuntur. Scripsit uerò Sallustio magistratum gerenti, ne sabbato Iudæi compellantur uadimonia præbere. M. Agrippa Cyrenensium magistratibus, senatui, & populo salutem. Iudæi, qui per Cyrenem habitant, pro quibus iam Augustus scripsit in Libya Fabio magistratum gerenti, alijsq; ibi prouincie procuratoribus, quatenus sine impedimento pecunia in Hierosolymam secundum morem suum transmittantur, nunc me interpellauerunt, quæ ab aliquibus calumniatoribus affliguntur, occasione tributorum, quæ nequaquam debent, & prohibentur solennia sua peragere: quos nullo modo impedire admoneo. Sed & si quas sacras pecunias ciues ab eis abstulerunt, has ipsas reddi præcipio, & in reliquo corrigi, ne talia committantur. C. Norbanus Placcus, proconsul, Sardiensium magistratibus, & senatui salutem. Casar scripsit mihi, præcipiens nequaquam Iudeos prohiberi patria consuetudine pecunias colligentes,

ad Hierosolymam transmittere. Scripsi ergo vobis, ut sciatis, quoniam Caesar & ego sic uolumus. Nihilominus & Iulius proconsul scripsit ita: Ephesorum magistratibus senatui, & populo salutem. Per Asiam Iudaei habitantes, Idibus Februarijs Ephesum mihi iudicanti demonstrauerunt, Casarem Augustum, & M. Agrippam concessisse eis, proprijs uti legibus: imò & pecunias, quas singuli eorum sua uoluntate pietatis causa, quam in Deum habent, solent transmittere, habeant licentiam sine impedimento hoc agere. Petierunt autem, ut & ego similiter cum decretis à Casare, & Agrippa, meam sententiam confirmarem. Volo igitur uos cognoscere, quomodo decretis Augusti & Agrippae parens, praecepi eos uti & seruare sine impedimento sua solennia. Haec ideo explanauimus, uenturam conscripta nostra amplius apud Graecos uentura sunt, ut demonstrarem eis, quia cunctum honorem ab initio impetrates, nihil ex patrijs legibus prohibiti sumus à magistratibus agere: sed & defendebamur, religioni & honores in Deum seruantes: quarum facio saepius mentionem, ut mutatis seculi odijs, causa quae nobis ob hoc uel illis irrationabiliter insertae sunt, euellantur. Nam legibus eisdem nulla gens semper utitur, dum & oppidatim multa religionis differentia seruetur: iustitiae uerò à cunctis hominibus similiter studetur, quae commoda Graecis & Barbaris existit: de qua nostrae leges cum sint multam rationem habentes, omnes homines debent nos ut amicos & hospites amplecti. Nam oportet non differentia religionum nos alienos facere, sed conseruare benignitatis affectus, quae omnium hominum communem uitam poterit custodire. Redeo uerò ad reliqua monumenta conscriptionis.

De sepulchro Dauidis, & Salomes incontinentia, & Herodis perturbatione.

CAP. VII.

Igitur

Igitur Herodes sicut praedixi, consumptis suis pecunijs, audiens Hyrcanum ante se regem aperuisse tumulum Dauid, & tria millia talentorum inuenisse, multo plura credens deposita, quae ad omnes sumptus suos sufficerent, tumulum aperiens ingreditur noctu, dum nequaquam uellet hoc ciuitatem sentire. Unde fidelissimos amicos tantum ducens, pecunias quidem depositas sicut Hyrcanus non inuenit, ornatum uerò, & uasa aurea plura tulit. Dum uerò omne studium poneret, & inquisitionem diligentiolem faceret, ac uellet interius ingredi ad urnas, in quibus Dauid, & Salomonis corpora posita erant, duo eius satellites flammis exusti sunt, ab interiore parte occurrentibus. Tunc ille timore perterritus, egreditur: & pro piaculo, monumentum ex lapide candido, ante ianuam magnificentissimis construxit expensis. Cuius & Nicolaus historiographus meminit, sed descensum regis obtinuit, dum inhonestum hoc factum cognosceret, quod semper in suis egit conscriptis. Nam uiuente rege cum eo degens, ad gratiam eius & fauorem illa tantummodo dicebat, quae ad gloriam eius pertinebant: multas uerò iniquitates eius mutabat, & cum multo studio celabat. Nam Mariammes, filiorumque eius mortes crudeliter factas, ad satisfactionem cupiens perducere, ut luxuriosam illam, & adulescentes patris insidiatores accusauit. Res gestas autem regis, amplioribus laudibus extollens, de delictis eius studiosè satisfaciebat. Cui data uenia est, quia non historiam, sed laudem conscripsit. Nos uerò generi Asamoneorum regum propinqui, & cum honore sacerdotium habentes, aliquid mentiri foedum putauimus: ideoque cum ueritate gestorum memoriam recensemus. In domesticis ergo malis Herodes constitutus affligebatur, nam multi ex regis ira capientes audaciam, accusabant propinquos, & amicos eius. Quibus ita inter se dispositis, nulla requies erat. Siqui-

ff 5 dem

dem Salomone inimica filijs Mariammes, Aristobulo suam filiam cõiunctam, nullatenus fidelem ei esse sinebat: dum fleteret eam, ut quicquid locutus secretè fuisset, nuntiaret sibi: & in altercationibus quæ inter iugales sæpius contingunt, cogebat puellam dicere, quæ de marito sciebat. Illa uerò dicebat, quòd sæpius memoriam suæ matris Mariammes faceret, & quòd patrem odio haberet: frequenter autem intermineretur, quia si principatum obtineret, filios quos Herodes ex alijs uxoribus habebat, magistròs literarum in agris constitueret: dum magis apti essent ad hoc opus, quam haberent circa studia diligentiam: uxores uerò, si quando uideret maternam indui ornatum, pro presentibus ornamentis, cilijs intercludi, ne solem uideret. Quæ confestim per Salomen regi nuntiata, dolorem eius inflammabant. Urgebatur uerò multò peius omnibus credens, inuicem se accusantibus. Tunc autem filijs interminatus, satisfactionibus eorum ad presens mollitus, in posterum atrocius exarsit. Nam Pherora cum ad Alexandrum uenisset, filiam Archelai Glaphyram, sicut prædiximus, habentem: Salomen, inquit, dicentem audiui, quòd Herodes in amorem Glaphyræ suæ nurus incidisset, & minime desiderij solatium posset inuenire. Quod ille audiens, adulescètia uel emulatione commotus, quæ honoris causa circa puellam ab Herode fiebat, propter amorem hæc eum facere suspicabatur. Dolorem ergo minus tolerans, patri nuntiavit cum lacrymis, quæ Pherora dixisset. Herodes autem multò magis furens, & mendacium impudicæ criminacionis non strens, turbabatur: & sæpius exclamans malevolentiam familiarium, qualis ipse erga eos fuisset, & quales eos inuenisset, conuocauit Pheroram: quem huiusmodi uerbis aggressus: Pessimè, inquit, omnia ad tam inmensam, & infandam in deuotionem peruenisti, ut talia de nobis existimes, aut loquaris? Non ne uideo tuam uoluntatem, quia non ad meam iniuriam talia uerba producere, sed in insidias & uenena immittere filio pro mea perditione festinasti? Quis enim alter nisi bonitate Dei retentus, quam hic puer in se habet, portare potuisset in patrem non uindicare tam crudelem opinionem? Prius enim gladium in dextram, quam hoc uerbum in animum eius debebas immittere contra patrem. Quid autem conaris male loquendo de me, nisi ut eorum fauorem fraudibus tibi concilies? Nam talia dixisti, quæ tuæ impietati fuissent cogitanda. Abscede iam pessimo circa fratrem, ac benefactorem, & tecum quidem hæc malitia conscientie conuiuat. Ego uerò uincere soleo meos, nec uindicans merito in eis, sed magis beneficijs exornans, quibus indigni esse noscuntur. Talia quidem rex. Pherora uerò statim castitiam plenus: Salome, inquit, hæc persuasit, & ab illa sermones audiui. Quæ mox, ut audiuit (nam presens erat) exclamauit, quòd nihil tale ab ipsa dictum fuisset, & quòd festinarent omnes ad odium regis eam perducere: cunctisq; modis occidere, propter fidem quam erga eum semper habere cognoscerent: in presenti uerò plus sibi insidiari, quòd sola reflecteret fratrem, ne uxorem quam nunc haberet, repudiaret, regisq; filiam in matrimonio sibi coniungeret. Quapropter me falsis, inquit, accusationibus est aggressus. Cum hæc dixisset, crines suos dilacerans, & pectora manibus tundens, uerisimilis ad negationem esse constabat: malevolentia uerò morum, dissimulationem redarguebat. Pherora autem in medio restitit, nullam habens satisfactionem. Nam Alexandro se dixisse confessus est, audisse uerò à Salome minime comprobauit. Unde diu confessione sermonum facta, rex fratrem, & sororem auersatus, filium pro constantia laudauit, quòd sibi sermones Pheroræ nuntiasset. Hac lite facta, Salome ut accusationis commotæ caput, omnium odio tenebatur, quia

luntatem, quia non ad meam iniuriam talia uerba producere, sed in insidias & uenena immittere filio pro mea perditione festinasti? Quis enim alter nisi bonitate Dei retentus, quam hic puer in se habet, portare potuisset in patrem non uindicare tam crudelem opinionem? Prius enim gladium in dextram, quam hoc uerbum in animum eius debebas immittere contra patrem. Quid autem conaris male loquendo de me, nisi ut eorum fauorem fraudibus tibi concilies? Nam talia dixisti, quæ tuæ impietati fuissent cogitanda. Abscede iam pessimo circa fratrem, ac benefactorem, & tecum quidem hæc malitia conscientie conuiuat. Ego uerò uincere soleo meos, nec uindicans merito in eis, sed magis beneficijs exornans, quibus indigni esse noscuntur. Talia quidem rex. Pherora uerò statim castitiam plenus: Salome, inquit, hæc persuasit, & ab illa sermones audiui. Quæ mox, ut audiuit (nam presens erat) exclamauit, quòd nihil tale ab ipsa dictum fuisset, & quòd festinarent omnes ad odium regis eam perducere: cunctisq; modis occidere, propter fidem quam erga eum semper habere cognoscerent: in presenti uerò plus sibi insidiari, quòd sola reflecteret fratrem, ne uxorem quam nunc haberet, repudiaret, regisq; filiam in matrimonio sibi coniungeret. Quapropter me falsis, inquit, accusationibus est aggressus. Cum hæc dixisset, crines suos dilacerans, & pectora manibus tundens, uerisimilis ad negationem esse constabat: malevolentia uerò morum, dissimulationem redarguebat. Pherora autem in medio restitit, nullam habens satisfactionem. Nam Alexandro se dixisse confessus est, audisse uerò à Salome minime comprobauit. Unde diu confessione sermonum facta, rex fratrem, & sororem auersatus, filium pro constantia laudauit, quòd sibi sermones Pheroræ nuntiasset. Hac lite facta, Salome ut accusationis commotæ caput, omnium odio tenebatur, quia

quam uxores regis ut maleuolam abhorrebant, eo quod natura malignam eam cognoscerent. Occasione ergo data, semper eam accusabant Herodi: quarum fiducia ex huiusmodi causa magis accreuit. Rex Arabum Obodas nomine, naturaliter segnis, & regni negotijs penè inefficax, habebat dispensatorem regni sui astutum iuuenem, & in omnibus nimis ornatum: cuius & ditioni omnis Arabia subiacebat. Hic pro causa quadam cum ad Herodem peruenisset, & coenaret cum rege, uidit Salomen, & desiderio eius captus est: audiens praesertim quod uidua esset, amplius inflammatus, loquitur de nuptijs eius. Salome uerò male tunc à fratre tractata, iuuenisq; accensa amore, libenter consentit ad nuptias. Et cum rursus ad coenam conuenissent, monstrabantur plurima, nec mediocria signa cupidinis eorum. Quae mulieres regi nuntiauerunt, deridentes impudentiam illius. Herodes uerò, cum Pheroram interrogasset, & obseruare praecipisset in caena, quid illi facerent inter se, nunciauit ei, quod nutibus & oculis non laterent de suo pudore. Post haec Arabs quidem in suspicionem ueniens, recessit. Cumq; tribus mensibus remoratus esset, rursus rediit, adhuc ipsum sermonem Herodi facturum, postulataq; dari sibi matrimoniali iure Salomen, dum non incommoda ei foret affinitas eius cum Arabum principatu, quem iam sibi nunc adesse, magis uerò futurum ex plano credebat. Cumq; hunc Herodes sermonem sorori retulisset, interrogans, si ad nuptias consentiret, illa sine mora consensit. Tum illum quoq; inquit, si uellet inscribi legibus Iudaeorum, & circumcidi, eò quod aliter non posset Salome penitus sibi iungi. Ille respondit nullatenus ista consentire: quia si actum fuerit, se ab Arabis non solum regno, sed & uita priuari. Quo dicto, recessit. Salomen autem ex illo die Pheroras iam de luxuria criminari coepit, nec tantum ille, quantum regis uxores, quae

dicerent

dicerent eam cum Arabo adulterium comisisse. Puellam namque, quam fratri suo Pherorae rex desponsauerat, ipse quidem non accepit, uictus amore, sicut praediximus, uxoris absentis. Salome autem rogabat filio suo de Custobaro nato, eam conungi: & dissuadetur rex à Pherora, dum adolescentem suspectum haberet propter patris interitum: iustius autem esse, si duceret eam filius suus, qui magistratus tetrarchiae successor extabat. Cumq; priore pacto soluta puella, duceretur à filio Pherorae, praestitit rex dotem centum talenta. Itaq; dissensiones familiares non cessabant, sed maiores ei turbae crescebant, & incidit tale aliquid ex causa non honesta, & diutius ad difficultatem usque processit. Fuerunt enim eunuchi regi, propter pulchritudinem non mediocriter acceptabiles: quorum unus pincerna, alter infertor, alter uerò lectuli regis creditarius, qui & consilio eius intererant. De quibus nuntiauit quidam regi, quod hi ab Alexandro multis pecunijs corrupti essent. Qui requirenti regi, de facta quidem communiōne, uel permixtione confessi sunt: aliud uerò nihil acerbum scire de patre dixerunt. Cumq; magis torquerentur, & in necessitatibus essent, semperq; ministri atroces in eos insisterent, ad gratiam Antipatri hoc confessi sunt, quod odium circa patrem & inimicitias Alexander haberet: & persuaderet eis Herodem quidem spernere, uelut superfluum, & cooperientem senectutis suae tempora, dum annos otitis celaret: & ad se iam respicere, tanquam regnum habentem inuito patre: & quod alij nullatenus, sed sibi citius primus locus uenturus esset: non propter genus tantum, sed praeparationibus praeparatam ei dominationem, esseq; quam plures, qui cuncta pro se pati, uel facere essent parati. Haec cum Herodes audisset, totus in furorē, metumq; tractus, ea quae ad contumeliam dictis cognouit, moleste tulit: alia uerò in suspicionem periculosam suscepit. Unde

ex

ex utrisq; incitatus, timebat, ne pro ueritate constata fuisset in eum coniuratio fortior priore: & custodias undiq; communiens, secretè questionè fecit. Speculatores autem eis de quibus suspicabatur, apposuit: & dum in suspitione uel odio curtos haberet, arbitrium pro tutela concipiens, multum contra infontes acerbus factus est. Sed magis ac magis ualidi uidebantur ei, & terribiles, quos infrequenter nominabat, propter insolidam conuersationem: & si fortè uocasset, statim de interitu suo securi non erant. Postea uerò omnes propinqui, dum nihil habuissent firmum ad spem suæ salutis, contra se cõuersi, existimabant utile, si quis anticipans alium accusasset: & hoc sibi salutem posse cõferre, si suis facinoribus alios oneraret: & cõ cadebat, in quod cæteros insidiabantur immittere. Nam regis pœnitentiâ, ne eos occideret, quod non manifestè peccassent, intercedebat: ipsi uerò, quod peius est, non desistebant similia committere, sed ad pœnam currebant parem: dum ulciscerentur in eos, qui prius eos accusassent.

De dissidio Herodis cõ filio Alexandro, & eorum amicis.

CAPVT VIII.

Talis igitur dum fuisset in aula turbatio, multis amicis constituit his, qui fiduciam potiorem habebant. Siquidem Andromachum, & Gemellam, uiros ab initio amicissimos, qui multum in republica eius legationibus, & consilij domesticis profuerant, eiusq; filios docuerant: & qui prae filiis primum fiducie locum haberent, recusauit suscipere: Andromachum quidem, quod filius eius Demetrius amicus Alexandri esset: Gemellam uerò fidelem illi sciens, quia & in conuiujs, & in studijs Rome cum ipso degebat. Quos honestè quidem expulit, ne indecens aliquid contra uiros nobilissimos constituere uideretur: sed cautè agens, fiduciã eorum cum honore amputauit

amputauit, ne per potentiam aliquid in eum committerent. Horum autem omnium malorum autor erat Antipater, qui patris inconstantiam intellexerat, cum iandudum ei consedisset. Vnde magis suadere uidebatur, ut auferretur unusquisq; potentium. Tunc ergo rex, Andromacho cum cæteris expulso de colloquio, & fiducia, reliquos fidelissimos Alexandri cum tormentis interrogabat, ut si quid contra se constatū scirent, edicerent. Qui moriebantur, dum non haberent, quod dicerent. Ille uerò consumebatur, quia tales, quales existimabat, non inueniebat. Callidus autem Antipater, quod ex ueritate ad constantiam, & fidem deducere non ualebat, plus incitabat, requirendo à pluribus latentem coniurationem. Proinde cum aliquis ex pluribus tortis retulisset, quod cognosceret adulescentem, cum laudaretur corporis eius magnitudo uel sagittandi peritia, cunctaq; alia que ad uirtutem super omnes haberet, hæc sibi dixisse potius bona natura officere, dum pater inuideret: & idcirco ambulando cum eo sese humiliare, ne longior appareret: in uenationibus uerò cum sagittaret, illo presente non rectè iaculari propter genitoris inuidiam, quam de gloria sua haberet. Cumq; uerbum scrutaretur, & remissio pornarum corporis interuenisset, addebat, quod fratrem Aristobulum conscium haberet, ut in uenatione patrem perimentes, ad Romam confugerent, regnumq; peterent: reperas uero & literas adulescentis ad fratrem Aristobulum, in quibus patrem accusabat, nõ iuste scisse, dum terrã tribuisset Antipatro ducentorum talentorũ redditus. Quibus relectis, putauit Herodes uerum existere, quod de filijs suspicabatur: & statim apprehendens Alexandrũ ligauit. Deinde uerò remisit suam atrocitatem, dum nec que audisset, crederet, & existimaret nihil dignum pro insidijs ex his cõstatũ apparuisse, sed querela esset uel inuenilis temeritas: & qd manifestè interficietes eũ Romã confug

confugerent, non uerisimile uidebatur. Et maius aliquod sperans inuenire iniquitatis filij signum, dicebat non placere sibi temerarie filium colligasse. Torquens autem amicos nobilissimos Alexandri non paucos, nihil penitus, de quibus suspicabatur, confessos inuenit. Cumq; in hoc multus apparatus existeret, & terrore uel turba palatium plenum esset, unus quidam iuuenis, ut in necessitates peruenit, Romam dixit transmississe Alexandrum, & petisse, ut citius euocaretur a Cesare: habere se manifeste causam suggerere contra patrem, quod regem Parthorum Mithridatem contra Romanos sibi reconciliasset: addens quia uenenum etiam Alexander in Ascalone ei parasset. Tunc Herodes cum haec audisset, credens, quod solatium temeritatis inuenisset, statim de ueneno praecipit inquiri, quod tamen nullatenus potuit inuenire. Magnitudinem ergo malorum Alexander uolens confirmare, negare quidem distulit, incitando temeritatem patris ad multo maiora delicta: forsitan autem & per hoc amputare uolens facilitatem eius, quam in accusationibus credendis habebat: tamen nullatenus obtinuit, dum omne regnum concutere uoluisset. Si quidem literas in quatuor libris destinauit, dicens, quod non oporteret torqueri quemquam, nec ulterius hoc procedere: quia re uera insidiae factae essent, in quas coniuuasse Pheroram & fidelissimos amicos eius asserbat: Salomen autem noctu super se ingressam, & cum inuito concubuisse: cunctosq; simul illic contra eum iure uenturos, quatenus eum occidentes perficerent, quod semper habere in expectatione meditati essent. Inter hos etiam Ptolemeus, & Sapphinius fidelissimi regis accusantur. Nam nihil aliud uidebatur, quam si rabies quaedam incidisset belluarum more, ut amicissimi contra se armarentur. Idcirco nec satisfactio ueritatis habebatur, sed indiscrete perditiones pronuntiabantur. Cumq; aliquibus uincula, & alij

alijs mortes, alijs uero insperate dolores infligeret, turpiter regnum a priore felicitate dehonestatum est: & seuisima erat Herodi uita, dum turbatus nemini crederet, magnamq; expectationem tormentorum haberet. Ita noctu & die turbatus, in furorem & insaniam penes lapsus est.

De conciliatione Herodis cum suo filio, & interfectione latronum.

CAP. IX.

Archelaus autem rex Cappadociae, cum haec de Herode audisset, territus pro filia, & de adolescente contristatus, pro tantis amici turbationibus in Iudaeam uenit: nec in contemptu quae contigerat ponens, diligenter prius cuncta percontatus est: nec tamen in aliquo quasi culpa Herodem, quod temere fecisset, aggressus est: uerens, ne non ad reconciliationem furoris eum perduceret: sed alium tenens ordinem, emendare quae acciderat, coepit. Nam iuueni interminabatur, Herodem autem mitem dicebat, dum nihil temerarie fecisset, matrimonium quoque filiae soluere se promittens: & nec ipsi parere, si in aliquo reperta illi conscia non indicaret. Cum tale praeter expectationem Herodes Archelaum uidisset, & quia plus ipso furorem suum demonstrasset, rex ab iracundia mutatus, dum putaret iuste acta, quae fecisset, paulatim ad patris affectum rediit. Misericordia ergo inter utrosque apparuit, cum aliqui pro iuvene satis fecissent, & Herodes ab ira mutaretur. Tunc Archelaum similiter increpantem attendens, petebat, ut nuptias solucret, quod minatus esset: quia quamuis parum irae adhuc habebat, in his quae iuuenis commiserat, Archelaus tamen uti modestiorem eum faceret, criminationes in amicos referebat: dicens illorum esse, quod iuuenem malignitate sua corrumperent: fratremq; regis magis in suspicionem mittebat. Nam cum Herodes iam contra Pheroram habuisset, & Pheroras indigeret regis reconciliatione, simulq; credens, u u quod

quòd Archelaus eum flectere potuisset, accessit ad eum cum ueste nigra: petens, ut fratrem pro eo peteret. Quem Archelaus nec speruit, nec confestim se Herodem suadere posse promisit. Imò hortatus est eum, ad regem accedere, & supplicando confiteri, se omnium malorum autorem extitisse: quia prodesse hæc ad eius indignationem mitigandam plus quam sua suggestio. His flexus Pheroras, quæ inter se ambo constituerat, præter spem adulescentis accusationes absoluit. Cumq; & Pheroram reconciliaisset Archelaus, ad Cappadociam reuersus est: & gratus tanquam nemo alter illo tempore factus Herodi. Quapropter & muneribus eum munificentissimis ornauit, & omnibus magnificè ditauit, & inter necessarios amicissimum arbitratu est. Constituit autem Romam proficisci, quoniam de his Cæsaris scriptis susceperat: & usque ad Antiochiam eis simul euntibus, Syriæ procuratorem Titium, inimicum Archelai, ei Herodes amicum fecit. Cumq; Romæ fuisset, & inde reuertetur, factum est bellum inter ipsum & Arabes, ex huiusmodi causa: Qui Trachonitidè habitant regionem, quam Cæsar à Zenodoro tollens, Herodis prouinciæ addidit, latrocinandi licentiam non habebant, sed agrum colere, & sub quiete uiuere cogebantur, quòd illis minime commodum erat: multaq; Herodi gloria pro diligentia sua surrexerat. igitur quando nauigauit Romam, ut filium Alexandrum accusans, Cæsari commendaret Antipatrum, fama uulgauit eum esse mortuum. Quo comperto, Trachonitidem habitantes, subtrahentes se ab eius principatu, rursus ad solitum morè reuersi, finitimos agros depopulabantur. Contra quos egressi procuratores regis, omnes domuerunt. Ex quibus quadraginta principes latronum cum cognatione sua, à Trachone prouincia ad Arabiam recesserunt: Syleo suscipiente eos pro causa træ, quam habebat negotiis nuptijs Salomes. Quibus cum

bus cum locum munitum dedisset, illi non tantum Iudeam, sed & inferiorem Syriam deprædabantur: refugia sibi præstante Syleo Herodes autem Roma reuertens, comperit plurima regni sui à latronibus male tractata, nec posse duces suos latrones comprehendere, nec habere qualiter tutelam suam munit, illis Arabù patrocinijs fultis. Cumq; hoc grauitè ferret, ipse quidem Trachonem perueniens familiares eorum percipuit. Vnde potius illi ad iracundiam incitati, legemq; habentes, ut in eos uindicarent, qui familiares suos occidissent, cum etiam Herodis terram uexabant, & deprædabantur. Ille uerò referebat hæc Cæsaris duobus, Saturnino, & Volumnio, uolens latrones ad poenam petere. Nam illi fortiores & plures facti, omnia perturbabant, affligendo regis Herodis prouinciæ, & nullas deprædando, & captos homines interimendo, ut & bello similis esset uolentia quam faciebant, nam iam plus mille extabant. Herodes autem latrones quidem petebat, & debitum quod per Syleum mutuasset Obode talentorum sexaginta, iam constituto die transacto, in quo statutum fuerat reddi pecunias. Syleus autè Obodam despiciens, dum ipse cuncta gubernaret, latrones quidem denegauit per Arabiam esse, de pecunijs uerò differebat. Quapropter cognitiones eorum Saturnino, & Volumnio procuratoribus Syriæ committentabantur. Qui statuerunt, intra tricesimum diem Herodè pecunias debere recipere: & eos qui de utroq; regno confugissent, inuicem reddere. Et apud Herodè quidè nullus Arabum penitus inuentus est, nec per afflictionè, nec alio modo tentus: Arabes autè passim latrones apud se tenere Iudeos. Cumq; constitutus dies transisset, nec Syleus de quo statuerat aliquid composuisset, Romam ascendit. Redditionem uerò pecuniarum & latronum Herodes exequatur. Cumq; Saturninus, & Volunius præcessissent inuenotos persequi, exercitum assumens Herodes, Arabi

Arabiam ingressus, diebus septem mansiones fecit. Cumq; prope castellum ubi latrones erant peruenisset, cepit quidem omnes eos insidijs. Evertit uero castellum, quod Repta uocabatur, cum neminem penitus lesisset. Itaque Arabis ad auxilium uenientibus, cum Nacebo duce, pugna committitur: in qua pauci quidem Herodis, Nacebus autem Arabum dux cum uiginti quinq; suis cecidit: reliqui uero ad fugam conuersi recesserunt. Puniens autem rex horum tria milia, circa Trachonem Idumæorum locauit exercitum, & latrones ibi constitutos arcebat: & de his ducibus circa Phœnicem existentibus mandauit demonstrando, quia nihil amplius in indeuotos executus Arabas, quam oportebat egisset: que illi quidem requirentes, inueniebant nequaquam eum fuisse meritum.

De gestis inter Cæsarem, & Arabes. CAP. X.

Nuntij uero Syleo cum Romæ gesta indicassent, & magis ad singula exaggerassent, & ille in aula permaneret tunc inter Cæsaris amicos, statim hæc audiens, mutata ueste ad eum ingressus, suggestit quod bello cuncta Arabia conflictata, totumq; regnum commotum ab Herodis exercitu fuisset: & lachrymis fuis, quingentos quidem cum duobus milibus Arabum primates periisse dicebat: interfectum autem & ducem eorum Nacebum, propinquum & affinem sibi: diuitias autem Reptæ castello constitutas depredasset: dum pro ægritudine contemptus Obodas ei non suffecisset occurrere: quia nec ipse, nec exercitus Arabiæ interfuissent. Talia Syleo dicente, & inuidiosè insuper addente, quod nec ipse rediret ad prouinciam, nisi crederet, quia Cæsar de pace omnium cogitaret: neque si præsens fuisset, commodum esse cum Herode bellum committere. His dictis Cæsar iratus, præfentes homines Herodis percunctatus est, qui tunc à Syria uenissent,

nissent, si exercitum Herodes ad Arabian deduxisset. Qui cum ei hoc dicere compelleretur, nec causam facti suggere-
rent, ira Cæsar commotus, scripsit Herodi cuncta quidem gra-
uia. Summa uero epistole hæc erat: Olim amico, nunc uero
subiecto. Scripsit autem de his Syleus Arabis, qui releuati ne-
que latrones ad se fugientes reddiderunt, neq; pecunias: sed
etiam & pascua, quæ mercede tenebant, minime soluto reditu
possidebant, Iudeorum rege Cæsaris furore humiliato. Tunc
quoque Trachonitidem habitantes, cum Arabis aggressi cu-
stodiam Iudeorum affligerunt eos, non tantum pro sua utili-
tate, sed & memoria prioris belli per Herodem sibi in irro-
gati. Que rex strebat perdita fiducia, quam Cæsaris amici-
tiji habuerat, dum secundo legationes suas satisfactorius pro
culpâ non susceptas ab eo cognosceret. Acfluabat etiam de
Syleo, cui credebatur à Cæsare, qui præsens Romæ conaba-
tur defuncto Oboda rege Arabum in regno succedere, multis
Cæsari promissis pecunijs, alijsq; in aula potentibus. Interea
Oboda moriente, Dineas, qui post Areta dictus est, regnum ar-
ripuit. Cæsar autem Areta minabatur, quod regnare præsum-
psisset, prius quam sibi de hoc scriberet. Ille uero cum donis
Cæsari coronam auream multorum talentorum destinauit: &
epistolam, per quam Syleum criminabatur ut maleuolum ser-
uum, & Obodam uenenis eius peremptum, uxoresq; Arabum
ab eo adulteratas, dum causas reipublice rege uiuente guber-
naret, imò & are alieno sibi uellet per pecunias principatum
acquirere. Quibus nullatenus animo Cæsar intendens, remi-
sit dona. Arabia uero & Iudea pluribus malis affligebantur:
dum regum unus quidem, quia necdum firmum imperium ha-
bebat, prædatores nullatenus prohiberet: Herodes autem ira-
tum Cæsarem pro sua uindicta uidens, omnes illorum iniqui-
tates portare cogebatur. Deinde tantis circumstantibus malis,

iudicauit iterum Romam transmittere, si posset medioeriter per amicos Caesarem placare. Direxit ergo Nicolaum Damasum.

De accusatione filiorum Herodis coram Caesare. CAP. XI.

Domus autem & filij sui multo peius illo tempore erant dispositi: & licet sine suspitione nunquam fuissent, malum tamen plus tunc ex huiusmodi causa praeualuit. Lacedaemonius Eurycles, nobilis domi, malus autem animo, luxuriosusque; ad Herodem ueniens, multis donis eius fauorem comparauit, ut inter necessarios amicos deputaretur. Qui manens apud Antipatrum, aditum & consuetudinem cum Alexandro habebat. Nam Archelao Cappadociese dicebat hospitem, & ideo propter Glaphyram ualde honorabat eum, cuiusque blandiebatur. Semper autem dicta uel facta notabat, ut exinde posset accusationibus confertis gratias Herodis conquirere: unde singuli existimabant multum sibi fidelem existere. Quapropter tractus Alexander ut adulescens, & dolens de his, quae passus fuisset, narrauit quomodo pater alienatus fuisset, & mater sua interfecta ab eo perisset, Antipatrum autem sibi praeposuisse: & quemadmodum ille intolerabilia de eo patri dixisset, & ad odium illum incitasset, ut nec conuiujs eos, nec conuentu dignaretur. Cum ergo dolens talia defleuisset, statim Eurycles Antipatro nuntiauit, dicens: Non pro mea utilitate tibi haec nuntio, sed tuis iam uictus honoribus & rei magnitudine, praecipio cauere Alexandrum. Nam haec non sine dolore dicens, inesse suis uerbis audaciam demonstrabat. Igitur Antipater cum eum sibi fidum esse existimasset, magnas ei donationes obtulit, & deinde stetit Herodi eadem explanare. Qui non sicut ab Alexandro audierat, intimauit, sed uerbis suis aliquam ueritatem accusationibus addens, animam regis immutabili odio filiorum compleuit. Qui a rege donatio-

nem

nam quinquaginta talentorum accipiens, ad Archelaum regem Cappadociae profectus, Alexandrum modestum & bonum reuerbatur: multumque laborasse, quatenus patri cum reconciliaret. Quapropter ab illo quoque multa dona suscipiens recepsit. Qui nec in Lacedaemone talia facere desistens multis iniquitatibus immerisus, patria priuatus excessit. Rex autem Iudeorum, non sicut prius contra Alexandrum uel Aristobulum tantummodo accusationes audiebat, sed & si nullus aliquid ei nuntiaisset, ipse perscrubatur: licentiamque dedit uolentibus quiddam contra eos referre. Tum uero Euaretum quendam, licet uellet, tamen non libenter accusantem audiuit: quia & ipsum ut confcium abhorrebat. Superuenit autem contra adulescentes aliquid peius, dum omnes praeniorum promissione ducerentur, aliquid acerbum contra eos nuntiare: qui tanquam pro salute regis dicentes, etiam falsa suggererent. Duo enim fuerunt amici Herodi, fortitudine uel magnitudine corporis praecellentes, Iocundus, & Tyrannus nomine. Qui cum offensa regem, expulsi, & Alexandrum secuti, in exercitationibus ab eo honorabantur, pecuniasque & donationes accipiebant. Quorum statim rex in suspitione ductus, torquebat eos. Qui cum multo tempore sustinassent, post uicti, dicebant quod eis suassisset Alexander Herodem in uenatione seras sequentem ab equo deicere, ut ita facile cum suis telis perfoederent. quod olim ei contigerat. Demonstrauerunt etiam aurum in Ioppe oppido celatum: & praepositum uenationis conuincebant, quod sibi tela regalia Alexandri iussu omibus dedisset. Post haec princeps custodiae Alexandri oppidi apprehensus torquebatur, quasi uellet suscipere custodiam adulescentium, & praebere eis in castris regales pecunias. Et ille quidem nihil tale confessus est: filius uero eius ista facta fuisse dicebat, literasque porrexit, quasi manu Alexandri factas, quae ita continebant:

114 4 cum

Cum dei auxilio quæ proposuimus, omnia confecta sunt. Ergo uenimus ad uos, & sicut promisistis, in castello nos suscipite. Post hanc epistolam Herodes quidem de filiorum insidijs credidit. Alexander autem Diophantum inquit, scriptorem iniectam manum suam, & has propter Antipatrum literas astute scripsisse: Diophantus enim talis erat, quæ propter in huiusmodi & alijs rebus conuictus interijt. Rex autem cum coram multitudine produxisset in Hierichuntem filios, & accusatores eorum, hos quidem multi manu iaculantes interemerunt. Cumq; impetum super Alexandrum occidendum fecissent, rex eos per Ptolemæum, & Pheroram prohibuit. Custodiebantur autem, ne quis ad eos ingrederetur, & speculabantur, ne quid facerent, uel dicerent. Et quid amplius? Cum damnatorum infamia tenerentur, horum unus Aristobulus exstimans suam socrum condolore suis calamitatibus, & regem in odio habere: Et tu, inquit, in periculo perditionis communicas, dum accusata de nuptijs Sylæ, cuncta putaris prodere. Hæc autem illa statim fratri nuntiauit. Qui nullatenus sese continens, ligari eos, & distractos ab inuicem, quæ male de patre sensissent, scriptis porrigere precepit. Qui preceptis coacti scribunt, insidias quidem contra eum nec cogitasse, nec instruxisse: fugam uerò meditados, & hanc propter necessitatem, dum in suspitione uel difficultate uitam suam haberent. Eodẽ tẽpore cum de Cappadocia legatus ab Archelao, Mila nomine, nobilissimus peruenisset, Herodes uolens erga se perfidiam Archelai manifestã facere, uocauit Alexandrũ sicut in uinculis erat: & rursus consuluit de fuga, qualiter uel ubi staret discedere: cum Alexander ad Archelauũ dixisset, et ab eo promissum sibi fuisse, ut Romæ destinaretur: nihil uerò aliud, neq; importunũ aut acerbũ in patrẽ cogitasse: nec ea quæ per male uolentiã aduersariorũ cõficta essent, uera existere: ac uelle si adhuc

si adhuc Tyrannus uiueret, ut quæstione cautiore facta ueritas appareret: sed hũc citius perisse, Antipatri per amicos populum incitante. Cum talia retulisset, iussit Mila cum Alexandro simul ad Glaphyram produci, ut intorrogaretur, si quid ea cognouisset de insidijs in Herodem constructis. Qui cum uenissent, statim Glaphyra Alexandrum ligatum uidens, caput suum percussit, & stupefacta nimis ingemuit. Euerunt autem & adolescentis, & presentium lachrymæ, spectaculum dolore plenum: nec diu potuerunt interrogare uel respondere. Deinde multo post Ptolemæo, qui iussus erat eos perducere, intorrogante Glaphyram, si quid de his quæ fiebant cognosceret, Alexander respondit: Quid meũ hæc ignoraret, quæ anima mea plus mihi diligitur, dum & communes filios haberemus? At illa clamauit, quod nihil cognosceret importunum: si tamen aliquid saluti eius prodesset, non recusaret etiam mentiendo confiteri. Alexander autem: Nihil impium, inquit, nec quod pater suspicatur, quia nullatenus hoc ipse cogitauit. Tu uerò mulier, quid aliud scis, nisi quod ad Archelaum fugere deliberauimus, & exinde Romam ascenderet? Eadem & illa confessa, Herodes in Archelaum de perfida suspitionem habuit: deditq; Olympo & Volumnio literas, præcipiens transfundo per Eleusam ciuitatem Cilicie eas Archelao tradere, culpans eum quod insidiarum particeps cum filiis suis esset: & exinde Romam nauigarent: ubi si Nicolaum inuenirent aliquid profecisse, ne Cesar in eadẽ difficultate permaneret, darent literas & argumenta, quæ contra iuuenes constructa destinauerat. Archelaus autem literas accipiens, suscipere se quidem adulescentes cõfessus est, quia prodesset eis uel patri, ne quid peius per discordiã eueniret: ad Casarem autẽ transmittere, uel aliud perfidum contra illum agere, nihil adulescentibus penitus promississe. Legati uerò cum hæc audissent,

Et Roman peruenissent, literas porrexerunt: quia Caesarem placatum inuenerunt. Nam de legatione Nicolai taliter euenit: ut hic ad aulam ascendit, primum quidem non pro quo uenerat, sed Syluum accusare deliberauit. Quod multi intelligentes, Nicolaum aduertes, iniquitates omnes Sylui nuntiabant, et quod multos Obodae peremisset, quorum indicia manifesta ex literis eius demonstrabant.

De reconciliacione Caesaris cum Herode, deq; accusato Syluo, qui morte damnatus est.

C A P. XII.

Nicolaus felicitatem quandam sibi existimans oblatam, moltebatur per accusationem Sylui Caesarem Herodi reconciliare. Sciebat enim quia si uellet satisfacere de factis eius, non permitteretur: si uero Syluum accusaret, tempus pro Herode dicendi posset inuenire. Constituto ergo die, Nicolaus praesentibus legatis Aetiae, accusabat Syluum, et cum ceteris addebat regis multorumq; Arabum simul interitum: et pecunias mutuo accepisse pro nullo Reipub. commodo: nec non adulteria, non tantummodo per Arabiam, sed etiam Romanarum mulierum. Addebat autem, quod acerbius concitaret Caesarem, nihil uerum docuisse de factis Herodis. Cumq; ad hunc locum peruenisset, Caesar quidem interrogauit, si Herodes exercitum contra Arabiam non duxisset, nec duo milia quingentos occidisset, nec captiuos traxisset, prouinciamq; deuastasset. Ad quae Nicolaus respondit: pro his magis se uelle suggerere, quod nihil aut multo minus ut audierat factum fuisset: Sed tu, inquit, uir iustus haec atrociter existimasti. Quod cum praeter opinionem Caesar audisset, et iussisset ut diceret: Nicolaus satisfaciendo, quingentorum talentorum syngrapham produxit. In qua cautum fuerat, licere Herodi constituto die transacto, pecuniisq; non redditis, totam Arabiam

inua

inuaedere. Introductam uero per prouinciam militiam, non expeditionem dicebat, sed multitudinem suas pecunias uolentem exigere: nec constituto die, sed multo post introductam. De qua re cum saepius quidem Saturninum et Volunnium procuratores Syriae interpellasset, deinde coram illis in Beryto cum Syleus per tuam fortunam iurasset, intra tricesimum diem pecunias se praebere, nec non et eos qui a regno Herodis transfugissent, nihil horum eo faciente, rursus ad procuratores Herodes peruenit. Cui cum praecipissent pignora sumere, statim prouinciam cum suis ingressus est, quod iste bellum dicit ad inuidiam procuratorum tuorum, qui hoc fieri denuntiauerunt secundum conscriptionum statuta. Iste uero, inquit, non tantum deos, sed et tuum nomen perirans decipit. Restat mihi iam de captiuis differere. Latrones Traehonem habitantes, quadraginta primum, deinde multi tormenta factorum timentes, refugium sibi fecerunt Arabiam: quos Syleus cum suscepisset, contra omnes homines uastabant terram, quam eis habitandam praebuit: et lucra latrocinij cum eis partiebatur. Spondit autem per eadem sacramenta et hos reddere, et die quo promiserat se debitum soluturum. Quid ergo? Potest ne demonstrare in praesenti quenquam alium ex Arabum prouincia, quam hos abstractos quos refero? nec cunctos, ut ait, sed qui nequaquam latere potuerunt. Ita ergo calumnia de captiuitate declarata, maximum Caesar intellige mendacium, et falsitatem ad tuam excitandam iram ab isto confectam. Nam cum ingressus Arabiam noster exercitus fuisset, et unus uel alter de socijs Herodis concidissent, coactus resistere, Nacebum duces eorum cum uiginti quinque prostrauit. Quorum pro unoquoque eorum centum iste referens, duo milia quingentos perisse dixit. Hac oratione Caesar permotus, ad Syluum

leum cōuersus, furore plenus, interrogauit quā multi Arabum perissent. Qui conturbatus, errasse se dixit. Deinde pacta debiti leguntur, literæq; imperatorum & ciuitatum, quæ lætrocinia criminabantur. Mutatus ergo Cæsar, Sytleum quidem mortis sententia damnauit, Herodi uerò reconciliatur, satisfaciens quòd ex falsa criminatione atrociter ei scripsisset. Nam ita Sytleo respondisse perhibetur: Quis est iste, qui me impulsit mendosa suggestione uirum mihi amicum offendere? Sytleus quidem pecunias creditoribus redditurus, & post puniendus destinatur. Cæsar autem adhuc irascebatur Aretæ, quia principatum nõ suis præceptis, sed propria præsumptione cepisset. Cogitabat ergo & Arabiam Herodi tradere, sed impediunt literæ quas rex miserat per Olympum & Volumnium. Qui cum Cæsarem audissent placatum, statim pro præcepto Herodis literas uel probationes, quas de filiis miserat, porrexerunt. Quas cum Cæsar legisset, principatum alium addere seni, & male sentienti de filiis, non aestimauit. Admittens ergo legatos Aretæ, & improperans quòd temerarie nisus esset, & non à se regnum accepisset, dona suscepit, & principatum ei confirmauit.

De occisione filiorum Herodis à patre crudelissimo.

CAPVT XIII.

Herodi uerò scripsit, quòd placatus ei fuisset, & de filiis Heus contristaretur: præcipiens ut si quid acerbum contra eum præsumpissent, persequeretur tanquam patris præuaticatores; nam huiusmodi potestatem ei concessit: si uerò fucigam tantummodo cogitassent, ut improperans nutigare eos, nec aliquid crudele perageret. Admonuit uerò, ut concilio in Beryto congregato, quo multi Romani habitant, & simul imperatoribus Syriæ & Archelao rege Cappadocia, alijsq; quātos existimaret amicitijs uel honoribus clarissimos, eorum sentent

sententijs quod oporteret impleretur. Herodes autem cum litera uenissent, letus pro reconciliatione, & quòd sibi potestas super filios fuisset concessa, statim accersit cunctos à Cæsare constitutos ad concilium, præter Archelaum, quem propter offensam noluit intererese, ne quid uoluntati suæ impediret. Camq; in Beryto imperatores & alij cōuenissent, filios quidem non permisit ad concilium accedere, sed in uilla quadam Sidoniorum Platane nomine, iuxta ciuitatē reliquit, ut uocati ad concilium præsentarentur. Solus autem ingressus, centū & quinquaginta uiris confidentibus, accusabat filios: & causa quidem nõ erat acerba, quantum ad ueritatis indicia: multum uere dissimilis patri filios criminanti. Nam uolenter perorabat, & in approbatione cause turbabatur, & maximi furoris & serocitatis signa monstrabat. Defendebat etiam tanquam uera, quæ in odium filiorum dicta fuerant: & quæ ipse contra filios scripserat legebat, in quibus insidiarum quidem nulla conscriptio fuit: tantum uerò quòd sugere cogitassent, & derogationes quedam, & opprobria propter odiū quod in eos habebat. Quæ cū legisset, clamauit iurando, quòd melius uita priuaretur, quàm talia uellet audire. Deinde cū dixisset quòd & natura, & Cæsare cōcedente potestatem haberet, addidit: & patriam legem sibi præcipere, si quando parentes filios accusarent, & super capita eorum manus suas imponerēt, necesse esse populos circumstantes lapidare eos, & huiusmodi morte perimere: quam legem ipse paratam in patria quidem uel in regno habebat, si facere uoluisset: sed spectasse illorum iudicia: cognitores autem inuenisse eos in manifestis filiorum & non paruis criminibus, ut tempus habentes dignum, nullatenus deberent negligere, ne alijs talia prouenirent. Cum hæc rex itaq; dixisset, & adulescentes ad satisfactionem transfissent: uidentes iudices quòd modestiam uel reconciliationem
mini

minime rex assumeret, potestatem ei confirmauerunt. Et pri-
mus quidem Saturninus, uir consularis, & in dignitatibus cla-
rissimus, mitem sententiam protulit, dicens: Damno filios He-
rodis, interfici uero non iustum arbitror: quia & ipse filios
habeo, & regem puto sic uelle, quamuis infelices filios se ha-
bere consentiat. Post quem Saturnini filij tres, qui eius erant
legati, sententiam eandem cum patre pronuntiauerunt. Vo-
lumnus autem e contra, morte puniendos filios Herodis re-
spondit, ita circa patrem iniquos inuentos. Eadem cum plures
dixissent, ut cum nihil ambiguum esset, quò minus intelligen-
retur morte damnatos adulescentes, statim Herodes ad Ty-
rum peruenit, ducens miseros adulescentes. Cumq; Nicolaus
ad eum Roma delatus esset, & prius ipse sententias in Bery-
to de filiis pronunciatas audisset: Herodes eum consuluit, quid
amici eius de hoc Roma deliberassent. Ille ait: Quod & mihi
uidetur, impia esse quæ illi de te senserunt: oportere uero si-
gatos & custoditos coërceri, & si quid tibi aliud iustum fue-
rit. Prouide tamen, ne plus iracundia quam modestia usus esse
uidearis. Nam minime dimitti solutos puto, ne talia commit-
tant, quæ nullatenus possent corrigi. Multi etiam tuorum ami-
corum eadem Roma deliberauerunt. Herodes autem cum te-
cuisset moestitia tentus, post inuit Nicolaum secum nauigare.
Moxq; ut ad Casarem delatus est, rumor à populo de filiis
eius euolabat, cunctis sustinentibus ubi causa eueniret dum sic
periclitarentur: & cum doloribus eorum condolerent, dicere
aliquid palam, aut dicentem audire, sine periculo non erat.
Vnde misericordiam cum dolore conclusam sine uoce comprimi-
bant. Vnus autem miles nomine Tyro, cum filio suo æque uo
& amico Alexandri, cuncta quæ alij timore tacite dolebant,
cum libertate loquebatur: & sepius clamabat inter multitu-
dinem dicēs, quòd perisset ueritas, quòd iniustitia ab hominibus
recessi

recessisset. Vigent, inquit, mendacia & malignitas, tantamq;
nebulam humanis negotijs intulerunt, ut maxima calamitates
& miseria pro nihilo iudicentur. Cum talia sepius exclama-
set, licet non sine discrimine, ueritas tamen omnes mouebat.
Quapropter singuli timentes occultabant, & hæc illum di-
centem libenter audiebant. Qui cum regem petisset, ut solus
soli quæ uellet ediceret, concessumq; ei fuisset: Non possum,
inquit, rex continere pro tali dolore fiduciam uel audaciam
meam, necessariam quidem tibi & comodam, si quid utile ue-
lis ab ea suscipere: meæ uero tutele contrariam. Deinde subse-
cutus ait: Quòd tua mens sagacissima recessit? aut cur super-
abundans sapientia sensu mutatur, quo plures uel maxi-
mos acquisisti triumphos? Quid est quòd cognati uel amici
remorantur petitionibus tuâ flectere pietatem? quos tibi mi-
nime iudico esse cognatos uel amicos, si despexerint tale sce-
lus in tuo beatissimo fieri principatu. Tu uero non prouides
quid eueniat, si duos adulescentes ab uxore regia tibi creatos,
& in omni summitate uirtutis præcellentes, occidis: teq; so-
lum in senectute relinquis, cum uno filio male suam spem di-
sponente, & cū cognatis, quos ipse toties iam morte damna-
sti. Non ne cogitas, quòd multitudo tacens crudelitatem tuam
conspicit & odit? exercitus quoq; cunctus & primates eius,
qui misericordiam quidē de infelicibus, odium uero in te hæc
faciente concipiunt, terret? Cum hæc rex in initio non libenter
audisset, & commouissent eum uerba Tyronis, per quæ ma-
nifeste familiarium perfidiam exprobrauerat: paulatim im-
mensa & militari fiducia usus Tyro, conceidit, & turbatione
compleuit Herodem. Qui cum magis increpari quam admo-
neri se putasset, & quia milites cum abhorreret, & primates
eorum indignaretur, præcepit nominatos cunctos cum Tyrone
ligatos in custodia detineri. Cum hoc factum fuisset, & Try-
phon

phon quidam tonsor regis, inuenta occasione regem adisset, ait: Suasit mihi Tyro sapius, ut regē tondens, guttur eius incidere: Nam inter primos apud Alexandrum, inquit, poteris esse, magnasq; donationes ab eo percipere. Quæ cum dixisset, eum rex comprehendi præcepit, & tormētis Tyronem & eius filium atq; tonsorem subdi. Cumq; Tyro ita consisteret, uidens filius patrem suū crudeliter laceratum, nec habentem spem salutis, futurumq; sibi iudicium ex tormentis intelligens: Se, inquit, regi ueritatem nunciare: si uerbo cōfirmaret, tormenta patris & sua remittere. Cumq; rex fidem dedisset, dixit, cōstituisse sibi Tyronem manu sua regem adire & occidere, si copia daretur, ut solum eum inueniret: multaq; pati, quatenus Alexandro præstaret. Quæ cum ille dixisset, patrem a necessitate soluit. Incertum autem est, utrum hæc ueritate an necessitate retulerit, ut aliquod perfugiū in presentibus malis inueniret. Herodes autem licet deliberaisset iandudum filios interinere, tunc tamen festinauit crudelitati suæ finem imponere: & in concione producens, trecentos priores militum reos factos, cum Tyrone filioq; eius, et accusatore tonsore, criminabantur coram omnibus. Et illos quidem multitudo peremit: Alexander autem & Aristobulus in Casaream tracti, patre præcipiente laqueo perimuntur. corpora uerò eorum noctu ad Alexandrium ponuntur: quo matris corū pater, pluresq; cognati, & pro-
prios
aui positi esse uidebantur.

FLA

FLAVII IOSE.

PHI ANTIQVITA-
tis Iudæicæ liber decimus septimus.

De pelsiis studiis Antipatri in patrem, & alios.

CAPVT I.

ANTIPATRO autē, postquam fratrum extitit accusator, & patris in facinus extremae impietatis & crudelitatis impulsor, haud sanè pro uoto spes uitæ sequentis aperitur. Namq; iam amittēdi regni metu fuerat liberatus, quòd iam uidelicet illud cum fratribus se cōmunicaturū fore non cerneret: operosius tamen & ambiguum regnum sibi fieri magis magisq; sentiebat. Siquidem odium uniuersæ gentis aduersus illum erat exortum. Fuit uerò illi etiam hoc ualde contrariū, quòd totam contristabat militiam, dum auersam ab ea gereret protinus uoluntatem, in qua proculdubio omnia regni monimenta consistunt: & maxime, quoties gentem aut populum uniuersum, nouarum rerum cupidine perturbari contingeret. Tantum etenim periculum ei fratrum procurauit interitus. Veruntamen cum patre pariter participabatur regnandi negotium, non aliter quàm si rex etiam ipse consisteret: amplioraq; à patre ei negotia credebantur: & unde perire debuisset, firmitatem magis fauoris inuenerat, quòd quasi pro Herodis tutela fratrum suorum proditor extitisset, & non inimicitia, qua circa illos & circa patrem ipsum detinebatur. Talibus enim cum maleloquijs induxerat. Quæ omnia machinationes erant, uiam cōstruentes, quæ aduersus Herodem tenderet, ut Antipater accusatores non haberet de his quæ parare cogitabat: Herodes autem omni refugio nudaretur, non habens qui sibi auxiliaretur, cum Antipater ho-

xx

stis

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

stis manifestus existeret. Proinde odio paterno illas fratrum insidias perpetrabat. Pulsabat autem eum amplius, ut ab incepto non desisteret, quod cernebat moriente quidem Herode certo sibi principatum esse venturum: prolixius autem vivente patre multa sibi surrectura pericula, si eius factio prederetur, cuius extabat ipse compositor: & quæ si palam fieret, hostem illi patrem compellebat existere. Propter quæ ad donandum erat largus & affluens: & etiam eos qui circa patrem erant, lucris pulsabat ingentibus, ut aduersus cum omnium odia concitarent: & maxime illos, quos Romæ possidebat amicos, missionibus magnorum munerum sibi beneuolos comparabat. Ante omnes autem Saturninum, qui tunc curam Syriæ gerebat, inducere magna spe incitabatur: sed etiam Saturnini fratrem promereri festinabat. Ad hæc sororem regis viro inter primos apud Herodem coniunctam, suo modo utens, ad se uolebat attrahere. Erat quippe ad fingendas amicitias colloquentibus secum callidus, & ad odium dissimulandum ualde credibilis, & ad celandum semetipsum astutissimus. Non tamen decipere ualebat suam nutricem, quæ illum iam antè abunde cognouerat, & ab eo falli non poterat. Siquidem omnibus eius factionibus iam antea fuerat relictata, ob morum improbitatem: quamuis eius filiam haberet uxorem providentia matris Antipatri, & eius ipsius instantia illam suscipiens, quæ primo fuerat Aristobuli sociata connubio. Nam alteram Calceas uiri eius filius habebat uxorem. Sed nullum hoc ei tutamen erat, quò minus eius intelligeretur iniquitas: sicut nec prius cognatio quicquam obstiterat, quò minus odibilis haberetur. Interea Salomen festinantem Sylla Arabi coniungi corporali libidine concitatum, Herodes compellit cum Alex. inire connubium, cooperante quoq; illi Iulia, & persuadente Salome ne illius renueret nuptias, ne ini-

mic

IYDAICARVM LIB. XVII.

313

mieltia inter eos maturius orirentur. Iurabat quippe Herodes, nunquam se circa Salomen beneuolum fore, nisi coniugium Alex. susceperet, & obediret Iulie, utpote Cæsaris coniugi, ad hæc etiam uilia suadenti. Interim filiam Archelai regis, Herodes ad suum destinat patrem, quæ fuerat Alexandro iugata, dotem etiam restituens, ut nullum inter eos certamen oriretur.

De Herodis uxoribus, & filiis filiorum: deq; Zamari Iudæo
Babylonico.

CAP. II.

Ipsæ autem enutriebat filiorum filios diligenter admodum. Erant enim Alexandro quidem ex Glaphyra uirilis sexus duo: Aristobulo autem ex Beronice Salomes filia masculi tres, puella due. Et sepius amicis presentibus coram se constituens Herodes illos infantulos, filiorum quoque fortunam casumq; deplorans, orabat, ne tæe quicquam illorum filijs accideret: sed ut cum uirtute crescentibus, uicissitudinem illi nutritionis & educationis exoluerent. Desponsabat autem eis maturo iam tempore decurrente, maiori natu quædam Alexandri filiorum, filiam Pheroræ: Aristobuli uerò filio, filiam Antipatri: filiam uerò Aristobuli denominat Antipatri filio: alteram uerò ex filiabus Aristobuli, Herodi filio suo: fuerat autem is regi natus ex filia pontificis. Paternus quippe mos erat, ut simul plures haberemus uxores. Agebat autem filiorum desponsationem rex misericordia infantulorum parentibus orbatorum, ad beneuolentiam eorum per societatem coniugalem Antipatrum pronocare desiderans. Antipater autem non cessabat circa infantulos ea uoluntate uersari, quæ circa fratres quoq; fuerat agnatus. Incitabat autem eum studiū patris, quod circa infantulos gerebat sperans eos maiores ac meliores suis fratribus fore, præsertim cum in uirilem ætatem prorumperent: Archelao etiam auxilium ne-

xx 2 potibus

potibus præbituro, uiro in regni culmine constituto: & Pherora, in nurum unam ex eis suscepturo filiam: tetrarches enim erat iste. Excitabat autem eum uniuersa quoque multitudo, quæ circa infantulos quidem misericordî mente mouebatur, aduersus eum autem odium in omnibus gerebat, eò quòd elaruerat tantæ in fratres iniquitatis astructor. Machinabatur quoque dissoluere quæ patri placuerant: aduersum sibi repulsans, si contra se talium adunaretur potentia. Et differēbat quidem Herodes sequi postulationes Antipatri, ut ipse quidem Aristobuli filiam in connubio suscipret: Pherora uerò filius, fratris eius Alexandri filiam. Et sponsiones quidem nuptiarum huiusmodi gerebantur à rege, Antipatro tamen inuito. Herodi uerò regi ea tempestate uxores erant nouem: Antipatri mater, & filia pontificis, ex qua etiam eiusdem nominis illi filius fuerat procreatus. Erat autem ei etiam fratris filia coniuncta: & cum ea neptis altera: ex his quidem proles nulla germinauerat. Erat etiam in uxoribus ex gente Samaræorum una, ex qua filij extiterāt Antipas & Archelaus: & filia Olympias nomine: & hanc quidem postea Iosippus suscepit uxorem, qui regis fuerat patruelis: Archelaus autem & Antipas Romæ apud quendam familiarem educabantur. Coniuncta illi erat etiam Cleopatra, sed Hierosolymitis: & filij ex ea fuerant nati, Herodes & Philippus, qui etiam Romæ educabantur. Erat in uxoribus etiam Pallas, quæ Phæselum ei pepererat filium. Super has quoque Phædra & Helpis erant uxores, ex quibus duæ filie fuerant procreate, Roxana nomine, & Salome. Filie autem eius maiores natæ, & una matre procreate, cum Alexandro, quarum intuebatur Pherora nuptias, coniunctæ erant, una quidem Antipatri sororis filio, altera uerò Phæselo: & iste quoque fratris Herodis fuerat filius: & hoc quidem ex dispositione factum fuerat Herodis.

dis. Tunc autem uolens aduersus Trachonitas munitus existeret, cogitauit uicem Iudæis edificare, non distantem magnitudine ciuitatis, ut per hoc inaccessibiles hostibus faceret limites suæ prouinciæ. Et cognoscens uirum quendam Iudæum ex Babylonia, cum equitibus quingentis & sagittarijs plurimis, cognatorum etiam multitudine, usque ad centum ferme numerum uirorum, Euphratem fluuium transiisse, & in Antiochia in loco qui dicitur Daphne Syriæ conuersari cum Saturnino, qui tunc ibidem imperator militiæ consistebat, illum ei locum ad habitandum benigna largitate, cui Balathana nomen erat, concedere promisit. Euocabat ergo eum cum tota multitudine omnium, qui cum fuerant consecuti: spondens daturum se terram in regione quæ dicitur Bathanea. Determinauerat enim eum in Trachonitide constituendum, uolens eius habitationem obstaculum contra hostes habere. Promittebat inque illam regionem sine tributis esse daturum, & liberos fore, quæ moris erat illius regionis habitatoribus exhibere: immunemque eis terram & nullis illationibus obnoxiam præbiturum. His persuasus Babylonius uenit: & suscipiens regionem, oppida, & municipia plurima construxit. Et uicem Bathyra nomine constituens, obstaculum erat & oppositio quædam, ille uir indigenis aduersus Trachonitas, & Iudæis de Babylonia uenientibus ad Hierosolymam per sacrificiorum tempora, ne quis eorum latrocinijs Trachonitarum insidijsque læderetur. Et aduentabant ad eum plurimi, maximeque illi undique cõcurrabant, à quibus paternus mos Iudæorum, & instituta colebantur. Quibus rebus illa regio breui populosa facta est, propter quod immunis ab omnibus functionibus permanebat uiuente duntaxat Herode. Cæterum postquam Philippus filius eius principatum regni suscepit, moxica paruo tempore illis functiones imposuit. Agrippa uerò maior, & filius eiusdem

eiusdem nominis, eos admodum grauauere: nõ tamen eis de libertate ipsorum, cum possent, ulla intulere molestiam. Sed Romani deinde dominatũ illius regionis adepti, libertati quidem eorũ etiam ipsi seruari dignitatem, impositionibus autem eos functionum usquequaq; grauauerunt. Et hæc quidem opportuno tempore diligenter exequar, oratione procedete. Zamaris autem Babylonius inter hæc uita defungitur: qui ad possidendam illam regionem ab Herode fuerat accitus: quiq; cum uirtute uiuens, filios quoq; optimos reliquerat: Iacimum quidem, qui fortitudine clarus exabat (is equites Babylonios, qui sub illo fuerant, continebat) & Eli: quos rex afficiebat abunde muneribus. Sed Iacimus in senectute defunctus, Philippum filium dereliquit, & manu bonum, & alijs uirtutis artibus usui supra quemlibet accommodam. Ob hoc fida illi amicitia, & firmissimus fauor cum Agrippa rege prouenerat: militiamq; totam quam rex habebat, iste curabat: & ubicunque deducendam ratio postulabat, eius regimine augebatur.

Insidiæ Antipatri in patrem Herodem, sed deprehensæ in Phariseis.

CAPVT III.

Herode autem in quibus retuli constituto, in Antipatrum spectabant cuncta negotia, propter quod utilis ac promptus a rege putabatur, & rex ex hoc firmitatem non amiserat potestatis, quam ei pater propitius indulgebat, spe quasi fauoris eius, ac fidei. Ad hæc erat etiam ad deriuandam in se potestatem audacissimus, quoniam incognita erat patri eius nequitia: & quoniam ad fidem faciendam in dicendo callebat. Erat etiam cunctis terribilis, non tantum magnitudine potestatis, quantum peruersitate morum, & quod erat ad male loquendum procacissimus. Maxime autem eum Pheroras accurabat, uicissimq; curabatur. Nam eum callide ualde circumuenerat Antipater, & maxime per mulieres, ad occupan-

dos

dos eius animos ambierat. Deditus quippe fuerat Pheroras uxori, matriq; eius, atque sorori, sicut mulierum genus horreret, ob iniuriam filiarum suarum uirginum: ueruntamen hæc patiebatur, ab hisq; ducebatur, & nihil ab eo sine illis mulieribus agebatur. Nam hominem illum etiam medicamentis accurabant, & sibi inuicem cooperari nequaquam mutuo fauore cessabant. Ita enim eas omnibus modis Antipater inuaxerat, partim per semetipsum, partim etiam per propriam matrem. Nam idem hæc quatuor mulieres sentiebant, idemq; loquebantur. Pherora tamen circa Antipatrum in nonnullis minimis sanè rebus sententia matabatur. Erat autem illis in contrarium nitens regis soror, tandiu cuncta circumspectans, & amicitiam eorum in perniciem Herodis construere cernens, & a nunciando non abstinens. Illi autem sentientes molestam esse regi suam ad inuicem beneuolentiã, consilium ineunt, ut manifesta eorum non esset amicitia, neq; palam conuētum facerent: odium autem & maliloquia, ubi tempus exigeret, contra semetipsos confingerent: maxime autem sub Herodis presentia, ut ad eam de semetipsis talia deferret: secreto uerò beneuolentiã inter eos firmitior certiorq; constaret. Et sic quidem illi gerebant. Salomen autem nihil prorsus latebat, neque primum eorum propositum ad huiusmodi negotia festinare, neq; tunc, quando secretas machinationes construebant. Cuncta quippe illorum illa mulier indagabat, quæ amplificans & atrociora faciēs, ad fratrem propriũ perferebat, secretos eorum conuentus insinuans: & conuulsa, & consultationes occulte semotimq; confertas, ad eius interitum tendere, nisi maturius proderentur. Indicabat quoq; illos in manifesto quidem aduersarios sibi metipsum quasi constare, & ad lésiones mutuas fecte loqui, sinemq; festinare: secrete & ab alterutris remotos, beneuolentiã inter se confirmare maximam:

xx 4 & quo

Et quoties in quibuscunque negotijs singuli forent, illud agere, quod amicitia postularet: Et polliceri sibi, etiam pugnare contra quos opus esset, modo ut illud ad se uel fauore tuo non sentirentur efficere. Illa quidem hæc et huiusmodi inuestigabat omnia, et integra ad fratrem conueniens cuncta deserebat, sentientem quidem iam etiam ipsum plurimum per semetipsum: sed ad audendum aliquid, licet excitatus esset sororis accusationibus, retardantem. Erat enim portio quedam Iudeorum hominum, de scrupulositate et subtilitate paternæ legis gloriantium, et culturam diuinitatis simulantium, à quibus inducebantur mulieres illæ supra memoratæ: hi Pharisei dicebantur, qui possent maxime regi non modicum asserre presidium. Erant enim proceres ad bellum gerendum, læsionesque infrendas immaturius eleuati. Cum igitur cuncta gens Iudaica iureiurando iurasset, Cæsaris se propriam fore, et omnibus regis rebus fauere, isti non iurauerunt. Erant autem numero supra sex fere millia, quos rex pecuniario damno multauerat. Quod damnum uxor pro eis Pheroræ contulerat. Illi uero beneuolentiam quasi pro uicissitudine referentes, futurorum sibi agnitionem nutu diuinitatis infusam esse prædicabant: quod Herodi uidelicet terminus regni iam esset ex superna maiestate decretus, tam ipsi quam eius uniuersæ cognationi. Illam autem regnum possessuram, atque Pheroram, et filios qui ex eorum essent semine descensuri. Et hæc quidem regi nunciabantur: non enim Salomen ista fugiebant, et quomodo plurimos regalis aulæ corrumpere niterentur. Rex autem interfecit Phariseos, qui causa seditionis extiterant: et Bagoan eunuchum, et Carum quendam, qui tunc primatum inter eos habebat, honestate dignitatis decoratum, filiosque eius peremit: omnesque ei cognatione uel familiaritate coniunctos: quibus ille Phariseus præfugiebat.

fugiebat. Magnificabatur autem apud eos etiam Bagoas uti pater, et plurimis rebus benemeritus, ac profuturus apud regem futurum. In manibus enim eis cuncta fore prædicabat, præbente illis rege et coniugij firmitatem et filiorum, ueluti proprijs filijs.

De similitate inter Herodem & Pheroram. CAP. IIII.

Herodes itaque uir ex Phariseis qui fuerat conuicti, conuentum congregat amicorum: et accusationem Pheroræ coniugij, iniuriamque uirginum, et audaciam illius mulieris exponens, et crimen uxoris ad diminutionem dignitatis illius referens et honoris: quod ei certaminum seditiones aduersus fratrem et bellum, ex illius ingenio ac uerbis operibusque consurgerent: et quantum poterat hortabatur, ut illa inter eos simulatio solueretur: quod fore firmabat, si societatem illius effugeret propter illa quæ gesserat. Nihil enim cum fratre Pherora gratiæ permanere posse definiebat, si secum illam retineret, quæ bonum ingenium circa se fratris euerteret. Iubebat igitur uxorem abijcere, quæ inter fratres causa belli constaret: et si magni pretij consanguinitatem suam duceret, illam non iugaret: sic enim posset nullo modo charitatis fraternitatis imminui. At Pheroras licet illo sermone moueretur, tamen affirmabat neque aliquid iuris ex germanitatis necessitudine detracturum, neque dilectionem coniugis abnuere: eligere se potius mori dicebat, quam illa muliere priuari, quæ sibi grata constaret. Herodes uero differebat circa Pheroram super hoc iracundiam, quamuis cuperet pro rebus gestis ultionem sumere. Antipatro tamen interdixit et matri eius cum Pherora miscere colloquium, uel cum illi mulieribus quæ cum eo erant: obseruarentque, ne in unum aliquatenus conuenirent. Illi uero profitebantur quidem, conueniebant tamen, quando temporis opportunitas prouocabat.

simul etiam conuiuabantur Pheroras & Antipater. Ferebatur etiam sermo, quod Antipater Pheroræ cōiugi miscretur, cooperante illis ad conuentus faciendos Antipatri matre. Spectum autem patrem habens, & timens Antipater, ne circa se amplius eius odium procederet, scribit amicis Romæ, postulans ut scriberent Herodi, quatenus celeriter Antipatrum mitteret, simulq; cum eo munera digna mandaret, & testamentum etiam, in quo post se regem declararet Antipatrum: quoniam iam defunctus erat Herodes, qui ei ex filia pontificis erat procreatus. Quo facto, pergit unâ quoque cum Antipatro & Syleus Arabs, nihil ex his que præceperat Cæsar peragens: unde quoque Antipater ante Cæsarem eius accusator extiterat: pro quibus primus Nicolauis patiebatur inuidiam. Accusabatur etiam & ab Arctæ Syleus, eò quod plures occiderit in Petra castello benemeritorum hominum, præter suam conscientiam: maxime autem Sondum uirum omni uirtute decoratum, iustitiq; pollentem, sed etiam Fabatum Cæsaris seruum. Syleus autem causas habuit ex hisdem criminibus propagatis. Erat quidam Corinthus, Herodis regis unus custodum corporis, cui maxime plura committebat. Huic persuadet Syleus, pecunias magnas pollicens, ut Herodem occideret: hoc etiam ille promiserat. Quod agnosceus Fabatus Syleo indicante, statim regi denunciat. Ille uero Corinthum tormentis examinans, fecit omnia depalari. Detinuit autem & secum duos Arabes, confessioni credens Corinthi, & Philarchum, quod Sylei fuisset amicus: qui etiam ipsi (nam eos rex tormentis affecerat) confessi fuerant quod eos exhortaretur, nunciatus Corinthum non agere molliter, & scibi opus esset rei, ferro cooperarentur ad perpetrandum facinus inter eos complacitum. Ad hæc etiam Saturninus, omnibus ei ab Herode denunciatis, Romam eos destinat. Pheroram

uero

uero fortiter in amore coniugis permanentem, discedere ad propria Herodes præcepit. Ille uero gratanter accipiens, ad suam tetrarchiam non moratus abscessit: plurimum se iurando constringens, non prius reuertii, quam mortem Herodis aduenteret. Proinde etiam ab Herode morbo constricto petitus, ut ueniret pro aliquibus sibi mandatis, si mors contingeret iniungendis: nullo modo persuasus est aduenire, ne iurisiurandi uiolator existeret. Non tamen Herodes in his rebus imitatur illius exemplum, meliorem circa Pheroram uoluntatem sue mentis ostendens. Nam paulò post ipse cepit ægritudine laborare. Ad quam Herodes non solum non euocatus aduenit, sed etiam mortuum eum recepit, atque ad Hierosolymam detulit, & iuxta morem exequias ei honorabiliter magnificèq; celebrauit: ingentemq; luctum super eum, supra quam quisquam ratus erat, exposuit. Hoc Antipatro, licet Roman nauigasset, malorum tamen extitit aduersorumq; principium: exbine enim iam cepit fratricidij factio denudari. Narrabo itaque omnem super hoc homine rationem, exemplum generi humano in futura tempora permansurum, ad utilitatem qui uoluerint uirtutis esse cultores.

De ueneno parato Herodi à filio.

CAPVT V.

Pherora itaque mortuo, humatoq; celebritate magnifica, duo ex liberis eius, qui ab eo in honore habebantur, ad Herodem ueniunt postulantes, ne inultam mortem fratris relinqueret: quin potius inquisitionem faceret acerbæ mortis & calamitose, repentinæq; translationis. Illo autem attonito factò liberorum sermonibus (fidelia nanque narrabant) apud coniugem die proxima antequam ægritudinem incureret eum cognasse retulerunt: uenenum autem in cibo sumpsisse, ex eoq; periisse: quod uenenum allatum esset ab Arabica muliere

muliere, amoris faciendi gratia. Amare se nanq; fingebat, et autem uera ad interitum erat Pheroræ petiitum. Sunt quippe ad uenena cōficienda artificiosissimæ Arabiæ mulieres. Persuasum illi dicebat, ut uenenum uenundaret: ad loca quippe illa uenisse referebat matrem Pheroræ coniugis & sororem, unde illud uenenum apportantes, cœnam illi præparauerunt, in qua ille ueneno sumpto periit. His uerbis protinus excitatus, ancillas earum mulierum tormentis examinat, inter quas aliquas etiam liberarum. Et adhuc in occulto remanente negotio, quia nulla earum aliquid depalaret: nouissima quædam, inflētis ei magnis ex tormento doloribus, nihil quidem aliud dixit, nisi Deum inuocans, ut talibus supplicijs Antipatri matrem traderet imprecata est, quæ omnium illorum malorum causa consisteret. Hæc ad instandam Herodem magis magisq; cōegerunt, ut cuncta mulierum illarum secreta tormentis erueret. Tunc omnia palam facta sunt, & conuiuia, & conuentus secreto facti sepiissime: sed etiam sermocinationes, quæ ad ipsos & ad filium solum factæ fuerant, & illa quæ ab eo ad mulieres Pheroræ referebantur (erant autem munita centum talentorum) ut secreto Pheroræ persuaderent, quæ quid Antipater imperaret. Prodebat etiam odium, quo in patrem concitaretur, & lamentationes, quas ad matrem propriam frequentabat, quod tum prolixè pater adiuueret: sibi iam imminere senium, ut etiam ei si regnum ueniret, non liceret iucunde uiuere per ætatis grauitudinem atque molestiam: Ad hæc etiam, multos sibi fratres in regno illo coalescere, & fratrum plures filios, ex quibus omnibus minus spem suam tutam haberet. His etiam addebat dixisse, quod si per idem iam tempus fratri potius in regno suo licentiam habere concederet, crudelitatem quoque plurimam regis accusare, & filiorum cædes: se quoque timere, ne usque ad ipsam

ipsum hoc malum pertingeret. Artem quoque Romam pergendi consiliumq; narrabat: Pheroram quoque ad suam tetrarchiam ex eius discessisse sententia. Quibus Herodes auditis, agnoscebat sororis suæ sermones, quos ad se sæpe detulerat. Incitabatur autem rex super Antipatri nequitia, iussitq; matrem eius ornamenta sua cuncta contrahere, quæ multorum constarent pretio talentorum. Quæ postquam abstulit, reiecit eam, & in amicitiam mulierum Pheroræ pro damnatione dedicauit. Amplius autem aduersus filium iracundiam regis incendebat uir Samarites, Antipater nomine, qui filio regis Antipatro curator extabat. Nam cum alia quidem eius in tormentis aperuisset, illud quoq; prodiderat, quomodo uenenum mortiferum consecerat, dederatq; Pheroræ: iubens, ut post eius abscissum, cum iam spatium aliquanti temporis cucurrisset, ubi ratio pronocaret, patri protinus propinaret: & dicebat attulisse illud uenenum ex Aegypto Antiphilum, unum ex amicis Antipatri: transmissum autem Pheroræ per Theudionem fratrem matris Antipatri, & hoc modo ad uxorem Pheroræ peruenisse, dante marito ad custodiendum. Quod illa quoque scitebatur, rege seruante negotium: & procurrens tanquam uenenum allatura, misit se de tecto decorsum: non tamen interiit, quod cadens in pedes terra suscepta sit: ac deinde postquam recreauit animam, promittit ei Herodes salutem, eiusq; domesticis, dummodo ab ea nequam occultaretur ueritas. Neque se illi malum pro ingratitude redditorum iurabat, si cuncta cum ueritate proderet, uel modum quo gesta constarent. Ad hæc illa dicebat ista ab alijs enunciata: firmabatq; allatum esse uenenum ex Aegypto ab Antiphilo: medicum quippe esse fratrem eius aiebat, a quo prouisum fuerat: per Theudionem autem uiro suo transmissum: se uerò custodire illud à Pheroræ susceptum, aduer-

sum ipsum sanè ab Antipatro preparatum. Cùm igitur Pheroras aegritudine, inquit, teneretur, & cum aduentu tuo consolationeque curares, uidens circa se tuam beneuolentiam, concidit mente deiecta, & me conuocans: O mulier, inquit, induxit me Antipater, aduersus patrem suum fratrem meum, consilia iniqua constituens. Nam uenenum in eius perniciem nundinatus est. Nunc itaque quoniam frater erga me, nec antè iniquum aliquid gessit, & nunc propositum bene uoluntatis ostendit, me autem non multum post de hac luce sentio recessurum, age ne cum conscientia fratricidij ab nostros progenitores abierimus, illud uenenum apportans, epistolamque Antipatri, me uidente combure. Ego autem plurimum eius igni contradem, aliquantulum reseruauit, ut Pherora defuncto, si me, o rex, male fortassis attenderes, illo usque seculi huius necessitates effugerem. Hæc dicens, & uenenum, & pyxidem in medium protulit. Sed etiam frater Antiphili, & mater eius eadem fatebantur, tormentorum uehementia compulsi, pyxidem quoque illam nihilominus agnoscebant. Accusabatur quoque filia pontificis, uxor regis, tanguam omnium conscia fuisset, sed ea celare maluerit. Ob que illam quidem Herodes emisit: filium autem eius ex testamento deleuit, in cæteris permanente: sed etiam socerum pontificatu priuauit Simonem Boëthi: substituit uero Matthiam Theophili, Hierosolymitem genere. Cùm ea geruntur, Bathillus quoque ex libertis Antipatri uenit ex Roma, & tormentis examinatus, inuenitur uenenum aliud attulisse, quod matri daret Antipatri, ab illa Pherora tradendum: ut si primum uenenum minus regem forsitan peremisset, & hoc maturius uterentur. Apportabat etiam literas ab amicis Herodis Romæ constitutis, consilio Antipatri & uicinatione compositas, accusationem habentes Archelai atque philippi

Philippi, quod quasi de patre quererentur pro nece Aristobuli & Alexandri: semetipsos quoque Herodem miserari nunciabant: & euocabantur quidem a patre, ueluti non ob alias res, nisi ut etiam ipsos extingueret. Hæc quippe magnorum munerum amici gerebant opitulantes Antipatro. Scripsit etiam Antipater de fratribus, culpæ genera magna confingens, omnimodo eos adiudicans, & cæci eorum causam ascribens, qua impelli possent nequitiam sui patrare propositi. Ipse uero certamini quod cum Sylæo gerebat, magno studio fuit intentus: & accusationi primorum uirorum Romæ constitutorum se totum dederat. Monilia quoque pretiosissima ducentis talentis empta parauerat. Miretur fortasse aliquis, quomodo tantis aduersus eum in Iudæa motis turbibus, ferme septem mensium tempore decurrente nihil illi fuerit nunciatum. Causa uero huius rei erat obseruatio uiarum atque custodia, & odium hominum, quo circa cum tenebantur. Nullus etenim erat, qui pronus esset proprio periculo illius tuamen salutemque conquirere.

Accusatio Antipatri de ueneno patri preparato. CAP. VI.

Herodes sanè, Antipatro scribente, quod cuncta que oporteret peragens, maturius adueniret, celans suam indignationem, rescribit iubens, ne ulla desidia ad iter agendum præpediretur, ne quid in eius absentia ipse forte pateretur. Et simul quoque de matre ipsius minimum quiddam ex postulando causatur, promittens tamè ei se reconciliatum iri, cum ipse protinus adueniret: & in omnibus erga eum dilectionem suæ quasi mentis aperiebat, formidans, ne fortè quicquam suspicans differret incundæ uie negotium, atque Romæ demorans, aliquas possibilitates pararet, & in regno Romano muneris alicuius fieret minister. Has itaque in Cilicia literas accepit, alias autem Tarenti, in quarum textu Pherora declarab

declarabatur occasus. Quibus lectis, egre satis tulit & aspe-
re, non propter Pheroræ gratiam: sed quia patris interitum,
ut promiserat, non peracto defecerat. Circa Celenderim au-
tem Ciliciæ ueniens, coepit de causa navigationis ambigere,
utrum deberet domum, sicut instituerat, tendere, abiectione
matris adductus in dubium. Tunc ex amicis pars suadebant
expectare, donec agnosceret, quæ domi motu gesta: fuissent.
Alij uerò hortabantur ne navigationem domum differret: so-
lutorum enim suo aduentu omnes aduersitatis causas aiebant:
nam neque tunc aliunde illos fluctus euenisse, nisi eius ab-
sentia facultatè accusatoribus uirtutemq; tribuisset. His per-
suasus protinus nauigauit: & exceptus est portu nomine Se-
basto, quem Herodes magnis opibus constructum, Sebastum
ad honorem Caesaris appellauit. In apertis iam malis erat
Antipater, nullo ad eum cominus accedente, nullo colloquen-
te, sicuti cum fuisset egressus, uotis cum ac secundis prece-
bus prosequabantur: nunc econtra aduersis eum maledictis
non prohibebantur excipere. Verebantur enim cuncti, quòd
poenam esset fratribus pro sua impietate soluturus. Ea tempe-
state contigerat fortè Varum Quintilium in Hierosolymis
agere, qui successor Saturnini ad Syriæ regionem fuerat de-
stinatus. Venerat quippe consulatum Herodi, ab eodem po-
stulatus, pro causis in quarum dispositionibus hæsitabat. Qui-
bus unà confessam habentibus, uenit Antipater, cunctis illi
rebus incognitis, ingressus aulam regiam, indutus purpura,
& ipsam quidem ianitores excipiunt: amicos autem qui cir-
ca illum erant, aulam accedere prohibebant. Coepit itaque
perturbari, in quæ mala deuenerit manifeste cognoscens. De-
nique illum pater salutatum accedentem repulit, fratricidij
simul accusans, & consilia obiectans super suimetipsum in-
teritu, quorum omnium auditorem ac iudicem in crastinum
Varum.

Varum fore confirmat. Et ille quidem tanto malo audito pa-
riter atq; imminente, ipsa magnitudine fatigatus abscessit. Cui
mater & uxor accurrunt, quæ residua fuerat de filiabus An-
tigoni, qui ante Herodè in Iudæa regnauerat: ex quibus uni-
uersa cognoscens, coepit se certamini iudicioq; præparare. Sed
die postero confessum faciunt Varus simul atque rex, amici
etiam utrorumq; conuocantur. Aderant quoq; regis consan-
guinei, & Salome soror: & si qui nunciaturi forent, quæ pro-
diderant examinatione tormentorum. Serui deniq; Antipatri,
ex materno illi iure conuenientes, qui paulò antè fuerant com-
prehensi epistolam deferentes Antipatro, quæ fuerat in hanc
per scripta sententiam: ne ad patriam repedaret, quòd cunctis
uidelicet ad patris notitiam reuelata peruenissent: solumq; illi
suffugium remansisse Casarem, & sub patris potestate nõ ca-
dere. Antipatro uerò patris genibus prouoluto, atque depre-
cante, ne iudicij de illo rebus incognitis promeretur, qui po-
tius facultate sibi auditorij contributa, purgatum iri se apud
patrem posse firmabat: Herodes iubens eum in medium pro-
duci, ipse lametari primum coepit, quòd tales illi filios habere
cõtigisset, per quos ei fortune tales exurgerent, aut unde tan-
tam diuinitatis indignationem cõparauerit, ut sua senectus in
Antipatri nequitias incidisset. Memorabat etiã enutritiones,
& educationes, quas filijs studiosè præbuerat: opum quoque
ac facultatum affluentiam, in quibuscunq; temporibus illi cu-
perent, semper illis protinus adiacere: & quòd nullus esset im-
pedimentum, quin eorum cõsilio periculum mortis incideret,
dum illi regnum impie rapere festinarent, antè quàm ipse le-
gi naturæ concederet. Vnde se ualde mirari dicebat Antipa-
trum, quorù spe subleuatus auderet sine ulla refrenatione ad-
tanta tantq; prorumpere, quandoquidem cum regni successo-
rem etiam scribèdo declarasset: sed etiam uitæ suæ tempore in
nullo

nullo minor existeret, non claritate dignitatis, non uirtute potentis: quinquaginta deniq; illum talenta ex redditibus sumere, ad hæc trecenta talenta Romam eunti dona dedisse. Inreprobabat illum etiam de fratribus, quos uelut malignos accusauerit, cur eorum imitator extitisset: si uerò innocetes fuissent, inique aduersus consanguineos crimina confecisset. Nam illa omnia quæ de illis nunciata fuissent, à nullo alio nisi ab illo semetipsum protinus aduertisse: cõsilioq; eius gessisse cuncta, quæ aduersus illos fuerint gesta, quos nunc prorsus absolueret, isto Herodi illis in parricidij facinore succedente. Hæc simul dicens profundebat lacrymas, quæ illum interclusa uoce loqui amplius nõ sinebant. Verum Nicolaus Damascenus, regis amicus, & in omnibus cum eo unã semperq; uersatus, & modum quo res gestæ fuerant assecutus, rogabatur à rege, ut ipse residua loqueretur, quæcumq; ad demonstrationem cause redargutionemq; proficerent. Sed Antipater e contra conuersus ad patrem, semetipsum excusare nitentur. Enumerabat itaque cuncta sua circa illum benignitatis exempla, honoresq; sibi à patre concessos, quos minime percepisset, nisi uirtute dignus & officijs circa illum meritis haberetur: enim uerò prouidisse se semper, ut usui necessaria forent, consiliūq; semper circũspectis rationibus antecepisset: ac si quando ad rem explanandam manu opus esset, suo labore negotia cuncta peregisse: neque credibile constare, qui sepius aliorum insidijs patrem strenue liberarat, nunc ipsum insidiatorem patris effici, ut deleret omnia suæ uirtutis uetera monumenta, molimine repentini facinoris: præsertim, cum successor regni iam fuisset ostensus, & simul etiam rerum honorumq; potiretur, quæ usque ad præsens tempus eum habere constaret. Neque illud esse uerisimile prorsus, aiebat, qui cunctarum rerum dimidium sine sui periculo, & cum uirtutis honestate

honestate teneret, uelle totum cum crimine atque periculis appetere, incertus utrum non ualeret affectum suæ cupidinis obtinere: præsertim cum pro tali causa suos fratres uidisset extinctos, quorum facinoris & nunciatores, & accusatorem ipsum esse constaret: quod nisi ab ipso proderetur, occultum proculdubio permaneret: quorum etiam postmodum, quod esset malignitas eorum circa patrem ad fidem perducta, punitor extaret. Et ibi quidem hæc sua dicebat esse monumenta, quibus conuersationem suam cum magna beneuolentia circa patrem aguisse probaretur. Romæ uerò quæ gesserit, testem Cesarem conuocabat, quem iuxta ac Deum fallere nemo posset, quorum fidem facere literas ab eodem Cesare destinatas: quibus literis haud rectum esse fortiores aut fideliores reputare accusationes hominum, uolentium inter eos turbas & iurgia concitare, quas accusationes à suis inimicis confictas aiebat, quas se reuerso ultra iam habere non possent. Causabatur etiam de tormentis, quod eorum uolentia factum esset, ut falsa dicerentur: doloris quippe ac necessitatis eam esse naturam, ut doceat eos qui subiecti sunt illa loqui, quæ uiderint grata dominantibus, quorum se potestate tormentis adigi sentiunt. His dictis, mutatio est facta totius confessus. Satis etenim miserabatur Antipatrum, profusione lacrymarum & uultus humilitate miserabilem, ita ut etiam inimicis lamentabilis appareret. iam quoque fletebatur Herodis animus inclinatus, licet conaretur suam mentem alijs non esse manifestam. Nicolaus autem exorsus ab illis uerbis, quibus rex principium fecerat, causam amplificare cepit: & cuncta quæ uel tormentis eruta, uel testibus erant relata proferens, congregabat undique criminis probamenta: maxime uerò uirtutem regis & clementiam, longa narratione proferebat:
yy 2 qualiter

qualiter nutritiones & educationes in studijs doctrinarum filijs suis impenderat: quarum rerum labor in nullo ei proficisset accommodus, in alias ex alijs calamitatibus irruentibus: quanquam se non mirari diceret priorum filiorum inconsiderationem, quod & adhuc fuissent adulescentuli, & deceptui faciles, à pravis suaseribus corrupti, in transversum declinassent, naturæq; iura reliquissent, ut immaturius quam oporteret regnandi cupidine raperentur. Antipatri uero furiam admodum se prorsus expauescere, propter paterna beneficia, in quibus eum affatim fuerat muneratus, quæ cum essent tam multa magnaq; eius tamen animum lenem reddere non quiveret, more uenenatorum repentium: licet illa repentina quamlibet sint aspera, beneficijs aliquatenus leniuntur. Non solum ergo in hoc expauescere se dicebat prauitatem Antipatri, uerum etiam quod fortunæ iam fratrum pro exemplo præcederent, quo minus imitator eorum existens, impetum suum à crudelitate retineret. Quanquam ò Antipater, qui temeritatis fratrum nuntiator extitisti, & scrutator documentorum & punitor redargutorum, cur non repulisti animum, quem in illis te prodente culpabamus, sed potius ad imitandum flagitium illorum insana libidine raptus es? Vnde claret, quod nec illa à te pro tutamine gesta sunt patris, sed pro fratrum infelicium interitu festinata: ut illorum odium ostentando, amator quasi patris credereris, quatenus posses ad eius insidias iter facilius adipisci, potestatem à patre percipiēs, quod etiam ipsis operibus approbatur. Ambiebas enim, ut fratres interimerentur de nequitia redarguti: ut autem conscij eis proderentur, minime curasti. Vnde certum est, te quoque cum illis aduersus patrem insidias cōstruxisse, accusationem illis præparando: ut si forte ad effectum uenissent, tibi lucrum parricidij prouenisset, ut ex duobus procertaminibus tu fructus perciperes gaudiorū, tuis moribus

moribus competentes. Et circa fratres quidem qualis exultationis, manifestus es: nam super eorum morte, uelut de rebus gloriari, magnificus. Quod quidem esset dignum, ita se sapere, si tu non deterior extitisses. Sed te occulto aduersario patris extante, claret quia illos non ueluti patris insidiatores habebas exosos (nam haud ita exorbitares, similem nequitiam cupiens perpetrare) sed timens, ne regni fierent successores, quos tibi uidebas iustius posse præponi: patrem autem super fratres extinguere festinabas, ne celeriter tua aduersus fratres factio proderetur: & pro quibus tu merebaris poenas luere, ab infelici patre supplicium sumere conabaris: ac parricidium non commune cogitasti, sed quale uix à quoquam nunc usq; in uita hominum uel uideri potuit, uel audiri. Non solum enim filius patri insidias præparabas, uerum diligentius quoq; & beneficia multa præstanti. Socius quippe regni constabas, successor in nomine, in dispositionibus particeps, in fruendo communis. Nam & successor antè iam denunciatus, & incundiatem ac fructum regni iam antè capere in nullo prohibitus, ad spem etiam futuri gerendam es sententia patris & literis cōmunitus. Sed tu non ex Herodis clementia iudex rerum eras, sed tua uoluntate ac nequitia opera paterna pensabas: uolens patre in omnibus tibi obediente, etiam partem quam possedisset abripere: & cōfingebas uerbis uelle seruare eum, quem rebus ipsis & operibus interimere nitebaris. Et nō solum tu malignus extabas, uerum etiam matrem prauis tuis replebas inuentionibus: fratrumq; uoluntatem aduersam seditiosamq; reddebas: qui etiam patrem, bestiam appellare ausus es, cum habeas ipse mentem omni serpente priorem. Siquidem illorum aduersus patrem uenena colligebas. Et quem patrem qui te tantis beneficijs muneratus est. Et contra eum auxilia diuersa postulabas, & artibus uarijs per uiros atq; mulieres

utebaris, quatenus interimeres hominem senio & ætate confectum, quasi ad nocendum non sufficeret sola tue mentis iniquitas. Et nunc uenisti post tormenta liberorum atque seruorum, quæ propter te uiris atque mulieribus constat influctis, & contra denuntiationes conuratorum tuorum inficiatum ire festinas. Et non solum patrem hominibus auferre meditatus es, sed etiam leges, uirtutemq; Vari, & ipsius iura naturæ, ipsamq; conaris interimere ueritatem, ita ne tua confidis impudentia, ut etiam tormentis temetipsum subijci uelis: cum causeris de tormentis eorum qui examinati sunt: ut illi quidem qui ea dixerunt, quæ ad liberationem tui patris attineant, ueritatem minime tenuisse uideantur: tormentis uero quæ tibi fuerint adhibita, uelis indagasse ueritatem. Nonne saluas Varæ, nonne liberas regem, factionem à suo sanguine sustinentem? Per maiestatem imperij Romani, per uirtutem tuam obtestamur, ut hanc atrocissimam bestiam, quæ per proditorem fratrum, patri se beneuolum esse simulabat, quatenus posset solitarium & omni consanguinitate desertum de regno propellere, ad iudices atque condemnos. Non pronuncias hunc scelerratum ducendum ad necem, sciens quoniam parricidium communis iniuria est, & nature ipsius, & totius uitæ hominum? Neque minus facinorosus reputandus est qui cogitauerit, tamen etsi eum effectum non contigerit adipisci. Naturam ipsam iniuriat, qui talibus supplicia non imponat. Addebat etiam illa, quæ mater Antipatri ad aliquos stoliditate muliebri locuta est: aridationes quoque ac diuinationes super rege factas, & sacrificia memorabat. Aiebat item & quequid Antipater cum Pheroræ mulieribus lasciuire dicebatur: comestationes quoque sordidas, amoresq; narrabat. Denique examinationes tormentorum, & testificationes plurimas inferebat, quæ sanè plurimæ constabant. Nam alias quidem ante parauerat

uerat, alias ex repentinis nuntijs summam acceperat, ex quibus priora magis magisque firmabantur. Plurimi quippe homines, quæ antea timore Antipatri silentio prætercunda mandabant, cernentes cum accusationibus plurimis odibilem & aduersa fortuna inimicis eius aperte prompteq; contraditum, quòd odio ineffabili aduersus eum nitentur, tunc omnia prodebant. Incitabantur quoque ad accusandum non solum honore factorum eius & magnitudine scelerum, quæ uel patrauerat, uel patratum ire præsumserat: sed & improbitate, quam circa patrem & fratres exercuerat parricidijs: & quòd semper eum senserant, neque odium merito, neque amorem beniguitate circa quempiam habuisse, sed suæ tantum commoditatis intuitu. Quorum omnium illud cum amplius aggrauabat, quòd nulli extiterant, qui res ex æquo bono que iudicabant, quòd eorum animus amicitiarum iure careret. Dicebant ergo se olim ista sensisse, prohibitos que semper à nunciando: libertate uero data, in medium cuncta deferre. A quibus proferebantur multiformia probamenta, nequaquam accusari de falsitate ualentia: quòd neque beniguitate circa Herodem, neque timore periculoso tacerent: sed solo rerum indicio iniquitatem Antipatri proferebant: dicentes, quòd non in suis actibus Antipater utilitatem Herodis & munimen attenderit, sed sola nequitia ad illa facinora fuerit conelatus: propter quod omni poena dignum esse loquebantur. Multa etiam à plurimis sine ulla interrogatione dicebantur, ita ut Antipater, quam in omnibus rebz impudens, & ad mentiendum promptissimus atque callidissimus: tamen tunc tanta confusione fuerit oppressus, ut neque negare, neque contradicere ualisset. Nicolao igitur sinem dicendi redarguendi que faciente, Varus iubebat Antipatrum, ut se tantis criminibus

expurgaret, si aliquas astruções haberet, quibus obnoxius illorum quæ in portua erant, nõ esse monstraretur. Nam ipse quoque optare patrem se certe nosse dicebat, ut in nullo contra se cogitasse fieret manifestus. Ille uero in faciem prouolutus, Deo rem omnibusq; commendabat, qui sibi testificarentur, nihil se improbum cogitasse: atque signum à Deo fieri postulabat, insidiatorem se patris penitus non fuisse. Solent quippe uniuersi, quibus iustitia deficit, quando facinorum aliquorum perpetratores existunt, dicere, sibi liberum arbitrium ex diuinitate cõcessum: quando uero in pericula ceciderint, iustum recipientes iudicium, per inuocationem eius omnia testimonia conantur auertere: quod etiam Antipatro contingebat. Cum tanta namq; uelut absente diuinitate, antè gesserat, tunc autem iusto iudicio undiq; cõcludente, defectu purgationum ad Dei iudicium accusationum absolutionem omniumq; criminum ferebat: potentia diuina causam tribuens, ut eius testimonium in medium ueniret, quantum pro patre gesserit, quantumq; pericula pro eius salute presumpserit. Varus autem cum sæpius interrogaret Antipatrum, et nihil amplius ille quam Dei proferret inuocationem, uidens in infinitum rem pergere, iussit uenenũ in medium proferri, ut experiretur quanam esset uis eius. Et adductus quidam eorum qui fuerant morte damnati, bibit iubete Varo, confestimq; moritur. Tunc exurgens, abibat è confessu, et die postera in Antiochiam perrexit: ubi frequens illi fuerat conuersatio, eò quòd Syrorum regnum ibi fuerat constitutum.

De epistolis contra Herodem scriptis machinatione filii.

CAPVT VII.

Herodes autem continuò in uinculis filium obstringi iussit. Incerte autem erant plurimæ confabulationes Vari, quæ ad regem habebantur. Dicebant nonnulli, quòd ex eius sententia

sententia fecerit, quæcumq; de Antipatro gesta sunt. Ligans ergo eum, destinauit Romam ad Cæsarem literas, omne declarantes negotium: sed etiam qui presenti relatione Cæsarem docerent nequitias Antipatri. Deprehenditur autem in his diebus etiam epistola ab Antiphilo ad Antipatrum scripta. In Aegypto autem erat iste. Quæ soluta à rege, talia declarabat: Misi tibi epistolam ab Aeme, non parcens anime meæ. Scis enim, quam periclitabor à duobus domesticis, si hoc fuerit agnitum. Tibi autem prosperitas ad gerendam causam proueniat. Et epistola quidè talia loquebatur. Rex autè querebat alteram epistolam, quæ tamen inueniri non poterat. Nam et seruus Antiphili, qui lectam apportauerat epistolam, aliam se suscepisse denegabat. Cum autem hæsitaret rex, unus amicorum Herodis inspiciens interiorem tunicam serui (nam duobus erat indutus) arbitratus est in interiori tunica literas obtelari: et erat ita inuenitur ergo epistola, in qua erant scripta hæc: Aeme Antipatro. Scripsi patri tuo qualem uoluisti prorsus epistolam: et rescriptum facies epistolæ, quæ ad meam dominam, ueluti à Salome directæ est, destinavi. Quæ cum legerit, certo scio puniturum Salomen, tanquam insidiatricem. Erat autè epistola tanquã Salomes ad dominam eius, ab Antipatro dictata, sub Salomes nomine, quantum ad sententias pertinebat stylo autè Aemes cõposita, in qua cõtinebantur ista: Aeme regi Herodî. Ego studium habens, ne te quicquam lateat, quæ aduersum te geruntur, inueniens epistolam Salomes ad meam dominam contra te conscriptam, cum periculo quidem meo, sed cum tua tamen utilitate conscripsi, tibiq; direxi. Hanc autem illa conscripsit, uolens Syleo coniungi. Scidi igitur hanc epistolam, ne fortassis ego de mea uita periclitarer. Ad ipsum autem Antipatrum epistola scripta erat, quòd eius iussionibus ministerium gesserat, ut ad Herodem scriberet, quasi Salome

insidias illi pręparare festinaret. Sed etiam rescriptam eius epistola, quę quasi ad suam dominam fuerat à Salome destinata, direxerat. Erat autem Acme Iudęa quidem genere, in seruitio autem erat Iulia Cęsaris coniugis: & hæc gerebat amicitia, quam cum Antipatro iunxerat, comparata ab eodem Antipatro magnis pecuniarum muneribus, ut eius aduersus patrem, & nutricem suffragaretur insidijs. Herodes autem obstupescens magnitudine nequitiarum Antipatri, impellebatur quidem, ut confestim eum perimeret, uelut procellam magnarum, turbinumq; causarum, & non solum sibi, sed etiã sorori insidiantem, domumq; Cęsaris sua iniquitate corrumptentem. Accedebat autem etiam Salome, crebro pectus percutens, & se interfici postulans, siquid forsitan tale in ea probaretur. Herodes autem conuocans filium interrogabat, iubens, ut si quid haberet, aperiret: increpabaturq; à patre, dicente: Quoniam inimicus omnino repertus es, age nunc, & qui tecum ad hæc negotia operam dedere, nullo modo moreris aperire. Ille autem in Antiphilum cuncta reserebat, nullumq; alium causam horum exitisse firmabat. Herodes uerò admodum dolens, uolebat Romam ad Cęsarem filium destinare, ut supplicium pro suis factionibus sumeret: timens uerò, ne fortassis amicorum suffragio ualeret effugere, ipsum quidem uinctum, sicut & antea, custodiebat. Verum legatos misit ad accusandam filium cum literis, intimandaq; omnia, quę Acme illi ad perficiendam factionem fuerat suffragans: exemplaria quoque transmisit epistolarum. Interea legati Romam proficiuntur, docti in presentia quę loqui, respondereq; deberent.

De aurca Aquila pro foribus templi posita, & uindicata.

CAPVT VIII.

Sed

Sed rex morbo pręgrauatus, testamentum scribit, iuniori filio regnum retribuens odio, quod circa Archelaum, Philippumq; ex Antipatri accusatione conceperat. Cęsari uerò mille talenta dereliquit: Iulie uerò Cęsaris uxori, & filiis, & amicis, & libertis Cęsaris, quingents: filijs etiam suis, filiorumq; filijs pecunias & redditus distribuit. Salomen sororem magnifice locupletauit, quòd eam scilicet erga se beneuolam semper agnouerit, & nunquam aliquid ex aduerso molientē. Desperans autem contra morbum se posse subsistere (nam annam agebat circiter septuagesimum) exasperatus est, irruentē furia & amaritudine mentis incensus, uolebatq; si posset, Iudęorum cuncta disperdere. Causa uerò huius rei erat, quòd se contemni putabat, eò quòd casum suum iucundę gentem totam existimabat accipere. Super hæc quoq; quidam popularium hominum seditionem excitauerant, propter huiusmodi causam. Erat quidam Iudas Arisæi, & Matthias Carga lothi, Iudęorum eruditissimi, & supra ceteros legis expositores doctissimi: populo etiã amabiles propter iuuentutis eruditionem. Semper enim apud eos totos consumebant dies cuncti, quibus inerat studium, & cura uirtutis. Isti igitur audientes regem morbo pręgrauatum, & remedij minime receptabilem, omnem excitauere iuuentutem: ut opera quęcunq; à rege præter patriam legem facta fuissent euerterentes, pro lege Dei gloriosa niterentur exercere certamina. Etenim propter eius præsumptionem, & propter quod præter humanum morem fuerat conuersatus in plures, omnia illi mala contigisse firmabant: aegritudinem quoq; presentem, non ei ob aliud accidisse. Fecerat enim Herodes quędam contra legem, quę Iudas, & Matthias uociferabantur. Nam construxerat supra portam templi munus, quasi Deo propositum, aquilam auream immanem, & qualitate, & quantitate satis opulentiam. Prohibet au-

EST

tem lex imaginum eleuationes, & animalium propositiones
constituere, his qui uolunt secundum eius precepta conuersa
ri. Proinde horrabantur illi sophistæ aquilam illam loco diuel
lere. Enimvero mortalibus, inquebant, multò iucundius debet
esse periculum, quod pro cōuersatione paternæ legis, & pro
uirtute suscipitur, quam uitæ quâcūq; dulcedo. Nam morte
quidem fama, & laus sempiterna conquiritur, & nascituris
hominibus memoria iucunda relinquitur, exemplumq; uirtu
tis, & gloriæ. Nam etiam si quisquam sine periculo ualeat ali
quod præclarum opus efficere, post paululum tamen uentu
ram mortem naturæ lege non ualebit effugere. Proinde pul
chrum est his, qui studium habent, amoremq; uirtutis, cum lau
dibus & cū honoribus de hac uita discedere. Lenigatio quip
pe maxima est, pro bonis operibus interire, quæ non nisi me
ditatione periculi conquiruntur, filiis atque cognatis, & alijs
quibuscūque, qui ab eodem stemmate deducuntur, siue fuerit
uiri, siue mulieres, siue quilibet alteri: quibus prouideri debet
in posterum, ut ad eos utilitas gloriæ perueniat. Et illi quidē
huiusmodi uerbis iuuenes excitauit. Desertur autem ad eos
repente rumor, regē uita discessisse, qui sophistis illis admodū
suffragatus est: mediāq; die ascendentes euulsere aquilam, &
securis occidēre. Cumq; plurimus esset tumultus in templo,
ecce dux regis cum militibus uenit: nuntiatus quippe illi fue
rat nisus eorum: & existimans ex maiore illos conspiratione
etiam manu congressuros ad prælium, ampliorem secum nu
merum militum duxerat, qui possent impetum sustinere illo
rum, qui moliebantur anathema templi deiicere. Quo irruen
te super eos, nequaquam uim eius sustinere ualuerunt: sed si
cut solet turba uulgaris, præsumptione magis stulta, quā cau
ta prouidentia congregata, omnes continuo sugerunt. E quib
us quadraginta soli iuuenes animi cōfidentia remāserē, quos
dux

dux comprehendit, cum principibus facti, Iuda, & Matthia.
Inglorium enim iudicauerunt loco cedere, aduentumq; ducis
effugere. Hos omnes perducit ad regem. Quos cum interro
gasset, cur in tantam audaciam prorupissent, ut ornāmēta tem
pli conuellerent. Et illi: Gesimus, inquiunt, quæ gesta sunt, &
consulto nos illa gessisse profitemur, quæ ad uirtutē attinēt,
quam uiros decere certum est. Siquidem prudentum est defen
sare dignitatem legis & numinis. Nec mirari debes, si tuis in
stitutis instituta præferimus, quæ nobis Moses inspiratione
Dei cōscripta dereliquit. Mortem autē ac supplicia quælibet
importes, cū iucūditate subimus. Non enim pro iniusto facino
re, sed pro amore pietatis nobis sustinenda sunt. Et illi quid em
talia loquebantur, in nullo minora uerba, quā fuerat cōmissi
præsumptio proferentes. Rex autem uinculis eos constringi
præcipiens, euocauit ex Hierichunte Iudeorum principes.
Quibus aduentibus, confessus omnium congregatur: ipse
uero in lecto recumbebat, quod præ uoletudine stare non po
terat. Enumerabat igitur præsumptiones seditiosorum iuue
num, in quibus sæpius fuerant deprehensi: templi quoq; orna
menta quæ suis fuissent magnis sumptibus constructa, memo
rabat: qualia per annos centum uiginti sex, neq; Asamonæ um
regem construere, neq; pro sapiā eius ualuisse narrabat: se au
tem ad honorem diuinitatis illud templum anathematis admi
ratione dignis ornasse: quò post eius mortem, gratiam sui me
moriæ, iucundamq; relinqueret. Exprobrabat etiā, quòd in
iuriā illi non dubitaret ingerere. Ceterum præsumptum fa
cinus uerbo quidem ad suas pertinere licebat iniurias, re au
tem ipsa & ueritate, si quis uellet meritum examinare facino
ris, sacrilegium commissum esse firmabat. Ad hæc illi propter
eius crudelitatem, ne contra se quoq; fortassis exasperatus, ul
tiones in eos aliquis moliretur, humiliter responderunt, dice
tes:

tes: neq; ex sua sententia contigisse, neq; illa commissa inulta esse debere. Ille uero circa ceteros quidem quasi mansuetus extitit. Matthiam autem pontificem sacerdotio remouit, uelut huius facti conscium, et causam seditionis extantem: promouet autem Azarum pontificem, fratrem uxoris sue: Matthiae autem pontificatus tempore, euenerat alterum extitisse pontificem, ad unius uidelicet diei functionem quam Iudaei cum ieiunio celebrant. Causa uero talis erat: Matthiae sacerdotali fungenti officio nocte, quae in solenne lucebat diem, in qua futurum erat ieiunium, uisum est se omnino mulieri esse commixtum: proptereaq; sacerdotio perfungi non potuit: sed Iosephus Elimi filius, cognatus eius secundum carnem, pro eo munere sacerdotali perfungitur. Hunc ergo Matthiam Herodes pontificatu remouit: alterum uero Matthiam qui se ditionem excitauerat, et aliquos uiros ex socijs seditionis illius, uiuos igni contradidit. Sed etiam luna eadem nocte defecerat.

De luctu quem sibi Herodes moriturus instituit. CAP. IX.

Herodem porro amarior in dies morbus urgebat, supplicia Deo commisi sceleris expetente. Ignis quippe lentus inerat, non tantum conflagrationem in superficiem corporis agentem prodens, quantum intrinsecus crescens operabatur incendium. Auiditas quoq; inexplebilis semper inerat cibi: nec tamen satietas unquam rabidis incitatum faucibus ualebat implere ingluuiem. Intestina internis ulceribus tabida putrescebant, doloribus quoq; coli seuisissimis cruciabatur, humor liquidus, ac luridus erga pedes tumidos oberrabat. Similis illi quoq; et circa pubem erat afflictio. Sed et uerenda ipsa putredine corrupta scatebat uermibus: spiritus quoq; incredibilis erecta tentigo, quae fuerat satis obscena diuinate foetoris, et anhelitus respiratione creberrima: contractus quoq; per cuncta membra subsistens, uim noxia operabatur, quae omnem toleran

tolerantiae contulerat firmitatem. Dicebatur igitur ab his quibus inerat diuinandi peritia, diuinitus has poenas ob impietatem eius, et multa crudeliter gesta deposci. Ipse tamen multum spe salutis instabat, si forte posset contra morbos aliqua remedia providere. Medicos quoq; aduocans, ut uterentur si quid posset ad salutem proficere, postulabat: et transiens Iordanem fluuium, aquis calidis, quae sunt circa Calliroen, die, nocteque fouebatur. Haec igitur aquae calidae, super alias quae habebant commoda, etiam potabiles erant. Pergebat autem aqua illa in paludem, quae sulphurifera uocatur. Praeterea uisum est medicis, ut eum in dolio oleo pleno confouerent: quod cum missus esset, ita defecit, ut ab omnibus mortuus putaretur. Tunc grandis seruorum ululatus exortus est. Cum igitur nulla iam de eo spes salutis existeret, iussit militibus quinquagenas drachmas auri distribui: plurima quoque ducibus et amicis suis munera tribuebat. Deinde reuersus in Hierichuntem, praevalente nigra cholera, exasperatus iniquius est, ut ipso moriente indignum facinus ageretur. Venerant quippe ex locis omnibus per eius praecipuum Iudaeorum optimates, et erant plurimi: siquidem ex omni gente fuerant conuocati. Ad haec etiam fuerat mors contemptoribus praecipui proposita. Magna igitur in omnes regis furia concitata, pariter culpabiles, inculpabilesque in Hippodromo concludens, sororem suam Salomen, uirumque eius Alexam conuocat, et mortem suam non in longum differri denuntiat: tantis se doloribus circumuentum, fore cunctis satis optabilem: se autem sine luctu et deploratione periturum, quod regibus, maxime autem sibi, magni moeroris esse firmabat: neque suum arbitratum Iudaeorum falli proposito, quod eis sua mors amabilis foret et gratum. Nam etiam se uiuente saepius illos et seditiones, et secessiones fuisse molitos, et in eius iniurias semper fuisse festinos: ceterum

ceterum leuigationem quandam illis natam esse dicebat, quòd talibus ipse doloribus urgeretur: proinde petere se ab illis, quòd eos sciret cõtra eius gloriam in nullo uenturos, ut agerent qualiter eius exequia honorabiles super ceteros reges, & luctus amplior ageretur. Quod futurũ dicebat, si peregrissent, ut Iudæi ex animo in eius morte deplorare, lamentariq; cogerentur. Cum igitur me, inquit, animam uideritis expirantem, circumuallantes Hippodromũ omni militia, necdum mea morte uulgata, confestim omnes illos inclusos iugulari perficite: & ita cunctis intereuntibus duo commoda prouentura, quòd & regnum illis post suam mortem firmum perseueret, hostibus amputatis, & super suam mortem luctum celebrandum esse magnificum. Et ille quidem lacrymabundus talia lamentatur, & cognatos omnes beneuolentiam circa se, si demq; seruare postulat, inuocationem diuinam in his interponens: ne cum inhonorificentia sua mors, & cum indignitate tractaretur. Illi uerò profitebantur in nullo se eius præcepta transgressuros. Sed ego comperio illius hominis mentem, considerans illa quæ in anteriori tempore appetebat, quòd ex more temporalis uitæ fecerit quæcunq; parentibus gessit, considerans etiam præsentia mandata nihil humanũ penitus habuisse. Siquidem etiam de hac uitæ discedens procurabat, quantum omnem gentem orbatam, & desertam parentibus dilectissimisq; relinqueret: iubens unum ex unaquaq; domo interimi, qui nihil iniustum neque in ipsum, neque in alios admississe fuerant deprehensi. Hæc igitur illo suis parentibus demandante, deportantur & literæ ab legatis, qui ad Cæsarem Romam fuerant missi. Quarum hæc erat sententia, quòd Acme indignatione Cæsaris extincta sit, pro facinoribus quæcum Antipatro perpetrare tentauerat: ipsum autem Antipatrum in patris uoluntatem dimissum, ut quod placeret ex eius

eius sententia fieret: ipsum etenim & patrem esse, & regem: siue illum in exilium detrudi, siue illum morte multari uellet, in eius proposito constitutum. His auditis Herodes, paulisper animam resouit, uoluntate scriptorum & morte Acme in superbiam subleuatus, & potestate puniendi, quam acceperat in filium. Sed præualentibus, crescentibusq; doloribus, interitui propinquabat: & quanquam in multo defectu contineretur, appetebat tamẽ cibum; & postulans malum, quæsiuit & cultrum. Erat enim illi talis mos, ut ipse per semetipsum malum excorians, per partes modicas recideret, & comederet. Sumens ergo cultrum, circumspectansq; ne quis adesset, uoluit semetipsum interimere: quod forsitan perfecisset, nisi præueniens manum eius Acibus contineret: nepos autem eius erat: & magnum clamans, statim ululatus per totam aulam exortus est & tumultus. Quæ cum ad Antipatrum peruissent, credidit suum patrem uitæ terminum suscepisse: præcipiensq; fiduciam tam uerbis, quam motibus, ita totus animo gestiebat, tanquam fuisset liberatus è uinculis, & regnum in suis manibus sine ullo labore percepisset. Tunc cepit cum custode carceris de sua dimissione fabulari, magna se continuo spondens dona tributurum. Ille uerò non solam non acquieuit, ut faceret, quæ uolebat Antipater, uerum etiam cuncta regi denuntiabat, intimans eius mentem, & quæ ab eo munera spondebantur. Tunc Herodes, quamuis & antè non minore odio fereretur in filium, cum audisset custodem carceris illa narrantem, magnum protinus exclamauit. Tunc quassans caput, quantum in extremo uitæ teneretur, & cubito sese attollens statim destinans quendam armigerorum suorum, sine ulla dilatione celeriter necari iubet Antipatrum, sepulturamq; eius in Hyrcanio sine ullo honore fieri.

Testamentum Herodis.

CAP. X.

22 Testamentum

Testamentum interea scribebat mente mutabili, & Antipatrum quidem, quem sibi successorem in regno designauerat, tetrarcham facit Galilæe regionis atq; Beroæ: Archelao uerò regnum cōtribuit. Gaulanitidem autem, & Trachonitidem, & Bathaniam, & Pancada, Philippo filio quidem suo: fratri autem Archelai germano, tetrarchie iure concessit. Iamniam uerò, & Azatum, & Phaselidem Salome sorori distribuit, sed & argenti signati myriadas quinquaginta. Disposuit etiam de cæteris suis consanguineis, atq; cognatis, opibus eos, redditibusq; locupletans. Casari sane argenti signati mille myriadas, præter uasa quædam aurea, quædam argentea, & metallis pretiosa, & artificis opere uenustissima dereliquit, indumenta quoque pretiosa. Iulie Casaris coniugi, & alijs nonnullis, quingentas myriadas. His dispositis, quinto die postquam Antipatrum filium necauerat defungitur; regnans postquam Antigonum interemit, annos triginta quatuor: postquam autem à Romanis regnum perceperat triginta septem, uir crudelis quidè in omnes æqualiter: ira quidem subditus, à iustitia uerò effrenatus: fortuna porro propitia super quemlibet affluenter abusus, & ex plebeo in regnum assurgens, & pericula plurima eludens quibus sepius fuerat circumspectus, diuturnitate uitæ perfructus est. Domi uerò circa filios, quantum quidem ad eius sententiam, etiam ibi prosperitate potitus, eò quòd se suos inimicos superasse eensebat, meo uerò iudicio super omnes infelicissimus. At Salome, & Alexas antè quam mors regis diuulgata foret, ex Hippodromo Iudeos abire permittunt ad proprias domos, dicentes regem iussisse, ut unusquisq; in suas regiones abscederet. Hoc autem fecerunt, beneficium illi genti præstare cupientes: Interea mors magis, magisque diuulgatur.

De sepultura Herodis, & successore Archelao. CAP. XI.

Tunc

Tunc Salome, & Alexas cunctam militiam congregantes in amphitheatro quod Hierichunti erat, primum quidem epistolam regis legi fecerunt, quam ad milites fecerat: deinde gratias eius in eos pro fide ac beneuolentia, quam circa eum exhibuerunt, insinuant: petitiones quoque eius, ut similes se circa Archelaum filium eius exhiberent, quem regem constituit, intimabant. Ptolemæus etiam, cui fuerat testamentum à rege creditum, anulusq; quo signauerat commissus, contumelia testamenti denuntiat: quod testamentum non posse robur, firmitatemq; suscipere dicebat, nisi cuncta quæ in eo essent, deferrentur ad Casarem. Fit continuo fragor ingens, honorantium Archelaum, regemq; proclamantium: milites quoque cuncti, & uniuersi duces, fauorem, & beneuolentiam promittebant: paratosq; se, ac promptos ad omnia profitentur, adiutoresq; deum supplicationibus aduocabant. Dehinc sepulturam regi præparabāt. Curæ namq; fuit Archelao, ut exequie patris quam magnifica possent celebritate agerentur, utq; memoratum testamentum proferreret cum mortuo producendum. Portabatur itaq; in lecto aureo, lapidibus depicto uarijs atq; pretiosis: stramina uerò erant ostro, auroq; contexta: eratq; ipse mortuus circumamictus purpureis uestimentis, caput eius diademate coronatum: sceptrum quoque in manu eius, uelut si à uiuo teneretur, erat appositum: Circa lectum autem erat frequentia filiorum, multitudo cognatorum: circa quos omnis militia stipata pergebat, per proprias distincta nationes, & discretis nominibus. Erant autem tali ordine distributi: Nam primi quidè pergebant eius armigeri, post quos omnis Thracum manus: post istos etiam natio Germanorum, atq; Galatarum. Hos item sequebatur cum ornatu maximo cuncta belligratoria multitudo. Cætera uerò militia postrema sequebatur, in eum scilicet modum digesti, qualiter solebant in bellum

z z z proced

procedere, & à suis ducibus ordinari. Post hos sequebantur seruatorum eius quingenti, odores uarios, & aromata deportantes. Pergebant autē in Herodium stadijis distans octo: illic enim est eius sepultura ex eius iussione confecta. Et Herodes quidem hoc modo defungitur. Archelaus autem per septē dies luctum super patrem honore regio ex more gerit: tantos etenim dies lex paterna præcepit obseruari. Cōiuiua itaq; celebrans, & luctum exoluens, ascendit in templum. ibi magnis ei clamoribus fauebatur, magnisq; prædicabatur laudibus, secundum quod unusquisq; arbitrabatur ei maiora quàm alius conferre præconia. Tum uerò tribunal ille conscendens, quod sibi fuerat præparatum, & considens, omnibus benigna loquebatur, & sibi propitios cōparabat, gaudio fauoris omnium, & uoluntate, quam ex beneuolentia circa se cunctorum ceperat: gratiasq; illis habere narrabat, quòd cum essent læsi à patre, nihil circa se malum ab illis reciprocaretur: se autem aduersurum, ut eis honorū uicissitudinē reddere, eorumq; remuneraret alacritatis affectum: rogabatq; ut nunc interim parcerent nomine illum regis honorare, sufficere sibi dignitatem potestatis aiebat, quam tunc firmam esse dicebat, cum testamentum à patre scriptum à Cesare firmaretur: ob quam causam neq; in Hierichunte, cuncta militia diadema illi imponere cupiente, uoluisse suscipere: ambiguum honorem existimando ex tali re sibi prouenturum, quòd esset adhuc incerta uoluntas eius, qui posset illi regnum proprie, firmissq; concedere: non sibi defuturam circa illos benignitatem, quæ beneuolentiæ eorum uicissitudinem reportaret. Festinare quippe se in omnibus enarrabat, meliorem se suo patre circa illos ostendere. Illi uerò, sicut plebeia multitudo consueuit, in ipsis primis diebus uidentes regis lene principium, uoluntates suas laudibus, & fauoribus aperiebant, & quanto mansuetius cum eis loqueba-

loquebatur Archelaus, tantò amplius nomen Archelai prædicabant: deinde ad munerum petitiones, intercessioneq; uertuntur. Alij quidem functionum publicarū leuigationem cum clamore postulabant, pars uerò uinctorum solutiones expetebant, qui fuerant ab Herode deuincti: alij uerò grauedines, quas Herodes in emptionibus & in publicis nudinis constituerat, auferri uociferabantur. Archelaus porrò in nullo illis contraria respōdebat, sed in omnibus eos placabat, accurrens regni fore suffragium, si multitudinis beneuolentiam comparasset. Dehinc ad sacrificia offerenda Deo conuertitur, & cum amicis conuiuia celebranda.

Seditio Iudæorum propter ablatam auream Aquilam.

CAPVT XII.

Cum hæc interim aguntur, congregantur Iudæorum iuuenes plurimi, nouarū rerum cupidine concitati: & cœperūt de morte Matthie, aliorumq; cum eo ab Herode emptorum, tumultuosa uoce causari: dicentes, quòd iniuste perempti etiam exequiarum honore Herodis timore caruerant. Erant autem isti, pro quibus turba loquebatur, qui fuerant euulsione aureæ aquilæ perempti. Magnū ergo illa turba proclamante, & clamitationibus utente, quasdam etiam iniurias, quasi ex hoc posset ad illos mortuos aliqua leuigatio peruenire, proteruē, procaciterq; iactante, cōgregabatur magis, magisq; numerosa multitudo, & ultionem mortuorum ab Archelao fieri debere poscebant, supplicij corū, qui sub Herode fugebantur honoribus. Et primum quidem omnium sacerdotio remoueri pontificem, quem Herodes fecerat: proclamabant: uirum mundum, & secundum leges suas dignum, ad pontificatum promouendum esse dicebant. Archelaus autem licet ista grauius ferret, annuebat tamen, impetum eorum mitigare festinans, donec iter ad Romam, quòd propositum habebat

bebat, sine tumultu perageret: et cum de sese uoluntatem Cæsaris agnouisset, respicere dixit, quid agendū foret, & de cunctis petitionibus eorum legitime dispositurum: neque tunc tempus esse dissensionis, aut iniurias uel contumelias ingerendi, magis autem unitatis atque concordia, donec ex præcepto Cæsaris ad eos cum firmitate regni recurreret: tunc quippe in commune consulendum, de quibuscunq; illis tractandum esse uideretur: tum autem sustinendū esse, ne forte seditionis quoque crimen incurreret. Et ille quidem hæc dicens, ducemque suum edocens, mittit ad eos, hæc ipsa locuturum. Illi porro proclamantes, ducem loqui penitus non sinebant: periculum quoque minabantur, si quis eos ab assumptione suæ reuocare uoluisset: & instabant sua libidine magis expleri, quam imperantium subiacere consilijs. Graue namque illis uidebatur, si cum Herode uiuente amicis priuati fuissent, eodem quoque mortuo nullam uisionem fieri mortuorum. Illud enim iustum, legitimūque dicebant, non quod ratio diceret, sed quod eorum libidini uoluptatem posset afferre: fatui ad prouidendum, quantum illis esset ex ea re periculum nasciturū. Plurimis itaque ab Archelao missis, ut tumultū, seditionemque mitigaret, alijs ex regis persona loquentibus, alijs autē ex illius quidē sententiā, sed ueluti ex sua merite monentibus, illi nullū penitus aduertebat: sed amplior fremitus & turba souebatur: concurrente etiam plurima multitudine, quod illa tempestate Iudeis dies festus imminabat, quando azyma secundum obseruationem patrum moris exercent. Pascha enim illa festiuitas uocatur, ad recordationem et memoriam exitus ex Aegypto: & sacrificatur ab eis illo die cum alacritate magna pecudum innumerosa multitudo, quanta in nulla alia solennitate acta. Concurrunt ergo ex uniuersa regione magna copia populorum, plures etiam ex montanis locis adueniunt, religionem numini soluturi. Sed iuuenes qui sedi-

tionem

tionem exciungere, Iudam, Mattiamque lamentabantur, ueluti doctores, expositoresque legis antiquæ: & persistebant in templo, suffragatione quoque uictualium abunde subsistente. Nam seditionis hominibus turpe non ducebatur ab alijs cibos expetere. Anxius autem Archelaus, ne in deterius eorum procederet audacia, cohortē destinat armatorum: cum quibus etiam tribunum militarem mittit, ut eorum coerceret impetum: & primum quidem, ut illos seditiosos repelleret, & alia multitudine seperarent. Sed uenientibus militibus, illi seditiosi cum ingenti alacritate, excitati secum etiam turba, super tribunal ac tota præsidia, cum uoce magna inuicem hortantes impetum faciunt: ex quibus plurimi fusi, pauci autem cum tribuno saciati diffugiunt. Archelaus autem cuncta pessum ire censebat, nisi multitudinis illius impetum frangeret, tumultumque illum resectum extingueret. Cunctam igitur mittit militiam, ut alij eos qui sibi in templo habitacula construxerant, exinde repellerent. Caduntur itaque ab equitibus circiter tria milia hominum, reliqua uero in montes proximos refugit multitudo. Cæteros autem ex edicto, cunctos ad suas regiones discedere iubet Archelaus. Qui continuo discesserunt, festiuitatem deserentes minime celebratam, maioris timore periculi propulsati, licet essent in mortem temeritate precipites. Interea Archelaus ad mare proximum cum matre descendit, Nicolaum secum, & Ptolemæum habens, & amicorum plurimum comitatum: Philippoque fratri omnia gubernanda reliquit, domum ei, regnumque commendans. Salome quoque soror Herodis, cum eo simul egreditur, omnem secum ducens profapiam: ad hæc etiam plurimi cognatorum, uerbo quidem, ueluti cum Archelao collaboraturi, ut ei regnum à Cæsare firmaretur: re autem uera, ut aduersus eum niterentur: maxime illa, quæ ab eo in templo gesta sunt, accusando proponerent.

224 Obui

Obuiam sit Archelao Sabinus Cæsaris curator earum rerum quas in Syria possidebat, in Iudæam pergens, pro conseruatione thesaurorum Herodis. Quem Varus ab hac intentione reuocauit, per Ptolemæum, qui transibat ab Archelao, conuocatus. Sabinus ergo Vari gratia, neq; arces obtinuit, quæcūq; fuerant in Iudæorum ciuitatibus constitutæ, neque thesauros consignauit: sed omnia sub iure dimisit Archelai, donec quid de his Cæsari uideretur, agnosceret. Proinde Cæsare se sustinuit: sic enim se promiserat esse facturum.

Certamen duorum de regno Iudææ, Antipatri, & Archelai.

CAPVT XIII.

SED cum Romam nauigasset Archelaus, Varus perrexit Antiochiam, Sabinus ascendit in Hierosolymam, & aulæ regias obtinet: euocansq; omnes oppidorum præfectos, & quotquot rerum dispensatores fuerant, ratiocinari cepit, & arces ut sibi traderentur expetere. Ex hoc iam illi quos præfecerat custodes Archelaus, mandata eius implere non poterant: sed custodiebant omnia secundum interdictum Sabini, usq; ad Cæsaris præceptum. Nauigat etiam Romam in illis diebus Antipater Herodis filius, regnū etiam ipse petiturus, hortatu Salomes & promissionibus incitatus, dicentis, iustiores causas illum habere Archelao ad regnum percipiendum: quod primum testamentū, in quo is successor regni fuerat constitutus, firmitus esset, quam illud, quod posteriore tempore factum est: illud sana siquidem mente fecisse Herodem, hoc autē iam sensu præ uoletudine diminuto conscripsisse. Ducebat secum etiam matrem, & fratrem Nicolai Ptolemæum, amicū Herodis satis honorabilem, sed etiam sibi ualde gratissimum, atque fauentem. Maxime autem eum incitabat ad regnum petendum Irenæus rhetor, uir opinione clarus, & ad dicendum acerrimus. Idcirco etiā freti, eos qui persuadebāt ceden-

dum

dum Archelao, siue quod regio testamento successor fuerit institutus, siue quod maior natu esset, aduertere contemnebant. Sed cum Romam uenissent, omnes cognati ab Archelao discedentes, ad istum conueniunt: non beneuolentia circa eum aliqua cōstricti, sed odio, quo aduersus Archelaum irritabantur. Maxime autem libertatem desiderabant, & Romanorum iudices magis quam reges proprios habere cupiebant. Quod si hoc minus procederet, Antipatrum magis quam Archelaum sibi regem cōducibilius existimantes, impetrare laborabant. Sabinus quoq; accusationē Archelai apud Cæsare deposuit. Inter hæc Cæsar suscipiens ab Archelao literas, in quibus iura à patre sibi relicta proposuit, testamentum quoq; cognoscens, & ratiocinia thesaurorum Herodis cum anulo constigatorio, quæ Ptolemæus apportauerat, cepit dispicere quid ordinandum ratio postularet. Legens quoq; literas Vari, & epistolas Sabini, summam quoq; thesaurorum, & quid pecuniæ per singulos annos ingrederetur, aduertens: literas quoq; quas Antipater pro regno promerendo transmiserat recensens, congregabat ad consultandum omnes senatorij ordinis, & amicos, in quibus etiam Caium filium Agrippæ & Iuliæ filie suum adoptiuum. Deinde illis omnibus in confessum inductis, copiam facit, ut quisq; de quibus moneretur, ediceret. Ibi primum Salomes filius Antipater, dicendi potentissimus, & Archelao satis infestus, huiusmodi uerba locutus est, dicens: Archelatum uerbo quidem pro regni petitione se fingere laborare, opere uerò omnem regni potestatem possidere: antè quam ei à Cæsare, in quo cuncta potestas sita esset, indulgeretur. Huius testimonij esse dicebat eius audaciam, qua præsumpserat in die festo Iudæos interimere. Qui etsi iniustum aliquid gessissent, alios eos debere ulcisci, qui eos possint legitima & ordinata potestate compescere, & non ab illo tan-

ΣΣ 3

tam eadem fieri oportere. Qui si ut rex illud fecisset, contumeliam grandem Cesari intulisse firmabat, quod ignorans quid de eo adhuc dispositurus esset, regia iam uti potestate presumeret. Si autem uti priuatus illa gessisset, amplius eum deliquisse narrabat: quod regnum non possidens, supplicia quibuslibet intulerit, de quibus decretum Cesaris debuit expectari. Opponebat illi etiam iudicam militarium mutationes, & ordinationes: ad hęc etiam sedisse illum in solio regali, & causas plurimas iudicasse, ac determinasse proclamabat, tanquam a rege legitimo eius ius potestatis integrum possidente: petitionum quoque plurimarum promissa publice facta memorabat, quid eum amplius iuris ac potestatis habiturum, dum in regno a Cesare firmaretur? Opponebat illi etiam, quod ex hippodromo uinctos sponte dimiserit, & plurima, siue que facta fuerant, seu que facta quidem non erant, sed credibilia uidebantur propter naturam sui: quod fieri posse iudicabantur a iuvene, tum etiā ab accensore regnandi cupidine. Dicebat etiam luctum eum patris penitus neglexisse, prohibitos quoque omnes a rege cum moreretur uidendo: unde initium quoque seditionis affirmabat exortum, quod eum uidebant circa patrem suum mortuum, qui ei multa & magna bona prestiterat, tam nequiter conuersari, uelut in se lachrymas per diem publice confingentem: occulte autem uoluptate regni percepti perfrui, & noctes in delicijs agitare, erga Cesarem quoque huiusmodi se prebituram Archelauum, cum ei regnandi iura tribuerit, qualem se circa patrem exhibuisse cognoscitur: Tripudiare nanque & cantus exercere in morte patris, tanquam si hostis aliquis interiret. & quod nunc aduenisset ad Cesarem, calliditate usum dicebat, ut se regni percipere firmitatem desiderare simularet, cum omni iam usus esset antea potestate, quanta illi nec amplior a Cesare rerum do-

mino

mino posset attribui. Maxime uero eadem, que in templo facta fuerat, uerbis exaggerabat: & impietate obiecit, quod in die festo sacrificijs diuinis instantibus, multa milia hominum cesa fuissent, in quibus multi peregrini, plurimi infentes indigne & miserabiliter occubuerint: templum quoque plenum cadaueribus mortuorum fuerit, non alienigena hoste perimente, sed eo qui se regni iura legitime percepisse iactabat. Vnde apparet, inquit, illud opus crudelitatis libidine peregisse, ut integre se plenum tyrannidis negotium profecutum esse testetur, per iniquitatem admissam, qua cunctis hominibus constaret odibilis. Festinabat enim quoquo modo regnum accipere, sciens quod pro sui merito nunquam posset uel in somnis regiam potestatem legitimo iure promereri. Nam & patri suo certos esse suos mores agnouerat, unde se regni ab eo successorem disponi procul dubio desperabat, nisi per egritudinem ac morbos, quibus non solum corpore confecto defecerat, uerum etiam animo parum ualido erat. Ceterum quando mens eius sospes fuisset & sana, & corpore forti, ut digne ac merite negotia cuncta disponeret, in Antipatrum potestatem regnandi contulerat, testamento iure legitimeque confecto: Nam qualis porro rex iste posset existere, qui aut contempto Cesare ius sibi totius potestatis arripuit: aut si a Cesare se dominum fieri & ab eo regnum sperabat accipere, cur ciues suos sine illius precepto priuatus adhuc, & in templo die festo instante, tam crudeliter interuenit? Et Antipater quidem huiusmodi uerba locutus, testes etiam introduxit plurimos ex cognatis, per quos sua dicta firmaret. Cumque is loquendi finem faceret, surgit Nicolaus pro Archelao uerba facturus, dicebat itaque: Illa quidem que in templo contigerant improbitate potius eorum qui passi sunt, quam Archelai potestate contigisse: siquidem tantum eos facinus aggressos fuisse, ut non

ut non solum iniuriam contumeliasq; iactarent, sed etiam eos qui deuote humiliterq; uiuere disponebant, ulcisci prætenderent. Cumq; hostilia multa operarentur, uerbo quidē aduersus Archelaum, rei autem acerbitate aduersus Cæsarem, necessarium Archelaus iudicauit, ut eos ab hac insolentia & improbitate reuocaret. Sed illi eos, quos Archelaus ad sedandas turbas miserat, interimere festinabant, sine ulla uel Dei uel lo ei festiuitatis ue reuerentia. Mirari se sanē dicebat, nō cōfundi Antipatrū, quod talium defensor existeret; dummodo inimicitia suae, quam contra Archelaum gerebat, libitum faceret: & odio magis quam natura iustitia iudicaret: illos purgare gestiēdo, qui cum tanto scelere aduersus suos principes arma corripuerint. Cetera uerō de quibus Archelaum accusauerant, in eos ipsos accusatores referebat, dicens: nihil sine ipsorum consultatione uel consensu factum gestum ue fuisse: sed animo ledendi nunc in trāsuersum ab aequitate discedere. Nam neq; scire taliter res esse dispositas, qualiter accusabant: sed ad inuidiā Archelai cunctis deprauare: & tantam illos cupidinem inuasisse obsistēdi Archelao, uiro quidem consanguinitate propinquo, conuersatione autem eis familiari per omne tempus adiuncto. Testamentum etiam patrem sana mente cōscripsisse narrabat, firmiusq; esse quod posterius fuisset scriptum, quod in hoc posteriore dominum cunctae ordinationis Cæsarem constituerit: quem minime illorum improbitatē imitaturum dicebat, qui Herodi iniuriam facerent, in cuius uita omnibus bonis omniq; potestate perfuncti essent, nunc autem ad contumelias uoluntatis eius & intellectus in omnibus festinarent. sed nequaquam Cæsarem iniurias illius uiri permittere, qui & amicus fuerit, & auxiliator, & omnia in sua potestate dimiserit: neque pati ut testamentum eius solueretur, quod de sua fide fretus scripserit: neq; uirtutem Cæsaris imitatu

taturam esse illorum accusatorum criminatumq; nequitiam. fidem eius in omni mundo ad exemplar propositam, & indubitam cunctis gentibus esse referebat: unde nequaquam posuit Herodi alienationem & mentis furorem ascribere, quem per multum tempus optime regnum gessisse cognouerit, successioneq; optimo filio dedicasse. Sed neq; iudicium regis circa electionem successoris peccasse firmabat, imō magis prudenter & optime iudicasse, quod omnia ad uoluntatem potestatemq; Cæsaris rede gisset. Postquam haec Nicolaus enarrauit & finem loquendi fecit, Cæsar Archelaum sibi ad genua procidentem cum honorificētia subleuauit, pronuncians eum dignum regni perceptione, magnumq; suae mentis monumentum gratiamq; declarauit: & non aliter esse se facturum, nisi quaecunq; testamento continerentur. Interea cuncti Archelao fauere: non tamen certum aliquid fuerat definitum.

De conspiratione Iudaeorum in Sabinum & incendio porticus & pugna. CAPVT XIIIII.

Igitur facta solutione confessus, apud setpsum Cæsar considerabat, utrum ne Archelao regnum confirmare deberet, an omni Herodis generi dissipari. Interea mater Archelai, morbo pregrauiata defungitur. Sed etiam à Varo, qui in Syria militiae magister erat, literae ueniunt, significantes seditiones decessionesq; Iudaeorum. Postquam enim Archelaus nauigauerat, cuncta gens uarijs motibus fuerat tumultuationibusq; turbata. Sed Varus adueniens, eos qui causa seditionis extiterant, supplicijs & tormentis adegit: rebusq; compositis ad Antiochiam repedabat, una legione Hierosolymis relicta, quae Iudaeis, si forte aliquid seditionis moliretur, obuiam iret: sed nec sic tamen seditio terminatur. Nam postquam Varus abscessit, Sabinus curator Cæsaris illic remanens, Iudaeos cepit opprimere, ex militia sibi multos armigeros faciens, quorum

quorum satellitio aduersus Iudeos affligēdos utebatur. Vnde illi perturbati ad seditiones excitandas necessitate cogebantur. Sed etiam arces uiolenter obtinuerat, & thesauros regio scrutatus sumpserat, lucrorum & rapinarum cupidine concitatus. Imminente igitur Pentecoste (festiuitas namq; hæc apud nos sic patrio more appellatur) non tantum religionis gratia, quantum indignatione succensi, propter improbitatē & oppressionem Sabini, multa milia congregata sunt hominum Galileorum & Hierichuntinorum immensa multitudo, et quotquot trans Iordanē fluuium habitabant: sed etiam incolarum magna manus adunata, qui plus alijs incensi, in ultionem Sabini conspirauerant. In tres itaq; partes diuisi, diuersa loca occupant. Et una quidem pars hippodromum tenuerat: ceterarum uerò duarū altera pars ab Aquilone ad Austrum uersa circa tēplum erat: altera uerò ad Orientem loca posita detinebat. Tertia uerò pars hippodromū, sicut diximus, ad Occidentem occupauerat: quo loco etiam aula regalis extabat. Erat autē illis tota festinatio, ut Romanos inclusos obsessosq; constringerent. Sed Sabinus timens tam multitudinem eorum, quam mobilitatem ingenij, quippe quibus mors contempta erat, dummodo cepta persicerēt, confestim scribit ad Varum, postulans ut quā citissime subueniret: in magno periculo esse cunctam a se ibi militiam derelictam: ipse autē altissimam turrium arcis ascendens, cognomento Phaselum, in honorem fratris Herodis Phaseli aedificatam atq; ita nominatam, qui in praelio Parthorum descicerat, annuebat Romanis, ut Iudeos exeuntes aggredierentur. Cumq; ipse neque ad amicos aude-ret ullo pacto descendere, alios ante se pro suarum facinore rapinarum mortē hortabatur appetere. Sed Romanis egressis cum fiducia, pugna utrinque aspera satis exorta est. Et licet Romani opere bellico & experientia superiores existerent, & plu

& plures ex Iudeis occumberēt, obstinatio tamen Iudeorum nequaquam tam dira belli facies angebatur: sed circumcuntes pone templum, ascendunt in porticus, quæ sani arcem continebant, & ibi multum prælium profligatur: saxa quædam manibus uoluebant, quædam fundis & tormētis ceteris emitebant: ad hæc etiam cum arcubus intermixti, Romanorū plurimos sauciabant. Nam opportunitate loci, Iudei superiores extiterant. Romani uerò in incerto positi, nec ictus ancipites cuiare, nec hostem ullis iaculis poterant uulnerare. Proinde cum in hunc modum non breui tempore pugnaretur, postremo Romani impune se talia perpeti non ferentes, ignem porticibus submitunt, Iudeis qui super porticus erant, non sentientibus. Ignis porro à plurimis appositus, continuo in flammam exæstuat, tectaq; corripuit: quorum materies, quod erat pice cum cera peruncta, & in superficiem deaurata, ignem confestim suscepit: quo incendio opera illa magna & admiratione digna dispareunt. Sed etiam eos, qui super porticus pugnantes astitant, repentinus corripit & insperatus interitus: alij simul cum tectis concidentibus pessum ibant, pars hostium confixi periere uulneribus: plerique defectu constitij, & sub tali cladis stupore, aut igni sese contradunt, aut gladijs abusi suis intereunt: ut malam quasi quo se uidebant circumseptos, effugerent. Quotquot autem retrorsum uia qua ascenderant, recurrentes, à ruina uel incendio liberabantur, à Romanis continuo sine ullo negotio necabantur. Quippe nudi armis, & animi timore soluti, ueniebant in manus Romanorum. Proinde ex cunctis qui tecta conscenderant, nullus ualuit penitus euadere. Romani autem per illud incendium in fiduciam subleuati, interius progreduntur: & erarium ubi templi opes seruabantur, arripiunt, & plurima quidem à militibus furata sunt. Sabinus autem uix

uix inde quadringenta talenta publica ualuit ratione conqui-
rere. Interea Iudæos plurimum contristabat, tam interitus so-
ciorum, quam erarij, anathematumq; direptio: & tamen quot-
quot eorum uel peruersitate mentis obstinati, uel pugnaces
promptiq; constabant, aulam regiam undiq; uallantes mina-
bantur incendiam, & cunctos ibidem unâ interitus aare, nisi
celeriter abscederent. Nam se quoque copiam illis exeundi, si
id eligerent, daturus. Sabino quoque, si etiam ipse uellet, ex-
eundi tribuere facultatem pollicebantur. Dum ista geruntur,
nonnulli ex regijs militibus ad Iudæos transeunt. Rufus au-
tem & Gracchus tria millia pugnatorum ex militia Herodis
sub se habebant, uiribus corporis exercitatos, & strenuos.
Cum his igitur omnibus sese Romanis adijciunt. Rufus etiam
equites aliquantos habebat, ipsos quoque secum Romanis
auxilio duxerat. At Iudæi obsidionem minimè negligebant,
sed etiam mœnia cuncta circuibant: hortabanturq; omnes,
ut illam opportunitatem se saluandi, & in libertatem pa-
ternam respirandi non perderent. Sabino uerò optabile fuit,
ut egrediens abscederet: sed committere semetipsum non au-
debat, suorum consideratione factorum, & quòd hostes ad-
modum infideli mente esse cognouerat: simul etiam Vari
præsolabatur aduentum: cumq; si adesset, obsidionem illam
esse soluturum.

De tumultu Iudæorum uatio pro libertate & regno.

CAPVT XV.

EA tempestate etiâ alia plurima, turbis tumultibusq; ple-
nissima prouenerunt, que totam Iudææ regionem graui-
ter desolabant. In quibusque nanq; locis, alij lucri cupiditate
conciati, pars inimicitia Iudæorum, ad excitanda bella fere-
bantur. Militauerunt quondam Herodi duo millia hominum,
hinc inde congregatorû. Hi ergo in unû collecti, & scorsum à
cæteris

cæteris discedentes, aduersus regios milites pugna congre-
diuntur. Vtebantur autem duce, Herodis nepote, quem sibi
præfecerant: qui tam in campis ad pugnam strenuè ferebatur,
quam in locis asperis arte præualebat, propter experientiam,
quam ex usu belli perceperat. Iudas autem quidam erat filius
Ezechiæ præpositi latronum, qui multum quondam præua-
luerat, sed temporibus Herodis cum magno fuerat labore
deprehensus. Iste igitur Iudas circa Sephorim Galilææ con-
gregans multitudinem uiuorum perditorum atque despera-
torum, cum eis aulam regiam pugnabundus inuadit. Ex qua
copiam armorum, quantamcunq; ille locus habebat, abripuit:
& exinde suos omnes armans, sumit etiam cunctas opes, quæ
ibidem pro custodia fuerant derelictæ. Hinc terribilis uniuersis
effectus est. Nam huc atque illuc agebat & ductabat exer-
citur, libidine rei maioris accensus, & emulatione regnan-
di, sine ulla uirtute ullq; prudētia: sed ad uim inferendam tan-
tum, & ledendum pronior, & procliuus extabat: sperans ex
hoc sibi dignitatem gloriamq; uenturam. Extiterat quoque
Simon seruus quidem Herodis regis, uerum decorus uir, ma-
gnitudine corporis ac fortitudine præstans, cui magna fuerat
credita commissaq; negotia. Is igitur rerum intemperantia
subleuatus, diadema suo capiti præsumpsit imponere, & ali-
quanta multitudine congregata, rex pronunciat, in sania si-
mulq; furia populorum. Sed etiam ipse dignum semetipsum
existimans, super omnes qui regnum ante gessissent, aulam
regiam in Hierichunte succedit, & omnia quæ ibi habebantur
abripuit, multa quoque in diuersis locis per uniuersam pro-
uinciam, ubi regia consistebant tabernacula, comburebat: cun-
ctaq; exterminio dabat, ignibus cōcremādo. Ampliora quoq;
iste gessisset, & amplius illa regio fuisset deleta, nisi celeriter
mutatio contigisset: nam exercitus militum regiorum, qui se

AA Romanis

Romanis addiderant, tota manu totiq; uirtute congregati, occurrit Simoni: ubi malis ui die longo certatur. Sed plures, qui ex locis trans Iordanem cum Simone fuerant congregati, neq; ordinis neque dispositionis bellicæ gnari (siquidem temeritate magis quam disciplina pugnabant) à regijs occubere militibus. Sed & ipsi Simoni, per fugas se & per montis fauces seruare cupienti, Graechus occurrens, caput abscidit. Incensus est etiam illis diebus super Iordanem locus, nomine Emachoes, à quibusdam hominibus Simoni consimilibus. Sic igitur in illa gente multa dementia uagabatur, cò quòd regem proprium non habebat, qui populum uirtute ac moderatione disponeret: & propterea alienigenæ irruerant, per quos seditiose mentes occasionem accipientes, ad bella excitanda successerunt, intentione sola deus standi, & rapiendi aliena. Cæterum & Athrongæus, uir neque generis dignitate conspicuus, neq; uirtute decoratus, sed opum tantum confusus abundantia (pastor enim erat iste, & cunctis in omnibus rebus obscurus, uerum magnitudine corporis & robore præuolens) ausus est etiam ipse in regni conspirare potentiam. Exant quippe illi fratres quatuor, uasti etiam ipsi corpore, & magnum de fortitudine gloriâtes, & ex hoc credebant sese regnum omnibus modis obtinere: nam unusquisq; eorum turmam propriam ductabat. Congregatur itaque ad eos plurima multitudo. Et illi quidem ductorumungebantur officio: & sibi opus erat, discurrere, bellicos exercendo conflictiui. Ille uero diadema suo capiti circumponens, ad consultandum concilium cõuocabat, ut quid factò opus esset, decerneret. Videns autem cuncta in sua potestate, cepit insania ferri, maxime quòd rex à populo uocabatur, quod sibi ad regendum que uellet, nihil esse impedimento cernebat. Denique tam ipse quam fratres eius magna conspiratione frementes, odio Romanorum

manorum & regionum militum, bellum gerere festinabant. Nam æqualiter aduersus utrosq; infesta mente ferebantur: aduersus regios quidem milites, propter iniurias, quas eos sub Herode perpetrasse reputabant: aduersus Romanos autem, quòd eorum in præsentia potestas existeret. Igitur asperitas huius mali tempore currente crescebat, nullusq; interitum poterat evitare. Nam alios quidem spe lucri exterminabant, alios autem occidendi consuetudine perimebant. Incurrunt etiam aliquando Romanorum turmæ circa Emmaum, & circumdantes Arrium centurionem, qui ductabat exercitum, quadraginta ex eis uulnera uere, qui fuerant manuum exercitatione meliores: ceteri uero timore fugientes, à Graeco qui multitudinem regie militiæ sub se habebat, defensati saluantur, suos mortuos relinquentes. Et multa parte diei Romanæ legionis milites insequentes, plurimos sauciabant. Superantur tamen postea, & comprehenduntur: alius quidem cum Graeco constigans, alter autem cum Ptolemæo. Maiorẽ autem fratrem, Archelai milites comprehenderunt. Nouissimus autem eorum super his quæ contingebant mœrore confectus hæsitare cepit, qualiter saluaretur. Nam se solum remansisse cernens, & omni manu militum spoliatum, fidei patruelis Archelai se committit, ac tradit: sed hæc quidem postea contigerunt. Igitur sic Iudæa latrocinantium facta fuerat habitatio. Si quis enim manum aliquam congregaret, quæ secum ad seditiones faciendas conspirare præsumeret, statim rex efficebatur exurgens ad communem regionis interitum. In breui quidem, & in minimis rebus Iudæi Romanis noxij existentes, inuidia tamen contribulium, ciuiumq; suorum, ad omnia nequitie opera ferebantur.

De Varo Romanos in Hierosolyma oblectos liberate, tradanteq; seditiosos.

CAP. XVI.

AA 2 Interced

Interea Varus, mox ubi quæ gesta sunt Sabino scribete cognouit, timens illi legioni, quam in Hierosolymis dereliquerat, duas reliquas legiones assumens (tres quippe in Syria fuerant constitutæ) assumens etiam equitum alas quatuor, et auxilia quæ reges ac tetrarchæ diuersi mādauerant, murrabat præsidium illis, qui in Iudæa obsidione tenebantur, asserere. Dicebat autem omnibus, quod Ptolemaidem pergeret. Dant illi etiam Berytij transeuntibus subsidium mille quingentorum uirorum. Mandat illi et Arctas quoque Petrus, qui odio circa Herodem, amicitiam cum Romanis induxerat, non paruum peditem et equitum manum. Congregato itaque in Ptolemaidem omni exercitu, exinde partem filio tradens, unum amicorum suorum destinat Galilæos expugnatum, qui super Ptolemaidem habitabat. Ille autem Galilæam ingrediens, magnam pugnam cepit. Et primum Sephorim capiens, habitatores quidem omnes captiuos abduxit: ciuitatem autem ignibus tradidit. Varus autem Samariam cum omni manu ingreditur, sed à ciuitate abstinuit: erat etiam crimine seditionis inmanis: sed quodam uico Ptolemæi Arus nomine, castra collocat, quem uicum Arabes odio Herodis hostili more comburunt. Iter quoque agentes, alium uicum Saffo nomine, magnum atque opulentum, idem Arabes comprehendentes, incendio concremarunt, et quaquauersum exercitus ibat, igne cunctis et cæde replebantur. Succenditur enim Emmaus castellum, Varo iubente gratia mortuorum. Hinc itaque in Hierosolymam tendit. Illi porro qui ad obsidionem fuerant congregati, faciem ipsam non ferentes exercitus, passim cuncti diffugiunt, imperfecta seditionis opera relinquentes: qui uero in Hierosolymis fuerant Iudæi, Varo grauiter incusante excusationibus diuersis semetipsos purgare nitentur, quod multitudo illa propter festiuitatem fuerit congregata: bellum autem nequaquam

quaquam ex eorum sententia contigisse, sed temeritate aduenarum fuisse commotum: se ipsos autem cum Romanis obsessos potius quam obsidendi gessisse propositum. Venerunt autem in occursum Varo Iosippus Herodis regis nepos, et Græchus atque Rufus, omnem exercitum quem sub se habebant, secum pariter adducentes: occurrunt etiam Romani, qui obsidione tenebantur. Sabinus autem non uolens in faciem Vari uenire, ex alia parte Hierosolymis egrediens, mare uersus abscessit. Interea Varus per omnem regionem partem militie mittit que situm eos, qui causa seditionis extiterant. Deprehensis autem qui manifestabantur, alios qui causa mali extiteret, supplicis cruciabat: quosdam uero dimittit, in quibus culpa leuior inuenitur. Fuere autem, qui propter hanc causam in crucem acti sunt, ferme duo milia hominum. Hoc igitur modo rebus correctis, atque compositis, maximam partem militie ad sedes proprias dimittit, grauem eam illis locis existimans: nam in plurimis excesserant, et eius decreta plurima contempserant, lucrorum ac rapinae cupidine. Ipse uero decem milia Iudæorum in unum locum fuisse congregatos audies, festinus occurrit, ut eos comprehenderet. Illi autem antequam comprehensi fuissent, semetipsos tradidere, hortatu Aciabi. Tunc Varus multitudinem quidem ueniã contulit, ipsos autem duces, qui causam secessionis excitauerant, ad Caesarem mittit. Caesarem autem plerisque ex eis dimittit: illos autem qui Herodis cognati fuere, supplicis adegit, quod nullum iustitiam gerentes respectum, contra familiares et sanguineos arma tentauerant. Et Varus quidem ista disponens, et propter præsidia unam legionem, quam etiam primo dimiserat, Hierosolymis relinquens, Antiochiam redire festinat.

Iudæorum querela contra reges, & Caesaris decretum. CAP. XVII.
A Rchelao uero apud Romam commorante, aliorum negotiorum principia pullulabant, quorum hæc erat causa.

Venerat Romam legatio Iudæorum, super octo millia hominum, petentium, ut suis legibus uiuerent. & legati quidem qui ex decreto totius gentis fuerant missi, quinquaginta fuerunt. cætera uero multitudo Romæ ad eos fuerat uocata. Cæsare autem concilium faciente cum amicis, cæterisque Romanorum primatibus, & eos in Apollinis templum congregante, quod ab ipso fuerat magnis opibus impensisque fundatum, legati quidem cum uniuersa multitudine indigenarum Iudæorum, causam acturi conueniunt. Archelaus autem e contra cum amicis aderat. Quotquot autem regis fuere consanguinei ab Archelao per odium separantur. Iudæis autem aduersus eum consociabantur: non tamen semetipsos publice demonstrabant, graue putantes, & ad confusionem propria pertinere, si ante Cæsarem contra consanguineum & familiarem loqui præsumerent. Aderat etiam Philippus de Syria ueniens, Vari cõcinitus hortatu, prima quidem causa, ut fratri adesset. Nam ei plurimum Varus fauebat. Enimvero arbitrabatur, quia illo regno soluto, per partes posset distribui: siquidem plures essent, qui suis legibus uiuere postulabant. Unde Philippum hortabatur, ut pro se laboraret, quo posset etiam ipse partem aliquam regni percipere. Data igitur Iudæorum legatis copia dicendi, ceperunt pro dissoluendo regno multa loqui, & primum ex iniquitatibus Herodis argumenta multa sumere, dicentes, eum nomine tantum fuisse regem, re autem uera tyrannidis facinora perpetrasse, & multam per eum desolationem rerum factam esse Iudæorum: naturaliter eum etiam ad nouitates inueniendas pronum fuisse proelamabant, & tantos quidem Iudæorum eius crudelitibus interisse, quãtos nunquam ex historia perisse cognoscerent: sed multo amplius semet qui uiuerent, infeliciores existere, non solum eis, quibus ostensione uultus asseri, & indignatione mentis terribilis

ribilis apparebat, sed etiam eis quibus substantias suas abripuit: ciuitates quippe extraneas, & ab alienigenis habitatas, eum ornare & locupletare, cum perditione & exterminio eorum, qui sub eius regno habitabant: omnem gentem penurie necessitatiq; contradidisse, cum paucis autem regno delictisq; si ueretur: plurimos quoque ex nobilibus ciuitatibus, & nobili genere natos perimeret: nullis rationabilibus subsistentibus causis, nisi ut eorum substantias raperet, & quibus ultimam fortasse concessisset, rerum suarum amissione damnaret. Iam uero in exactionibus functionum, alia quidem pro muneribus publicis cum augmentis annalibus exigebat, alia uero lucrorum gratia post functiones à seruis exactoribus, uel amicis eius diripi solere causabantur: nec solum ista, quæ ad damnum auri uel argenti pertinebant agi: uirgines etiam corrumpi, matronas pollui, quæ pudore sui similiter ab eis qui passi fuerant, tacebantur, sicut ab illis qui gerebant desiderabantur: qui uidelicet facinora sua timebant, ne in publicum proderentur: tantasq; sub Herode iniurias, & contumelias passos fuisse, quantas nec ulla bestia posset ingerere, si facultas daretur, ut hominibus imperaret. Et multas quidem sepius calamitates suam gentem passam dicebant, sed nunquam se in tantam infelicitatem, tantamq; cladem prorsus incidisse. Exemplum namq; iniquitatis & facinoris Herodem uniuersæ genti fuisse. Et optabiliter se Archelaum quidem regem denominasse firmabant, quia post Herodem quemlibet malum ferendum & tollerandum utiq; decernebant: qui tamen ipsis iniitijs se quasi mitiorem Herode consabatur ostendere: uerum postea uerens, ne non germanus Herodis filius crederetur, nihil ultra distulit, sed statim aperuit suæ mentis indicia: & cum nõdum erat regni consecutus integram firmitatem, quod in Cæsaris arbitrio consisteret, illius regni potestatem uel tribuere uel negare, dedit

re, dedit tamen ingenij sui propositiq; specimen, qualiter posset in futuro illud regnum gerere, ex his quæ in ipsis inijs perpetrare præsumpsit: ut ciues in templo die festo uelut nūmini eos offerens, auderet occidere: unde iuste uniuersa genti illum fuisse exosum, propter merita suæ crudelitatis & sceleris. Ob id quoq; & has querelas, legationem totam gētem destinasse firmabant. Petebant ergo, ut eorum prouincia regibus careret, & Syrie iungeretur: ut ab illis iudicijs regerentur, qui illuc ex Roma ad gubernandam prouinciam mitterentur: & tunc cognosci posse dicebant, utrum ne seditiosi essent, & tumultuū cōciatores, an subiecti & deuoti, si probis iudicijs, & rectoribus uterētur. Talia Iudæis dicētib; Nicolaus regem criminibus expurgabat: Herodem quidem, quomodo per omne tempus quo ad uixerit, nunquam fuerit accusatus. Non enim uera posse dicere eos confirmabat, qui cum haberent aliquid unde causarentur, illo uiuente prætermittentes, quando possent in quibus læsi fuerant uindicari, illo mortuo querelas importune confingerent. Illa uerò quæ sub Archelao acta essent, ad illorum improbitatem iniuriæq; referebat: qui contra ius & contra leges talia commūsisse præsumpserint, quiq; cædis facere principium in eis, qui se à tumultibus prohibebant. Ineusabat eos etiam, quòd seditionis libidine tenerentur, & quòd peruitaces essent ad obediendum uel legibus, uel iustitiæ, dum cuperent in omnibus suis assumptionibus uincere. Hæc itaq; Nicolao dicente, Cæsar hinc inde quæ dicta sunt audiens, cōuentum dimisit: & post paucos dies Archelauum quidem regem non pronuntiat, dimidiæ uerò Iudææ regionis, quæ Herodi tributa reddebat, Toparcham constituit: spondens ei regiam quoq; dignitatem, si laboribus & fauoribus circa semetipsum meritis appareret, alteram uerò dimidiā, bisariam distribuit, alteris Herodis filijs, Philippo uidelicet

delicet & Antipæ, qui contra fratrem Archelauum de uniuerso regno certauerat. Et huic quidem regio trans Iordanem Galilæa tributa reddebat, quæ constabant in talentis ducentis per singulos annos. Philippo autem Bathanea cum Trachonitide, & Auranitide, cum aliqua parte domus, quæ Zenodori dicebatur, reddebant talenta centum. Cæterum Archelao Idumæa, & Iudæa, & Samaria. Hæc enim leuigata fuerant quarta parte functionum, ex decreto Cæsaris: propter quod in seditione cæteræ multitudini participes non fuerat. Erant autem ciuitates, quæ Archelao tributa reddebant, Stratonis turris, & Sebastia, cum Ioppe, & Hierosolymis: Gaza uero, & Gadara, & ipsæ fuere Græcæ ciuitates: quas abscondens à dispensatione Syriæ, additamento Iudææ regioni coniunxerat. Accedebant ergo Archelao tributa per unumquemque annum talenta sexcenta, ex omnibus regionibus quæ in sua potestate susceperat. Et hæc quidem de filijs Herodis ordinata sunt. Salome uerò super illa quæ frater in testamento reliquerat (erat autem Iamnia, & Azotus, & Phaselis, & argenti signati myriades quinquaginta) Cæsar etiam donat ad habitandum aulam regiam, quæ fuerat in Ascalone constituta. Intrabant autem etiam huic reditus ex omnibus suis, talenta per singulos annos sexaginta. Domus autem eius in regionibus erat, quæ sub Archelai fuere potestate. Accipiunt sanè regis quoque consanguinei, quæcunque in testamento declarantur. Duabus autem filiabus eius uirginibus, præter illa quæ pater reliquerat, Cæsar etiam utriq; dona largitur uicenas quinas myriadas argenti signati, easq; cōiunxit Pheroræ filijs. Cuncta uerò, quæ illi fuerat dimissa, per filios Herodis distribuit: erant autem quingenta & mille talenta, pauca sibi sumens uascula, quæ non tam ei magnitudine uel pretio quam recordatione regis accepta constabat.

De Alexandro quodam simulante se Herodis filium, interemptum à patre, deprehensio. CAP. XVIII.

His igitur à Cesare dispositis iuuenis quidam, Iudæus quidem genere, sed apud Sidonios nutritus à quodam Romanorum libertino, qui eum in cognitionem Herodis induxerat, similitudine formæ pronocatus, qua uidebatur Alexandro consimilis, filio Herodis, qui fuerat interemptus (testificabantur quoque illi cuncti, quorum aspectibus occurrebat) ex hoc occasionem sibi met esse reputabat, quò regnum posset excipere, assumens secum adiutorem suæ gentis, hominem scientem cuncta quæ in palatio gererentur, et ingenio callidum ad magna negotia perturbata, eo sibi huius fictionis magisterium præbente. Dicebat ergo Alexandrum se esse Herodis filium, ex morte seruatum ab his, quibus eum ut perimerent, fuerat delegatus: occidentes quippe alios, per quos imaginem completa iustionis ostenderet, et expectatores fallerent, illum eiusque fratrem Aristobulum saluauisse. His igitur figmentis et ipse in superbiam extollitur, et alios quotquot occurrerent, erudiebat. Interea Cretam appulsus, Iudæorum omnibus, qui cum illo colloquia miscuere, persuasit. Vnde ille quoque pecuniarum abundantia cepit affluere, plurimis hinc inde donantibus. Præter hæc uenit ad Melum, ibique congregat meliora. Nam ei plures offerebantur pecunia, fide, quæ ex regio sanguine illum descendere iudicabant: et spe quòd posset paterni regni iura suscipere, uicemque præstantibus rependere. Ibat igitur Romam, plurimis in eius obsequium uenientibus, et Dicearchiam appulsus, ibidem quoque qui habitabant Iudæos similibus fallacijs illudere decipereque non desinit. Occurrebant nanque illi, ueluti regi, et alij quidam plurimi, maxime tamen illi, qui familiaritatem et amicitiam cum Herode possederant. Causa uero maxima deceptionis erat

erat hominibus, quòd illum casum cum uoluptate à reserentibus aduertebat. Ad hæc etiam accedebat fides ex formæ uultusque similitudine: etenim etiam qui plurimum fuerant cum Alexandro conuersati, nihilominus inducti fuerant ad credendum, illum non fuisse alterum, sed Alexandrum Herodis filium: ita ut etiam alijs nescientibus iurare præsumerent. Proinde ingredienti Romam, et fama sui cuncta replenti, in occursum egreditur Iudæorum plurima multitudo, instar miraculi, salutem eius factam diuinitus admirantes, et cum gaudio illum maiore suscipiunt: maxime propter maternum genus, quòd erat ualde clarissimum. Proinde cum ciuitatem intraret, per plateas et uicos in sella portabatur, cuncto regali cultu cõpositus ex opibus et quæstibus, quos per diuersa loca perceperat. Congregatur itaque ad eum maxima multitudo, uoces plurime, clamoresque cum fauore reddebatur, et omnia fiebant, quæ solent ad gaudia mentes hominum concitare, præsertim in tali euentu, ubi præter spem salutem illius factam esse mirabantur. Sed ubi Cesari nuntium illud allatum est, non quidem credebat, eò quòd sciret Herodem non facile posse in quibuslibet negotijs decipi, præsertim in illis, in quibus animum intenderet: tamen sperans potuisse contingere, Celadum quendam suum libertum, qui se pius fuerat cum illis infantulis collocutus, mittit ut uideret Alexandrum. Ille autem cum uidisset, nulla meliori discretionem usus est, quam usa fuerat multitudo. Verum Cæsar decipi omnino non potuit, quoniam erat quidem ille similis Alexandro, sed nõ ita, ut eos posset inducere, qui prudenter inspicere discernereque ualeret. Siquidem iste falsus Alexander, ex labore et opere ualde cõstabat attritus: in illum autem delicatudo ex delicijs, et fortitudo de frequenti exercitatione concurrerant: huic autem durius et crassius erat corpus. Intuens igitur mendacia, conspirantes iuxta

iuxta discipulum atq; doctorem, & cum fiducia uerba proferentes examinabat: rem etiam de Aristobulo cunctam perquirens, quid de illo quoque fuerit factum, & semetipsum obstupescere simulans, rogabat ob quā causam Aristobulus quoq; non uenisset, quod regnum etiam ipse dignitatemq; sibi deposset. Cumq; ille respondisset, in Cypro illum insula remansisse, marinis periculis simul fatigatum, & territum, ut si forte sibi aliquid accidisset, saltem ille saluaretur, ne omne genus Mariammes penitus interiret (talia enim eum doctor ille respondenda docuerat) Caesar semotum adolescentulum à ceteris abducens, Tibi, inquit, mercedis gratia salus à me præstabitur, si non tentaueris etiam me arte deceptionis inducere. Dic itaque mihi tu quis sis, & quis te ad talia confingenda perpulerit: maior quippe est tua ætate hæc adinuenta calliditas. Tunc ille (neq; enim ultra mentiri potuit in periculo constitutus) aperit Cesari omne figmentum, & quali modo, & à quo fuerit commentatum. Tunc Caesar falli quidem Alexandrum nequaquam contra quod promiserat fecit: uidens enim eum laboribus aptum, in ordine constituit numeroq; nauarum: illum uerò qui talia præsumenda persuasit, morte condemnat. Meliensibus autem eodemnatio sufficiens uisa est, ut quantoscūq; sumptus uel pecunias in falsum Alexandrū erogassent, irreparabiliter amisissent. Et circa falsum quidē Alexandrum res cum magna temeritate præsumptæ, finem huiusmodi perceperunt.

Archelai accusatio & relegatio.

CAPVT XIX.

Archelaus autem toparchiam suscipiens, mox ut Iudæam attigit Iozarum Boëthi de pontificatu remouit: exprobrans ei, quod cum seditiosis unā conuenerit. Eleazarum autem fratrem eius ad pontificatum surrogat. Aedificat etiam in Hierichunte aulam regiam, cum elegantiæ & decore mirabiliter mediet

meditatem quoque aquarum, quæ ad irrigationem agrorum influebant, tractu ductuq; constructo, diuertit in campum, qui ab ipso fuerat palmarum arboribus cōsitus. Vicum etiam ædificat, cui nomen Archelaidem constituit. Paternam quoq; legem transgrediens, Glaphyram Archelai quidem filiam, Alexandri uerò fratris coniugem, ex qua filios quoq; susceperat, sibi met accersit uxorem. Iudæis autem fas non erat, fratrum uxores accipere. Sed neq; Eleazarus in pontificatu diuturno tempore perseuerauit. Siquidem etiam super ipsum constituit Iesum Sæ filium. Interea decimo anno principatus Archelai, omnis nobilitas Iudæorum, primatesq; Samariæ, non ferentes crudelitatem eius, moresq; tyrannicos, apud Cesarem accusationem ei instituunt: maxime quia cognouerant eum Cesaris mandata transgressum. Nam ei præceperat, ut mansuete, clementerq; conuersaretur ad populum. Cesar igitur ut hæc aduertit, indignatione commotus, curatorem eiusdem Archelai rerum earum quæ Romæ fuerat (Archelaus etiam ipse dicebatur) aduocat: ceterum scribendum Archelao, indignum existimat: illum autē destinat, ut Archelaum celeriter exhiberet. Ille continuò sine ulla dilatione nauem ascendens, navigationem celeriter peragit, & in Iudæam uenit: Archelaumq; occupat cum amicis epulum celebrantem: mentem ei Cesaris aperit, atq; ut confestim egrederetur ciuitatem, compellit. Cesar uerò, ueniente Archelao, aliquibus accusatoribus astantibus, causam hinc inde cognoscit: sed ubi se parum expurgat Archelaus, in exilium retrudi præcipitur: in Vienna ciuitate Galliæ habitaculo contributo: pecunias uerò eius, rationibus iussit sociari fiscalibus. Sed antequam Romam uocatus fuisset Archelaus, somnium suis amicis tale recitauit: Vidisse se nanq; dicebat, spicas decem numero, plenas turgentescq; frumentis, uigoremq; integrum possidentes, quas uidebat à bubus comedi.

Sed hoc

Sed hoc uidens, magnis fluctibus eius animus fatigabatur: quibus dum sese citaretur, illi per diuersas contrariasq; opiniones, solutionesq; discinduntur. Tunc Simon, uir Essenus, ueniens, mutationem rerum illo somnio significari dicebat Archelao, non sanè in rebus secundis aut commodis prouenturã. Boues nanque labores, & miseriam significare firmabat, eò quòd soleat illud genus animalium laboribus affligi & conterri: mutationem autem rerum illo somnio demonstrari dicebat, quòd terra bouum laboribus & operibus exarata in seipsa permanere penitus non sinatur: per spicas autem decem, per iocũ decem annorum terminari manifesta bat. Vnam quippe futuram astatem, & tempus suppleri asseuerabat Archelao, quo de principatu suæ potestatis exiret. Et ille quidem hoc modo somnium illud exposuit. Quinto uerò die, postquam illud somnium Archelao fuerat demonstratum, euocator eius Archelauus procurator suus, in Iudæam uenit à Cæsare destinatus, Similiter & Glaphyra uxori eius, & regis Archelai filia prouenit. Quæ primo, sicut supra ostendimus, Alexandro in coniugium sociata constabat, Herodis quidem filio, sed fratri Archelai. Postea uerò quàm idem Alexander à patre fuerat interceptus, Iuba Maurorum regi coniungitur. Quo defuncto, item illam uiduam in Cappadocia à patre Archelauus in coniugium suscepit, Mariam excludens, quæ sibi fuerat coniugata. Tãtus siquidem illum Glaphyræ amoris arder incenderat. Cum uerò iuncta esset Archelao, tale somnium ipsa quoq; conuictetur. Videbat quasi Alexandrum sibi astantem, & se quidem illi adgaudere, eumq; libenter & alacriter amplexari: illum uerò exprobrationes ei protinus imputare, dicentem: O Glaphyra, nempe uel nunc confirmas prouerbum, quo dicitur, Fidem mulieribus non habendam. Non ne mihi iure iurando constricta es, & iugali foedere uirgo sociata? Postquã filios

filios quoq; suscepimus, amores nostros oblita es, secundarum cupidine nuptiarum: sed neque hoc tibi sufficere iudicasti, quin etiam cum tertio sponso concumbere presumpstisti: & sine pudore domum nostram ingrediens, thorum gentilem polluisti, cum Archelao ius conjugale consocians, ut illum uirum haberes, quem meum fratrem esse constaret. Verum ego nunquam tui penitus obliuiscar: neq; beneuolentia, qua semper circa te detentus sum, carebo. Liberabo sanè te uniuersis opprobrijs, meam, sicuti fuisti, firmam stabilemq; perficiens. Quæ cum illi familiaribus mulieribus retulisset, post paucos dies uita defungitur. Hæc ergo haud sanè importuna huic nostro operi ratus inserui: primum quidem, quia ea sunt, quæ circa ipsos reges cõtigisse noscuntur: deinde, ut exemplo uera probentur dicere illi à quibus immortalitas disputatur animarum: ac etiam, ut appareat diuina prouidentia rerum humanarum cuncta disponi, ne incredulitate huiusmodi rerum, homines ledantur in moribus. Enim uero qui hæc crediderit, nullo modo prohibebitur per dies singulos ad uirtutis augmenta procedere. Archelai uerò regio tributaria facta, Syria dispensationi coniungitur. Interea Cyrenius, uir consularis, à Cæsare destinatur, censum in Syria dispositurus, & domum Archelai redditurus.

FLAVII IOSE,

PHI ANTIQVITA-
tis Iudaice liber decimus octauus.

De descriptione Syriæ per Cyrenium tempore natiuitatis Christi. CAPVT I.

CYRENIVS autem, unus de his qui semper in consultatione cōgregabantur, uir per omnium magisteriorum & principatum officia celebratus, per cunctas administrationes ad consulatus culmen ascendens, & in cunctis alijs dignitatibus clarus, cum paucis uenit ad Syriam, censor gentis à Cesare destinatus, & approbator uniuscuiusq; sententiæ. Mittitur etiam cum eo Coponius, duetor totius equestris agminis, potestatemq; Iudeorum omnium gerens. Venit etiã Cyrenius in Iudæam (nam dispensationi Syriæ fuerat adunata) uniuersorū depretiaturus substantias, & Archelai redditurus pecunias. Porro Iudæi licet in ipsis initijs descriptionis nomen dirum haberent, subiiciuntur tamen, ne amplius resisterent, persuadente illis pontifice Iozaro: Boethi nanque erat iste filius, & illi quidem euicti ratione pontificis depretiari suas permisere substantias, nihil amplius hæsitantes. Sed Iudas Gaulonites, homo ex ciuitate, cui nomen erat Gamala, Saddochum Phariseum sibi coniungens, recessionem facere festinabat, depretiationemq; & censum nihil aliud esse dicebant, quam integram seruitutem. Proinde ad defendendam suam libertatem, totam plebem diuersis exhortationibus incitabant: omnem quoque illis cooperaturam esse creaturam, si pro bono libertatis honorem suum & gloriam magnanimitate tuerentur: sed etiam Deum non aliter illis auxiliatorem fore, nisi talibus consilijs ad agendum procederent.

rent. His ita dictis, amplius eorum animus concitatur, ut etiam homicidijs nullo modo parcere: quoniam cum magna uoluptate, quicquid ab illis dicebatur, hauriebant: atque hoc modo in magnum malum seditio illorum & audacia prorumpbat: nihilq; fuit malorum, quod per illos non pullulauerit uiros, & supra quàm dici potest, illa gens continuationibus est repleta bellorum: & clades inter eos & latrocinia, depraedationesq; gerebantur, obtentu quidem utilitatis defensionisq; communis, re uera autem propriorum lucrorū gratia tota seditio gerebatur. Multæ itaq; cedes ciuium sociorumq; perpetrantur: postremò in inuicem conuertuntur, non secus quàm contra hostes insensius agerent bellum. Itaq; quotidie depraedationes, captiuitates, cedes ubiq; concurrebant: ita ut etiam templum Dei ignibus cremaretur. Tantum ualuit nouitas, & institutionum mutatio paternarum. Siquidem iste Iudas & Saddocus quartam philosophiã nouiter introduxerant: cuius amatorum copiam conquirentes, seditionibus ac tumultibus replere rempublicam. Sed etiam malorum futurorum radices pessimas plantauere, per insolentiam inconsectæ philosophiæ: de qua uolo pauca differere.

De quatuor hæresibus apud Iudeos.

CAP. II.

Iudeis igitur philosophiæ tres erant, iam inde ab initio institutis patrijs derelictæ, Essenorum, Sadducæorum, & tertia qua philosophabantur, qui dicebantur Pharisei. Et tanquàm de eis explanauerim in secundo libro Iudaici belli, tamen etiam nunc cōmemorationis gratia breuiter attingam. Pharisei enim quotidianam cōuersationem exiguam habent, & prorsus abiectam, nihil mollitudini aut delicatitudini penitus indulgentes: sed quæcunq; iudicio rationis oportere compta sunt, illa sequuntur: præpositis nullo modo reluctantur:

B B

maiores

maiores natu competenti honore uenerantur, ita ut nec contrarium quiddam alicui aliquando respondeant: fato geri omnia credunt: sed neq; liberum arbitrium hominis auferunt: iudicium Dei futurum esse sentiunt, illic cunctos homines propria merita recepturos, tam eos quidem qui secundum uirtutem uixerint, quam illos qui nequitia deprauati sunt. Animas autem immortales dicunt. Sed etiam in inferno congrua unicuique habitacula, pro merito uel uirtutis uel iniquitatis attribui, sicut unicuique uiuenti gerebatur studium: et alias quidem animas aeternis retrudi carceribus, alias autem facultatem reuoluiscenti percipere: et ob haec populis quidem sunt acceptabiles, credibilesq;. Quantaecumq; item ad culturam diuinitatis pertinent, orationum celebrationes, templorum constitutiones, expositionibus suis facienda esse praedicant. Nam tantum uirtutibus eorum prelatum est testimonium, ut ad eos plurime ciuitates, et maxima multitudo cum studio grandi confluerent, opinione adducti, qua meliores caeteris existimantur. Sadducaei autem animas mortales existimant, simulq; cum corporibus interire. Nullas uero alias obseruationes praeter legem custodiunt: aduersus doctores autem philosophiae suae certare, et reniti, gloriosum annumerant. Sed ad paucos admodum doctrina eorum peruenit, et modus exercitationis. Primites autem apud eos dignitatibus honoribusq; celebrantur. Esseni autem ad Deum cuncta redigunt: immortalem animam dicunt: iniustitiam autem rem pretiosam, pro qua etiam usq; ad mortem pugnandum esse praedicant: in templo autem anathemata proponenda prohibent: sacrificia uel hostias cum populo non celebrant, quod se plurimum ab eis putant manditia uel sanctitate differre: et merito se a communi congregatione discernunt, remotim sacrificia facientes: cultu uero morum atque conuersationis optimi: ad colendam terram et

ram et exercendam omni studio intenti. Illud etiam habent dignum et ualde mirabile, quod in alijs non inuenias gentibus tam Graecorum quam etiam Barbarorum, quod omnes illis opes in medio sunt, et ab eis omnia communia possidentur: nihil amplius inter eos ditior fruitur, nihil pauperior defraudatur, ac si nihil omnino possideat. Et illi quidem hoc modo sese gerunt. Sunt autem super quatuor millia hominum numero. Vxores non ducunt, neque seruos habere festinant: aliud quippe iniquitatis, aliud seditionis opportunitate existimant. Isti ergo semotim apud semetipsos adiuuunt, mutua sibi uicissitudines ministrantes: susceptores autem reddituum promouent, curatoresq; constituunt, qui cuncta quae terra profert, in usus necessarios administrant. Sacerdotes autem optimos uiros eligunt: cibus illis simplex est, habitus insumptuosus et nudus. Quartae ergo philosophiae Iudas princeps extitit, cuius fecimus mentionem. Huius sequaces in uestitu, in habitu, caeterisq; alijs, phariseis consentiunt: circa libertate uero immobilē retinent atq; immutabilem sententiam. Nam huius rei cupido magna eorum mentibus est infixā. Solam enim principem et dominum dicunt Deum omnium. mortis etenim multas et uarias species sustinere pro nihilo pendunt: uel cognatorum supplicia, uel amicorum amissiones omnino contemnunt, dummodo nullum hominem dominum dicere compellantur. Nonnulli nanque uiderunt, qualiter sepius aliqui eorum in supplicijs immutabiles permanserunt. Vnde plurimi quoque illius gentis hoc stultitiae morbo insanabiliter aegrotarunt: Gesio Floro principatum huius uanitatis obtinente. Nam ex hac quoque superbia ad seditiones excitandas Romanis, recedendiq; ab eis, et ipse praecipitatus est, et alios praecipites dedit. Et philosophiae quidem genera, haec atque huiusmodi sunt apud Iudaeos.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

De ciuitatibus ædificatis tempore Cyrenii, & pollutione
templi. CAPVT III.

Interea Cyrenius opibus restitutus Archelai, descriptioneque perfecta, quæ facta est tricesimo septimo anno, postquam Antonius Aeciaco bello fuerat à Cesare superatus: Iozaram quoque pontificem, seditionem à multitudine passus, sacerdotali deposuit officio, Ananum in pontificatu substituens Herodes autem & Philippus tetrarchiam suam eorum unusquisque suscipiens, Herodes Sephorim muro circumdedit, ad instar & similitudinem Galilææ, quam Autocratorida appellat. Aliam autem Betharata. Ciuitas autem ipsa est, quam muro circumseprens, Iuliam ex nomine Iuliæ uxoris Cesaris nominat. Philippus autem Paneadem, quæ est circa fontem Iordanis fluminis construens, Cesarem nuncupauit. Tum etiam Bethsaidam proximam stagno Genesaræ ædificat, & dignitatem ei ciuitatis attribuit, habitatorumque multitudinereplet, aliarumque necessariatium copia rerum refertam facit, & Iuliam cognominem Cesaris filie uocat. Coponio autem Iudeam illo tempore gubernante, quem supra docuimus cum Cyrenio destinatum, huiusmodi factum in Iudæa prouenit. Azymorum dies agebantur, quam festiuitate Pascha uocamus, in qua mos erat ex media nocte portas templi à sacerdotibus aperiri. Et tunc itaque apertis portis, uiri quidam Samaritæ occulte in Hierosolymam uenientes, per templi cunctas porticus, & per totum sanum ossa iaciunt mortuorum. Et ex illo cepit in templo custodia maior à sacerdotibus exerceri.

De morte Cesaris, & Parthorum imperatoris, de Artabano Pilatoque. CAPVT IIII.

Coponius autem non post multum temporis Romam reuertitur, cui successor regendæ prouinciæ Marcus efficitur, sub quo etiam Salome Herodis regis soror uita defungitur,

IUDAICARVM LIB. XVIII.

359

gitur, Iuliæ Cesaris uxori derelinquens Iamnam, & omnem suam toparchiam: & in campo Phaselidem & Archelaidem constitutam, quæ etiam plurimis consistit euer palmetis, quorum fructus optimus & ualde præcipuus. Sed huic quoque succedit Annius Rufus, sub quo etiam Cesar moritur Romano- rum secundus imperator, septem & quinquaginta annos in imperio adiuuens, menses sex, dies aliquantulum super duos: ex quibus quatuordecim annis simul cum eo Antonius Reipub. gubernacula rexerat. Viuens itaque annos septuaginta septem, uita decessit. Huic succedit in principatu Tyberius Nero uxoris eius Iuliæ filius, qui fuit Romanis tertius imperator: sub quo quintus Iudeorum rector Valerius Gratus efficitur, Anniij Rufi successor. Is Ananum remouens sacerdotio, Ismaelum filium Iabi pontificem designauit. Sed & hunc non multo post abiiciens, Eleazarum Annæ pontificis filium, sacerdotio surrogauit. Post annum uero etiam hunc arceat officio, & Simoni cuidam Camiti filio, ministerium pontificatus attribuit. Sed non amplius & ipse quam unius anni spatio eodem perfunctus officio, Iosephum cui Caiaphas nomen fuit, habuit ordine successorem. Et Gratus quidem talia gerens, Romam reuertitur, postquam undecim annos in Iudæa cõpleuerat. Huic successor Pontius Pilatus effectus est. Herodes autem tetrarcha ad magnam amicitiam Tyberij perueniens, ædificat ciuitatem, quam ex eius cognomento Tiberiadem denominat, manibus eam firmis fortibusque circumdans, in regione Galilææ iuxta stagnum Genesar, unde aquæ calidæ non longè distabant in uico, cuius nomen erat Ammaus. In hanc igitur confines plurimum confluxere, atque etiam ex tota Galilæa non parua multitudo concurrat. Ex omni quoque regione, quæ sub illo fuerat constituta, ab eo coacti conueniunt, ut ibidem commanerent. Multi etiã ex nobilitate illuc habitandi gratia transferuntur.

BB 3 Suscepit

Suscipit etiam quotquot hinc inde ueniebant inopes & egenos, plerosque etiam quos liberos non esse constaret, quibus tamen securitatem libertatis attribuit, & beneficia plura contulit, ut hoc inuitamento nolent ex illa ciuitate discedere. Priuatis etiam domos ex proprijs opibus fabricabat, agros largiebatur, ut his omnibus stabiles habitatores efficeret: maxime autem ex paterna lege transcribens, in qua significatur, ut habitatio septem dierum ciuem loci perficiat. In illis diebus moritur etiam Phraates Parthorum imperator insidijs illi à Phraate filio preparatis, secundum hunc modum: Phraates imperator postquam legitimos filios habuit, asciiuit sibi Italici generis concubinam, cui nomen erat Thermusa. à Cesare Iulio cum alijs muneribus hec ei fuerat condonata. & primum quidem ea, sicut dixi, pro concubina utebatur, captus mira pulchritudine mulieris. Proecedente uero tempore, filioq; ex ea Phraate suscepto, coniugem eam legitimam designauit: quam honorabiliter tractabat in omnibus, quicquid etiam ei diceret obediebat. Itaque festinans, ut Parthorum principatus filio suo contingeret, quod uidebat aliter fieri non posse, nisi exinde legitimos filios aliquibus argumentis excluderet: persuadet imperatori, ut illos Romanam obsides destinaret. Proinde illi (non enim facile fuit Phraati, dispositionibus Thermuse resistere) Romanam à patre mittuntur, & solus in regno Phraates filius enuritur. Sed postquam adoleuit, graue reputans ac molestum, ut principatum patre tribuente susciperet, insidias preparat patri, cooperante sibi etiam matre. Nam sermo quoque ferebatur, quod ei concubitu misceretur. Itaque pro utroque facinore genti factus est exosus, tam patricidio quam amore matris infans: & seditionibus excitatis, ante quam amplior fieret, ex regni potestate depulsus emoritur. Concordantes itaque in unum

unum Parthorum fortissimi, cernentesq; sine principe se non ualere consistere, cœperunt inspicere quisnam illis ex genere Arsacidarum fieret imperator: nam aliunde fieri non licebat: unde quoque usque in hodiernum diem pollutum dicunt, & iniuriatum ex semine mulieris Italicae illud imperium. Herodem itaque per legatos asciscunt. Sed postquam iste quoque suscepit imperium, cœpit inuidiosus esse multitudini, atque suspectus, propter immensam crudelitatem: erat quippe ferus, & omnibus modis inmitis. Hunc ergo congregati simul extinguunt. Plerique autem dicebant, quod cum in sacrificijs inter altaria peremerunt: nam eis moris erat in diuinis celebrationibus cultros portare. Apud plurimos tamen opinio illa est, quod dum uenatum pergit, occisus est. Legationem itaque Romanam mittunt, unum ex obsidibus ad imperium postulantes: & mittitur illis Vonones, ceteris suis fratribus antelatus: quod iudicabatur fortunam suam, potestatemq; non insolenter aut nimie tractaturus. Sed barbara multitudo celerissima cœuersio suboritur. Siquidem sunt etiam natura mutabiles. Mansuetudinem itaq; eius cœperunt cœtemnere: indignum putantes, ut seruo subicerentur alieno. Nam obsidatum seruitutem esse definiebant: neq; enim iure belli datum: sed quod peius putabant, in pace ad iniuriam sue gentis & regni alienigenis esse contraditum. His ergo querelis gens uniuersa commota, illum proturbat imperio, confestimq; Artabanum euocant Medorum regem, ab Arsacidarum genere descendentem. Persuasus itaque Artabanus, uenit cum omni militia. Cui Vonones occurrit: & multitudine congregata Parthorum, cum eo bello congregatur. Artabanus autem uictus, confugit ad montes Medie: & non post multum tempus congregans etiam ipse magnas turmas exercitus, cum Vonone confugit: & uictus Vonones, cum paucis ad Seleuciam fugit equitatu.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

equitatu. Artabanus autem fufum Parthorum exercitum infe-
quens, magnam stragem operatus est. Tunc Barbaris grandi
metu compressis, ad Ctesiphontem cum magna multitudine
pergit. Illo itaque Parthis imperante, Vonones in Armeniam
uenit: & primo quidem in illa regione coepit imperare, de-
inde uero ad Romanos legationem mittit. Sed ubi Tiberius
petitionem eius abnuuit, ille recta ad Parthos conuertitur, &
bellum Artabano denuntiat, quandoquidem nulla illi recupe-
randi regni machinatio succurrebat. Ceterum Armenij, qui
circa Nisatem habitabant, Artabano fere sociati: a quibus
detentus Vonones, Syllano Syriae rectori contraditur. Ille au-
tem ex uerecundia, quoniam cum Rome nouerat, custodiuit,
honorificeq; tractauit. Armeniam autem Artabanus Herodi
uni suorum filioru tradidit. Ea tempestate moritur etiam Co-
magene rex Antiochus, & plebs aduersus nobilitatem scindit
tur, & mittit utraq; pars legationem Romam: nobilitas qui-
dem statum Reipub. habitumq; mutare desiderans, ut prefi-
dali dispensatione regeretur: multitudo uero regnum habere
proprio more cupiebat. Senatus autem utraque legatione su-
scipta, ex decreto Germanicum mittit, cuncta Syriae negotia
correcturum, agente fortuna, quo facilius interiret. Nam ue-
niens in partes Orientis, & in melius cuncta disponens, a Pi-
sone ueneno perimitur, sicut iam in alijs indicatum est.

De Iudeorum caede a Pilato commissa.

CAP. V.

Pilatus autem Iudae rector, exercitum de Caesarea secum
assumens, tendit ad Hierosolymam, ut leges solueret Iu-
deorum. Nam secum statuas Caesaris, quae in signis militari-
bus inerant, intronittit. Imagines autem, aut aliquid huiusmo-
di facere, lex nostra prohibet: & propter hoc ante illum o-
mnes Iudae rectores, sine signis ingrediebantur moenia ciui-
tatis. Primus autem Pilatus ignorantibus populis introgressus,
signa

IUDAICARVM LIB. XVIII.

393

signa quae secum apportabat, in ciuitate constituit. Illi uero
mox ut rem cognouere, congregati ueniunt Caesarem, diebus
plurimis supplicantes, ut imagines de Hierosolymis auferren-
tur. Pilato uero abnuente, quod iniuriam Caesari facere, si fie-
ret, existimabat, Iudaei nullo modo discedunt. Tunc ille occulte
in insidijs armatos milites collocat. Cumq; pro tribunali se-
disset, quod ei fuerat ornatum in stadio (nam cum locum insi-
dijs, quas praeparauerat, aptum esse perspexerat) Iudaeiq; ite-
rum supplicarent, signo dato milites processere, Iudaeiq; un-
diq; circumdatis, coepit Pilatus mortem comminari, nisi quie-
uissent. At illi mortem se potius electuros, quam constitutio-
nes legis suae transgressum ire firmabant. Tunc Pilatus admi-
rans fortitudinem Iudaeorum in conseruandis legibus suis, coe-
stim imagines de Hierosolymis auferri praecipit, Caesaremq;
perduci. Voluit etiam ex opibus templi aquaeductum per gen-
tem in Hierosolymam fabricare, suscipiens initium torrentis,
qui stadiorum duorum intervallo distabat. Sed Iudaei non li-
benter accipiunt: & circa eos qui operabantur multa millia
hominum congregata, clamabant, ut ab illo opere cessaretur.
Pleriq; etiam maledictiombus utebantur, contumelias quoq;
iactantes, sicut uulgaris solet multitudo. Ille uero milites a
dorso Iudaeos circumuenire praecipiens, iubeat, ut decede-
rent. Illis autem ad contumelias, iniuriasq; conuersis, dato si-
gno militibus, iussit, ut Iudaeos innaderent. Milites porro am-
pliora quam iussi erant perpetrantes, multitudinem magna
caede prosternunt. Plures igitur ibi deficiunt, plerique autem
sauciati discedunt. Itaq; hoc modo seditio illa terminatur.

De domino Iesu Christo.

CAP. VI.

Fuit autem eisdem temporibus Iesus, sapiens uir, si tamen
uirum cum nonnare fas est. Erat enim mirabilium ope-
rum effector: & doctor hominum eorum, qui libeter quae ue-
ra sunt,

BB 3 ra sunt,

ra sunt, audiunt. Et multos quidem Iudeorum, multos etiam ex gentibus sibi adiunxit. Christus hic erat. Hunc accusatione primorum nostræ gentis uirorum, cum Pilatus in crucem agendum esse decreuisset, non deseruerunt hi, qui ab initio eum dilexerunt. Apparuit enim eis tertia die iterum uiuus: secundum quod diuinitus inspirati propheta, uel hæc uel alia de eo innumera miracula futura esse prædixerant. Sed & in hodiernum, Christianorum, qui ab ipso nuncupati sunt, & nomen perseuerat, & genus.

De stupro nobilis Paulinæ in templo Isis Romæ: deq;
Iudeorū turbatione Romæ, & in Iudæa per Pilatum.

CAPVT VII.

Eisdem temporibus alia Iudeos seuiora perturbant. Nam etiam in templo Isis, quod Romæ fuerat constitutum, factum quoddam turpitudine plenum, opprobriūq; contigit, quod primum explanabo: tum demum ad illa que apud Iudeos euenere transibo. Paulina quædam mulier erat Romæ, maiorum dignitate præclara studio castitatis intenta, honestatis opinione perspicua. Erat etiam opum magnitudine locuples, & uultus pulchritudine decora: ætate autem quando maximè mulieres pudicitia decorantur. Hæc nupta erat Saturnino, etiam ipsi genere, opibus, ceteroq; cultu consimili. Huius itaque amore detinetur iuuenis quidam, nomine Mundus, ex numero equestri, sed in gradu iam emerito constitutus, & dignitate magna sublimis, idoneus etiam ad munera largienda, sumptusq; faciendos. Nam memoratæ quoq; mulieri maiora dona promiserat, quæ illa contemnente maximo fuerat amore succensus, ut etiam uiginti myriadas drachmarum Atticarum se daturum pro uno concubitu sponduisset: sed neq; sic illa deflexa est. Tam ille nimiam infelicitatem morbi sustinens: siquidem neq; cibum ualebat accipere, morti se addixe-

rat:

rat: hoc unum sibi iudicans tanti mali fore remedium. Et ille quidem tale decretum animo infizgens, per dies singulos hoc agebat, ut celeri morte raperetur. Erat autem eidem Mundo liberta quædam ex parentibus, nomine Ida, omnium malorum & iniquitatum coagulū. Quæ grauitè ferens, quod ille iuuenis se damnaret in mortē (nam clarebat omnino periturus) accedens crexit eum: & cœpit eum eo talia fabulari, quæ animum eius bonæ spei facerent. Promittebat se nanq; acturam apud Paulinam, ut quinq; myriadas accipiens, concederet iuueni, quod uolebat. His itaq; dictis iuuenē de morte reuocans, sumpsit ab eo pecuniæ quantum placuerat: sed nō eadem uia Paulinam aggreditur, qua fuerat antè tentata: cernens animum mulieris nullo modo capi pecunijs. Sciens uerò quod admodum esset illa cultura Isis occupata, tale aliquid machinatur: Accedit ad quosdā ex templo Isis sacerdotes, quibus interpositione iurisiurandi fidem seruare persuasit, dans etiam in præsentem duas myriadas & dimidiam: promittens etiam aliud tantum, si quod uellet, habuisset effectum. Tunc causam aperit, amorem iuuenis indicat: orat, ut & mulierem quibus possent modis, induceret. Illi autem pecuniarum cupidine capti, promittunt quicquid imperaret, protinus impleturos: præsertim autem ipse maximus sacerdotum, ut Paulinam cōueniret, ac suis uerbis impelleret, pollicetur. Finxit itaq; se ex Aegypto uenisse, ab Anubi destinatum, quod is grandi circa Paulinam amore teneretur: eumq; Deum sibi iussisse, ut Romā ueniret, mulieriq; præcepta numinis apportaret. Libèter illa & exoptabiliter suscipit, atq; ad amicum gloriādo denūtiat, quod ab Anubi tali merito digna iudicetur. Hoc etiam indicat & marito, quod ab ea thorum & coenam Anubis concupiscat. Ille autem gratè concessit, pudicitiam coniugis non ignorans. Illa igitur pergit ad templū: & cum coenasset, tempusq; quiescendi

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

scendi uenisset, uniuersæ ianue à sacerdote clauduntur, cuncta quoq; lumina subtrahuntur: Mundus autem intrò latebat occultus. Qui postquam silentium factum est, ad mulierem decue nit. Illa autem existimans Deum esse, reuerenter accipit: atq; ira cum ea Mundus pernoctans, circa uiciniam lucis abscesit. Illa autem mane factò confurgens, atque ad suum uirum ueniens, aduentum ad se numinis enarrauit. Simuliter etiã loquitur ad amicos, magnam sibi ex hoc glorificationem reputans prouenisse: & quia uerba quoq; ad illam fecisset Anubis, indicabat. Sed ex audientibus alij non credebant, naturam inspicientes rei, alij autem credebant: quidam uerò admiraculum duebant, pudicitiam attendentes, dignitatem referentes. Tertia uerò die postquam factū est, occurrens ei Mundus: O Paulina, inquit, saluasti mihi uiginti myriadas, quas potuisses familiaribus tuis rebus adijcere, nunc autem nec meis postulatio nibus defuisti, & damnificatione liberaasti. Nam in templo tota nox à te cum Mundo peracta est: nec mei nominis interest uoluptate percepta. Nihil enim ad perficiendum negotium obsuit, quòd Anubis uocitatus sum. Et ille quidem talia locutus abscesit. Illa uerò in mentem suam rediens, tunc primum illud facinus intellexit: & scisis protinus uesimentis, ad uirum accurrit, fictionemq; aperuit tam magni facinoris, & precata, ne suam iniuriam negligeret. At ille imperatori cuncta denuntiat. Tunc Tiberius diligèter causam examinans, uniuersum sacerdotum scelus inuenit: & ipsos quidem cum Ida, quæ causa totius iniquitatis extiterat, adegit in cruces: templum autem ipsum funditus euerit, statumq; Isis in Tybrim fluuium iactari præcepit: Mundum autem exilio condemnauit, dignum cum maiore pœna non iudicans, quòd amoris uehementia deliquisset. Et ea quidem quæ in templo Isis prouenire, tali sine conclusa sunt. Nunc ad rem redeo, ut explicem, quæ

IVDAICARVM LIB. XVIII. 397

quæ Iudæis Rome eodem tempore contigerunt, sicut etiam ante perstrinxi. Erat quidam uir genere Iudæus, de sua patria profugus: accusabatur autem de legalium transgressione præceptorum, unde apud suos quoq; reus habebatur, & malignus in omnibus. Is per multos dies legem se Mosi exponere simulabat: & tres uiros in omnibus similes sibi consocians, seducunt Fuluiam quandam, unam de coetu nobilium, ut legi Iudæicæ animum suum dederet. Cui persuadent, ut ostri & auri plurimum in Hierosolymam mitteret, templi ornatum profuturum. Quod illi sumentes, proprijs usibus assumpserunt, propter quod etiam argumentis, & fallacijs antea cuncta peregerant. Tunc Tyberius (nam ei totum negotium Saturninus insinuat, uir Fuluiæ pariter amicus & tutor) iubet Roma cunctos Iudæos excedere. Consules autè quatuor milia ex Iudæis militantes mittunt in Sardorum insulam: plurimos autem militare nolentes, propter legis paternæ custodiã, affecere tormentis: atque hoc modo propter nequitiam quatuor hominum, uniuersa ex urbe multitudo pellitur. Sed neq; Samaræorum gens turbarum fuit expers, uel à tumultibus aliena. Hos enim peruertit uir quidam, mentiri pro nihilo ducens, Caphedon nomine, qui omnem plebem suasionibus artificiosis induxerat, ut in montem Garix in omnes accurrerent, quòd eum sanctum, ac uenerabilem haberent. Pollicebatur enim se ascendentibus ostensurum uniuersa uasa, quæ ibidem à Mose fuissent obruta. At illi persuasi uerbis illius armantur, & considunt in quodam uico, cuius nomen Tirathua: atque hinc inde plurimos cõgregabant, ut cum maxima multitudine montem ascenderent. Sed hos in ipso ascensu Pilatus occupat, omnem equitatum præcedere iubens, & peditum uelocissimos: atq; ibi circa memoratum uicum pugna committitur, & alios obruncant, pleròq; in fugam uertunt, maximã partem

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

tem capiunt: quorum seditionis principes, uel eos qui in fugiendo plurimum ualuerant, Pilatus interfecit. Sed ex Samaræorum gente turbata, cuncti priores ad Vitellium ueniunt, qui per id tempus gerebat Syriæ principatum, atq; apud Pilatum accusant, quòd iniuste tantos occiderit. Non enim à Romanis discedendo, sed iniuriam Pilati declinãdo, in Tirathua congregatos esse profitebantur. Tunc Vitellius Marcelum, unum ex suis amicis, qui curaret in Iudæa, constituit: Pilatum autem Romam pergere, ut de his quibus à Iudæis accusabatur, se in iudicio Casaris expurgaret. Tunc Pilatus, postquam in Iudæa decimum compleuit annum, pergit Romam, Vitellij iussione compulsus: non enim posse eius dispositionibus reluctari. Sed antè quàm Pilatus Romam ueniret, Tiberius ex humanis rebus abscessit.

Vitellij gesta circa Caipham pontificem, & de bello Parthorum.

CAP. VIII.

Vitellius autem ueniens in Iudæam, ascendit Hierosolyman: & erat forte tunc festiuitas à maioribus instituta, quæ pascha uocatur. Vitellius itaq; magnificus, ac magnificus extitit in populos: nam & uenaliū rerum pretia leuauit, & in alijs plurimis circa eos liberalis apparuit: sed etiam stolam pontificis, uniuersumq; eius cultum atq; ornatum, in templo haberi permisit, & sub pontificum potestate seruari, secundum institutionem moris antiqui. Nam antè quàm Vitellius uenisset, in Antonia seruabatur. Arx enim huiusmodi nomine censebatur. Ut autem ibidem seruaretur, talis extiterat causa. Pontificum quidam Hyrcanus nomine, unus ex multis (Nam plures hoc uocabulo fuerant nuncupati) prius in loco templi uicino tabernaculum construxerat, & ibi ex maxima parte degebat, ubi etiam stolam pontificalem habuit. Nam custos eius existerat, eò quòd eam soli licebat induere, quando intrab

IYDAICARVM LIB. XVIII.

399

intrabat templum. Ceterum quando in ciuitatem exibat, priuatis indumentis utebatur. Hanc itaq; consuetudinem & ipse & filij eius multo tempore conseruabant. Sed postquam Herodes accessit in regnum, illud tabernaculum opportuno loco sibi situm existimans, opulentiùs construit: & Antonia ex nomine Antonij, quod ei amicus erat, appellat: sed etiam stolam sicut eam ibi reperit, ita etiam præcepit custodiri, existimans ex hoc nihil seditionis aduersus se populum commoturum. Simuliter etiam fecit Archelaus filius eius, postquam Herodi successit in regnum. Et deinde Archelaus excluso, à Romanis seruabatur stola pontificis in illo tabernaculo ex lapidibus fabricato: sub sigillo sanè pontificum, & gazophylacis habebatur, à quo & cetera templi ornamenta & candelabrum quoq; seruabatur, quòd tantum per dies festos ad usum pontificum tradebatur. Transacta uerò festiuitate, iterum in loco proprio reponenda reddebatur: & per tres utiq; festiuitates singulis quibusq; annis, & per ieiunia dabatur, atq; reddebatur. Vitellius autem tunc secundum morem antiquum stolam illam pontificum potestati contulit: neq; permisit, ut quando usui opus esset, à gazophylace peteretur. Hoc itaq; beneficium Iudæis indulgens, pontificem Iosephum cognomèto Caiapham, sacerdotali remouit officio, cui Ionathan filium Annæ in pontificale ministerium subrogauit. Quæ cum egisset, iter confestim, quod in Antiochiam ducit, ingreditur. Mittit etiam Tiberius ad Vitellium literas, iubens ei, ut amicitiam cum Artabano Parthorum imperatore conficeret. Terrebat enim eum, quòd inimicus exaret, & Armeniam inuasisset, ne forte amplius eius concepta progredieretur audacia: monetq; ut non aliter eius amicitie crederetur, nisi suos filios obsides præbuisset. Hæc itaq; ad Vitellium scribente Tiberio, ille magnè nunciis persuadet Iberorum, & Albanorum regi, ut cum Ar

tabano

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

tabano sine ulla dilatione pugnarent. At illi à pugna quidem abstinerent, uerum Scythas, concessio eis transitu, aperientes Caspias pylas, in Artabani regiones immittunt, atq; ita deuastatur Armenia, omnisq; terra Parthorum hostibus impletur & cladibus. Nam primi eorum passim ubiq; perimuntur, turbis & luctu cuncta complētur. Filius etiam ipsius imperatoris in ea pugna perimitur, cum exercitu numeroso. Nā multæ myriades ibi defecere Parthorum: ipsūq; Arthabanū, per munera Vitellius corruptis amicis eius & consanguineis, penè perdidit. Sed cum dolos intelligeret Artabanus, seq; circumuentum irremediabiliter agnouisset (nam erant & plures & primi, à quibus insidie parabantur) cum paucis fidelibus ad superiores satrapias abscessit, atq; ita se insidiantiu dolis eripuit. Postea uerò magnam manum Dacorum, suorumq; congregans, & superans, suum tutatus est principatum. Hæc igitur Tiberius audiens, iussit postea cum Artabano amicitiam fieri: quòd etiam ille libenter amplectitur. Hoc autem quando gerebatur, circa Euphraten fluium erant Artabanus, & Vitellius, atque ibidem paucis de se uere colloquuntur, in medio sibi ponte fluminis occurrentes, paucos secum uterq;, qui sibi munimēto forent, adducens. Ibi postquam de pace locuti sunt, Herodes eis tetrarcha conuulium in loco medio præparat, tabernaculum ex uelamentis pretiosis exornans. Tunc Artabanus dat obsidem Tyberio Darium filium suum, cum quo etiā munera magna, multaq; trāsmittit. In quibus etiam hominem magnitudine septem cubitorum, genere Iudæum, nomine Lazarum, misit: qui propter corporis uastitatem Gigas uocabatur. His itaq; peractis, Vitellius ad Antiochiā, Artabanus autem in Babyloniam reuertitur. Herodes autem uolens semetipsum Casari tali nuntio commendare, literas per huiusmodi destinat portitores, in quibus intimat pacē factam, obsidemq; suscept

IYDAICARVM LIB. XVIII. 408

susceptum, postremò cuncta denuntiat, quæ ad negotium pertinebant, nihil penitus prætermittens. Postea uerò cum à Vitellio de his rebus destinarentur epistolæ, rescribitur à Casare, quòd cuncta iam antè cognouerit, Herode de omnibus edocente. Ex hoc Vitellius supra quàm quisquam ratus erat, indignatione turbatur: non tamè suum animum aperit, sed iram mente seruabat, donec reuerteretur, Cælo sumente regiminis principatus.

De bello inter Herodem, & Aretam propter Herodiadam.

CAPVT IX.

TVnc etiam Philippus Herodis huius frater uita defungitur, uicesimo quidem secundo anno imperante Tiberio: ipse autem per uigintiduos annos reclus aduixit, sub suo iure possidens Trachonitidis, & Gaulanitidis regionem. Ad hæc etiam Bathaneorum uniuersam gentem suo regimine gubernabat. Is moderatum & mansuetum se cunctis quibus imperabat, exhibuit, nullas oppressiones aliquibus importans: nam eius ad subiectos conuersatio talis erat. Procebat in itinere cum paucis electis, sibiq; gratissimis: in causis iusta iudicia proferebat: occurrentibus uel opis egentibus auxiliabatur impiger: ac si forte oppressionem senserat alicuius, statim in solio considens causam audiebat, iuste parti adiutor, iniuste autem punitor existens. Hic ergo moritur in Iuliana: unde magnis exequiis in monumentum defertur, quod ab ipso antè fuerat constitutum. Iustaq; sunt illi magnificè celebrata. Principatum autem eius Tiberius Casar assumens, siquidem nullum reliquerat filium, dispensationi Syriæ, regiminiq; coniunxit: functiones autem tributarias quæcunq; colligerentur, in eadem præcepit tetrarchia seruari. His quoq; temporibus inter Aretam Petrum, & Herodem regem simultas magna contigit, propter huiusmodi causam: Herodes Tetrarches

CC uxo

uxorem habuit, Arctæ filiam, cum qua non paruum tempus aduixerat. Sed cum Romam euocaretur, trāsiens in domo Herodis exceptus est. Frater eius erat etiam ipse, sed non ex una matre progenitus. Herodes enim ex filia Simonis sacerdotis fuerat procreatus. Cumq; ibi esset, Herodiadis amore captus est, uxoris alterius Herodis: filia enim erat ista Aristobuli, soror autē Agrippæ maioris. Audet igitur cum muliere de nuptiis incundis miscere sermonem. Illa uerò suscipiente, pacta firmantur: ut cum Roma reuersus fuisset, illa connubij iura susciperet. Erat enim in pactis, ut filiam Arctæ regis excluderet. Et Herodes quidem Romam talibus pactis firmatis aduehitur. Sed cum reuersus fuisset, peragens Romæ propter que fuerat euocatus, uxor eius fideliter cuncta cognoscens, quæ inter eum fuerant Herodiademq; composita: antè quàm eam ille cuncta cognouisse sentiret, rogat uirum ut in Machærunta, ubi limes erat Arctæ, Herodisq; regionis, ab eo mitteretur, nihil suæ uoluntatis aperiens. Hoc Herodes libenter accipiens, mittit uxorem, nihil eam sensisse penitus arbitratus. Illa uerò (præmiserat enim ante multum tempus ad patrem, ut ei apud Machærunta omnia pararetur, quæ itineris usus exposceret) à ductoribus Arctæ suscipitur: confestimq; intrat Arabiam, atq; ibi ab illis ductoribus ad alios, ab illisq; rursus ad alteros transmissa, cum summa celeritate patri perducitur, cui cuncta Herodis aperit uoluntatem. Ille uerò exhinc inimicitiarum sumpsit inuium, atq; ab utroq; exercitu congregato, in regione Gamalica bello confliquit: non quidem ipsis præsentibus, sed ductoribus ab utraq; parte transmissis. Pugna itaq; facta, et exercitu Herodis afflicto, proditione perfugarum, qui de Philippi tetrarchia ad Herodem quasi auxiliandi causa conuenerant, hæc Herodes scribit ad Tiberium. Ille autem indignatus, quòd Arctæ talia perpetraverit, scribit Vitellio, ut ei bellum

bellum incunctanter inferret, et aut uiuum cum uinctum adduceret, aut certè mortui caput auferret. Tiberius quidem ut hæc ageret, rectori Syriæ demandabat.

De Ioanne Baptista.

CAP. X.

Quibusdam autem Iudeorum uidebatur ideo perisse Herodis exercitum, quòd in eum satis iuste indignatio diuina commota sit, pro uindicta Ioannis, qui uocabatur Baptista. Hunc enim Herodes occidit, uirum ualde bonum: qui præcipiebat Iudæis, uirtuti operam dare, iustitiam colere, in deum seruare pietatem, et per baptismum in unum coire. Tum deum enim baptismum acceptabile fore, si non solum ad ablucenda peccata sumatur, uerum etiam ad castimoniam corporis, atque ad animæ iustitiam, purificationemq; seruetur: omniumq; pariter uirtutum uelut signaculum et custodia quedam fidelis habeatur. Quæ cum ab eo præcepta huiusmodi docerentur, atque ad audiendum eum per plurima multitudo concurreret, ueritus Herodes, ne forte doctrinæ eius persuasionibus populi à suo regno discederent (uidebat enim, quòd præceptis eius ac monitis paratam esset plebs in omnibus obedire) melius credidit prius, quàm noui aliquid fieret, præuenire hominem nece, quàm postmodum turbatis rebus, seram penititudinem gerere. Ex sola hac suspitione Herodis, uinctus in castellum Machærunta abducitur Ioannes, ibiq; obruncatur. Iudæis autem, sicut iam diximus, uidebatur pro eius ultione interitum illius exercitui deum importasse, quo Herodes sumpsisset digna supplicia.

De morte Tiberii, & Herodis progenie uniuersa.

CAPVT XI.

Vitellius uerò cepit omnia præparare, ut bellum cum Arctæ perageret. Sumens igitur duas legiones, et pedum, et equitum uniuersam manum, cunctosq; auxilios ex

CC 2 regibus

404 FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

regibus qui sub Romanis erant, simul adducēs, pergebat per Iudæam transitum facere. Sed uenientes in occursum eius primates Iudæorum, postulabant, ne per eorum regionem iter ageret, ne compellerentur contra legem suam imagines & signa suscipere. Quibus auditis ille persuasus, mutata sententia, quam antè consulto prouiderat, per campum magnū ire præcepit exercitum: ipse autem cum Herode tetrarcha & amicis ascendit in Hierosolymā, deo hostias immolaturus. Nam dies festus Iudæorum propinquus instabat. Ad quam festiuitatem occurrens, fauorabiliter, ac decenter ab omni multitudine Iudæorum exceptus est: ibiq; peragens dies tres, Jonathan pontificali remouit officio, quod Theophilo eius fratri contradidit. Quarto autem die allatae sunt illi literæ, in quibus significabatur mors Tiberij: & ut omnem multitudinem congregans, ad deuotionem Caij iurare compelleret, milites quoque & auxilia cuncta ad loca propria dimittebat, quod bellū iam gerere non ualeret, nesciens Caij propositum, in quem potestas rerum translata constaret. Dicebatur etiam, quod hoc Aretas ex Augurio antea cognouisset. Nam cum ad eum Vitellius nuntium belli misisset, fertur Vitellij militibus respondisse, impossibile prorsus, ut ad Petreos Romanus exercitus adueniret: antea enim unum ex principibus moriturum, uel eum qui bellum imperauisset, uel illum qui imperantis proposito ministraret, uel illum aduersus quem prælium pararetur. Vitellius interea in Antiochiam repedaui. Agrippa uerò Aristobuli filius, anno antè quàm Tiberius moreretur, Romam uenit, uolens apud imperatorem agere, ut sibi aliquam tribueret potestatem. Volo igitur plenius explicare de uniuerso Herodis genere, qualiter fuerit propagatum: simul enim & sermo ad hanc historiam pertinens, amplius emitescet: & nihil prodesse, uel exercitus, aut uim corporis, uel alia, quæ uidentur

IYDAICARVM LIB. XVIII. 405

tur mortalibus appetenda, sine pietate qua colitur deus. Si quidem intra centum annorum spatium, præter paucos (nam admodum plures erant) cuncta Herodis origo consumpta est. Super hæc etiam ad humilitatem & modestiam humanum genus adducitur, cum illius familie calamitates audierit. Postremò etiam omnis res Agrippæ declarabitur, digna maiore miraculo, qualiter ex priuato & abiecto, ad tantam magnitudinem potestatis ascenderit, quod nullus de illo homine, aut sperare posset, aut credere. Dixi quidem & antea de his, tamen nunc quoq; diligentius explanabo. Herodi maiori fuerit ex Mariamme Hyrcani filia duæ: ex quibus una, id est, Salome, nupta fuerat Phaselo nepoti suo, filio Phaseli fratris Herodis: hanc enim pater ipse tradiderat: altera uerò, id est, Cypris, Antipatro, & ipsa nepoti quidem Herodis, filio autem sororis eius Salomes. Et Phaselo quidem ex Salome procreantur liberi quinq;: Antipater, Herodes, et Alexander: filia autem, Alexandra, & Cypris: quam in coniugium acceperat Agrippa, filius Alexandri. Alexandram autem honorabilis uir Cyprianus ex nobilibus habebat uxorem: sed nullos suscipiens filios Cypris, emoritur. Verum ex Agrippa quidē pueri procreantur duo, filia autem tres: Beronice, Mariamme, Drusilla: Agrippa autem, & Drusus pueri uocabantur: quorū Drusus, antè quàm ad adulescentiam ueniret, emoritur: Agrippa autem à patre enutriebatur. Herodes autem, & Aristobulus, & Beronice, etiam hi quoq; filij fuerunt filij Herodis maioris: Beronice autem Custobari, fuit Salomes filia, sororis Herodis. Hos Aristobulus infantulos dereliquerat, occisus à patre cum Alexandro fratre, sicut antè iam diximus. Sed hi postquam adoleuerunt, ducunt: Herodes quidem iste Agrippæ frater, Mariam filiam Olympiadis, regis Herodis filia, & Iosippi, qui erat Herodis regis frater. Habuit autem ex hac filij Ari-

106 FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

stobulum. Tertius autem Agrippæ frater Aristobulus ducit Iotopalam, Sigerammis filiam, Emesorum regis: ex quibus nascitur puella, cuius audiendi sensus fuerat obturatus, nomine Iotopa: Et isti quidem masculorum filij fuere. Herodias quoque erat his soror progenita, quæ Herodi Herodis maioris filio fuerat iuncta, quem ex Mariamne susceperat, Simonis pontificis filia. Ex istis etiam Salome filia procreatur: qua procreata, Herodias legem paternam transgrediens, Herodi coniungitur fratri uiri sui, ex uno patre progeniti, uiuum deserens uirum. Hic autem cui coniuncta est, tetrarchiam habebat Galilææ. Filia uero eius Salome, Philippo filio Herodis nupta est, tetrarchæ Trachonitidis regionis. Sed isto sine filijs moriente, Aristobulus eam in coniugem suscepit filius Herodis, fratris Agrippæ. Ex quibus filij quoque nascuntur tres: Herodes, Agrippa, Aristobulus. Et Salomes quidem tali modo prosapia propagatur. Ei autem ex Antipatro filia procreatur Cypris, quam Alexas Seleias sumit uxorem. Alexas uero, huiusque mulieris filia, fuit item Cypris. Herodes autem, et Alexander, quos fratres diximus Antipatri, sine filijs moriuntur. Alexander autem Herodis regis filio, qui a patre fuerat interemptus, Alexander, et Tigranes filij generantur, ex Archelai Cappadocum regis filia: et Tigranes quidem cum regnaret in Armenia, accusatus in Roma, sine prole defungitur. Alexander autem, Tigranes cognominis fratris eius gignitur filius: Et iste Alexander, qui duxit Antiochi Comagenorum regis filiam Iotopam nomine, Lesidi Ciliciæ ciuitatis à Vespasiano rex efficitur. Et Alexandri quidem origo confestim ut pullauit, culturam gentis suæ dereliquit, ad ritus transiens, moresque gentium: cetera uero filia Herodis, nullam prolem penitus habuere. Herodis autem quam memorauimus prosapia, permansit usque ad tempus quo Agrippa maior regnum accepit.

Agrippæ

IYDAICARVM LIB. XVIII. 407

Agrippæ fortunæ in Iudæa, & cum Cæsare. CAP. XII.

Hic itaque de Herodis genere declaratis, nunc de Agrippa narrabo: uel qualis illi aduersitas fortunæ prouenerit, uel qualiter omnes calamitates effugerit, atque ad magnam dignitatem, potestatemque conscenderit. Ante paucum igitur tempus quam rex Herodes de uita discederet, Agrippa apud Romanam erat, ubi maximam familiaritatem cum Druso Tiberij filio conquisierat, et cum Antonia Drusi maioris coniuge: eò quòd hæc matrem eius in honore magno haberet, et uenerabiliter appellaret. Agrippa uero magnanimus et natura largus existens, et ad donandum ualde munificus, uiuente quidem matre suam uoluntatem non ualebat ostendere. ueritus, ne illa in aliquo contristaret. Mortua uero matre, et proprii factus arbitrij, cepit opes suas abundanter effundere: et alla quidem quotidiani uictus gratia opulenter erogare: alia maneribus in diuersos expendere, plurima uero libertis Cæsaris dare. quòd ipse per eos posset aliquid adiuuari. Proinde hoc modo semetipsum exhibens, breui ad magnam penuriam, egestatemque peruenit. Accessit illi enim aliud, unde Romæ permanere prohiberetur. Contigit enim Tiberij filium mori: quo mortuo, Tiberius prohibuit omnes amicos filij sui, omnesque familiares ante faciem suam accedere: ne illis uis, recordatione filij facta, dolor ei, luctusque moueretur. Ob hanc igitur causam in Iudæam Agrippa nauigando perrexit, uidens se apud Romam miserabiliter uiuere, eò quòd omnes suas opes amiserat: et nullus illi aditus esset, unde posset aliquos questus habere: nam multas etiam ibi pecunias sub scenore acceperat, à quibus cum urgeretur, unde debitum consoleretur, non habebat. Defectu igitur consilij, et confusione, quòd se taliter uideret, discessit in quãdam turrim, quæ in Malathoës fuerat constituta: addicens semetipsum, ut hac luce defingeretur.

CC 4 retur.

retur. Quæ cum uxor eius Cypris ita esse sentiret, cepit omnibus modis laborare, ut eum a morte prohiberet. Inuenit ergo consilium, ut ad suam sororem Herodiadem scriberet, quam Herodes tetrarcha uxorem acceperat, intimans ei, in quibus Agrippa esset constitutus, uel qualiter se uellet morte damnare, oportere illam propter consanguinitatem auxilium ferre. Illi uerò euocantes Agrippam, habitationem illi in Tiberiadem construunt, & aliquantum æris per singulos dies, quòd ad uictum eis subministraretur, dare præcipiunt. Sed in hoc Herodes non multo tempore perseuerat, licet eiam ipsa quæ daret, sufficientia non essent. Nam cum aliquo die in Tyro per uinum hoc Herodes exprobraret Agrippæ, Agrippa impatiens exprobrationis abscessit, atq; inde perrexit ad Flaccum uirum consularum, cum quo Romæ amicitiam non paruum induxerat. Is enim tunc gubernationem Syriæ dispensabat. Cumq; susceptus esset à Flacco, apud eum interim degebat. Retinuit ibi quoq; Flaccus Aristobulum fratrem Agrippæ, sed similitate diuersum; haud sanè per hoc in aliquo præpediebantur, quò minus amicitiam consulis, honoremq; mereantur. Sed non tamen Aristobulus aduersando cessauit, donec eum Flacco quoq; reddidisset inuisum, huiusmodi causam offensionis inueniens: Damasceni cum Sidonijs pro limitibus certamen exercebant. Cumq; inter eos Flaccus auditorus foret, illi cognoscentes Agrippam, quòd apud eum plurimum posset, rogabant, ut patris eorum fautor existeret, argentum ei plurimum promittentes. Et ille quidem omnia studiosè gerebat, quòd Damascenis suffragaretur auxilium. Aristobulus autem (non enim eum latuit pecuniarum quæ fuerat facta promissio) causam deportat ad Flaccum. Quæ cum fieret examinatione manifestior, à sua gratia repellit Agrippam. Ille autem extrema penuria circumseptus ad Ptolemaidem pergit, atq; ibi

necessi

necessitate rei familiaris astrictus, consilium capit in Italiam nauigandi. Sed cum eum sumptuum prohiberet inopia, Marsyam libertum suum rogabat, ut ei in tanto molimine adiutor existeret, ab aliquibus pecunias mutuando. Et Marsyas primum quendam Beronices matris Agrippæ libertum, sed iure testamèti eius factum ditionis Antonie, postulat ut ei aliquas pecunias daret, scriptura & fide mediante. Ille uerò querabatur de Agrippa pro cuiusdam fraude pecunie: & compellit Marsyam, cautionem dare trium milium Atticarum, faceretq; ut duo milia minus quingentis acciperet. Ille porò concessit, quia non erat aliud quod egisset. Sumpta itaq; pecunia, Agrippa Anthedonem uenit, & reperiens nauim, iter propositum peragebat. Hoc agnoscens Herennius Capito, Iamnicus curator, milites mittit, ut ab eo argenti triginta myriadas exigerent, quæ Romæ thesauris Cesaris debebantur. Qui uenientes, Agrippam pecuniam dare compellunt. Ille uerò facturum se quòd iubebatur asimulans, nocte Alexandriam profugit, ubi Alexandrum deprecatur Alabarchum, ut ei uiginti myriades mutuans largiretur. At ille ipsi quidem daturum se non promisit. Cypridi autem similia postulanti non abnuit, obstupescens studium dilectionis eius erga proprium uirum, & quòd eam uidebat honestatis cuncto genere decoratam. Alexander igitur quinque illis talenta in Alexandria mutuatur, promittens ut cum in Dicaarchiam ueniret, ibi reliquum daret: timens Agrippam, quòd esset in expensis profusior. Et Cypris quidem exinde uirum in Italiam nauigaturum dimittens, ipsa cum filiis in Iudæam reuertitur. Agrippa uerò Puteolos appulsus, epistolam ad Tiberium Cesarem scribit, qui tunc Capreis agebat, presentiam suam significans, ut dignus fieret uultu Cesaris apparere, quò continentiam ab eo mereretur. Petebat ergo ut ei Capreas uenire concederet. Tibe-

CC 3 rius

rius autem nihil dilatione producēs, clementer illi et humane rescripsit: inter alia gaudere se quoque significans, illum ad se sospitem repedare. Cumq; ille Capreas aduenisset, nihil minus ei Caesar a lacritatis exhibuit, quam per literas ostenderat. Nam cum et amplexatus est, et magnifica hospitalitate suscepit. Sed postero die allatis literis ab Herennio Capitone, in quibus significabatur, quod Agrippa triginta myriadas debens, soluendo non esset, et ob id tempore quo se sponderat redditurū, profugit, exactores euitans, animus Caesaris immutatus est. Nam cum illam legisset epistolam, indignatione commotus, ingressum ad se interdixit, donec ab eo debitum redderetur. Ille autem nequaquam ex Caesaris indignatione turbatus, Antoniam deprecabatur Germanici matrem et Claudij, qui postea Caesar effectus est, ut ei triginta myriadas mutuas impartiret, ne ab amicitia Tiberij decideret. Illa uero Heronices matris Agrippae recordatione (nam se hae mulieres admodum diligebant, siquidem pariter Claudio lac praeberant, pariterq; illum enutrierant) argentum quod postulabat impartitur. Quod cum pro debito reddidisset, nullo modo post haec ab amicitia Tiberij prohibetur. Deinde Tiberius Caesar eum suo nepoti coniunxit, iubens ut et in omnibus processionibus adhereret. Agrippa uero, propter quod ab Antonia cum magna gratia fuisset exceptus, cepit omni ope niti, ut Caium eius filium in omnibus accuraret, qui favore matris in magnis habebatur honoribus. Erat ibi forte quidam genere Samaritanus, libertus Caesaris, ab eo mutuatur myriadas centum, ex quibus Antoniae restituit quod debebat: ex reliquo autem Caium amplius accurabat, unde apud eum maiorem adipiscitur dignitatem.

De moribus & morte Tiberij, deq; captiuitate Agrippae, & exaltatione eius in regnum.

C. A. P. XII.
In dies

IN dies igitur Agrippa circa Caium in melius procedente, quodam die sermo fit de Tiberio: quumq; Agrippa ex assuetu uota perfunderet, ut celeriter defuncto Tiberio, Caius daretur imperium, quem meliorem dignioremq; in omnibus esse firmabat: inter auditores horum uerborum forte fuit quidam Eurychus, Agrippae libertus et auriga: et tunc quidem silentio quod audiuerat tradidit, postea uero cum eum Agrippa furti argueret pro uestibus aliquibus, et re uera aliqua uehimenta subtraxerat, fugiens comprehenditur. Cumq; ad Pisonē duceretur, qui tunc custos fuerat ciuitatis, causam fugae requisitus, uerba quaedam secreta Caesaris se nunciare dicit, eius munimini salutiq; profutura. Proinde uinctum mandat ad Capreas. Tiberius autem more suo utens, habuit eum in uinculis custoditum. Magnam enim sollicitudinem pro semetipso gerebat, super quemlibet aut imperatorem cogitans, aut tyrannum. Nam neq; legationes facile suscipiebat: neq; ducum suorum, uel curatorum, uel aliorum in ceteris constitutorū officij, remotiones, prouectionesq; celebrabat: nisi forte cum quisquam in aliqua deprehenderetur offensa. Alioqui nulli ab eo dabatur nisi morte successor: nam uinctorum aliquas secretas denunciations suspectas habebat. Vnde cum amici causam huius dispositionis inquirerent, respondisse fertur: legationes quidem ideo nec facile suscipere, nec cito dimittere: ne ceteri uidentes alios facilius absolutos, ex hoc plures ad se uenire incitarentur, et sibi frequentia legatorū molestiam inquietudinis apporiret, praesertim cum necesse esset etiam eis dona largiri. Magistratus autē semel datos ideo se iugiter permittere dicebat illis, quibus fuere cōcessi, quod intelligeret consuli per hoc et praestari ex magna parte subiectis. In natura nanque omnem administrationem hoc habere firmabat, ut circa opes acquirēdas faceret homines studiose festinare. Cū igitur non se aliquis

aliquis perennē in officio permanere perspexerit, manifestum quod omne gerat studiū, ut antē quam arceatur officio, quam plurimum possit acquirat. Vnde quoque ad furta & rapinas plurimi concitantur. Si uerō perscueraturos se in administrationibus certo cognoscant: licentia plurima conquirendi pigriores & quietiores sunt, ad furta uel fraudes aliquas faciendas. Cum autem celeres successiones dātur hominibus, nequaquam subiecti sufficiunt ducibus deprædantibus, quibus largitas temporis non est attributa: qui repleti si essent, studium omne lucrandi deponerent. Exemplum etiam eis proferebat, quendam uulneratum, ad cuius uulnus muscæ congregabantur plurimæ: quem quidam transeuntium cum uidisset, miseratus est eius calamitatem: ratusq; quod imbecillitate nimia muscæ illas à se non posset abicere, opusq; haberet alterius beneficio, interrogauit eum causam, cur sibi ipse non auxiliaretur, molestiam repellendo muscaram. Cui ille respondens: Amplius, inquit, lesionis importas, si has presentes fugaueris. Iste quidem iam repletæ sanguine, non eo modo molestæ sunt, quā etiam aliquantulum remissius insistant: si uerō his amotis aliæ famelicæ congregentur, ita illud uulnus inuadunt, ut etiam si intercant, non ualeant effugari. Propterea igitur & se ipsum dicebat subiectis per rapinas iudicum fatigatis consulere, per hoc quod non crebrō in administrationibus alios subrogaret: qui more muscarū, cum naturaliter ad lucra ferantur, tum etiam remotionis timore, amplius incitentur ad rapiendi cupidinem. Testificatur autem huic meo sermoni, quod huius esset natura Tiberius, ipsum eius opus inspectum: quandoquidem duobus & uiginti annis in imperio actis, duos tantum dispensatores in Iudæam misit, quorum illa gens gubernatione regeretur, Gratum, atq; Pilatum, qui ei successerat: nec in sola Iudæa fortē talis extitit, sed etiam in

cæteris

cæteris regionibus non aliter apparuit. Sed etiam uictorum examinationes differre propterea se dicebat, quia si condemnati morerentur, liberatio per hoc omnium malorum imminentium illis adesset: cum uerō in custodia tenerentur, maiorem illis sicut meriti essent inferri calamitatem. Propter hæc igitur & huiusmodi causas, etiam Eutycheus auditus non fuerat, sed retinebatur in uinculis. Tempore uerō procurrente, Tiberius ex Capreis Tusculanū uenit, distantem à Roma interuallo stadiorum centū. Agrippa uerō rogabat Antoniam, ut ageret, quo Eutychei aduersum se disputeretur accusatio. Honorabilis quippe apud Tiberium habebatur Antonia, & cognationis et dignitatis gratia: nam Drusi fratris eius uxor extiterat, tum etiam uirtute pudicitie. A etate namq; uiridi uiduata, permansit, spernens secundi uiri coniugium, cum etiam ab Augusto cuiusq; nubere iuberetur, omnemq; suam uitam liberam detractionibus gessit. Tiberio quoq; beneficiū grande præstiterat, cum fuissent à Seiano insidiæ preparatæ, amico utriusq; et potentiam tunc magnam habente, eod quod multarum tunc militiarum ductor existeret, & quod in consilium eius per plures ex nobilitate concurrerent, libertorumq; se ad eum magna manus addiderit: sed militia omnis fuerat antē corrupta. Igitur omnibus in dies augmentum accedebat insidijs, & pene Seianus totū opus impleuisset, nisi Antonia Seiani malignitate prudentior, suam exercuisset in hac causa fiducia. Nam cum cognouisset quæ de Tiberio tractarentur, scribit ad eum omnia diligenter: & per Pallantem quendam seruorum suorum fidelissimum, literas in Capreas destinat ad Tiberium. Ille autem insinuata cognoscens, Seianū cum consijs uniuersis interemit. Antoniam autē licet etiam antē uenerabilem haberet, uenerabiliorem tamen ex eo habuit, eiq; in omnibus obediebat. Ab hac igitur Tiberius rogatus, ut exa-

mini

mini daret Eutyechum: Siquidem, inquit, mendacium est aduersus Agrippam quod dicitur, meritum habebit Eutyechus dignumq; sibi supplicium: si uero in examine qua dicit uera claruerint, in illum qui causam examinari cōpellit, omnis poena reuertetur. Sed Agrippa cum ei hæc ab Antonia dicerentur, magis instabat, deprecans examinationē causæ fieri. Antonia uero (non enim ualebat Agrippam contemnere, quod erat uehemens in petendo) tempus opportunum inueniens, procedete etiam Caio eius filio & Agrippa pomeridiano (iam quippe pransi processerant) postulat Tiberium, ut uocato Eutyecho, celebraretur examen. Tunc ille: Sciunt, inquit, Antonia dñs, quia non ex mea sententia, sed à te coactus geram, quicquid in hac causa fuerit gestū. Hæc dicens, iubet Macronē, qui Sciano successerat, ut adduceret Eutyechum. At ille sine ulla dilatione cum esset adductus, coepit cum Tiberius percontari, quidnam dicendum haberet aduersus eum, qui ei libertatis munus indulsērit. Tum ille: O domine, inquit, uehebatur carruca Caius, & Agrippa cum eo, ego autem ante pedes eorum asidebam. Et cum multi formones uertentur, hoc etiam inter plura locutus est ad Caium Agrippa: O si ueniat aliquando dies, ut isto sene defuncto mudi tu suscipias principatum: nihil enim Tiberius filius eius impediet, quod à te facile ualebit occidi. Tum enim mundus beatus erit, & ego cum eo beatus efficiar. Tunc Tiberius credibilia qua dicta sunt reputans, simul etiam quod iram ueterem reseruaret Agrippæ, eò quod eum iusserat Tiberium nepotem suum filium Drusi frequentare suis conuentis & curare, quam iusionem Agrippa contempserat, tolumq; se Caio dederat: Hunc, inquit, Macro uinciri facito. Sed Macro nō satis intelligēs, de quo illud uerius imperaret: nam ne sperabat eum de Agrippa tale unquam aliquid cogitare: ininterrogauit, ut certius de eo id quod iuberet agnosceret. Cum quo

quo Cesar in hippodromo deambulabat, & peruenit ad Agrippam, cumq; manu cōprehēdens, dixit ei: O Macro, hunc uisi uinciri. Illo etiam tum requirente, quemnam preciperet: Agrippam, inquit. Et Agrippa subito perturbatus, ad deprecationes cōuertitur, cōmemorationē eius filij faciens, cum quo fuisset unā nutritus, & Tiberij, cum quo pariter fuerat educatus. Haud tamē proficiebat aliquid, sed ducebatur ostro uestitus in uincula: & erat ardor magnus: nam æstatis tempus extabat: & ex uino quo in epulis multo fuerant usi, coepit siti uehementer incendi. Vnde quoq; anxius factus, præter decus atq; dignitatem coepit cuncta respicere, unde posset sitis inuenire remediū: & conspiciens quendam ex famulis Caij, Thaumastum nomine, aquam in uase portantem, petiuit bibere. Illo autem porrigente, suscepit atq; auide bibit: Et spero, inquit, o puer, quod in bono tibi hæc effecta fuerit administratio. Nam cum hæc effugero uincula, nullo modo tardabo tibi libertatem à Caio promereri, qui mihi etiā uincto ministerium præbuisi: sicut etiam antè nunquam neglexisti, cum fuisset in dignitate constitutus. Neq; hæc dicens, mentitus est, sed uicissitudinem ei meritum reddidit. Nam postmodum rex effectus, Thaumasto libertatem à Caio promeruit, curatoremq; cum fecit sue substantiæ: sed etiam moriens, filio suo Agrippæ & Veronicæ filiæ in eodem ministraturū officio dereliquit: atq; in hoc honore senio grandæuus defungitur. Et hæc quidem postea facta sunt. Agrippa uero tunc uinctus stabat ante palatium, in quadam arbore præ anxietate reclinatus cum plurimis, qui simul fuerant uincti. & quadam alite confidente super arborem, in quam fuerat Agrippa reclinatus, quem bubonem Romani uocant: quidā ex uinctis Germanus natione cōtemplatus, interrogauit milites, quisnā esset ille qui ostro uesiretur. & agnosces quod Agrippa uocaretur, genere autem esset

esset Iudæus, ex his qui in illa gente primates haberentur: pe-
tuit colligatum sibi militem, ut ad eum copiam acciperet ac-
cedendi, quod uellet ab eo de patria eius aliquid percontari.
Quod cum ei cōcederetur, accessit: & per interpretem, O iu-
uenis, inquit, affligit quidem te repentina mutatio, magnam
tibi fortunam calamitatis importans: sed uerba tibi denuncia-
bo, quæ tibi ex numine diuino fugam totius mali portendunt.
Scito ergo, deos tibi tam meæ patriæ quàm huius loci testes
inuoco, ex quorum prouidentia hæc nobis uincula prouene-
runt, quod a neq; cupidine fallendi, neque uanum tibi gaudium
afferre desiderans dicam, quæ dixero. Siquidem tales prænu-
ciationes, quæ non ualent ipsis operibus approbari, magis faci-
ciunt mororis augmentum, quàm si nihil uerborum aduertat
illorum: ideoq; iustum putauit hoc deorum præfatio nunciare.
Impossibile nanq; est, non te confestim de his uinculis libera-
ri, & ad prouectum diuturnum magnæ dignitatis & pote-
statis ascendere: ita ut inuidiâ ab uniuersis habeas, qui te nunc
miseranter attendunt: exitus etiam uitæ in beatitudine te re-
periet constitutum: diuitiasq; plurimas, omniq; quæ prima
mortales ducunt, tuis filijs qui tibi nati fuerint dereliques.
Memineris autem, cum iterû hanc alitem uideris, intra quin-
que dies finem uitæ tibi uenturû. Et hæc quidem tibi cuncta com-
plentur, nisi uano hæc à numine disponuntur, cui placuit præ-
nunciandi causa illam alitem destinare. Ego autē iniustû pu-
taui, si talia cognoscens, te quoq; cognoscere defraudarē. Nam
utile tibi iudicaueris paululum afflictum esse mororibus, cum
in manus tuas cuncta mortalium bona deuenerint, & omnem
infelicitatem, in qua nunc detrahimur effugeris. Et Germanus
quidem talia prædicēs, tantû risum excitauit Agrippæ, quan-
tum postea apparuit dignus miraculo. Et Antonia grauius
ferēs Agrippæ calamitatem, intercedere quidem pro eo apud
Tiberi

Tiberium, suspectum esse cernebat: ad hæc etiâ infructuosum
fore. Sane inuēti sunt ei à Macrone ex militibus tales, qui cum
sine districtione seruarent. Adhibetur etiam talis centurio, qui
illis præesset militibus: sed etiam qui cum eo ligaretur, talis in-
uentus est. Lauacra quotidiana concedebantur, sed etiam co-
pia libertis & amicis ad eum intrandi tribuitur: aliq; omnia
permittuntur, quibus solite curaretur. Intrabant autem ad
eum amicus Syllas, & ex libertis Marsyas, & Stoccheus, ci-
bos afferentes quos libenter edebat, aliq; diligentiam, quæ
necessaria esse solet in rebus talibus, exercebant, indumenta
quoque deportantes sub obtentu uendendi. Cum autem noctis
adesset aduentus, stramina cōponebant, cōscijs fauētibusq; mi-
litibus. Nam eis Macro comēdans antē prædixerat. Et hæc
quidem agebantur per menses sex, quibus Agrippa in his
infortunijs habebatur. Tiberius autem reuersus in Capreas, fe-
brium ardore corripitur: & primum quidem mediocriter, sed
in peius ægritudine procedente, contrariam de eo spem habe-
bat Euodus, amantissimus ei omnium libertorum. Is iussit ad
eum filios eius adduci. Oportere nanq; dicebat, ut cum eis lo-
queretur, antequam terminû uitæ susciperet. Erant autem illi
filijs, non quidem proprijs, sed adoptati: nam Drusus eius filius
iam fuerat mortuus, cuius filius Tiberius fuerat adoptatus, co-
gnomento Gemellus: & Caius, Germanici fratris filius, iam
adulescētibus, et liberalibus ap prime disciplinis institutus, qui
etiâ populo & honorabilis erat, & charus, propter Germa-
nici patris eius uirtutē. Nam hic ad magnum honorē apud po-
pulos fuerat sublimatus propter mansuetudinē morû, & pro-
pter affabilitatē qua cunctis gratus extabat. Et cum ipse cla-
rus esset, nō se tamē præferbat, sed omnibus par esse uolebat.
His igitur rebus non solum apud populum, sed etiam apud
ipsum senatum magnus habebatur. Ad hæc etiam unusquisq;
D D diuer

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

diuersarum gentium, alius confabulationis gratia, alius fide ac mansuetudine, quam in eius moribus motibusq; cernebat, ad amorem fuerat excitatus. Caterum eius morte luctus magnus apud uniuersos expositus est: non sicut assolet, ut principi placretur, ficto dolore monstrato: sed uera cuncti tristitia morebant. Nam eius mortem unusquisque propriam suam reputabat, ita eius mores eiusq; colloquia cunctis hominibus grata fuerant. Vnde ad filium quoque ipsius, amor cunctorum fauorq; peruenerat: maxime autem omnis militia eius amore tenebatur, ita ut gloriam reputaret pro eo mori, si ratio postularet, quò ipse susciperet principatum. Sed tunc Tiberius Euodò iussit, ut sub ipso diluculo adulescetes illos adduceret. Ipse autem dijs patrijs supplicabat, ut ei signum manifestum ostenderent, quisnam post eum in imperium succederet: festinans quidem ut nepoti suo principatum relinqueret, maiorem tamen credens sua sententia suoq; consilio diuine dispensationem prouidentiae, ideo à dijs sibimet demonstrari desiderabat. Supplicanti denique illi omen tale monstratur: ad illum uidelicet uenturum esse principatum, qui ad eum sequenti die primus ex omnibus aduenisset. Hæc ille cognoscens, mittit ad nepotis sui pedagogum, iubens ut primo mane puerum ad se perduceret, putans illa re numinis superare sententiam. Sed Deus e contra de imperio decernebat. Illo igitur talia cogitante, ecce dies illuxit: iubetq; Euodum, ut quisquis foris esset adoluscentum, eum ad se primitus euocaret: ille autem egressus, Caium ante tabernaculum reperit: nam Tiberius necdum aderat, ciborum acceptione tardatus. Ille autem ignorans totum quod agebatur, quidq; Tiberius cuperet: Veni, inquit, uocat te pater. Et cum dicto eum in tabernaculum introduxit. Tiberius autem ut uidit Caium, tum primum intellexit maiestatis supernae potentiam, & quòd non sit in hominum potestate

IUDAICARVM LIB. XVIII. 479

potestate de imperij constitutione decernere. Tunc ille primùm lamentatur: semetipsum quidem, quòd eius consilium fuerat infirmatum, & ei potestas ordinandi quem uellet ablata: Tiberium autem nepotem, quòd non solum de imperio decidisset, sed etiam ipsam salutem ac uitam agere illi non sine periculo fore cernebat: ad hæc etiam inuidiam illi ex cognatione futuram esse. Nam timore uel odio suspectum fieri Caium rebatur, tam ex eo quòd principatum accipere festinauerit, quam ex eo quòd eum insidiaturum sibi putaturus esset: quasi festinaturum in se redigere potestatem. Et tunc quidem in his malis erat Tiberius ex illo euentu augurij, quod ei presagium fuerat, quòd eius nepos amississet imperium. Vnde multum anxius, se quoq; culpabat, quòd illud augurium postulasset accipere: & quòd eum liceret de hac uita macroribus liberum abscedere ignorantia futurorum, per suam ipsius imprudentiam factum esset, ut cum magna infelicitate & magno dolore discederet. Tunc tamen licet ualde turbatus, quòd imperium ad quos nollet cernebat esse uenturum, pugnauit cum animo suo, ut huiusmodi uerba loqueretur ad Caium: O fili, inquit, cum habeam propinquiorem Tiberium, tamen ex mea sententia decorumq; decreto, imperij tibi contribuo potestatem. Rogo autem te, ut nihil aduersus aliquem recorderis, qui mihi in principatu aduulter extiterit, uel qui mihi beneuolentiam exhibuerit aut fauorem, neque aliquem ledas propter me, qui te ad tantam sublimo magnitudinem dignitatis: neq; circa Tiberium minus aliquid charitatis exhibeas, quam te & cognationi debere cognoscis, & mihi: qui tibi tantorum honorum autor existo: ut dignam uicissitudinem mea circa te beneuolentiae reddas, & simul Tiberium cures: ut etiam consanguinitati quod debes exhibeas, & munimen tibi uel principatus uel salutis acquiras, cum tibi eum feceris adiunctum. Nam solitarius

410 FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

quisque amplius pater periculis, maxime cum in tanta rerum celsitudine quisquam fuerit constitutus: ad hæc quoque, quia nec dii impunitum quicquam relinquunt, quod contra sædus naturæ fuerit perpetratum. Et hæc quidem Tiberius loquebatur. Caius autem, & si ficta locutum Tiberium senserat, & ipse longe aliter in animo gerebat, tamen pro tempore benigne respondit, & facturum se omnia pollicetur. Cæterum in imperium ueniens, & Tiberium extinxit, & ipse non post multum tempus insidijs interemptus est. Sed hæc postea. Tunc autem Tiberius Caium successorem in principatu pronuncians, paucis diebus adiuuens uita defungitur. Imperauit autem dies tres, menses sex, annos duos & uiginti. Caius autem quartus Romanorum efficitur imperator. At Romani audientes Tiberij mortem, hilares agere cœperunt, prospero lætificati nuncio: non tamen ad credendum, uel exercendum gaudium fiducia gererebant: non quia forte nolent (nam multis suis pecunijs comparare diligenter, ut illud nuncium uerum esset) sed timere, ne si falso nuncio concitati gaudia sua proderent, ab illo cogniti perirent, quod eius morte gauderent. Plures quippe ille nobiles Romanorū extinxerat. Nam erat importabilis in ira, irreuocabilis ad quicquid perpetrandum cupiditas impulisset, & sine ratione quoque malorum occasionem inueniens, & in omnibus quæ facienda decernebat, asper agrestisq; constabat. Ob hæc illi mortem eius audiētes, suam lætitiā manifestare uerebantur. Interea Marsyas libertus Agrippæ bonum deportarat nuncium, quem cū in balneo reperisset iam egredientem, noto ei signo dato, Hebræaq; lingua locutus: mortuus est, inquit, leo. At ille uerbum intelligens, gaudio cepit extolli. Tibi, inquit, super omnia pro hoc etiam bono nuncio gratiæ abundantes repositæ sunt, tantum ut ueræ sint quæ dicuntur. Tunc centurio, qui Agrippæ custo-

diendo

I V D A I C A R V M L I B. X V I I I.

411

regalibus insignibus incedentem, atque hinc inde circumferri multitudinē populorum, infelicitatem suæ non tolerabat inuidiæ. Sed & uiri animum concitabat, exhortando ut Romanam nauigaret, similemq; sibi dignitatem imploraret à Cæsare: intolerabilem nanque sibi metipsis uitam esse firmabat, si Agrippa filius Aristobuli, qui culpatus à patre mori meruerit, inopia magna compressus, ita ut aliter non posset euadere creditores, nisi nauigatione diffugeret, atq; hoc modo patria decedens, cum regali fuisset dignitate reuersus: ipse uerò cum esset filius regis, & frater eius qui tetrarchiā illam antè possederat, unde magis ei cognationis iure deberetur, sederet in humilitate priuatiæ degens uita. Quod si antea nihil Herodem contristabat, quod minorem honorem parente proprio possideret, saltem tunc excitari debere consanguinei tam præclarissima dignitate: neq; se pati debere superari ab eo, cui pecunia sua subuentum est: confusionemq; debere putare, ut ille præiret honoribus, qui anteriori tempore sua sustentabatur misericordia. Verum Roman, inquit, pergamus, nec labori parcetes, nec sumptibus: non enim pro auro re peritura debemus prohiberi, ne ad honores ualeamus ampliores ascendere: sed omne quicquid nobis est expendamus, ut regnum ualeas adipisci. Ille uerò repugnabat, otium diligens & quietem: & molestiam Romæ declinans, moliebatur eam ratione deplacare. At illa quanto uidebat eum quiescere cupientem, tanto amplius instabat: iubens ne aliquid agendum prætermitteret, quod posset regnum à Cæsare promereri. His igitur illa mulier nullo modo cessabat, donec sapius fatigando, in suam eum fecit transire sententiā. Ille igitur præparans opulenter uniuersa, & nihil sumptibus parcens, nauigat Romanam, simul secum Herodiadem adducens. Agrippa uerò intentionem eorum intelligens, uel qualiter præparabantur attendens, etiam

D D 4

ipse

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

ipse seipsum pręparat. Cum autem nauigasse eos cognosceret, mittit etiam ipse Romam quendam ex libertis suis, nomine Fortunatum, plurima Cęsari munera deportantem, & epistolas aduersus Herodem. Ipsum etiam instruit, quę ore proprio Caium edoceret opportunitate reperta. Qui cum subsecutus esset Herodem, epistolas Cęsari reddidit. Nam simul in Dicearchiam uenientes, Caium apud Baias inueniunt, quę ciuitas est parua Campanię, quinque stadiorum interuallo distans à Dicearchia. Habitacula quoq; ibi imperialia opulenter constructa sunt, opibus diuersorum per tempora principum magnifice exornata. Lauacrę calida ille locus exhibet, aquis ex terra ultrò manantibus, aptis salutis corporum, quos ibi lauare contigerit. Caius autem, mox ut Herodem suscepit, & primum sermonem cum eo cõmiserit, confestim Agrippę suscepit epistolas, quibus accusationes continebantur Herodis. Accusationes autem erant huiusmodi: consilium habuisse Herodem cum Seiano aduersus Tiberium, & cum Artabano Partho aduersus Caium. Probamentum autem huius rei dicebatur, quòd haberet Herodes constructionem immensam armorum, quę septuaginta millibus pugnatorum successisset: hanc in armamentario Herodis repositam dicebat asseruari. Quibus lectis motus Caius, percontatur Herodem, si uerum esset quod de armis nunciaretur. Ille uerò cum aliter dicere non posset, ne ueritate conuinceretur, respondit esse arma. Tunc Cęsar ueram credens accusationem, tetrarchiam eius abstulit, & Agrippę regno coniunxit: sed etiam omnes opes similiter Agrippę contulit: ipsum autē eterno condemnauit exilio, habitaculū illi constituens in Lugdunensium Gallię ciuitate. Cognoscens uerò Herodiadem Agrippę esse sororē, opes & alia quęcumq; propria esse probarentur, ei restituit, arbitrans in cõsilio uiri consciam non fuisse: tuuabatur enim etiam eam quòd sororem Agrippę

I V D A I C A R V M LIB. XVIII.

411

diendo pręerat, intendens tam festinationem Marsyę qui aduenerat, quàm gaudium Agrippę, quod ex eius uerbis illi contigerat, ratus nouitatem quandam significatam, interrogabat eos quid uellet ille sermo, qui fuisset allatus. Illi tantisper secretum efferre trepidabant: sed dum urgeret, nihil hęstans indicauit Agrippa. Iam enim amicitiam magnam induxerat. Ille autem gaudium magnum illo sermone percipiens, quòd etiam prosperitatem ex hoc Agrippę euenire cernebat, conuiuium ponit. Eis epulantibus, potuq; indulgentiore procedens, uenit quidam dicens uiuere Tiberium, & intra paucos dies in ciuitatem uenturum. Tunc centurio asserere ualde illo sermone turbatus, eò quòd cernebat morte digna quę gesserat, quòd morte Cęsarıs audita cum illo uincto gaudens conuiuium celebrauerit, ex lecto ponit Agrippam: Tu, inquit, fallere festinasti, mortem imperatoris falso denūcians: sed seito hunc sermonem pœna tui capitis expiandum. Hęc dicens, confestim ligari iubet Agrippam, & cõstringi arctiore custodia. Et nocte quidem illa, Agrippa in malis fuerat constitutus: sequenti uerò die, per omnem ciuitatem de morte Tiberij sermo firmatur, & iam iamq; homines illum sermonem confidenter ac publice proferebant. A Caio quoq; destinatur epistola, una quidem ad senatum, mortem Tiberij nuncians: altera uerò ad Pisonem, pręfectum tunc temporis urbi: in qua iubebat Agrippam ex militum auferrı custodia, & ad domum transferri, in qua primus habitabat, antequam haberetur in uinculis: & ibi tunc interim erat in remissione custodia. Sed Caius postquã Romam uenit, Tiberij corpus secum adducens, iusta ei secundum morem patriũ opulenter magnificeq; celebrauit. Agrippam uerò, cum ipso die cuperet absoluere, Antonia prohibuit, non odio aliquo circa uinctum, sed opinioni consulens Cęsarıs: ne putaretur mortem Tiberij gratanter accipere, si eum tam

D D 3 celeriter

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

celeriter absoluisset, quem ille deuinxerat. Veruntamen non multis diebus pretereuntibus, eum accersuit in domum, ton- diq; precepit: et uestibus cultuq; mutato, diadema capiti eius imposuit, et regem confirmat tetrarchie Philippi, donans ei etiam Lyfanie alteram tetrarchiam. Pro catena uero ferrea quam gerebat, auream ei parem pondere condonauit. Magi- strum autem equitum in Iudea constitutorum Maxillum des- tinat. Verum secundo anno Caij Cesaris, Agrippa postulat, ut nauigare permitteretur ad propria, quo prouinciam sibi commissam, et aliqua necessaria certo dispensans moderam- mine, reuertatur. Et permittente imperatore, uenit in patriam: et prater spem omnium rex ab omnibus cernebatur cum ma- gno miraculo: et in hoc cunctis apparebat, quantum habeat in omnibus fortuna licentiam. Omnes enim hestabant, com- parantes penuriam hominis, in quam tempore priori deci- derat, et prosperitatem, quia fuerat sublimatus. Plerique etiam beatificabant hominem, quod non fuerit defraudatus recuperatione fortunæ. Alij etiam penè incredibilia pum- bant, licet suis intuerentur obtutibus. Tanta quippe in Agrip- pa rerum mutatio cernebatur, ut quorundam mentes addu- cerentur in dubium.

Herodes qua ratione missus in exilium Lugdunum Gallie.

CAPVT XIII.

Herodias autem soror Agrippæ, quæ Herodi coniuncta fuerat (tetrarcha enim erat iste Galilæe prouincie et trans Iordanem) potestatem fratris ex inuidia non ferebat, quod eum in maiore dignitate cerneret quam maritum, et quod de prouincia quidem cum fuga discesserit, debitum non ualens resolvere, reuersus autem esset cum amplissima digni- tate. Contristabatur igitur, grauiterq; portabat tantam muta- tionem fratris: maxime autem, quando eum intuebatur. cum
regal

IYDAICARVM LIB. XVIII. 427

bis ne fieret interdicta est ab eo legislatore, cuius auctoritatem non ualemus omnino contemnere: neque illas constitutiones paruipendere possumus, quas pro aui maioresq; nostri usque ad suum interitum seruauere. Petronius autem respondit: Si in primis essem, meis uteretur ad agendum quod oporteret consilij, et iusta uobis ad me hæc esset oratio: nunc autem Cæ- sare iubente incumbit mihi multa necessitas eius decreta complendi: ne si contempsero, aliud periculum maius incurram. Tunc Iudei: Quoniã, inquiunt, ita sapias Petroni, ut trans- gredi Cesaris mandata non audeas, neque nos legis diuine precepta transgredimur, qui uirtute maiorum nostrorum et laboribus instituti, nunc usq; sine transgressione uiuimus: neq; in tantam ausi fuerimus nos precipitare nequitiam, ut quæ a Deo interdicta sunt fecerimus, uel aliquibus bonis illecti, uel metu mortis adacti: sed fixum animo tenemus, ut pro serua- tione legis nostræ cuncta pericula subeamus, spem gerentes fortissimam, Deum nobis auxiliaturum in presentia, et mer- cedem postea redditurum, si pro eius cultura fuerimus aliqua mala perpessi. Si uero tibi uoluerimus obedire, non so- lam infamiam debilitatis incurrimus, quod timore transgres- sores legis efficimur, uerum etiam immaniter offendimus Deum, qui etiam te iudice multo antiquior tempore censetur esse quam Caius. Tunc Petronius considerans ex uerbis eorum immutabile firmumq; propositum, et sine pugna se non posse Caij precepta perficere in eius exigendo simulachro, nec sine multa cæde negotium illud euadere: assumens omnes ami- cos, et cuncta sua seruitia, in Tiberiadem pergit, uolens Iu- deorū instituta cognoscere, uel cuiusmodi essent, uel qualibus ordinibus haberentur. Iudei uero magnum quidem sibi ex bello Romanorum cernebant imminere periculum, sed ma- gis iudicabant subigi, quam impij efficerentur in Deū. Multa
itaq;

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

itaq; millia Petronio in occursum ueniunt, ad Tiberiadem undique confluentes: & supplicationibus utebantur, ne cogentur ad talia, ut pollueretur ciuitas erectione simulachri. Ad hæc Petronius: Et pugnabitis, inquit, contra Cesarẽ, neq; illius potentiam, neque uestram putantes infirmitatem: At illi: Minime nos, inquit, pugnare disponimus, uerum etiam sumus mori parati, antequam legis nostræ mandata soluamus. Simulq; in faciem prostrati, perimi se paratos esse firmabant. Et hæc quidem per dies quadraginta gerebant, culturam quoq; terræ negligentes, cum maxime tempus exigeret. Nam iam ea pars anni uertebatur, quando solent semina terræ mādari. Tantius quippe eos moriendi seruos accenderat, ne simulachrum aliquod poneretur in ciuitate. Taliter igitur se rebus habentibus, Aristobulus Agrippæ regis frater, & Elicias maior, alij quoque optimi uiri ex eadem ipsa familia, & plures de primatibus ad Petronium uenire, deprecantes ut bene de negotio præsentis consuleret, neque de tantæ multitudinis perditione cogitaret: quin potius scribendum Caio decerneret, significans immobilem animum Iudeorum, neque eos constitutionem simulachri uelle suscipere: omnem quoq; culturam terræ negligere, sed & in occursum suum uenisse: & pugnare quidem nec uelle nec posse: mori tamen incunctanter paratos, antequam transgressores suæ legis extarent: debere igitur consuli, ne in aliud intentam multitudinem, terra incultaremaneat, & postea per inopiam latrocinia perpetrentur: forsatis enim posse Caium emolliri, & nihil crudele decernere, neq; talia disponere, quibus ad seditionem populus excitetur. Et Aristobulus quidem, alijq; qui cum illo erant talibus Petronium deprecabantur. Petronius uerò instante Aristobulo & cæteris, uidens quoniam non pro rebus minimis supplicabant, uidens etiam Iudeorum constantiam: se uum quoq;

I V D A I C A R V M L I B. X V I I I. 425

Agrippæ cognouerat. At illa: Tu quidem, inquit, imperator magnificè satis, sicut dignitatem tuam decebat, hæc mihi largiens: uerum ego tuo uti non possum beneficio tuisq; muneribus propter dilectionem qua marito meo cōstringor: cui socia in prosperitatibus existens, iustum non existimo, ut eum in hac fortuna derelinquam. Tum ille magnitudinem animi eius indigne suscipiens, simul eam cum Herode misit in exilium, eiusq; substantiam Agrippæ contribuit. Et Herodiadi quidem pro inuidia, quam circa fratrem gerebat, & Herodi ob id quod muliebres hortationes & uanitates aduertit, tale iudicium ex proidentia diuinitatis illatum est. Caius autem primo quidem ac sequenti anno magnificè rebus utebatur, & mediocrem semet exhibenti fauor in dies tam apud Romanos quàm apud cæteros subiectos amplior augebatur. Sed procedente tempore, magnitudine dignitatis eleuatus, humanum perdidit intellectum, & sese uolebat consimilem diuinitati, diuinitatem quæ uera est inhonorans.

De statua Caii Cesaris impedita ne statueretur in templo.

C A P V T X V.

I llo tempore cum in Alexandria seditio proueniret inter Iudeos ibidem habitantes atque paganos, terni ex unaquaque parte legati mittuntur ad Caium. Erat uerò inter Alexandrinorum legatos unus, Apio nomine, qui Iudeos plurimum blasphemabat, multa quidem & alia dicens: illud autem præ cæteris eos accusabat, quoniam Cesaris honores haberent omnino contemptui. Nam cum Romano imperio subiectos, templa Caii fundare, altaria construere, atque alia sicuti dijs celebrare firmaret, a solis Iudeis duci proclamabat inglorium: debere quoq; istos simulachris honorare Cesarem, nomenq; eius habere iurabile. Hæc igitur Apione, & alia huiusmodi durissima prolocuto, quibus eum in super-

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

biam eleuari posse censebat: Philo econtra suscepit, qui præ-
erat legationi Iudeorum, uir in omnibus quidam magnæ glo-
riæ: nam Alexandri Halabarchi germanus extabat: philosophiæ
quoque non expers: idoneus etiam defendere causas, &
purgare quæcunque accusationibus subiacebant. At hunc ex
secretario Caius iubet excludi, absentemq; fieri. Nam tanta in-
dignatione succensus est, ut crederetur aliquid seuisissimam
perpetrare. Tum Philo egrediens è secretario, dicit ad Iudeos,
qui fortè circa illum fuerant, ut animo confidentes existerent,
neque Caij furore terrentur: nam propè esse, ut ipsis ope-
ribus Deum repugnare claresceret. Interea Caius grauius se-
rens, quòd in tanto despectu apud Iudeos solus existeret, le-
gatum in Syriam mittit Petronium, successorem Vitellio, iu-
bens ut cum numerosa manu Iudeam inuaderet. & si quidem
susceperet sponte eius simulachrum, erigeretur in templo Dei:
si uerò resistere molirentur, pugnando superans id ipsum in-
cunctanter efficeret: atq; ita Petronius in Syriam, decreta Cæ-
saris exigens, pergebat, ut mandatis Cæsaris minister existe-
ret. Cumq; auxilia plurima quanta potuit cõgregaret, duasq;
Romane militie legiones assumeret, Ptolemaidem uenit: ut
ibidem hyberna perageret, ut primo ueris tempore prælium
posset agere cum Iudeis: inde quoque consilium suum Cæ-
sari per literas intimaui. Ille autem laudabat eius sententiã,
iubens ut nullo modo prætermitteret: & si minus obedien-
tes essent, prælium Iudeis intentius importaret. Interea Iu-
deorum multa millia ueniunt ad Petronium in Ptolemaidem,
deprecantes, ne ad solutionem & ad transgressionem pater-
ne legis cogentur. Si autem modis omnibus statuisset simu-
lachrum in Hierosolymam inferre, ibiq; statuere, semetipsos
primitus, si placeret, interim postulabant. Neque enim pos-
sumus, inquit, quoad uinum rem istam admittere: quæ no-
bis ne

IYDAICARVM LIB. XVIII. 429

Quoq; ratus, ut multa millia hominum per ipsum darentur in
mortem, si uellet Caij firiæ ministrare: simul etiam se Deum
offensurum, & cum pessimis postea spebus adiuuere: multo
melius iudicat, ut scriberet Caio: ut eius animo mitigato, nihil
per eum iniquum contingeret: aut si forsitan indignatione cõ-
moueretur, quòd eius mandata minime compleuerit, & ad-
uersus eum aliquid mali decerneret: bene contentum esse iu-
dicabat, pro meliore causa, & pro tanta hominum multitudine
subire discrimen. Conuocans igitur in Tiberiadem ma-
gnam multitudinem Iudeorum (nam multa millia illie fuerat
congregata) & constituens in circuitu cunctas militias &
turmas, censuit primò non suam, sed Cæsaris proferre senten-
tiam, dicens timere se iracundiam Caij: proinde accedere ad
perficienda quæ sibi præcepta sint, oportere se firmabat: qui
tanto fuisset ex eius beneficijs honore sublimatus, ut nihil con-
trarium eius uoluntati perageret. Verum non arbitror, in-
quit, iustum esse: ut salutem honoremq; meum non pro uobis,
qui tam plures estis, impendam: nec permittam, ut per me pa-
terna legis uestre instituta soluantur: nec adeam dignita-
tem templi Dei contemnere, ut per potestates principum, in-
iuriæ uestris religionibus ingerantur: sed scribam ad Caium,
uestras illi uoluntates intimans, quantum possum causam ad-
iuuans, & uestrum in bono propositum: & spero quia aderit
Deus, cuius potestas potior est omni humano molimine huma-
naq; uirtute: potens est enim & uos in conseruatione legis ue-
stræ protegere, & me tutari, ut nec ab ipsis etiam excidam hu-
manis honoribus. Quòd si etiã exasperetur forsitan Caius, ut
iram suam in me uelit effundere, sumam omne periculũ, omnẽ
miseriam, quæcunq; corpori meo possit infligi, ne uos tantos
pro rebus optimis percuties intuear. Itē igitur unusquisq; ue-
strum ad opus proprium, & terræ uestre culturam impēdite.

Ego uerò Romam literas destinabo, & omnia pro uobis, tam per me quam per amicos, quæ rei conueniant agere non omittam. Hæc dicens, Iudæorum dimitti congregationem iubet, ut cultura terræ diligentiam exhiberent. Omnes autem alloquio nobiles populi adhortabatur, ut spem meliorem generet. Et ille quidem hoc modo multitudinem letificare festinabat. Deus autem suam manifestauit repente præsentiam, & adiutorium suum in omnibus fere Petronio. Simul enim ut finem loquendi fecit, confestim ingens descendit pluuia præter spem omnium. Nam illo die ab ipso solis ortu serenitas magna claruerat, nullum que signum pluuie in cælo fuerat uisum: sed etiam omnis annus magna fuerat ariditate siccatus, ita ut desperatio fuisset exorta, non solam pluuie, sed etiam si unquam posset cælum teclum nubibus apparere. Tunc igitur etiam præter consuetudinem tanta inundatio uenit aquarum, ut Iudæis spes magna fieret in nullo frustratū iri Petronium, pro eorum negotio laborantem. Petronius autem amplius obstupuerat, uidens manifestissime Deum Iudæorum se consolatorem ostendere, & multum suam declarasse sententiam, ita ut nec illi fortè contradicere ualerent, quibus religioni nostræ reluctari tota laborat intentio. Scribit ergo ad Caium, postulans ne tanta millia hominum contemneret, quæ non possent sine bello & ingenti eade ad transgressionem suæ religionis impelli: peritura quoque tanta tributa, quæ ab illa gente dauentur: memoriam etiam non bonam Romani nominis in posteriora tempora relinqui: super hoc quoque uirtutem diuinam Iudæis præbere præsidium. Nam exploratum esse firmabat pro Iudæis euidenter indicium. Et Petronius quidem huiusmodi literas destinauit. Agrippa uerò rex (iam enim tunc Romæ fuerat) amplius in amicitia gratiaq; Caii crescebat. Et fortè quadam die epulum præparauerat Cæsari, ubi

ri, ubi magnam impenderat diligentiam, ut omnium in cibis elegantiam uinceret, omnesq; suauitates & delicias studiosius prouideret, ita ut non solum cæteros anteciret ad intentionibus epularum: sed nec ipse Caius multum cupiens ei posset æuari. Tunc Caius admodum admiratus tam ingenium eius, quam magnificentiam animi, quod super uirtutem suam sumptus expenderet ut sibi placeret, uoluit magnificentiam Agrippæ remunerare. Tum itaque ex delicijs & uoluptate ac uino hilarior effectus, cum ab Agrippa ad potum inuitaretur: Et primum, inquit, quamuis tibi honorificentiam exhibui pro beneuolentia & fauore, quem circa me semper habuisti, ut etiam apud Tiberium periculum ingens incurreres: uerum quia in omnibus te uideo & uirtute præditum, & nos amore superantem, indecorum existimo tuo circa me studio superari. Volo itaque, quod antea minus feci, modo perficere, & tantas tibi munerum copias attribuere, ut magnum momentum tuis opibus, & tuis accedat honoribus. Et ille quidem hæc dicebat, existimans quod posceret aliquos redditus sibi dono dari: uel ciuitates exhiberi. Ille autem, quamuis præparatum haberet quod petere cupiebat, timens, haud suam uoluit aperire sententiam: sed respondens confestim Caio, quia neque primo lucro, sed eius gratia delectatus, ut contra Tiberij præceptum studium accurationis ei impenderet, neque modo se aliquid agere intentione lucri, sed sola eius gratia semper se fuisse contentum aiebat: nam & multa sibi ab eo & maiora fuisse donata. Quæ si tua, inquit, uirtute tuaq; potentia minora sunt, meo tamen, hoc est, accipientis merito & dignitate mea multum constat esse maiora. Caius autem obstupescens eius continentiam, magis instabat ut diceret, quid sibi cuperet donari. Ille quoniam, inquit, o domine magnanimitate nimia dignum me muneribus tuis existimas,

FLAVII IOSEPHI ANTIQ. VII.

stimus, populo nihil quidē quod ad diuitias opesq; pertineat: nam me anterioribus tuis muneribus admodum locupletem reddidisti: sed illud peto, quod tibi et opinionem pietatis efficiat, et diuinitatis mereatur auxilium, unā etiā mihi glorię fuerit apud audientes: quod nihil à te petieram, ad usus perti- nens temporalium rerum. Postulo igitur, ut erectionem sta- tue, quam in templo Iudeorum faciendam Petronio præcepi- sti, ultra nolis effici. Et ille quidem, licet periculosum existi- maret illud exposcere: nam nisi rectum quod petebatur, iudi-icaret Cæsar, nihil aliud nisi mortem afferret illa petitio: ergo quamuis periculosum esse censeret, tamen cōtemptis alijs sibi necessarijs et utilibus, illud Cæsarem postulauit. Caius autē, tum eō quod ab Agrippa taliter fuerit accuratus, tum quia indignum existimabat mendax corā tantis arbitris apparere, ante quos alacriter compellabat Agrippam quod uellet expe- tere, paululum sui pœnitēs, mox uerō uirtutem Agrippę mi- raturus, quod suum regnum non re ditibus, non pecunijs, nō alio quocunque munere amplificari cupiuerit, sed pro conseruan- da lege culturaq; diuinitatis illibata celebranda interuentor extiterit, concessit: ac scribit ad Petronium, laudans quidem eum, quod exercitus instruxerit, pugnareq; cum Iudeis fuerit preparatus, et omni nisu laborauerit iniuncta perficere. Ve- rum statuat, inquit, si contigerit ere xisse, ut cōstituta est, per- seueret: si uerō necdum erecta est, nihil ultra fatigandus exer- citus, et auxilia dimittenda: te ipsum uerō ad ea quę missus es curanda, cōuenit proficisci: nam ultra iam opus non habeo, ut erigatur statua. Hoc enim Agrippę gratiæ concessum esse uo- lo, uiro honorabili mihi semper, sed nunc amplius honorando. Et Caius quidē talia scribit Petronio, antequam seditio maior oriretur. Nam ita iam mētes omnium tangebant, atq; talia uo- luntatum eorum indicia mōstrabantur, ut si forte contrarium nuncium

IUDAICARVM LIB. XVIII. 433

nuntium adueniret, parati essent apertum bellum gerere cum Romanis. Sed Caius, cuius animus erat obnoxius turpitudini, alienus bono consilio: et in omnibus quę faciēda decerneret, ira magis pertinax ad implendum: moderari se nullo modo sciens: sed beatitudinem iudicans, si omne quod sibi esset uo- luprati perficeret: postea scribit Petronio huiusmodi uerba: Quoniam, inquit, dona quę tibi Iudæi dedere, meliora iudi- cas quā mea complere præcepta, et cuncta quę illis libita sunt studeo efficere, mea mandata contemnens, iubeo temet- ipsum iudicem fieri, et eligere quid debeat pati, qui me ad tantam iracundiam concitasti: ut exēplum efficiare cunctis et presentibus et futuris, quo nullus audeat imperatoris man- data contemnere. Hanc igitur epistolam destinauit quidē Pe- tronio, non tamen ipso uiuente perlata est. Petronius autē tur- dius eam aliquanto suscepit, remoratis nauigio portatoribus: in tantum ut etiā ante hanc epistolam alias literas accepis- set, in quibus de morte Cæsaris certior redderetur. Non enim obliuisci poterat Deus tantorum periculorum, quę Petronius cum alacritate magna subierat, ut Iudeis in honorem eius re- ligious gratiam præstitisset: et Caium de medio aufrens, mercedem illi dignam pro illius impietate restituit, coopera- tus est autem Petronio. Nam tanta illi dilectio comparata est, tam Romę quā in unoquoq; regno, ut Dei gratia super eum evidens appareret. Romę nanque senatorij ordinis, et quot- quot dignitatibus eminebant, tam uirtutis merito, quā odio Caij, quod propter eius crudelitatem iniquitatemq; conceperant, circa Petronium magno siuore ferebantur. Mortuus au- tem est non post multum temporis, quā fuerat epistola scri- pta Petronio, in qua eum morte damnauerat. Causam autem per quam extinctus est, et totum ordinem insidiarū, narra- bo procedēte sermone. Petronio uerō prima uenit epistola, mor-

tem indicans Cais: post aliquantum uerò temporis ea, in qua propria manu semetipsum interimere iubebatur. Vbi miranda est diuine clementie prouidentia, quomodo sine ulla dilatione tantam illi retributionem mercedis indulserit, pro honore quem exhibuit templo Dei, & pro adiutorio quod Iudæis prestauit, ut per eum beneficium salutis acciperent.

De actis Asiæ & Anilei fratrum, & maxima strage Iudæorum in Babylonia & Seleucia. CAP. XVI.

Contigit etiam per idem tempus Iudæis illis, qui in Mesopotamia & Babylonia habitabant, ualde magna calamitas, ubi quoque multa cædes accidit, quanta nunquam antè refertur in historia: de qua cuncta diligenter absoluiam, ut causas ipsas ex quibus prouenit insinuem. Neerda dicitur Babyloniæ ciuitas, admodum populosa, habens circa se plurimam fecundamq; regionem: quæ cum alijs plurimis bonis, tum etiam hominibus ipsa referta est, hostibus quoque inadibilibus. Nam eam Buphrates undique circumiens, in medio continet uniuersam. Ad hæc etiam mœnibus est munita firmissimis. Est autem alia ciuitas, cuius Nisibis uocabulum, circa eiusdè fluminis fluuenta constructa: unde Iudæi quoque natura confidentes locorum, censum quem solent in honore Dei tribuere, ibidem custodiendum illo tempore deponebant. Sed etiam alia mœnera decora templorum illis ciuitatibus habuere: nam eis ueluti penu, uel promptuario munitissimo securius utebantur: hinc autem in Hierosolymam, cum tempus expeteret, pecunias dirigebant. Plurima quoque inde hominum millia passuebantur. Erant itaq; duo quidam homines, Asiæus & Anileus nomine, Neerdatenses quidem genere, & inter se germani fratres. His præceperat mater (nam patre orbatu fuisse) ut nauium operarentur uela: quia non indecorum apud eiusdem loci ciues hoc opus habebatur, ita ut etiam plures apud

eos

eos uirorum, eis exerceantur operibus, quæ usui marino proficiant. Hos quadam die magister, qui eidem operi præerat, apud quem etiam ipsam artem didicerant, de aduentu & tarditate culpauit, eosq; uerberibus ultus est. Illi uerò grauiter hoc ferentes, arma quancumque in eius domo seruabantur, abripiunt: pergunt in quendam uicum, qui diruptio fluminum uocatur, ubi optima solebant pascua germinari, ibiq; ea reposuerunt. Quo factò, congregantur ad eos plurimi iuuenes, quotquot egestate laborabant. Hos armis instruunt, ipsi uerò ueluti ductores agebant. Ibi quandam sibi extruentes arcem, demandant uniuersis, qui per illa pascua armenta ductabant, ut illis censum redderent, atq; ex hoc & cum eis amicitiam haberent: & aduersus hostem qui depopulatum forte prorumperet, auxilio fore se firmabant. Illi uero dicto audientes fuere, non enim aliter facere ualebant, & ex pecoribus mittebant quancumque iuebantur: ac proinde manus & uirtus illis amplior accedebat, & potestate habebant quancumq; animus uellet efficere, alios fugare uel ledere, alios regere uel curare, non solum incolas regionis, sed etiam quos forte transire contingeret: nomenq; eorum formidolosum satis habebatur, & per singulos dies de eis sermo crescebat: donec ad regem Parthorum usq; peruenit rumor. Satrapa uerò Babyloniæ postquam ista cognouit, uoluit eos in ipsis initijs reprimere, antè quàm eis licentia crescente malum amplius oriretur. Et congregans manuam quam plurimam potuit, sed etiam ex Parthis Babylonijsq; quam plurimos, aduersum eos repente tendebat, nolens eos nunciu sui antè quàm ueniret, accipere. Igitur per occulta ductans exercitum, & ueniens in quendam nemorosum locum, ibidem latitabat. Et sequenti die (illucescebat namq; sabbatu, in quo Iudæi nihil operantur) ratus est resistere non ausuros, atque hoc modo sine pugna

EE 2 uinctos

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

uinctos posse abducere. Paulatim ergo ac pedetentim accedebat ad locum, ut cum proximis fieret, statim in eos irrueret. Sed Asineus, sicut forte cum alijs nonnullis confederat, ante quos arma fuere iacentia: O uiri, inquit, hinnitus equorum meas aures allapsus est, non equarum amor: sed equorum uiros uehementium hinnitus scio existere: nam etiam strepitum frangorū simul aduerto. Vereor itaq; ne nos circumfusi hostes aggressi sint. Sed citius quispiam ex uobis spectatum procurrat, qui nobis quidnam istud sit manifeste denunciaret. Opto autem falsa me locutum fuisse, et deceptum potius uerisimilitudine sonitus, quam uera sensisse. Et ille quidem huiusmodi uerba locutus est. Cum ecce simul quidam adueniunt speculati negotium: et celeriter accurrentes, Neq; tu, inquit, falleris, sed integre cōiectisti, quæ aduersus nos geruntur. Ab hostibus circumdati quippe sumus dolo, nihil à brutis animalibus differentes. Nam nos plurimus equitatus inuadit, eò præsertim tempore, quo nudi omnibus armis extamus, ob id, quod lex paterna uacare nos, et nihil agere hodie præcipiat. Asineus porro, non secundum speculatoris sententiam quid deberet fieri decernebat: sed legale magis existimans, ne demissis manibus percuntes, lætitiā hostibus exhiberēt, oportere iudicat, ut non sine hostium ultione operentur. Arma itaq; corripit, alios qui circa illum erant similiter adhortatur, eos in audaciam excitans, ut uirtutis memores, hostes itinere fessos inuaderent: atq; impetum facientes, multos obruncant, alios fugauerunt. Nam eos securitas, qua se putauerant quasi cunctis parata reperituros, et ignauos et molles effecerat. Parthorum autem imperator cum ei tale nuntium aduenisset, obstupescens super illorum fratrum audacia, desiderauit eos uidere, et eum eis miscere colloquium: et mittit ex armigeris fidelissimū, qui diceret: Imperator Artabanus, quamuis læsus

à uobis

IUDAICARVM LIB. XVIII. 437

à uobis, et quamuis sua prouincia depredata, tamē nulla circa uos indignatione, qua debebat accensus est: sed consideratione uirtutis uestræ, magis in uestram gratiam factus attonitus, misit me, dextram uobis fidemq; præbiturum, ut ad eum ueniat, et eius habeatis amicitiam, nullum doli aut insidias formidantes: dona etiam se daturam promittit, et honoribus sublimare, ex quibus potentia uobis maior accrescat. Tunc Asineus ipse quidem distulit, sed fratrem suum Anileum cum muneribus mittit, quæ præparare potuerunt. Et ille quidem ita perrexit, atq; perueniens ad imperatorem ingreditur. Artabanus autem audiens Anileum uenisse, interrogabat causam, cur etiam Asineus non simul aduenerit. Cumq; audisset, quod timore suum aduentū subtraxerit, cepit per deos patrios obtestari, nihil se mali facturum in eos, si se eius committerent fidei. Inter illos enim barbaros esse solet iudicium, ut nunquam quisquam inter eos, postquam dextram præbuerit, mentiat: nec quisquam de fide dantis dextram dubitauerit. Et Artabanus quidem ista gerens, mittit Anileum persuasurum fratri, ut ad eum etiam pariter ipse adueniret. Agebat autē hæc imperator, opus habens illis fratribus, pro tutamine illius satrapie, eò quod in aliena regione facile possent ab imperio suo decedere, ut antequam tale aliquid contingeret, ipse illos per amicitiam occuparet. Timebat etiā ne in Babylonia plurimū se Asineo coniungerent, et ille manu ualida cōgregata, præsertim in illis locis tam munitissimis, facile se à Persarum imperio defenseret. Et ille quidem talia reputans, mandabat Asineo, Anileus autem persuasit fratri, intimans ei munificentiam et alacritatem imperatoris, tum etiam iusturandum quod ei præbuerat: proinde ad Artabanum cum alacritate pergebat. Ille autem eos cum gratia magna suscipiens, admirabatur Asineum, quod ita magnanimus extitisset, cum corpus possi-

EE 3 deret

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

deret ad videndum breue, & quod contemptui ab intuentibus haberetur: eiusq; prudentiam strenuitatemq; considerans, fertur ad amicos dixisse, quam maior esset anima, corpore tam minore. Ostendenteq; Asineum uni ductorum suorum, Abdagadi nomine, atq; eius nomine indicante, omnemq; uirtutem & strenuitatem eius intimante, qualis extitisset in bello: Abdagades postulabat permissum sibi corribui, ut eum occideret, atq; iniurias eius & depopulationes, quas in prouincias commiserat, ultum iret. Non permittam, inquit imperator, hæc fieri in eum uirum, qui mea fide presumptus, dextram à me iurationemq; deorum accipiens, uenire properauit. Tu quia uir bonus exers in bello, nihil periurijs meis opus est, ut Parthorum iniurias ulciscaris: discedentem uerò, si cupis, insequere, eumq; si poteris iure belli superato. Mane itaque factò, accersiri iubet Asineum. Tempus tibi est, inquit, ò iuuenis ad propria discedendi, ne forte plurimos ad te ductorum irrites, & sine mea conscientia percas. Commendo autem tibi Babylonia regionem, ut eam lædi à latronibus non permittas, sed tua uirtute à malis omnibus defendatur. Dignus nanque sum à te optimo homine hanc reciprocationem accipere, qui tibi fideles animos omnino seruaerim: neque ad eos attendi, qui fuerant ad tuum interitum irritati, sed ad salutem tuam tutandam sedulo festinaui. Hæc dicens, eum donatum muneribus competentibus, in propriam destinat regionem. Ille autem domum reuersus, oppida constituit, & castella quæ primò fuere restaurando confirmat, atque ita breui magnus effectus est: tantaq; per eum negotia gerebantur, quanta nunquam ab alio ante ipsum geri potuerunt. Tantus ergo fuerat factus, ut etiam ab ipsis Parthorum ductoribus honoraretur, qui ad illam regionem per tempora mittebantur. Nam solam Babyloniæ honorificentiam

I V D A I C A R V M L I B. X V I I I. 439

centiam habere minorem ducebat, quam suæ uirtutis merito debere iudicabat exolui. Omnia igitur negotia quæ in Mesopotamia gerebantur, ex eius potestate pendeant, & amplius eius felicitas per annos quindecim amplificata crescebat, & honorum omnium uigore ac flore pollebat. Sed dum tali prosperitate fruenterur, subito malorum illos occupauere principia, quæ huiusmodi causis occipiunt. Postquam enim strenuitate ac uirtute ad magnam peruenere potentiam, conuertuntur ad iniurias perpetrandas, & transgressiones paternarum legum, cupiditatibus in transfusum agentibus. Denique Parthorum quendam ductorem inuadunt, qui ad gubernandam illam missus fuerat regionem, quem etiam propria uxor fuerat comitata. Hæc cum in alijs pluribus rebus laudabilis erat, tum pulchritudine cunctas fœminas antebat, ita ut magnum decoris miraculum spectantibus apportaret. Hanc Anileus siue pulchritudinem eius auditu cognoscens, siue proprio uisu conspiciens, adamas uit. Deinde cepit insidias eius uiro præparare, eumq; hostiliter inuadens interemit, illam autem abripiens sibi coniunxit. Quæ mulier haud equidem sine magnis calamitatibus Anilei domum ingressa est, sed tam ipsi quam Asineo fratri, magnorum malorum deportauit aggeriem, per huiusmodi causam: Cum enim illa post mortem uiri, deorum suorum simulachra sumpisset, quæ more paterno tam ab ipsa, quam à uiro eius religiose colebantur: cepit ea domi habere, & simili cultu uenerari: sed etiam eum alicubi fortè pergebant in exteras regiones, secum illa simulachra portabat. Et primò quidem latenter hunc ritum religionis exercebat, postea cepit etiã marito monstrare, quali modo uel lege deos illos cum primo suo coniuge coleret. Tunc socij eorum, qui ab eis inter primos honorabantur, primum quidem ad ipsum

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

Anileum locuti sunt: quia non deberet Hebraico ritu contempto, & neglectis suis legibus, eam mulierē accipere, quæ contrario ritu aliam religionem habens, interdicta sibi sacrificia dijs extraneis exhiberet: debere illum aiebant rebus suis bene consulere, ne fortè amore mulieris & uoluptate corporis captus, illa celebrari permittens seq; regnumq; suum pessundaret. Sed cum nihil proficerent talia cōmonentes, uirum etiam quendam illorum, qui maximè inter eos honore funderetur, quoniam ampliore fiducia locutus sit, interemit. Ille uerò moriens, maledixit ipsi Anileo fratriq; ipsi Asineo, cunctisq; socijs, ut similiter ab hostibus interirent: ipsi quidem, quod tale in se facinus perpetraret: illis autem, quod non prohibuerint, neque ullum auxilium tulerint homini, pro legibus paternis & pro tanta gente proloquenti. Cuius mortem omnes quidem grauitè ferebant: tolerabant tamen non ob aliud, nisi quia illorum potentia ad infelicitatem ducebantur. Cum autem culturam etiam deorum Parthorum audissent, ultra tolerandum non esse iudicabant opus Anilei, quod in legem patriam iniuria gerebatur. Itaque plurimū congregati, ad Asineum accedunt: & cum magnis uocibus increpabant, dicentes: Bene quidem esset, si neq; primum tale aliquid fieret: sed quia iam factum est, saltem nunc correctio consequatur, antè quàm illud peccatum illi cum cæteris omnibus adducat interitum. Eiq; exprobrabant, propter nuptias cum alienigena muliere contractas, contra consuetudinem legis ipsorum: & superstitionē mulieris, quæ in iniuriam Dei sui fuisset inducta. Ille autem, quamuis peccatum fratris cognosceret magnorum malorum fuisse causam & fore, ueruntamen uictus consanguinitatis fauore tolerabat: ueniamq; fratri dabat, quod fortiore malo libidinis uincerebatur. Sed cum plures ad eū in dies, accusationes à pluribus aduenirent, tunc de his Anileo loqui compul-

IYDAICARVM LIB. XVIII. 447

compulsus est, increpans eum, & quiescere de cætero iubens ab illis operibus, & ut mulierem ad sua propria, parentesq; reuocaret. Sed nihil eorum uerborum percipiebat effectum. Mulier autem sentiens tumultum, qui propter se populos obtineret, uenenum inter cibos dedit Asineo. Quo ille accepto, defunctus est. At illa sine ullo timore postea degere cepit, solum sui iudicē habens, quem sentiebat suo amore constrictum. Porro Anileus solus regni moderamina excipiens, exercitum sumens, uicos Mithridatis inuadit, uiri apud Parthos in primo loco constituti, & regis Artabani filiam in coniugio possidentis. Vbi cum irrumperet, omnia præda dedit: & multas pecunias inde, multosq; captiuos abripuit, & numerosum pecus abduxit, & alia plurima, quæ ad diuitias, opulentiamq; pertinere noscuntur. Sed cum hæc Mithridates audisset, quod talis in suis uicis præda & captiuitas fuisset effecta, grauitè tulit, quod ipse antè nihil læsisset Anileū. Anileus uerò quod exordium tante sumpsisset iniurie, tanta in se dignitate contempta: congregansq; quàm plurimum potuit equitatum, sed etiam ætate seruentium non minimam manum, aduersus Anileum uenit, & contendebat, ut cum eo bello decerneret. Sed antè quàm ad eum uenisset, in quodā uico occultè castra constituit, ut inde proxima die in hostes irrumperet: quoniam sabbatum illucescebat, cum à Iudæis otium & uacuitas exercetur. Anileus autem ista cognouit à quodam homine Syro, alienigena, ex alio uico, qui cum alia integrè nuntiaret, tum etiam uicum intimabat, ubi Mithridates mansionem fecerat. Milites itaq; coenare faciens, castris egressus est, cunctis ignorantibus, quod aduersus Parthos tenderet. Et circa noctis ferè quartam uigiliam, hostes inuadit, alios dormientes obruncat, plerosq; in fugam conuertit. Mithridatem autem uiuum tenens, secum ducebat, super asinum nudum imponens, quod

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

ualde ignominiosissimum apud Parthos habetur. Cumq; ad locum proprium peruenit, hortabantur amici, ut Mithridatem perimeret. Sed contra ipsum consilium aliud dicebat, non rectum esse dicens, ut Mithridatem extingueret, uiram primo genere apud Parthos ortum, & necessitudine connubij apud regem Artabanum magnifice honorabilem: nunc autem utcunque tolerabile censeatur esse quod factum est: quoniam etsi iniuriatus est Mithridates, uerum tamen beneficio salutis erit se liberantibus gratiam debiturus: si uero quicquam patiat, nequaquam regem Artabanum patienter laturum, sed magnam cladem Iudeis importaturum in Babylonia constitutis. Parcere itaq; illi melius uidetur, & propter consanguinitatem, qua regi coniunctus est, & pro tanta dignitate qua inter suos honorabilis, ac magnus habetur. Et ille quidem talia in concione loquens, omnibus persuasit. Dimittitur igitur Mithridates. Sed ei reuertenti, eius mulier exprobrabat, nisi festinaret utpote regis gener, & in tanta dignitate constitutus, supplicia sumere de his qui contumeliam ingessissent. Turpe namq; illa esse dicebat, ut salutem eligeret, postquam captiuus in manus Iudaei hominis fuisset, & nunc aut ultum ire suam iniuriam intenderet, aut se per deos iurare coniugij foedera soluturam. Has ille exprobrationes per dies singulos minime ferens, magnanimitatem etiam mulieris metuens, ne inter eos coniugium solueretur, non sponte quidem neque uolens congregans minum quam plurimam potuit aduersus Iudeos tendebat, intolerandam & ipse salutem existimans, si Parthus impune fuisset à Iudeis repulsus belli certamine. Anileus autem, ut cognouit ad se tendentem cum multa manu Mithridatem, inglorium iudicauit si in locis suis maneret, & non magis anteueniens hostes occurreret, ex prosperitate prima confidens iterum se pugnaturum, credens audientibus uirtutis etiam

IYDAICARVM LIB. XVIII. 443

etiam robur accrescere. Multi itaq; illi superiorum exercitus se coniungere, sperantes praedam se sicut antea relatores, & in ipsa prima facie terrorem hostibus illaturos. Pergunt itaq; illo die stadia nonaginta, per loca uasta & inaquosa iter facientes: sed medio die, ardore solis ingenti, sitis Iudeos occupat. Mithridates autem apparens continuo, fessos itinere, ac siti fatigatos inuadit. Illi nec aelum nec arma ferre ualentes, profugiunt. Parthi uero insequentes, magnam caedem faciunt, Iudeorum multae myriades occumbunt. Anileus autem, & quotquot circa eum erant, in syluam se recipiunt. Mithridates uero magnam uictoriam sumens, magno gaudio cepit exultare. Congregatur autem ad Anileum infinita multitudo hominum pessimorum, & suam salutem parui pendentium, quos Anileus suscipiebat, uolens ex his recompensationem efficere multitudinis, qua bello perierat: sed haud sane similes illis, qui bello perierant. Nam erat uulgus inexercitatum. Sed etiam cum hac multitudine irrupit in uicos Babyloniorem, eosq; passim depopulabatur. Tum Babylonijs, quamuis ad bellum parati, mittunt tamen in Neerdam ad Iudeos qui ibidem habitabant, tradi sibi Anileum expetentes. Illi uero uequaquam illorum sermonem accipientes, neque cum traditione Anilei pacem facere uolentes, prouocabant eos ad praelium. Veruntamen aditam legatis Babyloniorem permisere, ut ad Anileum uenirent, & cum eo quicquid uellent protinus loquerentur. Babylonijs locum integre specularantes quo se constituerat Anileus, & cuncta diligenter inspicientes, occulte nocte somno oppressos inuadunt, necantq; quantoscunq; reperiunt, ipsumq; Anileum obruncant, atque hoc modo Babylonijs iniurijs Anilei, & grauedine liberati sunt. Impressio namque eis illa magno constabat odio, quod circa eos detinebatur: nam penè semper inimicitias exercebant. Causa uero hu

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

ro huius iræ, fuit lex eorum paterna, quam ille oppugnabat: et propterea sibi semper inuicem emulabantur: unde si eorum quisquã oportunitatem inuenerat, ab iniurijs non parcebat. Tunc itaq; hoc modo pereunte Anileo, cœpere Babylonij Iudæis instare. Illi uerò et grauius ferentes impressionem Babyloniorum, et repugnare penitus non ualentes, in Seleuciam cum suis omnibus emigrarunt. Seleucia ciuitas est admodum opulens, et decora, quam Seleucus Nicanor fabricatus est. Habitant autem eam Macedoniorum plurimi, et Græcorum abundantissimi. Est ibi etiam Syrorum non minima multitudo. In hanc igitur Iudæi refugiunt: et per quinque quidem annos illesi, et expertes malorum fuere. Sexto uerò anno (nam Babylonie corruptio eorum magna contigit et ruina, et ob hoc plurimi in Seleuciam magis, magisque confugiunt) eos amplius ibi clades suscipit, propter causam quam breuiter enarrabo. Græcis in Seleucia habitantibus aduersus Syros ex maxima parte inimicitie acuta gerebatur, sed Græci semper superiores extabant. Tunc itaque cohabitabant eis et Iudæi, qui aduenerant. Syri autem seditionem mouentes, cœperunt superiores existere, ex consensu et auxilio Iudeorum, hominum inconsiderate se in pericula precipitantium, et intentionem solam ad bellum gerendum habentium. Tunc Græci hac seditione superantur. Illi uerò nullam aliam rationem cernebant, qua possent statum suum pristinum, et dignitatem reformare, nisi Syros à Iudæis separarent. Vnusquisque igitur eorum, uerba faciunt ad Syros, cum quo quisque se familiaritatem habere cernebat: atque hoc modo pacem inter se, amicitiamque componunt. Primates itaque uiri ex utraque parte, pacta quibus pax et concordia seruarietur, instituunt: atque hoc modo inuicem exhortantur, ut cum Iudæis bellum gerant. Quos ex constituto repente inuadunt: interimuntque super

super quinquaginta nullia hominum. Pereunt igitur omnes præter admodum paucos, qui fortè aut amicorum, aut uicinarum misericordia conseruati sunt. Et quia iam ibidem uiuere non poterant, discedunt exinde Ctesiphontem, ciuitatem uicinam Seleucie: ubi consuetus est Parthorum rex, per singulos annos hyberna peragere: ubi etiam plurima eius opes, et plurimus regni cultus asseruatur. Nulla tamen iam eis uiuendi spes fuerat derelicta: nam etiam ibi omnis gens Iudeorum terrore regis premebatur. Nam tam Babylonios, quam Seleucios formidolosos habebant: sed etiam omnis multitudo Syrorum, quæ in illis locis habitabat, id ipsum cum Seleucijs loquebantur, ut bellum gererent cum Iudæis. Ob hoc ergo discedunt etiam inde in Neerdam, et in Nisibin: ubi propter munimentum illarum ciuitatum tutos se esse censebant. Super hæc etiam habitantur illæ ciuitates ab hominibus bellicosis. Et ea quidem quæ circa Iudæos Babylonie constitutos, acta sunt, huiusmodi fuere.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATIS IUDAICÆ LIBER DECIMUSNONUS.

Qualiter C. Caligula Cæsar infidijs extinctus sit.
CAPVT I.

CAIVS autem non in solos Iudæos, qui Hierosolymis fuere, et eos qui in his regionibus habitabant, iniustitie suæ demonstrabat insaniam, sed per omnem terram, et per omne mare super eos præcepta destinabat, quaquaersum imperium Romanum protenditur: et pluribus cunctis calamitatibus adimpleuit, quales ante nunquam historiæ

16
storie prodiderunt. Maxime autem omnium Roma cladem
perpetiebatur, quam in nullo honorabiliorem ceteris ciuita-
tibus existimabat. Nam cum omnes ceteros externos libenter
tractaret, non ita senatum, & omnes quanticumq; ex nobili-
bus uel generosis clarissimi constabant. Multa etiam crimina
perpetrabat, aduersus equites Romanos. Quidam autem hoc
dignitatis nomine censebantur, opibus autē penē pares sena-
toribus existebant: propter quod etiam in conuentu sena-
tus interesse solebant, quos ualde inonoros habuit: pluri-
mosq; ex eis morte damnabat, quorum etiam simul pecunias
auferebat. Nam multas etiam cedes non ob aliud, nisi ut eo-
rum auferret pecunias, perpetrabat. Diuinum uerō sibi cul-
tum & honores uolebat, non cum hominibus exhiberi: sed
etiā in templum Iouis ueniens, quod Capitolium quidem uo-
cant, magis autem uenerabile illis est omnium templorum, fra-
trem se Iouis ausus est appellare. Sed etiam alia quę gerebat,
non erant à favore aliena. Nam etiam ex Dice archia ciuita-
te, quę in Campania constituta est, ad Messanam, quę alia
quoq; maritima ciuitas est, graue putans uti remis trāsitusq;
facere, putansq; sibi subijcere etiam hoc elementum posse, ue-
lut domino maris existiēti, talia etiam uolebat in fluuibus ge-
rere, qualia solet terra natura sustinere. Voluit ergo & à lit-
tore ad littus, stadia ferme trecenta in medio mari, & intra
tam uastum sinum, pontem cōstruere, super quem carrucis &
diuersis uehiculis itinera ualeret efficere. Sed & templorum
paganorum nullum non depopulatum reliquit. Quęcumque
enim pictura aut sculptura uenusta fuere, uel alio quolibet opi-
ficio pulchra simulachra, atque omnimodo anathematizata,
deserri iussit ad se. Non enim alibi pulchra res esse dicebat
oportere, nisi in pulchriori loco. hunc autem Romam esse fir-
mabat. Non solum autem suam domū, sed etiam hortos, aliaq;
sua

sua habitacula, ubicumq; terrarum Italiae constabant, ex talibus
repleuerat ornamentis. Nam etiam Iouem Olympiū, qui maxi-
mē apud gentiles uenerabilis habetur, quē Phidias Athenien-
sis fecerat, ausus est in Romanam transferre ciuitatem: non ta-
men ad effectū res perducta est, architectis dicētib; ad Men-
nium Regulum, cui res illa fuerat imperata, quōd si illud simu-
lachrum moueretur, aliquod malū posset accidere. Fertur au-
tem Mennius, etiā prodigijs propter hoc multis acceptis di-
stulisse negotium. Vcruntamen eiusmodi uerba scribit ad Ca-
ium, unde periculum mortis illi protinus imminebat: euasit ta-
men, quoniam Caius morte pra uentus est. Intantum etiā pro-
ruperat eius insania, ut cum ci filia fuisset exorta, eam perdu-
cens in Capitolium, super genua simulachri cōstitueret, com-
munem sibi natam, Iouiq; confirmans, duos patres uni proli
constituens. Et hęc illum etiam talia perpetrantem, pro nefas,
homines tolerabant. Molitus est & seruos ad accusationē ex-
citare dominorum, quęcumq; uellent in publicum crimina de-
portare. Illi autem, quęcumq; illis pessima oriebantur in animo,
nulla prohibebantur dicere ratione: cernentes gratum illi so-
re, quicquid mali dixissent: ita ut etiam Claudiu auderet Po-
lydeuces seruus eius accusare: & ille patiebatur, aduersus pa-
trem suum geri capitale iudicium: sperans etiam ipsum, quō
faciliorem potentiam aduersus ceteros adipisceretur, extin-
guere: non tamen assecutus est, quod uolebat. Repleta igitur
uniuersa repub. diuersis malis, diuersisq; calumnijs, ex auda-
cia seruorum aduersus dominos ubiq; insidię gerebantur: ab
alijs quidem, ut suas iniurias quas passi sunt ulciscerentur: ab
alijs autem, pra uenire dominos cupientibus, cum sibi ab eis
pro culpis suis aliquid supplicij imminere sentirent. Proinde
quoniam corruptis legibus & hominibus in afflictione consti-
tutis, non paruum beatitudinis momentum mors illius ho-
minis

FLAVII IOSEPHI ANTIQ. VIT.

minis apportavit: sed etiam genti nostræ, quæ breui iam omnis interisset, nisi mors illum celeriter occupasset: uolo super eo cuncta differere. Nam aliàs quoq; magnam felicitatem confert hominibus, & solatium in calamitatibus constitutis: ac etiam correctionem his, qui putant prosperitatem esse perpetuum: docetq; ne rebus secundis quisque pessime commutetur, sed uirtutis studium esse percolendum. Vias equidẽ tres mors illa parauerat: & harum uniuscuiusq; uiri boni primatum in consilijs habebant. Aemilius enim Regulus, ex Corduba Hispaniæ ciuitate originem ducens, congregauit plurimos, ut siue per illos, siue per semetipsum alacriter Caium interimeret: alterius autem principatum gerebat Cassius Cherea tribunus: sed & Minutianus non paruam partem hominum ad hoc opus aggregauerat. Causa autẽ erat illis odium, quo circa Caium uniuersi tenebantur. Et Regulus quidem iracundiam eius, & iniustitiam, qua in cunctos utebatur, horrebat. Gerit quippe indignationis aliquid animus liber, ut iniquitatem ferre non ualeat. Hic igitur cum multis aduersus Caium consilium capit, cum amicis & cum alijs, qui efficaces ei uidebantur ad causam: Minutianus autem, ut Lepidum ulcisceretur amicum suum: hunc enim cum aliquibus suis conciuibus Caius extinxerat. Super hoc quoq; sibi timebat, ne à Caio similiter pateretur. Nam uidens ex alijs exemplis sibi mortem imminere, festinabat suum præuenire periculum. Chereas uero confusionem suam, & Caij opprobria non ferebat, quibus eum arguebat, quod quasi nihil in se fortitudinis haberet, insuper etiam periculum sibi per singulas dies imminere cernebat. Mortem quoq; Caij, omnes honestum opus & liberũ libenter excipere reputabant: ceteri uero cupiebant super hoc habere commune consilium: uidentes tantas iniurias, & exemplum præuam dari cupientibus principatum. Omnes ergo, ut

tantis

IVDAICARVM LIB. XIX.

449

tantis cladibus liberarentur, desiderabãt aduersus Caium aliquid geri: decere namq; ad talia negotia bonos uiros accedere, pro salute pietatis, & imperij macula auferenda, etiam cum suo discrimine. Super omnia autem Cheream ad opus gerendam excitabat melioris fame cupiditas: & quia cernebat facilem sibi aditum fore ad Caium: tribunus namq; erat, & per hoc se opportunitatem reperturũ putabat, qua perimeret Caium. Inter ea Iudi currules agebãtur: circa quæ spectacula magnum geritur à Romanis studium. Concurrunt enim alacriter ad circũ: & pro quibuscunq; rebus opus habuerint, ab imperatoribus congregatione facta, deposcunt. Illi uero, quod multitudini non iudicant resistendum, confestim grate petita concedunt. Rogabant itaq; tunc Caium, cum omni intentione postulationibus utentes, ut censurã releuationes efficeret, & gratias cunctas auferret. Ille uero nolebat ista concedere. At illi uoces amplius eleuabant. Tum ille diuersos per diuersa loca mittens, iubet clamantes abripi, & sine ulla dilatione confestim interiri. Et ille quidem talia iusserat: quibus autẽ præceptum erat, iussa complebant. Plurimis itaque pro hac causa morientibus, populus spectans clamare cessauit. Tunc omnibus suis facultates in contemptu fuerunt, uidentibus alios pro suis opibus ad interitum peruenire. Hæc & huiusmodi Cheream excitabãt, ut magnanimiter ingrederetur in causam, & insidias quas parauerat Caio, perficeret, & eum tam nequiter aduersus homines exasperatum reprimeret. Et sæpius in conuiujs Caij, rem uoluit aggredi, & tamen consideratione reuocabatur: non se cernens inuenire opportunitatem, qualem negotio aptam esse iudicabat: uerẽs, ne frustra ad tantũ opus accederet: sed ita rem moderabatur, ut consiliũ animi sui consequeretur effectum. In hoc igitur multo tempore militabat, non libenter conuersationem sustinens Caij. Cum autem cum

FF consli

constituisset Caius super omnes publicas functiones, & cetera alia quae Caesaris erant inferenda thesauris, per illud omne tempus a rato negotio priuabatur. In quo tamen maiore sibi uirtutem implendi operis aggregabat, quod more suo magis rebus utebatur, quam Caij obedibat imperio: parcebat enim humilibus atq; depressis. Vnde ad iracundiã prouocauit Caium, ita ut eum de mollitie, & de socordia criminaretur, non ualentem sicut ipse uellet, pecunias congregare. Contumelias igitur illi plurimas ingerebat, & muliebria oppingebat nomina, omni confusione plenissima. Et haec quidem eum alijs increparet, ipse magis gerebat in quibusdam celebrationibus mysteriorum, quas ipse constituerat. Stolas namque muliebres inducitur, et circumpositionem crinium complicatorum adhibens, aliaq; quae ad ornamentum, cultumq; muliebrem pertinent, ipse sustinens, huius confusionem criminis audebat alijs exprobrare. Cherea autem, quando haec uestimenta Caesar sumebat, indignatione ferebatur. maxime autem, cum illa uestimenta ministris irridentibus redderet, ita ut etiam tribuni in derisionem eum haberent & opprobrium. Nam cum sumptuari essent ministri à Cesare muliebria uestimeta, praedicabant aliquis, ut consueti erant, ad lusum illi proferre facetias. Propter hoc etiam ei fiducia maior accessit, ut socios quosdam acciperet, quibus se ostenderet, non pro causis minoribus indignari. Nam erat etiam Pompidius senatorius, qui penè per omnes ordines & gradus administrationis transierat. Epicureus autè erat, & propter hoc otij & quietis studiosus. Hunc Timidius inimicus eius accusauit, quod posset Catum maleficijs turpibus infamare, eò assumens Quintiliam mulierem, quae in rebus scenicis erat propter pulchritudinem clara, & pulchritudine plurimorum amorem habebat et studium: nam etiam ab ipso Pompidio diligebatur: accusatio autem erat falsa.

Illa

Illa uerò graue iudicante, testimonium in causa mortis aduersus amatorem proferre, torqueri eam dixit debere Timidius. Tum Caius excitatus, iubet Cheream sine ulla dilatione continuo tormentis examinare Quintilian. Nam & in rebus capitalibus, & ubicunq; tormētis opus esset, eodem Cherea utebatur: eò quod eum crudelius arbitrabatur ministerium exhibere, timentem, ne ab eo de mollitie & socordia culparetur. Quintilla itaq; dum ad tormenta duceretur, consciorum cuiusdam pedem calce deprimens, significauit eos debere considerare, & nihil de tormentis eius penitus timere. Cheream tamen etsi nolens, tormentis eam adegit: timens propter illam ipse subire periculum. Et nihil differens, eam in conspectum Caij deducit, foedatam tormētis, atq; deformatam: ut etiam ab amatoribus suis sine ulla uoluptate uideretur. Tunc Caius illam speciem non sustinens, sed admodum compassus Quintiliae, eò quod grauiter tormentis fuisset affecta, liberam crimine absoluitamq; pronuntiat, & cum ea simul Pompidium. Ipsam tamen etiam pecuniarum dono muneratur: unde illi solatium esset, propter quod grauiter erat debilitata tormentis. Nam non solum sanitas eius corporis ex supplicijs corrupta erat, sed etiam pulchritudo defoedata. Haec igitur grauiter Cheream commouerunt, quod per eum homines torquerentur. Vnde quoque suamiracundiam non sustinens, dixit ad Clementem, atque Papinium: quorum Clemens quidem super militiam constitutus erat, Papinius super eos qui Caij fuere custodes: O Clemens, inquit, nimis fecimus in agendo, quae pro impatore constabant. Nam etiam eos, qui aduersus eius principatum conuirationem fecerant, multa prouidentia uigilantes, & laboribus desudantes, alios quidem extinximus, alios autem tormentis affecimus: intantum, ut etiam ipsi Caio miserabiles uideantur. Ita nostram militiam cum nimia seueritate

FF z tracta

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

tractamus. Tacente autem Clemente, grauiter quidem se ferre, quæ imperabantur, tam oculis erat, quam uultu & colore manifestus; uerbis autem insaniam imperatoris aperire, iniustum esse iudicauit. Chareas autem cohortes prouidenter præparans, cæpit fiducialibus uti sermonibus: & ad eum enarrabat mala, quæ ciuitatem, & imperium illud obtinerent: & quod uerbo quidem Caius illorum esse causa malorum diceretur: Si uero quisquam rem, inquit, cum ueritate discuiat, inueniet ò Clemens, quod ego sim totius mali causa, & hic Papinius, & tu, qui Romanis & uniuersæ humanitati pro bonis omnia tormenta & omnes elades ingerimus, non imperijs compulsi Caij, sed nostra in hoc uoluntate progressi. Festinemus igitur comprimere tantam iniuratore in ciues suos, omnesq; subiectos, cui non ministerium exhibemus: & ueluti satellites, atque carnifices, ad eius crudelitates explendas extamus: & arma quæ aduersus hostes proferre debemus in nostros ciues conuertimus, non pro libertate, non pro imperio Romano: sed pro salute eius, qui suæ iniquitati festinat cuncta subijcere. Nam simul & nostra corpora, & nostras conscientias, per singulos dies polluitur tormentis & sanguine miserorum: donec etiam alter aliquis inueniatur, qui in nos quoque tale Caio ministerium exequatur. Non enim propter hæc quæ gerit, cum fauore circa nos conuersabitur, magis autem cum suspitione. Ad hæc etiam cum pereuntium multam stragem fecerit (non enim poterit Caij unquam seuitia terminari, quoniam non iudicio in talibus causis intendit, sed sola libidine ad hominum cædem impellitur) tum demum etiam nos cunctis pereuntibus coniunget. Ad hæc Clemens consilium Charea manifestius approbat: taceri autem iubebat, ne in plures sermo ferretur: & diffusis passim uerbis quæ gerebantur, ante quam res consequatur. effectum,

secreta

IUDÆICARVM LIB. XIX. 458

secreto prodito, & insidijs propalatis, ipsi ducerentur ad pœnam: sed tempore procedente, rem spei permittere, ut opportunitatem fortuna tribuente, opus gnauiter adimpleretur: se tamen dicebat per senectutem non posse audaciam gerere, ad tantum negotium inchoandum. His uerbis quæ à te ò Charea tractata, dictaq; sunt, cautiùs aliquid fortassis inueniam: decentius autem quis poterit inuenire? Et Clemens quidem continuo mutare sententiam, omniaq; quæ audierat, quæq; ipse dixerat, cæpit efferre per plurimos. Chareas autem formidans, perrexit ad Sabinum, existentem uirum dignum, quem etiam libertatis cognouerat amatorem, & propterea dispositiones illorum temporum hostiliter abhorrentem. Opus itaq; putans, ut celeriter quæ cogitabat inciperet, opportunum ratus est, ut cum eorum communicarent maximo timore, ne à Clemente secreta proderentur. Super hæc etiam dilaciones temporum aliquid contrarium reputabat allaturas. Cum autem libenter Sabinus tali cogitationi, taliq; uoluntati consentiret, tunc quidem tacere se dixit, & ad nullum de tali re suam proferre uoluntatem: si uero tempus & hominem nanciscerentur, tunc non solum silentium abiecturum, sed etiam suam uoluntatem manifestaturum esse firmabat: sed si aliquid uiriliter uolamus efficere, nihil dilationis penitus detur. His igitur dictis, exinde conuertuntur ad Minutianum, ipsis quidem studijs & uirtute parem, & similia ex animi magnitudine cupientem: consanguineum tamen Caij, sed suspectum propter mortem Lepidi. Multam namq; inter se amicitiam Minutianus, Lepidusq; possidebant: & propterea etiam ipse timore periclitabatur, ne similiter eum perire contingeret. Erat quippe Caius omnino nobilitati terribilis, ut putaretur aduersus unumquemq; singulari insania prorupturus. Propter hoc enim alterutri sibi met erant pro rerum necessitate formidini: & uoluntatem,

FF 3 quam

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

quam circa odium Caij gerebant, indicare non poterant. Ob huius utique suspicionem, nec deuotionem sibi met aperte impendere præsumebant. Dum igitur conuenissent, & Minutiano honorem sicuti prius exhibuissent, erat enim dignitate præclarus, & cunctorum ore laudatus, inter principia sermonum, præcedens ille uerba fecit ad Chæream: requirens quod signum illa die perceperit. Per totam namque ciuitatem gratis Chærea uidebatur iniuria, quam per signorum dationem ipse portabat. Et ille inter uerba iucunda nihil motus, Minutiano respondit, eiq; sermonem de rebus talibus faciendum esse commisit: Et tu mihi, inquit, da libertatis signum, gratias agenti tibi, qui me amplius acuisi, quam egomet implere conserui. Neque mihi sermonibus iam pluribus opus erit, sed hoc sufficiet iudicio, si etiam tibi idem placeat, quod & mihi: quando & prius quam conueniremus, eiusdem cognoscimur fuisse communionis. Vno itaque gladio sum accinctus, qui sufficere possit ambobus, in quo cõsecuti fortiter & accedamus ad opus. Princeps autem si uis, ipse consisto, iubens operibus immunere. Quod si cepero tui cooperationem solatij, persequar grassatione ferri, concessa mihi te confirmante fiducia: per hoc enim, ipsum quoq; ferrum efficacius solet existere. Impellor enim ad actum non pro his, quæ patior ego, dum spe ipse circumferar. Non enim hæc lenitas, mea pericula tantummodo me considerare permittit: dum & libere patriæ atque legibus, & ademptæ uirtuti, & tantæ condoleam pesti, quæ cunctos simul propter Caium apprehendit. Dignus enim sum apud te iudicem fidererum huiusmodi, quando etiam tu sapere talia comprobaris. Tunc Minutianus considerans ardorem sermonum eius, libenter amplexus est, & eius audaciam approbauit, atque laudauit: & uale dicto, cum uotis cumque precibusq; dimisit. Quidam enim asseuerabant, ea quæ con-

tinge

IYDAICARVM LIB. XIX. 455

tingebant quodam auspicio fuisse firmata. Nam dum Chæreas ingrederetur in curiam, uox cuiusdam de populo fertur emissa, quæ quasi admoneret, dicens: Persice quod agendum est, opitulante diuinitate. Quo factò, primum quidem Chæreas expauit, ne quis coniuuratorum uideretur prodidisse secretum: nouissime uerò considerando, quia hæc pro inuitatione dicerentur, siue commonente aliquo sociorum, seu certe deo (qui cuncta humana respicit) consulente, omnibus ad confortationem insidiarum causa patuisset, uniuersi simul armati sunt: alij quidem ex ordine senatorio, alij uerò Romanorum militum, qui conscij esse uidebantur. Neque enim erat uir nobilitate, seu felicitate præditus, qui Caij exitium non ardentè appeteret. Quapropter omnes, quo possent studio, ut uita priuaretur, totaq; confidentia, atque uirtute, ad tyrannicidium erant & sermonibus, & operibus præparati. Nam & Calistus libertus Caij, uir unus potentia summi culminis eleuatus, qui nihil aliud potestate sua, quam tyranno æquus esse putaretur, timore cunctorum, & magnitudine pecuniarum, quæ ei nimis accesserant, eò quod esset in muneribus accipiendis, & iniurijs exercendis accerrimus, & uigorem ultra modum haberet, cum naturam Caij instabilem esse sciret, & in quibus declinasset, nequaquam posse reuocari: & multas quidem alias periculi causas, nec uon & magnitudinem pecuniarum haberet, accedens latenter ad Claudium, sperans, quia si ei cederet principatus, deficiente Caio, honorem similem ei præberet, eò quod illi gratiam & uerba clementiæ impendisset primitus, ait, quia iussus à Caio Claudium ueneno perimere, crebras huius rei dilaciones quæsisset, ne talia perpetraret. Sed mihi uidetur, quia fingebat hæc Calistus, uolens capere Claudium. Nam neque Caius studens interfici Claudium honestas poterat occasiones ex-

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

quirere, neque Calistus iussus optabilem rem Caio perpetrare si distulisset mandata domini sui, pericula potuit declinare. Sed Claudium quidem diuinitas à Caij uesania liberauit. Calistus autem pro commendatione finxit hanc gratiam, quæ ei nequaquam probabatur iniuncta. Hi quidem, qui circa Cheream erant, differrebant quotidie, dum multos segnitie detineret: Chereas autem nullam moram gerebat, sed omne tempus ad agenda opportunitissimum iudicabat. Nam dum Caius in Capitolium ascendisset, ut pro filia sacrificaret, uenit frequenter ad eum, & in imperialis loci culmine stantem, ac populo auri & argenti pecunias dispergentem, dum hæc ministeria gererentur, præcipitem ex eminenti loco cogitauit impellere: cum se à nullo uideri putaret, nec insidias fecisse crederetur. Et licet non optata mors euenisset, ipsi tamen accessisset audacia, ut etiam præter ferrum perimeret Caium. Tantum habuit cum conturatis Chereas ardorem, metuens, ne tempora opportuna diffluerent. Illi uero uidebant quidem eum pro sua libertate sollicitum: poscebant autem, ut paucum tempus usque ad solennitatem spectaculorum differret: ne dum conamen nequiuert impleri, turba fieret ciuitati, dum conscij requirerentur à Caio: & insidiarum non ualere utilitas in futuro: sed hoc utile fore, ut in celebratione spectaculorum res potius agi tentaretur. Hæc spectacula in palatio ob honorem Caesaris, in paruo eius rotundo templo aguntur, qui primus potestatem populi conuertit in seipsum, quæ scilicet Romani nobiles cum filiis simul & coniugibus libenter spectare noscuntur. Tunc enim Caius negligens ad omnes ita faciles erat incursum, quando multa milia hominū paruo loco concurrerant, ut potuisset quilibet ad eius necem audacter accedere: absentibus quoque custodibus, qui licet uellent, non tamen ei præsidium facile deportarent. Ex-

pecta

IUDÆICARVM LIB. XIX.

457

pectabat ergo Chereas, & uenientibus spectaculis, prima die nitebatur, ut quod fuerat præcogitatum, sine dilatione fortunæ solatijs adimpleret: à quo tamen tribus diebus ludorum transactis, uix die nouissimo opus ualebat terminari. Itaque Chereas aduocans cōiuratos, Satis, inquit, ò uiri præteritum tempus nostram potest obiuigare segnitiam, pro his quæ cum tanta uirtute tractata sunt, & neglecta noscuntur. Et melius est, ne proditione facta, percat occasio, & potius Caius nos afficiat, cunctorumq; auferat libertatem, his diebus, quos nos tyrannidi eius adijcimus, cum & nos de cætero debeamus esse liberi, & alijs causam præbere felicitatis, præteriti seculi honorem & miracula reparare. Illis uero nequaquam contradi centibus, quasi non bene fuisset hortatus, neq; actum hunc aduersè suscipientibus, sed potius conticescentibus: Cur, inquit, ò fortissimi, segnes sumus? An nõ uidetis hodie spectaculorum diem esse nouissimum, & Caium ferri ad Alexandriam nauturum, ut Aegyptum cõtempletur? Bonum ergo uobis est, ut uestris manibus Romanæ gloriæ auferatis opprobrium, & hoc terra mariq; diuulgetur. Nam quomodo non iuste erimus cõfusione obnoxij, si quis eum Aegyptius uideatur perimere, iniuriam non ferens libertatis oppressæ? Ego siquidem nequaquam cogitationes uestras differre patior, sed hodie ad pericula simul accedo: grate ferens quicquid ex eis euenierit: animo scilicet consistens ad pericula omnia præparato, quam ut mihi huius laudis possit euenire priuatio. Hæc ille dicens, & ipse audacius armatus est, & reliquis fiduciam præparauit: cunctisq; iam erat desiderium, ut conamen attingeretur, nihilq; differens, diluulo ad palatium multitudo equestrium armata conuenit. Mos erat tribunis ense cinctis, petere ab imperatore signum, quod ei competeat, ut signum acciperet. Concurrabant ergo ad palatium omnes, ut pro spectaculo

FF 3 loca

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

loca sibi met occuparent. Cumq; multa plebe atq; cōpressione Caius exultaret, ita ut prae multitudine neq; senatui, nec Romanis equitibus locus esset: sed omnes permixti sederent, cum uiris pariter mulieres, & liberi unā cum seruis, Caius processu sibi met factō, Diuo Casari solemniter immolabat: cuius etiam spectacula celebrabat. Et cum de sacrificijs aliquid sanguinis cecidisset, contigit, ut ex eo cruore cuiusdam senatoris Asprenatis nomine, uestis adimpleretur: quod factum Caio quidem praeiuit risum, Asprenati uerò augurium fuit apertum, qui scilicet unā cum Caio peremptus est. Ferunt itaque Caium ultra suam naturam illa die fuisse mitissimum, ita ut omnibus eius humilis saluatio mira uideretur. Qui post sacrificia ad spectacula ueniens, praesidebat: & circa eum primi procerum. Est autem ipsum spectaculum, ubi annis singulis exhibetur in duabus cellis, quarum altera quidem ducit ad atrium, altera uerò ad porticum, ingressibus & egressibus apta, quatenus non turbentur, qui interius esse noscuntur. Est enim illic & alia cella, ubi lufores exerceri solent, atque cantores. Residente itaq; populo, & Charca cum tribunis non procul à Caio (dextrum namq; cornu Caesar tenebat) quidam Baebius ex ordine senatorum, uir militaris, Cluditum cōsularem uirum iuxta se residentem, nullo audiente requirebat, si quis ei aliquid dixerit nouitatis. Quo dicente, nihil sibi ea die nunciatum: O' Cludite, inquit, hodie tyrannidij certamen agitur. Tunc Cluditus, O' fortissime, inquit, tace: & mox uersum Homeri subiecit, dicens: nequis alius maleuolus sermonem exaudiat. Cumq; multa poma in theatro spectantibus spergerentur, & pariter aues innumerae, & quae pro raritate sua sunt comparantibus pretiose, Caius lites & rapinas propter haec actas libenter inspiciebat. In illo siquidem spectaculo, duo ei auguria prouenerunt. Minus nanque introducitur, quo

I V D A I C A R V M L I B. X I X. 459

quo actum est, ut iudex deprehensus crucifigeretur, & pantomimus fabulam saltauit Cynarae, in qua & ipse occisus, & eius filia Myrrha uidebatur: atq; sanguis mimica arte diffusus, & circa iudicē crucifixum, & circa Cynaram & Myrrham. Constat autem, quoniam dies ipse fuit, quo Philippum Amyntae filium, Macedonum regem, in spectaculum ingredientem, unus sociorum sustineret in spectaculo, usque in finem, eò quod nouissimus erat dies, aut certe usus balneis, atq; cibis illie, deinde remicaret, sicut & prius. Minutianus iuxta Caium sedens, ac metuens, ne in uacuum tempus efflueret, surgens, cum etiam Cheream uideret egressum, pergebat ut confortaret eum. Tunc egredientem tenuit Caius à ueste, & quasi per amicitiam, Quo, inquit, pergis ò beatissime? At ille reueritus Casarem, cum timore resedit, & paululum quiescens, de nouo surrexit, & abiit. Cui egredienti nō impediuit iter Caius, credens cum ad necessaria progredi. Asprenas quoque, cum esset & ipse particeps operis, adnonebat Caium, sicut & prius, ut ingressus ad balneas atque prandium, ad spectacula remicaret: quarens ut ad finem sua tractata perducerentur. Illi siquidem, qui circa Cheream erant, exauebant alterutros, quasi tempus esset singulos preparari, ne ad opus absentes inuenirentur, & negligentes opportuniū tempus amitterent. Erat namq; etiam dies, iam circa horam nonam. Chereas itaque tardante Caio, erat paratus, ut ingrederetur ad sedem eius: praescius tamen, quia illic necē principis cum multo sanguine senatorum, & simul equestrium adimpleret: licetq; arderet, melius tamen esse iudicauit, omnium tutamen libertatemq; seruari. Cumq; essent omnes ad spectaculorum uota conuersi, Caius signum surgendi fecit: turbaq; repente facta, conuersi sunt coniurati, & populos impellebant, ut quasi Caio secreti officium praerent, opere uerò uolentes habere

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

bere licentiam, ut cum in silentio trucidarent. Præcedebant itaq; Claudius patruus eius & M. Minutianus sororis coniunx, & Valerius Asiaticus: quos etiam si uoluissent repellere, propter dignitatis reuerentiam non ualebant. Caius uerò sequebatur cum Paulo Aruntio. Cumq; iam esset intra regalia, rectum dimisit iter, ubi constituti erant famuli, qui ei gratifice ministrabant, Claudio scilicet præcedente. Et conuersus est ad locum quendam angustum, silentio iturus ad balneas, simul & pueros qui uenerant ex Asia contemplaturus, quorum forent utiles ad hymnos mysteriorum, quæ erant celebrare consuetus, aut qui ad Pyrrhicam in theatris apti esse uiderentur. Tunc itaq; occurrit ei Chereas, ut signum peteret. Quo quasi ad illusionem eius signum dante mollium, nihil ille moratus, iniurijs utebatur aduersus Caium, & euaginato gladio, ei intulit plagam uehementem: non tamen omnino mortalem. Sunt qui dicunt, hoc à Cherea de industria factum: ne Caius unius plagæ uulnere moreretur, sed plagarum multitudine sauciatus, maiori dolore cruciaretur. Sed mihi non uidetur hic sermo credibilis, eò quòd in huiusmodi actibus timor talem non exigit rationem. Nam si Chereas ita cogitauit, omnes stultitia præcessisse credendus est, uoluptati magis fauorem præbens, quàm per celeritatem sibi & conturatis periculatorum euasione[m] acquirens, dum possent multæ machinationes auxilium Caio conferre, antè quàm potuisset mori. Vnde certum est, quia Chereas non circa supplicia Caij restitit, sed de se & amicis potius cogitauit: quando etiã acta causa silentio magis usus est, ut uindicam fugeret iracundiam, & quatenus res gesta celaretur: ne sermonibus usus, & se perderet, simul & tempus. Et hæc quidem licet ut uoluerit unicuiq; tractare. Caius itaq; uulneris dolore ferebatur: inter humerum enim & collum ensis illatus, iuguli ossibus est retentus, ne ulterius

ritus

IUDAICARVM LIB. XIX.

461

rius posset accedere. Quo factò, neque clamauit, neq; uocauit quemlibet amicorum, seu incredulitate, siue imprudentia, sed dolorem fortiter ferens, interius fugiebat. Quem suscipiens Cornelius Sabinus, & ipse iam sua mente præstructus, impulit. Tum genu flexo cadentem, multi circumstantes, singulè adinuicem gladijs, & quasi ad certamina discerpsunt. Constat autem, quia ultimus Aquila ei mortis intulit plagam. Omnis itaq; causa, Chereæ indubitanter attribuenda est. Nam licet cum multis hoc opus effecerit, primus tamen cogitauit quemadmodum gereretur, & primus cæteris hoc ausus fuit edicere: quibus suscipientibus, in illius necem uerbo subinde alios congregauit: & sapienter cuncta disponens, ubi erat sententiarum adhibenda professio, etiam sermonibus locutus est utilibus: necnon necessitatem suæ præsumptionis imposuit, ut dum tempus exigeret, manibus uterentur. Is quoq; rem prior aggressus est, & uirtutem illius necis impleuit: atq; nisum facilem Caio iam moriente concessit. Quapropter iustum est, ut etiam quæcumq; cæteri gesserunt, Chereæ cogitationi & labori manuum ac uirtutibus applicentur. Caius itaq; hoc modo, multis uulneribus iacebat extinctus. Chereas autè & cæteri perimentes Caium, per eadem itinera reuertentes, euadere se impossibile iudicabant, propter hæc utique, quæ fuerant gesta. Non enim paruum erat periculum, peremisse principem, stultitia populi sepius honoratum: cum & à militibus non sine sanguine, de morte eius faciendâ esset seditio. Ita cū essent angustæ uia, in quibus hoc opus effectum est, & maxima turba repleret eas alios discedentes, ad domum uenere Germanici patris Caij. Erat enim domus conuicta regalibus, eò quòd ibi qui in eminentia constituti sunt, diebus suæ potentia in tabulis habitare noscuntur: & declinantes multitudinis inuasionem,

sionem, esse iam uidebantur in requie. Cum itaque lateret adhuc pestis illata Caio, primum Germanis est agnita. Erant enim armigeri, æquiuocum gentis sue Celticæ habentes signa, quorum patrie mos est, importabili uti furore, sicut Hispanis, aut cæteris Barbaris: eò quòd omnes huiusmodi homines ratione minore sint, corporisq; robusti: & impetu primo, quibuscumq; congressi hostibus, præuolentes: cum non haberent uirtutis discretionem, pro utilitate cunctorum, sed tantum sibi prospicerent: quibus Caius charissimus ob hoc erat, quòd pecuniarum muneribus eos sibi placauerat. Euaginati ergo gladijs, ingressi sunt domum, perscrutantes Cæsaris peremptores, quorum tribunus Sabinus erat: qui non tantum uirtute et fortitudine maiorum, quantum suo robore, cum monomachus esset, hanc obtinuerat dignitatè. His itaq; requirètib; Asprenas primus occurrens exoluit pœnas: cuius ueslem sacrificio- rum sanguis, sicut prædiximus, cruentauerat, et non ei bonum fecisse uidebatur augurium. Post hunc occurrit eis Barbarus Norbanus, fortissimus ciuium, & de cuius maioribus imperatores multi processerant: cuius etiam ciues eminentiam non ignorabant. Is cum esset ualetudine robustus, primo sibi met occurrentium abripiens gladium, permixtus alijs contende- bat, ne sine aliorum interitu moreretur. Qui multorum agmine constipatus, frequentium uulnerum illatione defunctus est. Tertius autem Anteius, ex ordine senatorio, Germanis sicuti priores occurrit. Is ut uideret Caium iacentem, & letaretur, aduenit: quia patrem illius eiusdem nominis effugauerat: eumq; nec sic satiatum, militibus destinatis, occiderat. Aderat ergo Anteius, ut Caij uideret finem, turbaraq; subito domo, dum se uellet occulere, fidentes Germanos, & tunc subtiliter inquirentes qui Caium occiderant, etiam innoxios uia perimentes, latere non potuit. Et illi quidem ita sunt mortui.

igitur

igitur in theatrum de Caij morte uenisset sermo, admiratio et incredulitas facta est. Alij namq; ualde delectabatur in eius morte: & licet dudum seirent sibi met utilem fore, hoc non sinebantur credere per timorè. Quibusdam uerò hoc in desperatione erat, cum neq; uellent circa Caium huiusmodi aliquid prouenire, nec uerè hoc crederent, quasi non posset aliquis hominum, opus huius uirtutis implere. Erant enim, quibus non erat grata mors Caij, mulieres & infantes, & quidam militum: alij propter mercedem, & qui ad nihil aliud, quam tyranno conueniente ad iniurias potentissimorum ciuium, illius ministerio erant preparati: mulieres autem ac iuuenes, propter spectaculorum & gladiatorum munera, in quibus solet uulgo delectatio ministrari, & propter carnum dilacerationes, quas in ludis agebat Caius, ut quasi populo uoluptatem exhiberet: pro ueritate autè ad satiamdam suæ crudelitatis insaniam. Serui autem dominos contemebant, & ad iniuriandum eos, eius fulciebantur auxilio. Facile namq; eis mentitibus cõtra dominos credebatur: eorumq; pecunias ostendentibus, & libertas & diuitiæ succedebant: nec accusationis metuiebant pœnam, quibus erant proposita præmia, octaua pars substantiæ senatoriũ. Igitur etsi aliquibus in teatro credibilis uidebatur de Caij peremptione sermo, eò quòd aut præscissent insidias, aut oprussent, de his quæ nunciabantur non solum gaudia retinebant, sed etiam audire hoc aut dicere fugiebant, metuentes, ne cum uerũ non appareret, pœne succuberent, quasi nota suæ uoluntatis aperientes. Illi uerò qui insidias præsciebant, amplius se celebrabant: formidantes ne dum alicui amatori tyrãnidis hoc panderet, proditi uiuente Caio punirentur. Nam & alius sermo fuerat dispersus in populo, quia res quidem à coniuratis fuisset tentata, non tamen Caius extinctus, sed ablatu- tus à medicis, ductus fuisset ad curã: nullusq; erat uerax, cui se quicum

quicumq; committeret, aut suam panderet uoluntatem. Nam
et si quis amicus erat, propter fauorem tyranni uidebatur
esse suspectus, et multo magis odiosus non poterat credi. Dis-
cebatur autem senatoribus, a quibusdam eorum animos per-
turbantibus, quod inter ipsa pericula atque uulnera, ut erat
sanguine cruentus, uenisset in forum et concionem habuisset
ad populum: quae reficiebant eorum mentes, neque loca suae
custodiae relinquebant, formidantes ne illis quaelibet impin-
geretur culpa quando non qua uoluntate discederent accusari
poterant aut damnari: sed quemadmodum uellent accusato-
res aut iudices. Cum itaq; turba Germanorum euaginatiss gla-
dijs spectaculum circūcedisset, cunctis spectantibus metus suae
perditionis accessit: et ex omnibus aditibus terror erat, quasi
repente ingredientium gladijs caperentur: et neq; discedendi
securitatem habebant, neque in theatro poterant morari sine
periculo. Illis igitur irruentibus, in theatro fragor eruptus est,
supplicantium atq; dicentium, quia et quae cogitata fuissent,
(si tamen aliquid prouenisset) et quae dicebantur gesta, ne-
scirent: et deberent parcere, nec alienam praesumptionem
eis, qui non essent culpabiles, irrogarent: sed exquirerent
commissores, si tamen aliquod scelus probaretur esse commis-
sum. Et illi quidem haec et his potiora cum lachrymis et per-
cussione uultus saepius clamabant, facientes ea quae periculi
et mortis uicinitas exigebat. Ad haec militum ira cessauit et
poenitentia ducti sunt, in spectaculo constitutos occidere.
Erat enim crudele etiam illis, licet uiderentur exasperati:
portabant enim capita Asprenatis et eorum quos una pere-
merunt. Quae cum uiderent in spectaculo positi, amplius sunt
conculsi, pro dignitate uirorum, et misericordia huiusmodi
casuum. Quapropter et semetipsos a tabulis erumuis eua-
dere non credebant: et incertum sibi fore, si tanta pericula pos-
sent

sent declinare. Ideoq; licet aliqui aperte et iuste odium circa
Caium habuissent, eius alacritatis munus expulere: cum ad tan-
ta pericula peruenissent, et spe totius cecidissent uitae. Fuit
igitur Aruntius quidam, gratus homo inter praecones rerum
uenalium, et propterea magnitudine uocis utebantur, indu-
tus uestibus diuersi coloris, ad instar nobilium Romanorum:
habebatq; potentiam agendi quae uellet in ciuitate, in his quae
tunc et postea gerebantur. Is aptauit semetipsum ueluti lu-
gētem, licet et ipse odio Caium haberet: eratq; timore supe-
rior eius concio, atque militia, qua nitebatur salutem in re-
bus praesentibus apparare: et omnem ornatum, quasi de cha-
rissimi principis morte amisisse confingens, progressus est in
theatrum, ut mortem Caii denuntiaret. Quo facto, quies o-
mnibus affluit, ne possent ulterius ignorantia fluctuare. De-
inde status etiā Aruntius, et loca singula circuibat, reuocās
Germanos, et cum eo tribui iubentes recondi ferrum, atque
manifestantes Caium fuisse defunctum. Hoc ergo factum aper-
te in theatro collectos eripuit, et uniuersos qui furorem in-
currerant Germanorum a morte seruauit: nam prius spem ha-
bentes uiuere Caium, a nulla factione penitus abstinebant.
Tantum enim deuotionem circa eum habuerant, ut etiam post
amissionem animae eius fauorabiles essent. Quem dum aperte
mortuum cognouissent, ab iracundia diuersorum et suppli-
cio quicuerunt, eo quod uindicta illis utilis iam non esset: nec
foret, qui eis pro talibus recompensaret: deinde timentes ad
potiorem iniuriam prorumpere, ne senatum contra se pro-
uocarent, si ad eos imperij summa deueniret. Igitur Germani
a sua rabie, quae eos inuaserat pro Caii morte, quicuerunt. Cha-
reas autem cum nuntius esset de Minutiano sollicitus, ne Germa-
norum fuisset insania extinctus, singulos militum de eius sa-
lute requirebat. et Minutianum quidem Clemens adduxit in
GG medium

466
FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

medium: ad Cheream uerò cōuersus, cum multis alijs senatoribus, iustitiæ & uirtuti testabatur, eius laudās cogitatum, & actum sine formidine completum, tyrannidem dicēs ad nihilū fuisse perductam, eò quòd iniuriarū uoluptate fuerit eleuata: quippe cum non posset felix uita illi præberi, qui uirtuti probaretur odibilis, sed eum tali calamitate deficere, quali Caius, qui etiam ante coniuratorum consensum, proprium facinus sibi constituit inuicem, agendo iniurias diuersorum, & prouidentiam legis exterminando: ut quos habebat charos, sibi hostes efficeret, & sermone quidem alios eius esse peremptores, opere uerò semetipsum sine dubio perdidisse. Iam ergo surgebant de theatro custodiae, quæ principio perniciose fuerant, quādo omnes abscedere festinabāt. Cuius mali tūc causa fuit Aleion medicus, abreptus quidem quasi ad curam aliquorum uulneratorum, & mittens qui cum eo erant, ut quasi ad medicinam necessaria deportarent: quos inde pro ueritate dirigebat, ut pericula declinarent. Interea conuentus agitur senatorum & plebis in foro. Et populus quidem inquisitionem de Caij peremptorijs uehementius faciebat. Aderat & senatus: inter quos Asiaticus Valerius, uir consularis, stans in populo, tumultuantibus illis & dirum esse clamantibus, eò quòd imperator eis ignorantibus uideretur occisus: dum eum cuncti requirerent: qui sunt qui Caium interemerūt? Vtinam, inquit, ego. Ad hæc autem & consules edicta proposuerunt, acensantes Caium: atque iubentes populo simul & militibus, ut ad propria remearent: populo quidem multam requiem promittentes, militibus autem honores, si tamen solita disciplina consisterent, & nulli quodlibet contumeliæ genus inferrent. Erat enim metus, ne forsitan exasperati mala ciuitati facerent, & ad rapinas aut ad templorum spolia uerteretur. Conuenerat itaque omnis multitudo senatorum, & maxime consentientes adu

IYDAICARVM LIB. XIX.

467

tes aduersus Caium: fiducia iam utentes, & in contemptu maximo constituti, quasi in eis respública resideret.

Sententi oratio pro libertate Romana, & mors uxoris filiarūq; Caii.

CAP. II.

Interea subito de domo raptus est Claudius. Milites enim factio concilio, alterutri de rebus agendis dedere sermonem. Videbant enim impossibile fore, ut tantis rebus existentibus quis rempublicam gubernaret: nec sibi utile, si quis illorū qui cooperatores in nece Caij fuerunt, ad imperium perueniret: sed bonum esse si nondum perfectis rebus Claudium principem facerent, defuncti patrum, & omnium senatoria dignitate præcipuum, uirtute maiorum sultum, militari disciplina pariter eruditum. Hunc deliberauerunt, in medio statuantes, imperatorem facere: dignitatibusq; solemnibus honorare. Sentius itaque Saturninus, licet Claudij cognouisset raptum, & quasi pro salute fugientem, qui uidebatur quidem ad hoc inuitus accedere, non tamen declinabat integra uoluntate, stans in medio senatus, nihilq; metuens, apud liberos fortesq; uiros perorauit hæc dicens: Licet incredibile sit ò Romani, libertatis nos acquisisse dignitatē, eò quòd longo tempore nobis absuerit: ueruntamen tenemus eam incertam quidem, quantum ad magnitudinem pristinae seruitutis: sed tamen alacritatem ferre possibile est, si eius felicitatem nequiuicimus amittere. Satis est enim, & una hora sensum uirtutis habentibus, cum secura uoluntate in libera patria uitam degere, & legibus florentibus aliquando communicare. Ego si quidem iam prioris libertatis oblitus, quā olim quidem amissimus, nunc autem magna beatitudine retinemus, reuerentiam exhibendam his, qui geniti in ea atque nutriti sunt, & non minorem à dijs honorem his uiris præbendum esse decerno: qui licet sero & in hac ætate nos eam gustare fecerunt, ita ut etiam in futuro seculo

GG 2 cius

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

eius premia teneamus. Sufficiet itaq; etiam hæc dies, & iuuenibus nostris, & quicumq; seniuimus: senibus quidem, quando eius conspicientes libertatem, cum dulcedine moriemur: iunioribus autem, eò quòd sit eis doctrina uirtutis. Vnde constat uiros esse istos, quorum labore consistimus, propter hæc quæ nuper gesta noscuntur: quia nihil quàm cum uirtute degere maius est, de qua consuevit libertas humana solummodo cogitare. Ego siquidem antiqua noui auditu cognoscens: quæ uerò uisu conspexi, ualde sunt grauiâ. Malis enim ingentibus inuasertunt rempublicam principes tyrannidum, prohibentes utiq; omnem uirtutis modum, & magnanimitatis officium, libertati derogantes, docentes blandimenta pariter & timorem eò quòd principum uoluntati cuncta subiiciuntur. Ex quo enim Iulius Cæsar potestatem populi soluit, & ornamenta legum comprimens, rempublicam conturbauit, iustitiam prouariatus, & sua delectatione uictus, nihil est mali quod non irruit ciuitati, successoribus adinuicem imperium sibi detrahentibus, ad destructionem scilicet patriæ libertatis, & ut præcipue in defectum robur ciuium deueniret, arbitrati suam esse munitionem, si uitiosis uterentur hominibus, & uirtute præcellisos, non solum gloriæ immunitate priuarent, sed etiam ad mortem usque perducerent. Singuli namq; regnantium quæq; sunt grauiâ commiserunt. Quorum Caius, qui hodie mortuus est, amplius extitit senior uniuersis, qui nõ solum in ciues, sed etiam in cognatos pariter & amicos effrenatam intulit suæ ferocitatis insaniam, iniuste pœnas exigens, & ueluti furiosus in homines atq; deos ferus existens. Nihil etenim tyrannus suauitatis habere potest. Non ne cum iniuria uobis abusus est? Non ne in pecunijs uos & coniugibus contristauit? Non ne omne uotum uestrum precibus angebatur insistentibus inimicis? Aduersa quidem tyrannis cuncta libertas est, nec eis unquam

faueri

I V D A I C A R V M LIB. XIX.

469

faueri potest: sed nec ipsi, qui cõsentiunt eis, patiuntur turpia sustinere. Sentientes namq; tyranni quibus malis insignes uiros affligant, & eos uidentes patienter talia sustinere, nec tamen ignorare quod geritur, sed solatium expectare, hoc solummodo suam credunt comparare securitatem, si eos potuerint penitus amputare. His igitur erepti malis, & sub alterutra uestri ditone cõstituti, quòd reipublicæ maxime prodest, & ad presentem respicit deuotione, insidijs amputatis, & restituta reipublica, iustum est utilitati communi prouideatis, & quod placet non imminente periculo censeatis: quãdo nõ erit dominus, qui rempublicam gubernaturus eligitur, ut ciuitatem ledere, & imperiali iure cui libet loquenti pœnarum multa genera possit inferre. Sub tyranno siquidem quod illi displiceat dici non potest, nec diuersa sententia reluctari. Hactenus igitur amittentes delectatione pacis, & cõsueti degere modo seruili, importabiles incurrentes erumnas, etiam proximis malorum uidebamur autores: fugientesq; cum uirtute mori, nouissima confusione peribimus. Quapropter primitus tyrannicidis decernite honores egregios, & maxime Cæsium Chæream principem fortium uirorum annuitate, qui cum alijs uir unus & consilio, & opere acquiritor nostræ libertatis apparuit: cuius nunquam dignum est obliuisci, qui contra tyrannidem nostram pro libertate primus consilium sumpsit, & semetipsum periculo pro salute nostra ante cunctos ingressit. Opus est enim optimi, & uiris liberis beneficii opportunum præstantibus, aliquid recompensare dignum: qualis scilicet uir iste circa uos extitit, non similis Cæsio & Bruto, qui Caium Iulium peremerunt. Illi namq; seditionis principia bellorumq; ciuiliu, subuersionem ciuitatis excitauerunt: hic autem cum tyrannicidij grassatione, etiam malis eius priuauit urbem. Sentius itaq; his sermonibus usus est, senatu delectabiliter audite, & equi-

GG 3 tibus

tibus Romanis, qui presentes erant. Quo facto, quidam Trebellius Maximus insiliens, anulum de digito traxit, habentem lapidem clausum, in quo forma Caij cælata uidebatur: quem ille sibi met studio dicendi, quæ suadebat impleri, fuerat oblitus auferre. Et cælatura quidem est agnita, nox autem continuo subsecuta. Chareas uero cum signum à cõsulibus petisset: et illi libertatem ei dedissent, miraculum fuit cunctis, et ueluti incredulitas, quia reuersa uideretur ad consules hæc potestas. Hi siquidem, antequam tyrannus inuaderet ciuitatem, rebus militaribus ciuilibusq; præsidebant, qui senatui consensiebant. Chareas uero percepto signo militantibus præsidebat. Erant autem cohortes quatuor, quibus uiuere sine principe magis quam sub tyrannide complacebat. Milites itaq; cum tribunis abibant, et populi discedebant. Leti, hanc spem habentes atque cogitationem, quasi ipsi gubernationem reipublicæ rursus acquirerent, et nequaquam alij subiacerent: inter quos Chareas præcipuus existeret. Igitur Chareas periculum credens, si Caij uxor et filia superessent, et non omnis domus eius pariter deperiret: quando si quis ex eis derelinqueretur, non hoc sine peste ciuitatis leuioq; constaret: insuper et propositum suum perficere, et odium quod circa Caium habebat, explere festinans, misit Lupum, unum tribunorum, qui uxorem Caij filiamq; perimeret. Erat enim is Lupus cognatus Clementis, cui hoc officium tradiderunt, quatenus uel hoc opere et uirtute tyrannicidij particeps esset, et quasi in omnibus uideretur insidijs prioribus consensisse. Quibusdam uero coniuratorum crudele uidebatur, ut contra mulierem taliter uteretur, dicentibus Caium sua magis natura malis usum, quam uxoris consilio facinora molitum, quibus et ciuitas uexata esset, et suos ciuium deperisset. Et illi quidem his assertionibus eam defendere nitebantur: omnium autem malorum quæ à Caio gesta fuerant,

fuerant, hæc erat caput. Caio namq; dederat poculum, ut eius mentem suo posset subiugare seruitio et amori: et incantationibus ad uesaniam transformatum iuxta sibi deuinxerat, quatenus fortunæ omnium Romanorum, et totius orbis cui præsidebat, ei subdita uideretur, nihilq; defensores eius ualere potuerunt. Missus itaq; Lupus, in nullo moratus est ministerium eo momento differre, ne culpabilis esset in his, quæ ei pro utilitate publica uidebantur iniuncta: ueniensq; ad palatium, inuenit Cæsioniam Caij coniugem, iuxta utrius corpus humi prostratam, et omnes in lectu positos, sicuti moris est mortuis exhiberi corporibus: eratq; sanguine uulnerum eius plena, et maxima calamitate circumdata: necnõ et filia iacebat simul: nihil illic aliud audiebatur, nisi culpa Caij, tanquam non bene gubernantis, et quia uxor eius frequenter talia uentura prædixisset. Hæc enim ratio et tunc, et nunc similiter existimatur, et in omnium mente fixa est circa eos qui combatuntur. Alij namq; dicebant, quia suassisset Caio, ut recedens à senitia et crudelitate ciuicum, humiliter et cum uirtute rempublicæ gubernaret: qui cum in sua seueritate uiueret, propter talia deperisset: alij uero, quia cum sermo de cõiuratis peruenisset ad Caium, suassisset illa, ut sine ulla dilatione uelociter cunctos placaret, quia licet nihil iniuste retinisset aliqui probareretur, tamen hoc agens cuncta pericula declinaret. Quæ igitur à Cæsionia dicta sunt, et quæ de ea homines dicebant, hæc sunt. At illa cum uidisset uementem Lupum, corpus Caij monstrabat, et ut ad proximum ueniret, eum cum lacrymis exorabat. Cumq; eum uidisset mente attonitum, et nulla compassione motum, cognoscens ad quod uenerat, ei suum iugulum præparabat: et lugens ea promptius faciebat, quæ agere soliti sunt, qui in uitæ desperatione consueuntur. Tum inuitauit eum, ut quæ decreta fuerant, non moraretur implere. Et illa quidem magnanimiter à Lupo hoc modo

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

preempta est, & super eā filia pariter extincta est. Caius igitur quarto imperij sui anno, minus quatuor menses, ita defunctus est, uir & ante regnum nequitia summus, libidinibus subiugatus, derogationibus amicus, in rebus terribilibus timidus, & prone semper audis potestatis, in quibus non oportebat nimie largus, acquirens diuitias occidendo, & contra leges agendo, & diuinitate ac legibus maiorem se esse studens, atq; uideri uolens. Is fauore populi sepe deceptus, quæcumq; leges tanquam turpia sapiunt, sua creādit esse ornamenta, uirtutis & amicitiarum immemor, quando contra hæc cum illatione supplicij frequēter exorsus est, inimicum sibi existimans quicquid uirtuti esset aptissimum, & in his quæ concupisceret, nullo contradicente cedens. Vnde etiam proprie sorori permixtus, odium ciuium maxime cepit habere, eò quòd aliud simile aliquid longo tempore minime factum esse cōstaret. Opus autem magnum aut regium, nullum ab eo ad utilitatem presentium temporum, aut futurorum reperitur gestum, nisi quod circa Rhegium & Siciliam, propter aduentum nauium frumenta ex Aegypto deferentium, horrea decenter instituit. hoc enim constat maximum, & nauigantibus utilissimum, quod tamen non uenit ad effectum: sed semiplenum ab eo, dum segnius cōstruitur, derelictum est. Cuius moræ hæc causa fuit, eò quòd rebus inutilibus, sibiq; placitis uoluptatibus studens, & illic expensas efficiens, melioris operis dereliquit utilitatem. Insuper fuit & rhetor optimus, Græca pariter & Latina lingua, ad dicendum uelocissimus, & ad intelligendum aliena opera preparatus: ita ut maiori oratione dictis contradiceret alienis, et acerrimo ingenio, meditationisq; labore, suum magis opus excellere dictionis fortitudine cōprobaret. Hunc namq; Tiberius, tanquam fratris nepotem, quem etiam habuit successorem, magna necessitate studuit erudiri, cum ipse

I V D A I C A R V M L I B. X I X.

475

ipse eisdem annis primo floruerit. Caius itaque puer colebat hæc, quasi cognatus & imago principis. Ob quam rem ciuibus meruit præsidere, quòd non tamen obtinere præualuit, neque ex eruditionis opere bona congregata seruare: sed abusus potestate, peruenit ad mortem. Difficile nanque est, ut illis possit acquiri uirtus, quibus facile uidetur agere quo trahuntur. Initio siquidem, faciente eruditionis causa, amicis studebat dignis zelo meliorum rerum: postea perductus ad iniuriam, onus & odium quod circa eum homines omissa priori deuotione gerebani, ad id usq; descendit, ut ab eisdem passus infidias extingueretur.

Claudius in imperium à militibus uocatus, à senatu rogatur missis legatis, si cedere imperio noluerit, id eorum potius quam militum auctoritate usurpet. CAP. III.

Claudius igitur, sicut dixi superius, interruptione facta Quirarum, egrediebatur de teatro: Qui Caio mortuo, & domo Cæsaris nece turbata, in angustia pro salute consistens propria, & in quodam arētissimo loco deueniens se celabat: nullam periculorum causam, nisi ruborem formidans. Is enim cum priuatus esset, se mediocriter tractabat inter omnes, sufficienter doctus, & disciplina maxime Græca compositus, qui etiam se ab omni turbarum inquietudine subtrahebat. Tunc itaque, dum trepidatio populos obtineret, & omne palatium ferocitate militum plenum esset, & terror atque indisciplinatio cunctos apprehendisset, summi duces in curia de his quæ forent agenda tractabant. Et Caij quidem interitum parui pendentes, eò quòd iuste uideretur extinctus, quæ sibi essent utilia potius cogitabant: quemadmodum bene cuncta disponderentur. Cumq; Germani ad necem preemtores Caij requirentes, suæ magis quam cunctorum utilitati consulerent, Claudius turbatus, & nequaquam de salute sua secu-

GG 5 RUS,

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

rus, maxime quia capiti ferri uiderat Asprenatis, & quos eū
eo constabat occisos: stabat in quodam loco super paucos gra-
dus, obscuritate celatos. Tunc Gratus quidam militum in pala-
tio uidens eum, nec perfecte præ obscuritate cognoscens, cre-
dens hominem esse, qui magis in eo loco insidias faceret: pro-
xime ueniens, eumq; apprehendens agnouit, seq; requirētibus
ait: iste Germanicus est, eum constituamus imperatorē. Clau-
dius uidens eos in suo raptu præparatos, & metuens ne pro-
pter Caium ipse quoq; moreretur, parcendum sibi esse posce-
bat, eisq; sua facta commemorabat. Tunc Gratus subridens,
dexteram ei porrexit: & noli, inquit, de tua salute pusillani-
mis esse, cum te magis oporteat magnanimiter de imperio co-
gitare: quod dii auferētes Caium, mundoq; prospicientes, tuæ
concessere uirtuti. Perge nūc, & maiorum tuorum recipe so-
lium. Supportabatq; eum, nequaquam ualentem pedibus am-
bulare, propter timorem scilicet, gaudiumq; dictorum. Con-
turrebant autem circa Gratum etiam multi militum, & uiden-
tes Claudium duci quasi ad supplicium rerum gestarum, tan-
quam pro uiro suauis ac quieto, & multa pericula in imperio
Caij perpeffo, dolebant. Pluribus autem militibus aggregatis,
factiq; turba, fugæ totius plebis exortæ sunt. Tunc Claudius
propter corporis debilitatem fugere non ualente, cum in ue-
hiculo rapientes, pro eius incolumitate solliciti, cum fugæ ad
palatium deuenissent. Qui locus, ut sermo tradit, primus in ci-
uitate Romana habitaculū dedit hominibus. Cumq; iam reu-
pub. tenere uideretur, multo magis militum concursus proce-
debat, cunctis utiq; aspectum Claudij libenter inspicientibus,
eumq; principem statuere festinantibus, pro fauore Germani-
ci eius fratris, qui magnam gloriam suæ uitæ reliquerat uni-
uersis: insuper etiam cogitantibus de auiditate senatoriæ pote-
statis, & quæ pridem suo principatu deliquerant. Inter hæc
etiam

IYDAICARVM LIB. XIX. 475

etiam rursus cogitabant, quia imperium deductum ad unum,
periculo non careret: quando quodcumq; solus uellet efficere
pro fauore senatui gratiam perpensaret sufficienter: inter al-
terutrosq; cogitabant, & quæ solent prouenire quotidie lo-
quebātur. Erant ergo diuise hæc sententiæ populi atq; senatus.
Hi quidem dignitatem pristinā appetebant, & onerosum ser-
uitium pro tyrannorum iniuria declinabant: populus autem
inuidiam circa senatum habens, & auaritiam eius effugiens,
in raptu Claudij pro imperatoris ordinatione gaudebat. Tūc
itaq; bellum penè iam ciuile sub Pompeio flagrabat, quod ta-
men imperatore constituto sedatū est. Inter hæc senatus agno-
scens Claudium à militibus abreptū, misit ad eum de suo cœtu
uiros uirtute claros, qui eum admonerent, ut pro adeptione
regni nullam uim faceret: sed magis ut senatui tantorum uiro-
rum unus cederet, & communem utilitatem prospicientibus
legibus subiaceret, utq; memor esset, quorum malorum prisca
tyranni occasio fuerint ciuitati, & quæ sub Cato etiam ipse
cum eis pericula pertulerit: neq; imitaretur tyrannidis onus,
& iniuriam ab alijs grauius irrogatam, sponte ad subuersio-
nem patriæ coarmaret, sed ut magis priorē uirtutē suæ quie-
tis ostenderet: quatenus ei honores liberiorū ciuium, & legū
decreto succederent: quo factō, fauorem imperantiū & quibus
imperatur acquireret: quia si neq; obtemperare uellet, nec ce-
deret auctoritati senatoriæ, grandem manum ad resistendum
haberent, & armatorū copiam & famulorum multitudinem,
quibus aduersus eum fortiter uterentur: maximum uerō sibi-
met esse remedium spei atq; fortunæ. Sed etiam deos non alijs
præbituros esse solati, nisi eis, qui cum uirtute & boni prin-
cipio ad congressionem certaminis aduenirent, cum ipsi scili-
cet pro patriæ libertate pugnaret. Et legati quidē Veranius
& Præchus, ambo tribuni, his utebantur uerbis, & prostrati
Claudium

Claudium suppliciter exorabant, ne bellorum ac subuersionis foret occasio ciuitati: uidentes utiq; eum multitudine militum circūseptum, & in comparatione illius exercitus cōsulis nihil esse: suadebantq; simul, ut si appeteret principatum, à senatu magis sibi datū acciperet, quod esset prosperius atq; felicius, si non cum iniuria, sed cum fauore decernentium potius imperaret. Claudius igitur sciebat quidem eum qua senatus arrogantia direxisset, & ad præsens miti sententia mediocriter se tractabat: sed tam propter metum & instantiam militum, quam regis Agrippæ præceptum cogebatur tantum principatum qui sponte uenerat, cedere non debere.

Calliditas Agrippæ erga senatum. Dissensio senatus & populi: & cedes coniuuratorum. CAPVT IIII.

Igitur Agrippa, completis solennibus circa mortem Caij, à quo fuerat honoratus, & eius læticiam lugubriter profecutus, agnoscens Claudium à militibus raptum, festinabat ad eum. Quem turbatum inueniens, & paratum ut senatui cederet, ex acuit monens, ut imperium sibi defenderet. Cumq; talia dixisset, abscessit. Quem eum senatus euocasset ad curiā, unguens caput unguentis, quasi ab scorto remearet, senatum interrogabat quid de Claudio gereretur. Illis autem quæ gesta fuerant dicentibus & consulentibus quam ipse sententiam possideret, paratum quidem se mori pro gloria curiæ sermone professus est, & tractandum suasit de utilitate cunctorum: opus esse dicens, si resistere Claudio uellent, armis atq; militibus, quibus eum uiriliter expugnarent: ne forsitan imparati incidere uiderentur in malis. Respondente uero senatu, armorum copiam & pecunias abundare, sed etiam militum copiam aliquam partem congregandam, quatenus libertas seruis emergeret: Opto, inquit Agrippa, ò curia, peragere uos quæ desiderij uestri sunt: dicendū tamen est indubitanter, quod credo

credo fore pro uestra salute. Scitis militiam, quæ pro Claudio pugnat, longo tempore armis imbutam: nostra uero pars hominum est incerta fluctuatio & turba multorum, & seruitute inopinabiliter liberata, retineri difficilis. Nos uero aduersus expertos bella suscipimus, producētes uiros neq; gladios scientes educere. Quapropter mihi uidetur esse mittendū ad Claudium, qui suadeant componendam esse huiusmodi causam. Si censetis etiam me legatione fungi, paratus sum. Hæc cum dixisset, cunctis consentientibus, missus cum alijs, Claudio tumultum senatus exposuit: eumq; magis latenter exacuit, imperialiter & dignitatis potestate respondere. Tunc Claudius ait, nō esse mirabile, si imperatorem non libenter exciperet curia, quæ crudelitate priorum principum fuerat uulnerata. Sed dū eius mansuetudinem prægustaret, eum nomine tantū ipse princeps foret, opere uero communitas imperaret, eò quod multarum uariarumq; rerum uideretur expertus, prospere eius imperium sibi met obuenisse gauderet. Et legati quidem hæc audientes uerba, reuersi sunt ad senatum. Claudius autem cōgregeto exercitu loquebatur, ab eis iusturandum secum permanendi accipiens, donauitq; singulos custodum corporis sui quinq; milibus drachmīs, & ducibus numerorum promeritam portionem largitus est: sed & militibus absentibus similia cōpromisit. Consules itaque conuocauere senatum ad templum Triumphatoris, adhuc existente nocte: quorum alij quidem semetipsos in ciuitate celarant, consultationem resugientes eorum: alij uero in agros proprios sunt egressi, prospicientes, quoniam si res ad effectū ueniret, in libertatis desperatione consisterent, præstantius iudicantes, sine periculo serui cū eum segnitie uiuere, quam possidētes dignitatem patrum, sub salute dubia commanere. Veruntamen non amplius centum collecti sunt: quibus in commune de præsentī statu tractanti-

673 FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

bus, repente clamor congregati exercitus est emissus, petentiū ut militaris imperator eligeretur, & nequaquam principatus Romanus multis solueretur. Et hoc quidem milites apud semetipsos decreuerāt, ne cunctis simul, sed uni traderetur imperiū, hoc tantum senatui concedentes, ut ipsi qui dignus uideretur eligerent. Ob quam rem contraria erant uota senatus & populi: multo magis autē tam pro amissione glorie libertatis, quam pro formidine Claudij. Erāt uerō qui eligerent alios quos ex genere nobilium, dignitatibus & coniunctione coniugum præpollentes. Minutianus nanque Marcum fortitudine dignum, qui Iuliam Caij sororem habebat uxorem, studebat eligere, ut rerum culmine potiretur. Consules uerō diuersis occasionibus differebant. Sed etiam Valerium Asiaticum Minutianus anteponere, & penē homicidia facta desiderantium principatum, ut Claudio quoquo modo repugnaretur. Monomachorum uerō turba non parua militum, per noctem ad ciuitatis custodiam positorum, concurrebat ad Claudium. Quapropter alij nouam urbis libertatē, alij quoque Claudium metuentes, à cōsulis abscesserunt. Diluculo autē Chæreas cum socijs adueniens, & ad medium transeūtes uerba facere nitebantur ad milites. Quos dum multitudo uidisset silentium postulantes, & dicendi initia facientes, continuo disturbauit: non acquiescens eis ut aliquid allegarent, eò quòd ipsi ad monarchiam pariter conspirassent. Tum regnatura fauebant, tanquam non patientes senatui cedere potestatem, qui etiam si imperare niterentur, milites non sinerent interfectores Caij regnare. Inter hæc igitur Chæreas iram non ferens, imperatorem poscenti populo daturum se promisit ducem, qui ei signum abeunti deportaret. Erat enim hic Ethicus, agitator præstinus, Caio & militibus circa solennitates Circensium & seditiones atque opera inhonesta deuotus: multaque Chæreas opprobria

IYDAICARVM LIB. XIX.

479

probria sibi reluctantibus inferebat, sed & Claudij caput se dicebat ablaturum. Pessima nanque est insipientia cum furore. Milites ergo non reuerentes uerba Chæreas, sed euaginantem gladios, & signa tollentes ad Claudium deueniunt, communicaturi cum illis qui etiam præbuerant iusurandum. Consules autem & senatus in desolatione relictus sunt, non differentes aliquid à priuatis: eratque eis formido pariter & angustia ignorantibus quid passuri forent, dum Claudius præualeret: & sibi metipsi adinuicem derogabāt, & poenitentiam facti gerebant. Sabinus autem unus interfectorum Caij, trāsiens ad medium, prius semetipsum interficere minatus est, quam Claudium principem constitui, & seruitute se damnari uideret. Sed & Chæream hanc magnanimitatem assequi compulsi: qui dum cōtempssisset Caium, & primus autor bonæ fuisset uitæ, neque sic patriæ uindicare potuit libertatem. Chæreas autem de morte quidem in nullo dicebat esse dubitandum, uelle tamen mentem Claudij trutinare. & illi quidem in his erant: ad milites autem omnis undique populus concurrebat. Interea Q. Pompeius dum accusaret milites, & pro libertate senatus supplicaret, impetu facto euaginantem gladijs, nisi mitis Claudius prohibuisset, opus in eum necis impleuerant. Tunc Claudius ereptum consulem à periculo, fecit sibi asidere. Senatores autem qui cum Quinto fuerant, non simili honore suscepit. Nam quidam eorum etiam plagis affecti sunt, & ad eum uenire compulsi. Apronius autem uulneratus effugit, eratque periculum uniuersis. Tunc rex Agrippa accedens ad Claudium, postulauit ut circa senatum mitis existeret, dicens quia si quid crudelitatis exercebatur in curia, non esset super quos eius consisteret iam potestas. Claudius autem his flexus, senatum ad curiam conuocauit. Cumque de palatio per ciuitatem ipse procederet, obsequentibus in eius processu militibus,

cum

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

cum multo nimis impetu atque ridiculo Caij interfectores in publicū proruperunt, Chæreas & Sabinus, prohibentes eum mandato Pollionis, quem ante paululum Claudius ducem custodum corporis instituerat. Claudius itaq; dum ad palatium denuo uenisset congregans alios, protulit sententiam in Chærean: quibus opus quidē uidebatur esse præclarum. Sed Pollioni præcipue causam mortis applicabant, qui tantum opus fieri persuaserat, & ut ipse pariter pro metu futuri temporis deperiret, iustum esse clamabāt. Ducebatur itaq; Chæreas ad mortem, & cum eo Lupus, sequebanturq; multi Romanorū. Dicitur autem quia Chæreas magnanimiter hanc eladem exceperit, non solum uultu nequaquam deposito, sed etiam Lupum resolutum in lacrymas obiurgando. Cumq; turba ad uidendum prosequeretur, dum uenisset ad locum, requirebat militem, si interficiendī meditationem haberet: rogauitq; ut gladium ad necem suam deferret, quo Caium ipse uidebatur occidisse. Et feliciter ergo mortuus est Chæreas, unius uulneris percussione finitus: Lupus autem crudeliter est extinctus plurimarum ictu plagarū, eò quòd ceruicem mollius præparasset ad necem. Post paucos uerò dies imminente festiuitate, Romani honorauerunt facta Chærea, petētes expiationem fieri, eò quòd eius memoriæ fuissent ingrati. Hoc itaque modo Chærea uita priuatus est. Sabinus autem, dum eum Claudius non solum absoluisset à culpa, sed etiam dignitatem quam habuerat remisisset, iniustum credens ut relinqueret coniuratos, semetipsum occidit gladio: sic incumbens, ut eum usq; ad capulum uulnus absorberet.

De Agrippa honorato à Claudio, & edictis pro Iudæis.

CAPVT V.

Claudius itaq; susceptos milites dispergens, edicta proposuit: & principatum Agrippæ, quæ Caius ei præstiterat, ipse

IYDAICARVM LIB. XIX.

481

ipse confirmans, regem quoque collaudans, adiecit ei omne regnum Herodis, quod auus eius super Iudæos & Samaritas habuerat. Et hæc quidem tanquam debitum proprij generis ei restituit. Abelan uerò Lysania, & quecunq; in Libano sunt monte, ei de suo pariter adiecit imperio: & publicè in media ciuitate Romana, cum Agrippa fœdera celebrauit. Antiocho uerò regnum auferens, quod habebat, Ciliciam & Comagenen donauit ei. Distinxit autem Lysimachum, antiquo sibi amicitiarum iure coniunctum, qui etiam Antonie matris eius tutor extiterat, & circa Caium deuinctus erat: cuius filius, Beronicen Agrippæ filiam duxit uxorem: Quam, dum Marcus Alexander filius fuisset mortuus, resumens uirginem fratris suo Herodi Agrippa coniunxit, petens ei regnum Chalcididæ Claudio. Hec itaque tempore, seditio inter Iudæos atque paganos in Alexandrina ciuitate surrexit. Moriente namque Caio, sub cuius principatu ab Alexandrinis uidebatur afflictæ Iudæorum gens, recepta fiducia, repente ueniunt ad prælia. Claudius autem Aegypti præfecto mandauit, ut seditionem amoueret. Et supplicantibus sibi regibus, Agrippa pariter & Herode, edictum misit in Alexandriam, atque Syriam, huiusmodi oratione conscriptum: Tiberius Claudius Cæsar, Pius, Germanicus, tribunitiæ potestatis dicit: Notum est, Iudæos in Alexandria constitutos, qui etiam Alexandrini uocantur, cohabitasse temporibus priscis Alexandrinis: & paria ciuitatis iura à principibus impetrasse. Quod palam est ex rescriptis eorum, pariter & edictis. Sed postquam nostro imperio Alexandria per Augustum noscitur subiugata, seruata sunt eis iura sua, à præfectis per diuersa tempora destinatis: & nulla de legibus eorum mutatio facta est, tempore quo Aquila in Alexandria fuit. Moriente uerò Augusto principe, ut fuerunt singulorum, in suis solennitatibus permanserunt, neque coacti

HH sunt

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

Sunt religionis paterna iura transcendere. Quapropter Alexandrinos eleuatos contra Iudeos ibidem constitutos, qui temporibus C. Caesaris, pro uehementi eius superbia simul et impudentia, quod nollet gens Iudeorum patriam religionem transcendere, et illum Deum appellare, humiliati sunt: precipio, ut nequaquam propter impudentiam Caij, de iure Iudeorum aliquid auferre nitantur: sed seruanda eis iura priora, manentibus utique in suis solennitatibus: quamobrem partem utranque precipio magnam habere curam, ut postquam fuerint haec edicta proposita, nulla de caetero turba fiat. Edictam siquidem in Alexandria pro Iudeis missam, huiusmodi esse dinoscitur. Quod uero in omni orbe directum est, his continetur eloquijs: Tiberius Claudius, Pius, Germanicus, tribunus potestatis, consul ordinarius secundo, dicit: Petentibus me regibus Agrippa et Herode charissimis, quatenus eadem Iudeis iura concederem, in omni imperio Romanorum, quae in Alexandria constituta, libenter hoc praebui: non solum petentibus hoc concedens, sed etiam ipsos, pro quibus rogatus sum, dignos existimans, propter fidem et amicitiam Romanis impensam: praecipue iustum esse decernens, ut neque Graecorum ulla ciuitas eorum iure priuetur, quoniam ad Dei culturam haec facere noscuntur. Optimum ergo iudico, Iudeos in omni orbe sub nobis constituto, paternas solennitates sine prohibitione celebrare: quibus iam nunc precipio, ut hanc meam clementiam mansuete custodiant: et ipsi aliarum gentium religionem nequaquam adnihilare pertentent, sed suas leges obseruent. Hoc igitur edictum meum, iudices ciuitatum atque coloniarum, et municipiorum, intra Italiam et extra eam, regesque pariter et potentes, per proprios legatos transcribere uelint, propositumque non minus triginta diebus esse in loco, unde ex humili ab omnibus legi possit. His igitur edictis in

IUDAICARVM LIB. XIX.

453

ctis in Alexandriam, et in omnem terrarum orbem directis, ostendit Caesar Claudius, quam uoluntatem circa Iudeos habuerit. Mox autem etiam Agrippam, reddito ei regno, maximum cumulatam donis, remisit ad propria: principibus prouinciarum atque praesidibus, literis suis scribens, ut ei honorem debitum exhiberent. Ille uero dum meliori fuisset fortuna prouectus, cum celeritate reuersus est: ueniensque ad Hierosolymam, gratificas hostias celebrauit, nihil quod erat legitimum derelinquens: unde et multos Nazareos tonderi praecipit. Auream uero catenam, quam ei dederat Caius, factam ad instar ponderis ferreae catenae, in qua manus regiae fuerant obligatae, ut tristis fortuna memoriam reuocaret, et testimonium de rebus melioribus perhiberet, in templo suspendit supra gazophylacium, ut et maximum eius indicaret casum, et simul ostenderet, posse eum qui corruerit, denuo suscitari. Hoc enim illius catenae oblatio omnibus indicabat: quoniam rex Agrippa ex parua causa, ante quam dignitatem acciperet, fuerat alligatus, et post paululum compedibus absolutus, ad regnum priscum clarius probatur euectus. Propter haec ergo oportet intelligi, quia res hominum et lapsu faciente corruunt, et inclinatae ad culminis fastigium sepius reducuntur. Perfecite igitur Agrippa cultu exhibito Deo, Theophilum quidem Anni pontificatu se monuit: et Boethi Simoni, cui cognomentum erat Canthara, honorem eius attribuit. Duo etenim erant fratres Simoni, et Boethus pater, cuius filiam habuit rex Herodes uxorem: sicut superius declaratum est. Cum fratribus ergo sacerdotium habuit. Simonis autem Onie tres filij, in Macedonum principatu fuerunt, sicut in priori scriptura contradidit.

Iniuria Doritarum erga Iudeos, quomodo ultra est à Petronio.

CAP. VI.

HH 2 Rex

FLAVII IOSEPHI ANTIQ. VI.

Rex igitur Agrippa hoc modo sacerdotes instituens, Hierosolymitis compensationem eorum deuotioni restituit: et uniuscuiusque modum bene disponens, affectuosam præbuit largitatem. Præsertim uerò militie totius fecit Syliam, uirum qui multis laboribus ei sæpe communicauerat. Igitur tempore paruo prætereunte, Doritæ iuuenes, præponentes uenerationi præsumptionem, cum natura uiderentur audaces, tollentes Cæsaris simulachrum, in synagoga statuere Iudeorum, quod opus Agrippam uehementer exacerbauit. Videbatur nanque ad destructionem paternarum legum esse celebratum. Pro qua re ad Publium Petronium præsidem Syriæ festinanter aduenit: et contra Doritæ conquestus est ei: qui non minus indignatus, cum utique et ipse transgressionem legum factam nimiam esse iudicaret, impieitate indisciplinatarum Doritarum, hæc cum magna indignatione scripta direxit: Publius Petronius, legatus Tiberij Claudij Cæsaris Pij, Germanici, primatibus Doricisum dicit: Audiuius, quoniam quidam uestrum tanta superbie præsumptione sint asi, ut nec dictis Cæsaris Claudij Pij, Germanici subderentur: quibus sancitum est, Iudeos obseruaria paternarum legum esse dimittendos: uosque omnia contraria fecisse cognouimus, synagogam consistere prohibentes Iudeorum, cum in ea posueritis simulachrum Cæsaris, præuaricationem scilicet agentes non solum contra Iudeos, sed contra ipsum imperatorem: cuius simulachrum melius poneretur in omni Iudeorum templo, quam in debito loco: cum utique decreto Cæsaris sit sancitum, unumquemque in locis suis habere potestatem. Veruntamen eum edictum imperatoris, præcipientis ut iure solennitatibus suis utantur, et cum Græcis pariter conuersentur, contempseritis, risibile est si dicam cur mei iudicij fueritis immemores. quapropter eos qui contra edictum Cæsaris talia commiserunt, cum etiam eorum iudices indig

IUDAICARVM LIB. XIX. 485

indigentur, quando non propria uoluntate asserunt, sed impetu plebis impletum, à centurione Procuro Vitellio ad me perducta præcipio, quatenus possint gestorum reddere rationem. Primates uerò seu principes moneo, ut si nolint uideri hanc querelam sua uoluntate celebratam, culpabiles personas centurioni demonstrent, nullam seditionis aut litis relinquentes occasionem, quam scilicet maleuoli uenari his operibus demonstrantur. Mihi nanque et charissimo meo regi Agrippæ, nulla potior cura est, quam ne gens Iudeorum occasionem sumat uindictæ gratia, et ut ad tumultum seditionis accedat. Ut autem apertius sciatis, quid et Cæsar ex huiusmodi causa præcepit: edicta eius Alexandriam destinata, huic scripturæ præposui: quæ licet omnibus nota esse uideantur, tum etiam apud tribunal meum charissimus mihi rex Agrippa hæc legit, allegans, ut non oporteat eis dona imperatoris auferri. Agit siquidem me pronuntiante, ut de cætero nulla seditionis aut turbæ queratur occasio, sed unusquisque suæ religionis iura sectetur. Petronius igitur hoc modo quæ fuerant commissa, correxit, ut denuò nihil posset huiusmodi perpetrari. Rex autem Agrippa Simonem Cantharam pontificatu priuauit, et denuò Ionam Annæ constituit, eum scilicet existimans digniorem: cui tamen gratum non fuit tantam recipere dignitatem, pro qua re supplicabat, hæc dicens: Tu quidem ò rex meo honori congaudens, hanc mihi restituis proprio consilio dignitatem: licet me pontificatu nunquam dignum iudicauerit Deus: semel tamen cum indutus sim stola sacerdotij, sufficit mihi prius enim sum dignius indutus, quam nunc denuò recepturus. Tu uerò si modo uis, ut accipiat dignior hunc honorem, agnosce quia omni peccato mundior est apud Deum et apud te rex frater mihi, qui possit ad hunc honorem dignus accedere. In his ergo sermonibus rex Agrippa collaudans Ionæ uolunta-

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

tem, præbuit Matthiæ eius fratri pontificatum. Et non multo post tempore, Petronio successit Marsus, qui Syriam gubernabat.

Quid Agrippa egerit circa Syllam, Hierosolymitas atque Berytios. CAP. VII.

Syllas igitur præfectus regis Agrippæ, quoniam in omni fortuna ei fidelis extiterat, & nec in periculis eius communionem recesserat, sed cum eo in manifestis laboribus atque necessitatibus succubuerat, circa eum magnam habebat fiduciam: concedereq; sibi petijt apud eum parem honorem, pro amicitiarum pristina firmitate, & nequaquam patiebatur ei legaliter obedire, ita ut maxima ab eo beneficia postulando, onerosus esse uideretur, cum semetipsum immensa arrogantia glorificaret, & regi sæpius ad memoriam causas communis tristitiæ produceret, ut studium quod tunc circa eum gerebat ostenderet. Quod dum crebro faceret, ut mihi uidetur, impropere beneficia noscebatur: cuius rex apertam fiduciam tolerare non potuit. Non est enim ignobilium temporum grata memoria: neque suavis agnoscitur, qui frequenter ea quæ præstat, impropere. Quid plura? dum frequenter Syllas regis prouocaret iram, & ille plus indignationi quam rationi tribueret, non eum remouit à præfectura solummodo, sed etiam tradendum uinculis in patriam destinauit. Cumq; eius ira longo fuisset tempore mitigata, & perspecta ratione in memoriam reuocasset, quantos pro eo labores ille pertulerat, eius remisit culpam. Die siquidem festiuo natiuitatis suæ, dum cuncti quibus imperabat in lætitia magna consisterent, Syllam reuocari iussit, secum scilicet comersurum. Ille uero modum libertatis, quem iustum esse credebat, uenientibus ad se non tacuit, dicens: En ad quem me honorem rex euocat, quem denuo post paululum ablaturus est: quippe

IVDAICARVM LIB. XIX. 467

quippe nec primos honores deuotionis exhibite custodiuit, qui iniurijs me afficere non quieuit. Cum qua ergo fiducia, aut qua conscientia ad eum ueniam? Quantis malis cum eripui, quanta pericula sustinui, ut illi salus acquireretur & honor: pro quibus omnibus retributionem merui, uincula & carcerem tenebrosam. Nunquam ergo horum obliuiscar malorum: mihi enim pro bonis actionibus, etiam post solutionem carnis & animæ hæc memoria reseruatur. Hæc loquens, poscebat ut regi dicerentur Agrippæ. Qui dum eum cognouisset animo non posse mitigari, dimisit eum in carcere custodiri. Hierosolymorum uero muros, qui circa nouam respiciunt ciuitatem, publicis sumptibus munissimos latitudine & altitudine fabricatus est: & omni humano reddidisset tutamne fortiores, nisi Marsus Syriæ præses Claudio Casari quod agebatur suis indicasset scriptis. Quamobrem Claudius rebellandi causa suspicatus hoc fieri, Agrippæ mandauit, ut à murorum ædificatione cessaret. Qui mox ut agnouit, reluctandum ei non censuit. Fuit etenim rex iste natura bonus, & ad beneficia munifica præparatus, & ciuitatem proprijs sumptibus exornare non tardus, ita ut sua claritate muneribusq; gauderet, & fauorabiliter suæ uitæ iura disponderet, in nullo similis Herodi regi. Illi nanque mens erat callida, & ad supplicia præparanda, & aduersus odiosos sine retentione perniciosæ, Græcis magis quam Iudeis familiaris existens, & alienigenarum ciuitates sæpe nobilitans: impensa magna pecuniarum balneas, theatra, & templa, porticusq; constituens: Iudeorum uero ciuitates nulla fabrica reparauit, nec aliquam eis præbuit impensam, unde potuissent habere eius memoriam. Mores autem Agrippæ erant mansueti, circa omnes beneficia similia conferebat. Alienigenis quoque erat clemens, etiam in illis dona suæ uoluntatis ostendens: circa suam gentem pro

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

modo benignus, & potius compassione pronus. Grata siquidem ei commoratio atque frequens in Hierosolymis erat, seq̄; in paterna solennitate seu puritate seruabat: nullaq̄; dies præteribat hostijs viduata solennibus. Quidam igitur in Hierosolymis uir, nomine Simon, qui purabatur mandata legitima perfecte discernere, multitudine in ecclesia conuocata, cum rex Casaream perrexisset, eum accusare præsumpsit, quasi non sanctum & iustum: suadens, ut rex prohiberetur à templi limine, quò non nisi dignis ingredi liceret. Hæc ergo regi literis indicata sunt à præfecto, quia Simon talia concionatus esset. Quem rex euocatum, dum tunc esset in theatro, sedere iuxta se fecit, & sub silentio mitissime requisit: Dic mihi, inquit, quid horum quæ hic aguntur contra legem esse noscitur? Ille uerò nihil habens quod responderet, ueniam postulabat. Tunc rex circa eum magis placatus quàm ab aliquo crederetur, iudicans etiam mansuetudinem conuenire regi potius quàm furorem, muneribus honoratum remisit ad propria. Cum autem multis multa concesserit, præcipue Berytios honorauit. Instruxit enim eis theatrum, amplitudine & pulchritudine præcipua decoratum, & amphitheatrum copiosa impensa constructum. Sed & balneas, & porticus celsis operibus exaltauit: nullaq̄; tenacitate sumptuum aut pulchritudinem foedauit, aut magnitudinem quamlibet immiuit: quorum omnium dedicationem largissime ac magnifice ministravit. Cum igitur in theatro spectacula celebraret, musica quæque illis instrumenta produxit, & uaria delectationum opera affluenter exhibuit. In amphitheatro autem multitudine gladiatorum suam largitatem cunctis ostendit. Vbi uolens numerositate concertantium delectationem spectantibus exhibere, alios septingentos pugnatos emisit: quoscuque malignos habuit, in hac actione distribuens, ut & illi hoc modo pugnarent,

& opus

IUDAICARVM LIB. XIX.

469

& opus belli uoluptas pacis existeret. Hos itaque passim hoc modo cunctos extinxit.

De magnificentia Agrippæ, & obitu.

CAP. VII.

His spectaculis celebratis, in Tiberiadem urbem Galilææ migravit: eratq̄; inter alios reges ualde conspicuus: ad quem uenit Comagenensis rex Antiochus, & Emesorum Sigerammus, & Cotys minoris Armeniæ, qui etiam in Ponto Polemoniaco regnabat: pariter & Herodes frater eius, qui & ipse Chalcidis habebat imperium, habuit que colloquium apud eos, susceptione & amicitijs ualde dignissimum, ita ut ostenderet suæ sapientiæ culmen: & in presenti eos uideretur regaliter honorare. Sed his apud Agrippam ita degentibus, Marsus Syriæ præses aduenit. Verùm Agrippa rex, sciens eum honorabilem Romanis esse, processit è ciuitate, occursum ei quasi ab stadijs septem. Hoc etenim principium inimicitiarum circa Marsum fuit. Sedens enim in tribunali Agrippa, inuitauit alios reges: quorum concordia Marso, & tanta pariter amicitia in suspensionem repente uenit: non credenti expedire Romanis, reges huiusmodi habere consensum. Mox itaque ad unumquenque mittens, mandauit, ut non segniter ad propria remearët. Hæc Agrippa dolenter accepit, & propterea Marso quidem factus est inimicus. Matthia uerò pontificatu spoliato, pro eo constituit sacerdotem Elioncum Cantharæ natum. Igitur cum tertium annum in Iudææ compleisset regno, uenit in Casaream ciuitatem, quæ primus turris Stratonis appellabatur, ibiq̄; spectaculum ad honorem Casaris pro eius salute celebrabat: ad quam festiuitatem omnis prouinciæ multitudo nobilium, simul & procerum una conuenerat. Secunda uerò spectaculorum die, stola uestitus undique argento contexta, ita ut textus esset ualde mirabilis, uenit ad theatrum incipiente die, & primis radijs sole Oriente demissis, argenti clari-

HH 3 ritas

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

ritas repercussa fulgorem reddidit ualde perspicuum, & oculis inspicientibus formidandum. Mox autem adulatorum uoces fauorabiles emittebant, quæ nec illi bonæ pro ueritate uidebantur. Deum scilicet adpellantes eum, atque dicentes: Propitius nobis esto, quia licet hæctenus te uelut hominem timuerimus, attamen iam nunc superioris naturæ te esse conspiciamus. Hæc autem uoces rex nequaquam compefcuit, nec impia eorum uerba compressit. Post paululum uerò respiciens, uidit supra suum uerticem in quodam sine sedentem bubonem: quem etiam mox esse malorum causam intellexit, qui fuerat ei aliquando bonorum. Mox ergo passionem mortisferam corde suscipiens, & uehementer utriusque dolore percussus, respiciensque suos amicos: Ego, inquit, uester Deus iam uitam mutare compellor. Repente nanque increpitus sum, cum mendaces ad me clamarent. Nam qui uocabar immortalis à uobis, ecce iam ducor ad mortem. Suscipienda est sententia, quæ profertur à Deo. Viximus etenim non prauè, sed claritatem beatitudinis appetentes. Hæc itaque cum dixisset, crescente dolore comprimebatur. Tunc cum festinatione ad regalia reportatus est. Et sermo est apud cunctos egressus, quia indubitanter moriturus esset. Mox itaque cuncti cum coniugibus simul & liberis, lege patria in saccis iacètes, deprecabantur pro rege Deum, & omnia luctu, gemituque complebantur. Rex autem cum in domo sublimiore iaceret, deorsum respiciens, atque uidens eos prostratos esse, nec ipse à lachrymis potuit abstinere. Quinque uerò continuis diebus uentris dolore confectus, uita priuatus est, habens annum ætatis quartum & quinquagesimum, septimum uerò regni. Quatuor nanque sub Cæsare Caio regnauit annis, cum Philippi quidem tetrarchia tribus, quartum uerò cum Herodis: tres autem reliquos sub Claudij compleuit imperio: in quibus & Iudæam percepit, & Samariam, atque Cæsaream, & tribu-

ta sui

IYDAICARVM LIB. XIX. 491

ta sui innumera auxilij imperij. Multum tamen à diuersis multum sumpfit. Nam cum esset ualde munificus, supplicanti- bus larga munera conferebat, & dona sine aliqua parcitate præbebat. Igitur cum mors eius populis esset ignota, conspirantes simul Herodes Chalcidæ rex, & Telchi præfectus, & regis amicus, Aristonem quendam fidelissimum ministrorum destinauerunt: & Sylam, quoniam eorum erat inimicus, quasi iubente rege peremerunt.

Quæ Agrippa mortuo contigerint iuniori Agrippæ.

CAPVT VIII.

Rex igitur Agrippa hoc modo conuersatus, discessit à uita: qui de suo genere filium dereliquit, Agrippam nomine, ætatis septimum & decimum annuum, & filias tres: quarum alia quidem nomine Beronice, sextodecimo ætatis anno Herodi patris fratri uidebatur esse coniuncta: uirgines autem due erant, Maria & Drusilla, Maria quidem decimum ætatis annuum, Drusilla uerò sextum. Eratque desponsata à suo patre Maria Archelao Chelcæ filio: Drusilla uerò filio Antiochi Comagenensis regis, qui dicebatur Epiphanes. Cumque mors Agrippæ cunctis innotuisset, Cæsarienses & Sebasteni benefactorum eius immemores, pessimas res egerunt, blasphemantes uehementer, indecenterque defunctum. Sed & militum quæ tunc aderat multitudo, in domum eius aducentes, & statuas filliarum regis uirginum diripientes, pariter ad loca fornicaria detulerunt: & statuente eas in publico, reclinantes eis scdædas contumelias inferebant: & turpiora facinorâ quàm dici fas est, sceleris actibus adimplebât: celebrantes conuiuia publica coronati, & madentes unguentis & oleo, sacrificia pariter exhibentes: prandiaque sibi alterutri pro regia morte mittentes. Erant autem immemores non solum Agrippæ, qui multas eis præbuerat largitates, sed etiam aui eius Herodis,

Herodis, qui ipsas ciuitates instruxerat, porticusq; simul & templa claris probabatur fabricatus impensis. Filius uero defuncti, Agrippa erat tunc Romæ, & aiebatur à Cæsare. Tunc Claudius audiens Agrippam fuisse deijunctum, & Sebastenos, atque Cæsarienses ei mortuo contumelias intulisse, graui dolore percussus est: eratq; preparatus, ut eius filium Agrippam in illius regnum dirigeret successorem, uolens etiam iusturandum quod cum illo habuerat confirmare. Et conuocatis amicis indicauit, quod deliberarat super commendato sue fidei puero: interrogans, quid & ipsis uideretur, utrum cogitata de hoc manere uel non, decernerent: qui perspecto Cæsaris animo, prudentius aliquid consiliati sunt, collaudantes quidem benignitatis eius propositum, uoluntatem autem eius incautam esse dicentes, ut puero, qui nec pueriles annos excefferat, magnitudinem tanti regni committeret, cui esset impossibile tanta gubernacula detinere. Cumq; uideret eos recte locutos Cæsar, præfectum in Iudeam, totumq; regnum direxit Cuspium Fadum: quo facto etiam honorem defuncto præstitit, ne Marsum ad eius regnum, qui illi fuerat inimicus, eueheret. Præ omnibus autem Fado præcepit Claudius, ut Cæsarienses, & Sebastenos pro defuncti contumelijs coërceret. Cohortem uero Cæsariensium, & Sebastenorum, & quinq; numeros in Pontum transferri iussit, ut ibidem militarent: & ex numeris Romanorum in Syria constitutis, eligerentur milites, qui eorum loca completerent. Sed nequaquam tali iussione migrati sunt. Mittentes namq; legationem ad Claudium supplicarunt, & in Iudæa consistere meruerunt. Vnde etiam futuris temporibus causa maximarum calamitatum Iudæis effecti sunt, sumentes initio semina belli sub Floro. Quamobrem tempore quo Vespasianus uicit, sicut post paululum referemus, eos ex illa regione migravit.

FLAVII IOSE,
PHI ANTIQVITA-
tis Iudaice liber uigesimus.

De dissidio Iudeorum, & Philadelphinorum composito, & de stola sacerdotali. CAP. I.

MORIENTE siquidem Agrippa rege, sicut in libro præcedente narrauimus, Cæsar Claudius misit successorem Marso Cassium Longinum, memoria conferens hoc defuncti, à quo uiuente rogatus fuerat, ne Marsus ulterius Syriæ præsideret. Fadus inter hæc, dum præfecturae culmine in Iudeam uenisset, comperit Iudeos habitantes trans fluum, contra Philadelphinos habentes contentionem pro finibus uici, cuius nomen est Meas. Erantq; illic armatorum plurimi congregati, qui præter uoluntatem primatū suorum sumentes arma, multos Philadelphinorum peremisse noscuntur. Hæc audiens Fadus, uehementer accensus est, eo quod non eius reseruassent iudicio, qui se dicebant à Philadelphinis fuisse læsos, sed usq; ad arma uenissent: Qui sumens tres priores ipsius seditionis, alligari præcepit. Deinde quendam eorum Antiban nomine iussit occidi: duobus autem reliquis, Amaramao, & Eleazaro fugam commisit. Ptolemæus autem princeps latronū, & qui multa mala Iudæis, & Arabis frequenter intulerat, non multo post captus, & ad eum deductus, morte multatus est. Hoc itaque modo cuncta Iudæa latronibus est purgata, Fadi prouidentia, atque sollicitudine. Is enim Fadus tunc cunctos uocans sacerdotes, & priores Hierosolymitarum, admonuit eos, ut talarem tunicam, & sacerdotalem stolam, qua solus pontifex indui solet, in Antonie castro reponerent: ut sicuti prius, sub Romanorum potestate iaceret.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

Illi uero nequaquam contradicere præsumpsertunt, sed rogabant Fadum, atque Longinum (nam & ipse cum multo exercitu ad Hierosolymam uenerat, metuens, ne præceptis Fadi multitudo resisteret Iudeorum) & ab eis suppliciter exorabant, ut sinerent legationem ad Claudium destinari, quatenus ab eo peterent, ut sacerdotale uestem haberent in propria potestate: & ipsi sustinerent, donec Claudij responsa perciperent. Illi uero ita se hæc præstare dixerunt, si eorum filij obfides præberentur. Quibus obedientibus, filiosq; danibus, legati sunt missi. Cumq; Romam uenissent, audiens Agrippa iuuenis defuncti filius, causam aduentus eorum (erat nanque, sicut iam prædiximus, apud prædictum Claudium) Cesari supplicauit, ut eisdem Iudeis concederet, mittens ad Fadum sua scripta, quæ de sacerdotali ueste posebant. Vocans itaq; Claudius legatos Iudeorum, promisit se concedere quæ petebant: iussitq; ut Agrippa gratias dignas exoluerent, cuius precibus hæc eis iura concederet. Quamobrem huiusmodi ad Fadum misit epistolam. Claudius Caesar, Germanicus, tribunitiæ potestatis, quinquies consul, ordinarius quater, imperator decies, pater patriæ, Hierosolymorum principibus, curiæ, populoq; Iudeorum, & cunctæ genti salutem. Agrippa meo pissimo, quem ego connutriui, & habeo mecum, perducente ad me legatos uestros, gratias agente, eò quòd habeam gentis uestre sollicitudinem, & cum summa deuotione pro sacerdotali ueste atq; corona supplicante, ut sub uestra potestate consistant: quæ sunt à me postulata, concedo, sicut uir fortissimus & mihi charissimus Vitellius fecit. Huic itaq; uoluntati consensi, primum quidè propter pietatè meam, uolens unūquenq; exhibere suam in paterna traditione culturam: deinde sciens, quia dum hæc fecero, & ipsius regis Herodis, & Aristobuli iuuenis, potentium personarum, quorum circa me pietatem, & circa uos stu-

dium

IUDAICARVM LIB. XX.

123

dium esse cognosco, amplissimas amicitias collocabo. Scripsi uerò ob hanc causam & Cuspio Fado, meo procuratori. Nomina uerò literas deferentium hæc sunt: Cornelius Leo, Tryphon Theodionis, Dorotheus Nathelis, Ioannes Iouis panis, data est xiiii. Calendas Iulij, Consulibus Ruso, & Pompeio Syluano. Petijt autem à Claudio Cesare & Herodes, frater Agrippæ defuncti, cui illo tempore Chalcidis regnum uidebatur esse commissum, potestatem templi & sacerdotum ordinationem: & omnia pariter impetrauit. Ex illo autem fuit apud omnes eius liberos hæc potestas, usque ad belli finem. Herodes itaque à pontificatu remouit Cantharam, & Ioseph Cami filium ei successorem dedit.

De Helena regina ad Iudaismum conuersa. CAP. II.

Eosiquidem tempore Helena Adiabenorum regina, & filius eius Izates, ad solennitatem Iudeorum hac causa proueniente migrauerunt: Monobazus Adiabenorum rex, cui cognomen erat Bazæus, sororem Helenam amore captus duxit uxorem. Quæ dum ex eo haberet in utero, contigit, ut dum cum ea dormiret, super uentrem mulieris manum poneret per soporem, & quandam subito uocem audiret, precipientem, ut manum de uentre eius auferret, ne infantem in eo uerzaret, qui prouidente Deo & principium, & finem esset felicissimum possessurus. Quæ uoce turbatus, repente surgens, hæc dixit uxori, & natum filium Izatem nuncupauit. Habebat autem ex Helena & alium seniore filium, nomine Monobazum, & alios filios ex alijs mulieribus procreatos. Maximam tamen deuotionem quasi unigenito Izati desiderabiliter impendebat: pro qua re ille inuidiam fratrum sustinebat. Habebat & odium, quando cuncti contristabantur, quia eum pater omnibus præponebat. Hoc pater aperit cognoscens, illis quidem ignouit: sciens quia hoc non agebant pro malitia,

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

malicia, sed quoniam singuli fauorem patris habere desiderabant. Izatem uero, cum pro eo ualde metueret, ne odio fratrum mali aliquid sustineret, multis muneribus sarcinatum, in castrum Pafini misit ad Abennerigum regem, commendans ei nati salutem. Abennerigus autem libenter cum excepit, & pro multa deuotione, filiam suam Amacos nomine, ei dedit uxorem: donauitq; provinciam, ex qua perciperet multa tributa. Monobazus autem cum iam senectute grauaretur, & paucum sibi tempus uiuendi superesse uideret, uoluit aspectum filij ante quam moreretur, inspicere: & uocans eum, delectabiliter est amplexus. Cui dedit quoque provinciam, quae dicitur Carrorum, terra fertilis amoni, in qua etiam reliquiae sunt arcae Noe, quae ex imbrium diluuium liberata fertur, & hactenus uidere uolentibus demonstratur. Commorabatur itaque Izates in hac regione, & Artabanem Parthicum ad Iudeam destinauit. Cumq; legibus crederet Iudeorum, studebat & ipse conuertere: & credens se perfectum non esse Iudeum, nisi signum circumcisionis acciperet, erat hoc agere paratus. Quod dum cognouisset mater eius, prohibebat, dicens ei fore periculum: quia cum esset rex, multorum acquireret inimicitias subiectorum, cum peregrinas solennitates & suae genti extraneas adimpleret: nec pati eos super se regnare Iudeum. Et illa quidem haec dicens, omnino prohibuit. At ille ad Ananiam uerba referebat: Qui matri dixit, atque interminatus est, quia nisi acquiesceret, repente decederet. Cui mater ait: metuere se, ne causa omnibus indicata, periculum ipse supplicij sustineret, qui quasi autor & doctor existeret operum indecentium apud regem. Tunc ille audiens haec, respondit, quia posset etiam praeter circumcisionem colere diuinitatem, si omnino decerneret apud se leges Iudaicas obseruare: & hoc esse firmitus quam circumcisionem accipere: ueniamq; illi daturum Deum, opus

IUDAICARVM LIB. XX.

497

opus hoc non implenti propter necessitatem, subiectorumq; formidinem. Tunc ergo rex huiusmodi sermonibus acquieuit. Post haec autem cum nequaquam suum desiderium abiecisset, Iudeum quendam alium de Galilea uenientem, Melzarum nomine, & leges eruditum patrias inuitauit, ut circumcisionis opus impleret. Qui cum intrasset ad eum, & inuenisset legem Moscos legentem: Ignoras, inquit, o rex Moscos iura, & per haec Deo facere uideris iniuriam. Non enim solum legere, sed primitus facere te oportet, quae praecipita sunt. Quam diu sine circumcisione permans, legibus nequaquam nosceris obedire. Sed si nondum ex hoc legisti legem, ut scias, quapropter hoc geratur, uel nunc lege. Haec audiens rex, actum differri non pertulit, sed ad aliam conuersus est domum, & uocans medicum, quod praecipiebatur, impleuit. Tunc euocata matre, & Anania doctore, eis quod egerat, explanauit. Qui repente non mediocri timore sunt territi, ne causa cunctis manifesta rex periculum deiectionis incurreret, non patientibus subiectis uirum extranei Dei cultorem sibimet superesset: ipsiq; pauciter pericula sustinerent: quasi & huius rei uiderentur auctores. Deus autem praesens erat, qui illorum metum non perduxit ad terminum. Nam cum multa pericula & Izates, & eius filij saepius incurrissent, eum ex ingentibus liberauit angustijs, & salutis dona concessit: ostendens, quia respicientibus ad eum, & ipsi soli credentibus, nequaquam fructus pietatis aufretur. Sed haec quidem postea explanabimus. Igitur Helena regis mater, uidens regem pacifice gubernare, & suum filium esse beatum, & ultra cunctas gentes prouidentia diuina religiosum, desiderium habuit Hierosolymitarum conspiciere ciuitatem, atq; cunctis hominibus diuulgatum Dei templum suppliciter adorare, & hostias pacificas offerre. Ob quam rem filio supplicauit. Quo matri petenti prone

FLAVII IOSEPHI ANTIQ_VIT.

consentiente, & multam preparationem itineris faciente, & plurimas dante pecunias, descendit in Hierosolymam, etiam filio multo eam itinere deducente. Cuius aduentus Hierosolymitis tunc profuit valde. Nam dum eorum civitatem illo tempore fames apprehendisset, & multi fuissent egestate consumpti, Helena regina misit quosdam suorum, alios quidem ad Alexandrinam urbem, ut frumenta ex eius pecunijs compararent: alios Cyprum, quatenus caricas ex abundantia deferrent. Cumq; uenissent hæc onera deportantes, alimenta indigentibus illa diuisit. Quapropter genti nostræ beneficiorum suorum maximam memoriam dereliquit. Cuius filius Izates audiens hanc famem, multas pecunias Hierosolymitarum primatibus destinauit. Et alia quidem multa bona hi principes in nostrâ ciuitate gesserunt, quæ postea declarabimus.

De gestis Izatis regis, & obitu.

CAP. III.

Artabanus itaq; rex Parthorum, sentiens sibi met satrapas inimicos, degere apud eos sibi iudicauit incautum. Quapropter decreuit pergere ad Izatem regem, salutem apud eum inuenire se credens, & ita ad regnum proprium remeare. Sumptis ergo cognatorum, atq; familiarium circa mille uiris, uenit ad regem Izatem. Cumq; ipse illum aperte nosset, Izates uerò Artabanum penitus ignoraret, inueniens eum in itinere constitutum, & astans ei, prior secundum morem patrium adorauit. Deinde: O rex, inquit, nec me despexeris tuum seruum, nec circa supplicem sis superbus: miser enim rerum mutatione factus, existens ex rege priuatus, tuum posco solatium. Perspice siquidem inconstantiam fortunæ, & hanc seito esse communem, & uim similem habituram. Nam si me sine uindicta despexeris, erunt audaciores plurimi circa alios etiam reges

IYDAICARVM LIB. XX.

499

reges. Hæc ergo Artabanus cum lachrymis edicebat, capite reclinato deorsum. Izates autem ut eius nomen audiuit, & Artabanum suppliciter sibi respexit astantem, mox ex equo desiliens: Habe, inquit, fiduciam o rex, nec te presentia facta confundant. Velociter enim erit tibi munda tristitia: amicum nanque me & auxiliatorem inuenies plus, quam credis: aut enim in Parthorum regno te rursus, aut in meo constitutam regem. Hæc dicens: Artabanum imposuit equo, ipse uerò pedibus sequebatur, honorem tribuens ei, quasi regi maiori. Respicens igitur hoc Artabanus, grauius tulit: & per presentem fortunam, honoremq; iurauit, descensurum se, nisi ille rursus ascenderet, atq; præiret. Tunc ille in equum ascendens, eumq; ad regalia sua perducens, omnem ei honorem libenter exhibuit: & in confesso, atque conuiujs primum recubitum ei parauit, non presentem fortunam intendens, sed eius pristinam dignitatem, eumq; ratione frequenter consolatus est, quia communes sunt omnibus fortuna permutationes hominibus. Scripsitq; Parthis, suadens eis ut Artabanum susciperent regem, promittens eum pristinorum in se non habere memoriam, simul & iuramenta præbens. Parthis uerò suscipere quidem se uelle eum non negantibus, sed non posse dicentibus habere regem, eò quòd Cinnamum iam constituisent principem, ne forte certamen inter eos emergeret: agnosens eorum Cinnamus uoluntatem, mandauit, ut ueniret Artabanus, regnum proprium recepturus. Cui utiq; credens Artabanus, reuersus est: occurritq; ei Cinnamus, & adorans eum, & regem simul appellans, auferens de suo capite, imposuit eius uertici diadema. Sic igitur Artabanus per Izatem rursus in regnum, unde per proceres suos ceciderat, restitutus est: nec fuit immemor beneficiorum in se gestorum, sed Izatem magnis muneribus redonauit. Nam & tiara recta ei permisit uti: & in aureo

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

lecto, quo solis Parthorum regibus licet dormire, cōcessit: de-
ditq; ei maximam, & optimam regionem regis Armenio-
rum, cuius terræ nomen est Nisibis: in qua etiam primitus se-
cerunt Antiochiam ciuitatem, quam Mygdoniam nuncupa-
uerunt. His itaque muneribus à rege Parthorum Izates ho-
noratus est. Post paululum uerò tempus Ariabanus regnum
Bardani filio dereliquit. Is enim ueniens ad Izatem, suadebat
ei, ut sibi contra Romanos pugnaturus ferret auxilium, cui ta-
men persuadere non potuit. Izates enim Romanorum sciens
potentiam, atque fortunam, putabat eum impossibilia bella
tentare. Insuper dum misisset quinque filios ætate nouellos,
ut linguam nostræ patriæ & eruditionem sub integritate cō-
discerent, sed & matrem, ut templum sicut prædiximus adora-
ret: segnior erat ad bellandum. Sed & Bardanem sepius
prohibebat, narrans ei Romanorum uirtutes, & credens
eum per talia uerba terrere, quatenus à desiderio contra
Romanos bellandi recederet. In his ergo Parthorum rex
indignatus, bellum aduersus Izatem repente pronuntiauit.
Sed nullam in hoc utilitatem habere promeruit, Deo scilicet
spem eius annihilante. Agnoscentes enim Parthi Bardanis uo-
luntatem, & quia contra Romanos bellum suscipere decreuis-
set, illum quidem extinxerunt, principatum uerò Gotarzi
eius germano contradiderunt. Cui etiam post paululum per
insidias rebus humanis ablato, successit frater Vologesus, qui
duobus ex eodem patre germanis suis præbuit potestatem:
Pacorus quidem seniori Medorum, Tyridati uerò iuniori de-
dit Armeniam. Monobaxus igitur regis frater, pariter &
eius cognatio, uidentes Izatem propter pietatem quam circa
Deum habebat, ultra omnes homines excellentem, habuerunt
& ipsi desiderium, ut mores patrios derelinqentes, Iudaicis
solennitatibus obedirent. Horum nisus fuit subiectus ualde in-
gratus

IYDAICARVM LIB. XX.

301

gratus, & in hoc proceres indignati, iram equidē retinebant
expectantes opportunum tempus, ut in eis ulescerebantur.
Quamobrem ad Abiam regem Arabia scripserunt, multas se
daturos pecunias promittentes, si contra eorum regem castra
moueret: simulq; professi sunt circa primam congressionem
eum se quoque deserere: quem uellent propter odium, quòd
eorum cultum reliquerat, poenas exoluere. Dictis ergo sacra-
mento firmatis, sistinabant ad terminum peruenire. His ita-
que flexus Arabia rex, cum multo exercitu uenit ad Izatem.
Tunc ipsa prima congressione, ante quam ad manus accede-
rent, factò signo omnes Izatem uelut uno uincti funiculo re-
liquerunt, & dorsum hostibus dantes effugerunt. Non tamen
Izates expauit, sed consilium proditiōis agnosceus à pri-
matibus factum, & ipse cum exercitu discessit: causamq; re-
quirens, ut agnouit constitutum ad Arabas factum, autores
quidem interfecit. Altera uerò die congressus, plurimos occi-
dit, omnes autem simul in fugam uertit: ipsamq; regem perse-
quens in quodam castro Arsanum nomine circumclusit. Quo
tamē forti dimicatione præualuit, captoq; castro, dum Abiam
regem non inuenisset uiuum, quoniam seipsum peremerat,
abripieus omnem prædam, quæ in eo uidebatur esse magna
amplitudine constituta, in Adiabenorū regressus est regio-
nem. Primo quidem conamine Adiabenorū proceres non
uolentes aduersus regem, Deo scilicet eos eius potestati tra-
dente, neque tunc quiescere uoluerunt: sed scripserunt Par-
thorum regi Vologesi, rogantes eum, ut Izatem occideret,
& eis principem de Parthorum gente constitueret: dicentes
se odio habere proprium regem, qui iura patriæ destruxerat,
& extranea diligebat. Hæc audiens rex Parthorum, eleua-
tus est ad bellum: & cum iustam belli non inueniret occasio-
nem, datos ei à patre honores repetit, & resistenti bellum se

inferre minatus est. His auditis, Izates non mediocriter turbatus est: & iudicans turpitudinem sibi fore, si propter metum collatis honoribus cedere uideretur, sciens insuper, quia etiam si his cederet, Parthorum rex ab eius inimicitijs non cessaret, decreuit magis Deo curatori omnium, anime suae pericula committere: eumque maximum habere se arbitratus auxiliatorem, filios quidem & coniuges constituit in munitissimis locis, cunctaque frumenta & foenum, & pabula congregauit. Quibus gestis, hostium sustinebat aduentum. Veniente uero Parthorum rege, cum exercitus sui multa uirtute, pedestrium pariter & equestrium, & cum magna uelocitate faciente uallum circa fluuium, Medorum scilicet & Adiabenorum provinciam terminantem, etiam Izates castra posuit non procul ab eo, habens circa se equestrium quasi sex millia. Quo facto, uenit ad Izatem nuntius, a Parthorum rege directus, qui eorum uirtutem ediceret, quomodo ab Euphrate fluuius usque ad Bactrorum terminos resideret: simul & subiectos reges ei adesse dicens: internunatus pariter, quia poenas Izates exolucret, eod quod circa suum dominum esset ingratus: a cuius manibus neque Deus eum posset quem colebat eruere. Haec dicente nuntio, Izates nosse se quidem ait Parthorum exercitum suo abundantius potiore: sciendum tamen quia cunctis hominibus potentior esset Deus. Et huiusmodi dato responso, ad supplicationem Dei conuersus, humi se prosternens, & cinere caput implens: eum filijs & uxoribus ieiunauit, inuocans Deum, atque dicens: Dominator domine, si non frustra me tuae dignitati subiecti, & iuste omnium te solum & primum dominum esse cognoui, adueni auxiliator: non pro me solummodo ulturus in hostibus, sed quia etiam contra tuam uirtutem cum nefanda praesumptione locuti sunt. Et ille quidem hoc modo ingemiscens, cum lachrymis supplicabat: quem repente Deus exaudiuit

exaudiuit. Ea namque nocte Vologeses accepit epistolam, in quibus scriptum erat, quia Dace, & Saca cum maxima manu, contemnes eius absentiam, ad diripiendam Parthorum provinciam deuenissent. Quapropter nihil agens, retrorsum denuo remeauit. Sic itaque Izates, Deo providente, Parthici regis interminationem effugit. Post paululum uero tempus, cum quinquagesimum quintum aetatis, & uicesimum quartum regni compleisset annum, reliques filios masculos uigintiquatuor, & filias uigintiquatuor, uita priuatus est. Successionemque regni fratrem Monobazum habere praecipit: repensans ei, quia per eius absentiam post mortem patris, regnum ei fideliter conseruasset. Cuius mater Helena, audita filij morte, grauitate quidem tulit, & sicut potuit mater, quae piissimum filium uidebatur amisisse: ueruntamen consolata est, audiens regni successionem ad seniore suum filium fuisse perductam: ad quem etiam pergere festinabat. Cumque uenisset ad regionem Adiabenorum, non multo tempore super filium Izatem uixit. Monobazus autem & illius ossa pariter & germani mittens, in Hierosolymis sepelire praecipit in Mausoleis, quae mater tribus procul stadijs ab Hierosolymis construxisse uidebatur. Sed quaecumque rex Monobazus uita suae tempore gesserit, postea declarabimus.

De Theoda mago, & pseudopropheta: CAP. IIIII.

Igitur dum Fadus Iudaeam provinciam gubernaret, quidam uir migus, nomine Theodas, populo multa suasisit, ut sumentes substantias suas, sequerentur eum ad Iordanem fluuium: semetipsum assrens esse prophetam, & praeepto fluuium diuidere, ut eis facile transitum praerberet. Haec ergo dicens, se aduxit quidem multos: non tamen permisit eos Fadus ad experimentum suae insipientiae peruenire, sed repente cohortem misit equestrium super eos: quae inopinabiliter irruens, mul-

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

tos quidem peremūt, plurimos autem uiuos cepit: ipsum quē Theodam comprehendentes, capitis sectione multauerūt. Hæc sunt ergo, quæ Iudæis contigerunt, tempore quo Fadus in eorum præfuit regione.

De Iudæ Galilæi filiis.

CAP. V.

VEnitque Fado successor Tiberius Alexander, Alexandri filius, qui etiam in Alexandria fuit Halabarches, id est, princeps salis, genere diuitijsque Alexandrinorum cunctos excellens: sed etiam filio suo Alexandro diuina cultura melior, quippe cum ille in paternis solennitatibus non permanserit. Horum ergo temporibus contigit illa maxima fames, quando etiam Helena regina multis pecunijs frumenta, comparans ex Aegypto, indigentibus, sicut prædiximus, est partita. Insuper autem Iacobum, atque Symonem, filios Iudæ Galilæi, qui populum à Romanorum potestate subducere nitebatur sub Cyrenio Iudææ præfide, sicut prædiximus, crucifigi Alexander imperauit. Herodes autem rex Chalcididis remoto à pontificatu Ioseph successionem hanc Anania Nibidæi contulit. Tiberio autem Alexandro Cumanus successor aduenit. Defunctusque est Herodes frater regis Agrippæ maioris, octauo anno Claudij principatus, tres filios derelinquens: Aristobulum, qui ei de priori fuerat uxore progenitus, et ex Beronice fratris filia Beronicianum, et Hyrcanum. Cuius regnum Claudius Cæsar Agrippæ inueni dedit.

De seditione orta in diebus azymorum ob impudentiam militis.

CAP. VI.

Seditione igitur incidente in Hierosolymitarum ciuitatem, dum Cumanus in Iudæa pro rerum gubernatione consisteret, multi Iudæorum perempti sunt: sed primum causam narrabo, propter quam talia prouenerunt. Instante festiuitate Paschæ, in qua mos est nobis azyma offerre: dum undique ad se

ad festiuitatem hanc populus conuississet, metuens Cumanus, ne qua per multitudinem turba aut res uel actio nasceretur, iussit militibus, ut unam aciem armatorum faciētes, circa porticus templi cōsisterent: ut si forte aliquid exciteretur, tumultuantium inquietudinem prohiberent: hoc etenim et priores præfides Iudææ in huiusmodi festiuitatibus faciebant. Cumque quarta dies eius celebrationis excessisset, quidam militum reuelauit genitalia sua, et populo demonstrabat. Quod illi uidentes, ad iram furoremque perducti sunt: non semetipsos contumeliam passos, sed in Deo impietatem gestam esse dicentes. Quidam uero procaciores, Cumanum blasphemabant, asserentes nihil ab eo summissum. Cumanus autem audiens, et ipse non mediocriter prouocatus est. Veruntamen hortabatur eos à seditione quiescere, ne in festiuitate inquietudines excitarent. Quibus autem suadere non posset, et illi ad blasphemias magis accederent, iussit omnes milites arma sumentes ad Antoniam conuenire. Erat enim hoc castrum, sicut prædiximus, suprapositum templo. Multitudo siquidem uidens milites ibidem congregari, perterrita cepit effugere. Et dum se milites persequi crederent, per angustos egressus pariter cum timore fugientes oppressi sunt, et multos ad inuicem conterentes interemerunt. Viginti millia enim dinumerati sunt, qui in illa turba defecerunt. Quapropter erat eis pro festiuitate luctus: et omnes obliuiscuntur orationum atque sacrificiorum, ad lamentationes lacrymarumque conuersi sunt. Has ergo passionem unius militis lasciua generauit. Nondum igitur luctus quieuerat, et alter incidit denuo super eos. Quida enim qui ex illa turba fugientes euaserant, uia publica uenientes, quasi centum stadijs procul à ciuitate, et Stephanum Cæsaris seruum iter agentem more latrocinij spoliantes, omnem eius diripere substantiam. Audiens hoc Cumanus, milites continuo desti-

navit, præcipiens vicinos diripi uicos, & nobiles eorum ad se uinctos adduci. Igitur uastatione facta, quidam militum leges Moscos in quodam uico reperiens, eaq; sumens cunctis uidentibus rupit, & multas blasphemias atque contumelias eis imposuit. Iudei uero hæc audientes & multi pariter concurrentes, in Casaream descēderunt. Illic enim Cumanus erat. Ad quem accesserunt dicentes: non se, sed Deum, ad cuius iniuriam hæc facta uidebantur, ulturum: se autem nolle uiuere, dum leges patrias sic tractari uiderent. Cumanus autem metuens, ne denuo tumultum populus excitaret, suadetibus amicis, & milite, qui contumeliam fecerat legibus, securi percussos, occasione secunde seditionis abrupit.

Alia seditio orta inter Samaritas & Iudeos. CAP. VII.

Post hæc igitur inter Samaritas atque Iudeos inimicitie huiusmodi causa prouenerunt. Mos erat Galileis, tempore festiuitatum ad sacram concurrere ciuitatem, & iter facere per Samariam. Dum ergo aliquando iter haberent per uicium nomine Ginals, inter Samariam & campum maximum constitutum, quidam conferentes litem, multos eorum interemerunt. Primi siquidem Galileorum audientes, quæ gesta fuerant, ad Cumanum uenerunt, rogantes eum ut de interemptorum nece inquireret. At ille pecunias à Samaritis accipiens, neglexit hoc facere. Tunc Galilei dolentes, multitudinē excitauere Iudeorum, ut arma sumerent, & suam defenderent libertatem: seruitutem amarissimam esse dicentes, & iniuriam importabiles, in talibus non defendi. Primatibus uero eorum, eos cōpescere uolentibus, ac promittentibus quia faceret uindictam Cumanus, illi penitus non acquiescentes, ad arma progressi sunt: & sumentes in auxilium Eleazarum Dinei, qui per multos annos latrocinia faciebat in montibus, uicos aliquos Samaritanorum incendentes, cuncta diripuerunt. Cumanus

manus autem hoc audiens, atque sumens Sebastenorum cohortem, & pedestrium quatuor ordines, & coarmans pariter Samaritas, super Iudeos egressus est: factaq; congregatione multos quidem peremit, plurimos autem uinos cepit. Primum uero Hierosolymorum genere pariter & honore, uidentes ad quantam calamitatum magnitudinem deuenissent, induti faccis, & cinere capita sua complentes, omniuo eis qui resulauerant, ut quiescerent, supplicabant: ponentes ante oculos eorum subuertendam propriam regionem & templum pariter coneremandum, uxorū ac filiorum captiuitates futuras: & ideo rogabant ut mutarent uoluntatem, & proiicientes arma quiescerent, & de cætero ad propria remearent. Hæc ergo dicentes, flexerant eos. Quorum alij recesserunt, latrones autem ad munitiora loca profecti sunt. Et illo omnis Iudea latrocinij est impleta.

De diffensione Iudeorum & Samaritanorum. CAP. VIII.

Samaritanorum uero primates, ad Numidium Quadratum Syriæ præsidem, qui illo tempore in Tyro erat, aduenientes, accusauere Iudeos, qui uicos eorum incenderint ac diripuerint. Et pro his quidem quæ ipsi passi fuerant, non tantum se dolere dicebant, nisi quia Romanorum contempserint potestatem: ad quorum iudiciū debuerant pro sua, si qua fuisset, lesione concurrere. Nunc autem quasi Romanos iudices non haberent, hæc ab eis acta dicebant, & propterea uindictam fieri postulabant. His ergo Samaritæ querebantur: Iudei uero & seditionis, & litis autores Samaritas fuisse dicebant, & ante omnia Cumanum munere oblatione corruptum, qui peremptorum necem noluerit uindicare. Quadratus ergo cum audisset, distulit iudicare, dicens tunc se sententiam prolaturum, cum in Iudeam ueniēs ueritatem subtiliter indagasset. Et illi quidē nihil agētes reuertebantur. Post paululum

lulum uerò tempus Quadratus in Samariam uenit, ubi autores seditionis audiens, & quosdam Samaritanorū ac Iudeorum indisciplinatos inueniens, crucifixit eos, quos Cumanus captiuos habuerat. Et exinde ueniens in quendam uicum nomine Liddam, non breuiorem magnitudine ciuitatis, sedens in tribunali, & secundo Samaritas audiens, à quodam Samareo didicit, quomodo quidam primus Iudeorum nomine Dortus, & aliqui cum eo iuuenū, numero quatuor, populo suafissent, ut à Romanorum potestate recederent. Et illos quidem Quadratus præcepit occidi. Ananiam uerò pontificem, & Anianum magistrū alligans, Romam direxit, quatenus de his quæ gesta fuerant, redderēt Cæsari Claudio rationem: iussitq; primatibus Samaritanorum atque Iudeorum, pariter & Cumanio, & Celcri tribuno, & uolentiarum inhibitori, ut ad imperatorem pergerent, pro alternis inter se questionibus audiendis. Ipse uerò metuens ne multitudo Iudeorum seditionem iterum excitaret, Hierosolymam uenit: inuenitq; urbem in pace dezentem, & festiuitatem patriam Deo celebrantem. Confidens ergo nihil ab eis inquietudinis generari, relinquens eos in festiuitate, reuersus est Antiochiam. Cumanus autem, & qui cum eo erant, necnon & primi Samaritanorum Romam directi, acceperunt ab imperatore constitutum diem, quo deberent intentionum suarum causas exponere. Habebant enim patrociniū Cumanus & Samaritæ libertorū Cæsaris, & pariter amicorū, qui scilicet præualere poterant contra Iudeos: nisi Agrippa iuuenis cum Rome consisteret, & primos Iudeorum opprimi uideret, uxorem imperatoris Agrippinam suppliciter exorasset, ut marito suaderet, quatenus decenter audiēs, sua iniustitia seditionum puniret autores. Claudius autem his precibus præstructus causam audiens, dū agnouisset malorum principes fuisse Samaritas, eos quidem
qui

qui ascenderant ad eum, iussit occidi: Cumanum autē in exilium egit: Celerem uerò tribunum præcepit Hierosolymam duci, & omnibus uidentibus per totam urbem tractum laceratumq; dispergi.

De Agrippa iuniore, qui præfide Felice, donatus est à Cæsare tetrarchia Philippi, aliisq; regionibus. CAPVT IX.

Misit autem & Claudius Felicem Pallantis fratrem in Iudeam præsidem, qui rebus in regione Iudææ præsideret. Cumq; decimū principatus compleisset annū, Agrippæ Philippi tetrarchiam donauit, & Bathaneam, & Trachonitidem simul adiecit, unā cum Abela, quæ fuerat de tetrarchia Lysanie, Chalcidem uerò ei abstulit, cui quatuor præfuerat annis. Agrippa uerò sumens donationē Cæsaris, Aziazo regi Emezororum, uolenti se circumcidere, sororem Drusillam dedit uxorem. Epiphanes enim Antiochi regis filius, eius nuptias refutauit, nolens Iudeorum solennitates sequi, licet hoc facturum se eius compromiserit patri. Mariam uerò dedit Archelao, Chelcæ filio, cui ab Agrippa patre fuerat primitus desponsata: quibus nata est filia, nomine Beronice. Nuptiæ siquidem inter Drusillam & Aziazum celebratæ, non multo tempore interueniente, huiusmodi causa solutæ sunt. Dum Felix in Iudeam uenisset administrator, uidens hanc cunctas mulieres pulchritudine præcellentem, eius speciem cōcupiuit: & quendam Iudeum Simonem nomine, amicum suum, genere Cyprium, magum, mittens ad eam, suadebat ut derelicto uiro nuberet ei, promittens eam beatam fieri, si eius non despiceret thorum. Illa uerò non beneficiens, & declinare uolens inuidiam Beronices sororis propter pulchritudinem suam, transcendere paternam solennitatem flexa est, & Felicis nuptias est secuta: Ex quo susceptum filium uocauit Agrippam. Sed quemadmodum iste iuuenis cum uxore per incendium
Vesunij

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

Vesuij mōtis temporibus Titi Cæsaris deperierit, postea de-
clarabimus. Beronice uerò post Herodis mortem, qui eius fue-
rat maritus & patruus, multo tempore uiduata, fama discor-
rente, quia cum fratre coiret, suscit Polemoni regi Lycie, ut
circuncisus eam haberet uxore. Sic enim iudicabat falsas dela-
tiones posse monstrari. Polemon autē flexus est, maxime pro-
pter diuitias eius. Non multo tamen post eorum nuptiæ per-
manserunt, sed Beronice propter nimietatem coitus, ut dixe-
runt, Polemonem dimisit. At ille solutis nuptiis, etiam solemnita-
tes Iudeorū pariter dereliquit. Eodē uerò tempore & Ma-
ria repudiata Archelau, coniuncta est Demetrio Alexandrino,
Iudæo, genere & diuitiis ualde claro: tunc enim & Halabar-
ches erat: susceptumq; ex illo filiū, Agrippæ uocabulo nuncu-
pauit. Sed de singulis horum subtiliter postea declarabimus.

De Nerone iussedo, & matre occisa.

CAP. I.

Claudius interea Cæsar defunctus est, cum imperasset an-
nis tribus & decem, & mensibus octo, diebusq; uiginti.
Est autem sermo quorundam, quia ab uxore Agrippina fue-
rit ueneno peremptus: cuius Agrippina pater fuit Germani-
cus Cæsaris frater: uir autem eius Donutius Aenobarbus no-
bilissimus Romanorum. Quo moriente uiduatam multo tem-
pore Claudius duxit uxorem, habentem filium, qui patris no-
mine Domitius uocabatur. Claudius ergo propter zelum
Agrippinae Messalinam peremit uxorem, ex qua liberos ha-
buerat Britannicum & Octauia. Erat autē ei & Antonia fi-
lia senior, quam ex prima uxore nomine Petronia habuerat.
Octauia itaq; desponsauit Neroni: sic enim cum postea uocita-
uit, cum Cæsar eum filium adoptasset. Agrippina autem me-
tuens, ne Britannicus crescens regnum à patre perciperet, &
uolens imperium suo filio preparare, de morte Claudij, sicut
erat sermo, tractauit. Quo mortuo, repente misit principem
militiæ

IUDAICARVM LIB. XX.

271

militiæ Burrum, & cum eo tribunos libertorum ualde præ-
potentes, qui deducerent de castris Neronem, & cum more
principis adorarent. Nero siquidem hoc modo principatu
sumpto, Britannicū quidem ueneno latenter occidit, matrem
uerò propriam interemit: hoc ei retributionis munus impen-
dens, non solum pro matris officio, sed etiam quod ei suis ma-
chinamentis Romanorum præbuerat principatum. Peremit
etiam Octauiam suam uxorem, multosq; uiros insignes, quasi
insidias ei fecissent. Sed de his quidem desino plura narrare.
Multi nanque de Nerone historiam conscripserunt: quorum
quidam pro gratia beneficiorum eius negligere ueritatem:
alii uerò propter odium & eius inimicitias, sic impudenter
mendacijs inuoluti sunt, ut aperta reprehensione sint digni.
Mirandi tamen à me non sunt, qui de Nerone mentiti esse no-
scuntur: dum neque priorum gesta conscribentes, ueritatem
uideantur historie custodisse: licet circa eos neque odium ha-
buisse noscantur, cū longis post eos temporibus extiterint. Sed
de his quidem, qui ueritatem historie præuidere nolunt, liceat
scribere sicut uolunt. Probatur enim hoc habere gratissimum.
Nos autem propositum ueritatis habentes, persequi non præ-
sentis negotij breuiter comprehendere nitimur, & quæ nobis
Iudæis euenerunt enunciamus, non negligentes aut calamita-
tes, aut delicta referare.

De Iudæa latronibus & seductoribus populi referta.

CAPVT XI.

Rueurtar igitur ad narrationem casuum gentis nostræ.
Primo itaque imperij Neronis anno, moriente Ariaxo
Emesorum regi, eius frater successit in principatu, & mino-
ris Armeniæ præsulatus Aristobulo Herodis regis Chalci-
densis filio à Nerone commissus est. Sed & Agrippæ dona-
uit Cæsar partem quandam Galilææ Tiberiadis tetrarchiæ:
præcip

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

præcipiens, ut ei esset subiectus: deditq; ei & Iulladem ciuitatem trans fluuium constitutam, & uicos circa eam positos quatuordecim. Res itaque Iudæorum crementum semper ad peiora suscipiebant. Latronum namq; denudò & magorū hominum turba populum seducentium est repleta prouincia. Quorum multos quotidie cum latronibus capiens Felix necabat: pariter & Eleazarum Dinei filium, qui latronum ordinem insituerat, per insidias cepit uiuum. Dans enim ei fidem, quia nihil mali sustineret, flexit eum ad se uenire, quem uinctum Romam direxit ad Cæsarem. Habens autem simultatem Felix cum pontifice Ionatha, eò quòd esse pius ab eo moneretur, ut rebus Iudæorum melius præsideret, ne querelam à plebe susciperet: cum populus petisset à Cæsare, ut ipse in Iudæam dirigeretur administrator, occasionem quærebat per quam remoueret eum, qui uideretur ei sepius importunus. Graue namq; est nocere uolentibus, si crebrius arceantur. Pro hac igitur causa Felix, fidelissimum amicorum Ionathæ quendam, nomine Ioseph, genere Hierosolymitam, multarū pecuniarum promissione flexit, ut super Ionathan latrones induceret, qui eum uita priuarent. Ille autē sumpto cōsilio, hoc modo per latrones necem illius adpetiuit: Ascenderunt quidā eorum ad ciuitatem, quasi adoraturi Deum: gladiosq; sub ueste portantes, & permixti populis, peremerūt eum. Cumq; mors eius inulta remansisset, de cetero cum omni fiducia latrones in festiuitatibus ascendebant, & gladios abscondos habentes, quos uolebant inimicorum permixti populis perimebant, & non solum in reliqua ciuitate, sed etiā in tēplo quosdam interimebant. Nam & ibi sepius cædes facere præsumserunt, nihil se agere impietatis existimātes. Ob quam causam arbitror etiā Deum auersatū nostrā urbē & templū, uelut nequaquam suo habitaculo mundum, tradidisse Romanis, & ut purgatio fieret

IUDAICARVM LIB. XX.

319

fieret ciuitatis, ignē & seruitium intulisse, dum uellet nos cum uxoribus atque filiis crebris castigare calamitatibus. Opera siquidem latronum hoc implebant scelere ciuitatem. Magi uerò & seductores populo suadebant, ut eos in eremum sequerētur, dicentes se Dei prouidentia signa & prodigia monstraturos. Multiq; in hac insipientia flexi, supplicia pertulerunt: quoniam dum ad hoc accessissent, à Felice puniti sunt.

De Aegypto quodam propheta, uelut seductore populi à Felice occiso.

CAPVT XII.

HOc etiam in tempore uenit aliquis ex Aegypto ad Hierosolymam, dicens se esse prophetam: & populari multitudini persuasit, uti cum eo ad montem, qui dicitur Oliuarum, positum è diuerso ciuitatis procul stadis quinq; conscenderent, uelle se dicens eis exinde monstrare, quia eo iubente Hierosolymorum muri corruerent, unde ingressum eis faciendum esse promittebat. Felix autem dum hæc audisset, iussit militibus ut arma sumerēt. Quo factò cū multis equestribus impetu factò ab Hierosolymis, irruit super eos: & quadringentos quidē eorum gladijs interemit, ducentos uerò uiuos cepit: ipse autem Aegyptius fuga lapsus disparuit. Rursus itaq; latrones populū cōtra Romanorum prælia concitabant, suadentes ne eis subiacere deberent, & sibi resistentium uicos incendebant atq; diripiebant.

De contentione Cæsareæ orta inter Iudæos, & Syros, deq; alia inter pontifices & sacerdotes. Felix etiam à Iudæis accolatur, succedente illi Portio Festo.

CAP. XIII.

INter hæc autem Iudæi habitatores Cæsareæ, contra Syros pro æquitate ciuitatis huiusmodi fecere seditionem. Iudæi namque primos se esse dicebant, eò quòd conditor Cæsareæ rex Herodes, de genere fuit Iudæorum: Syri uerò de Herode quidem ita esse profitebantur: dicebant autem Cæsaream Stratonis turrim primitus uocitatum, & tunc nullum habitatorem

K K

ipsum

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

ipfius ciuitatis fuiſſe Iudeum. Hæc audientes præfecti prouin-
cie, ſumentesq; ex utraque parte ſeditionis autores, plagarum
affecere uulneribus, & tempeſtatem litis eorum, ad breue tem-
pus hoc opere ſedauerunt. Rurſus enim Iudei habitantes in
ciuitate, diuitijs confidentes, & propterea ſpernentes Syros,
blaſphemijs ſtudebant eos ad iurgia denuo prouocare. Illi ue-
rò pecunijs quidem minores, ſed ſapientia fortiores, dum mul-
ti Caſarienſium & Sebaſtenorum ſub Romanis ibidem mili-
tarent, pauco tempore & ipſi Iudeis iniurias ſermonibus in-
ferebant. Poſt alteratros ſe ita lapidauerunt, donec ex utraque
parte uulnerati conciderent: ueruntamen uicere Iudei. Fel-
ix autem cum uidiffet belli modo eorum eſſe certamen, me-
tuens petebat Iudeos, ut à lite ceſſarent. Quibus non audien-
tibus, milites armatos inmiſit, & multos quidem eorum pere-
mit, plurimos autem uiuos cepit, & domos quorundam mul-
tis pecunijs refertus, expilari militari irruptione permiſit. Iu-
deorum uerò modeſtiores, & dignitate nobiliores, metuentes
pro ſemetipſos, rogauere Felicem, ut milites niſſa tuba reuo-
caret, eiq; de cætero parceret, quod Felix facere eorum pre-
cibus acquieuit. Hoc itaque tempore rex Agrippa dedit pon-
tificatum iſmaëli filio Siab. Exorta eſt enim & pontificum
contentio contra ſacerdotes & Hieroſolymitarum primates.
Vnuſquiſque enim eorum cateruas prociacum & ſeditioſo-
rum hominum colligens, uidebatur eſſe princeps. Et conſe-
rentes ſemetipſos ad lites, alterutris derogabant, & ſe lapi-
dibus obruebant. Qui autem prohiberet non erat, ſed ut in
ciuitate ſine præſule, audaci poteſtate ab omnibus talia gere-
bantur. Tantam ſiquidem imprudentiam atque præſumptio-
nem pontifices obtinuerant, ut etiam ſeruos ſuos ad areas de-
ſtinare præſumpſerint, qui decimas ſacerdotibus competentes
auferrent. Vnde fiebat, ut ſacerdotes per inopiam deperirent.

Sic enim

IUDAICARVM LIB. XX.

315

Sic enim inquietorum uis, oppreſſa iuſtitie grauitate, præ-
ualuerat. Portio ſiquidem Feſto directo à Nerone pro ſucceſ-
ſione Felicis, primi Iudeorum Caſaream habitantes, aſcende-
runt Romam accuſaturi Felicem. Qui ſine dubio poterat pœ-
nas exoluere pro læſione Iudeorum, niſi plurimum ei Nero
pro fratris Pallantis precibus indulſiſſet, cui tunc honorem ma-
ximum impendebat.

Contentio Inter Syros & Iudeos, ac de Beryllo Nero-
nis pædagogò, deq; mago quodam ſeductore po-
poli.

CAP. XIII.

Interea primates Syrorum Caſarienſium, Beryllo pædago-
go Neronis, qui officium ſuper Græcos habebat, per epi-
ſtolas multis pecunijs ſuaſerunt, ut à Nerone peteret, daret eis
epiſtolam, per quã ius ciuilitatis, quòd cum eis habebant Iudæi
communiter, penitus non fieri intimaretur. Beryllus ergo impe-
ratorè rogauit, atq; promeruit ut huiusmodi ſcriberetur epiſto-
la, quæ tamè genti noſtræ poſtea ingentiũ malorum fuit occaſ-
ſio. Agnoſcetes namq; Iudæi Caſarienſes, quæ fuerant ſcripta
pro Syris, tantas ſuſcitauere ſeditiones, donec bella ſuccederent.
Feſto igitur in Iudæam ueniente, contigit ut prouincia à latro-
nibus uafaretur, & uici omnes incenderentur: præcipue namq;
ſicarij tunc abundabant, utentes gladiolis magnitudine ſimili-
bus Perſicorum enſium, cum ſummitatibus obuncis, & quales
ſunt Romanorũ ſicæ, à quibus etiam uocabulum ſicariorum la-
trocinantes habuerunt. Hi namq; latenter permixti, in feſtiuita-
tibus populorum, ſicut prius diximus, ad ciuitatem pro cultura
diuina conuenientium, quos uolebant facile perimebant. Sapius
etiam cum armis ad uicos inimicorũ uenientes diripiebant, &
cuncta pariter concremabant. Interea diuerſis rebus turbata
prouincia, Feſtus multitudinem deſtinauit equeſtrium atq; pe-
deſtrium ſuper populos, qui decepti fuerant à quodam mago,

KK 2 ſalutem

salutem eis & malorum requiem promittente, si eum sequi in desertum contenderent. Quo facto, & ipsum seductorem & seductos irruentes qui nisi sunt, occiderunt.

De pariete circa templum ædificato, & Anano sacerdote.

CAP. XV.

HOc tempore rex Agrippa fabricatus est ædificium, magnitudine ualde præcipuum, in palatio Hierosolymorum, iuxta theatrum. Quod palatium factum est olim à filiis Asamonæi, in loco eminenti positum. Quod etiam uolentibus ciuitatem despicere, delectabilem conserebat aspectum: unde rex inclinatus, inspiciebat ea quæ gerebantur in templo. Hæc itaque uidentes Hierosolymorum primates, grauius habuerunt. Non enim patrium erat, ut ea quæ fiebant in templo, & maxime cum sacra dispensarentur, aliquis exceptis sacerdotibus aspiceret. Quapropter parietem excelsum ædificauerunt circa exedram, quæ erat in interiori sacrario ad occidentem conuersa. Hic ergo paries non solum triclinij regalis aspectum abstulit, sed etiam Occidentalis porticus, quæ erat in exteriori templo, ubi custodias in festiuitatibus propter templum habere Romani solebant. In his igitur indignatus rex Agrippa, & præcipue Festus præfectus, præcepit eis, ut opus ædificatum repente destruerent. At illi rogauerunt, ut eis potestas daretur, quatenus ob hoc legatos dirigerent ad Neronem, dicentes non se uitam habituros, si quedam pars templi destrueretur. Tunc permittente Festo, miserunt de suis primatibus decem, simul & Ismaëlem pontificem, & Helchiam gazophylacem. Nero autem audiens eos, non solum ueniam gesti operis condonauit, sed etiam ædificium manere permisit, hoc beneficium Poppeæ coniugi religiose pro Iudæis supplicanti condonans. Qui decem quidem qui uenerant redire præcepit, Helchiam uerò & Ismaëlem obsidum loco retinuit. Rex igitur

igitur hæc agnoscens, pontificatum dedit Ioseph, filio Simonis pontificis, qui cognomen habebat Gaddis. Porro Cesar misit Albinum in Iudæam præfectum, mortem Festi cognoscens. Rex autem denuò Ioseph quidem pontificatu priuauit, & Anani filio, qui & ipse Ananus uocabatur, eius successiōnem dedit. Hunc etenim seniore Ananum dicunt fuisse felicissimum: filios namque habuit, qui omnes Dei pontificatu sunt sancti, dum & ipse primitus hunc honorem plurimis temporibus habuisset, quod nulli pontificum apud nos prouenisse dignoscitur. Ananus autem iunior cum pontificatu suscepisset, erat uehementer asperrimus & audax, secta Sadducæus, qui circa iudicia sunt ultra omnes Iudæos ualde crudeles, sicut iam declarauimus.

De Iacobo fratre Domini lapidato sub Anano pontifice, qui pontificatu priuatus, sacerdotum decimas rapuit. Deq; Casarea illustrata, & pontificum dissidio.

CAP. XVI.

Cum ergo huius sectæ Ananus esset, credens se inuenisse tempus opportunum, Festo mortuo, & Albino in itinere constituto, concilium fecit iudicum, & quosdam deducens ad semetipsum, inter quos & fratrem IESU, qui dicitur Christus, nomine IACOBYM, quasi contra legem agentes accusans, tradidit lapidandos. Qui autem uidebantur moderatissimi esse ciuitatis, & circa legis integritatem habere sollicitudinem, grauius hoc tulere: miseruntq; latenter ad regem, rogantes eum, ut scriberet Anano, ne talia perpetraret, cum neq; prius recte fecisset. Quidam uerò eorum etiam Albino occurrunt, ab Alexandria uenienti, eumq; docuerunt, quia non liceret Anano præter illius uoluntatem congregare concilium. Albinus autem eorum sermonibus flexus, cum iracundia scripsit Anano, interminatus eum poenas exoluere. Quapropter & rex Agrippa, sublato ei pontificatu, quæ tribus habuerat men-

KK 3 sibus

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

sibus, Iesum Dannaei filium in eius locum constituit. Cumq; Albinus in Hierosolymitarum uenisset urbem, omni prouidentia nisus est, ut prouincia pacem haberet: & ideo sicariorum plurimos interemit. Pontifex igitur per singulos dies ad meliorem gloriam conscendebat, & fauorem ciuium habebat, pariter & honorem. Erat enim locuples, & quotidie Albinum atque pontifices muneribus complacabat. Habuit autem famulos ualde laboriosos, qui cum procacibus conuersati uiris pergentes ad areas sacerdotum, decimas accipiebant, uim facientes & non abstinentes à eade non dantium. Sed etiam alij pontifices similia seruorum illius peragebant, cum nullus utique prohiberet. Quapropter sacerdotes, qui olim ex decimis alebantur, tunc inopiæ necessitate deficiebant. Rursus igitur sicarij, festiuitatis tempore, noctu ciuitatem ingredientibus, comprehenderunt unum scribam magistratus, Eleazarum filium Ananie pontificis, & alligantes eduxerunt e ciuitate. Deinde mittentes ad Ananiam, dixerunt ita sese scribam remissuros ad eum, si Albino suaderet, ut decem uiros, quos ex eis ceperat, & uinctos habebat, absolueret. Ananias autem propter necessitatem Albino ut hoc faceret persuasit, quod opus maximorum malorum fuit initium. Latrones namque semper moliebantur ut aliquos famulorum caperent Ananie: quos non aliter, nisi quosdam sicariorum reciperent, dimittebant. Cumq; numerus eorum iterum accreuisset, capta fiducia rursus prouinciam affligebant. Hoc itaque tempore rex Agrippa, Philippi Cesaream amplius fabricatam, ad honorem Neronis Neroniam appellauit, & Berytjjs theatrum pecunijs multis instructum, annalibus spectaculis condonauit, innumeras illic expensas efficiens. Frumenta namque populo copiosa, & oleum opulenter exhibuit, & omnè pariter ciuitatem statuaru pulchritudine & antiquorum imaginibus exornauit, & penè omne decus regium
ibi mi

IYDAICARVM LIB. XX,

319

ibi migravit. Quapropter crescebat aduersus eum odium subiectorum, eò quòd illorum pompam auferens, ornaret extraneam ciuitatem. Iesus autem Gamalielis filius, à rege successionem pontificatus accepit, Iesu Dannaei honore priuato: & propterea seditio inter alteruiros orta est. Facientes etenim collectionem prauorum hominum, frequenter usque ad lapides blasphemijs præcedentibus inciderunt. Ananias autem præcellebat eos, quando diuitijs suis paratos accipere pecunias redimebat. Custobarus etenim & Saul maximam ei multitudinem congregabant, cum essent genere regio, & propter Agrippæ cognitionem populi fauorem haberent, uiolenter scilicet iura & res infirmorum diripere parati. Ex quo precipue contigit nostram ciuitatem languere magis, cum utique res eius ad peiora prouerentur.

De hymnidicis, & ædificio templi ac ciuitatis.

CAPVT XVII.

Albinus itaque cum audisset sibi successorem Gesium Floarum fuisse directum, uolens aliquid Hierosolymitis præstare, producens uinctos, qui erant indubitanter morte digni, eos præcepit occidi: alios autem qui ex parua querela tenebantur in carcere, pecunijs sumptis abire præcepit. & ita factum est, ut carcer quidem purgaretur à noxijs, sed prouincia latronibus impleretur. Interea ex tribu Leui quicumque erant hymnorum dictores, persuaserunt regi, ut factò concilio eis concederet, quatenus stola linea proxime sacerdotibus uterentur: eius regnum decere dicentes, ut memoriam de nouitate introducta perciperet. Quod petentes, impetrauerunt. Rex etenim cum uoluntate eorum qui concilio præsidebant, hymnidicis hoc concessit, ut posita ueste prima, linea sicut uoluerant uterentur. Omnia contraria paternis legibus agebantur: quibus spretis, non poterant penè non solui. Igitur

K.K. 4 cum

528
FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

cum iam tunc etiam templum uideretur esse perfectum, & ciues conspicerent artifices ultra decem & octo milia uacantes operibus & labore, indigentes unde mercedes acciperent, quibus scilicet ex opere templi alimenta ministrabatur, pecuniasq; repositas propter timorem Romanorum habere non ualenti: tunc habito concilio, ut cura haberetur artificum, & eis potius liceret expendi thesauros: quando si una hora quilibet operaretur, mercedes acciperet: regi persuaserunt, ut Orientalem porticum alius eleuaret. Erat autem hæc porticus in exteriori templo posita, in conualle profunda, quadringentorum cubitorum parietes habens, ex lapide quadrato alboq; constructos: Singulorum enim lapidum erat longitudo cubitorum uiginti, altitudo uero sex, opus Salomonis regis, qui primitus templum omne construxit. Rex autem, dum ei à Claudio templi fuisset cura commissa, iudicans quia omnis operis destructio quidem esset facilis, instructio uero difficilis: & præcipue ad hanc porticum, & tempore & copiosis pecunijs opus esset: hoc quidem supplicanti bus fieri denegauit: ciuitatem uero sterni albo lapide non prohibuit. Iesu autem filio Gamalielis pontificatu priuato, dedit hunc honorem Matthiæ Theophili: sub cuius pontificatu & bellum Romanorum contra Iudeos sumpsit initium.

Catalogus omnium pontificum Iudeorum ab Aaron usque ad destructionem templi, & de Floro præside.

CAP. XVIII.

Necessarium inter hæc credo, & historie presenti esse conueniens, narrare de pontificibus, quomodo inchoauerunt, & quibus fungi hoc honore permillum est, & quanti fuerunt usque ad belli finem. Primum itaque omnium dicant Aaron fratrem Moyses pontificatum sumpsisse diuinum: quo moriente successisse mox filios, & alios eorum denuò liberis honorem unius distributum. Vnde legitimum est, nullum posse pontifi

IYDAICARVM LIB. XX.

329

pontificatum percipere, nisi de sanguine fuerit Aaron. Ex alio nanque genere, neque si in regno constitutus sit, pontificatum potest adipisci. Fuerunt itaque omnes ab Aaron (sicut diximus) primo, usque ad Dinasum, qui belli tempore per discordiam pontifex ordinatus est, numero octogintatres. Ex quibus, in deserto temporibus Moyses consistente tabernaculo, quod Moses Deo dicauit, usque dum ad Iudeam populus aduenisset, ubi Salomon rex Deo adificauit templum, pontificatum habuerunt uiri numero tredecim. Primi nanque donec uitam morte finirent, habebant incripibiliter hunc honorem, postea uero etiam uiuentibus successio præbebatur. Sed hi quidem tredecim, Aaron existentes ex genere, per successionem sumebant honorem. Fuit autem Hebræorum respublica primò quidem sub populi potestate, post hoc autem sub unius principatu sita, tertio uero sub regibus. Tempus ergo quo isti tredecim habuere principatum, à die qua Aegyptum patres nostri Mose duce reliquerunt, usque ad adificationem templi, quod Salomon rex Hierosolymorum in urbe construxit, fuit annorum duodecim & sexcentorum. Post illos itaque tredecim pontifices, decem & octo alij hanc tenuere potestatem, à Salomonis regis temporibus Hierosolymis sibimet succedentes, usque ad aduentum Nabuchodonosor Babyloniorum regis, qui castrametatus aduersus urbem, templum quidem concremauit, gentem uero nostram in Babyloniam migravit, & pontificem Iosedech captiuum duxit. Tempus enim pontificatus horum, quadringentorum sexaginta sex fuit annorum, mensium sex, dierumq; uiginti, cum utique iam Iudæi sub regibus essent constituti. Post tempus autem annorum septuaginta captiuitatis gestæ per Babylonios, Cyrus Persarum rex dimisit ex Babylonia Iudeos ad propriam remeare terram, atque concessit templum adificare captiuis. His itaque

K K 5 remean

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

reueantibus, Syson pontificatum sumpsit, & ex eius genere alij quindecim, usque ad tempus regis Antiochi qui uocabatur Eupator, hunc habuere praesulatum. Conuersabantur autem populari potestate annis quadringentis quatuordecim primusq; Antiochus, quem praediximus, & princeps militiae eius Lysias, Oniam, cui erat Menelaus cognomentum, pontificatu deposuerunt, perimentes eum in Berœa, & constituerunt pontificem Ioachim ex genere quidem Aaron, non autem ex ista domo. Propterea & Onias, defuncti fratruelis, & nomen referens patris, ueniens in Aegyptum, Ptolemei Philometoris amicus effectus & Cleopatrae eius uxoris, suasisit eis ut in Heliopolitica praesectura Deo construerent templum, Hierosolymitano simile, & eum pontificem ordinarent. Sed de templo quidem apud Aegyptum aedificato, saepius declarauimus. Ioachim uero cum tribus annis habuisset pontificatum, defunctus est: cui nemo successit, sed per annos septem ciuitas fuit sine pontifice. Rursus autem descendentes ex genere filiorum Asamonei, commissa sibi potestate gentis, arma sumentes aduersus Macedones, Ionathan septem annis constituere pontificem. Quo per insidias moriente, dolo Tryphonis, sicut superius iam quodam loco narrauimus, accepit hunc honorem Simon germanus eius. Huic quoque per dolum generi in conuiuio morienti, filius successit Hyrcanus. Qui cum tenuisset pontificatum annis triginta & uno, Aristobulum filium successorem habuit, in senectute moriens, qui cum & pontificatum tenuisset & regnum (is namque primus usus est anno uno diademate) heredem fratrem reliquit Alexandrum. Cuius uxor Alexandra, fratrem eius Alexandrum constituit in regno. Alexander autem cum & regnasset, & sacerdotium tenuisset annis uiginti septem, uita priuatus est: Alexander coniugi precipiens, ut ipsa pontificem ordinaret. Quae pontificatum

IYDAICARVM LIB. XX.

323

tificatum quidem Hyrcano suo filio dedit, regnum uero ipsa retinens annis nouem defuncta est. Cuius filius Hyrcanus per tempus pontificatum obtinuit. Post mortem namque Alexandrae, dimicauit aduersus eum frater Aristobulus, & dum uicisset, illum quidem pontificatu remouit: ipse uero & regnum tenuit, & Dei pontifex fuit. Huius anno tertio regni, mense similiter tertio, ueniens Pompeius, & Hierosolymitarum ciuitatem forti dimicatione deuincens, ipsum quidem Romanum cum filijs uinctum misit, Hyrcanum uero denuo in pontificatum restituit: quem gentis quidem praesidatum habere permisit, diademate uero uti prohibuit. Habuit autem Hyrcanus hanc potestatem super nouem priores, alios annos uigintitres. Barsabarnes autem & Pacorus Parthiae potentes transiuites Euphratem, & pugnantes aduersus Hyrcanum, ipsum quidem ceperunt: Aristobuli uero filium Antigonom constituere regem. Qui dum tribus annis & mensibus totidem tenuisset regnum, Sosius & Herodes obsederunt eum: Antonius autem deductum Antiochiam trucidauit. Herodes uero, commisso regno sibi a Romanis nequaquam constituit ex genere Asamonei pontifices: sed quibusdam ignobilibus, & qui solummodo de sacerdotibus essent, praeter Aristobulum tribuit hunc honorem. Aristobulum namque filium Hyrcani, qui a Parthis captus fuerat, pontificem constituens, sororem eius Mariam duxit uxorem: ob quam rem fauorem populi sibi collocauit, propter Hyrcani memoriam. Deinde metuens, ne cum ad Aristobulum declinarent, eum in Hierico suffocari dolo machinatus est cum nataret, sicut iam declarauimus. Post hunc autem nequaquam alicui ex genere Asamonei pontificatus tribuit potestatem. Similia quoque gessit in constitutione sacerdotum Archelaus Herodis filius: pariter & Romani, postea super Iudaeos obtinentes imperium. Sunt ergo uiri qui ab

FLAVII IOSEPHI ANTIQVIT.

qui ab Herodis temporibus pontificatum habuerunt, usque ad diem qua Titus templum & ciuitatem capiens concremauit, cuncti simul uigintinouem. Tempus autem horum, anni sunt centum & septem. Quorum quidam conuersati sunt sub Herodis regno & filij eius Archelai. Post horum uerò mortem, populi quidem potestate cuncta regebantur: præsulatum tamen gentis pontifices obtinebant. Hæc ergo de pontificibus dicta sufficiant. Gesius itaque Florus, missus à Nerone successit Albino, qui plurimis malis Iudeos attriuit. Erat nanque genere Clasonius, habuit autem uxorem nomine Cleopatram: quæ dum esset amica Poppæe Neronis uxoris, & malignitate marito non minor, per eam uir eius infulus huius dignitatis adeptus est. Sic autem Florus circa potestatem malignus fuit & uiolentus, ut pro magnitudine malorum eius, Albinum quasi beneficij largitorem Iudei laudarent. Ille nanque malignitatem celabat, & ne penitus deprehēderetur à turba quodammodo prouidebat. Gesius autem Florus quasi ad docendam nequitiam missus, iniquitates suas in gentem nostram aperta malignitate portabat, neque direptioni parcens, neque modum iniusti supplicij derelinquens. Erat enim inflexibilis ad miserandum, & omnibus lucris auarus: qui etiam in latronum direptione communicabat. Sine timore nanque multi ad hoc accedebant, cum illius promissione de sua salute minime cogitarent. Quod opus non erat mediocriter condolendum. Quapropter infelices Iudei, cum non ualerent uastationes sustinere latronum, cogebantur à proprijs solennitatibus recedentes cuncti diffugere: ut melius, ubicunq; liceret, apud alienigenas habitarent. Florus igitur fuit, qui nos contra Romanos bellum fecit assumere: melius iudicans, citius quàm paulatim & per tempora nos perire. Initium quippe sumpsit hoc bellum secundo quidem anno administrationis Flori, duodecimo autem

Neronis

IUDAICARVM LIB. XX.

325

Neronis imperij. Sed ea quidem quæcunque aut facere coacti sumus, aut pati, perfecte scire poterunt, qui legere uoluerint libros à me de Iudaica dimicatione conscriptos.

PERORATIO.

Hic igitur ponam terminum Antiquitatis historiae, postquam etiam bellum capi cōscribere. Continet autem hoc opus à primi hominis natiuitate traditionem, usq; ad decimum annum Neronis imperij. Ea siquidem quæ nobis Iudeis prouenerunt in Aegypto, & Syria atque Palestina, & quæcunque perpessi sumus ab Assyrijs & Babylonijs, uel circa nos Persæ seu Macedones egerunt, & post eos Romani, sicuti reor, sunt cum integritate composita. Nisus sum autem etiam descriptionem pontificum conseruare, qui per annos duo millia constituti sunt. Conscripsi etiam sine errore successiones regum, actus eorum & conuersationes enuntians, & monarchiarum potestates enarrans, sicut ex sacris libris de rebus omnibus descriptio continetur. Hoc enim in principio historiae me facere compromisi. Dico siquidem cum fiducia, opere iam perfecto, quia nullus alter, licet uoluntatem habuerit, neq; Iudeus, neque alienigena, potuit hoc negotium Græcis ita subtiliter explanare. Habens enim indubitanter à congenilibus meis maximam eruditionem nostræ prouinciæ, etiam Græcas studij literas adipisci. Artis nanque grammaticæ experimentum sumpsi, integritatem uerò prolationis uerborum possidere me paternæ consuetudo prohibuit. quippe cum apud nos non recipient eos, qui elocutionem multarum gentium didicisse noscuntur, eò quòd commune putent hoc officium non liberis tantummodo, sed etiam uolentibus seruis. Sapientiam uerò illos tantummodo testantur habere, qui leges sub integritate cognoscunt, & uirtutem sacrarum literarum interpretari possunt. Propterea multis in hoc studio laborantibus, uix duo quidem

aut

FL. IOSE. ANT. IVD. LIB. XX.

aut tres adepti, & laborum fructum repente potiti sunt. Non erit forsitan inuidiosum, etiam de genere meo, & uitæ actibus postea breuiter enarrare. In his ergo dicere ulterius de Antiquitate cessabo, libris quidem existentibus uiginti, habentibus uerò sexaginta nullia uersuum. Et si diuinitas concesserit, per discursum quidem commemorabo rursus & causas belli, & eorum quæ ad præsentem pertinent diem, quæ est tertijdecimi quidem anni Domitiani Caesaris principatus:

mibi autem à natiuitate quinquagesimi & sexti.

Proposui quoque uobis conscribere etiam nostras, id est, Iudeorum sectas, in quatuor

libris: de Deo eiusq; substantia, et de

legibus, & cur secundum eas

aliud facere promitti-

mur, aliud pro-

hibemur.

FINIS.

3

